

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

***SAFAHÂT*'İN DİL BİLGİSİ YÖNÜNDEN DİZİNİ**
Safahât: Birinci Kitap

Yüksek Lisans Tezi

Ensar ALEMDAR

İstanbul, 2010

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

***SAFAHÂT*'İN DİL BİLGİSİ YÖNÜNDEN DİZİNİ
Safahât: Birinci Kitap**

Yüksek Lisans Tezi

Ensar ALEMDAR

Yöneten: Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN

İstanbul, 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

Ensar ALEMDAR tarafından hazırlanan *Safahât'ın Dil Bilgisi Yönünden Dizini Safahât: Birinci Kitâb* başlıklı bu çalışma 16/07/2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

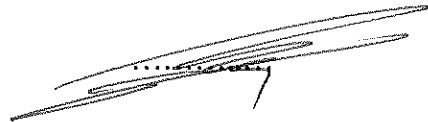
Yöneten : Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN

Üye : Prof Dr. Hayati DEVELİ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Latif BEYRELİ

ÖNSÖZ

Edebi eserlerde kullanılan kelimelerin ve kelime gruplarının anlamlarının bilinmesi çok önemlidir; çünkü her bir kelime taşıdığı anlam ve öbür kelimelerle kurduğu bağ ile anlamlı bir bütünü meydana getirdiğinden anlamı bilinmeyen her bir kelime, metnin anlaşılması önünde bir engel oluşturacaktır.

Kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları manzum eserlerde daha da önem kazanmaktadır; çünkü manzum eserlerde mensur eserlere göre daha az kelimeyle daha çok şey ifade edilmeye çalışıldığından daha yoğun bir anlatım kullanılmaktadır.

İşlediği konular, bu konuları işleyiş biçimi ve dili kullanmadaki ustalığı ile Türk edebiyatında mühim şairlerden biri olan Mehmed Âkif ERSOY, geniş bir kelime haznesine sahip olduğunu eserlerinde ortaya koymuştur. Âkif kelimeleri seçerken özen göstermiş ve bazen onlara kendince özel anlamlar da yüklemiştir. Bu nedenle Âkif'in daha iyi anlaşılması için kullandığı bütün kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları bunlara yüklediği özel anlamlar da dikkate alınarak belirlenmelidir.

Bu araştırmada Mehmed Âkif'in *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ında yer alan kelimeler ve kelime grupları ile bu kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları ile türleri, sözlükler ve metin içi karşılaştırmalar ile belirlenerek dizin hâlinde verilmiştir.

Bu çalışmayı yapmamı öneren ve eser üzerinde çalıştığım süre boyunca sabırla her türlü yardımda bulunan tez yöneticim Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN ve Mehmed Âkif ERSOY ile *Safahât* üzerine yaptığı çalışmalarla bu alandaki mühim bir boşluğu dolduran ve çalışmamda yardımlarını esirgemeyen M. Ertuğrul DÜZDAĞ hocalarıma katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Ensar ALEMDAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR.....	VII
ÖZET.....	IX
ABSTRACT.....	XI
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. GİRİŞ.....	3
1.1. PROBLEM DURUMU.....	4
1.1.1. PROBLEM CÜMLESİ.....	5
1.1.2. ALT PROBLEMLER.....	5
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	5
1.4. SINIRLILIKLAR.....	6
2. YÖNTEM.....	6
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	6
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	6
2.3. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ.....	7
2.4. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	
METİN.....	11
Bana sor sevgili kâri', sana ben söyleyeyim,.....	11
FÂTİH CÂMÎ'İ.....	11
HASTA.....	13
TEVHÎD YÂHÛD FERYÂD.....	16
KÜFE.....	20
DURMAYALIM!.....	22
HASIR.....	24
GEÇİNME BELÂSİ.....	25

MEYHÂNE.....	27
MEZÂRLIK.....	31
BAYRAM.....	34
HASBİHÂL.....	36
SELMÂ.....	39
MERHÛM İBRÂHİM BEY.....	41
‘AZİM.....	45
SEYFİ BABA.....	46
İNSÂN.....	49
KÖR NEY-ZEN.....	51
‘ACEM ŞÂHL.....	52
İSTİBDÂD.....	55
HÜRRİYYET	60
KOCAKARI İLE ÖMER.....	61
EZÂNLAR.....	66
CÂNAN YURDU.....	68
BİR MERSİYE.....	69
DİRVÂS.....	71
MAHALLE KAHVESİ.....	74
KÖSE İMÂM.....	80
NAZİM PARÇALARI.....	84
RESSÂM HAKLI.....	84
BİR MEZÂR TAŞINA YAZILMIŞ İDİ.....	85
BİR RESMİN ARKASINA YAZILMIŞ İDİ.....	85
ŞÂ‘İR HUZÛRUNDA MÜNEKKİD.....	86
BU DA BİR MEZÂR TAŞI İÇİN YAZILMIŞ İDİ.....	86
GÜL, BÜLBÜL.....	86
TERCÜMEDİR.....	87
TERCÜMEDİR.....	87

HÜSRÂN-I MÜBÎN.....	87
ÂHİRET YOLU.....	87
İSTİĞRÂK.....	90
ÂMÎN ALAYI.....	91
HASBİHÂL.....	93
BEBEK YÂHÛD HAKK-I KARÂR.....	94
YEMİŞÇİ İHTİYÂR.....	96
İ‘TİRÂF.....	97
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
DİZİN.....	101
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	531
BEŞİNCİ BÖLÜM	
KAYNAKLAR.....	535

KISALTMALAR

<i>b.</i>	: <i>Başlık.</i>
<i>bağ.</i>	: <i>Bağlaç.</i>
<i>bkz.</i>	: <i>Bakınız.</i>
<i>br. f.</i>	: <i>Birleşik fiil.</i>
<i>br. i.</i>	: <i>Birleşik isim.</i>
<i>d.</i>	: <i>Deyim.</i>
<i>dn.</i>	: <i>Dipnot.</i>
<i>e.</i>	: <i>Edat.</i>
<i>i.</i>	: <i>İsim.</i>
<i>i.t.</i>	: <i>İsim tamlaması.</i>
<i>k</i>	: <i>Kapak.</i>
<i>ö.i.</i>	: <i>Özel isim.</i>
<i>sf.</i>	: <i>Sıfat.</i>
<i>sf.t.</i>	: <i>Sıfat tamlaması.</i>
<i>ün.</i>	: <i>Ünlem.</i>
<i>vb.</i>	: <i>Ve benzeri.</i>
<i>zf.</i>	: <i>Zarf.</i>
<i>zm.</i>	: <i>Zamir.</i>

ÖZET

Bu çalışmada Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ında yer alan kelimeler ve kelime grupları incelenmiştir. Eserde yer alan bütün kelime ve kelime gruplarının anlamları ile türleri, sözlükler ve metin içi karşılaştırmalar ile belirlenerek dizin hâlinde verilmiştir.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

1. Giriş: Yapılan çalışmanın gerekliliği ve çalışmada kullanılan yöntemlerin açıklandığı bölümdür.
2. Metin: İncelenen eserin Latin harfli olarak verildiği bölümdür.
3. Dizin: İncelenen eserde yer alan bütün kelime ve kelime grupları ile bu kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları ile türlerinin gösterildiği bölümdür.
4. Sonuç ve Öneriler: Çalışma sonunda elde edilen verilerin değerlendirildiği bölümdür.
5. Kaynaklar: Çalışmada kullanılan kaynakların belirtildiği bölümdür.

ABSTRACT

In this study, words and phrases from the *First Book* of Mehmed Âkif ERSOY's *Safahât* have been analyzed. Meanings and types of all words and phrases in the work have been identified using dictionaries and comparisons throughout the text and presented in the form of a directory.

The study consists of five parts:

1. Introduction: Part where the necessity of the study conducted and methodology used in the study are explained.
2. Text: Part where the analyzed work is presented in Latin transcription.
3. Directory: Part where whole words and phrases from the analyzed work as well as meanings and types of such words and phrases are provided.
4. Conclusion and Recommendations: Part where the data obtained as a result of the study is discussed.
5. List of References: Part where sources referred to in the study are provided.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bir eserin bireyler tarafından ilgi görmesinde mühim hususlardan biri eserin işlediği konunun ilgi çekici olmasıdır. Konu, eserin sadece yazıldığı zamanda değil asırlar sonra bile okunabilir olmasını sağlayan özelliklerden de biridir; ancak tek başına konunun ilgi çekici olması eseri çağlar ötesine taşıyamaz. Bir eserin ilgi görüp okunması, o eserde dilin nasıl kullanıldığı ile de ilgilidir. Dilin kullanılmasındaki ustalık, ortaya konulan eseri ve eser sahibini, dili kullanmadaki mahareti ölçüsünde yüzyıllar sonra bile zihinlerde taze tutabilmektedir. Hatta konu ne kadar ilgi çekici olursa olsun eserde kullanılan dil eseri okunur kılacaktır. Dolayısıyla bir eserin değeri; işlenen konuların yanında bu konuların işlenişindeki ustalıklarla ilgilidir.

İşlediği konular, bu konuları işleyiş biçimi ve dili kullanmadaki ustalığı ile Türk edebiyatında mühim isimlerden biri de Mehmed Âkif ERSOY'dur.

Osmanlı Devleti'nin pek de doğal olmayan çöküşünün ızdırabını benliğinde duyan Mehmed Âkif, geri kalmışlığın ve çöküşün sebepleri üzerinde durmakta, önleyici çareler önermekte ve o tarihlerdeki Türk toplumunun bir profilini de çizmektedir (Keskin, 2005: 13). Bununla birlikte Mehmed Âkif'i büyük yapan sadece işlediği bu konular, belirlediği problemler ve ortaya koyduğu çözümler değil; bütün bunları yaparken dili de büyük bir ustalıkla kullanmış olmasıdır.

Mehmed Âkif'e ve dolayısıyla da eseri *Safahât'a*, Âkif'in dili kullanmadaki ustalığı sebebiyle devrin bazı edebiyatçıları tarafından, "Târih-i edebiyat büyük Âkif'ten daha büyük bir İslam ve Türk şairi tanımaz" ve "...Safahât silsilesi emîn bir silsile-i tevfihtir. O silsilenin altıncısı – ki müellifi Asım unvanını vermiş – edebiyatımızda muâdili olmayan bir abide tanımakta tereddüt etmiyorum...(Şehâbeddin,1924)" sözleriyle takdir edecek kadar değer vermiştir.

Mehmed Âkif oldukça geniş bir kelime haznesine sahip olduğunu şiirlerinde göstermiştir. Gerçekten de Âkif dîvân Türkçesinden Dolapdere mahallesindeki argoya kadar uzanan bir genişlikte Türkçeye hâkimdir. Midhat Cemal yedi Türkçe bildiğini söylüyor (Kabaklı, 1984). Bu özelliğini çok iyi kullanan Mehmed Âkif, işlediği konuya göre kelimeleri ve kelime gruplarını özenle seçmiş ve bazen bunlara kendince özel anlamlar da yüklemiştir. Bu nedenle Mehmed Âkif'i anlayabilmek için öncelikle kullandığı kelimelere, kelime gruplarına ve bunlara yüklediği özel anlamlara vakıf olmak gerekmektedir.

Bu araştırmada Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ındaki kelimeler ve kelime grupları ile bu kelimeleri ve kelime gruplarının anlamları ile türleri belirlenerek dizin halinde verilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Bütün edebi eserlerde kelimelerin anlamlarının bilinmesi çok mühimdir; çünkü her bir kelime taşıdığı anlam ve öbür kelimelerle kurduğu bağ ile anlamlı bir bütünü meydana getirmektedir. Bu nedenle anlamı bilinmeyen her bir kelime, metnin anlaşılması önünde bir engel oluşturacaktır.

Kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları manzum eserlerde daha da önem kazanmaktadır; çünkü manzum eserlerde mensur eserlere göre daha az kelimeyle daha çok şey ifade edilmeye çalışılmakta ve böylece daha yoğun bir anlatım kullanılarak kelime oyunları ve anlam incelikleri daha sık kullanılmaktadır.

Mühim hususlardan biri de manzum eserlerde şairin bazı kelime ve kelime gruplarına kendine has anlamlar da yükleyebilmesidir. Bu gibi kullanımlar dikkate alınmayarak kelimelerin ve kelime gruplarının sadece sözlük anlamları ile anlaşılmaya çalışılması ise metnin anlamına zarar vermektedir. Şairin kendine has anlamlar yüklediğı kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları ise sadece şairin eserlerin tamamındaki kullanımlar dikkate alındığında anlaşılabilir.

Manzum eserler, bu özellikleri göz önüne alındığında anlaşılması zor eserlerdir. Bu nedenle manzum eserlerin daha iyi anlaşılabilmesi için metne has bir sözlük kullanılması metni daha anlaşılır kılacaktır.

Mehmed Âkif de kelimeleri seçerken özen göstermiş ve bazen onlara kendince özel anlamlar da yüklemiştir. Bu nedenle Âkif'in daha iyi anlaşılması için kullandığı kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları bunlara yüklediğı özel anlamlar dikkate alınarak belirlenmelidir.

Bugüne kadar Mehmed Âkif ve *Safahât* üzerine birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen henüz tam anlamıyla bir *Safahât Sözlüğü* oluşturulmamıştır. Bu anlamda yapılan çalışmalarda sadece Arapça ve Farsça kelimeler üzerinde durulmuş ve bunlarda metin içinde Mehmed Âkif'in yüklediğı farklı anlamlara değinilmemiştir. Yapılan bu çalışmalar faydalı olmasına karşın eksiktir; çünkü *Safahât*'ı anlamak sadece Arapça ve Farsça kelimelerin sözlüklerde yer alan Türkçe karşılıklarını bilmekle mümkün değildir. Bir kelimenin birden çok anlamı olabildiğı ve eser sahibi

de bazen kelimelere yeni anlamlar yükleyebildiği için Mehmed Âkif'in kelimeyi hangi anlamıyla kullandığı mühimdir.

Ayrıca daha önce *Safahât* üzerine yapılan çalışmalarda sadece kelimeler üzerinde durulmuştur. Oysa Mehmed Âkif eserinde çok sayıda deyim ve Arapça ve Farsça tamlamaya da yer vermiştir. Deyimler ile Arapça ve Farsça tamlamalar bir bütün hâlinde anlaşılması gereken yapılar olduğu için bu yapıların da madde başı olarak gösterilmesi gerekmektedir.

Bütün bu hususlardan dolayı Mehmed Âkif'in daha iyi anlaşılabilmesi için onun kelimelere yüklediği özel anlamları gösteren, kullandığı bütün deyimleri, Arapça ve Farsça tamlamaları ve eserde yer alan bütün kelimeleri içine alan bir *Safahât Sözlüğü* oluşturulmalıdır.

Bu araştırmada Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ında yer alan kelimeler ve kelime grupları ile bu kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları ile türleri, sözlükler ve metin içi karşılaştırmalar ile belirlenerek dizin halinde verilmiştir.

1.1.1. PROBLEM CÜMLESİ

Safahât'ta yer alan kelimeler ve kelime grupları ile bu kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları nelerdir?

1.1.2. ALT PROBLEMLER

Safahât'ta yer alan kelime ve kelime gruplarının türleri nelerdir?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Amacımız, Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinde yer alan kelimeleri, kelime gruplarını ve bu kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları ile türlerini belirlemektir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bir eseri anlayabilmek için kullanılan kelimelerin anlamlarını bilmek şarttır. Manzum eserlerde kelimelerin anlamlarının bilinmesi ise daha da önem kazanmaktadır; çünkü manzum eserlerde mensur eserlere göre daha çok kelime oyunu ve anlam inceliklerine yer verilir. Ayrıca şair bazı kelimeleri kendine has anlamlar yükleyerek de kullanabilir. Bu nedenle

herhangi bir manzum eserde bilinmeyen bir kelimenin anlamı bir sözlüğe bakıldığında anlaşılamayabilir. Manzum eserler için esere has bir sözlük oluşturulması ise okuyucuyu bu gibi durumlardan kurtaracaktır.

Mehmed Âkif de oldukça zengin bir kelime hazinesine sahip ve kelimelere kendine has anlamlar yükleyebilen isimlerden biridir. Ayrıca eserinde çok sayıda Arapça ve Farsça tamlamaya da yer vermiştir. *Safahât* üzerine birçok araştırmalar yapılmış olmasına rağmen bütün bu hususlara dikkat edilerek hazırlanmış bir *Safahât Sözlüğü* olmaması Mehmed Âkif'in anlaşılması adına ciddi bir eksikliktir.

Bu araştırma, Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ındaki kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları ile türlerinin belirlenerek dizin halinde verilmesi açısından önem taşımaktadır.

1.4. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ıyla sınırlıdır.

2. YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Çalışmanın evrenini Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ı oluşturmaktadır.

Çalışmanın örneklemini ise *Safahât*'ın *Birinci Kitâb*'ında yer alan bütün kelimeler ve kelime grupları oluşturmaktadır.

2.3. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ

Araştırmamız *Safahât'ın Birinci Kitâb'*ında yer alan kelimeler ve kelime grupları ile bu kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları ile türleri üzerine olmuştur. Bu konudaki örnekler Belgesel Kaynak Derlemesi tekniği ile toplanmıştır.

2.4. VERİLERİN ÇÖZÜMÜ VE YORUMLANMASI

Kaynak taraması ve metin içi karşılaştırmalar ile *Safahât'ın Birinci Kitâb'*ında yer alan bütün kelimeler ve kelime grupları ile bu kelimelerin ve kelime gruplarının anlamları ile türleri belirlenerek dizin halinde verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

- 01/k/b1 SAFAHÂT
- 01/k/b2 BİRİNCİ KİTÂB
- 01/k/0001 Evlâdım Mehmed Ali'ye yâdigâr-i vedâdımdır
- 01/001/0001 Bana sor sevgili kârî', sana ben söyleyeyim,
 01/001/0002 Ne hüviyyette şu karşında duran eş'ârım:
 01/001/0003 Bir yığın söz ki, samîmiyyeti ancak hüneri;
 01/001/0004 Ne tasannu' bilirim, çünkü, ne san'at-kârım.
 01/001/0005 Şi'r için «göz yaşı» derler; onu bilmem, yalnız,
 01/001/0006 'Aczimin giryesidir bence bütün âsârım!
 01/001/0007 Ağlarım, ağlatamam; hissederim, söyleyemem;
 01/001/0008 Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bîzârım!
 01/001/0009 Oku, şâyed sana bir hisli yürek lâzımsa;
 01/001/0010 Oku, zîrâ onu yazdım, iki söz yazdımsa.
- 01/002/b FÂTİH CÂMİ'İ
- 01/002/0001 Yatarken yerde ilhâdıyla haşr olmuş sefil efkâr,
 01/002/0002 Yarıp edvârı yükselmiş bu müdhiş heykel-i ikrâr.
 01/002/0003 Siyeh-reng-i dalâlet bir bulut şeklinde mâzîler,
 01/002/0004 Civârından kaçır, bulmaksızın bir lâhza istikrâr;
 01/002/0005 Ziyâ-rîz-i hakikat bir seher tavrında müstakbel,
 01/002/0006 Gelir fevkinden eyler sermedî binlerce nûr îsâr.
 01/002/0007 Derâgûş etmek ister nâzenîn-i bezm-i lâhûtu:
 01/002/0008 Kol açmış her menârı sanki bir ümmîd-i cür'etkâr!
 01/002/0009 O revzenler, nazarlardan nihân dîdâra, müstağrak,
 01/002/0010 Birer gözdür ki sıyrılmış önünden perde-i esrâr.
 01/002/0011 Bu kudsî ma'bedin üstünde tâbân fevc fevc ervâh,
 01/002/0012 Bu ulvî kubbenin altında cûşân mevc mevc envâr.
 01/002/0013 Tecessüd eylemiş gûyâ ki subhun rûh-i mahmûru;
 01/002/0014 Semâdan yâhûd inmiş hâke, Sînâ-reng olup dîdâr!
 01/002/0015 Tabîat perde-pûş-i zulmet olmuş, hâbe dalmışken,
 01/002/0016 O, gûyâ kalb-i nûrânîsidir leylin, durur bîdâr.
 01/002/0017 Evet bir kalbdır, bir kalb-i cûşâcûş-i 'âşıktır,
 01/002/0018 Ki cevfinden demâ-dem yükselir bin nâle-i ezkâr.
 01/002/0019 Nümâyân cebhesinden Sadr-ı İslâm'ın me'âlîsi:
 01/002/0020 O sadrın feyz-i enfâsıyla gûyâ bir yığın ahcâr,
 01/002/0021 Kıyâm etmiş de, yükselmiş de bir timsâl-i nûr olmuş;

- 01/002/0022 Nasıl timsâl-i nûr olmaz? Şu pek sâkin duran dîvâr,
 01/002/0023 Asırlar geçti hâlâ bâtılın pîş-i hücûmunda,
 01/002/0024 Göğüs germektedir, bir kerre olsun olmadan bîzâr.
 01/002/0025 Bu bir ma'bed değil, Ma'bûd'a yükselmiş ibâdetdir;
 01/002/0026 Bu bir manzar değil, dîdâra vâsıl mevkib-i enzâr.
 01/002/0027 Semâdan inmemiştir, şüphesiz, lâkin semâvîdir:
 01/002/0028 Zemînî olmayan bir cilve-i feyyâzı hâvîdir.

- 01/002/0029 Bir infîlâk-ı safâdır ki yâr-ı cânımdır,
 01/002/0030 Sabâhı pek severim, en güzel zamânımdır.
 01/002/0031 Ridâ-yı leyli henüz açmamıştı dest-i semâ;
 01/002/0032 Sabâ da hâb-ı sükûndan ayılmamıştı daha,
 01/002/0033 Fezâ-yı rûhda 'aksetti, es-salâ-perdâz
 01/002/0034 Müezzinin dem-i mahmûru, bir hazîn âvâz.
 01/002/0035 İçimde cûş ederek lücce lücce istiğrâk,
 01/002/0036 Ezânı beklemez oldum; açılmadan âfâk,
 01/002/0037 Zalâmı sîneye çekmiş yatan sokaklardan
 01/002/0038 Kemâl-i vecd ile geçtim. Önümde bir meydân
 01/002/0039 Göründü; Fâtih'e gelmiştim anladım, azıcık
 01/002/0040 Gidince, ma'bede baktım ki bekliyor uyanık!
 01/002/0041 Sokuldum artık onun sîne-i münevverine,
 01/002/0042 Oturdum öndeki maksûreciklerin birine.

- 01/002/0043 Fezâ-yı ma'bedin encüm-nümâ meşâ'ilini,
 01/002/0044 O lem'a lem'a dizilmiş ziyâ kavâfilini
 01/002/0045 Görünce geldi çocukluk zamânlarım yâda...
 01/002/0046 Neler düşündüm o sâ'atte bilseniz orada!

- 01/002/0047 Sekiz yaşında kadardım. Babam gelir: «Bu gece,
 01/002/0048 Sizinle câmie gitsek çocuklar erkence.
 01/002/0049 Giderseniz gelin ammâ namâzda uslu durun;
 01/002/0050 Merâmınız yaramazlıksa işte ev, oturun!»
 01/002/0051 Deyip alırdı beraber benimle kardeşimi.
 01/002/0052 Namâza durdu mu, hâliyle koyverir peşimi,
 01/002/0053 Dalar giderdi. Ben artık kalınca âzâde,
 01/002/0054 Ne 'âşık-âne koşardım hasırlar üstünde!
 01/002/0055 Hayâl otuz sene evvelki hâli pîşimden
 01/002/0056 Geçirdi, başladım artık yanımda görmeye ben:
 01/002/0057 Beyaz sarıklı, temiz, yaşça elli beş ancak;
 01/002/0058 Vücûdu zinde, fakat saç, sakal ziyâdece ak;
 01/002/0059 Mehîb yüzlü bir âdem: Kılar edeble namaz;

- 01/002/0060 Yanında bir küçücek kızcağızla pek yaramaz
 01/002/0061 Yeşil sarıklı bir oğlan ki, başta püskül yok.
 01/002/0062 İmâmesinde fesin bağlı sâde bir boncuk!
 01/002/0063 Sarık hemen bozulur, sonra şöyle bir dolanır;
 01/002/0064 Biraz geçer, yine râyet misâli dalgalanır!
 01/002/0065 Koşar koşar duramaz; 'âkıbet denir «âmîn»
 01/002/0066 Namâz biter. O zamân kalkarak o pîr-i güzîn,
 01/002/0067 Alır çocukları, oğlan fener çeker önde.
 01/002/0068 Gelir düşer eve yorgun, dalar pek âsûde
 01/002/0069 Derin bir uykuya...
 01/002/0070 Derken bu hâtırât-ı lâtîf
 01/002/0071 Çekildi aslına, artık hakîkatin o kesîf
 01/002/0072 Likâsı başladı karşımda cilve eylemeye;
 01/002/0073 Zamân da kalmadı zâten hayâli dinlemeye:
 01/002/0074 Sağım, solum, önüm, arkam huşû'a müstağrak
 01/002/0075 Zılâl-i âdem iken, bir sadâ bülend olarak,
 01/002/0076 O kâinât-ı huzû'u yerinden oynattı;
 01/002/0077 Fezâ-yı mahşere döndürdü gitti eb'âdı!
 01/002/0078 Sufûf ayakta müselsel cibâl-i velvele-dâr
 01/002/0079 Gibiydi. Her birisinden duyuldu sîne-fikâr,
 01/002/0080 Birer enîn-i tazarru', birer niyâz-ı hazîn,
 01/002/0081 Ki kalb-i rahmeti sızlattı şüphesiz o enîn!
 01/002/0082 Eğildi sonra o dağlar huzûr-i izzette;
 01/002/0083 Göründü sonra o dağlar zemîn-i haşyette!
 01/002/0084 İnâyetiyle Hudâ kaldırıncâ her birini,
 01/002/0085 Semâya doğru o dağlar da açtı ellerini.
 01/002/0086 O ânda koptu yüreklerden öyle bir feryâd,
 01/002/0087 Ki rûhum eyleyecek tâ ebed o dehşeti yâd.
 01/002/0088 Kesildi bir aralık inleyen hazîn âvâz...
 01/002/0089 Ne oldu 'Arş'a kadar yükselen o sûz ü güdâz?
 01/002/0090 O cûş içindeki îmân?
 01/002/0091 Evet, hurûş ederek işte rahmet-i Subbûh,
 01/002/0092 Bütün yüreklere serpildi kubbeden bir rûh:
 01/002/0093 Rûh-i itmînân.

01/003/b HASTA

01/003/0001 «Vak'a Halkalı Zirâ't Mektebi'nde geçmişti»

- 01/003/0002 — Bence, doktor, onu siz bir soyarak dinleyiniz;
 01/003/0003 Hastalık çünkü değil öyle ehemmiyyetsiz.
 01/003/0004 Sâde bir nezle-i sadriyye mi illet? Nerde!

- 01/003/0005 Çocuğun hâli fenâlaştı şu son günlerde.
 01/003/0006 ‘Ameliyyâta çıkarken sınıf on gün evvel,
 01/003/0007 Bu da gelmez mi, dedim: «Kim dedi, oğlum, sana, gel?
 01/003/0008 Nöbet üstünde adam kaçmalı yorgunluktan;
 01/003/0009 Hadi yavrum, hadi söz dinle de bir parça uzan.»
 01/003/0010 O zamândan beridir za’fı terakkî ediyor;
 01/003/0011 Görünen: Bir daha kalkınması artık pek zor.
 01/003/0012 Uyku yokmuş; gece hep öksürüyormuş; âteşin
 01/003/0013 Olmuyormuş azıcık dindiği...
 01/003/0014 — Ben zâten işin,
 01/003/0015 Bir ay evvel biliyordum ne vahîm olduğunu...
 01/003/0016 Bana ihtâra ne hâcet, a beyim, şimdi bunu?
 01/003/0017 Ma‘amâfih yeniden bir bakalım dikkatle:
 01/003/0018 Hük-m-i kat’î verelim, etmeye gelmez ‘acele.
 01/003/0019 — Çağırın hastayı gelsin.
 01/003/0020 Kapının perdesini,
 01/003/0021 Açarak girdi o esnâda düzeltip fesini,
 01/003/0022 Bir uzun boylu çocuk... Lâkin o bir levha idi!
 01/003/0023 Öyle bir levha-i rikkat ki unutmam ebedî:
 01/003/0024 Rengi uçmuş yüzünün, gözleri çökmüş içeri;
 01/003/0025 Elmacıklar iki baştan çıkıvermiş ileri.
 01/003/0026 O şakaklar göçerek cebheyi yandan sıkılmış;
 01/003/0027 Fırlamış alnı, damarlar da beraber çıkmış!
 01/003/0028 Bet beniz kül gibi olmuş uçarak nûr-i şebâb;
 01/003/0029 O yanaklar iki solgun güle dönmüş, bî-tâb!
 01/003/0030 O dudaklar morarıp kavlamış artık derisi;
 01/003/0031 Uzamış saç gibi kirpiklerinin her birisi!
 01/003/0032 Kafa bir yük kesilip boynuna, çökmüş bağı;
 01/003/0033 İki değnek gibi yükselmiş omuzlar yukarı.
- 01/003/0034 — Otur oğlum, seni dikkatlice bir dinleyelim...
 01/003/0035 Soyun evvelce fakat...
 01/003/0036 — Siz soyunuz, yok hâlim!
 01/003/0037 Soydu bî-çâreyi üç beş kişi birden, o zamân
 01/003/0038 Aldı bir heykel-i üryân-ı sefâlet meydân!
 01/003/0039 Bu kemik külçesinin dinlenecek bir ciheti
 01/003/0040 Yoktu. Zannımca tabîbin coşarak merhameti,
 01/003/0041 «Bakmasak hastayı nevmîd ederiz belki» diye;
 01/003/0042 Çocuğun göğsüne yaklaştı biraz dinlemeye;
 01/003/0043 — Öksür oğlum... Nefes al... Alma nefes... Oldu, giyin;
 01/003/0044 Bakayım nabzına... A‘lâ... Sana yavrum, kodein
 01/003/0045 Yazayım; öksürüyorsun, o, keser, pek iyidir...

- 01/003/0046 Arsenik hapları al, söylerim eczâcı verir.
 01/003/0047 Hadi git kendine iyi bak...
 01/003/0048 — Nasıl ettin doktor?
 01/003/0049 — Edecek yok, çocuk artık yola girmiş, gidiyor!
 01/003/0050 Sol taraftan rienin zirvesi tekmîl çürümüş;
 01/003/0051 Hastalık seyr-i tabî'îsini almış yürümüş.
 01/003/0052 Devr-i sâlisteki âsârı o mel'un marazın
 01/003/0053 Var tamâmıyla, değil hiçbirisi eksik 'arazın.
 01/003/0054 Bütün a'râz, şehîkıyla, zeffiriyle...
 01/003/0055 — Yeter!
 01/003/0056 Hastanın çehresi meydânda ya! İnsanda meğer
 01/003/0057 Olmasın his denilen şey... O değil lâkin biz
 01/003/0058 Bunu «tebdîl-i havâ» der de nasıl göndeririz?
 01/003/0059 Şurda üç beş günü var... Gönderelim: Yolda ölür...
 01/003/0060 «Git!» demek, hem, düşünürsek ne büyük bir züldür!
 01/003/0061 Hadi göndermeyelim... Var mı fakat imkânı?
 01/003/0062 Kime dert anlatırız? Bulsana dert anlayanı!
 01/003/0063 — Sözüünüz doğru Müdür bey; ne yapıp yapmalı; tek
 01/003/0064 Bu çocuk gitmelidir. Çünkü, emînim, pek pek,
 01/003/0065 Daha bir hafta yaşar, sonra sirâyet de olur;
 01/003/0066 Böyle bir hastayı gönderse de mekteb ma'zûr.
 01/003/0067 — Bir mubassır çağırın.
 01/003/0068 — Buyrun efendim.
 01/003/0069 — Bana bak:
 01/003/0070 Hastanın gitmesi her hâlde muvâfık olacak.
 01/003/0071 «Sana tebdîl-i havâ tavsiye etmiş doktor;
 01/003/0072 Gezmiş olsan açılırsın...» diye bir fikrini sor.
 01/003/0073 «İstemem!» der o, fakat dinleme, iknâ'a çalış:
 01/003/0074 Kim bilir, belki de bî-çâre çocuk anlamamış?

- 01/003/0075 — Şimdi tebdîl-i havâ var mı benim istediğim?
 01/003/0076 Bırakın hâlime artık beni râhat öleyim!
 01/003/0077 Üç buçuk yıl bana katlandı bu mekteb, üç gün
 01/003/0078 Daha katlansa kıyâmet mi kopar? Hem ne için
 01/003/0079 Beni yıllarca barındırmış olan bir yerden,
 01/003/0080 «Öleceksin!» diye koğmak? Bu koğulmaktır. Ben,
 01/003/0081 Kimsesiz bir çocuğum, nerde gider yer bulurum?
 01/003/0082 Etmeyin, sonra sokaklarda perîşân olurum!
 01/003/0083 Anam ölmüş, babamın bilmiyorum hiç yüzünü;
 01/003/0084 Kardeşim var, o da lâkin bana dikmiş gözünü:
 01/003/0085 Sanki âtîdeki mevhûm refâhım giderek,

- 01/003/0086 Onu çalkandığı hüsrânlar içinden çekecek!
 01/003/0087 Kardeşim, kurduğun âmâlî devirmekte ölüm;
 01/003/0088 Beni göm hufre-i nisyâna, ben artık öldüm!
 01/003/0089 Hangi bir derdim için ağlayayım, bilmiyorum.
 01/003/0090 Döktüğüm yaşları çok görmeyiniz: Mağdûrum!
 01/003/0091 O kadar sa'y-i belîğin bu sefâlet mi sonu?
 01/003/0092 Biri evvelce eğer söylemiş olsaydı bunu,
 01/003/0093 Çalışıp ömrümü çılgınca hebâ etmezdim,
 01/003/0094 Ben bu müstakbele mâzîmi fedâ etmezdim!
 01/003/0095 Merhamet bilmeyen insânlara bak, yâ-Rabbî,
 01/003/0096 Koğuyorlar beni bir sâil-i âvâre gibi!
 01/003/0097 — Seni bir kerre koğan yok, bu sözün pek haksız.
 01/003/0098 «İstemem, yollamayın» dersen eğer, kal, yalnız...
 01/003/0099 Hastasın...
 01/003/0100 — Hem veremim! Söyle, ne var saklayacak?
 01/003/0101 — Yok cânım öyle değil...
 01/003/0102 — Öyle ya, herkes ahmak!
 01/003/0103 Bırakırlar mı eğer gitmemiş olsam 'acaba!
 01/003/0104 Doğrudur, gitmeliyim... Koşturunuz bir araba.
- 01/003/0105 Son sınıftan iki vicdanlı refîkin koluna
 01/003/0106 Dayanıp çıktı o bî-çâre sefâlet yoluna.
 01/003/0107 Atarak arkaya bir lemha-i lebrîz-i elem,
 01/003/0108 Onu teb'îd edecek paytona yaklaştı «verem!»
 01/003/0109 Tuttu bindirdi çocuklar sararak her yerini,
 01/003/0110 Öptüler girye-i mâtem dökerek gözlerini:
 01/003/0111 — Çekiver doğruca istasyona...
 01/003/0112 — Yok yok, beni tâ,
 01/003/0113 Götür İstanbul'a bir yerde bırak ki: Gurebâ,
 01/003/0114 -Kimsenin onlara aldırmadığı bir sırada-
 01/003/0115 Uzanıp ölmeye bir şilte bulurlar orada!

01/004/b TEVHÎD YÂHÛD FERYÂD

- 01/004/0001 Ey nûr-i ulûhiyyetinin zıllı 'avâlim,
 01/004/0002 Zıllın bile esrâr-ı zuhûrun gibi muzlim!
 01/004/0003 Kürsî-i celâlin -ki semâlarla zemînler
 01/004/0004 Bir nokta kadar sahn-i muhîtinde tutar yer-
 01/004/0005 İdrâkin eder gâye-i ümmîdini haybet...
 01/004/0006 Yâ-Rabb, o ne dehşettir, İlâhî, o ne heybet!
 01/004/0007 Pervâzına yetmez gibi pehnâ-yı 'avâlim,
 01/004/0008 Gâhî seni bulsam diye, âvâre hayâlîm

- 01/004/0009 Bir şevk ile lâhûta kadar yükseleyim der.
 01/004/0010 Lâkin nasıl olsun ki bu mi'râca muzaffer?
 01/004/0011 Nâsût muhîtinde henüz çalkalanırken,
 01/004/0012 Bir dest-i tecebbür dayanıp göğsüne birden;
 01/004/0013 Hüsranla iner öyle sefil, öyle muhakkar:
 01/004/0014 Hâlâ o sukûtun küreden tozları kalkar!
 01/004/0015 Yalnız o mu? Bin fikr-i semâvî bu zemînde,
 01/004/0016 Bî-tâb-ı taharrî kalarak âh ü eninde!
 01/004/0017 Eşbâha mı kurbün olacaktır cevelângâh?
 01/004/0018 Ervâh bütün mündehiş-i «sümme radednâh!»
 01/004/0019 Sun'undaki esrâra te'âlî bize memnû'
 01/004/0020 Olmaz mı, ridâ-pûş dururken daha masnû'?
 01/004/0021 Hurşîd-i ezelden nasıl ister ki haberdâr
 01/004/0022 Olsun daha bir zerreyi derk etmeyen efkâr?
 01/004/0023 Ey nâ-mütenâhî sana nisbet ile mahdûd,
 01/004/0024 Mahsûr-i muhît-i kaderindir ne ki mevcûd.
 01/004/0025 Dîbâce-i evsâfını almaz bütün eb'âd,
 01/004/0026 A'dâd edemez silsile-i feyzini ta'dâd.
 01/004/0027 Ummân-ı şüûnun ki birer mevcidir a'sâr,
 01/004/0028 Her mevcesi bir lücce-i bî-sâhil-i âsâr!
 01/004/0029 Fermânına mahkûm ezeliyyet, ebediyyet;
 01/004/0030 Ey pâdişeh-i arş-ı güzîn-i samedîyyet.
 01/004/0031 İbdâ'-ı bedî'in -ki cihânlarla bedâyi'
 01/004/0032 Meydâna getirmiş- bize ey Hâlik-ı Mübdi',
 01/004/0033 Mübhem nasıl olmaz ki? 'Ademden değil isbât,
 01/004/0034 Bir zerre-i mevcûdu yok etmek bile heyhât,
 01/004/0035 Kâbil olamaz çıksa da bin dest-i muharrib.
 01/004/0036 Yâ-Rabb, bu nasıl 'âlem-i lebrîz-i garâib!
 01/004/0037 Ser-hadd-i ezel bed'-i hudûd-i melekûtun,
 01/004/0038 Pehnâ-yı ebed gâye-i sahn-ı ceberûtun.
 01/004/0039 Hükümün ki tahakküm edemez seyrine bir şey;
 01/004/0040 Bir ânda bu pâyansız olan cevvi eder tayy.
 01/004/0041 Bir ân, diyerek eylemişim bilmeyerek, bak!
 01/004/0042 Takyîd zamânla seni ey Fâtır-ı Mutlak!
 01/004/0043 Bâkîyi beşer her ne kadar etse de tenzîh,
 01/004/0044 Fâniyyeti îcâbı, eder kendine teşbîh!
 01/004/0045 Itlâka nasıl yol bulabilsin ki tefekkür?
 01/004/0046 Eşbâhı görür eyler iken rûhu tasavvur!

- 01/004/0047 Ey rûh-i fezâ-gerd, girân-seyr-i harîmin,
 01/004/0048 Ey nâtuka, dem-beste-i esrâr-ı ‘azîmin;
 01/004/0049 Maksûd bu hilkatten eğer ma’rifetinse;
 01/004/0050 Varmış mı o müdhiş görünen gâyet kimse?
 01/004/0051 Bir sahne midir yoksa bu ‘âlem nazarında?
 01/004/0052 Bir sahne ki milyarla oyun var üzerinde!
 01/004/0053 Bir sahne ki her perdesi tertîb-i meşîyyet;
 01/004/0054 Eşhâsı da bâzîçe-i âvâre-i kudret!
 01/004/0055 Cânîleri, kâtilleri meydâna süren sen;
 01/004/0056 Cânîdeki, kâtildeki cür’et yine senden!
 01/004/0057 Sensin yaratan, başka değil, zulmeti, nûru;
 01/004/0058 Sensin veren ilhâm ile takvâyı, fücûru!
 01/004/0059 Zâlimde ta‘addîye olan meyl nedendir?
 01/004/0060 Mazlûm niçin olmada ondan müteneffir?
 01/004/0061 ‘Âkil nereden gördü bu ciddî harekâtı?
 01/004/0062 Câhil neden öğrenmedi âdâb-ı hayâtı?
 01/004/0063 Bir fâilin icbârı bütün gördüğüm âsâr!
 01/004/0064 Cebrî değilim... Olsam İlâhî ne suçum var?

- 01/004/0065 Bir sahne demek ‘âleme pek doğrudur elbet;
 01/004/0066 Ancak görülen vak‘aların hepsi hakikat.
 01/004/0067 Hem öyle vekâyî‘ ki temâşası hazîndir,
 01/004/0068 Âheng-i tarab-sâzı bütün âh ü enîndir!
 01/004/0069 Zîrâ ederek bunca sefâlet-zede feryâd;
 01/004/0070 Vâ-veyl sadâsıyla dolar sîne-i eb’âd.
 01/004/0071 Yâ-Rabb, bu yüreklerdeki ses dinmeyecek mi?
 01/004/0072 Senden daha bir emr-i sükûn inmeyecek mi?
 01/004/0073 Her ân ediyorsun bizi makhûr-i celâlin,
 01/004/0074 Kurbân olayım nerde senin, nerde cemâlin?
 01/004/0075 Sendense eğer çektiğimiz bunca devâhî,
 01/004/0076 Kimden kime feryâd edelim söyle İlâhî!
 01/004/0077 Lâ-yüs’el’e binlerce su’âl olsa da kurbân,
 01/004/0078 İnsan bu mu‘ammâlara dehşetle nige-h-bân.
 01/004/0079 Bir şahsa esîr olmayı bir koskoca millet,
 01/004/0080 Mekrinle mi yâ-Rabb sanıyor kendine devlet?
 01/004/0081 Dünyâyı yakıp yıkmaya bir seyf-i ta‘addî,
 01/004/0082 Emrinle mi yâ-Rabb ediyor böyle tasaddî?
 01/004/0083 Zâlimlere kahrın o kadar verdi ki meydân:
 01/004/0084 «Yok ‘âdil-i mutlak!» diyecek ye’s ile vicdân!
 01/004/0085 Yerden çıkıyor göklere bin âh-ı şererbâr,
 01/004/0086 Gökler ediyor sâde çıkan nâleyi tekrâr!

- 01/004/0087 Bir yanda yanar lânesi bin hâne-harâbın,
 01/004/0088 Bir yanda söner lem'ası milyonla şebâbın.
 01/004/0089 Kalmış eli böğründe felâket-zede mâder;
 01/004/0090 Evlâdını gömmüş kara topraklara, inler.
 01/004/0091 Ağlar beriden bir sürü âvâre-i tâli',
 01/004/0092 Nân-pâre için eyleyerek 'ırzını zâyî'.
 01/004/0093 Bükmüş oradan boynunu binlerce yetîmân,
 01/004/0094 Me'vâ arıyor 'âileler lâne-perîşan!
 01/004/0095 Mazlûm şikâyetle, nedâmette sitem-kâr;
 01/004/0096 Hûnâbe-i maktûle garîk olmada hunhâr!
 01/004/0097 Bîmârı, felâketliyi, 'üryânı, sefli,
 01/004/0098 Meflûcu, 'amel-mândeyi, miskîni, zelîli,
 01/004/0099 Gaddârı, cefâ-dîdeyi, mahkûmu, esîri,
 01/004/0100 Heyhât, şu pâyansız olan cemm-i gaffîri
 01/004/0101 Teşhîr ile şöhret kazanan sahne-i dünyâ
 01/004/0102 Gelmez mi İlâhî sana bir kanlı temâşâ?
- 01/004/0103 Lâkin bu sefilân-ı beşerden kiminin, var
 01/004/0104 Kalbinde bir ümmîd ki encüm gibi parlar:
 01/004/0105 İmândır o cevher ki İlâhî ne büyüktür...
 01/004/0106 İmânsız olan paslı yürek sînede yüküdür!
 01/004/0107 Mü'min -ki bilir gördüğü yekrûze cihânın
 01/004/0108 Fevkinde ne 'âlemleri var subh-i bekânın;-
 01/004/0109 Bin cân ile elbet çekecek etse de bi'l-farz,
 01/004/0110 Her devri hayâtın ona binlerce belâ 'arz.
 01/004/0111 Ferdâdaki ezvâkı o ettikçe te'emmül,
 01/004/0112 Eyler bugün âlâma nasıl olsa tahammül.
 01/004/0113 Bir mülhidi lâkin kim eder tesliye heyhât?
 01/004/0114 Sığmaz bunun âfâkına ferdâ-yı mükâfât!
 01/004/0115 Baştan başa «boşluk» şu semâlar, şu zemînler,
 01/004/0116 Bir gûş-i kerem var mı akan yaşları dinler?
 01/004/0117 İlçâ-yı tesâdüfle şu «boş!» 'âleme düşmüş;
 01/004/0118 Etrâfına binlerce şedâid gelip üşmüş.
 01/004/0119 Her lâhza boğuşmakla geçip devr-i hayâtı,
 01/004/0120 Bir şey olacak gâye-i hüsrânı: Memâtı!
 01/004/0121 Varlıktan onun inleyerek ölme nasîbi!
 01/004/0122 Bunlar beşerin işte en âvâre garîbi.
- 01/004/0123 Mü'minlere imdâda yetiş merhametinle,
 01/004/0124 Mülhidlere lâkin daha çok merhamet eyle:
 01/004/0125 Gümrâhlarındır ki karanlıklara dalmış,
 01/004/0126 Bir rehber olur necm-i emel yok da bunalmış!

- 01/004/0127 Sensin bu şeb-istâna süren onları elbet,
 01/004/0128 Senden doğacak doğsa da bir fecr-i hidâyet.
 01/004/0129 Mülhid de senin, kalb-i muvahhid de senindir;
 01/004/0130 İlhâd ile tevhîd nedir? Menşei hep bir.
 01/004/0131 Öyleyse nedendir bu tefâvüt ara yerde?
 01/004/0132 Esbâb-ı tehâlûf nedir efkâr-ı beşerde?
 01/004/0133 Yâ-Rabb, bu serâir gün olur da açılır mı?
 01/004/0134 Bir leyl-i müebbed olarak yoksa kalır mı?
 01/004/0135 Her zerrede âheng-i celâlin duyulurken,
 01/004/0136 Her nağmede binlerce lisân nâtık olurken,
 01/004/0137 Cilvendeki esrâr nasıl kalmada muzlim?
 01/004/0138 Ey nûr-i ulûhiyyetinin zıllı ‘avâlim!

01/005/b KÜFE

- 01/005/0001 Beş on gün oldu ki, mu‘tâda inkıyâd ile ben
 01/005/0002 Sabâhleyin çıkıvermişim evden erkenden.
 01/005/0003 Bizim mahalle de İstanbul'un kenârı demek:
 01/005/0004 Sokaklarında gezilmez ki yüzme bilmeyerek!
 01/005/0005 Adımbaşında derin bir buhayre dalgalanır,
 01/005/0006 Sular karardı mı, artık gelen gelir dayanır!
 01/005/0007 Bir elde olmalı kandîl, bir elde iskandil,
 01/005/0008 Selâmetin yolu insân için bu, başka değil!
 01/005/0009 Elimde bir koca değnek, onunla yoklayarak,
 01/005/0010 Önüm adaysa basıp, yok, denizse atlayarak,
 01/005/0011 -Ayakta durmaya el birliğiyle gayret eden,
 01/005/0012 Lisân-ı hâl ile ammâ rûkû‘a niyyet eden-
 01/005/0013 O sâl-hurde, harâb evlerin saçaklarına,
 01/005/0014 Sığınmış öyle giderken, hemen ayaklarına
 01/005/0015 Delîlimin koca bir şey takıldı... Baktım ki:
 01/005/0016 Genişçe bir küfe yatmakta, hem epey eski.
 01/005/0017 Bu bir hamâl küfesiymiş... ‘Aceb kimin? Derken;
 01/005/0018 On üç yaşında kadar bir çocuk gelip öteden,
 01/005/0019 Gerildi, tekmeyi indirdi öyle bir küfeye:
 01/005/0020 Teker meker küfe bî-tâb düştü tâ öteye.
 01/005/0021 — Benim babam senin altında öldü, sen hâlâ
 01/005/0022 Kurumla yat sokağın ortasında böyle daha!
 01/005/0023 O ânda karşiki evden bir orta yaşlı kadın
 01/005/0024 Göründü:
 01/005/0025 — Oh benim oğlum, gel etme kırma sakın!
 01/005/0026 Ne istedin küfeden yavrum? Ağzı yok, dili yok,

- 01/005/0027 Baban sekiz sene kullandı... Hem de derdi ki: «Çok
 01/005/0028 Uğurlu bir küfedir, kalmadım hemen yüksüz...»
 01/005/0029 Baban gidince demek kaldı 'âdetâ öksüz!
 01/005/0030 Onunla besleyeceksin ananla kardeşini.
 01/005/0031 Bebek misin daha öğrenmedin mi sen işini?
 01/005/0032 Dedim ki ben de:
 01/005/0033 — Ayol dinle annenin sözünü...
 01/005/0034 Fakat çocuk bana haykırdı ekşitip yüzünü:
 01/005/0035 — Sakallı, yok mu işin? Git, cehennem ol şuradan!
 01/005/0036 Ne dırlanıp duruyorsun sabâhleyin oradan?
 01/005/0037 Benim içim yanıyor: Dağ kadar babam gitti...
 01/005/0038 — Baban yerinde adamdan ne istedin şimdi?
 01/005/0039 Adamcağız sana bak hâl dilince söylerken...
 01/005/0040 — Bırak hanım, o çocuktur, kusûra bakmam ben...
 01/005/0041 Adın nedir senin, oğlum?
 01/005/0042 — Hasan,
 01/005/0043 — Hasan dinle.
 01/005/0044 Zararlı sen çıkacaksın bütün bu hiddetle.
 01/005/0045 Benim de yandı içim anlayınca derdini...
 01/005/0046 Fakat, baban sana ısmarlayıp da gitti sizi.
 01/005/0047 O, bunca yıl çalışıp alnının teriyle seni
 01/005/0048 Nasıl büyüttü? Bugün, sen de kendi kardeşini,
 01/005/0049 Yetîm bırakmayarak besleyip büyütmelisin.
 01/005/0050 — Küfeyle öyle mi?
 01/005/0051 — Hay hay! Neden bu söz lâkin?
 01/005/0052 Kuzum, ayıp mı çalışmak, günâh mı yük taşımak?
 01/005/0053 Ayıp: Dilencilik, işlerken el, yürürken ayak.
 01/005/0054 — Ne doğru söyledi! Öp oğlum amcanın elini...
 01/005/0055 — Unuttun öyle mi? Bayramda komşunun gelini:
 01/005/0056 «Hasan, dayım yatı mekteplerinde zâbittir;
 01/005/0057 Senin de zihnin açık... Söylemiş olaydık bir...
 01/005/0058 Koyardı mektebe... Dur söyleyim» demişti hani?
 01/005/0059 Okutma sen de hamâl yap bu yaşta şimdi beni!
- 01/005/0060 Söz anladım ki uzun, hem de pek uzun sürecekt;
 01/005/0061 Benimse vardı o gün birçok işlerim görecekt;
 01/005/0062 Bıraktım onları, saptım yokuşlu bir yoldan.
 01/005/0063 Ne oldu şimdi 'aceb, kim bilir, zavallı Hasan?
- 01/005/0064 Bizim çocuk yaramaz, evde dinlenip durmaz;
 01/005/0065 Geçende Fâtih'e çıktık ikindiüstü biraz.
 01/005/0066 Kömürcüler kapısından girince biz, develer

- 01/005/0067 Kızın merâkını celbetti, dâima da eder:
 01/005/0068 O yamrı yumru beden, upuzun boyun, o bacak,
 01/005/0069 O arkasındaki püskül ki kuyruğu olacak!
 01/005/0070 Hakîkaten görecek şey değil mi ya? Derken,
 01/005/0071 Dönünce arkama, baktım: Beş on adım geriden,
 01/005/0072 Belinde enlice bir şal, başında âbânî,
 01/005/0073 Bir orta boylu, güler yüzlü pîr-i nûrânî;
 01/005/0074 Yanında koskocaman bir küfeyle bir çocuk,
 01/005/0075 Yavaş yavaş geliyorlar. Fakat tesâdüfe bak:
 01/005/0076 Çocuk, benim o sabâh gördüğüm zavallı yetîm...
 01/005/0077 Şu var ki, yavrucağın hâli eskisinden elîm:
 01/005/0078 Cılız bacaklarının dizden altı çırpıplak...
 01/005/0079 Bir ince mintanın altında titriyor, donacak!
 01/005/0080 Ayakta kundura yok, başta var mı fes? Ne gezer!
 01/005/0081 Dügümlü alnının üstünde sâde bir çember.
 01/005/0082 Nefes değil o soluklar, kesik kesik feryâd;
 01/005/0083 Nazar değil o bakışlar, dumû‘-i istimdâd.
 01/005/0084 Bu bir ayaklı sefâlet ki yalın ayak, baş açık;
 01/005/0085 On üç yaşında buruşmuş cebîn-i sâfi, yazık!
- 01/005/0086 O ânda mekteb-i rüşdiyyeden taburla çıkan
 01/005/0087 Bir elliden mütecâviz çocuk ki, muntazaman
 01/005/0088 Geçerken eylediler ihtiyârı vakfe-güzîn...
 01/005/0089 Hasan'la karşılaşırken bu sahne oldu hazin:
 01/005/0090 Evet, bu yavruların hepsi, pür-sürûd-i şebâb,
 01/005/0091 Eder dururdu birer âşiyân-ı nûra şitâb.
 01/005/0092 Birazdan oynayacak hepsi bunların, ne iyi!
 01/005/0093 Fakat Hasan, babasından kalan o pis küfeyi,
 01/005/0094 -Ki ezmek istedi görmekle reh-güzârında-
 01/005/0095 İlel'ebed çekecek düş-i ıztırârında!
 01/005/0096 O, yük değil, kaderin bir cezâsı ma'sûma...
 01/005/0097 Yazık, günâhı nedir, bilmeyen şu mahkûma!

01/006/b DURMAYALIM!

- 01/006/0001 Sa'dî diyor ki: «Bir gece biz kârbân ile
 01/006/0002 Âheste-seyr iken yolumuz düştü bir çöle.
 01/006/0003 Sür'atle tayy için o beyâbân-ı vahşeti,
 01/006/0004 Hep yolcular fedâ ederekistirâhati,
 01/006/0005 Gitmekteydi. Bir aralık bende meşye tâb,
 01/006/0006 Hiç kalmamış ki düşmüşüm artık zebûn-i hâb.
 01/006/0007 Âvâre bir piyâdeyi bekler mi kâfile?

- 01/006/0008 Nâ-çar şedd-i rahl edecek tâ be-merhale.
 01/006/0009 Durmuş, diyordu, bir de uyandım ki, sârban:
 01/006/0010 «Kalk ey zavallı yolcu, uzaklaştı kârbân!
 01/006/0011 Uykum benim de yok değil ammâ bu deşt-zâr,
 01/006/0012 Ârâm-gâh olur mu ki bin türlü korku var?
 01/006/0013 Ser-menzil-i merâma varır durmayıp giden;
 01/006/0014 Yoktur necât ümîdi bu çöller geçilmeden.
 01/006/0015 Heyhât, yolda böyle düşen uyku derdine,
 01/006/0016 Hep yolcular gider de kalır kendi kendine!»
- 01/006/0017 Vak'a hiç bir şey değildir; haklısın, lâkin düşün.
 01/006/0018 Başka bir düstûr-i hikmet var mı, insâf et bugün?
 01/006/0019 Varmak istersen -diyor Sa'dî- eğer bir maksada?
 01/006/0020 Tuttuğun yollar tükenmekten muarrâ olsa da;
 01/006/0021 Şedd-i rahl et, durmayıp git, yolda kalmaktan sakın!
 01/006/0022 Merd-i sâhib-'azm için neymiş uzak, neymiş yakın?
 01/006/0023 Hangi müşkildir ki himmet olsun, âsân olmasın?
 01/006/0024 Hangi dehşettir ki insândan hirâsân olmasın?
 01/006/0025 İbret al erbâb-ı ikdâmın bakıp âsârına:
 01/006/0026 Dağ dayanmaz erlerin dağlar söken ısrârına.
 01/006/0027 Bir münevvim ses değil yer yer hurûşân velvele:
 01/006/0028 Fevc fevc akmakta insânlar bütün müstakbele.
 01/006/0029 Nehr-i feyzâfez-i insâniyyetin âhengine
 01/006/0030 Uymadan, kâbil değildir düşmemek bir engine.
 01/006/0031 Menzil-i maksûda varmazsın uyanmazsan eğer...
 01/006/0032 Var mı bak, yollarda hiç bîdâr olanlardan eser?
 01/006/0033 İşte âtîdir o ser-menzil denen ârâm-gâh;
 01/006/0034 Kârbân akvâm; çöl mâzî, 'atâlet sedd-i râh.
 01/006/0035 Durma, mâzî bir mugaylan-zâr-ı dehşet-nâktir;
 01/006/0036 Git ki, âtî korkusuzdur, hem ne kudsî hâktir!
 01/006/0037 Çok şedâid iktihâm etmek gerektir, doğrudur...
 01/006/0038 Vehleten âvâre bir seyyâhı yollar korkutur;
 01/006/0039 Korku, lâkin, 'azmi te'yîd eylemek icâb eder:
 01/006/0040 Kurtulursun şedd-i rahl etmiş de gitmişsen eğer.
 01/006/0041 Çünkü düşmüşsün hayâtın -ezkazâ- feyfâsına,
 01/006/0042 Gitmen icâb eyliyor tâ menzil-i aksâsına.
 01/006/0043 Düşmemek mâdâm elinden gelmemiş evvel senin,
 01/006/0044 Ölmeden olsun mu ey miskîn, bu çöller medfenin?
 01/006/0045 İntihâr etmek değilse yolda durmak, gitmemek,
 01/006/0046 Âsümândan refref indirsin demektir bir melek!
 01/006/0047 «Leyse li'l-insâni illâ mâ seâ» derken Hudâ;
 01/006/0048 Anlamam hiç meskenetten sen ne beklersin daha;

- 01/006/0049 Davran artık kârbânın arkasından durma, koş!
 01/006/0050 Mahvolursun bir dakîkan geçse hattâ böyle boş.
 01/006/0051 Menzil almışlar da yorgun, belki senden bî-mecâl!
 01/006/0052 Belki yok, elbette öyle! Sen ne etmiştin hayâl?
- 01/006/0053 Şöyle gözden geçse bir hilkat temâşâ-hânesi:
 01/006/0054 Çıkıyor bir zerre fa‘âliyyetin bî-gânesi.
 01/006/0055 Âsümânî, hâk-dânî cümle mevcûdât için
 01/006/0056 Kurtuluş yok sa’y-i dâimden, terakkîden bugün.
 01/006/0057 Yer çalışsın, gök çalışsın, sen sıkılmazsan otur!
 01/006/0058 Bunların hakkında bilmem bir bahânen var mı? Dur!
 01/006/0059 Mâ-sivâ bir şey midir, boş durmuyor Hâlik bile:
 01/006/0060 Bak tecellî eyliyor bin şe’n-i gûnâ-gûn ile.
 01/006/0061 Ey, bütün dünya ve mâ-fihâ ayaktayken, yatan!
 01/006/0062 Leş misin, davranmıyorsun? Bâri Allâh’tan utan.

01/007/b HASIR

- 01/007/0001 Geçende, Yayla civârında bir ufak cevelân
 01/007/0002 Bahânesiyle, bizim eski âşinâlardan
 01/007/0003 Bir ‘attârın azıcık gitmek istedim yanına,
 01/007/0004 Ki her zamân beni da‘vet ederdi dükkânına.
 01/007/0005 Biraz müsâhabeden sonra söktü müşteriler:
 01/007/0006 — Ver ordan on paralık zencefil, çörek otu, biber.
 01/007/0007 Geçenki beş para borcumla on beş etmedi mi?
 01/007/0008 — Silik bu yirmilik almam...
 01/007/0009 — Uzatma gör işimi!
 01/007/0010 — Oğul, çabuk... Bana tîrak... Okunmuş olmalı ha!
 01/007/0011 Bizim çocuk, adı batsın, yılcık olmuş...
 01/007/0012 — Yâ?
 01/007/0013 — Sübek kadar yüzü Hüt Dağı kesildi!
 01/007/0014 — Vah vah vah!
 01/007/0015 — Hanım, geçer, nefes ettir...
 01/007/0016 — Geçer mi? İnşâ’Allâh.
 01/007/0017 — Bi yirmilik paket ammâ sabâhki tozdu bütün...
 01/007/0018 — Ayol, hep içtiğimiz toz... Bozuldu eski tütün!
 01/007/0019 — Efendiamca, sakız ver... Biraz da bal mumu kes.
 01/007/0020 — Kızım, parayla olur ha! Peşinci bak herkes.
- 01/007/0021 Beşer onar paralar hepsi yaklaşıp deliğe,
 01/007/0022 Süzöldüler oradan bir kilitli çekmeceye.
 01/007/0023 Epeyce fâsılada sonra geldi başka biri:

- 01/007/0024 — Genişçe bir hasırın var mı? Neyse hem değeri.
 01/007/0025 Cenâze sarmak içindir, eziyyet etme sakın!
 01/007/0026 Mahallemizde beş aydır yatan o hasta kadın
 01/007/0027 Bugün, sabâhleyin artık cihândan el çekmiş...
 01/007/0028 — Ne çâre! Kısmeti bir böyle günde ölmekmiş.
 01/007/0029 — Yanında kimse de yokmuş... Amân bırak neyse...
 01/007/0030 Ecel gelince ha olmuş, ha olmamış kimse!
 01/007/0031 — Dokuz kuruş bu hasır, siz, sekiz verin haydi...
 01/007/0032 Pazarlık etmeyelim bir kuruş için şimdi!
- 01/007/0033 Hasır бүкүлдү, omuzlandı, daldı bir sokağa;
 01/007/0034 Sokuldu kim bilir ordan da hangi bir bucağa.
 01/007/0035 Açıldı bir ölü saklanmak üzre sînesine;
 01/007/0036 Kapandı ketm-i 'adem heybetiyle sonra yine!
 01/007/0037 Beş on fakîre olup bâr-ı dûş-i istiskâl,
 01/007/0038 Huzûr-i lâlîni bir nevha etmeden ihlâl,
 01/007/0039 Sükûn içinde uzaklaştı âşiyânından.
 01/007/0040 Geçince sûrunu şehrin, uzattı servistan
 01/007/0041 Garîb yolcuyla tevkîfe bin бүкүлmez kol!
 01/007/0042 Omuzdan indi hasır, yoktu çünkü artık yol.
 01/007/0043 Mezârcının o kürek yüzlü dest-i lâkaydı
 01/007/0044 İânesiyle nihâyet mezâra yaslandı.
 01/007/0045 Hücûm-i mihnet-i peyderpeyiyle dünyanın,
 01/007/0046 Hayâtı bir yığın âlâm olan zavallı kadın,
 01/007/0047 Hasırdan örtüsü dûşunda hufreden indi...
 01/007/0048 Enîn-i rûhu da artık müebbeden dindi.
- 01/007/0049 Bu hâtırât ile kalbimde başlayınca melâl,
 01/007/0050 Oturmak istemez oldum, kıyâm edip derhâl;
 01/007/0051 -Yüzümde 'âleme nefrin, içimde şevk-i memât;
 01/007/0052 Gözümde içyüzü dehrin: Yığın yığın zulümât!-
 01/007/0053 Bulduğum o mukassî mahalden ayrıldım.
 01/007/0054 Bu perde bitti mi? Heyhât! Atmadım bir adım,
 01/007/0055 Ki rûhu eylesin böyle bin fecî'a harâb!
 01/007/0056 Hayât nâmına, yâ-Rabb, nedir bu devr-i 'azâb?

01/008/b GEÇİNME BELÂSI

1/008/by 'Ömr-i girân-mâye der in sarf şud:
 Tâ çihorem sayf, çipûşem şitâ!
 Sa'dî

- 01/008/0001 Doksan senelik ömre, İlâhî, bu mu gâyet?
 01/008/0002 Bilmem ki ne 'âlem bu cedel-gâh-ı maîşet!
 01/008/0003 Korkunç oluyor böyle hakikatleri, gerçek,
 01/008/0004 Sa'dî gibi bir 'asr-ı fazîletten işitmek.
 01/008/0005 Sa'dî o kadar felsefesiyle, hüneriyle,
 01/008/0006 Fikrindeki hürriyyet-i fevka'l-beşeriyle,
 01/008/0007 Esbâb-ı maîşet denilen kayda girerse,
 01/008/0008 Yâd etmesin âzâdeliğin nâmını kimse.
 01/008/0009 İnsan ki çıkar perde-i mektûm-i 'ademden,
 01/008/0010 Tâ sahne-i hestîde zuhûr ettiği demden,
 01/008/0011 İkmâle kadar fâci'a-i devr-i hayâtı,
 01/008/0012 Atlatmaya mahkûm ne mühlik 'akabâtı!
 01/008/0013 Zannetme ölüm şahsına bir kerre muhâcim...
 01/008/0014 Bin kerre olur günde o düşmenle müzâhim.
 01/008/0015 Âvâre beşer sâha-i gabrâya düşünce,
 01/008/0016 Etrâfına binlerce devâhî üşüşünce,
 01/008/0017 Meydân mı bulur râhatı esbâbını celbe?
 01/008/0018 Başlar o cılız kolları dünya ile harbe!
 01/008/0019 Kaynar güneşin âteşi mihrâk-ı serinde;
 01/008/0020 Karlar buz olur hep beden-i bî-siperinde.
 01/008/0021 Medhûş nigâhında köpürdükçe denizler;
 01/008/0022 Beyninde bütün dalgalar öttükçe mükerrer;
 01/008/0023 Sâhilden uzansam, der, eder tayy-i merâhil;
 01/008/0024 Lâkin onu bilmez ki uzaklar daha sâil:
 01/008/0025 Dağlar o nihâyetsiz olan silsilesiyle,
 01/008/0026 Ormanlar o dünyâyı tutan velvelesiyle,
 01/008/0027 Emvâc-ı serâbıyla, vuhûşuyle bevâdî,
 01/008/0028 Her hatve-i 'azminde olur ye'sine bâdî.
 01/008/0029 Fevkinde semâvâtın o ecrâm-ı mehîbi;
 01/008/0030 Pîşinde zemînin o temâsîl-i acîbi;
 01/008/0031 Bî-çâreyi medhûş ederek her nefesinde,
 01/008/0032 Muhtar bırakır mün'adim olmak hevesinde.

 01/008/0033 Lâkin bu heves bir heves-i dîgere mağlûb:
 01/008/0034 İnsan yaşamak hırs-ı cibillîsine meclûb.
 01/008/0035 Her devresi bir devr-i 'azâb olsa hayâtın,
 01/008/0036 Râzîsi değildir yine bir türlü memâtın!
 01/008/0037 Ömr olsa da binlerce tekâlîf ile meşhûn,
 01/008/0038 İnsan yaşamaktan yine memnûn, yine memnûn!
 01/008/0039 Artık neye mevkûf ise te'mîn-i bekâsı,
 01/008/0040 Yalnız ona masrûf olur âvâre kuvâsı.
 01/008/0041 Durmaz boğuşur bunca muhâcimlere rağmen,

- 01/008/0042 Düşmez o mesâ'î denilen seyfi elinden.
 01/008/0043 Çıplaktır o, ister ki soğuklarda ısınsın;
 01/008/0044 Bir dam çatarak her gece altında barınsın.
 01/008/0045 İster yiyecek şey, giyecek şey, yakacak şey...
 01/008/0046 Bin türlü havâic daha var bunlara der-pey.
 01/008/0047 Âvâre beşer işte bu bâzâr-ı cihânda,
 01/008/0048 Her gün yeni bir kâr peşinden cevelânda.
 01/008/0049 Maksad bu kadar dağdağadan bir yaşamaktır...
 01/008/0050 Lâkin, bunun altında ne maksad olacaktır?
 01/008/0051 Heyhât, onu idrâk için i'mâl-i hayâle
 01/008/0052 Yok vakti: Bütün demleri mevkûf cidâle!
 01/008/0053 İnsan ki onun rûh ile insânlığı kâim,
 01/008/0054 Dâim oluyor cisminin âmâline hâdim;
 01/008/0055 Gelseydi eğer rûhunu i'lâya da nevbet,
 01/008/0056 Anlardı nedir, belki, hayâtındaki gâyet.
 01/008/0057 Bir anladığım varsa şudur: Hâlik-ı 'Âlem,
 01/008/0058 Hilkat kalıversin, diye bir ukde-i mübhem,
 01/008/0059 Daldırmada insânları hâcât-ı hayâta,
 01/008/0060 Döndürmede ezhânı bütün başka cihâta.
 01/008/0061 Ömrün öteden berk-süvârâne şitâbı,
 01/008/0062 'İşin beriden lâzım-ı bîhadd ü hesâbı,
 01/008/0063 Göstermede dünyâya, nedir maksad-ı Hâlik...
 01/008/0064 «Kimden kime şekvâ edelim biz de şaşırdık».

01/009/b MEYHÂNE

- 01/009/0001 Hurûşân bâd-ı süfliyyet derûnundan, kenârından;
 01/009/0002 Girîzan rûh-i ulviyyet harîminden, civârından.
 01/009/0003 Çıkar bin nâle-i nevmîd hâk-i ra'se-dârından,
 01/009/0004 İner bin zulmet-i makber fezâ-yı şeb-nisârından.
 01/009/0005 Gelir feryâdlar ebkem duran her seng-i zârından:
 01/009/0006 Yıkılmış hânümânlar sanki çıkmış da mezârından,
 01/009/0007 Dehân-ı hasret açmış rahnedâr olmuş cidârından!
 01/009/0008 Çöker bir dûd-i mâtem titreyen kandîl-i târından:
 01/009/0009 Sönüp gitmiş ocaklar yükselir gûyâ gubârından!
 01/009/0010 Giren bir kerre nâdimdir hayât-ı müsteârından;
 01/009/0011 Çıkan âvâredir artık cihânın kâr ü bârından.
 01/009/0012 Dökülmüş âb-ı rûlar bâde-i pesmande hâlinde...
 01/009/0013 Emel bir münkesir peymânedir saff-ı niâlinde!
 01/009/0014 Boğulmuş rûh-i insânî şarâbın mevc-i âlinde.
 01/009/0015 Nümâyân mel'anet sâkîsinin çirkin cemâlinde!

- 01/009/0016 Ne mâzî var, ne âtî, bak şu ayyâşın hayâlinde...
- 01/009/0017 Tutup bir zehr-i âteşnâk dest-i bî-mecâlinde,
- 01/009/0018 Zevâl-i ömrü bekler hem şebâbın tâ kemâlinde!
- 01/009/0019 Merâret intubâ' etmiş cebîn-i infiâlinde...
- 01/009/0020 Derin bir iltivânın sîne-i zerd-i melâlinde
- 01/009/0021 Odur ancak hüveydâ ser-nüvişt-i bî-meâlinde,
- 01/009/0022 Müebbed bir de nisyân nazra-i sengîn-i lâlinde.
-
- 01/009/0023 Cânım sıkıldı dün akşam, sokak sokak gezdim;
- 01/009/0024 Sonunda bir yere saptım ki, önce bilmezdim.
- 01/009/0025 Bitince bir sıra ev, sonra bir de vîrâne,
- 01/009/0026 Dikildi karşıma bir han kılıklı meyhâne:
- 01/009/0027 Basık tavanlı, karanlık, sefil bir dükkân;
- 01/009/0028 İçinde bir masa, yâhûd civâr tâbûtluktan
- 01/009/0029 Atılma çok ölü görmüş acıklı bir teneşir!
- 01/009/0030 Yanında hurdası çıkmış bir eski püskü sedir.
- 01/009/0031 Sakat, bacaksız on onbeş hasırlı iskemle,
- 01/009/0032 Kırık dökük şişeler, bir de çinko tepsiyle
- 01/009/0033 Beş on kadeh, iki üç testi... Sonra tezgâhlık
- 01/009/0034 Eden yanüstüne devrilme kirli bir sandık.
- 01/009/0035 Sönük sönük yanıyor rafta isli bir lâmba...
- 01/009/0036 Önünde bir küme: Fes, takke, hırka, salta, 'abâ
- 01/009/0037 Kımıldanıp duruyorken, sefil bir sohbet,
- 01/009/0038 Bu isli zulmete vermekte büsbütün vahşet:
- 01/009/0039 — Kuzum Dimitri, bu akşam biraz ziyâdece ver...
- 01/009/0040 — Ziyâde, anladık ammâ ya içtiğin şişeler?
- 01/009/0041 — Çizersin...
- 01/009/0042 — Öyle mi? Lâkin silinmiyor çetele!
- 01/009/0043 Bakın tavan tebeşirden görünmez oldu...
- 01/009/0044 — Hele!
- 01/009/0045 — Bizim peşin paramız... Almadın mı dün kuruşu?
- 01/009/0046 — Ayol, tükendi mezen... Bâri koy biraz turşu.
- 01/009/0047 Arattı kendini ustan... Dinince dinlensin!
- 01/009/0048 — Hasan be! Sen de nasıl nazlı nazlı söylersin?
- 01/009/0049 Nedir o türkû... Amân başka yok mu? Hah, şöyle!
- 01/009/0050 — Ömer, ne nazlanıyorsun? Biraz da sen söyle.
- 01/009/0051 — Nevâzil olmuşum Ahmed, bırak, sesim yok hiç...
- 01/009/0052 — Sesin mi yok? Açılır şimdi: Bir imâm suyu iç!
- 01/009/0053 — Yarın ne iştesin 'Osmân?
- 01/009/0054 — Ne işteyim... Burada!
- 01/009/0055 — Dimitri çorbacı, doldur! Ne durmuşun orada?
- 01/009/0056 — O kim gelen?

- 01/009/0057 — Baba Ârif.
 01/009/0058 — Sakallı, gel bakalım...
 01/009/0059 Yanaş.
 01/009/0060 — Selâmün-‘aleyküm.
 01/009/0061 — Otur biraz çakalım...
 01/009/0062 — Dimitri, hey, parasız geldi sanma, işte para!
 01/009/0063 — Ey anladık a kuzum...
 01/009/0064 — Sar be yoldaşım cıgara...
 01/009/0065 — Amân bizim Baba Ârif susuz musuz içiyor!
 01/009/0066 — Onun bi dalgası olmak gerek: Tünel geçiyor.
 01/009/0067 — Moruk, kaçınıcı kadeh? Şimdicek sızarsın ha!
 01/009/0068 — Sızarsa mis gibi yer, yatmamış adam değil a.
- 01/009/0069 Yavaş yavaş kafalar, kelleler kızışmıştı,
 01/009/0070 Ağız, burun, hele sesler bütün karışmıştı;
 01/009/0071 Dikildi ağzına, baktım, açık duran kapının,
 01/009/0072 Fener elinde bir erkek, yanında bir de kadın.
 01/009/0073 Beş on dakîka süren bir düşünceden sonra,
 01/009/0074 Kadın da girdi o zulmet-serâ-yı menfûra.
 01/009/0075 Gözünde ebr-i te’essür, yüzünde hûn-i hicâb,
 01/009/0076 Vücûdu ra’ş-e-i nâ-çâr-ı ye’s içinde harâb,
 01/009/0077 Teveccüh eyleyerek sonradan gelen Baba’ya:
- 01/009/0078 — Demek taşınmalı artık çoluk çocuk buraya!
 01/009/0079 Ayol, nedir bu senin yaptığın? Utan azıcık...
 01/009/0080 Anan da, ben de, yumurcakların da aç kaldık!
 01/009/0081 Ne iş, ne güç, gece gündüz içip zıbar sâde;
 01/009/0082 Sakın düşünme çocuklar ‘aceb ne yer evde?
 01/009/0083 Evet, sen el kapısında sürün işin yoksa;
 01/009/0084 Getir bu sarhoşa yutsun, getir paran çoksa!
 01/009/0085 Zavallı ben... Çamaşır, tahta, her gün uğraş da,
 01/009/0086 Sonunda bir paralar yok, el elde baş başta!
 01/009/0087 O tahtalar, çamaşırlar da geçti: Yok hâlim...
 01/009/0088 Ayakta sallanışım zorladır Hudâ ‘âlim!
 01/009/0089 Çalışmadın, beni hep bunca yıl çalıştırdın;
 01/009/0090 O yavrucakları çıplak, sefil alıştırdın;
 01/009/0091 Bilir mahalleli kim aldığın zamânda beni,
 01/009/0092 Çeyiz çimenle donatmıştı beybabam evini.
 01/009/0093 Ne oldu şimdi o eşyâ? Satıp kumarda yedin.
 01/009/0094 Evet, kumarda yedin, hem de Karşılar’da yedin!
 01/009/0095 Kızın yetiştii, alan yok, nasıl olur ki? Soran
 01/009/0096 «Şu sarhoşun kızı İffet değil mi? Vazgeç amân!»

- 01/009/0097 Diyen kadınlara; «Pek doğru, pek» deyip gidiyor.
 01/009/0098 Bu söz zavallıyı bilsen ne türlü incitiyor!
 01/009/0099 Benim güzel meleğim, hiç de tâli‘in yokmuş:
 01/009/0100 Anan benim gibi sersem; babansa bir sarhoş!
 01/009/0101 Necip de minderi koltukta geldi mektebden...
 01/009/0102 Demiş ki kalfa: «Sekiz aydır almadım hele ben
 01/009/0103 Ne haftalık, ne de aylık... Senin baban olacak
 01/009/0104 Kumarcı, oğlu için az yesin de tutsun uşak!»
 01/009/0105 Koğuldum anne! deyip ağlıyor zavallı çocuk...
 01/009/0106 Ne yapsın annesi? Dünyâda bir güvendiği yok!
 01/009/0107 O bâri bir adam olsun da kalmasın câhil,
 01/009/0108 Demiştin olmadı... Lâkin kabâhat onda değil:
 01/009/0109 O her sabâh okuyordu gürül gürül cüzünü;
 01/009/0110 Ayırmıyordu kitâbdan ne olsa hiç gözünü.
- 01/009/0111 Üç akşam oldu ki yoksun. Necip: Babam nerde!
 01/009/0112 Ben isterim onu mutlak, demez mi? Bak derde!
 01/009/0113 Sular karardı; bu sâ’atte hiç gezer mi kadın?
 01/009/0114 O, sarhoşun biri; tut kim sokak sokak aradın...
 01/009/0115 Nasıl bulursun a yavrum? Yarın gelir belki,
 01/009/0116 Dedim. Fakat çocuğun durmuyordu. Baktım ki
 01/009/0117 Avutmanın yolu yok; komşunun Hüseyin Ağa’yı
 01/009/0118 Alıp dolaşmadayım yatsı vakti dünyâyı.
 01/009/0119 Anam benim gibi evlâd doğurmaz olsaydı,
 01/009/0120 Bu hâli görmeden evvel gözüm yumulsaydı!
 01/009/0121 Herif, şu hâlime bak, merhametli ol azıcık...
 01/009/0122 Bırak o zıkkımı, içtiklerin yeter artık.
 01/009/0123 Efendiler, ağalar, siz de bir nasîhat edin,
 01/009/0124 Sizin de belki var evlâdınız...
 01/009/0125 — Hasan, ne dedin?
 01/009/0126 — Bırak, köpekoğlu kadın ammâ çalçeneymiş ha!
 01/009/0127 — Benimki çok daha fazlaydı.
 01/009/0128 — Etme!
 01/009/0129 — Elbet ya!
 01/009/0130 Onun için boşadım. Sen işitmedin mi Halîm?
 01/009/0131 — Kadın lâkırdısı girmez kulağma zâtî benim.
 01/009/0132 Senin karım dediğin ‘âdetâ pabuç gibidir:
 01/009/0133 Biraz vakit taşınır, sonradan değiştirilir.
- 01/009/0134 Kadın bu sözleri duymaz, tazallüm eylerdi;
 01/009/0135 Herif mezâr taşı tavrıyla sâde dinlerdi.
 01/009/0136 Açıldı ağzı nihâyet, açılmaz olsa idi!

- 01/009/0137 Taşıp döküldü, içinden şu lâ'net-i ebedî:
 01/009/0138 — Cehennnem ol seni hınzır orospu, git: Boşsun!
 01/009/0139 — Ben anladım işi: Sen komşu, iyice sarhoşsun!
 01/009/0140 Ayıltınız şunu yâhû!
 01/009/0141 — İlişmeyin!
 01/009/0142 — Bırakın!
 01/009/0143 Herif ayıldı mı, bilmem, düşüp bayıldı kadın!

01/010/b MEZÂRLIK

- 01/010/0001 Bakma kabristânın ancak sâha-i medhûşuna,
 01/010/0002 Dur da bir müddet kulak ver nâle-i hâmûşuna!
 01/010/0003 Kalbi hiç benzer mi bak sîmâ-yı heybet-pûşuna?
 01/010/0004 Kim ki dalmıştır hayâtın seyl-i cûşâ-cûşuna,
 01/010/0005 Cân atar, bir gün gelir, yorgun düşüp âgûşuna!
- 01/010/0006 Ey mezâristan, ne 'âlemsin, ne yüksek fıtratın!
 01/010/0007 Sende pinhân en güzîn evlâdı insâniyyetin;
 01/010/0008 Senden istimdâd eder feryâdı ye'sin, haybetin.
 01/010/0009 Bir yığın göz nûrusun, yâhûd muhammer tıynetin,
 01/010/0010 Rûh-i pâkinden coşan gözyaşlarından milletin!
- 01/010/0011 Şanlı bir târihsin: Mâzî-i millet sendedir.
 01/010/0012 Varsa ibret sendedir, hikmet de elbet sendedir;
 01/010/0013 Devr-i istîlâ durur yâdında, devlet sendedir!
 01/010/0014 Çünkü hürriyyet, hamâset sende, gayret sendedir,
 01/010/0015 Zindegî zillettir artık, bence 'izzet sendedir!
- 01/010/0016 Ey 'ademle varlığın ser-haddi, iklim-i salâh!
 01/010/0017 Başlarında sermedî bir sâye, bir müşfik cenâh
 01/010/0018 Olmasan, bî-vâyeler nereden bulurlar inşirâh?
 01/010/0019 Zıll-i memdûdunda var âsûde bir reng-i felâh.
 01/010/0020 Leyl-i dûrâ-dûruna olsun fedâ yüz bin sabâh.
- 01/010/0021 Cevherin, toprak değil, pek başka bir ma'den senin.
 01/010/0022 Âh bilmezler ki üstünden geçerlerken senin,
 01/010/0023 Bin dimâğın lübbüdür her zerre hâkinden senin.
 01/010/0024 Öyle feyyâz, ey zemîn-i ma'rifet, mâyen senin:
 01/010/0025 Sâye-gâhından çıkarken rûh olur her ten senin.
- 01/010/0026 Ey mezâristan, nihân ka'rında yüz binlerce mâh,
 01/010/0027 Fışkıran hâk-i remîminden bütün nûr-i nigâh!

- 01/010/0028 Nâzenînler yâl ü bâlinden nişândır her kiyâh...
 01/010/0029 Serviler Mevlâ'ya yükselmiş birer ber-ceste âh,
 01/010/0030 Hufreler Mevlâ'dan inmiş en emîn bir hâb-gâh.
- 01/010/0031 Ey şeb-istân, ey 'adem, ey perde perde kibriyâ,
 01/010/0032 Sendedir ümmîdler: Senden doğar fecr-i bekâ.
 01/010/0033 Her hacir-pâren okur bin şi'r-i lâhûtî-edâ;
 01/010/0034 Her neşîden rûhu eyler sermediyyet-âşînâ.
 01/010/0035 Ey semâvî hâk, benden bin selâm olsun sana.

- 01/010/0036 Sıkınca rûhumu ba'zen metâlibiyle hayât,
 01/010/0037 Olur yegâne mesîrem mahalle-i emvât.
 01/010/0038 Muhît-i velvele-dârında zindegânînin,
 01/010/0039 Ferâğ-ı dâimi yoktur hayât-ı sâninin.
 01/010/0040 Ne levs-i hırs ü mezellet zemîn-i pâkinde,
 01/010/0041 Ne hây ü hûy-i maîşet harîm-i hâkinde,
 01/010/0042 Bu kâinât-ı huzûrun fezâ-yı sâmitini
 01/010/0043 Görünce, ömr-i perîşânımın merâretini,
 01/010/0044 Velez bir ân için olsun atıp hayâlimden,
 01/010/0045 Uzaklaşır giderim mâ-sivâya artık ben.
 01/010/0046 Şu mâ-sivâ denilen kayd-ı ukde ber-ukde
 01/010/0047 Kırılmadan olamaz rûh bir dem âsûde.
 01/010/0048 Fakat kırılmak için böyle bir zemîn ister...
 01/010/0049 Zemîn değil yalnız, kalb-i âhenîn ister!
- 01/010/0050 Geçen sabâh idi Eyyûb'a doğru çıkmıştım.
 01/010/0051 Aşıp da sûrunu şehrin atınca birkaç adım,
 01/010/0052 Ufuk değışti, önümden çekildi eski cihân;
 01/010/0053 Göründü karşıda fûshat-serâ-yı kabristan.
 01/010/0054 Fakat o bir koca deryâ-yı sermediyyet idi,
 01/010/0055 Ki her hazîre-i sengîni mevc-i mûncemidi!
 01/010/0056 Kenârda durmayarak girdim en derin yerine,
 01/010/0057 Oturdum arkamı verdim de taşların birine.
 01/010/0058 Ridâ-yı samte bürünmüş bütün yesâr ü yemîn,
 01/010/0059 Huzûr içinde ağaçlar, sükûn içinde zemîn.
 01/010/0060 Bütün o yükselen emvâc, o bî-nihâye deniz,
 01/010/0061 Derin bir uykuya dalmıştı, her taraf sessiz.
 01/010/0062 Yavaş yavaş açılıp perde-i likâ-yı muhît;
 01/010/0063 Harîm-i rûhumu doldurdu kibriyâ-yı muhît.

- 01/010/0064 Fakat bu beste-i lâhût nerden 'aksediyor,
 01/010/0065 Ki «Ellezî halâka'l-mevte ve'l-hayâte...» diyor?
 01/010/0066 Nedir samîm-i sükûnette böyle bir feryâd?
 01/010/0067 Neşîde Hâlik'in, ammâ kim eyliyor inşâd?
 01/010/0068 Zamân zamân ederek yükselen terâne hurûş,
 01/010/0069 Enîne başladı nâ-gâh kâinât-ı hamûş!
 01/010/0070 O serviler müteheyyci cemâ'at-i kübrâ
 01/010/0071 Kesildi... Her birisinden duyuldu aynı sadâ.
 01/010/0072 Mekâbir inledi, taşlar birer lisân oldu;
 01/010/0073 Kitâbeler de o taşlarla hem-zebân oldu.
 01/010/0074 Görünce zinde bütün mahşer-i heyûlâyı,
 01/010/0075 Mezâra rûh veren nefh-i pâk-i Mevlâ'yı,
 01/010/0076 Hayâle daldım; o fûshat-serâ-yı dûrâ-dûr
 01/010/0077 Göründü dîde-i medhûşa bir cihân-ı nûşûr!
 01/010/0078 Kefen be-dûş-i bekâ bî-nihâye ecsâdın,
 01/010/0079 O, dehri hîçe sayan, kârbân-ı ecdâdın
 01/010/0080 Akın akın geçerek pîşgâh-ı izzette,
 01/010/0081 -Muhît-i havf ü recâdan makâm-ı hayrette-
 01/010/0082 Kıyâm-ı 'aczini seyreyledim... Ne dehşetmiş
 01/010/0083 Sücûd-i hilkatı görmek huzûr-i kudrette!
- 01/010/0084 Bu herc ü merc-i kıyâmet-nümûna hâkim olan
 01/010/0085 Hatîb-i 'âlem-i ulvî nihâyet oldu 'iyân:
 01/010/0086 Gözüm, uzaktaki bir medfenin ayak ucuna
 01/010/0087 Çöküp ziyâret eden, bir çocukla bir kadına
 01/010/0088 İlişti. Sonra biraz yaklaşınca, iyiden iyi
 01/010/0089 Tezâhür eyledi: Baktım, çocuk «Tebâreke»yi
 01/010/0090 Kemâl-i vecd ile ezber tilâvet eylemede;
 01/010/0091 Yanında annesi gözyaşlarıyla dinlemede.
 01/010/0092 Zemîne ra'se verirken neşâid-i melekût,
 01/010/0093 Ne manzaraydı İlâhî o makber-i mebhût?
 01/010/0094 Çocuk hayâta, o makber de mevte bir levha.
 01/010/0095 Tezâd-ı kudreti gör: Bak şu levh-i zîrûha!
- 01/010/0096 Biraz geçince o sesler bütün hâmûş oldu,
 01/010/0097 Deminki mahşer-i pür-cûş sâye-pûş oldu.
 01/010/0098 Çocuk kadınla beraber çekildi 'âlemine,
 01/010/0099 Gömüldü gitti mezârlık sükûn-i dâimine.

01/011/b BAYRAM

- 01/011/0001 Âfâk bütün hande, cihân başka cihândır;
 01/011/0002 Bayram ne kadar hoş, ne şetâretli zamândır!
 01/011/0003 Bayramda güler çehre-i ma'sûm-i sabâvet,
 01/011/0004 Ümmîd çocuk sûret-i sâfında 'iyândır.
 01/011/0005 Her cebhede bir nûr-i mücerred leme'ânda;
 01/011/0006 Her dîdede bir rûh demâ-dem-cevelândır.
 01/011/0007 Âlâm-ı hayâtın iki kat büktüğü ecsâd
 01/011/0008 Feyzindeki te'sîr ile âsûde-revândır.
 01/011/0009 Ferdâ-yı sükûn-perveridir sâl-i cidâlin,
 01/011/0010 Nevmîd düşen kalbe ümîd-âver-i cândır.
 01/011/0011 Heycâ-yı maîşetteki feryâd-ı mehîbin
 01/011/0012 Dünyâda biraz dindiği ân varsa bu ândır.
 01/011/0013 Subhunda bahârın şu sabâhat bulunur mu?
 01/011/0014 Bak çehre-i gabrâya: Nasıl şen, ne civândır!
 01/011/0015 Her sînede bir kalb-i meserret darabânda,
 01/011/0016 Her kalbde bir 'âlem-i eşvâk nihândır.
 01/011/0017 Raksân oluyor cünbüş-i dûşiyle 'anâsır,
 01/011/0018 Gûyâ ki bütün sadr-ı zemîn pür-galeyandır.
 01/011/0019 Eşbâhı da cûşân ediyor feyz-i mübîni,
 01/011/0020 Yâ-Rabb bu nasıl rûh-i 'avâlim-sereyandır!
 01/011/0021 Bayramda gelir yâda ne hoş hâtıralar ki:
 01/011/0022 Bin ömre verilmez, o kadar kadri girândır.
 01/011/0023 'İdin bana dâim görünür levh-i kerîmi:
 01/011/0024 Mâzî-i tufûliyyetimin yâd-ı besîmi.

- 01/011/0025 Birinci gün havâ bir parça nâ-müsâ'iddi;
 01/011/0026 İkinci gün açılıp, sonra pek güzel gitti.
 01/011/0027 Dedim ki: «Fâtih'e çıksam yavaşça, bir yanda
 01/011/0028 Durup o 'âlemi seyreylesem de meydânda,
 01/011/0029 Ziyâret etsem ehîbbâyı sonradan... Hoş olur.
 01/011/0030 Bütün gün evde oturmak ne olsa pek boştur.»
 01/011/0031 Bu ârzû-yi tenezzüh gelince, artık ben
 01/011/0032 Durur muyum? Ne gezer! Fırladım hemen evden.
- 01/011/0033 Gelin de bayramı Fâtih'te seyredin, zîrâ
 01/011/0034 Hayâle, hâtıra sığmaz o herc ü merc-i safâ,
 01/011/0035 Kucakta gezdirilen bir karış çocuklardan
 01/011/0036 Tutun da, tâ dedemiz demlerinden artakalan,
 01/011/0037 Asırlar ölçüsü boy boy 'asâlı nesle kadar,

- 01/011/0038 Büyük küçük bütün efrâd-ı belde, hepsi de var!
 01/011/0039 Adımbaşında kurulmuş beşik salıncaklar,
 01/011/0040 İçinde darbuka, deflerle zilli şakşaklar.
 01/011/0041 Biraz gidin: Kocaman bir çadır... Önünde bütün,
 01/011/0042 Çoluk çocuk birer onluk verip de girmek için
 01/011/0043 Nöbetle bekliyorlar. 'Aceb içinde ne var?
 01/011/0044 «Caponya'dan gelen, insân suratlı bir canavar!»
 01/011/0045 Geçin: Sırayla çadırlar. Önünde her birinin
 01/011/0046 Diyor: «Kuzum, girecek varsa, durmasın girsin.»
 01/011/0047 Bağırmadan sesi bitmiş ayaklı bir i'lân.
 01/011/0048 «Alın gözüm, buna derler...» sadâsı her yandan.
 01/011/0049 Alettirikçilerin keyfi pek yolunda hele:
 01/011/0050 Gelen yapışmada bir mutlakâ o saplı tele.
 01/011/0051 Terâzilerden adam eksik olmuyor; birisi
 01/011/0052 İnince binmede artık onun da hemşehrîsi:
 01/011/0053 «Hak okka çünkü bu kantar... Firenk icâdı gram
 01/011/0054 Değil! Diremleri dört yüz, hesapta şaşmaz adam.»
 01/011/0055 — Muhallebim ne de kaymak!
 01/011/0056 — Şifâlıdır ma'cûn!
 01/011/0057 Simid mi istedin ağa?
 01/011/0058 — Yokmuş onluğum, dursun.
 01/011/0059 O başta: Kuskunu kopmuş eyerli düldüller,
 01/011/0060 Bu başta: Paldımı düşmüş semerli bülbüller!
 01/011/0061 Baloncular, hacıyatmazcılar, fırıldaklar,
 01/011/0062 Horoz şekerleri, civ civ öten oyuncaklar;
 01/011/0063 Sağında atlıkarınca, solunda taht-ı revân;
 01/011/0064 Önünde bir sürü çekçek, tepende çifttekolan.
 01/011/0065 Öbek öbek yere çökmüş kömür çeken develer...
 01/011/0066 Ferâğ-ı bâl ile birden geviş getirmedeler.
 01/011/0067 Koşan, gezen, oturan, mâniler düzüp çağıran,
 01/011/0068 Davullu zurnalı «dans!» eyleyen, coşup bağıran
 01/011/0069 Bu kâinât-ı sürûrun içinde gezdikçe,
 01/011/0070 Çocukların tarafındaydı en çok eğlence.
 01/011/0071 Güzelce süslenerek dest-i nâz-ı mâderle,
 01/011/0072 Birer çiçek gibi nevvâr olan bebeklerle
 01/011/0073 Gelirdi safha-i mevvâc-ı 'îde başka hayât...
 01/011/0074 Bütün sürûr ü şetâretti gördüğüm harekât.
 01/011/0075 Onar parayla biraz sallanırdılar... Derken,
 01/011/0076 Dururdu «Yandı!» sadâsıyla türküler birden.
 01/011/0077 — Ayol, demin daha yanmıştı â! Herif sen de...
 01/011/0078 — Peki kızım, azıcık fazla sallarım ben de.

- 01/011/0079 «Deniz dalgasız olmaz,
 01/011/0080 Gönül sevdasız olmaz,
 01/011/0081 Yâri güzel olanın
 01/011/0082 Başı belâsız olmaz!
 01/011/0083 Haydindi mini mini mâşâ' Allâh
 01/011/0084 Kavuşuruz inşâ' Allâh...»
- 01/011/0085 Fakat bu levha-i handâna karşı, pek yaşlı
 01/011/0086 Bir ihtiyâr kadının koltuğunda, gür kaşlı,
 01/011/0087 Uzunca saçlı güzel bir kız ağlayıp duruyor.
 01/011/0088 Gelen geçen, bu niçin ağlıyor? diyor, soruyor.
 01/011/0089 — Yetîm ayol... Bana evlâd belâsıdır bu acı.
 01/011/0090 Çocuk değil mi? «Salıncak!» diyor...
 01/011/0091 — Salıncakçı!
 01/011/0092 Kuzum, biraz bu da binsin... Ne var sevâbına say...
 01/011/0093 Yetîm sevindirenin ömrü çok olur...
 01/011/0094 — Hay hay!
 01/011/0095 Hemen o kız da salıncakçının mürüvvetine,
 01/011/0096 Katıldı ağlamayan kızların şetâretine.

01/012/b HASBİHÂL

- 01/012/0001 Ey bülbül-i ter-zebân-ı 'irfân,
 01/012/0002 Dem-beste nevâlarınla vicdân.
 01/012/0003 Hem-safvet-i rûh olan o âvâz
 01/012/0004 Oldukça harîm-i cânda dem-sâz,
 01/012/0005 Pâ-mâlim olur bütün 'avâlim;
 01/012/0006 Lâhûta kadar çıkar hayâlim.
 01/012/0007 Eşvâkıma dar gelir de eb'âd,
 01/012/0008 Eyler fikrim fezâlar îcâd!
 01/012/0009 Ey nûr-i mübîni Kibriyâ'nın,
 01/012/0010 Sînem olamaz mı âsümânın?
 01/012/0011 Gökler mi bütün karârgâhın?
 01/012/0012 Hiç yerlere uğramaz mı râhın?
 01/012/0013 Ey tâir-i nâz-ı sidre-pervâz,
 01/012/0014 Kalbimde olaydın âşiyân-sâz;
 01/012/0015 Bir başka terâne gûş ederdin,
 01/012/0016 Rûhum gibi sen de cûş ederdin.
 01/012/0017 Yâdımda duran neşâidinden
 01/012/0018 Dâim cezebât içindeyim ben.
 01/012/0019 Verdikçe derûna vecd o âheng,
 01/012/0020 Dünyâ nazarımda teng olur teng!

- 01/012/0021 Âzâdesi büsbütün kuyûdun,
 01/012/0022 Bir şi'r-i semâ-zemîn sürûdun!
 01/012/0023 Bir şi'r-i revân ki: Cûy-i cârî
 01/012/0024 Feyziyle bahâr-ı ömre sârî.
 01/012/0025 Bir nağme ki: Rûhtur, ledündür;
 01/012/0026 Kur'ân gibi râsihîn içindir.
 01/012/0027 Bir nâle ki: Şevk-sûz-i idrâk
 01/012/0028 Havlinde nidâ-yı «mâ-arafnâk!»
 01/012/0029 Ey şâ'ir-i râz-dân-ı mülhem,
 01/012/0030 Ben râzına olmasam da mahrem,
 01/012/0031 Hayrân-ı kemâlinim... Beyânın
 01/012/0032 Gûyâ ki hitâbıdır Hudâ'nın!

 01/012/0033 Ey subh-i ezel cebîn-i sâfî,
 01/012/0034 Envârının olmaz inkisâfî.
 01/012/0035 Yeldâ-yı 'adem cihânı alsa,
 01/012/0036 Eşbâh bütün zalâma dalsa,
 01/012/0037 Hâlâ görünür o rûhü'l-ervâh
 01/012/0038 Bir cevî-i münîr içinde sebbâh!
 01/012/0039 Ey safha-i vechi âyet-i nûr,
 01/012/0040 Cebhinde meâl-i kevn mestûr;
 01/012/0041 Çeşminde ziyâ-yı sermediyyet;
 01/012/0042 Sönmez ebedî sirâc-ı kudret,
 01/012/0043 Lâhût ile âşinâ nigâhın,
 01/012/0044 Ecrâm şühûd-i intibâhın!
 01/012/0045 Her dem leme'ân eder o merdüm,
 01/012/0046 Mihrâkı da zâhirât-ı encüm!

 01/012/0047 Her subh gelir nesîm-i dil-cû
 01/012/0048 Dûşunda şemîm-i nâz-ı gîsû.
 01/012/0049 Eyler yeniden havâ-yı dîdâr
 01/012/0050 Bir nefha ile beni havâ-dâr!
 01/012/0051 Sevdâ kesilir bütün süveydâ,
 01/012/0052 Gûyâ açılır nikâb-ı Leylâ.
 01/012/0053 Kehvâre-i dilde nâim ümmîd
 01/012/0054 Eyler uyanıp figânı teşdîd.
 01/012/0055 Susturmak için o tıfl-ı zârı,
 01/012/0056 Kalkar ararım leyâl-i târî!

 01/012/0057 Ey leyl, vakârının misâli,
 01/012/0058 Yâhûd bana karşı infî'âlî!
 01/012/0059 Vaktâ ki eder revâk-ı deycûr

- 01/012/0060 Altında yatan cihânı mahmûr,
 01/012/0061 Etrâfta kalmayınca bir ferd,
 01/012/0062 Hem-râhım olur hayâl-i şeb-gerd,
 01/012/0063 Kalkar, gezerim garîb ü tenhâ;
 01/012/0064 Bir yer bulurum sükûnet-ârâ.
 01/012/0065 Fevkimde semâ-yı encüm-âlûd;
 01/012/0066 Pîşimde ridâ-yı leyl-i memdûd;
 01/012/0067 Yâdımda neşâid-i kemâlin;
 01/012/0068 Karşımda hayâl-i yâl ü bâlin;
 01/012/0069 Âzâde kuyûd-i mâsivâdan,
 01/012/0070 Bî-gâile havftan, recâdan;
 01/012/0071 Bir bezm-i fütûh açar ki vicdân:
 01/012/0072 Lebrîz-i safâ-yı aşk olur cân.
 01/012/0073 Tasvîr değil o zevki, hattâ
 01/012/0074 Mümkün olamaz tasavvur aslâ!
 01/012/0075 Yâ-Rabb o ne feyz-i cûş ber-cûş!
 01/012/0076 Yâ-Rabb o ne leyle-i ziyâ-pûş!
 01/012/0077 Yâ-Rabb o ne cilve cilve envâr!
 01/012/0078 Yâ-Rabb o ne lem'a lem'a dîdâr!
 01/012/0079 Yâ-Rabb o ne encümen, ne 'âlem!
 01/012/0080 Yâ-Rabb o ne mahfil-i mu'azzam!
 01/012/0081 Ey leyl, nehârın olmasaydı...
 01/012/0082 Ey neşve, humârın olmasaydı!
 01/012/0083 Bîdârın iken uyanmasaydım;
 01/012/0084 Dûnya var imiş inanmasaydım!

 01/012/0085 Ey yâr-ı vefâ-güzîn-i cânım,
 01/012/0086 Verdiyse melâl dâstânım,
 01/012/0087 Mu'tâdın olan inâyetinle
 01/012/0088 Susturma bu rûh-i zârı, dinle!
 01/012/0089 Hep velvele-i hayât dinse,
 01/012/0090 Düşmez bu zavallı rûh, ye'se.
 01/012/0091 Olmazsa zemîn, zamân müsâid;
 01/012/0092 Feryâdına âsümân müsâid!
 01/012/0093 Gönder bana sen de neyse derdin...
 01/012/0094 Yâdında mı bir zamân ne derdin?
 01/012/0095 Müstakbeli almayıp hayâle!
 01/012/0096 Gel biz dalalım bu hasbihâle!
 01/012/0097 Edvâr-ı hayât perde perde...
 01/012/0098 Allâh bilir ne var ilerde.

- 01/013/b SELMÂ
- 01/013/0001 «Hemşîre-zâdemdir.
01/013/0002 Dört yaşında öldü.»
- 01/013/0003 «Bütün gün işte boğuştum, içim sıkıldı. Yeter!
01/013/0004 Yarın da aynı mezâhimle uğraşıp duracak
01/013/0005 Değil miyim? Bana öyleyse, şimdilik ister,
01/013/0006 Ferâğ içinde düşünmek, vücûdu yormayarak.
01/013/0007 Hayât, ceng-i maîşet; cihânsa ma'rekedir;
01/013/0008 Zamân zamân bu sükûnlar birer mütârekeedir.»
01/013/0009 Dedim, zemîne uzandım. Fakat huzûr o ne zor!
01/013/0010 Dakîka sürmedi hattâ benim bu yaslanmam...
01/013/0011 Bir eski komşu gelip: «Vâliden selâm ediyor,
01/013/0012 Diyor ki: Hasta ağırlaştı, durmasın, akşam,
01/013/0013 Hemen bizim eve gelsin» deyince davrandım,
01/013/0014 O âşîyân-ı perîşâna doğru yollandım.
- 01/013/0015 Sarıldı boynuma annem girince, ben içeri.
01/013/0016 Diyordu ağlayarak: — Görme, 'Âkif'im, çocuğu!
01/013/0017 Senin değil, yedi kat ellerin yanar ciğeri,
01/013/0018 Ölüm döşekleri üstünde görse yavrucuğu.
01/013/0019 Şükür, bugün azıcık farklıdır, diyorduk dün...
01/013/0020 O pembe pembe yanaklar kireç kesildi bugün!
- 01/013/0021 Filân hekim, dediler. Geldi, baktı, anlamadı.
01/013/0022 Hayır, filân daha bir anlayışlıdır, dediler.
01/013/0023 Meğer yalan yere çıkmış o sersemin de adı!
01/013/0024 Bırak ki anlasalar var mı çâre hiç? Ne gezer!
01/013/0025 Hekim ilâçları, oğlum, bütün tesellîdir.
01/013/0026 İlâç yiyip iyi olmak, o bir tecellîdir.
- 01/013/0027 Kesildi kardeşin artık yemekten, içmekten;
01/013/0028 Lâkırdı dinlemiyor, kendini helâk ediyor.
01/013/0029 O, hastadan daha şâyân-ı merhamet... Görsen...
01/013/0030 Dedikçe «Anne, çocuktan ümîdi kes... Gidiyor!»
01/013/0031 Telâş içinde kalıp büsbütün şaşırmadayım.
01/013/0032 Eğer yetişmese imdâda yok mu komşu hanım...
- 01/013/0033 — Görünmüyor, hani hemşîre nerededir? Gelsin.
01/013/0034 Benim sözüm ne kadar olsa başkadır, belki
01/013/0035 Biraz bulurdu teselli...
01/013/0036 — Nasıl da söylersin!

01/013/0037 Lâkırdı kâr edecek kim? Duyar mı hiç beriki?
 01/013/0038 Kolay bir iş mi? Senin anne olduğun var mı?
 01/013/0039 Çocuk o hâlde iken anne sözden anlar mı?

01/013/0040 Bu hem kaçınıcı felâket? Beşinci! Yâ-Rabbî,
 01/013/0041 Tamâm beşinci seferdir ki kız ölüm görecekt!
 01/013/0042 Bu son ümîdi de şâyed giderse dördü gibi,
 01/013/0043 Zavallı kendini vaktinden evvel öldürecek.
 01/013/0044 Çıkıp da gör hele bir kerre şimdi Selmâ'yı...
 01/013/0045 Ne hâle koydu felek, git de bak, o sîmâyı!

01/013/0046 Sabâhleyin dili, baktım, biraz ağırlaşıyor...
 01/013/0047 Melil melil bakıyor şimdi bülbül evlâdım!
 01/013/0048 Ne zâlim illet imiş: Bir çocukla uğraşıyor...
 01/013/0049 O olmasaydı da ben keşke hasta olsaydım.
 01/013/0050 Şikâyet olmasın ammâ tahammülüm bitti...
 01/013/0051 Günâha girmedeyim durmuşum da bak şimdi!

01/013/0052 Ne manzaraydı ki bir kuş kadar uçan o melek
 01/013/0053 Dururdu bî-hareket, kol kanad kımıldamıyor!
 01/013/0054 Gözünde nûr-i nazar titriyor hemen sönecek...
 01/013/0055 Dudakta nâtika donmuş; kulak söz anlamıyor!
 01/013/0056 Tûrâb rengine girmiş cebîn-i sîmîni;
 01/013/0057 Ölüm merâreti duydum öpünce leblerini!

01/013/0058 Başında annesi -mâtem tecessüm etmiş de
 01/013/0059 Kadın kıyâfeti almış gibi- durur mebhût;
 01/013/0060 Yanında komşu kadınlar hurûşa âmâde,
 01/013/0061 Eğerçi ortada dönmekte bir mehîb sükût.
 01/013/0062 Girince ben odadan hepsi kalktılar ayağa,
 01/013/0063 Kızıyla annesi mihlîydılar fakat yatağa!

01/013/0064 Dedim: Nedir bu senin yaptığın, düşünsene bir.
 01/013/0065 Bırak şu hastayı artık biraz da kendisine.
 01/013/0066 Ne çâre, hükm-i kader 'âkıbet zuhûra gelir,
 01/013/0067 Cenâze şekline girmekte böyle fâide ne?
 01/013/0068 Senin bu yaptığın Allâh'a karşı 'isyândır;
 01/013/0069 Asıl felâkete sabreleyenler insândır...

01/013/0070 Şu yolda başlayan âvâre bir talâkatle,
 01/013/0071 Devâm edip gidiyorum ben ictihâdımda...
 01/013/0072 Ne oldu, hastaya bir şey mi oldu, anlamadım...

- 01/013/0073 O beht içindeki kızıdan kemâl-i şiddetle,
 01/013/0074 Şu sayha koptu ki hâlâ enîni yâdımda:
 01/013/0075 «Ne taş yüreklişiniz... Âh gitti evlâdım!..»

01/014/b MERHÛM İBRÂHİM BEY

01/014/0001 (İbrâhim Bey merhûm ki tabâbet-i baytariyye ulemâsındandır, hâk-i pâk-i Şark'ın yetiştirdiği nevâdir-i irfân ü fazîletin biridir. Merhûmu yakından tanıyanlar dört sene evvelki fecî'a-i irtihâlinin millet için ne elîm bir zıyâ', hükûmet için ne 'azîm bir hacâlet olduğunu teslimde tereddüd etmezler. Şark'ın, Garb'ın bedâyi'-i ilm ü fennini toplayıp hâfızasına doldurmuş; mahfûzâtını muhâkemâtıyla, meşhûdâtıyla şâyân-ı hayret bir sûrette tevsî' etmiş; Şark'ın her tarafını defa'ât ile dolaşmış; Garb'ın en medenî memâlikini görmüş gezmiş; elsine-i Şarkıyyeyi edebiyâtıyla bilir; Fransız, Rus lisânlarını hakkıyla öğrenmiş olan bu büyük adam fıtraten mahviyyete 'âşık, iştihâra düşmân olmasaydı, emînim ki, hükûmet-i sâbıkanın o sâbıkalı ricâli yüzünden gurebâ hastahânelerinde ölen, öyle bir hakîm-i zû-fünûnu tanımak için kârîîn-i kirâm benim gibi bir 'âcizin delâletine müftekir kalmazdı!)

- 01/014/0002 Dönen muhît-i nigâhımda yâl ü bâlindir,
 01/014/0003 Bütün hayâlim o fevka'l-hayâl hâlindir.
 01/014/0004 Zalâm-ı hayrete düşmüş, batar çıkarken ümîd,
 01/014/0005 Önünde rehber olan meş'âlem hayâlindir.
 01/014/0006 Semâ-güzîn olarak gittin ey ilâhî nûr,
 01/014/0007 Peyinde şimdi ufuktan geçen zılâlindir.
 01/014/0008 Bu kâinât senin hâtıranla hep lebrîz:
 01/014/0009 Zemîn, zamân bana yâd-âver-i cemâlindir.
 01/014/0010 Bütün cihâtta 'akseyleyen hemâlindir,
 01/014/0011 Esîr, sanki bir âyîne-i celâlindir!
 01/014/0012 Nücûm-i lâmia-zâ bârikât-ı irfânın,
 01/014/0013 Leyâl, ihâta-i eşyâdaki kemâlindir.
 01/014/0014 Seher o nâsiyeden bir nişân-ı feyzâ-feyz,
 01/014/0015 Şafakta dalgalanan renk reng-i âlindir.
 01/014/0016 Ulüvv-i kâ'bını tasvîr eder nigâhımda
 01/014/0017 Semâ olanca vuzûhuyle bir misâlindir.
 01/014/0018 Cibâl, heykel-i sâhib-vakâr-ı 'azmindir,
 01/014/0019 Suhûr, hıffete düşmân olan hısâlindir.
 01/014/0020 Bulut yemîn-i leâlî-nisâr-ı cûdudur,

- 01/014/0021 Güneş müfekkire-i her-dem-işti‘âlindir.
 01/014/0022 Tulû’, levha-i rengîn-i ibtisâmındır,
 01/014/0023 Gurûb, safha-i gamkîn-i infîâlindir.
 01/014/0024 Havâda mevcelenir sânihât-ı kudsiyyen,
 01/014/0025 Riyâh, rûhumu pür-cûş eden mekâlindir.
 01/014/0026 Çemende cilveler eyler bahâr-ı dîdârın,
 01/014/0027 Sabâ nüvîd-i ümîd-âver-i visâlindir.
 01/014/0028 Şitâ, peyinde hurûşân kıyâmet-i kübrâ,
 01/014/0029 Rebî’, hâtıra-i şi‘r-i lâ-yezâlindir.
 01/014/0030 Hülâsa, nazra-i im‘ânımın önünde cihân
 01/014/0031 Senin sahîfe-i zâtın, senin meâlindir.
- 01/014/0032 Senin hayâl-i sabîhin -ki bir zamân ey yâr,
 01/014/0033 Edince leyle-i rûhumda bin emel bîdâr;
 01/014/0034 Kıyâs ederdim açılmış sabâh-ı istikbâl-
 01/014/0035 Bugün bulutların altında eylemekte karâr!
 01/014/0036 Garîb, şâm-ı garîban kadar hazîn oluyor,
 01/014/0037 Nigâh-ı rikkatimin karşısında fecr-i bahâr.
 01/014/0038 Birer bürehne kadîd-i mehîbi andırıyor
 01/014/0039 Hayât hulle-i sebzinde cilveger eşcâr.
 01/014/0040 Bütün bu sâha-i hadrâ, bu nev-demîde çemen
 01/014/0041 Yeşil bir örtünün altında bir ‘amîk mezâr!
 01/014/0042 Sımâh-ı cânıma bin uhrevî sadâ geliyor
 01/014/0043 Neşîdeler okuyorken gusûn-i terde hezâr.
 01/014/0044 Temevvüc eyleyerek gözlerinde jale-i nûr
 01/014/0045 Şükûfe-zârda gûyâ ki ağlıyor ezhâr.
 01/014/0046 Senin sahîfe-i zâtın, senin meâlin iken
 01/014/0047 Bütün cihân-ı bedâyi’de müncelî âsâr,
 01/014/0048 Samîm-i rûhumu pür-cûş ü bî-karâr ediyor
 01/014/0049 Bugün o sîne-i hilkatte inleyen eş’âr!
 01/014/0050 Muhît şimdi şeb-istân-ı iğtirâbındır:
 01/014/0051 Bugün uyanmıyor artık o nâzenîn eshâr!
 01/014/0052 Sen ey semâları işrâk eden ziyâ-yı ezel,
 01/014/0053 Bu hâk-dânı bıraktın peyinde zulmet-zâr!
 01/014/0054 Gerildi bir ebedî perde beynimizde, senin
 01/014/0055 Açıldı pîş-i celâlinde ‘âlem-i dîdâr.
 01/014/0056 Cihân cihân dolaşırsın fezâ-yı lâhûtu,
 01/014/0057 Nasıl ki yâd-ı hazînin gezer diyar diyar!
 01/014/0058 Hayât varsa senin sermedî hayâtındır,
 01/014/0059 ‘Azâb, yoksa, bu fânî hayât-ı velvele-dâr.
 01/014/0060 Sükûnu nerde bulur âh kalb-i mehcûrum?
 01/014/0061 Derûn-i sînede bin Herc ü merc-i dâim var!

- 01/014/0062 Demek, görünmeyeceksin il-el-ebed bana sen,
 01/014/0063 Demek, uzaktasın ey yâr-ı mihribân benden!
 01/014/0064 Hayâta sen beni rabteylemiş iken, şimdi
 01/014/0065 'Aceb nasıl yaşarım söyle âh sensiz ben?
- 01/014/0066 «Günün birinde gelirsın de eski 'âlemler
 01/014/0067 Devâm eder yine birlikte öyle şâtır, şen...
 01/014/0068 Bu gîrûdâr-ı maîşetten el çeker, ararız
 01/014/0069 Seninle sîne-i uzlette gizli bir me'men...
 01/014/0070 Karışmayız şu cihânın nebûd ü bûduna hiç,
 01/014/0071 Nasıl ki bunca zamândır karışmadık zâten!
 01/014/0072 Uzakta 'aksededursun o hây ü hûy-i mehîb...
 01/014/0073 Sûkûn içinde biz ey dost, yek-revân, yek-ten,
 01/014/0074 Devâm eder gideriz her zamânki âhenge,
 01/014/0075 Döner muhîtimiz üstünde hep senin nağmen...
 01/014/0076 Beyân-ı ukde-güdâzınla mübhemât-ı şu'ûn
 01/014/0077 Yavaş yavaş açılıp bir vuzûh olur rûşen.
 01/014/0078 Verâ-yı perde-i kudrette gizlenen râzın
 01/014/0079 Önünde feyz-i beyânın açar da bin revzen,
 01/014/0080 'Îyân olur o zamân karşımızda 'âlem-i rûh,
 01/014/0081 Düşüp gider gözümüzden bütün kuyûd-i beden!
 01/014/0082 Birer terâne-i ilhâm olan neşâidini
 01/014/0083 Kemâl-i vecd ile tekrâr dinlerim...» derken,
 01/014/0084 Bugün emellerimin hepsi ser-nigûn oldu...
 01/014/0085 Meğerse olmayacakmış ne bir gelen, ne giden!
 01/014/0086 Meğer açılmayacakmış müebbeden artık
 01/014/0087 O perde perde hakâik, o ukdeler, o dehen!
 01/014/0088 Yazık ki yükselerek matla'ında etti karâr
 01/014/0089 O lem'a lem'a sünûhât... Hem de pek erken!
 01/014/0090 Niçin gurûb ediverdin sen ey sitâre-i şark,
 01/014/0091 Henüz kemâlini derk etmeden zavallı vatan?
- 01/014/0092 Şu son zamânda zıyâ'ın kadar zıyâ'-ı elîm
 01/014/0093 İsâbet etmedi âfâk-ı Şark'a, İbrâhîm!
 01/014/0094 Eğerçi milletin ümmîd-gâh-ı ikbâli
 01/014/0095 Olan beş on büyük âdem, beş on vücûd-i kerîm
 01/014/0096 Birer birer heder olmuştu senden evvelce...
 01/014/0097 Senin peyinde fakat kaldı bin ümîd-i akîm!
 01/014/0098 Yarım asırda uyanmış çerâğ-ı feyze bakın:
 01/014/0099 Bir ânda oldu sönüp perde-pûş-i hâk-i remîm!
 01/014/0100 Tasavvur eyleyemezdim ki ansızın dursun
 01/014/0101 Felâh-ı ümmet için çarpınan o kalb-i rahîm;

- 01/014/0102 Tahayyül eyleyemezdin ki seyrden kalsın
 01/014/0103 Muhî-i Şark'ta cevân eden o fikr-i hakîm.
 01/014/0104 Ridâ-yı hâke büründün sen ey sirâc-ı edeb,
 01/014/0105 Fakat o lem'a ki yâdımdadır... Zevâli 'adîm,
 01/014/0106 Durup mezârının üstünde ağladıkça sehâb;
 01/014/0107 Gelip başında enîn eyledikçe rûh-i nesîm;
 01/014/0108 İnîp melâ'ik-i rahmet cihân-ı bâlâdan,
 01/014/0109 Harîm-i kabrine ettikçe her zamân ta'zîm;
 01/014/0110 Bahâr vakti çiçeklerde yâd-ı enfâsın
 01/014/0111 Meşâm-ı câna duyurdukça bin lâîf şemîm;
 01/014/0112 Döner hayâlimin en muhterem harîminde
 01/014/0113 Senin o tayf-ı lâîfin ey âşînâ-yı kadîm!
 01/014/0114 Musâb olan yalnız 'âilen midir? Heyhât,
 01/014/0115 Bıraktın arkada binlerce hânümânı yetîm.
 01/014/0116 Olurdu dest-i tesellî-medâr-ı lûtfunla
 01/014/0117 Sırışk içinde yüzen çehreler bir ânda besîm;
 01/014/0118 Ederdi cûd-i merâhim-nümûd-i feyyâzın
 01/014/0119 Hazâin olsa bütün ehl-i fâkaya taksîm.
 01/014/0120 O bir cihân-ı fazâildi, mahvolup gitti...
 01/014/0121 Nedir? Niçindir İlâhî bu inkılâb-ı 'azîm?
- 01/014/0122 Ey yâd-ı güzîn-i ihtirâmı,
 01/014/0123 Rûhumda hayâtının devâmı;
 01/014/0124 Ey lem'a-i feyzinin tamâmı,
 01/014/0125 Subh-i ezelnin ihtişamı;
 01/014/0126 Âmâline dar gelince nâsût,
 01/014/0127 İkbâline sîne açtı lâhût.
- 01/014/0128 Bakmaz da bu dâr-ı ibtilâyâ,
 01/014/0129 Rûhun cân atardı i'tilâyâ;
 01/014/0130 En sonra o nûr-i arş-pâyâ
 01/014/0131 Yükseldi civâr-ı Kibriyâ'ya...
 01/014/0132 Dem şimdi dem-i saâdetindir:
 01/014/0133 Ervâh, nedîm-i hazretindir.
- 01/014/0134 Tevfik olarak yolunda hem-râh,
 01/014/0135 Aştın şu fezâ-yı târî nâ-gâh;
 01/014/0136 Tâ fecr-i bekâda oldun âgâh...
 01/014/0137 Hâlâ gidiyorsun Allâh Allâh!
 01/014/0138 Pervâzına yok mudur tenâhî?
 01/014/0139 Ey tâir-i gülşen-i İlâhî!

- 01/014/0140 Her gül dibi medfen-i hayâlin,
 01/014/0141 Her gonca kitâbe-i kemâlin;
 01/014/0142 Her yerde nihân olan cemâlin,
 01/014/0143 Her yerde 'iyân olan meâlin;
 01/014/0144 Bir yerde görünmüyorsun ammâ;
 01/014/0145 Her yerde bedâyi'in hüveydâ!
- 01/014/0146 Ey sen ki harîm-i Hakk'a mahrem
 01/014/0147 Oldun da yabancın oldu 'âlem;
 01/014/0148 Yâd eyleyecek misin ki bilmem?
 01/014/0149 Dünyâ denilen bu sicn-i mâtem
 01/014/0150 Hâlâ bana dâr-ı imtihandır...
 01/014/0151 Kurtulmadım işte ân bu ândır!
- 01/014/0152 Ey yâr-i 'azîz-i gam-güsârım,
 01/014/0153 Mahvoldu Hudâ bilir karârım,
 01/014/0154 Sarsıldı olanca ıstıbârım;
 01/014/0155 Bîzâr peyinde rûh-i zârım!
 01/014/0156 Gittin, beni kimsesiz bıraktın,
 01/014/0157 Yaktın beni hasretinle yaktın!
- 01/015/b 'Azîm
- 01/015/0001 Sa'dî, o bizim Şark'ımızın rûh-i kemâli,
 01/015/0002 Bir ders-i hakikat veriyor, işte meâlî:
- 01/015/0003 «Vaktiyle beş on kâfile sahrâya düzüldük;
 01/015/0004 Gündüz yürüdük hep, gece bir menzile geldik.
 01/015/0005 Çok geçmedi, baktım bir adam hâsir ü hâib
 01/015/0006 Koşmakta... Meğer eylemiş evlâdını gâib.
 01/015/0007 Bî-çâre gidip haymelerin hepsine sormuş;
 01/015/0008 Bir taş bile görmüşse, hemen oğluna yormuş.
 01/015/0009 Âvâre peder, nerde bulursun onu! Derken...
 01/015/0010 Gördüm ki ciğer-pâresinin tutmuş elinden,
 01/015/0011 Lebrîz-i meserret geliyor bizlere doğru,
 01/015/0012 Taşmış da gözünden akıyor şimdi sürûru!
 01/015/0013 Yaklaştı şütür-bâna nihâyet, dedi yekten:
 01/015/0014 «Evlâdımı buldum... Nasıl ammâ? Onu bilsen...
 01/015/0015 Karşımda ne görsem, o! Dedim geçmedim aslâ.
 01/015/0016 Aldatsa da tahmînimi binlerce heyûlâ,
 01/015/0017 'Azimimde fütûr eylemedim, ye'si bıraktım...
 01/015/0018 Mâdâm ki dünyâdadır elbet bulacaktım...

01/015/0019 Kumlarda yüzüp, zulmetin a‘mâkına daldım;
 01/015/0020 Hep rûh kesildim... Ne boğuldum, ne bunalıdım.
 01/015/0021 Tevfik-i İlâhî edip en sonra inâyet,
 01/015/0022 Gördüm gözümün nûrunu karşımda nihâyet.»

01/015/0023 İm‘ân ile baksak oluyor işte nümâyân,
 01/015/0024 Sa‘dî bize göstermede bir meslek-i ‘irfân:
 01/015/0025 Bir gâye-i maksûda şitâb eyleyen âdem,
 01/015/0026 Tutmuşsa bidâyetle eğer ‘azmini muhkem,
 01/015/0027 Er geç bulacak sa’y ile dil-hâhını elbet.
 01/015/0028 Zîrâ bu şu‘ûn-zâr-ı tecellîde, hakîkat,
 01/015/0029 Tevfik, taharrîye, taharrî ona ‘âşık;
 01/015/0030 ‘Azmin de emel lâzımıdır, gayr-ı müfârik.
 01/015/0031 Olsun da emel ‘azm ü taharrîye mukârin;
 01/015/0032 Tevfik zuhûr eylesin sonra... Ne mümkün!
 01/015/0033 Ba‘zen iki üç haybet olur reh-zen-i ümmîd...
 01/015/0034 İnsan o zamân etmelidir ‘azmini teşdîd.
 01/015/0035 Ye’sin sonu yoktur, ona bir kerre düşersen
 01/015/0036 Hüsrâna düşersen, çıkamazsın ebediyyen!
 01/015/0037 Mahkûm olarak ye’s e şu bî-çâre peder de,
 01/015/0038 Evlâdını şâyed o karanlık gecelerde,
 01/015/0039 Vazgeçmiş olaydı aramaktan, ne bulurdu?
 01/015/0040 Elbet biri cândan, biri cânândan olurdu!

01/016/b SEYFİ BABA

01/016/0001 Geçen akşam eve geldim. Dediler:
 01/016/0002 — Seyfi Baba
 01/016/0003 Hastalanmış, yatıyormuş.
 01/016/0004 — Nesi varmış ‘acaba?
 01/016/0005 — Bilmeyiz, oğlu haber verdi geçerken bu sabâh.
 01/016/0006 — Keşke ben evde olaydım... Esef ettim, vah vah!
 01/016/0007 Bir fener yok mu, verin... Nerde sopam? Kız çabuk ol...
 01/016/0008 Gecikirsem kalırım beklemeyin... Zîrâ yol
 01/016/0009 Hem uzun, hem de bataktır...
 01/016/0010 — Daha a‘lâ, kalınız:
 01/016/0011 Teyzeniz geldi, bu akşam, değiliz biz yalnız.

01/016/0012 Sopa sağ elde, kırık camlı fener sol elde;
 01/016/0013 Boşanan yağmur iliklerde, çamur tâ belde.
 01/016/0014 Hani, çoktan gömülen kaldırımın, hortlayarak,
 01/016/0015 «Gel!» diyen taşları kurtarmasa, insân batacak.

- 01/016/0016 Saksağanlar gibi sektikçe birinden birine,
 01/016/0017 Boğuyordum müteveffâyı bütün âferine.
 01/016/0018 Sormayın derdimi, bitmez mi o taşlar, giderek,
 01/016/0019 Düştü artık bize göllerde pekâlâ yüzmek!
 01/016/0020 Yakamozlar saçarak her tarafından fenerim,
 01/016/0021 Çifte sandal, yüzüyorduk, o yüzer, ben yüzerim!
 01/016/0022 Çok mu yüzdük, bilemem, toprağı bulduk neyse;
 01/016/0023 Fenerim başladı etrâfını tek tük hisse.
 01/016/0024 Vâkıâ ben de yoruldum, o fakat pek yorgun...
 01/016/0025 Bakıyordum daha mahmûrluğu üstünde onun:
 01/016/0026 Kâh olur, kör gibi çarpar sıvasız bir dîvâra;
 01/016/0027 Kâh olur, mürde şu'â'âtı düşer bir mezâra;
 01/016/0028 Kâh bir sakfı çökük hânenin altında koşar;
 01/016/0029 Kâh bir ma'bed-i fersûdenin üstünden aşar;
- 01/016/0030 Vakt olur pek sapa yerlerde, bakarsın, dolaşır;
 01/016/0031 Sonra en korkulu eşhâsa çekinmez sataşır;
 01/016/0032 Gecenin sûtire-i yeldâsını çekmiş, 'üryân,
 01/016/0033 Sokulup bir saçağın altına gûyâ uyuyan
 01/016/0034 Hânümân yoksulu binlerce sefilân-ı beşer;
 01/016/0035 Sesi dinmiş yuvalar, hâke serilmiş evler;
 01/016/0036 Kocasından boşanan bir sürü bî-çâre karı;
 01/016/0037 O kopan râbitanın, darmadağın, yavruları;
 01/016/0038 Zulmetin, yer yer, içinden kabaran mezbeleler;
 01/016/0039 Evi sırtında, sokaklarda gezen 'âileler!
 01/016/0040 Gece reh-zen, sabâh olmaz mı bakarsın, sâil!
 01/016/0041 Serserî, derbeder, âvâre, harâmî, kâtil...
 01/016/0042 Böyle kaç manzara gördüyse bizim kör kandîl
 01/016/0043 Bana göstermeli bir kerre... Niçin? Belli değil!
 01/016/0044 Ya o bî-çâre de rahmet suyu nûş eyleyerek,
 01/016/0045 Hatm-i enfâs edivermez mi hemen «cız!» diyerek?
 01/016/0046 O zamân sâmi'anın, lâmisenin sevgiyle
 01/016/0047 Yürüyen körlere döndüm, o ne dehşetti hele!
 01/016/0048 Sopam artık bana hem göz, hem ayak, hem eldi...
 01/016/0049 Ne yalan söyleyeyim kalbime haşyet geldi.
- 01/016/0050 Hele yâ-Rabbî şükür, karşıdan üç tâne fener
 01/016/0051 Geçiyor... Sapmayarak doğru yürürlerse eğer,
 01/016/0052 Giderim arkalarından... Yolu buldum zâten.
 01/016/0053 Yolu buldum, diyorum, gelmiş iken hâlâ ben!
 01/016/0054 İşte karşımda bizim yâr-ı kadîmin yurdu.
 01/016/0055 Bakalım var mı ışık? Yoksa muhakkak uyudu.

- 01/016/0056 Kapının orta yerinden ucu değnekli bir ip
 01/016/0057 Sarkıtılmış olacak, bir onu bulsam da çekip
 01/016/0058 Açıversem... İyi ammâ kapı zâten aralık...
 01/016/0059 Gâlibâ bir çıkan olmuş... Neme lâzım, artık,
 01/016/0060 Girerim ben diyerek kendimi attım içeri,
 01/016/0061 Ayağımdan çıkarıp lâstiği geçtim ileri.
 01/016/0062 Sağa döndüm, azıcık gitmeden üç beş basamak
 01/016/0063 Merdiven geldi ki zorçaydı biraz tırmanmak!
 01/016/0064 Sola döndüm, odanın eski şayak perdesini,
 01/016/0065 Aralarken kulağım duydu fakîrin sesini:
- 01/016/0066 — Nerde kaldın? Beni hiç yoklamadın evlâdım!
 01/016/0067 Haklısın, bende kabâhat ki haber yollamadım.
 01/016/0068 Bilirim çoktur işin, sonra bizim yol pek uzun...
 01/016/0069 Hele dinlen azıcık, anlaşılan yorgunsun.
 01/016/0070 Bereket versin âteş koydu demin komşu kadın...
 01/016/0071 Üşüyorsan eşiver mangalı, eş eş de ısın.
- 01/016/0072 Odanın loşluğu kasvet veriyor pek, baktım,
 01/016/0073 Şu fener yansa, deyip bir kutu kibrit çaktım.
 01/016/0074 Hele son kibriti tuttum da yakından yüzüne,
 01/016/0075 Sürme çekmiş gibi nûr indi mumun kör gözüne!
 01/016/0076 O zamân nîm açılıp perde-i zulmet, nâ-gâh,
 01/016/0077 Gördü bir sahne-i uryân-ı sefâlet ki nigâh,
 01/016/0078 Şâ‘ir olsam yine tasvîri olur bence muhâl:
 01/016/0079 O perîşânlığı der-pîş edemez çünkü hayâl!
- 01/016/0080 Çekerek dizlerinin üstüne bir eski ‘abâ,
 01/016/0081 Sürünüp mangala yaklaştı bizim Seyfî Baba.
 01/016/0082 — İhlamur verdi demin komşu... Bulaydık şunu, bir...
 01/016/0083 — Sen otur, ben ararım...
 01/016/0084 — Olsa içerdik, iyidir...
 01/016/0085 Aha buldum, aramak istemez oğlum, gitme...
 01/016/0086 Ben de bir karnı geniş cezve geçirdim elime,
 01/016/0087 Başladım kaynatarak vermeye fincan fincan,
 01/016/0088 Azıcık geldi bizim ihtiyârın benzine kan.
- 01/016/0089 — Şimdi anlat bakalım, neydi senin hastalığın?
 01/016/0090 Nezle oldun sanırım, çünkü bu kış pek salgın.
 01/016/0091 — Mehmed Ağ’nın evi akmış. Onu aktarmak için
 01/016/0092 Dama çıktım, soğuk aldım, oluyor on beş gün.
 01/016/0093 Ne işin var kiremitlerde a sersem desene!
 01/016/0094 İhtiyarlık mı nedir, şaşkınlığım oğlum bu sene.

- 01/016/0095 Hadi aktarmayayım... Kim getirir ekmeğimi?
 01/016/0096 Oturup kör gibi, nâ-merde el açmak iyi mi?
 01/016/0097 Kim kazanmazsa bu dünyâda bir ekmek parası:
 01/016/0098 Dostunun yüz karası; düşmânının maskarası!
 01/016/0099 Yoksa yetmiş beşi geçmiş bir adam iş yapamaz;
 01/016/0100 Ona ancak yapacak: Beş vakit âb-destle namâz.
 01/016/0101 Hastalandım, bakacak kimseciğim yok; 'Osmân
 01/016/0102 Gece gündüz koşuyor iş diye, bilmem ne zamân
 01/016/0103 Eli ekmek tutacak! İşte sâ'at belki de üç
 01/016/0104 Görüyorsun daha gelmez... Yalnızlık pek güç.
 01/016/0105 Ba'zı bir hafta geçer, uğrayan olmaz yanıma;
 01/016/0106 Kimsesizlik bu sefer tak dedi artık cânıma!
 01/016/0107 — Seni bir terleteyim sımsıkı örtüp bu gece!
 01/016/0108 Açılırsın, sanırım, terlemiş olsan iyice.
- 01/016/0109 İhtiyar terleyedursun gömülüp yorganına...
 01/016/0110 Atarak ben de geniş bir kebe mangal yanına,
 01/016/0111 Başladım uyku taharrîsine, lâkin ne gezer!
 01/016/0112 Sızmışım bir aralık neyse yorulmuş da meğer.
 01/016/0113 Ortalık açmış uyandım. Dedim, artık gideyim,
 01/016/0114 Önce ammâ şu fakîr âdemi memnûn edeyim.
 01/016/0115 Bir de baktım ki: Tek onluk bile yokmuş kesede;
 01/016/0116 Mühürüm boynunu bükmüş duruyormuş sâde!
 01/016/0117 O zamân koptu içimden şu tahassür ebedî:
 01/016/0118 Ya hamıyyetsiz olaydım, ya param olsa idi!

01/017/b İNSÂN

01/017/by Ve tez'umu enneke cirmun sagîrun,
 Ve fike'ntave'l-'âlem'ul-ekber.
 İmâm 'Âlî

- 01/017/0001 Haberdâr olmamışsın kendi zâtından da hâlâ sen,
 01/017/0002 «Muhakkar bir vücûdum!» dersin ey insân, fakat bilsen...
 01/017/0003 Senin mâhiyyetin hattâ meleklerden de ulvîdir:
 01/017/0004 'Avâlim sende pinhandır, cihânlar sende matvîdir:
 01/017/0005 Zemînlerden, semâlardan taşarken feyz-i Rabbânî,
 01/017/0006 Olur kalbin tecellî-zâr-ı nûrâ-nûr-i Yezdânî.
 01/017/0007 Musaggar cirmin ammâ gâye-i sun'-i İlâhîsin;
 01/017/0008 Bu haysiyyetle pâyânın bulunmaz, bî-tenâhîsin!
 01/017/0009 Edîb-i kudretin beytû'l-kasîd-i şî'ri olmuşsun;
 01/017/0010 Hakîm-i fitratin bir anlaşılmaz sırrı olmuşsun.

- 01/017/0011 Esîrindir tabîat, dest-i teshîrindedir eşyâ;
 01/017/0012 Senin ahkâmının münkâdıdır, mahkûmudur dünya.
 01/017/0013 Bulutlardan sevâik sayd eder irfân-ı çâlâkin;
 01/017/0014 Yerin altında ma'denler bulur nakkâd-ı idrâkin.
 01/017/0015 Denizler bisterindir, dalgalar gehvâre-i nâzın;
 01/017/0016 Nedir dağlar, semâ-peymâ senin şeh-bâl-i pervâzın!
 01/017/0017 Havâ, bir refref-i seyyâl-i hükmündür ki bir demde,
 01/017/0018 Olur dem-sâz-ı âvâzın bütün aktâr-ı 'âlemde.
 01/017/0019 Dayanmaz pîş-i ikdâmında mâni'ler müzâhimler;
 01/017/0020 Kaçar, sen rezm-gâh-ı 'azme girdikçe muhâcimler.
 01/017/0021 Karanlıklarda gezsensin, şeb-çerâğın fikr-i hikmettir,
 01/017/0022 Ki her işrâkı bir sönmez ziyâ-yı sermediyyettir;
 01/017/0023 Susuz çöllerde kalsan, bedrekan ilhâm-ı sa'yindir,
 01/017/0024 Ki her hatvende eyler sâye-güster vâhalar zâhir.
 01/017/0025 Ne zindanlar olur hâil, ne menfâlar, ne makteller...
 01/017/0026 Yürürsün sedd-i râhın olsa hattâ âhenîn eller.
 01/017/0027 Yıkar bârû-yi istibdâdı bir âsûde tedbîrin;
 01/017/0028 Semâlardan inen te'yîdisin gûyâ ki takdîrin!
 01/017/0029 Taharrîden usanmazsın, te'âlîden te'âlîye
 01/017/0030 Atıldıkça, atılsam şimdi, dersin, başka âtîye!
 01/017/0031 Senin en şanlı eyyâmında, en mes'ûd hâlinde,
 01/017/0032 Bir istikbâl-i dûra-dûr vardır hep hayâlinde.
 01/017/0033 O istikbâledir şevkin, odur ma'sûk-i vicdânın,
 01/017/0034 O kudsî neşvenin şeydâ-yı bî-ârâmıdır cânın.
 01/017/0035 O şevkin dâim ilcâsıyla seyrin ıztırârîdir;
 01/017/0036 Terakkî meyli artık fitratında rûh-i sârîdir!
 01/017/0037 Bütün esrâr-ı hilkatten haberdâr olmak istersin,
 01/017/0038 Bu gaybistân-ı hîçâ-hîçten kurtulmak istersin!
 01/017/0039 Meâdın, mebdein, hâlin ki üç müdhiş mu'ammâdır...
 01/017/0040 Durur edvâr-ı müstakbel gibi karşında hep hâzır.
 01/017/0041 Koşarsın bunların sevdâ-yı idrâkiyle durmazsın,
 01/017/0042 Hakîkatten velev bir şemme duymazsan oturmazsın.
 01/017/0043 Serâir perde-pûş-i zulmet olsun varsın isterse...
 01/017/0044 Düşürmez düştüğün yeldâ-yı hirmân rûhunu ye'se:
 01/017/0045 Emel, meş'al-keşin, bir reh-nümâ hem-râhın olmuşken,
 01/017/0046 Tehâşî eylemezsin sîne-i deycûra girmekten.
 01/017/0047 Gelip bir gün tecellî etse mâhiyyât-ı masnû'ât,
 01/017/0048 Taharrîden geçer, bir dem karâr eyler misin? Heyhât!
 01/017/0049 Tutar mâhiyyet-i Sâni', o en heybetli mâhiyyet
 01/017/0050 Olur âteş-zen-i ârâmın, artık durma cevân et!
 01/017/0051 Tevakkuf yok seninçün, dâimî bir seyre tâbi'sin...
 01/017/0052 Ne zirâ hâle râzîsin; ne müstakbelle kâni'sin!

- 01/017/0053 Dururken böyle bî-pâyan terakkî-zâr karşında;
 01/017/0054 Nasıl dersin ya «Pek mahdûd bir cirmim» tutarsın da?
 01/017/0055 Meleklerden büyük, hem çok büyük tebcîle mazharsın:
 01/017/0056 Tekâlîfin emânet-gâhısın, bir başka cevhersin!
 01/017/0057 Hayâtın eksik olmazken ağır bin bârı arkandan;
 01/017/0058 Ölümler, korkular savlet ederken hepsi bir yandan;
 01/017/0059 Şedâid iktihâm etmekte müdhiş bir mekânetle,
 01/017/0060 Yolundan kalmayıp dâim gidersin... Hem ne sür'atle!
 01/017/0061 Senin bir nüsha-i kübrâ-yı hilkat olduğun elbet,
 01/017/0062 Tecellî etti artık; dur, düşün öyleyse bir hükmet:
 01/017/0063 Nasıl olmak gerektir şimdi ef'âlin ki, hem-pâyen
 01/017/0064 Behâim olmasın, kadrin melâ'ikten mu'azzezken?

01/018/b KÖR NEY-ZEN

- 01/018/0001 Elinde, nevha-i mâtem kadar acıklı sadâ
 01/018/0002 Veren, bir eski kamış; koltuğunda bir yedici;
 01/018/0003 Şu kör dilenci, bakardım, olunca nâle-serâ,
 01/018/0004 Durup da merhameten dinleyen gelip gidici,
 01/018/0005 Önünde boynunu bükmüş zavallı keşkülüne,
 01/018/0006 Atardı beş para, onluk değilse bârı yine.
- 01/018/0007 Kırık saziyla ederken zamân zamân feryâd,
 01/018/0008 Gelirdi gûşuna onlukların tanîniyle
 01/018/0009 Birer nevâ-yı beşâret, birer peyâm-ı vedâd;
 01/018/0010 Birer sadâ ki: Neyin sîne-çâk enîniyle
 01/018/0011 Karışmayıp, yalnız dem tutardı sanki ona!
 01/018/0012 Bu ses, bu manzara gâyet hazîn gelirdi bana.
- 01/018/0013 Muhîti hep mütevâlî leyâl-i dûrâ-dûr...
 01/018/0014 Sabâh yok onun âfâk-ı târ-ı ömrü için!
 01/018/0015 Yüzünde hande-i ümmîdi andırır bir nûr
 01/018/0016 Görülmüyor! O mükedder, elîm çehre bütün
 01/018/0017 Kesîf bir bulut altında perde-pûş-i melâl...
 01/018/0018 Geçen zamânı karanlık, karanlık istikbâl!
- 01/018/0019 Nasıl hakikat-i yeldâ? Hayâtı git ona sor:
 01/018/0020 Bulur nazarları dünyâyı perde perde zalâm!
 01/018/0021 Belâyı görmüyor ammâ bütün belâ görüyor,
 01/018/0022 Bu kâinât-ı sefâlette eyledikçe devâm.
 01/018/0023 Arar bulunduğu yeldâ-yı bî-tenâhîde
 01/018/0024 Zavallı bir çıkacak yol sabâh-ı ümmîde!

- 01/018/0025 Görür şedâid-i eyyâma karşı dūşunda,
 01/018/0026 Siper vazîfesini lîme lîme bir ‘abâcık.
 01/018/0027 Fakat o sūtre-i bî-tâbı her hurûşunda,
 01/018/0028 Açar da dest-i inâdıyla rûzgâr; artık,
 01/018/0029 Körün sakındığı ‘üryân vücûdu meydâna
 01/018/0030 Çıkar, göğüs gerer emvâc-ı berf ü bârâna!
- 01/018/0031 Geçende çarşı içinden çıkınca baktım ki:
 01/018/0032 Çamurlu taşlara yaslanmış inliyor sâil.
 01/018/0033 Hasırdı şiltesi altında hem de pek eski,
 01/018/0034 Şadırvan olmasa üstünde yoktu bir hâil.
 01/018/0035 Duyulmuyordu uzaktan neyin de şimdi sesi,
 01/018/0036 Yakından ancak işittim o vâ-pesin nefesi!
- 01/018/0037 O kendi kendine üfler mi yoksa inler mi?
 01/018/0038 Ne dinleyen, ne duyan var... Bakıp geçer herkes.
 01/018/0039 Mezârdan ‘akseden âvâzı kimse dinler mi?
 01/018/0040 Zavallı, ölmeye bak, nâle-i tezallümü kes!
 01/018/0041 Fakat durun... Yine keşkûlde bir tanîn-i medîd
 01/018/0042 Duyuldu... Âh ne nâzendedir sūrûd-i ümîd!
- 01/018/0043 Şadırvanın, körü altında saklayan, saçağı
 01/018/0044 Delinmemiş mi? Buluttan coşup gelen yağmur,
 01/018/0045 O sakbeden uzanıp bir sicim gibi aşağı,
 01/018/0046 Zavallı keşkûlü baktım yavaşça kamçılıyor.
 01/018/0047 Duyunca kör, bunu bir cûş-i merhamet sandı,
 01/018/0048 Uzandı keşkûle, heyhât, işte aldandı:
 01/018/0049 Morarmış elleri boş çıktı, sâde ıslandı!
- 01/019/b ‘ACEM ŞÂHİ¹
- 1/019/by1 Be-merdî ki mülk-i serâser zemîn
 Niyerzed ki hûnî çeked ber zemîn.
 Sa‘dî
- 01/019/0001 Gürz-i girân-ı zulmünü ey kanlı nâsiye;
 01/019/0002 Eyvân-ı zer-cidârına as ziynetin diye!
 01/019/0003 Al kanlı bir kefenle donat hayme-gâhını,
 01/019/0004 Cânlarla yak meşâ‘il-i mâtem-penâhını!

¹ Bu manzûmeyi Midhat Cemâl ile beraber yazmıştık. Bu birinci parça onun, aşağıda gelecek ikinci parça benimdir.

- 01/019/0005 Makberlerin hufeyre-i muzlim-dehânları,
 01/019/0006 Dendân-ı gayz u kahra şebîh üstühanları
 01/019/0007 Yâd eylesin mezâlimini tâ ebed senin,
 01/019/0008 Ey cebhesi kitâbesi bin kanlı medfenin!
 01/019/0009 Ey bir hayâle tuhfe kılan bin hakîkati,
 01/019/0010 Ey âhenîn eliyle kazıp kabır-i milleti,
 01/019/0011 Nûr-i hayât ufuklarını herc ü merc eden,
 01/019/0012 Leylin şedîd zulmetini rûha mezceden!
 01/019/0013 Envâr-ı mihr-i fikri sen ey hâk-sâr eden,
 01/019/0014 Meyyitlerin 'izâmı gibi târ-mâr eden!
 01/019/0015 Ey hâdimi serâ-çe-i mâtem-feşânların!
 01/019/0016 Rahş-ı akûr-i zulmüne pâmâl olanların
 01/019/0017 Gül-gonce-i mezârı mıdır tâc-ı devletin?
 01/019/0018 Tutmuşsa da 'avâlim-i efkârı şöhetin,
 01/019/0019 Zannetme ki hükûmetinin efseriyledir...
 01/019/0020 Sa'dî'lerin mezâr-ı çemen-ber-seriyledir.
 01/019/0021 Sa'dî'lerin mezârı, evet, bir avuç türâb...
 01/019/0022 Tahtınsa bir cihân ki senin âsümân-meâb!
 01/019/0023 Lâkin o kabre bence fedâ taht ü efserin...
 01/019/0024 Makber-güzîn olup da sükût eyleyenlerin
 01/019/0025 Feryâd-ı vâ-pesînine değmez bu velvelen...
 01/019/0026 Mudhik gelir nigâh-ı temâşâma hâilen!
 01/019/0027 Bin mülkü, milleti yok eden pençe-i felek,
 01/019/0028 Bir şahsı şüphesiz ebedî kılmamak gerek.
 01/019/0029 Mâzî ki işte makbereler mâverâsıdır,
 01/019/0030 Milletlerin hazîre-i zâir-cüdâsıdır,
 01/019/0031 'Atfeylesen nigâhını ka'r-ı zalâmına:
 01/019/0032 Milletlere gözün ilişir na's nâmına!
 01/019/0033 Dârâ'ların o nâsiye-i târumârını,
 01/019/0034 Ecdâdının 'izâmını, çökmüş mezârını
 01/019/0035 Pîş-i nigâh-i ibretine al da bir düşün...
 01/019/0036 Çoktur bu rütbe dağdağa bir kabza hâk için!
 01/019/0037 İklîmler alan o mu'azzam Napolyon'un
 01/019/0038 Bir hufredir kazandığı şey. İşte bak onun
 01/019/0039 En son serîri makbere-i mâtemîsidir,
 01/019/0040 'Akreblerin nedîmi, yılanlar enîsidir!
 01/019/0041 Yer kalmamış sarây-ı muallâna bak utan:
 01/019/0042 Mâtem-sarâyılarla dolu sâha-i vatan!
 01/019/0043 Emr-i cihân-mutâi bu dünyâyı râm eden
 01/019/0044 Eslâfının -bugün düşünürsek- değil iken
 01/019/0045 Toprak dolan dehenleri feryâda muktedir,
 01/019/0046 Hâlâ senin bu velvele-i nahvetin nedir?

1/019/by2 Riyâset be-dest-i kesâni hatâst:
Ki ez destşân-ı desthâ ber Hudâst.
Sa'dî

- 01/019/0047 Bu müdhiş velvelen Îrân'ı dâim inletir sanma.
01/019/0048 «Muzaffersin!» diyen sesler bütün hâindir, aldanma.
01/019/0049 Zafer-yâb olduğun kimdir? Düşün bir kerre, millet mi?
01/019/0050 'Adâlet isteyen bir kavmi vurmak gâlibiyyet mi?
01/019/0051 Nasîbin yok mudur bir parça olsun âdemiyyetten?
01/019/0052 Nasıl aldırıyorsun yükselen feryâda milletten?
01/019/0053 Emîn ol bunca mazlûmun yüreklerden kopan âhı,
01/019/0054 Tependen indirir, elbette bir gün lâ'net-ullâhı!
01/019/0055 Sığınmış olduğun şevket-sarây-ı zulmü pek muhkem
01/019/0056 Hayâl etmekte... Lâkin ne bârûlar, ne müstahkem
01/019/0057 Penâh-ı bî-amânlar, heybet-i Kakhâr-ı Mutlak'la,
01/019/0058 Kökünden devrilip bir ânda yeksân oldu toprakla!
01/019/0059 O, birçok memleket vîran edip yaptırdığın eyvân
01/019/0060 Harâb olmaz mı? Kabristâna dönmüşken bütün Îrân?
01/019/0061 Evet, Îrân'ı kabristâna döndürdün, helâk ettin;
01/019/0062 Kefen yaptın girîbân-ı ümîdi çâk çâk ettin!
01/019/0063 «Bütün dünyâ için bir damla kan çoktur» diyorlar, sen,
01/019/0064 Şu ma'sûm ümmetin seller akıttın hûn-i pâkinden!
01/019/0065 Yüzünden perde-i temkîni artık kaldırıp attın:
01/019/0066 Ne mâhiyyet, nasıl fitrattasın, dünyâya anlattın!
01/019/0067 Livâû'l-hamd-i hürriyyet iken İslâm için gâyet,
01/019/0068 Nedir pâ-mâl-i istibdâdın olmak öyle bir râyet?
01/019/0069 Kazak celbeyleyip tâ Rusya'dan sâdâtı çiğnettin;
01/019/0070 Yezîd'in rûhu şâd olsun... Emînim çünkü şâd ettin!
01/019/0071 Şehâmet gösterip binlerce beytullâhı bastırdın;
01/019/0072 Şecâ'at 'arz edip birçok ricâlullâhı astırdın!
01/019/0073 Ne Allâh'tan hayâ ettin, ne Peygamber'den 'âr ettin:
01/019/0074 Devirdin kâ'be-i ulyâ-yı dîni, hâk-sâr ettin!
01/019/0075 Hamâset-perverân-ı kavmi tuttun bir bir öldürdün,
01/019/0076 Umûmen Şark'ı ağlattın, umûmen Garb'ı güldürdün...
01/019/0077 Hayır, hiçbir gülen yok, sızlıyor Garb'ın da vicdânı,
01/019/0078 Görüp ecsâd-ı mazlûmîne meşher hâk-i Îrân'ı!
01/019/0079 O Sa'dî'ler, o Hâfız'lar, o Firdevsî, o Râzî'ler,
01/019/0080 Gazâlî'ler, o Kutbüddîn, o Sa'düddîn, o Kâdî'ler
01/019/0081 Yetiştirmiş; o Örfî'nin, o birçok şems-i 'irfânın
01/019/0082 Ziyâsından tenevvür eylemiş; iklimi dünyânın,
01/019/0083 Bugün makhûr-i nâdânîsidir bir fırka haydûdun!

- 01/019/0084 Nedir pinhân olan esrârı bilmem bunda Ma'bûd'un?
 01/019/0085 Hayır, Ma'bûd'a ircâ'ında yoktur bunların ma'nâ:
 01/019/0086 Yataklık eylemez cânîye -hâşâ- bir zamân Mevlâ.
 01/019/0087 Şehâmet-perverâ, Şâhâ! Zamân, bî-dâdı kaldırmaz;
 01/019/0088 Hatâ etmektesin şâyed diyorsan «Kimse aldırılmaz.»
 01/019/0089 Bu istibdâda artık bir nihâyet ver ki: İstikbâl
 01/019/0090 Karanlık derler ammâ işte pek meydânda: İzmihlâl!

01/020/b İSTİBDÂD

01/020/0001 Kardeşim Midhat Cemâl'e

- 01/020/0002 Yıkıldın, gittin ammâ ey mülevves devr-i istibdâd,
 01/020/0003 Bıraktın milletin kalbinde çıkmaz bir mülevves yâd!
 01/020/0004 Diyor ecdâdımız makberlerinden: «Ey sefil ahfâd,
 01/020/0005 Niçin binlerce ma'sûm öldürürken her gelen cellâd,
 01/020/0006 Hurûş etmezdi, mezbûh-âne olsun, kimseden feryâd?

- 01/020/0007 Otuz milyon ahâlî, üç şakînin böyle mahkûmu
 01/020/0008 Olup çeksin hükûmet nâmına bir bâr-ı meş'ûmu!
 01/020/0009 Utanmaz mıydınız bir, saysalar zâlimle mazlûmu?
 01/020/0010 Siz, ey insânlık isti'dâdının dünyâda mahrûmu,
 01/020/0011 Semâlardan da yüksek tuttunuz bir zıll-i mevhûmu!»

- 01/020/0012 O birkaç hayme halkından cihân-gîrâne bir devlet
 01/020/0013 Çıkarmış, bir zamân dünyâyı lerzân eylemiş millet;
 01/020/0014 Zamân gelsin de görsün böyle dünyâlar kadar zillet,
 01/020/0015 Otuz üç yıl devâm etsin, başından gitmesin neket...
 01/020/0016 Bu bir ibrettir ammâ olmayaydık böyle biz ibret!

- 01/020/0017 Semâ-peymâ iken râyâtımız tuttun zelîl ettin;
 01/020/0018 Mefâhir bekleyen âbâdan evlâdı hacîl ettin;
 01/020/0019 Ne 'âlî kavm idik; hayfâ ki sen geldin sefil ettin;
 01/020/0020 Bütün ümmîd-i istikbâli artık müstahîl ettin;
 01/020/0021 Rezîl olduk... Sen ey kâbûs-i hûnî, sen rezîl ettin!

- 01/020/0022 Hamiyyet gamz eden bir pâk alın her kimde gördünse,
 01/020/0023 «Bu bir cânî!» dedin sürdün, ya mahkûm eyledin hapse.
 01/020/0024 Müvekkel eyleyip câsûsu her vicdâna, her hisse,
 01/020/0025 Düşürdün milletin en kahraman evlâdını ye'se...
 01/020/0026 Ne mel'unsun ki rahmetler okuttun rûh-i İblîs'e!

- 01/020/0027 Değil kâbûsun artık, devr-i devlet intibâhındır.
 01/020/0028 Gel ey nâzende hürriyyet ki cânlar ferş-i râhındır.
 01/020/0029 Emîndir mevki'in: En pâk vicdânlar penâhındır.
 01/020/0030 Serâ-pâ mülk-i Osmânî müeyyed taht-gâhındır.
 01/020/0031 Serîr-ârâ-yı ikbâl ol ki: Bir millet sipâhındır.

01/020/0032 — Bir gün evvel —

- 01/020/0033 Bizim mahalleye poyraz kışın da uğrayamaz;
 01/020/0034 Erir erir akarız semtimizde geldi mi yaz!
 01/020/0035 Bahârı görmeyiz ammâ lâtif olur derler...
 01/020/0036 Çiçeklenirmiş ağaçlar, yeşillenirmiş yer.
 01/020/0037 Demek, şu arsada ot bitse nev-bahâr olacak...
 01/020/0038 Ne var gidip Yakacık'larda dem-güzâr olacak?
 01/020/0039 Fusûlü dörde çıkarmaz bizim sokaklarımız;
 01/020/0040 Kurak, çamur, iki mevsim tanır ayaklarımız!
 01/020/0041 Müneccimin, bereket versin, eski takvîmi
 01/020/0042 Haber verir bize, mevsim şehirde gelmiş mi?
- 01/020/0043 Sıcak, ziyâde sıcak bir geceydi; baktım ki:
 01/020/0044 Oturmak evde ölümden beter, dedim: Belki,
 01/020/0045 Çıkar dışarda gezersem biraz nefeslenirim;
 01/020/0046 Epey de yorgunum ammâ gelince dinlenirim.
 01/020/0047 Bizim müsâmere meydânı Yayla tümseğidir;
 01/020/0048 Uzak çekerse de poyraz tutar, yazın iyidir.
 01/020/0049 Giyip ayağımı çıkarken sopam yetiştî hele...
 01/020/0050 Emîn olup gidemem, çünkü, vermesek el ele.
 01/020/0051 Odur cihânda benim, varsa yoksa, mu'temedim;
 01/020/0052 Vakûr, hâtırı mer'î, vefâlı, çok denedim.
 01/020/0053 Bizim sokakları tahmîn için deyin ki: Kuyu!
 01/020/0054 Doğar şehirde güneş, yükselir minâre boyu,
 01/020/0055 İdâre kandili karşımda göz kıpar hâlâ;
 01/020/0056 Gurûb ikindiye bulmaz, leyâl hep yeldâ!
 01/020/0057 Nasılsa bedrin o akşam nigâh-ı sîmîni,
 01/020/0058 Tarassud etmek için sanki evlerin içini;
 01/020/0059 Dikildi safha-i mînâda semt-i re'simize.
 01/020/0060 Tavansız evlere, yâ-Rabb, ne hoş bir âvîze!
 01/020/0061 Dur ey sirâc-ı ezel, gitme olduğun yerden:
 01/020/0062 Biraz şu sahne-i deycûru okşasın şu'len.
 01/020/0063 Şu'â-i muhriki altında, gündüzün, şemsin
 01/020/0064 Yanan alınlar için bir hayât olur lemsin...

- 01/020/0065 Açıktı pencereler; sağlı sollu her evden
 01/020/0066 Gelirdi türlü sadâlar, acıklı, ba'zen şen.
- 01/020/0067 — Bak anne, ay dede bak bak!
 01/020/0068 — Amân da mâşâ' Allah
 01/020/0069 Değirmi tabla kadar var...
 01/020/0070 — Susundu Ayşe, günâh.
 01/020/0071 — İlâhî teyze tuhafsin, neden günâh olacak?
 01/020/0072 — Günâh dedim ya, bırak şimdi...
 01/020/0073 — Haydi sen de bunak!
 01/020/0074 — Bunak, munak deme billâhi çarparım elimi...
 01/020/0075 Aşıfteler sizi... Âhir zamân tevekkeli mi!
- 01/020/0076 Evin birinde nevâ-sâz bir güzel ûdî;
 01/020/0077 Birinde cezbe-fezâ bir sadâ-yı dâvûdî,
 01/020/0078 Tilâvet etmede Kur'ân; gelip geçenlerse
 01/020/0079 Ayakta irkiliyor incizâb edip o sese.
 01/020/0080 Duyulmasın mı biraz sonra başka bir acı ses?
 01/020/0081 'Aceb ne var? diyerek koştu önceden herkes;
 01/020/0082 Fakat gidenlere baktım ki kaldırıp tabanı,
 01/020/0083 Bucak bucak kaçıyor: Kaç bilir misin amânı!
 01/020/0084 Kısıldı karşıkı evlerde mumların hepsi,
 01/020/0085 Kısıldı sanki bütün bir mahallenin nefesi!
 01/020/0086 Kesildi nağme-i Kur'ân, kesildi nağme-i sâz;
 01/020/0087 Zamân zamân duyulan sâde bir rakîk âvâz.
 01/020/0088 Niçin kaçıştı ahâlî, ne var ki yâ-Rabbî?
 01/020/0089 Yavaş yavaş sokulur anlarım nedir sebebi.
- 01/020/0090 Ne manzaraydı İlâhî o gördüğüm sahne!
 01/020/0091 Beş on herif yapışp bir fakîrin ellerine,
 01/020/0092 Sürüklüyor; öteden bir kadın diyor:
 01/020/0093 — Bırakın!
 01/020/0094 Kocam ne yaptı? Nedir cürmü bî-günâh adamın?
 01/020/0095 Zavallının büyük evlâdı öldü askerde;
 01/020/0096 İkinci oğlu da sürgün Yemen'de bir yerde.
 01/020/0097 Acıklı, göğsü sakat koyverin, didiklemeyin;
 01/020/0098 Günâhtır etmeyin oğlum, ayıptır eylemeyin.
 01/020/0099 Efendi kim, o ne bilsin? Bilirse hem ne çıkar?
 01/020/0100 Kilârcısıyla uzaktan biraz hısımlığı var.
 01/020/0101 Geçende komşuyu görmüş, demiş selâm söyle.
 01/020/0102 Demek alınmayacak Tanrı'nın selâmı bile!
 01/020/0103 Köpek sürür gibi insân sürüklenir mi ayol?

- 01/020/0104 — Kadın, çekil döverim ha! Sokulma, haydi defol!
 01/020/0105 — Herif bırak, diyorum... Durdu işte bak nefesi.
 01/020/0106 — Ne dırlanıp duruyor? Susturun cânım şu pisi!
 01/020/0107 Demez miyim size ben her zamân ki «dağdağasız»
 01/020/0108 Yapın? Eşek gibi siz hiç lâf anlamaz mısınız?
 01/020/0109 — Kadın, pašam, ne yaparsın?
- 01/020/0110 Paşam mı? Nerde paşa?
 01/020/0111 Şu korkuluk gibi dimdik duran herif mi? Paşa!
 01/020/0112 Tasavvur et: İki arşın kazık kadar bir boy!
 01/020/0113 Getir de üstüne kalpaklı bir kemik kafa koy.
 01/020/0114 Ocak süpürgesi şeklinde bir sakal yaparak,
 01/020/0115 «Senin bu işte yüzün, al!» deyip o yüzsüze tak.
 01/020/0116 Ocak süpürgesi, lâkin süpürmüyor, yıkıyor;
 01/020/0117 Nedense bittiği yerden cenâzeler çıkıyor!
 01/020/0118 Budak delikleri tarzında aç da çifte oyuk,
 01/020/0119 Büyükçe bakla kadar alnının az altına sok.
 01/020/0120 Bilir misin çalı altında gizli inler olur:
 01/020/0121 Yılan sabâh çıkar, akşam usulcacık sokulur;
 01/020/0122 Bıyık o kırdâ yetişmiş diken yemişli çalı;
 01/020/0123 Ağız da in gibi aslâ görünmüyor, kapalı.
 01/020/0124 Bu şekl-i mûhişi mümkünse bir düşün şöyle,
 01/020/0125 Paşam dedikleri u'cûbe işte aynıyla!
 01/020/0126 Belinde seyf-i «sadâkat», elinde bir kamçı,
 01/020/0127 Ferîk nişânları altında gördüğüm umacı,
 01/020/0128 Ziyâ-yı bedr-i münîrin içinde, yâ-Rabbî,
 01/020/0129 Dururdu sîne-i îmâna girmiş ukde gibi!
 01/020/0130 Semâ, zemîn bütün envâr iken o pis gölge,
 01/020/0131 Cebîn-i pâkine leylin ne pâydâr leke!
- 01/020/0132 — Kuzum, nasıl pašasın, görmüyor musun? Kocamı
 01/020/0133 Sürükleyip duruyorlar...
 01/020/0134 — Defol kadın, adamı
 01/020/0135 Vurunca öldürürüm ha! Benim şakam yoktur.
 01/020/0136 — Çekil hanım, paşa lâf dinlemez; vurur mu, vurur.
 01/020/0137 Bilir misin onu! Şevket-meâb Efendimiz'in
 01/020/0138 Birinci bendesidir...
 01/020/0139 — Hay yetişmesin pampin!
 01/020/0140 — «Sürün!» demiş, ona Şevketli'nin irâdesi var.
 01/020/0141 — Sürüm sürüm sürünün tez zamânda alçaklar!
 01/020/0142 Ya sen, zebânî kıyâfetli, gulyabânî paşa,
 01/020/0143 İlâhî yumru başın bir geleydi sivri taş!

- 01/020/0144 Yılan bakışlı şebek, bir bakın şunun gözüne!
 01/020/0145 Kazık boyundan utan... Tû! Herif senin yüzüne!
 01/020/0146 Sakın mahallede erkek bırakmayın, götürün.
 01/020/0147 Sayıyla vermediler, öyle, posta posta sürün!
 01/020/0148 Bakın şu haydûda; durmuş yıkın diyor evimi!
 01/020/0149 Torunlarım ya herif, aç kalıp dilensin mi?
 01/020/0150 Mahallemizde de çıt yok, ne oldu komşulara?
 01/020/0151 Susup da kurtulacak sanki hepsi 'aklı sıra.
 01/020/0152 Ayol, yarın da sizin hânümânınız sönecek...
 01/020/0153 Ne var sıçan gibi evlerde şimdiden sinecek?
 01/020/0154 Yazık sizin gibi erkeklerin kıyâfetine...
 01/020/0155 — Yetiştî yaygaran artık... Çekil kadın evine!
 01/020/0156 Atın şu kaltağı gitsin, tığın hemen içeri.
 01/020/0157 — Paşam, bayıldı kadın.
 01/020/0158 — Anlamam o hîleleri.
 01/020/0159 Demek ki bekleyelim gelsin 'âlemin keyfi...
 01/020/0160 Sâ'at üç oldu, geciktik, omuzlayın herifi.
- 01/020/0161 Refîk-i ömrü giderken cenâze hâlinde,
 01/020/0162 Serildi, kaldı kadın âşiyân-ı lâlinde.
 01/020/0163 Benim de bitti nihâyet tahammülüm, tâbım;
 01/020/0164 Boşandı seyl-i dumû'um, boşandı a'sâbım.
 01/020/0165 Utandım ağlayarak, ağladım utanmayarak!
 01/020/0166 Diyordu sanki o bî-çâre karşıdan:
 01/020/0167 — Alçak,
 01/020/0168 Demin gerekti hamîyyet! Hem ağlamak ne demek?
 01/020/0169 Figân ederse kadın, susturur koşup erkek.
- 01/020/0170 Eve döndüm, bütün o fâci'alar
 01/020/0171 Geldi karşımda durdu subha kadar.
 01/020/0172 Döndü dîdemde bin hayâl-i elîm!
 01/020/0173 Öttü beynimde bin figân-ı yetîm.
 01/020/0174 Ağlasın inlesin de bir mazlûm,
 01/020/0175 Olayım seyre sâde ben mahkûm!
 01/020/0176 Yalnız ben miyim fakat cânî?
 01/020/0177 Kim çıkıp «Yapmayın!» demişti, hani?
 01/020/0178 Sustu herkes duyunca feryâdı,
 01/020/0179 Kimsecikler yerinden oynamadı.
 01/020/0180 Sesi hattâ kısıldı Kur'ân'ın,
 01/020/0181 Sustu gûyâ sadâsı Mevlâ'nın!
 01/020/0182 Sus! O susmaz: Nidâ-yı tehdîdi,
 01/020/0183 Dinle bak nerden in'ikâs etti:

01/020/0184 Arnavutluk'ta gürleyen toplar

01/020/0185 Geliyor işte pâyitahta kadar!

01/021/b HÜRRİYYET

01/021/0001 — İki gün sonra —

01/021/0002 Beyaz entârisiyle kar gibi kız,

01/021/0003 Sanki Cennet'ten inme zâde-i hûr;

01/021/0004 Ya seher-pâredir ki perrândır

01/021/0005 Düş-i nâzında bir sehâbe-i nûr.

01/021/0006 Kuşanıp bir nitâk-ı hürriyyet

01/021/0007 Geziyor hâk-dânı dûrâ-dûr!

01/021/0008 Hâle-dâr eyleyince bedri şafak

01/021/0009 Bu kadar dil-nişîn olur ancak.

01/021/0010 Ya şu oğlan şu tostopaç afacan

01/021/0011 Ki fezâlar gelir sürûruna dar;

01/021/0012 Taşıyor sanki sığmıyor kabına...

01/021/0013 Kendisinden büyük de bayrağı var!

01/021/0014 Geçti mâzî denen o devr-i melâl,

01/021/0015 Haydi fethet: Senindir istikbâl.

01/021/0016 Koşuyor el ele vermiş iki kardeş; birinin

01/021/0017 Yaşı beş yoksa da, var altı kadar dîğerinin.

01/021/0018 Bakıyor arkalarından dayanıp değneğine

01/021/0019 Hayli düşkün bir adam:

01/021/0020 — Kız o ne? Düştün mü yine!

01/021/0021 Sana bin kerre dedim koşma, yavaş git, yaramaz!

01/021/0022 Haydi kalk ağlama... Söz dinlesen olmaz mı biraz?

01/021/0023 Silkiver üstünü Ahmed, bakıver ağlamasın.

01/021/0024 — Ağlamam ağababa...

01/021/0025 — Artık yetişir, oynamayın.

01/021/0026 Söktü baktım ki hemen bir alay etfâl öteden,

01/021/0027 O nasıl mevkib-i şâdî, o ne 'âlem, görsen!

01/021/0028 Her çocuk bir kocaman bayrak edinmiş, geliyor;

01/021/0029 «Yaşasın!» sesleri eflâke kadar yükseliyor.

01/021/0030 Görerek yapma değil hem, ne tabî'î etvâr!

01/021/0031 Şu yumurcıklara bak: Sanki ezelden ahrâr!

01/021/0032 — Bağırın haydi çocuklar...

01/021/0033 — Yaşasın hürriyyet!

- 01/021/0034 Derken alkış geliyor; sonra da nevbet nevbet,
 01/021/0035 Ya Vatan Şarkısı, yâhûd ona benzer bir şey
 01/021/0036 Okunup her kûşe çın çın ötüyor... Hey gidi hey!
 01/021/0037 Bir mezârlık gibi dalgın yatıyorken daha dün,
 01/021/0038 Şu sokaklarda bugün dalgalanan rûhu görün!
 01/021/0039 — Biz de gitsek azıcık, ağababa, olmaz mı?
 01/021/0040 — Gidin.
 01/021/0041 Çok koşup terlemeyin ha! Amanın dikkat edin.
- 01/021/0042 İki kardeş dalarak lücce-i etfâle hemen,
 01/021/0043 İki dürdâne-i ismet gibi yüzmekte iken;
 01/021/0044 Bakarak arkalarından bu güzel yavruların;
 01/021/0045 Döndü birdenbire sîmâsı duran ihtiyârın.
 01/021/0046 Ne için ağladı? Bilmem. Şunu duydum yalnız:
 01/021/0047 — Âh bir kerre gelip görse Yemen'den babanız!..

01/022/b KOCAKARI İLE ÖMER

- 01/022/0001 Üstâd-ı necîbim 'Ali Ekrem Bey'e
- 01/022/0002 Yok ya 'Abbâs'ı bilmeyen, kimdi?...
- 01/022/0003 O sahâbîyi dinleyin şimdi:
- 01/022/0004 «Bir karanlık geceydi pek de ayaz...»
- 01/022/0005 İbn-i Hattâb'ı görmek üzre biraz,
 01/022/0006 Çıktım evden ki yollar ıpıssız.
 01/022/0007 Yolcu bir benmişim meğer yalnız!
 01/022/0008 Aradan geçmemişti çok da zamân,
 01/022/0009 Az ilerden yavaşça oldu 'iyân,
 01/022/0010 Zulmetin sînesinde ukde gibi,
 01/022/0011 Ansızın bir müheykel a'râbî!
 01/022/0012 Bembeyaz bir ridâ içinde garîb,
 01/022/0013 Geliyor muttasıl mehîb mehîb.
 01/022/0014 Ben sokuldum, o geldi, yaklaştık;
 01/022/0015 Durmadan karşıdan selâmlaştık.
 01/022/0016 Düşünürken selâm alan sesini,
 01/022/0017 O heyûlâ uzandı tuttu beni:
 01/022/0018 Bir de baktım, Ömer değil mi imiş!
 01/022/0019 — Yâ Ömer! Böyle geç zamân, bu ne iş?
 01/022/0020 — Şu mahallâtı devre çıkmıştım.
 01/022/0021 Gel beraber, benimle, üç beş adım.

01/022/0022 Ne sadâ var, ne bir yürür bîdâr;
 01/022/0023 Uhrevî bir sükûn içinde civâr.
 01/022/0024 Ömer olmuş gezer, sıyânet-i Hak...
 01/022/0025 Şu yatan beldenin huzûruna bak!
 01/022/0026 O semâlar kadar yücelmiş alın,
 01/022/0027 Çakarak sînesinden âfâkın,
 01/022/0028 Bir zamân sönmeyen nigâhıyla,
 01/022/0029 Necm-i sâhirde sanki bir hâle!
 01/022/0030 Duruyor her evin önünde Ömer,
 01/022/0031 Dinliyor, bî-haber içerdekiler.
 01/022/0032 Geçmedik en harâb bir yapıyı.
 01/022/0033 Yokladık sağlı sollu her kapıyı.
 01/022/0034 Geldik artık Medîne hâricine;
 01/022/0035 Bir çadır gördü, durdu kaldı yine.

01/022/0036 Ocak başında oturmuş bir ihtiyârca kadın.
 01/022/0037 «Açız! Açız!» diye feryâd eden çocuklarının,
 01/022/0038 Karıştırıp duruyorken pişen nevâlesini;
 01/022/0039 Çıkardı yuttuğu yaşlarla çırpınan sesini:
 01/022/0040 — Durundu yavrularım, işte şimdicek pişecek...
 01/022/0041 Fakat ne hâl ise bir türlü pişmiyordu yemek!
 01/022/0042 Çocukların yeniden başlamıştı nâleleri...
 01/022/0043 Selâmı verdi Ömer, daldı ‘âkıbet içeri.
 01/022/0044 Selâmı aldı kadın pek beşûş bir yüzle.
 01/022/0045 — Bu yavrular niçin, ey teyze, ağlıyor, söyle?
 01/022/0046 — Bugün ikinci gün, aç kaldılar...
 01/022/0047 — O hâlde, neden
 01/022/0048 Biraz yemek komuyorsun?
 01/022/0049 — Yemek mi? Çömleği sen,
 01/022/0050 Tirid mi zannediyorsun? İçinde sâde su var;
 01/022/0051 Çakıl taşıyla beraber bütün zamân kaynar!
 01/022/0052 Ne çâre! Belki susarlar, dedim. Ayıplamayın.
 01/022/0053 — Peki! Senin kocan, oğlun, ya kardeşin, ya dayın...
 01/022/0054 Tek erkeğin de mi yok?
 01/022/0055 — Hepsi öldü... Kimsem yok.
 01/022/0056 — Senin midir bu küçükler?
 01/022/0057 — Torunlarım.
 01/022/0058 — Ne de çok!
 01/022/0059 Adam Emîr’e gidip söylemez mi hâlini?
 01/022/0060 — Âh!

- 01/022/0061 Emîr'e öyle mi? Kahretsin 'an-karîb Allâh!
 01/022/0062 Yakında râyet-i ikbâli ser-nigûn olsun...
 01/022/0063 Ömer, belâsını dünyâda isterim bulsun!
 01/022/0064 — Ne yaptı, teyze, Ömer böyle inkisâr edecek?
 01/022/0065 — Ya ben yetîm avuturken, Emîr uyur mu gerek?
 01/022/0066 Raiyyetiz, ona bizler vedâtu'llâhız;
 01/022/0067 Gelip de bir aramak yok mu?
 01/022/0068 — Haklısın, yalnız,
 01/022/0069 Zavallının işi pek çok, zamân bulup gelemeyiz;
 01/022/0070 Gidip de söylememişsen ne hâldesin bilemeyiz.
 01/022/0071 — Niçin hilâfeti vaktiyle eylemişti kabûl?
 01/022/0072 Sonunda böyle çürük özü kim sayar makbûl?
 01/022/0073 Zavallının işi çokmuş!... Nedir, muhârebe mi?
 01/022/0074 İşitme sen de civârında inleyen elemi,
 01/022/0075 Medîne halkını 'üryân bırak, Mısır'da dolaş...
 01/022/0076 Gazâ! Gazâ! diye git soy cihânı, gel paylaş!
- 01/022/0077 Çocukların bu sefer yükselince feryâdı,
 01/022/0078 Kadın tehevvrü artık cünûna vardırdı:
 01/022/0079 — Şu nevhalar ki çıkar tâ bulutların içine;
 01/022/0080 Ömer! Savâik-ı tel'in olur, iner tepene!
 01/022/0081 Yetîmin âhını yağmur duâsı zannetme!
 01/022/0082 O sayha ra'd-ı kazâdır ki gönderir 'ademe!
 01/022/0083 «Açız! Açız! Bize bir lokma olsun ekmek ver...»
 01/022/0084 «Susundu yavrularım, işte oldu, şimdi pişer!»
 01/022/0085 Gidip de söyleyeyim ha?... Dilencilik yapamam!
 01/022/0086 Ömer de kim! Benim ondan kerîm adamdı babam.
 01/022/0087 Ölü de yüz suyu dökmem sizin halîfenize!...
 01/022/0088 Ömer vuruldu bu son sözle...
 01/022/0089 — Haklısın teyze!
 01/022/0090 Avut çocukları, ben şimdicek gider gelirim.

- 01/022/0091 Halîfe önde, bitik, suçlu, münfa'îl, nâdim;
 01/022/0092 Ben arkasında, perîşân, çadırdan ayrıldık.
 01/022/0093 Sabâha karşı biraz başlamıştı aydınlık.
 01/022/0094 Köyün köpekleri ejder misâli saldırıyor,
 01/022/0095 Bırakmıyor bizi yoldan, fakat kim aldırıyor!
 01/022/0096 Medîne'nin dalarak münhanî sokaklarına;
 01/022/0097 Dönüp dönüp hele geldik zahîre anbarına.
 01/022/0098 Halîfe girdi açıp, ben de girdim emriyle.
 01/022/0099 Arandı her yeri bir mum yakıp 'ale'l-'acele.

- 01/022/0100 — Şu tek çuval unu gördün ya! Haydi yükle bana;
 01/022/0101 Bu testi yağ doludur, elverir o yük de sana.
 01/022/0102 Çuval Halîfe'de, yağ bende, çıktık anbardan;
 01/022/0103 Kilitleyip geri döndük deminki yollardan.
 01/022/0104 Mesâfe, baktım, uzun; yük yaman; Ömer yaralı;
 01/022/0105 Dedim ki:
 01/022/0106 — Ben götüreydim... Verir misin çuvalı?
 01/022/0107 — Hayır, yorulsa değil, ölse yardım etme sakın:
 01/022/0108 Vebâli kendine 'âiddir İbn-i Hattâb'ın.
 01/022/0109 Kadın ne söyledi, 'Abbâs, işitmedin mi demin?
 01/022/0110 Yarın, huzûr-i İlâhî'de, kimseler, Ömer'in
 01/022/0111 Şerîk-i haybeti olmaz, bugünlük olsa bile;
 01/022/0112 Evet, hilâfeti yüklenmeyeydi vaktiyle.
 01/022/0113 Kenâr-ı Dicle'de bir kurt aşırса bir koyunu,
 01/022/0114 Gelir de 'adl-i İlâhî sorar Ömer'den onu!
 01/022/0115 Bir ihtiyâr karı bî-kes kalır, Ömer mes'ûl!
 01/022/0116 Yetîmi girye-i hüsrân alır, Ömer mes'ûl!
 01/022/0117 Bir âşiyân-ı sefâlet bakılmayıp göçse:
 01/022/0118 Ömer kalır yine altında, hiç değil kimse!
 01/022/0119 Zemîne gadr ile bir damla kan dökünce biri:
 01/022/0120 O damla bir koca girdâb olur boğar Ömer'i!
 01/022/0121 Ömer duyulmada her kalbin inkisârından;
 01/022/0122 Ömer koğulmada her mâtemin civârından!
 01/022/0123 Ömer halîfe iken başka kim çıkar mes'ûl?
 01/022/0124 Ömer ne yapsın, İlâhî, beşer zalûm ü cehûl!
 01/022/0125 Ömer'den isteniyor beklenen Muhammed'den...
 01/022/0126 Ömer! Ömer! Nasıl aldın bu bârı sırtına sen?
- 01/022/0127 — Sen almasan 'acaba kim gelip de senden iyi,
 01/022/0128 İdâre eyleyecek düştüğün bu ma'rekeyi?
 01/022/0129 Evet, 'adâleti «mutlak» hayâl edersen eğer,
 01/022/0130 Ömer değil ya ne olsan bırak ki hepsi heder!
 01/022/0131 Beşer 'adâleti «mutlak» tahayyül eyleyse,
 01/022/0132 Görür ümîdini mahkûm her zamân ye'se.
 01/022/0133 Sen ey Ömer, ne meleksin, ne bir emîr-i zalûm...
 01/022/0134 Fakat elinde ne var? Fıtraten beşer mazlûm!
 01/022/0135 Görür burûc-i semânın bütün sitâreleri,
 01/022/0136 Zalâm içinde, yük altında inleyen Ömer'i!
 01/022/0137 Huzûr-i Hakk'a çıkarken bu unlu cebhenle,
 01/022/0138 Değil zemîni, getir şâhid âsümânı bile!
 01/022/0139 — Uzak mı yol? Daha çok var mı?
 01/022/0140 — Ancak üç beş adım.

- 01/022/0141 Mecâli kalmamış artık zavallının... Baktım:
 01/022/0142 Olanca 'azmini cebr eyleyip, nefes nefese;
 01/022/0143 Yavaş yavaş yürüyor. Geldi bin belâ ne ise!
 01/022/0144 Sokuldu haymeye, indirdi arkasından unu:
 01/022/0145 — Bırak da testiği yerleştirin kenâra şunu.
 01/022/0146 Hemen çakılları çömlekten indirip attı;
 01/022/0147 Uzandı testiğe, yağ koydu, sonra un kattı.
 01/022/0148 Oturmak istedi, lâkin belâyâ bak ki: Ocak,
 01/022/0149 Hemen sönüp gidecek...
 01/022/0150 — Teyze, yok mu hiç yakacak?
- 01/022/0151 Kadın getirdi beş on parça yaş diken Ömer'e;
 01/022/0152 Ömer de yakmak için büsbütün serildi yere.
 01/022/0153 Ocak tüter, Ömer üfler zefir-i hârıyla;
 01/022/0154 Zemîni lihye-i beyzâ-yı târumârıyla,
 01/022/0155 Sücûd tavr-ı huşû'unda, muttasıl süpürür;
 01/022/0156 İçinde rûhu yanar, cebhesinde ter köpürür!
 01/022/0157 Döner muhît-i nigâhında tûde tûde duman;
 01/022/0158 Bulut geçer gibi necmin hıyât-ı nûrundan!
- 01/022/0159 Ocak tutuştu, yemek pişti;
 01/022/0160 — Var mı teyze kabın?
 01/022/0161 Getir de indirelim...
 01/022/0162 — Var büyükçe bir kap alın.
 01/022/0163 Yemek sıcaktı, fakat kim durup da bekleyecek!
 01/022/0164 Ömer, çocuklara bir bir yedirdi üfleyerek.
 01/022/0165 Kesildi haymede mâtem, uyandı rûh-i sürûr;
 01/022/0166 Çocuklar oynuyorlar, kadın ferîh ü fahûr.
 01/022/0167 Ömer bu 'âlemi gördükçe gaşy içindeydi...
 01/022/0168 Dedim:
 01/022/0169 — Sabâh oluyor kalkalım...
 01/022/0170 — Evet, haydi!
 01/022/0171 Yarın Emâret'e gel teyze, öğleyin beni bul;
 01/022/0172 Emîr'e söyleriz, elbette hayr olur me'mûl.

- 01/022/0173 Yüzü gülmüştü teyzenin, baktık,
 01/022/0174 Biz de çıktık vedâ edip artık.
 01/022/0175 Hiç görünmeksizin gelip geçene,
 01/022/0176 Doğru indik Halîfe'nin evine.
 01/022/0177 «Şimdi nerdeyse gün doğar, kalıver»
 01/022/0178 Diye, koyvermiyordu, çünkü, Ömer.

01/022/0179 Etti az sonra subh-i velveledâr

01/022/0180 Uyuyan şehri kâmilten bîdâr.

01/022/0181 Öğle geçmişti, çıktı geldi kadın.

01/022/0182 — Gâlibâ teyze uykusuz kaldın!

01/022/0183 İşte bağlanmak üzredir nafakan,

01/022/0184 Alacaksın her ay gelip buradan.

01/022/0185 Şimdi ‘afveyledin, değil mi beni?

01/022/0186 — Böyle göster fakat ‘adâletini.

01/023/b EZÂNLAR

01/023/0001 «İhtilâf-ı metâli’ sebebiyle küre üzerinde ezânsız zamân yoktur.»

01/023/0002 Zamân geçmez ki yüz binlerce kalbin vecd-i sekrânı,

01/023/0003 Zemînden yükselip, göklerde vahdetzâr-ı Yezdân’ı,

01/023/0004 Ararken, dehşet-âgîn etmesin bir sayha vicdânı.

01/023/0005 Ne lâhûtî sadâ «Allâhu ekber!» sarsıyor cânı...

01/023/0006 Bu bir gülbank-i Hak’tır, çok mudur inletse ekvânı?

01/023/0007 Bu lâhûtî sadâ çıktıkça cûşa-cûş olup yerden,

01/023/0008 İner esrâr-ı kudret kibriyâ tavrıyla göklerden.

01/023/0009 Bütün âheng-i hilkat yâd ederken Hakk’ı ezberden,

01/023/0010 Vicâhî feyzalır artık o nûru’n-nûr-i ezherden:

01/023/0011 Hüveydâ şimdi cânândır seherden, şâm-ı esmerden!

01/023/0012 Seher vaktinde mevcûdât, nûşîn hâb içindeyken,

01/023/0013 Bu rûhânî nevâ âfâkı mevcâ-mevc edip birden;

01/023/0014 Muhîtin kalb-i hâmûşunda başlar bir hazîn şîven.

01/023/0015 Bakarsın her taraf zulmet, fakat bir zulmet-i rûşen!

01/023/0016 Semâ bîdâr, her yıldız Cemâlu’llâh’a bir revzen.

01/023/0017 Ma’îşet kayd-ı cân-fersâsının mahkûmu, bîzârı,

01/023/0018 Bütün bî-çâreler gündüz bu yâd-ı merhamet-kârı,

01/023/0019 Duyar sermest olur görmüş kadar ferdâ-yı dîdârı!

01/023/0020 O neşveyle, yorulmak şöyle dursun, en ağır bârı,

01/023/0021 Sürükler görmeden, göstermeden yılgınlık âsârı.

01/023/0022 Güneş mağrib-güzîn olmuş, semâ esmer, ufuk gül-gûn;

01/023/0023 Zamân durgun, zemîn muğber, cihân dem-beste, cân mahzûn;

01/023/0024 Gariblik rû-nümâ yer yer, sükûnet dem-be-dem efzûn...

- 01/023/0025 Bakarsın bir de gülbank-i İlâhî'den dolup gerdûn,
 01/023/0026 O tenhâyî-i sevdâvî olur Allâh ile meskûn!
- 01/023/0027 İnip vaktâ ki leylin dest-i istîlâsı gabrâya,
 01/023/0028 Serer dünyâyâ zulmetten 'adem şeklinde bir sâye;
 01/023/0029 Nazar medhûş, müstağrak giderken zîr ü bâlâyâ,
 01/023/0030 Döner, «Allâhu ekber» cûşu yükseldikçe Mevlâ'ya,
 01/023/0031 O muzlim sîne-i hilkat tecellî-zâr-ı Sînâ'ya!
- 01/023/0032 Senin, dem geçmiyor, yâdınla lebrîz olmadan eb'âd;
 01/023/0033 Ne müdhiş saltanat yâ-Rabb, nasıl âsûde istibdâd!
 01/023/0034 O istibdâda hürmettir ezânlar, subhalar, evrâd...
 01/023/0035 Hayır, sen rûh-i rahmetsin, bu sesler senden ister dâd,
 01/023/0036 Verir miydin, eğer dâd etmesen, feryâda isti'dâd?

- 01/023/0037 Gunûde rûh-i tabîat samîm-i zulmette...
 01/023/0038 Sîtâreler bile bâlâ-yı sermediyyette,
 01/023/0039 Yavaş yavaş uyumak istiyor yumup gözünü;
 01/023/0040 Seher semâların altında, açmıyor yüzünü.
 01/023/0041 Firâş-ı leylde dinmiş olan enîn-i hayât,
 01/023/0042 Ridâ-be-dûş-i sükûnet önümde her safahât.
 01/023/0043 Görüp muhîtimi dalgın hâmûş bir vecde,
 01/023/0044 O hâli ben de temâşâyâ daldım âsûde.
 01/023/0045 Nigâhı mest ediyorken bu levha-i mahmûr,
 01/023/0046 Ufukta yükselerek bir sadâ-yı dûrâ-dûr,
 01/023/0047 Yayıldı rûy-i zemînin o ânda her yerine,
 01/023/0048 Sokuldu leyl-i ketûmun bütün serâirine.
 01/023/0049 Cihân-ı nâimi kaldırdı, bî-karâr etti,
 01/023/0050 Zalâm içinde ne 'âlemler âşikâr etti!
 01/023/0051 O yükselen sesi tekrîre başlayıp eb'âd,
 01/023/0052 Duyuldu sîne-i şebden medîd bir feryâd.
 01/023/0053 Semâyâ çıktı o feryâd, âh-ı ümmet olup!
 01/023/0054 Semâdan indi o feryâd, rûh-i rahmet olup!
 01/023/0055 Uzaktan andırıyorken, demin, heyûlâyı;
 01/023/0056 Semâ'hâne-i leylin birer küçük nâyı
 01/023/0057 Gibiydi şimdi hayâlimde her menâr-ı mehîb...
 01/023/0058 O taş yürekte bu sûzişli nağmeler ne garîb!
 01/023/0059 O nây-pârelerin sonra hepsi hem-dem olup,
 01/023/0060 Uyandı rûh-i sükûnette bir 'azîm âşûb.
 01/023/0061 Coşunca 'âlem-i câmidde sayha-i tehlîl,
 01/023/0062 Minâreler bana gelmişti sûr-i İsrâfil:

- 01/023/0063 Muhîte çekmiş iken dest-i şeb, ridâ-yı memât;
 01/023/0064 Uyandı karşiki evlerde lem'a lem'a hayât.
 01/023/0065 Uyandı sonra 'avâlim, uyandı rûh-i sabâh;
 01/023/0066 Uyandı hâb-ı 'ademden birer birer eşbâh;
 01/023/0067 Uyandı bende de bir şeb-çerâğ-ı zulmet-sûz,
 01/023/0068 Ki tâ ebed olacak feyz-i Hak'la sîne-firûz.
 01/023/0069 Tasavvur eylemem artık zevâl o meş'al için...
 01/023/0070 Meğerki nûr-i İlâhî ufûl edip gitsin!

01/024/b CÂNÂN YURDU

- 01/024/0001 Eyvâh, ıssız diyâr-ı dilber...
 01/024/0002 Her hatvesi bir mezâr-ı muğber!
 01/024/0003 Uçmuş da bakındığım terâne,
 01/024/0004 Kalmış sessiz bir âşiyâne.
 01/024/0005 Yer yer medfûn durur emeller...
 01/024/0006 Gûyâ ki kıyâm-ı haşri bekler!
 01/024/0007 Yâ-Rabb! Niye böyle bir yığın hâk
 01/024/0008 Olmuş yatıyor o buk'a-i pâk?
 01/024/0009 Yâ-Rabb, ne için o lem'a nâ-bûd?
 01/024/0010 Yâ-Rabb, ne için bu sâye memdûd?
 01/024/0011 Yâ-Rabb, ne demek harîm-i cânân
 01/024/0012 Üstünde bu perde perde hicran?
- 01/024/0013 Lâkin görünen kimin hayâli?
 01/024/0014 Cânân gibi tıpkı yâl ü bâli...
 01/024/0015 Gîsû-yi siyâh-ı târumârı,
 01/024/0016 Altında cebîn-i lem'a-dârı,
 01/024/0017 Zulmetler içinde subh-i mahmûr;
 01/024/0018 Yâ gözbebeğinde nazra-i nûr;
 01/024/0019 Yâ ebr-i bahâr içinde cevval
 01/024/0020 Bâran şeklinde dürr-i seyyâl;
 01/024/0021 Yâ sînede her zamân coşan yâd,
 01/024/0022 Yâ kayd-i bedende rûh-i âzâd.
- 01/024/0023 Ey tayf-ı nigeş-firîbi yârın,
 01/024/0024 Olmaz mı bir ân için karârın?
 01/024/0025 Heyhât, serâb-ı şavka döndün...
 01/024/0026 Karşımda parıldamanla söndün!
 01/024/0027 Kimden sorayım ki nerde dil-ber?
 01/024/0028 Makber gibi samt içinde her yer.
 01/024/0029 Cânân! Cânân!... dedim, arandım...

- 01/024/0030 «Bir 'aks-i nidâ» dedikçe, yandım!
 01/024/0031 Yâ-Rabb, niye hem sağır, hem ebkem,
 01/024/0032 Dağlar, dereler, bütün şu 'âlem?
 01/024/0033 Ey sevdiğimin sevimli yurdu,
 01/024/0034 Hâlin bana şimdi pek dokundu!
 01/024/0035 Aç sîneni; yâd-ı nûkhetinden
 01/024/0036 Bir şemmeye kâilim bugün ben.
 01/024/0037 Bir vakt o şemîm-i nâz-perver
 01/024/0038 Tâ subha kadar yanımda bekler,
 01/024/0039 -Ümmîde verip bekâ sabûhu-
 01/024/0040 Sermet-i safâ ederdî rûhu.
 01/024/0041 Heyhât o nesîm-i sâf şimdi
 01/024/0042 Nâzân nâzân semâya gitti.
 01/024/0043 Ey lâne-i târ-mâr söyle,
 01/024/0044 Cânân sana artık inmiyor mu?
 01/024/0045 Ey mâtem-i pâ-y-dâr söyle,
 01/024/0046 Sâhandaki nevha dinmiyor mu?
 01/024/0047 Ey ebr-i semâ-güzîn-i seyyâr,
 01/024/0048 Yâdında mıdır o nazlı refât?
 01/024/0049 Ey darbe-i bâda karşı, ra'sân,
 01/024/0050 İnşâd-ı enîn eden nihâlân!
 01/024/0051 Bir şî'r-i revân olup da cânân,
 01/024/0052 Geçmez mi bu gölgeden hırâman?
 01/024/0053 Ey dilber-i mihriban, zuhûr et!
 01/024/0054 Ömrüm gibi ansızın mürûr et!
 01/024/0055 Ya kalb-i fezâyâ bir hutûr et:
 01/024/0056 Âfâkımı lem'a lem'a nûr et.
 01/024/0057 Bin nevha-i cân içimde pür-cûş,
 01/024/0058 Geldim bu garîb yurda, medhûş.
 01/024/0059 Feryâdımı yok mu eyleyen gûş?
 01/024/0060 Yâ-Rabb, bu nasıl cihân-ı hâmûş:
 01/024/0061 Bir «yok!» diyecek sadâ da yokmuş!...

01/025/b BİR MERSİYE

- 01/025/0001 (Henüz, on dokuz yirmi yaşlarında iken bu cihân-ı zulmete
 vedâ ederek, 'âlem-i nûrâ-nûr-i didâra yükselen yâr-ı cânım
 Hilmi hakkında)
 01/025/0002 Nihâyet oldu nazardan nihân o nûr-i mübîn,
 01/025/0003 Peyinde kaldı ufuklarda bir hayâl-i defîn!
 01/025/0004 Zevâl, o emr-i tabî'î kemâle derpeydir:

- 01/025/0005 Fezâda yükselen encüm olur ufûle karîn;
 01/025/0006 Fakat bu necm-i emel sanki berk-ı hâtıf idi,
 01/025/0007 Ki birden etti gurûbuyla ufku leyl-âkîn.
 01/025/0008 Tenezzül etmedi nâsûta, döndü lâhûta;
 01/025/0009 Kemîne pâye-i iclâli oldu ‘illiyyîn.
 01/025/0010 Hayâli yâd-ı hazînimde, rûhu bâlâ-gerd,
 01/025/0011 Vücûdu bister-i makberde iğtirâb-güzîn...
 01/025/0012 Tahallül eyledi, gûyâ o nûr-i yekpâre,
 01/025/0013 Nigâh-ı bârika-bîn oldu bir de hârîka-bîn!
 01/025/0014 Bir âsümân-ı celâlin muhîti oldukça,
 01/025/0015 Nazarda ‘Arş ile yeksân olursa çok mu zemîn?
 01/025/0016 Kitâbe, seng-i mezârında hep kitâb-ı ledün;
 01/025/0017 Sirâc, fevk-ı serinde ziyâ-yı nûr-i yakîn.
 01/025/0018 Sûtûnu merkadinin Hakk’a yükselen tehlîl;
 01/025/0019 Revâkı meşhedinin nâzilât-ı arş-ı berîn.
 01/025/0020 Zemîn-i hâkine ferrâş dest-i nâz-ı nesîm;
 01/025/0021 Fezâ-yı kabrine sâkî sehâb-ı nesr-âyîn.
 01/025/0022 Nücûm, türbesinin türbedâr-ı bîdârı;
 01/025/0023 Bahâr, lâhdine pûşîde sûtire-i rengîn.
 01/025/0024 Açılmadan kuruyan gonca-i ‘izârı için
 01/025/0025 Seherde nevha-i bülbül terâne-i Yâsîn!
 01/025/0026 Havâda mevcesidir şeh-per-i melâikenin,
 01/025/0027 Eden riyâh değildir bu servilikte enîn.
 01/025/0028 Leyâl o tayf-i lâtîfin harîm-i ismetidir;
 01/025/0029 Şafak ki hâtıra-i iğtirâbıdır, ne hazîn!
 01/025/0030 Bütün mekân, nazarımda o rûha nüzhet-gâh,
 01/025/0031 Eğerçi yükselerek oldu lâmekânda mekîn.

 01/025/0032 Ey aslına iltihâk eden nûr,
 01/025/0033 Sensin bana her tarafta manzûr;
 01/025/0034 Olsan da zılâl içinde mestûr,
 01/025/0035 Bir ân değilim o lem’adan dûr:
 01/025/0036 Rûhumda ebed-karâr şu’len.

 01/025/0037 Mevvâc sabâhatin seherde,
 01/025/0038 Berk urmada nâsiyen kamerde;
 01/025/0039 Şeb sahn-ı harem-serâna perde.
 01/025/0040 Matvî evrâk-ı verd-i terde
 01/025/0041 Bir şemme kitâb-ı nûkhetinden!

 01/025/0042 Nağmendir eden riyâhı tehzîz,
 01/025/0043 Senden bu nevâ-yı şûriş-engîz!

- 01/025/0044 Tayfin beni eyliyor seher-hîz...
 01/025/0045 Ey hâtırasıyla rûh lebrîz,
 01/025/0046 'İndimde bu kâinât hep sen!
- 01/025/0047 Ey lem'a-i şu'le-i İlâhî,
 01/025/0048 Ey subh-i ebed karârgâhı.
 01/025/0049 Hiç bulmaya tâbişin tenâhî...
 01/025/0050 Envârına gelmesin tebâhî...
 01/025/0051 Bir böyle bekânı isterim ben.
- 01/025/0052 Sönmez yanan ihtimâli yoktur,
 01/025/0053 Sönmek sözünün meâli yoktur...
 01/025/0054 Yok, nâre demem zevâli yoktur,
 01/025/0055 Nûrun fakat öyle hâli yoktur.
 01/025/0056 Olmaz ona hiç 'adem nişîmen.
- 01/025/0057 Ey hâtırasıyla kaldığım yâr,
 01/025/0058 Artık aramızda bir cihân var!
 01/025/0059 Sen gökte safâ-güzîn-i dîdâr,
 01/025/0060 Ben yerde 'azâb içinde bîzâr!
 01/025/0061 Gûşumda bütün terâne şîven!
- 01/025/0062 Şîven demi nây-i nağme-kârın,
 01/025/0063 Şîven cereyânı cûy-bârın,
 01/025/0064 Şîven sesi bâd-ı bî-karârın,
 01/025/0065 Şîven bana âh yâdigârın...
 01/025/0066 Sen gökleri hande-zâr ederken!
- 01/026/b DİR VÂS
- 01/026/0001 Derler ki: Ümeyye'den Hişâm'ın
 01/026/0002 Devrinde, yakınlarında Şâm'ın,
 01/026/0003 Üç yıl ekin olmamış kuraktan.
 01/026/0004 Cân kaydına düşmüş artık urban.
 01/026/0005 Her hayme mezâr olup kapanmış:
 01/026/0006 Altında beş on kadîd uzanmış.
 01/026/0007 Bakmış ki meşâyih-i kabâil:
 01/026/0008 Sıyrılmayacak bu derd-i hâil;
 01/026/0009 Bir karyede toplanıp, demişler:
 01/026/0010 Durdukça helâkimiz mukarrer.
 01/026/0011 Mâdâm ki şüyûhuyuz bu halkın,
 01/026/0012 Kalkın gidelim Hişâm'a, kalkın.

01/026/0013 Bir duysa halîfemiz bu hâli;
 01/026/0014 Var merhamet etmek ihtimâli.
 01/026/0015 Hiç ak sakalıyla bir alay pîr,
 01/026/0016 Eyler de Emîr'e hâli tasvîr,
 01/026/0017 Görmez mi o, halkı rahme şâyân?
 01/026/0018 Sultânsa da taş değil ya: İnsan!

01/026/0019 Teklîfi kabûl eder bütün nâs;
 01/026/0020 Derler, yalnız: «Bulunsa Dirvâs.
 01/026/0021 Sinnen daha pek çocuktur ammâ
 01/026/0022 Olmaz o kadar talâkat aslâ.»

01/026/0023 Vaktâ ki girer şüyûh Şâm'a,
 01/026/0024 Derhâl haber gider Hişâm'a:
 01/026/0025 Derler ki, beş on kabîle geldi.
 01/026/0026 Der: Gelsinler sarâyâ şimdi.
 01/026/0027 Birlikte çocuk dalar huzûra,
 01/026/0028 Evvelce du'â eder de sonra,
 01/026/0029 Hiç pervâsız girer kelâma...
 01/026/0030 Lâkin bu tuhaf gelir Hişâm'a;
 01/026/0031 Der: Sus a çocuk, büyük dururken,
 01/026/0032 Söz sâdır olur mu hiç küçükten?
 01/026/0033 Dirvâs o zamân kelâmı tekrâr
 01/026/0034 Teshîr ile der: «Nedir bu âzâr!
 01/026/0035 Mikyâsı mıdır zekâvetin sin?
 01/026/0036 Dirvâs'ı çocuk mu zannedersin?
 01/026/0037 Bir dinle de sonra gör çocuk mu?
 01/026/0038 İnsâf nedir o sizde yok mu?
 01/026/0039 Ben söyleyeyim de bir efendim,
 01/026/0040 Susturmak elindedir efendim.»

01/026/0041 Dirvâs bakar Melik'te ses yok;
 01/026/0042 Mecliste değil ki ses, nefes yok;
 01/026/0043 Mu'tâdı olan talâkatıyla
 01/026/0044 Başlar söze eski şiddetiyle:

01/026/0045 «Üç yıl mütemâdiyen kuraklar,
 01/026/0046 Emsâli görülmemiş sıcaklar,
 01/026/0047 Sâ mânımızı kuruttu gitti;
 01/026/0048 Mezrû'âtın umûmu bitti.
 01/026/0049 Binlerce çadır kapandı kaldı,
 01/026/0050 Çöl, mahşer-i mevt şekli aldı!
 01/026/0051 Şehrîleri besleyen kabâil,

- 01/026/0052 Köy köy geziyor zelîl ü sâil!
 01/026/0053 Hâtemlere cûd eden o urban,
 01/026/0054 Nân-pâreye cân verir bugün cân!
 01/026/0055 Çıplakları giydiren de 'üryân,
 01/026/0056 Gömleksizdir zükûr u nisvân!
 01/026/0057 Açlık ecelin zahîri oldu:
 01/026/0058 Baştan başa çöl cesedle doldu.
 01/026/0059 Her kûşede bin acıklı feryâd...
 01/026/0060 Yok bir yerden sadâ-yı imdâd.
 01/026/0061 Şubbân bütün ihtiyâra döndü!
 01/026/0062 Pîrân görse, mezâra döndü!
 01/026/0063 Yok vâlidelerde süt ki: Tutsun,
 01/026/0064 Evlâdını emzirip uyutsun.
 01/026/0065 Zannım, bize münfa'îl ki Mevlâ:
 01/026/0066 Bir bâdiye halkı yandı, hâlâ,
 01/026/0067 Bir damla su inmiyor semâdan,
 01/026/0068 Şeb-nem bile düşmüyor duâdan!
 01/026/0069 Binlerce duâyâ bir icâbet
 01/026/0070 Göstermedi bâr-gâh-ı rahmet.
 01/026/0071 Artık sana ilticâyâ geldik.
 01/026/0072 Reddetmez isen ricâyâ geldik:

 01/026/0073 Görmekteyiz ey emîr-i 'âdil,
 01/026/0074 -İnkârı bunun değil ya kâbil-
 01/026/0075 Yok sendeki ihtişâma pâyân;
 01/026/0076 Bizlerse alay alay sefilân!
 01/026/0077 Bir yanda demek ki fazla var çok;
 01/026/0078 Hayfâ ki öbür tarafta hiç yok.
 01/026/0079 Öyleyse biraz tevâzün ister.
 01/026/0080 Evvel beni dinle, sonra hak ver:
 01/026/0081 Nerden buldun bu ihtişâmı?
 01/026/0082 Halkın mı, senin mi, Hâlik'in mi?
 01/026/0083 Allâh'ın ise eğer bu servet,
 01/026/0084 Bizler de onun kuluyken, elbet
 01/026/0085 Bir pay talebinde hakkımız var...
 01/026/0086 İnsâf olamaz bu hakkı inkâr.
 01/026/0087 Halkınsa şu bî-nihâyet emvâl;
 01/026/0088 Ver, etme hukûk-i gayrı pâ-mâl.
 01/026/0089 Yok; böyle de olmayıp da kendi
 01/026/0090 Mâlin ise -çünkü fazla- şimdi
 01/026/0091 Bî-vâyelere tasadduk eyle...
 01/026/0092 Dördüncüsü varsa haydi söyle!»

- 01/026/0093 Mebhût ederek bu söz Hişâm'ı,
 01/026/0094 Huzzâra demiş: «Görün kelâmı!
 01/026/0095 Yok bende cevâb-ı redde kudret...
 01/026/0096 Hayret, bu civân-dehâya hayret!
 01/026/0097 Îcâb ediyor ki şimdi insâf:
 01/026/0098 Mes'ûlü hemen olunsun is'âf.»

01/027/b MAHALLE KAHVESİ

- 01/027/0001 Kardeşim Hüseyin Avni'ye
- 01/027/0002 «Mahalle kahvesi!» Osmanlılar bilir ne demek?
 01/027/0003 Tasavvur etme sakın «Görmedim nedir?» diyecek.
 01/027/0004 Dilenci şekline girmiş bu sinsi cânîler,
 01/027/0005 Bu, gündüzün bile yol vermeyen, harâmîler,
 01/027/0006 Adımda bir, dikilir, 'azminin, gelir, önüne...
 01/027/0007 Zavallı yolcunun artık kıyar bütün gününe!
 01/027/0008 Evet, dilenci sanır seyreden kıyâfetini;
 01/027/0009 Fakat bir onluğa âgûş açan sefâletini,
 01/027/0010 Görüp de rikkate şâyân, biraz sokulsa, hemen,
 01/027/0011 Vurur şikârını tâ kalbinin samîminden!
 01/027/0012 Mahalle kahvesi hâlâ niçin kapanmamalı?
 01/027/0013 Kapansın elverir artık bu perde pek kanlı!
 01/027/0014 Hayır, bu perde, bu Şark'ın bakılmayan yarası;
 01/027/0015 Bu, çehresindeki levsiyle yurda yüz karası;
 01/027/0016 Hayâtımızda gediktir «gedikli» nâmıyla,
 01/027/0017 Açık durur koca bir kavmin ihtimâmıyla!
 01/027/0018 Sakın firengiye benzetmeyin fecâ'atini:
 01/027/0019 Bu karha milletin emmekte rûh-i gayretini.
 01/027/0020 Mahalle kahvesi Şark'ın harîm-i kâtilidir;
 01/027/0021 Tamâm o eski batakhâneler mukâbilidir.
 01/027/0022 Zavallı ümmet-i merhûme ölmeden gömülür;
 01/027/0023 Söner bu hufrede idrâki, sonra kendi ölür...
 01/027/0024 Muhît-i levsine dolmuş ki öyle manzaralar:
 01/027/0025 Girince nûr-i nazar simsiyâh olur da çıkar!
 01/027/0026 Yatar zemîn-i sefilinde en kesîf eşbâh,
 01/027/0027 Yüzer havâ-yı sakîlinde en habîs ervâh.
 01/027/0028 Dehân-ı lâ'nete benzer yarıklarıyla tavan,
 01/027/0029 Kusar içinde neler varsa hâtîrâtından!
 01/027/0030 O hâtîrâtı sakın sanmayın: Me'âlîdir;
 01/027/0031 Bütün rezâil-i târîhimizle mâlîdir.
 01/027/0032 Neden mefâhir-i eslâfa kahredip, yalnız,

01/027/0033 Mülevvesâtına mâzîmizin sarılmadayız?
 01/027/0034 Kış uykusunda mı geçmişti ömrü ecdâdın?
 01/027/0035 Hayır, o nesl-i necîbin, o şanlı evlâdın,
 01/027/0036 Damarlarında şehâmet yüzerdi kan yerine;
 01/027/0037 Yüreklerinde ölüm şevki vardı cân yerine.
 01/027/0038 Fakat biz onlara 'âid ne varsa elde, yazık,
 01/027/0039 Birer birer yıkarak kahvehâneler yaptık!
 01/027/0040 Bütün heyâkil-i san'at yetiştiren Şark'ın,
 01/027/0041 Zemîn-i feyzi nasıl şûre-zâra döndü bakın!
 01/027/0042 Ne hastahânesi kalmış zavallı eslâfın,
 01/027/0043 Ne bir imâreti, bitmiş elinde ahlâfın.
 01/027/0044 Kanalların izi yok, köprüler harâb olmuş;
 01/027/0045 Sebillerin başıboş, çeşmeler serâb olmuş!
 01/027/0046 O kahraman babalardan doğan bu nesl-i cebîn
 01/027/0047 Ne gîrûdâr-ı maîşet bilir, ne kedd-i yemîn.
 01/027/0048 'Azâb içinde kalır sa'yi görse rû'yâda!
 01/027/0049 Niçin yorulmalı zâten «ölümlü dünyâ»da?
 01/027/0050 Vücûd emânet-i Hak, doğru, hem de cennetlik.
 01/027/0051 Bu kahveler gibi Cennet de müslimîne gedik!

01/027/0052 «Hayât-ı 'âile» isminde bir ma'îşet var;
 01/027/0053 Sa'âdet ancak odur... Dense hangimiz anlar?
 01/027/0054 Hayât-ı 'âile dünyâda en safâlı hayât,
 01/027/0055 Fakat o 'âlemi bizler tanır mıyız? Heyhât!
 01/027/0056 Sabâhleyin dolaşıp bir kazanca hizmetle;
 01/027/0057 Evinde akşam otursan kemâl-i izzetle;
 01/027/0058 Karın, çocukların, annen, baban, kimin varsa,
 01/027/0059 Dolaşsalar, seni kat kat bu hâleler sarsa;
 01/027/0060 Sarây-ı cenneti yurdunda görsen olmaz mı?
 01/027/0061 İçinde his taşıyan kalb için bu zevk az mı?
 01/027/0062 Karın nedîme-i rûhun; çocukların rûhun;
 01/027/0063 Anan, baban birer âgûş-i ilticâ-yı masûn.
 01/027/0064 Sıkıldın öyle mi! Lâkin, biraz alışsan eğer,
 01/027/0065 Fezâ kadar sana vâsi' gelir bu dar çenber.
 01/027/0066 Ne var şu kahvede bilmem ki sığmıyorsun eve?
 01/027/0067 Gelin de bir bakalım... Buyrun işte bir kahve:

01/027/0068 Çamurlu bir kapı, üstünde bir değirmi delik;
 01/027/0069 Önünde tahta mı, toprak mı? Sorma, pis bir eşik.
 01/027/0070 Şu gördüğüm yer için her ne söylesen câiz;
 01/027/0071 Ahırla farkı: O yemliklidir, bu yemliksiz!

- 01/027/0072 Zemîni yüz sene evvel döşenme malta imiş...
- 01/027/0073 «İmiş»le söylüyorum. Çünkü anlamak uzun iş,
- 01/027/0074 O bir karış kirin altında hangi ma'den var?
- 01/027/0075 Tavan açık kuka renginde; sağlı sollu dîvâr,
- 01/027/0076 Maun cilâsına batmış tütünle nargileden;
- 01/027/0077 Duman ocak gibi çıkmakta çünkü her lüleden.
- 01/027/0078 Dikilmiş ortaya boynundan üstü az koyu al,
- 01/027/0079 Vücûdu kapkara, leylek bacaklı bir mangal.
- 01/027/0080 Şu var ki bilmeyen insân görürse birden eğer,
- 01/027/0081 «Balıkçılın kara saçtan yapılma heykeli!» der.
- 01/027/0082 Kenârda, peykelerin alt başında bir kirli
- 01/027/0083 Tomar sürükleniyor, bir yatak ki besbelli:
- 01/027/0084 Çekilmiş üstüne yağmurluğumsu bir pırtı,
- 01/027/0085 Zavallının, güveden, lîme lîme hep sırtı.
- 01/027/0086 Kurur bu örtünün üstünde yağlı bir mendil;
- 01/027/0087 Ki «bir tependen inersem!» diyen hasır zenbil;
- 01/027/0088 Onun hizâsına gelmez mi, bir döner şöyle;
- 01/027/0089 Sicimle kulpuna ilmikli çifte mestiyle!
- 01/027/0090 Dîvârda eski ocaklar kadar geniş bir oyuk,
- 01/027/0091 İçinde camlı dolap var ya, raflarında ne yok!
- 01/027/0092 Birinci katta sülûk beslenen büyük kavanoz;
- 01/027/0093 Onun yanında kan almak için beş on boynuz.
- 01/027/0094 İkinci katta bütün kerpetenler, usturalar...
- 01/027/0095 Demek ki kahveci hem diş tabîbi, hem perukâr!
- 01/027/0096 İnanmadınsa değildir tereddüdün sırası;
- 01/027/0097 Uzun lâkırdıya hâcet ne? İşte mosturası:
- 01/027/0098 Çekerken etli kemiklerle ayrılıp çeneden,
- 01/027/0099 Sonunda bir ipe, boy boy, onar onar, dizilen,
- 01/027/0100 Şu kazma dişleri sen mahya belledinse, değil;
- 01/027/0101 Birer mezâra işâret düşün ki her kandîl!
- 01/027/0102 Üçüncü katta durur sâde havlu bohçaları.
- 01/027/0103 Sağında cam dolabın hücre hücre bitpazarı.
- 01/027/0104 Dîvârda türlü resimler: Alındı Çamlıbeli,
- 01/027/0105 Kaçırılmış Ayvaz'ı ağlar Köroğlu rahmetli!
- 01/027/0106 'Arab Üzengi'ye çalmış Şâh İsmâ'il gürzü;
- 01/027/0107 Ağaçta bağlı duran kızda işte şimdi gözü.
- 01/027/0108 Firaklıdır Kerem'in «Of!» der demez yanışı,
- 01/027/0109 Fakat şu «Âh mine'l-aşk»a kim durur karşı?
- 01/027/0110 Gelince Ezrakabânû denen 'acûze kadın,
- 01/027/0111 Külüngü düşmüş elinden zavallı Ferhâd'ın!
- 01/027/0112 Görür de böyle Rûfâ'î'yi: Elde kamçı yılan,
- 01/027/0113 Beyaz bir arslana binmiş, durur mu hiç dede can?

- 01/027/0114 Bakındı bak Hacı Bektâş'a: Deh demiş dîvâra!
 01/027/0115 Resim bitince gelir şüphesiz ki beyte sıra.
 01/027/0116 Birer birer oku mümkünse, sonra ma'nâ ver...
 01/027/0117 Hayır, hülâsası kâfi, yekûnu ömre sürer:
 01/027/0118 Bedâhâten kusulan herze-pâreler ki düşün,
 01/027/0119 Epey zamân daha lâzımdı herze olmak için!
- 01/027/0120 Oturmadan içi yağ bağlamış bodur masanın,
 01/027/0121 Yayılmış üstüne birçok kâğıt ki, oynayanın,
 01/027/0122 Elinde yağlı meşin zanneder görünce adam.
 01/027/0123 Ya tavlanın kiri, kâbil değildir, anlatamam.
 01/027/0124 Harîta-vâri açılmış en orta yerde dama;
 01/027/0125 Beyaz mı taşları, yâhûd siyah mı, hiç sorma!
 01/027/0126 Hutûtu: Gayr-i muayyen hudûdu memleketin:
 01/027/0127 Nazarda haylice idman gerek ki fark etsin!
 01/027/0128 Deliklerindeki pislik lebâ-leb olsa, yine,
 01/027/0129 Bakınca bunlara gâyet temiz kalır domine.
 01/027/0130 Delikli çekmece var ha! Demirbaş eşyâdan;
 01/027/0131 Yanında bir de kulaksız tekir... Unutma amân!
- 01/027/0132 — Asıldı bey koza!
 01/027/0133 — Besbelli, bak sırttı aval;
 01/027/0134 — Bacak elinde mi?
 01/027/0135 — Kır, Hamdi sen de dağlıyı al.
 01/027/0136 — Ulan! Kapakta imiş dağlı... Hay köpekoğluköpek!
 01/027/0137 — Köpekoğlu kendine benzer, uzun kulaklı eşek!
 01/027/0138 — Sekizli, onlu, ne çektinse ver de oryayı tut.
 01/027/0139 — Halîm, ne uğraşıyorsun bu çıkmaz işte: Kaput!
- 01/027/0140 — Cihâr ü yek mi o taş?
 01/027/0141 — Hiç sıkılma öldü dü-şüş!
 01/027/0142 — Elimde yok mu diyor? Çek babam!
 01/027/0143 — Amân şüş-beş!
 01/027/0144 — Hemen de buldu be? Gelsin hesaplayıp durma!
 01/027/0145 — Bi parti yendi ya akşam, dikiz gelin kuruma!
 01/027/0146 — Dü-beşle bağlıyorum.
 01/027/0147 — Yağma yok!
 01/027/0148 — Elindeki ne?
 01/027/0149 — Se-yek.
 01/027/0150 — Amân durun öyleyse: Penc ü yek domine!
 01/027/0151 — Mızıkçı dendi mi, sensin diyor, bakın ağalar:
 01/027/0152 Kırık mı söyleyin Allâh için şu cânım zar?

- 01/027/0153 — Kırık!
 01/027/0154 — Değil!
 01/027/0155 — ‘Alimallâh kırık!
 01/027/0156 — Değil billâh!
 01/027/0157 — Yemînsiz oynayamazlar ki, âh çocuklar âh!
 01/027/0158 — Karışmasan işin olmaz değil mi? Sen de bunak!
 01/027/0159 — Gelirsem öğretirim şimdi...
 01/027/0160 — Ay şu pampine bak!
 01/027/0161 Gelip de öğretecekmiş... Mezârcı Mahmûd’a git!
 01/027/0162 Bir üflesen gidecek ha... Tirit mi sâde tirit!
 01/027/0163 — Zemâne piçleri! Gördün ya hepsi besmelesiz...
 01/027/0164 Ne saygı var, ne hayâ var. Eğer bizim işimiz,
 01/027/0165 Bu kaltabanlara kalmışsa vay benim başıma!
 01/027/0166 — Herif belâya sokarsın dırıldanıp durma!
 01/027/0167 — Mezârcı Mahmûd’a git ha? Bakın it oğluna bir!
 01/027/0168 Küfürbaz, alçak, edepsiz... Bu söylenir mi Bekir?
 01/027/0169 — Yolunca terbiye verdin ya âferin Hasan Ağa.
 01/027/0170 — Bıraksalar beni, çoktan marizlemiştim ya!..
 01/027/0171 — Mezârcı Mahmûd’a ha? Vay babasının cânına!
 01/027/0172 Bunun yaşında iken biz büyüklerin yanına,
 01/027/0173 Okur da öyle girer, hem ayakta beklerdik;
 01/027/0174 Otur, demezseler el pençe sâde dinlerdik;
 01/027/0175 Hayır, bu böyle değildir demek, ne haddimize!
 01/027/0176 Evet, desek bile derlerdi: Sus behey geveze!
 01/027/0177 — Otuz yaşında idim belki; annesiz, dışarı
 01/027/0178 Kolay kolay çıkamazdım: Döverdi çünkü karı!
 01/027/0179 Bugün, on altıyı doldurmamış yumurcaklar,
 01/027/0180 Odun yemez iyi bil ha! Geberse karşı koyar.
 01/027/0181 Geçende dövmek için yoklayım dedim Kerim’i...
 01/027/0182 Bırak! Eşek değilim ben, deyip dikilmez mi?
 01/027/0183 Dayak eşekler içinmiş, adam dövülmezmiş...
 01/027/0184 — Ya biz, sözüm ona, merkeb miyiz Bekir, bu ne iş?
 01/027/0185 Döverdiler bizi her gün de karşı koymazdık...
 01/027/0186 Ben öyle terbiye oldum... Kolay mı insânlık?
 01/027/0187 — Dokundurur mu, ne mümkün, eloğlu hiç adama?
 01/027/0188 O müslümânları sen şimdi, hey kuzum arama!
- 01/027/0189 Gürültüsüz oyun isterseniz gelin damaya:
 01/027/0190 Zavallı, açmaza düşmüş... Bakın hesaplamaya!
 01/027/0191 Oyuncunun biri dalgın, elinde taş duruyor;
 01/027/0192 Rakîbi hâlbuki lâ-yenkati’ bıyık buruyor.
 01/027/0193 Seyirciler mütefekkir, güzîde bir tabaka;

- 01/027/0194 Düşünmelerdeki şîveyse büsbütün başka:
 01/027/0195 Kiminde el, filân aslâ karışmıyorken işe,
 01/027/0196 Kiminde durmadan işler benân-ı endîşe!
 01/027/0197 Al işte: «Beyne burundan gerek, demiş de, hulûl»
 01/027/0198 Taharriyât-ı 'amîkayla muttasıl meşgûl!
 01/027/0199 Mühendis olmalı mutlak şu ak sakallı adam:
 01/027/0200 Zemîne, dâire şeklinde yaydı bir balgam;
 01/027/0201 Abanmış olduğu bir yamrı yumru değnekle,
 01/027/0202 Mümâslar çekerek soktu belki yüz şekle
 01/027/0203 Ayak teriyle cilâlanma tahta peykelere,
 01/027/0204 Külâhlı, fesli dizilmiş yığın yığın çehre:
 01/027/0205 Nasîb-i fîkr ü zekâdan birinde yok gölge;
 01/027/0206 Duyulmamış bu beyinlerde his denen meleke!
 01/027/0207 — Amân cânım, şu bizim komşu ammâ uğraşıcı!
 01/027/0208 — Ne belledin ya efendim? Onun bir ismi Hacı!
 01/027/0209 — Çocuğu, ha mektebe verdim, ha vermedimdi diye,
 01/027/0210 Sokak sokak geziyor...
 01/027/0211 — Koymuyor mu medreseye.
 01/027/0212 — Koyar mı hiç? 'Arabî şimdi kim okur artık?
 01/027/0213 — Evet, gâvurcaya düştük de sanki iş yaptık!
 01/027/0214 — Binâ'ya üç sene gittimdi hey zamânlar hey!
 01/027/0215 'İlim de kalmadı...
 01/027/0216 — Zâten ne kaldı? Hiç bir şey.
 01/027/0217 — Mahalle mektebi lâzımdır eski yolda bize;
 01/027/0218 Sülûs, nesih bitiyor yoksa hepsi... Keyfinize!
 01/027/0219 — On üç yaşında idim aldığım zamân ketebe.
 01/027/0220 Geçende sen ne bilirsin? demez mi bir zübbe?
 01/027/0221 Dedim, ulan seni gel ben bir imtihân edeyim,
 01/027/0222 Otur da yap bakalım şöyle bir kıyak temmim.
 01/027/0223 — Nasıl, becerdi mi?
 01/027/0224 — Kâbil mi! Rabbi yessir'i ben,
 01/027/0225 Tamâm beş ayda değiştimdi kalfamız sağ iken.
 01/027/0226 — Nedir elindeki yâhû?
 01/027/0227 — Cerîde.
 01/027/0228 — At şu pisi.
 01/027/0229 — Neden?
 01/027/0230 — Yalan yazıyor, oğlum, onların hepsi.
 01/027/0231 — Ya doğru yazsa asarlar... Ne oldu Volkan'cı,
 01/027/0232 Unuttunuz mu?
 01/027/0233 — Bırak, boşboğazlık etme Hacı!
 01/027/0234 Şu karşıdan gözeten fesli, zannım, ağzı kara...
 01/027/0235 — Hayır, demem o değil...

- 01/027/0236 — Durma sen belânı ara!
 01/027/0237 — Cânım lâtfeye yapar, bilmiyor musun Ömer'i?
 01/027/0238 — Biraz râhatsızım Ahmed, yakın benim feneri!

- 01/027/0239 Duyuldu bir iri ses, arkasından istiğfâr...
 01/027/0240 Meğer geçirtti imiş.
 01/027/0241 — Pek şifâlı şey şu hıyar:
 01/027/0242 Cacık yedin mi ne hikmet, hâzır hemen tefth...
 01/027/0243 — Evet şifâlı yemiştir...
 01/027/0244 — Yemiş mi? Lâ-teşbîh.
 01/027/0245 — Günâha girme. Tefâsîrde öyle yazmışlar...
 01/027/0246 Dayım demişti ki: Gördüm, hıyar hadîste de var.

- 01/027/0247 — Hasan, bizim yeni dâmad ne oldu anlamadık,
 01/027/0248 Görünmüyor?
 01/027/0249 — Karı koyvermiyor: Herif, kılıbık.
 01/027/0250 — Evinde çan çan eden erkeğin de 'aklına şaş...
 01/027/0251 Lâf anlamaz dişi mahlûku, durma sen uğraş.
 01/027/0252 — Kim uğraşır a babam, bunca yıllık ehlim iken,
 01/027/0253 Adam hesâbına koymam bizim köroğlunu ben.

.....

- 01/027/0254 Tavanın pervâzı altındaki toprak yuvadan,
 01/027/0255 Bakıyor bunlara, yan yan, iki çift ince nazar:
 01/027/0256 «Yâ sizin bir yuvanız yok mu?» diyor anlaşılan,
 01/027/0257 Dişi erkek çalışan yavrulu kırlangıçlar...

01/028/b KÖSE İMÂM

- 01/028/0001 — Kardeşim 'Ali Şevki Efendi Hoca'ya —
 01/028/0002 'İlmi az, görgüsü çok, fitratı yüksek bir imâm
 01/028/0003 Tanırım ben, ki hayâtında tanıtmıştı babam.
 01/028/0004 «Kim bilir; şimdi ne 'âlemde benim şanlı Köse'm;
 01/028/0005 Görmedim üç senedir, bâri gidip bir görsem...»
 01/028/0006 Diyerek, dün gece güç hâl ile buldum evini.
 01/028/0007 Koca insân; ne şetâretle kabûl etti beni:
 01/028/0008 — Gel ayol gel, hoca-zâdem, bizi ihyâ ettin...
 01/028/0009 Ne kerâmetçe tesâdüf; seni andıktı demin.
 01/028/0010 Kahveler, nargileler, enfiyeler, şerbetler,
 01/028/0011 Rûhu lebrîz-i safâ eyleyecek sohbetler,
 01/028/0012 Hepsi mebzûl idi mecliste. Ne a'lâ; derken,

- 01/028/0013 Kapı şiddetle çalınmaz mı?
 01/028/0014 — Bakın kim? Zâten
 01/028/0015 Ev değil, han gibi bir şey; gece gündüz işler...
 01/028/0016 Gönderin kahveye, 'Âsım, gelen erkeğe eğer.
 01/028/0017 — Ahmed'in annesi gelmiş...
 01/028/0018 — Nasıl Ahmed, oğlum?
 01/028/0019 — Hani bizdeydi bugün...
 01/028/0020 — Ha! Küçük Ahmed... Ma'lûm.
 01/028/0021 Bize 'âid değil öyleyse... Haber ver içeri.
 01/028/0022 — Gir, dedim istemiyor; sen bana gönder pederi,
 01/028/0023 Diye ısrâr ediyor.
 01/028/0024 — Girsene, hemşîre hanım!
 01/028/0025 — Varmayın üstüme!
 01/028/0026 — Nen var a kuzum; anlayalım?
 01/028/0027 — Ne kafam kaldı dayaktan, ne gözüm, hep şişti;
 01/028/0028 Karşı koysaydım eğer mutlak işim bitmişti.
 01/028/0029 Ağladım, merhamet et, yapma dedim... Kim dinler.
 01/028/0030 Boşamakmış beni dünden beri efkârı meğer.
 01/028/0031 Üç çocuk annesi, emzikli kadın tek başına,
 01/028/0032 Koca berhâneysi silsin de, süpürsün de sana,
 01/028/0033 Yine sen bilmeyerek zâlim onun kıymetini,
 01/028/0034 Dene bî-çârede kalkıp kolunun kuvvetini!
 01/028/0035 — Dur kızım; ağlama sen, şimdi haber gönderirim;
 01/028/0036 Karı dövmek ne kolaymış, ona ben gösteririm!
 01/028/0037 — Çağırın bekçiyi...

 01/028/0038 — İhsan Bey'i bildin ya, Memiş?
 01/028/0039 Hadi git şimdi getir...
 01/028/0040 — Kahvede yok.
 01/028/0041 — Evde imiş;
 01/028/0042 Şimdi gelsin...

 01/028/0043 — Gelemem, kendisi gelsin, dedi.
 01/028/0044 — Yâ!
 01/028/0045 Ben gidersem iyi kaçmaz. Hadi git söyle ona:
 01/028/0046 Şimdi gelsin...
 01/028/0047 — Ne kibarlık bu beyim? Bir da'vet,
 01/028/0048 Yetmiyor, öyle mi?
 01/028/0049 — Yorgundum efendim de...
 01/028/0050 — Evet,
 01/028/0051 Haber aldık... O fakat sizce büyük bir şey mi?
 01/028/0052 On kadın dövse yorulmaz, benim İhsan Bey'imi,

- 01/028/0053 Bilirim ben ne tosundur.
 01/028/0054 — Hoca, bak, ben kızarım.
 01/028/0055 Size haltetme düşer... Dövmüş isem, kendi karım.
 01/028/0056 Keyfim ister döverim, sen diyemezsin: «Dövmek.»
 01/028/0057 Bu tecâvüz sayılır doğrusu haysiyyetime...
 01/028/0058 — Hangi haysiyyetin oğlum? O da varmış desene.
 01/028/0059 Beyimin şimdiki haysiyyet-i mevhûmesine
 01/028/0060 Diyecek yok... Yalnız râhat ararlarsa eğer,
 01/028/0061 Böyle külfetli kuyûd altına hiç girmeseler!
 01/028/0062 — Sen imâm, saçmalıyorsun... Yetişir artık dur.
 01/028/0063 Beni ısrâr ile da'vetteki maksad bu mudur?
 01/028/0064 — Haremin geldi demin ağlayarak, sızlayarak...
 01/028/0065 — Gözü çıksın domuzun, patlasın isterse bırak!
 01/028/0066 — Döveceksin, ne boşarsın? Boşadın, dövmek ne?
 01/028/0067 Hem günâh, hem de ayıp...
 01/028/0068 — Bakma onun sen sözüne,
 01/028/0069 Ne domuzdur onu bilsen!
 01/028/0070 — Nesi var, hırsız mı?
 01/028/0071 Yoksa yüzsüz mü?
 01/028/0072 — Değil hiçbiri... Lâkin cânımı
 01/028/0073 Sıktı akşam «Edemem, üstüme evlenme!» diye.
 01/028/0074 Ne demek! Dörde kadar evlenir erkek, demeye
 01/028/0075 Kalmadan başladı şirretliğe... Kızmaz mı kafam?
 01/028/0076 — Kustuğun herzeyi yutsun diye, hey sersem adam!
 01/028/0077 Dövüyorsun, boşuyorsun elin öksüz kızını...
 01/028/0078 Haklı bir kerre ya! İnsan boşamaz haksızını.
 01/028/0079 — Boşamaz? Ammâ da yaptın! Ya Şerî'at ne için
 01/028/0080 Bize evlenmeyi tâ dörde kadar emr etsin?
 01/028/0081 İki alsam ne çıkar sâye-i hürriyyette?
 01/028/0082 Boşamışsam cânım ister boşarım elbette.
 01/028/0083 İşte meydânda Kitâb! Hem alırsız, hem boşarız!
 01/028/0084 — Dara geldin mi, Şerî'at! Sus ulan iz'ânsız!
 01/028/0085 Ne zamân câmi'e girdin? Hani tek bir hayrın!
 01/028/0086 Bir Kızılbaşla senin var mıdır ayırın, gayrın!
 01/028/0087 Ağzı meyhâneye rahmet okuturken, hele bak,
 01/028/0088 Bana gelmiş de şerî'atçı kesilmiş... Avanak!
 01/028/0089 Hangi bir seyyie yok defter-i a'mâlinde?
 01/028/0090 Seni dünyâda gören var mı ayık hâlinde?
 01/028/0091 Müslümânlık'ta Şerî'at bunu emretmiş imiş:
 01/028/0092 Hem alır, hem de boşarmış; ne kadar sâde bir iş!
 01/028/0093 Karı tatlıki için bak ne diyor Peygamber:
 01/028/0094 «Bir talâk oldu mu dünyâda, semâlar titrer!»

- 01/028/0095 İki evlense ne varmış... Bu yenir herze midir?
 01/028/0096 Vâkıâ ba'zen olur, dörde kadar evlenilir...
 01/028/0097 Bu kimin harcı, a sersem, hele bir kerre düşün!
 01/028/0098 Tek kadın çok sana emsâl olan erkekler için.
 01/028/0099 Hani servet? Hani sıhhat? Ne ararsan, mefkûd;
 01/028/0100 Tamtakır bir kese var ortada, bir sıska vücûd!
 01/028/0101 Sen duâ et ki «Şerî'at» demiyor evde karın!
 01/028/0102 Yoksa, boynunda bugün zorca gezerdin yuların!
 01/028/0103 Karı iş görmeyecek; varsa piçin bakmayacak;
 01/028/0104 Çamaşır, tahta, yemek nerde? Âteş yakmayacak.
 01/028/0105 Bunların hepsini yapmak sana 'âid «Şer'an!»
 01/028/0106 Çocuk emzirmeye hattâ olacak bir sütanan!
 01/028/0107 Boşarım, evlenirim bahsini artık kapa da,
 01/028/0108 Hakk ne verdiyse yiyip hoş geçinin bir arada.
 01/028/0109 Al götür haydi!..
- 01/028/0110 Kızım, gel... Hele bak, gel, diyorum!
 01/028/0111 Hâtırım yok mu? İnatlık iyi olmaz yavrum...
 01/028/0112 Söyledim yapmayacak bir daha... Mahcûb olmuş...
 01/028/0113 Böyle şeyler olağandır...
 01/028/0114 — Ne desem hepsi de boş!
 01/028/0115 Bu benim alnıma bir kerre yazılmış...
 01/028/0116 — Öyle!
 01/028/0117 Gazı göstereceğine 'Âsım! Gidiniz devletle.
- ***
- 01/028/0118 — Gittiler neyse... Duâ et ki ucuz kurtuldun;
 01/028/0119 Ba'zı da'vâlar olur, kış gecesinden de uzun!
 01/028/0120 Dinledin, gördün a oğlum. Ne bozuk terbiyemiz!
 01/028/0121 Ne yapıp yapmalı, insânlığı öğretmeliyiz.
 01/028/0122 Şu bizim halkı uyandırmadadır varsa felâh;
 01/028/0123 Hangi bir millete baksan uyanık... Çünkü: Sabâh!
 01/028/0124 Hele bî-çâre Şerî'at'le nasıl oynanıyor!
 01/028/0125 Müslümânlık bu mu yâhû? diye insân yanıyor.
 01/028/0126 Gölgesinden bile korkup bağırان bir ödle,
 01/028/0127 Otuz üç yıl bizi korkuttu «Şerî'at!» diyerek.
 01/028/0128 Vahdetî muhlisiniz, elde 'asâ çıktı herif,
 01/028/0129 Bir alay zâbiti kestirdi. Sebeb «Şer'-i Şerîf!»
 01/028/0130 Karı dövmüş, boşamış... «Emr-i İlâhî» ne denir!
 01/028/0131 Bunların hepsi emîn ol ki cehâlettendir.
 01/028/0132 Bana sor memleketin hâlini ben söyleyeyim:
 01/028/0133 Bir imâm çünkü, bilir evleri... Ha bir de, hekim.

- 01/028/0134 Gel nikâh kıy, demesinler, diye ba'zen kaçarım...
- 01/028/0135 Düğün olmaz mı, gelirler de bütün komşularım:
- 01/028/0136 Yine kondun hoca! derler, onu bilmezler ki,
- 01/028/0137 Daha memnûn olacaktım o düğünsüz belki.
- 01/028/0138 Zerde karşımda durur kanlı yemek tavrıyla;
- 01/028/0139 Öksüz ağlar sanırım çalgıyı duydum mu, hele!
- 01/028/0140 Bu neden? Çünkü nikâhın sonu er geç boşamak,
- 01/028/0141 Yâhûd akşamki gelenler gibi hırgür yaşamak.
- 01/028/0142 Düğün olsaydı ne a'lâ idi tek bir perde;
- 01/028/0143 Ayrılık faslı da var sonra bunun, mahkemede.
- 01/028/0144 Ne kadınlar, ne sefâlet doğuranlar görürüz;
- 01/028/0145 İşte binlerce çocuk, hem baba sağ, hem öksüz!
- 01/028/0146 Üç sınıf halka içim parçalanır, hem ne kadar!
- 01/028/0147 İhtiyarlar, karılar, bir de küçükler; bunlar
- 01/028/0148 Merhamet görmeli, yüz görmeli insânlardan;
- 01/028/0149 Yoksa, insânlığı bilmem nasıl anlar insân?
- 01/028/0150 Sözü bir parça uzattımsa da, oğlum, 'afvet...
- 01/028/0151 Hasbihâl etmek için başka adam yok ki... Evet,
- 01/028/0152 Kimse söyletmiyor artık bizi bak sen derde;
- 01/028/0153 «Mürteci'!» damgası var şimdi bütün ellerde.
- 01/028/0154 Bir fenâlık görerek, yapma, desen alnına tâ,
- 01/028/0155 İniyor hatt-ı celîsiyle Hamîdî tuğra!
- 01/028/0156 İşte gördün ya, herif «sâye-i hürriyyette»
- 01/028/0157 Diyerek, başlamak üzreydi hemen tehdîde!
- 01/028/0158 Eskiden vardı ya meydânda gezen ipsizler:
- 01/028/0159 Hani bir «sâye-i şâhâne» çekip her şeyi yer!
- 01/028/0160 Onların bir çoğu ahrâr-ı izâm oldu bugün;
- 01/028/0161 Mürteci', nah kafa, bizler... Kerem et; hâlî düşün!
- 01/028/0162 Bu cehâlet yürümez; 'asra bakın: 'Asr-ı 'ulûm!
- 01/028/0163 Başlasın terbiyeniz, 'âilelerden oğlum.
- 01/028/0164 Sâde hürriyeti i'lân ile bir şey çıkmaz;
- 01/028/0165 Fikr-i hürriyeti hazm ettiriniz halka biraz.

01/b2 NAZIM PARÇALARI

01/029/b RESSÂM HAKLI!

- 01/029/0001 Bir zamân vardı ya târîh-i mukaddes modası...
- 01/029/0002 Yeni yaptırdığı köşkün büyücek bir odası,

- 01/029/0003 Mutlakâ eski tesâvîr ile ziynetlensin,
 01/029/0004 Diye, ressam aratır hayli zamân bir zengin.
 01/029/0005 Biri peydâ olarak, ben yaparım, der, kolunu
 01/029/0006 Sıvayıp akşama varmaz, sekiz arşın salonu
 01/029/0007 Sıvar ammâ ne sıvar! Sâhibi der:
 01/029/0008 — Usta bu ne?
 01/029/0009 Kıp kızıl bir boya çektin odanın her yerine!
 01/029/0010 — Bu resim, askeri basmakta iken Fir'avn'ın,
 01/029/0011 Bahr-i Ahmer yarılıp geçmesidir Mûsâ'nın.
 01/029/0012 — Hani Mûsâ be adam?
 01/029/0013 — Çıkmış efendim karaya.
 01/029/0014 — Fir'avn nerde?
 01/029/0015 — Boğulmuş.
 01/029/0016 — Ya bu kan rengi boya?
 01/029/0017 — Bahr-i Ahmer ay efendim, yeşil olmaz ya bu da!
 01/029/0018 — Çok güzel levha imiş! Doğrusu şenlendi oda!

01/030/b BİR MEZÂR TAŞINA YAZILMIŞ İDİ:

- 01/030/0001 Şu fânî zindegâniyle hayât-ı câvidânînin,
 01/030/0002 Telâkî-gâhıdır makber denen son menzil-i ârâm.
 01/030/0003 Hayât ölmekle bitmiş olsa bir şey anlaşılmazdı,
 01/030/0004 Evet, bir ömr-i sâî var: Değil hilkat 'abes mâdâm.
 01/030/0005 Sen ey gâfil beşer, 'âlemde bir te'mîn-i istikbâl
 01/030/0006 Edeydim, der çekersin ihtiyârî bir yığın âlâm.
 01/030/0007 Eğer üç günlük istikbâl için ferdâyı anmazsan,
 01/030/0008 Hederdir, korkarım, dünyâda imrâr ettiğin eyyâm.
 01/030/0009 Hakîkî bahtiyâr ancak o âdemdir ki, dünyâdan
 01/030/0010 Giderken mâ-melek nâmıyla terk eyler büyük bir nâm.
 01/030/0011 İlâhî! Doğru bir meslek nasıl bulsunlar insânlar,
 01/030/0012 Hakâik hep dururken perde-pûş-i zulmet-i evhâm?

01/031/b BİR RESMİN ARKASINA YAZILMIŞ İDİ:

- 01/031/0001 Kiminin yâd-ı ihtirâmı kalır,
 01/031/0002 Kendi gittikte câ-nişîni olur;
 01/031/0003 Kiminin bir yığın meberrâtı,
 01/031/0004 Toplanır, heykel-i metîni olur;
 01/031/0005 Kiminin de olanca hâtırası,
 01/031/0006 Böyle bir sâye-i hazîni olur!

01/032/b ŞÂ'İR HUZÛRUNDA MÜNEKKİD:

- 01/032/0001 Düzer yâve-gû bir herif bir gazel:
 01/032/0002 Müeddâ perîşân, edâ mübtezel.
 01/032/0003 Tabî'î o gâyetle parlak bulur;
 01/032/0004 Okur, dinletir, söyletir, gaşy olur.
 01/032/0005 Biraz sonra bastırmak ister, fakat,
 01/032/0006 Sakın olmasın der ufak bir sakat,
 01/032/0007 Büyük, muktedir bir münekkid arar,
 01/032/0008 Nihâyet zarîfin birinden sorar.
 01/032/0009 Gözetmez bu âdem de hâtır, huzûr,
 01/032/0010 Bulur lâfz u ma'nâda birçok kusûr.
 01/032/0011 Herif şimdi tenkîde hiddetlenir,
 01/032/0012 Rezîlâne artık neler söylenir!
 01/032/0013 Biraz dinleyip sonra, bak, der zarîf:
 01/032/0014 Sizin nesriniz nazmınızdan lâtîf!

01/033/b BU DA BİR MEZÂR TAŞI İÇİN YAZILMIŞ İDİ:

- 01/033/0001 Yâ-Rabb ne hatîbdir ki makber:
 01/033/0002 İnsanlara en derin meâlî,
 01/033/0003 Bir vahy-i bülend kudretiyle,
 01/033/0004 Telkîn ediyor lisân-ı hâlî!
 01/033/0005 Ondan da alınmıyorsa ibret,
 01/033/0006 Yok bir daha almak ihtimâlî!
 01/033/0007 Binlerce vücûd-i nâzenînin
 01/033/0008 Bir servi hayâl-i yâl ü bâlî,
 01/033/0009 Binlerce ser-i semâ-güzînin,
 01/033/0010 Bir kabza türâb olur zevâlî.
 01/033/0011 Her seng-i mezâr bin hayâtın
 01/033/0012 Fânîlere karşı infî'âlî.
 01/033/0013 Görsün de bu inkılâbı insân,
 01/033/0014 Dehrin nedir anlasın kemâlî!
 01/033/0015 Zâir bu hakâikın önünde
 01/033/0016 Hâlâ mı bırakmadın hayâlî?

01/034/b GÜL, BÜLBÜL

- 01/034/0001 Konduğu her gusn-i ter minberidir bülbülün,
 01/034/0002 Zemzeme 'addettiğin hutbesi, faslu'l-hitâb.

01/034/0003 Reng-i hakikat nedir, fark eden ebsâr için,
01/034/0004 Goncada matvî duran her varak ümmü'l-kitâb.

01/035/b TERCÜMEDİR

01/035/0001 Kendi feryâdımdır ancak ses veren feryâdıma...
01/035/0002 Kimseler yok, âşinâdan büsbütün hâlî diyâr.
01/035/0003 «Nerde yârânım?» diyorken ben bülend âvâz ile,
01/035/0004 «Nerde yârânım!» diyor vâdî, beyâbân, kûh-sâr.

01/036/b TERCÜMEDİR

01/036/0001 Nühüfte kalb-i ketûmunda leyl-i deycûrun,
01/036/0002 Seninle biz iki âvâre-ser idik gûyâ:
01/036/0003 Ki tâ ebed kalacak muhtefî nazarlardan,
01/036/0004 Meğerki onları etsin lisân-ı subh ifşâ

01/037/b HÜSRÂN-I MÜBÎN

01/037/0001 Başlattığı gün mektebe, duydum ki, diyordu,
01/037/0002 Rahmetli babam: «Âdem olur oğlum ilerde.»
01/037/0003 Annemse, oturmuş, paşalıklar kuruyordu...
01/037/0004 Âdemliği geçtik! Paşalık olsun, o nerde?
01/037/0005 Âmâli tezâd üzre giderken ebeveynin,
01/037/0006 Hep böyle harâb olmada etfâl ara yerde!

01/038/b ÂHİRET YOLU

01/038/0001 Sokakta sâde bir «âmîn!» sadâsıdır gidiyor:
01/038/0002 Mahalle halkı birikmiş, imâm du'â ediyor.
01/038/0003 Basık bir ev; kapının iç yanında bir tâbût,
01/038/0004 Başında çınlayan âvâzı dinliyor, mebhût.
01/038/0005 Denildi: «Fâtiḥâ!», âmîni kestiler; bu sefer,
01/038/0006 Göğüsler inledi, derken, açık duran eller,
01/038/0007 Hazîn alınları bir kerre okşayıp indi;
01/038/0008 Deminki zemzemeler bir zamân için dindi.
01/038/0009 Duyuldu sonra imâmın nidâ-yı mağmûmu,
01/038/0010 Diyordu:
01/038/0011 — Söyleyin Allâh için şu merhûmu,
01/038/0012 Nasıl bilirsiniz ey müslümânlar?

- 01/038/0013 — İyi biliriz!
 01/038/0014 — Yarın huzûr-i İlâhî’de toplanıp hepiniz,
 01/038/0015 Bu yolda hüsn-i şehâdet edersiniz ya?
 01/038/0016 — Evet!
 01/038/0017 — İmâm efendi, helâllik de iste, merhamet et...
 01/038/0018 — Helâl edin hadi öyleyse şimdi hakkınızı.
 01/038/0019 — Helâl edin hadi bekletmeyin adamcağızı!
- 01/038/0020 Cemâ’atin yüreğinden kopup «helâl olsun!»
 01/038/0021 Nidâ-yı safveti, birden cenâze, âh-ı derûn,
 01/038/0022 Misâli uğradı evden; fezâda yükseldi.
 01/038/0023 İçerde başladı bir cûş-i nevhadır şimdi;
 01/038/0024 Baş örtüsüyle kadınlar gözüktü pencereden:
 01/038/0025 — Bıraktın öyle mi, en sonra kardeşim, bizi sen!
 01/038/0026 — Yıkıldı dostlar evim, barkım... Âh gitti kocam...
 01/038/0027 — Dayım melek gibi insândı; ben nasıl yanmam.
 01/038/0028 — Tamâm otuz senedir komşuyuz da bir kerre,
 01/038/0029 Kızıp da «ey!» demiş insân değildi, hemşîre!
 01/038/0030 — Zavallı Remziye! Boynun büküldü evlâdım...
 01/038/0031 — Babam ne oldu?
 01/038/0032 — Baban... Öldü.
 01/038/0033 — Etme Ayşe Hanım,
 01/038/0034 Bu söylenir mi yâ? Hicrân olur zavallı kıza...
 01/038/0035 — Ayol, şu öksüzü bir parçacık avutsanıza...
 01/038/0036 Açın da cumbayı etrâfa baksın ağlamasın...
- 01/038/0037 Göründü cumbada baktım ki tombalak, sarışın,
 01/038/0038 Sevimli bir küçücek kız... Beşinde ancak var.
 01/038/0039 Donuk yanakları üstünde parlayan yaşlar,
 01/038/0040 Zavallının eriyen rûh-i bî-günâhı idi.
 01/038/0041 Benim o mersiye yâdımda ağlıyor ebedî.
- 01/038/0042 Sefîne-pâre ki sırtında mevc-i bî-hissin,
 01/038/0043 Yüzer... Önünde ‘ademden nişâne bir engin,
 01/038/0044 Çeker durur onu sâhil-cüdâ açıklarına;
 01/038/0045 Bakar mı bir taşın üstünde durmuş ağlayana?
 01/038/0046 Cenâze düş-i cemâatte çalkalandıkça,
 01/038/0047 O tahta-pâreye benzerdi, düşmüş emvâca.
 01/038/0048 Nasıl duyar ki uzaklarda inleyen kadını?
 01/038/0049 Nasıl görür ki yetîmin hurûş eden yaşını?
 01/038/0050 Bu hây ü hûy-i kıyâmet-nümûn içinde söner,
 01/038/0051 Samîm-i hilkati sûzân eden enîn-i beşer.

- 01/038/0052 Değilmiş öyle geniş nâlenin hudûdu meğer:
 01/038/0053 Sokak bitip dönülürken kesildi mâtemler.
 01/038/0054 O tahta-pâre-i câmid, o iğbirâr-ı samût,
 01/038/0055 Güzer-gehindeki eşbâhı bir mehîb sükût
 01/038/0056 İçinde haşr ederek, dalgalarla seyrediyor;
 01/038/0057 Zemîne bakmıyor artık, semâ deyip gidiyor.
 01/038/0058 Bu mahmilin niye sık sık değişsin efrâdı?
 01/038/0059 Su'âli fikre büyük bir hakikat anlattı:
 01/038/0060 Evet bekâ ezecek cism-i zâr-ı fânîyi,
 01/038/0061 Vücûd çekmeyecek ömr-i câvidânîyi,
 01/038/0062 Bu bâr-ı müdhişin altında titreyip dizler,
 01/038/0063 Dayanmıyor üç adımdan ziyâde dût-i beşer!
 01/038/0064 Ağır ağır gidiyorken cenâze kâfilesi,
 01/038/0065 Nihâyet oldu musallâ birinci merhalesi.
 01/038/0066 Çıkınca üstüne son minberin hatîb-i memât,
 01/038/0067 Açıldı dîde-i im'âna perde perde hayât.

- 01/038/0068 Senin en son serîrindir şu bî-pervâ uzanmış taş,
 01/038/0069 Ki nermîn hâb-gâhından çıkar, bir gün vurursun baş!
 01/038/0070 Elinden yok halâs imkânı, mādâme'l-hayât uğraş...
 01/038/0071 O, mutlak, sedd-i râhındır, aşılmaz... Muktedirsen aş!
- 01/038/0072 Musallâ: Müncemid bir mevcidir eşk-i yetîmânın;
 01/038/0073 Musallâ: Âhıdır, ber-ceste, mâtem-zâr-ı dünyânın;
 01/038/0074 Musallâ: Minber-i teblîğidir dünyâda, ukbânın;
 01/038/0075 Musallâ: Ders-i ibrettir durur pîşinde irfânın.
- 01/038/0076 Bu minberden iner nâsûta en müdhiş hakikatler,
 01/038/0077 Bu yerden yükselir lâhûta en hâlis kanâ'atler.
 01/038/0078 Civârından geçer zulmette bî-pâyan hayâletler:
 01/038/0079 Kefen-ber-dût geçmişler, kalan 'üryân sefâletler!
- 01/038/0080 Babam, kardeşlerim, evlâdım, annem... Belki bunlardan
 01/038/0081 Mu'azzez bildiğim kıymetli birçok yâr-ı cân el'ân,
 01/038/0082 Bu taştan 'atfeder zanneylerim dünyâya son im'ân...
 01/038/0083 Benim rûhum bu heykelden duyar hâmûş bin efgân!
- 01/038/0084 Serîr-i saltanatlar devrilir, altüst olur dünyâ:
 01/038/0085 Müşeyyed burc u bârûlar düşer bir bir, bu taş hâlâ,
 01/038/0086 Zamânın dest-i tahrîbiyle, durmuş, eyler istihzâ;
 01/038/0087 Bütün mevcûda hâkim bir 'adem timsâlidir gûyâ.

- 01/038/0088 Namaz kılındı; duâ bitti. Kârbân, yoluna
 01/038/0089 Düzüldü taht-ı memâtın girip birer koluna.
 01/038/0090 Yarım sâ'at henüz olmuştu. Yolcular durdu;
 01/038/0091 Demek ki; komşusu dünyânın âhiret yurdu.
 01/038/0092 Cenâze indi omuzdan yavaş yavaş, sonra,
 01/038/0093 Sokuldu servilerin ortasında bir çukura.
 01/038/0094 Atıldı üstüne üç beş kürek kemikli çamur,
 01/038/0095 Kabardı toprağın altında bir çıban, bir ur!
 01/038/0096 Evet, çıban, ki yatan duymuyorsa dehşetini,
 01/038/0097 Dönün de arkadakinden sorun fecâ'atini;
 01/038/0098 Sükûn içinde uyurken şu bir yığın toprak,
 01/038/0099 İlel'ebed o küçük rûh çırpınıp duracak!..
- 01/039/b İSTİĞRÂK
- 01/039/0001 Tasavvur et ki muzlim bir şeb-i ecrâm-nâ-peydâ:
 01/039/0002 Yatar heybetli âgûşunda dûrâdûr bir feyfâ;
 01/039/0003 Düşen gümrâh için yol bulma yok emvâc-ı zulmetten;
 01/039/0004 Gidilmez... Her adım attıkça bir girdâb olur reh-zen;
 01/039/0005 O rîkistâna batmış, çalkanan seyyâh-ı âvâre
 01/039/0006 Nasıl müştâk ise bir nûra, bir necm-i rehâkâre,
 01/039/0007 Sana ey lem'a-i ümmîd ben de öyle müştâkım;
 01/039/0008 Görün bir kerre zîrâ pek karanlık oldu âfâkım!
- 01/039/0009 Geçir pîş-i hayâlinden ki cûşâ-cûş bir 'ummân:
 01/039/0010 Nişândır yükselen her mevc-i tûfân-hîzi bir dağdan;
 01/039/0011 Ölüm var, kurtuluş yok, sâhil-i imdâd uzaklarda;
 01/039/0012 Demâ-dem rûh titrer korkudan donmuş dudaklarda.
 01/039/0013 O coşkun unsurun savletleriyle uğraşan kimse,
 01/039/0014 Nasıl eyler tehâlûk bir kenâr-ı tesliyet görse;
 01/039/0015 Muhât-ı lücce-i ye's olduğum bir böyle hâlimde,
 01/039/0016 Senin tayfın da aynıyla o sâhildir hayâlimde.
- 01/039/0017 Düşün âvâre bir mâder ki: Evlâdından olsun dûr;
 01/039/0018 Tahayyül eyle yâhûd bir yetîm-i hânümân-mehcûr;
 01/039/0019 O bedbahtın nasıl evlâdı hiç gitmezse yâdından;
 01/039/0020 Nasıl çıkmazsa mâder öksüzün bir dem fuâdından;
 01/039/0021 Benim yâdım da ey ârâm-ı cân, yâd-ı güzînindir.
 01/039/0022 Ne yapsam çünkü manzûrum senin feyz-i mübînindir:
- 01/039/0023 Çemen emvâc-ı nûrundur, fidanlar yâl ü bâlindir;
 01/039/0024 Sulardan 'akseden sûret cemâl-i lâ-yezâlidir.
 01/039/0025 Hırâm-ı nâzenînindir o raksân mevceler cûda;

- 01/039/0026 Mutarrâ nûkhetindir gizlenen ezhâr-ı hoş-bûda.
 01/039/0027 Leyâlin sînesinde hâbe dalmış nâzenîn eshâr,
 01/039/0028 Eder gîsûna yaslanmış cebîn-i pâkini ihtâr.
 01/039/0029 Nigâhından saçılmış lem'alardır pîş-i hayrette
 01/039/0030 Yüzen ecrâm-ı nûrâ-nûr bahr-i sermediyyette.
 01/039/0031 Zemîn lebrîz-i âsârın; semâ pâ-mâl-i envârın:
 01/039/0032 'Avâlim hep merâyâ-yı nazar pîrâ-yı dîdârın.

- 01/039/0033 Çekilmek istemiş de subh-dem bir cây-ı tenhâya,
 01/039/0034 Oturmuş sâhil-i deryâya, dalmıştım temâşâya.
 01/039/0035 Henüz âfâk açılmıştı: Semâ mahmûr idi hattâ
 01/039/0036 Nümâyân olmamıştı hâb-gâhından güneş hâlâ.
 01/039/0037 Derin bir samte müstağrak, leb-i deryâda hiç ses yok...
 01/039/0038 Sabâ durgun, sular durgun, bütün eşyâda durgunluk!
 01/039/0039 O ferş-i nîlgûn üstünde, tıfl-ı nâzenin-vâri,
 01/039/0040 Uyurken dâye-i bîdâr-ı subhun, tıfl-ı envârı;
 01/039/0041 Güneş, pîşinde dağlar perde-dâr olmuş, harîminden
 01/039/0042 Görünmüş, sonra şehrâhında yükselmişti tedricen.
 01/039/0043 Te'âlî eyleyince bir zamân bâlâ-yı kudrette,
 01/039/0044 Ziyâlar mevc mevc oldu o pehnâ-yı rûkûdette.
 01/039/0045 Bu cûşîşler o dalgın havz-ı sîmîni uyandırdı;
 01/039/0046 Sabâ enfâs-ı sevdâ-perveriyle dalgalandırdı.
 01/039/0047 Açıklardan gelen emvâc-ı perderpeyle, sâhilden
 01/039/0048 Demâ-dem oldu vecd-efzâ hazîn bir nağme, bir şîven.
 01/039/0049 Kulak verdim o âhenge: Meğer âheng-i şî'rinmiş!
 01/039/0050 O cûşîş-zâr olan kulzûm, senin 'ummân-ı fikrinmiş,
 01/039/0051 Güneş: Rûhun imiş; bir huzme şeklinde inen nûru:
 01/039/0052 O menba'dan hurûşân sânihanmış doğrudan doğru.
 01/039/0053 Tecellî etti artık, anladım: Sensin bütün dünyâ.
 01/039/0054 Bu senlikte fakat ey yâr-ı gâib, ben neyim âyâ?

01/040/b ÂMÎN ALAYI

- 01/040/0001 «Gözüm ki kana boyandı, şarâbı neyleyeyim?
 01/040/0002 Şarâbı neyleyeyim?
 01/040/0003 Ciğer ki odlara yandı, kebâbı neyleyeyim?
 01/040/0004 Kebâbı neyleyeyim?
 01/040/0005 Ne yâre yaradı cismim, ne bana, bilmem hiç!
 01/040/0006 İlâhî ben bu bir avuç türâbı neyleyeyim?
 01/040/0007 Türâbı neyleyeyim?
 01/040/0008 Âmîn! Âmîn!»

- 01/040/0009 En önde, rahlesi âgûş-i ihtirâmında,
 01/040/0010 Ağır ağır yürüyen bir dokuz yaşında melek;
 01/040/0011 Beş on adım geriden, pîş-i ihtişâmında,
 01/040/0012 Şafak ziyâları hattâ ufûl edip gidecek
 01/040/0013 Kadar lâtîf, iki ma'sûmu bir açık payton
 01/040/0014 Vakâr u nâz ile çekmekte; arkasında bunun,
 01/040/0015 Küçük adımlı yaman bir tabur ki hayli uzun!
- 01/040/0016 O rûhtan daha sâfî olan yüreklerden,
 01/040/0017 Zamân zamân bir ilâhî terâne yükseliyor;
 01/040/0018 Bu cûş-i safvetin 'aksiyle tâ meleklerden
 01/040/0019 Zemîne doğru bir «âmîn!» sadâsıdır geliyor.
 01/040/0020 Muhîti her birinin bir sabâh-ı nûrâ-nûr,
 01/040/0021 Bütün bu kâfile efrâdı, pür-sürûd-i sürûr,
 01/040/0022 Yarıp önünde duran halkı muttasıl gidiyor!
- 01/040/0023 Bu bir ketîbe-i ma'sûmedir ki, ey millet:
 01/040/0024 Selâma durmalısın şanlı reh-güzârında;
 01/040/0025 Bu bir cenâh ki: Âtîde bir ufak hareket
 01/040/0026 Yapıp cihânları oynatmak iktidârında!
 01/040/0027 Gelir de sâye-i imdâd-ı Hak'ta bir gün, bu,
 01/040/0028 Girer diyâr-ı me'âlîye doğrudan doğru.
 01/040/0029 Bu ancak işte, eğer varsa, şanlı bir ordu!
- 01/040/0030 Evet, ilerlemek isterse kârbân-ı şebâb,
 01/040/0031 Yolunda durmaya gelmez. O, çünkü durmayarak,
 01/040/0032 Sabâh-ı sermed-i âtîye eylemekte şitâb;
 01/040/0033 O çünkü isteyemez hâle katlanıp durmak!
 01/040/0034 Onun kudûmü için nâzenîn-i istikbâl,
 01/040/0035 Açar da sîne, o olmaz mı per-güşâ-yi visâl?
 01/040/0036 Durur mu artık onun karşısında mâzî, hâl?
- 01/040/0037 Fakat o zemzemeler uçu hep dudaklardan...
 01/040/0038 Sürûd-i neşve bu 'âlemde pek süreksizdir!
 01/040/0039 Ağır ağır geçiyorken alay sokaklardan,
 01/040/0040 Gelir de caddenin ağzında mihlanır, dikilir,
 01/040/0041 Mehîb manzara bir anlı şanlı gerdûne;
 01/040/0042 İçinde pudralı üç kanlı çehre! Neyse yine,
 01/040/0043 Yol açtı bir iri ses mevkibin geçip önüne:
- 01/040/0044 — Siz ey heyâkil-i bî-rûhu devr-i mâzînin,
 01/040/0045 Dikilmeyin yoluna kârbân-ı âtînin;

- 01/040/0046 Nedir tarîkini kesmekte böyle isti'câl?
 01/040/0047 Durun, ilerlesin Allâh için, şu istikbâl.
- 01/041/b HASBİHÂL
- 01/041/by Mâ medâ fâte; ve'l-mü'emmeli gaybun,
 Feleke's-sâ'atü'lletî ente fihâ.
- 01/041/0001 Büyük bir şâ'irin düstûr-i hikmettir şu ihtârı;
 01/041/0002 Velel duymuş da olsan yolsuz olmaz şimdi tekrârı:
 01/041/0003 «Geçen geçmiştir artık; ân-ı müstakbelse mübhemdir;
 01/041/0004 Hayâtından nasîbin: Bir şu geçmek isteyen demdir.»
 01/041/0005 Evet, mâzîye ric'at eylemek bir kerre imkânsız;
 01/041/0006 Ümîdin sonra istikbâl için sağlam mı? Pek cânsız!
 01/041/0007 Bugünlük iş bugün lâzım yapılmak, yoksa ferdâya
 01/041/0008 Bırakmışsan... O ferdâlar olur peyveste ukbâya!
 01/041/0009 Benim on beş yıl evvelden kalan işler durur hâlâ;
 01/041/0010 Yarın bir başlayıp yapsam demiştin, bak, demin hattâ!
 01/041/0011 Müsevvifler için dünyâda mahvolmak tabî'îdir.²
 01/041/0012 Bu bir kânûn-i fitrattir ki yok te'vîli: Kat'îdir.
 01/041/0013 Sakın ey nûr-i dîdem, geçmesin beyhûde eyyâmın;
 01/041/0014 Çalış hâlin müsâidken... Bilinmez çünkü encâmın.
- 01/041/0015 Diyorlar: «Ömrü insânın yetişmez kesb-i irfâna...»
 01/041/0016 Bu söz lâkin değildir her nazardan pek hakîmâne.
 01/041/0017 Muhakkaktır ya insânlar için bir gâye-i âmâl;
 01/041/0018 Edenler ömrünün sâ'atini hakkıyla isti'mâl,
 01/041/0019 Zaferyâb olmasın isterse varsın asl-ı maksûda,
 01/041/0020 Düşer bin maksad idrâk eyleyip bir zıll-i memdûda.
 01/041/0021 Evet, her türlü ma'nâsıyla irfân durdurur 'azmî...
 01/041/0022 Fakat insânlığın ma'nâsı olsun öğrenilmez mi?
 01/041/0023 Cibillîdir taharrî-i hakîkat hırsı âdemde,
 01/041/0024 Onun mahsûlüdür meşhûd olan âsâr 'âlemde.
 01/041/0025 'Atâlet fitratın ahkâmına mâdâm ki 'isyândır;
 01/041/0026 Çalışsın, durmasın her kim ki da'vâsında insândır.
 01/041/0027 Zuhûr etmekle her ma'lûma karşı bir alay meçhûl,
 01/041/0028 Neden olsun o ma'lûmâtı idrâk eyleyen medhûl?
 01/041/0029 Evet, ma'lûm olanlar olmayan şeylerle bir nisbet
 01/041/0030 Edilmiş olsa, gâyet az çıkar evvelkiler elbet;
 01/041/0031 Fakat câhille 'âlim büsbütün nisbet kabûl etmez:

² Heleke'l-müsevvifün.

01/041/0032 O bir kördür, bu lâkin doğru yoldan hiç udûl etmez.
 01/041/0033 Diyor Kur'ân: «Bilenler, bilmeyenler bir değil... Heyhât
 01/041/0034 Nasıl yeksân olur zulmetle nûr, ahyâ ile emvât!»
 01/041/0035 Bu hikmetler bedîhîdir senin 'indinde elbette:
 01/041/0036 Fakat, çok sevdiğimdendir ki, tekrâr eyledim işte.

01/041/0037 Sadedden gâlibâ ayrılmışım... Söz neydi ihtâr et;
 01/041/0038 Dalarsam nûr-i dîdem, böyle ba'zen, durma bîdâr et.
 01/041/0039 Usandın sen de gerçek hikmetimden, hasbihâlîmenden;
 01/041/0040 Beş on söz kaldı lâkin dinle nazm-ı bî-meâlîmenden:
 01/041/0041 Diyorlar: «İ'tirâf-ı cehl iken tahsîlin encâmı,
 01/041/0042 Nedir beyhûde it'âb eylemek şeh-bâl-i ikdâmı?»
 01/041/0043 Evet, lâkin varıp ser-hadd-i ma'lûmâta bir insân,
 01/041/0044 O gâyetten demek lâzım ki: «Yok irfân için imkân!»
 01/041/0045 Hakîkî i'tirâf altında parlar zıllı irfânın;
 01/041/0046 Budur insânlığın ma'nâsı, en son zevki vicdânın.

01/042/b BEBEK YÂHÛD HAKK-I KARÂR

01/042/0001 Bizim Cemîle Ferîde'yle bir sabâh gelerek,
 01/042/0002 «Unutma beybaba, akşam birer hotozlu bebek,
 01/042/0003 Getir, kuzum...» dediler. Ben de kızların keyfi,
 01/042/0004 Kırılmasın diye reddetmedim şu teklîfi.
 01/042/0005 Kiraz dudaklı, üzüm gözlü, inci dişli, iki
 01/042/0006 Edâlı yosma getirdim. Amân o akşamki,
 01/042/0007 Sevinme hâlini bir görmeliydi yavruların!
 01/042/0008 Durup oturmadılar hiç dedim: «Yatın da yarın,
 01/042/0009 Bütün gün oynayınız...» Nerde! Kim yatar? O gece,
 01/042/0010 -Yemekte sızmaya me'lûf olan- Ferîde'mce,
 01/042/0011 Kabûl olunmayacak söz olursa, yatmaktı.
 01/042/0012 Yatar mı hiç? O nasıl hisli bir yumurcaktı.
 01/042/0013 Ferîde'nin yaşı beş yok; Cemîle'ninki yedi;
 01/042/0014 Şu var ki, abla hanım pek hanım tavırlı idi.
 01/042/0015 Büyük kız oynadı bir parça, sonradan yattı;
 01/042/0016 Küçük sabâha kadar hep bebeğni hoplattı.
 01/042/0017 Ne ninniden alıyormuş, ne öyle hoppeladan...
 01/042/0018 «Işıl ışıl bakıyor â! Bebek değil, afacan.»
 01/042/0019 Sabâha karşı tükenmiş mecâli yavrucuğun:
 01/042/0020 Mışıl mışıl uyuyor... Değmeyin amân uyusun.

01/042/0021 Benim bulunmadığım bir zamânda kız uyanır;
 01/042/0022 Bebeğ uyutmak için evde üç sâ'at kapanır.
 01/042/0023 — Amân da pek yaramaz, uyku sıçramış başına.

- 01/042/0024 Bakın beşik de getirdim, bakın yatar mı şuna?
 01/042/0025 Yatar mısın seni maymun? Kapar mısın gözünü;
 01/042/0026 Acık da dinlesen olmaz mı annenin sözünü?
 01/042/0027 Kapandı işte gözün... Oh, şimdi artık, yat!
 01/042/0028 Bebek ne yaptı bilinmez ki, sonradan, pat pat,
 01/042/0029 Dayak sadâları 'akseylemiş öbür odaya.
 01/042/0030 Güzel güzel uyumuş olsa kız da dövmez ya.

- 01/042/0031 Gelince akşama, baktım, Ferîde pek düşkün.
 01/042/0032 Durur mu ablası? Ben sormadan atıldı:
 01/042/0033 — Bugün
 01/042/0034 Ne yaptı, beybaba, bilsen... Zavalıcık bebeğe?
 01/042/0035 — Ne yaptı?
 01/042/0036 — Dövdü bir a'lâ, sonunda kırdı.
 01/042/0037 — Niye?
 01/042/0038 — Bilir miyim, ona sor... Kız, getir bebeğini hadi!
 01/042/0039 Ferîde kaçtı yanımdan, getirmek istemedi.
 01/042/0040 Çiçek çıkarmışa dönmüş, getirdiler ki; yüzü;
 01/042/0041 Birer kafes gibi kalmış o kuş bakışlı gözü.
 01/042/0042 Başında saçtan eser yok, ayak topal, kollar
 01/042/0043 Omuzdan oynamıyor, kim bilir ne illeti var?
 01/042/0044 O kanlı canlı bebek şimdi işte bir kötürüm...
 01/042/0045 — Bu ölmüş artık ayol, göm, götür de, hem ne ölüm!

- 01/042/0046 Ferîde kaldı bebensiz, Cemîle'ninki fakat,
 01/042/0047 Güzel güzel duruyor; olmuyor ne kör, ne sakat.
 01/042/0048 Günün birinde beraberce oynuyorlarken,
 01/042/0049 Alıp Ferîde hazîn bir niyâz tavrı hemen,
 01/042/0050 — Bebeğini ver, acıcık oynayım, kuzum abla...
 01/042/0051 Demez mi? Kız ne diyor?... Gâlibâ: « İnâyet ola! »
 01/042/0052 — Verir miyim sana ben hiç bebeğmi, yağma mı var?
 01/042/0053 — Hasislik etme kızım, ver...
 01/042/0054 — Alırsa sonra kırar.
 01/042/0055 — Nasıl kırar a cânım? Etme oynasın, veriver.
 01/042/0056 — Olur mu beybaba?
 01/042/0057 — Elbet olur.
 01/042/0058 — Kırarsa eğer?
 01/042/0059 — Yarın sabâh sana ben başka bir bebek alırım.

- 01/042/0060 Bizim müdâhaleden sonra, «Oyna al bakalım!..»
 01/042/0061 Deyip Ferîde'ye kerhen uzattı kız bebeği.
 01/042/0062 Ferîde'nin yüzü gülmüştü, baktım, iyiden iyi.
 01/042/0063 Sevindi, oynadı, lâkin bu müste'âr sürûr,
 01/042/0064 Süreksiz oldu...
 01/042/0065 — Ver artık!
 01/042/0066 — Acık daha, ne olur!..
 01/042/0067 — Bakındı beybaba?
 01/042/0068 — Kız, ver de sonradan yine al,
 01/042/0069 Mâl olmaz insâna, 'âdet değil, emânet mâl.
- 01/042/0070 Tekerrür etti birazdan şu yolda aynı niyâz:
 01/042/0071 — Bebeğni ver yine olmaz mı? Oynayım.
 01/042/0072 — Olmaz!..
 01/042/0073 Ben iltimâsı dirîğ etmedim ikinci sefer.
 01/042/0074 — Çok oldu beybaba, yâ! Sonra her zamân ister!
 01/042/0075 — Demin de aldı, hemen verdi, içlenir, yapma!
 01/042/0076 Sen ablasın ne kadar olsa...
 01/042/0077 — Başka vermem ammâ,
 01/042/0078 Çabuk verirsen eğer al da oyna kız, haydi...
 01/042/0079 Ferîde'nin bu sefer keyfi pek yolundaydı.
 01/042/0080 Epeyce dandiniler yaptı, hayli hoplattı;
 01/042/0081 Bebek kolunda, hasırlarda bir zamân yattı.
 01/042/0082 Fakat ne çâre! Gelip çattı vakt-i istirdâd,
 01/042/0083 Kızın nazarları beyhûde etti istimdâd.
 01/042/0084 Cemîle istedi isrâr edip emânetini,
 01/042/0085 Çocuk da verdi, fakat görmeliydi hiddetini!
- 01/042/0086 Büyük kızın eziyordu gurûr-i ma'sûmu,
 01/042/0087 Bebek elinde gezerken, şu tıfl-ı mahrûmu.
 01/042/0088 Ağır gelir ona elbette karşıdan bakmak.
 01/042/0089 Sokuldu bak yine, hiç şüphe yok ki: Yalvaracak,
 01/042/0090 «Bebeğni ver» diye, lâkin ben eylemem ibrâm.
 01/042/0091 Hayır, değil bu edâ, bir edâ-yı istirhâm:
 01/042/0092 «Bebeğmi ver!» demesin mi üçüncüsünde kıza?
 01/042/0093 Meğer hukuk da bilirmiş bakın şu saygısız!...

01/043/b YEMİŞÇİ İHTİYÂR

- 01/043/0001 Sinîn-i ömr-i şedâid-güzîni olmalıdır,
 01/043/0002 Cebîn-i pâkine pîrin bu çîn-i ye'si veren.
 01/043/0003 Elinde tartısı, dûşunda mülk-i seyyârı;

- 01/043/0004 Yürür... Önünde mezâr, arkasında bin şîven!
01/043/0005 Zamân olur ki, uzaklarda bir serâb-ı muzî
01/043/0006 Nümâyîşiyle, gözünden geçer hayâl-i vatan;
01/043/0007 Sönük nigâhını bîdâr ederdi belki ümîd,
01/043/0008 Hayâle olsa müsâid bu meşy-i tâb-efgen.
01/043/0009 Çeker şu bârı hayâtında hep hayâtı için;
01/043/0010 Bilinse âh şu bâr-ı hayâtı çekme neden?...

01/044/b İ' TİRÂF

- 01/044/0001 Safahât'ımda, evet, şi'r arayan hiç bulamaz;
01/044/0002 Yalnız, bir yeri hakkında «Hazîn işte bu!» der.
01/044/0003 Küfe? Yok. Kahve? Hayır. Hasta? Değil. Hangisi ya?
01/044/0004 Üç buçuk nazma gömülmüş koca bir ömr-i heder!

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dizin

Bu çalışmada kelimeler bugünkü alfabeye aktarılırken transkripsiyon harfleri kullanılmamış sadece Arap alfabesindeki (), () harfleri ('), (') ile gösterilmiştir.

Madde başlarında kullanılan “+(1), +(2)” vb. ifadeler bir kelimenin metin içerisinde kullanıldığı farklı anlamları, türleri veya yazımı aynı, anlamı farklı olan (sesteş) kelimeleri ayırmak için kullanılmıştır. Bir kelimenin metin içerisinde kullanıldığı farklı türleri göstermek için yaptığımız numaralandırmada *isim, zamir, sıfat, zarf, edat, bağlaç, ünlem, deyim* sırası takip edilmiştir.

Maddeler açıklanırken kullanılan “[...]” işaretleri, maddenin metinde kullanılan anlamının sözlüklerde bulunmadığını ve anlamın tarafımızdan belirlendiğini göstermektedir.

Madde içerisinde kullanılan “+(1), +(2)” vb. ifadeler yazımı aynı vazifesi farklı olan ekleri ayırmak için kullanılmıştır. Eklerden sonra gelen “+(1)” iyelik ekini, “+(2)” tamlayan ekini, “+(3)” ise isim hâl ekini göstermektedir. Ayrıca *-lar-* / *-ler-* ekinden sonra kullanılan “+(1)” bu ekin çoğul yapma vazifesinde, “+(2)” ise benzetme yapma vazifesinde kullanıldığını göstermektedir.

İsimlerin aldığı ekleri göstermek için “+” fiillerin aldığı ekleri göstermek için ise “-” kullanılmıştır. Eklerin gösterildiği kısımdan sonra kullanılan “(...)” işareti kelimenin ek alırken ses değişikliğine uğradığını veya kelimenin eser içerisinde farklı bir yazımla kullanıldığını göstermektedir.

Maddenin metinde geçtiği yer, kitap numarası/şiiir numarası/mısra numarası (01/001/0001) şeklinde gösterilmiştir.

Maddenin son bölümündeki “[=1], [=5]” vb. kullanımlar maddenin metin içerisinde kaç defa geçtiğini göstermektedir.

Bu hususlar sonucunda dizin içerisinde bir madde şu biçimde şekillenmiştir:

Madde başı+(Farklı kullanım numarası): *Kelime türü*. Madde açıklaması. [Sözlüklerde olmayan anlam].

Maddenin ilk harfi.±ek+(Farklı vazifedeki ek numarası)+(Kelimedeki ses değişikliği veya kelimenin metinde kullanıldığı şekil) Kitap numarası/Şiiir numarası/Mısra numarası

[=Metinde maddenin kullanılma adedi]

a+(1): *ün.* Sevgi ve şefkat ifade eden hitap kelimesinin başına gelen bir söz.

a. 1/003/0016, 1/009/0063, 1/009/0115, , 1/027/0252, 1/028/0026, 1/028/0120
[=6]

a+(2): *ün.* İtiraz, sitem, uyarı ve tembih bildiren ifadelerde söze kuvvet vermek için hitap kelimesinin başına gelen söz.

a. 1/016/0093, 1/026/0031, 1/028/0097, 1/042/0055
[=4]

a+(3): *ün.* [Bazı çekimli zamanlardan sonra gelerek anlamı kuvvetlendiren bir söz].

a. 1/009/0068
[=1]

â+(1): *ün.* Şaşkınlık ve hayret bildiren bir söz.

a. 1/042/0018
[=1]

â+(2): *ün.* [Yakınma, itiraz bildiren bir söz].

a. 1/011/0077
[=1]

‘abâ+(1): *i.* Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş.

a. 1/016/0080
[=1]

‘abâ+(2): *i.* Yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaştan yapılmış yakasız ve uzun üstlük.

a. 1/009/0036
[=1]

âbâ: *i.* Babalar.

a.+dan 1/020/0018
[=1]

‘abâcık: *i.* Yünün dövülmesiyle yapılmış yakasız ve uzun küçük üstlük.

a. 1/018/0026
[=1]

abanmış ol-: *br. f.* 1. Eğilerek bir şeyin üzerine kapanmak. 2. Bir yere veya bir şeye yaslanmak, dayanmak.

a.-duğu 1/027/0201
[=1]

âbânî: *i.* Zemini beyaz, üzerinde safran renginde nakışlar bulunan ipek kumaştan sarık.

a. 1/005/0072
[=1]

‘Abbâs: *ö.i.* Hz. Muhammed’in amcalarından, Mekke’in fethinde Müslüman olan bir zât.

a. 1/022/0109
a.+1+(3) 1/022/0002
[=2]

âb-dest: *br. i.* Müslümanların, belli ibadetleri yapabilmek için bir düzen içerisinde bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma.

a.+le 1/016/0100
[=1]

‘abes: *i.* 1. Gereksiz, yersiz, boş. 2. Akla ve gerçeğe aykırı.

a. 1/030/0004
[=1]

- âb-ı rû: *i.t.* Yüzsuyu, ırz, namus,
şeref, onur, haysiyet.
a.+lar+(2) 1/009/0012
[=1]
- abla: *i.* Bir kimsenin kendisinden
büyük olan kız kardeşi.
a. 1/042/0014, 1/042/0050
a.+sı+(1) 1/042/0032
a.+sın 1/042/0076
[=4]
- ‘acaba: *e.* Merak, kararsızlık veya
kuşku anlatan bir söz,
acep.
a. 1/003/0103, 1/016/0004,
1/022/0127
[=3]
- ‘aceb: *e.* Merak, kararsızlık veya
kuşku anlatan bir söz,
acaba.
a. 1/005/0017, 1/005/0063,
1/009/0082, 1/011/0043,
1/014/0065, 1/020/0081
[=6]
- ‘acele et-: *br. f.* Telaş etmek,
sabırsızlanmak.
a.-meye 1/003/0018
[=1]
- ‘Acem Şahı: *i.* 1. İran hükümdarı.
2. Şah Mehmed Ali
(saltanatı 1907-1909).
a. 1/019/b
[=1]
- acı+(1): *i.* Ölüm, yangın, deprem
vb. olayların yarattığı
üzüntü, keder, elem.
a. 1/011/0089
[=1]
- acı+(2): *sf.* Keskin, hoş
gitmeyen, şiddetli.
a. 1/020/0080
- [=1]
- acıklı+(1): *i.* Acındıracak, acı
verecek nitelikte olan,
dokunaklı, üzücü, koygun
[ses].
a. 1/020/0066
[=1]
- acıklı+(2): *i.* Acı görmüş, yaşlı,
kederli [kimse].
a. 1/020/0097
[=1]
- acıklı+(3): *sf.* Acındıracak, acı
verecek nitelikte olan,
dokunaklı, üzücü, koygun.
a. 1/009/0029, 1/018/0001,
1/026/0059
[=3]
- ‘âciz: *i.* Gücü bir işe yetmez olan,
güçsüz.
a.+in+(2) 1/014/0001
[=1]
- ‘acûze: *i.* Huysuz, yaşlı kadın.
a. 1/027/0110
[=1]
- ‘acz: *i.* Gücü bir işe yetmez olanın
durumu, güçsüzlük.
a.+imin+(2) 1/001/0006
[=1]
- aç: *i.* Yemek yemesi gereken, tok
karşısı.
a.+ız 1/022/0037,
1/022/0037, 1/022/0083,
1/022/0083
[=4]
- aç-+(1): Bir şeyi kapalı durumdan
kurtarmak.
a.-arak 1/003/0021
a.-ın 1/038/0036
a.-ıp 1/022/0098
a.-mış 1/009/0007

[=4]
aç-(2): Bir şeyin örtüsünü kaldırmak.

a.-ar 1/018/0028

a.-mamıştı 1/002/0031

[=2]

aç-(3): Bir şeyi, bir yeri oyarak veya kazarak çukur, delik oluşturmak.

a. 1/020/0118

[=1]

aç-(4): Ferahlık vermek.

a.-ar 1/012/0071

[=1]

açık+(1): *i.* Açılmış, arasında aralık olan bir durumda bulunan, kapalı olmayan, *kapalı* karşıtı.

a. 1/027/0017, 1/009/0071, 1/038/0006

a.+tı 1/020/0065

[=4]

açık+(2): *i.* Denizin kıyından uzakça olan yeri.

a.+lardan 1/039/0047

a.+larına 1/038/0044

[=2]

açık+(3): *i.* Örtüsüz, çıplak.

a. 1/005/0084

[=1]

açık+(4): *sf.* Rengi koyu olmayan, koyu karşıtı.

a. 1/027/0075

[=1]

açıl-(1): Bir şeyin örtüsü kalkmak.

a.-ıp 1/010/0062

a.-ır 1/012/0052

[=2]

açıl-(2): Sarılmış, katlanmış, örtülmüş, iliklenmiş olan şeyler bu durumdan kurtulmak.

a.-dı 1/007/0035

a.-mış 1/027/0124

[=2]

açıl-(3): Kendine gelmek, biraz iyileşmek, ferahlamak.

a.-ırsın 1/003/0072, 1/016/0108

[=2]

açıl-(4): Karanlığın dağılmasıyla ortalık aydınlanmak.

a.-ıp 1/016/0076

a.-mış 1/014/0034

[=2]

açıl-(5): [Çiçek yaprakları kapalı durumdan kurtulmak].

a.-madan 1/025/0024

[=1]

açıl-(6): [Kesilmiş olan, duyulamayan ses tekrar duyulmaya başlamak].

a.-ır 1/009/0052

[=1]

açıl-(7): [Bir şey gizli durumdan kurtulmak].

a.-dı 1/038/0067

a.-ıp 1/014/0077

a.-ır 1/004/0133

a.-mayacakmış 1/014/0086

[=4]

açıl-(8): [Ortaya çıkmak, görülmeye başlamak, belirtmek].

a.-dı 1/014/0055

[=1]

açıver-: *br. f.* Çabucak kapalı durumdan kurtarmak.

- a.-sem 1/016/0058
[=1]
aç kal-: *d.* Yoksulluğa düşmek,
karnını doyuramamak.
a.-dık 1/009/0080
a.-dılar 1/022/0046
a.-ıp 1/020/0149
[=3]
açlık: *i.* Aç olma durumu.
a. 1/026/0057
[=1]
açmaza düş-: *d.* İçinden çıkılması
güç durumda kalmak.
a.-müş 1/027/0190
[=1]
ad: *i.* Bir kimseyi, bir şeyi
anlatmaya, tanımlamaya,
açıklamaya, bildirmeye
yarayan söz, isim, nam.
a.+ın+(1) 1/005/0041
[=1]
adı bat-: *d.* Sevilmeyen bir şey
veya kimse unutulmak, adı
anılmaz olmak, artık sözü
edilmemek.
a.-sın 1/007/0011
[=1]
ada: *i.* Deniz veya göl suları ile
çevrilmiş küçük kara
parçası, cezire, [etrafı su
ile kaplı küçük toprak
parçası].
a.+ysa 1/005/0010
[=1]
âdâb-ı hayât: *i.t.* Yaşamın yolu,
yöntemi, yordamı, terbiye
ve görgüleri.
a.+ı+(3) 1/004/0062
[=1]
a'dâd: *i.* Sayılar.
- a. 1/004/0026
[=1]
'adâlet: *i.* 1. Hak ve hukuka
uygunluk, hakkı gözetme.
2. Herkese kendine uygun
düşeni, kendi hakkı olanı
verme, doğruluk.
a. 1/019/0050
a.+ı+(3) 1/022/0129,
1/022/0131
a.+ini+(3) 1/022/0186
[=4]
adam+(1): *i.* İnsan.
a. 1/003/0008, 1/009/0068,
1/011/0051, 1/011/0054,
1/014/0001, 1/016/0099,
1/022/0059, 1/027/0122,
1/027/0183, 1/028/0076,
1/028/0151
a.+a 1/027/0187
a.+dı 1/022/0086
a.+ı+(3) 1/020/0134
[=14]
adam+(2): *i.* Erkek kişi, *kadın*
karşısı.
a. 1/015/0005, 1/021/0019,
1/027/0199, 1/029/0012
a.+dan 1/005/0038
a.+ın+(2) 1/020/0094
[=6]
adamcağız: *i.* Kendisine sevgi
veya acıma duyulan erkek.
a. 1/005/0039
a.+ı+(3) 1/038/0019
[=2]
adam hesâbına koy-: *d.* Adamdan
saymak, varlığını kabul
etmek.
a.-mam 1/027/0253
[=1]

adam ol-: *d.* İyi yetişmek, iyi bir duruma gelmek.

a.-sun 1/009/0107

[=1]

‘addet-: *br. f.* Saymak, [... olarak görmek].

a.-tiğin 1/034/0002

[=1]

‘adem: *i.* Yokluk.

a. 1/010/0031, 1/023/0028,
1/025/0056, 1/038/0087

a.+den 1/004/0033,
1/038/0043

a.+e 1/022/0082

a.+le 1/010/0016

[=8]

âdem: *i.* İnsan, insanoğlu, adam.

a. 1/002/0059, 1/014/0095,
1/015/0025, 1/032/0009

a.+de 1/041/0023

a.+dir 1/030/0009

a.+i+(3) 1/016/0114

[=7]

âdemiyyet: *i.* İnsanın değerini saygınlığını veren öz, insana yaraşır yaşama ve düşünme ilkesi, insanlık, adamlık.

a.+ten 1/019/0051

[=1]

âdemlik: *i.* Doğru dürüst insana yakışır durum, insanlık, adamlık.

a.+i+(3)+(âdemliği)
1/037/0004

[=1]

âdem ol-: *d.* İyi yetişmek, iyi bir duruma gelmek.

a.-ur 1/037/0002

[=1]

‘âdet: *i.* Topluluk içinde eskiden beri uyulan kural, töre.

a. 1/042/0069

[=1]

‘âdetâ: *zf.* Hemen hemen, sanki.

a. 1/005/0029, 1/009/0132

[=2]

adı çık-: *d.* Hakkı olmayan bir ün kazanmak.

a.-mış 1/013/0023

[=1]

adım+(1): *i.* Yürümek için yapılan ayak atışlarının her biri.

a.+dan 1/038/0063

[=1]

adım+(2): *i.* Bir ayak atışıyla alınan ve uzunluğu yaklaşık 75 santimetre olan mesafe.

a. 1/005/0071, 1/022/0021,
1/022/0140, 1/040/0011

[=4]

adım at-: *d.* Yürümek için ayağını öne doğru uzatıp basmak.

a.-ınca 1/010/0051

a.-madım 1/007/0054

a.-tıkça 1/039/0004

[=3]

adımbaşı: *zf.* Birbirine yakın yerlerde, sık sık.

a.+nda 1/005/0005,
1/011/0039

[=2]

adımda bir: *zf.* [Birbirine yakın yerlerde, sık sık].

a. 1/027/0006

[=1]

adımlı: *sf.* [Her hangi bir biçimde, yürümek için yapılan ayak atışlarına sahip olan].

- a. 1/040/0015
[=1]
'âdil-i mutlak: *i.t.* Şüphesiz adelet sahibi, Allah.
a. 1/004/0084
[=1]
'adîm: *sf.* Yok olan.
a. 1/014/0105
[=1]
'adl-i İlâhî: *i.t.* Allah'ın adaleti.
a. 1/022/0114
[=1]
afacan: *i.* Zeki ve yaramaz çocuk.
a. 1/021/0010, 1/042/0018
[=2]
âfâk: *i.* Ufuklar.
a. 1/002/0036, 1/011/0001
a.+ı+(3) 1/023/0013
a.+ım 1/039/0008
a.+ımı 1/024/0056
a.+ın+(2) 1/022/0027
a.+ı+(1)+na+(3) 1/004/0114
[=7]
âfâk açıl-: *d.* Hava aydınlanmak.
a.-madan 1/002/0036
a.-mıştı 1/039/0035
[=2]
âfâk-ı Şark: *i.t.* Doğu medeniyetinin ufukları.
a.+a 1/014/0093
[=1]
âfâk-ı târ-ı ömr: *i.t.* Yaşamın karanlık ufukları.
a.+ü 1/018/0014
[=1]
âferin: *ün.* Övme, takdir, beğenme vb. duyguları belirtmek için söylenen söz, bravo.
a. 1/027/0169
[=1]
âferine boğ-: *d.* [Çokça kınamak, yermek].
a.+e 1/016/0017
[=1]
'afvet-: *br. f.* Hoşgörü ile karşılamak, mazur görmek.
a. 1/028/0150
[=1]
'afveyle-: *br. f.* Bağışlamak.
a.-din 1/022/0185
[=1]
âgâh ol-: *br. f.* Bilgi edinmiş, haberdar hâle gelmek.
a.-dun 1/014/0136
[=1]
âgûş: *i.* Kucak.
a.+una 1/010/0005
a.+unda 1/039/0002
[=2]
âgûş aç-: *d.* Kucak açmak, dilenmek.
a.-an 1/027/0009
[=1]
âgûş-i ihtirâm: *sf.t.* Hürmetli, saygılı kucak.
a.+ı+(1)+nda 1/040/0009
[=1]
âgûş-i ilticâ-yı masûn: *sf.t.* Koruyan sığınılacak kucak.
a. 1/027/0063
[=1]
ağa+(1): *ün.* Saygı ve sevgi göstermek üzere yaşça büyük olan erkeklere söylenen bir seslenme sözü.
a. 1/011/0057

- a.+lar+(1) 1/009/0123,
1/027/0151
[=3]
- ağa+(2): *i.* Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü.
[(Özel isimle birlikte büyük yazılır.)]
a. 1/009/0117, 1/027/0169
a.+nın 1/016/0091
[=3]
- ağababa: *br.* *i.* Dede, ata.
a. 1/021/0024, 1/021/0039
[=2]
- ağaç: *i.* Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.
a.+lar+(1) 1/010/0059,
1/020/0036
a.+ta 1/027/0107
[=3]
- ağır+(1): *sf.* Tartıda çok çeken, *hafif* karşıtı.
a. 1/023/0020
[=1]
- ağır+(2): *sf.* Çetin, güç.
a. 1/017/0057
[=1]
- ağır ağır: *zf.* Oldukça yavaş, usulca, acele etmeden, yavaş yavaş.
a. 1/038/0064, 1/040/0010,
1/040/0039
[=3]
- ağır gel-: *d.* Onuruna dokunmak, gücüne gitmek.
a.-ir 1/042/0088
[=1]
- ağırlaş-: Hasta tehlikeli duruma gelmek, fenalaşmak.
- a.-ıyor 1/013/0046
a.-tı 1/013/0012
[=2]
- ağız: *i.* Yüzde, avurtlarla iki çene arasında bulunan, ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye yarayan ve besinlerin sindirilmeye başladığı organ.
a. 1/009/0070, 1/020/0123
a.+ı+(3)+(ağız) 1/028/0087
[=3]
- ağız dili olma-: *d.* Konuşamamak.
a.+(ağız yok dili yok)
1/005/0026
[=1]
- ağızını aç-: *d.* Söz söylemek, konuşmak.
a.+(açıldı ağız) 1/009/0136
a.+(açılmaz olsa)
1/009/0136
[=2]
- ağla-(1): Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek.
a.-dı 1/021/0046
a.-dıkça 1/014/0106
a.-dım 1/020/0165,
1/028/0029
a.-ma 1/021/0022,
1/028/0035
a.-mak 1/020/0168
a.-mam 1/021/0024
a.-masın 1/021/0023,
1/038/0036
a.-mayan 1/011/0096
a.-r 1/004/0091, 1/028/0139
a.-sın 1/020/0174
a.-yana 1/038/0045

- a.-yarak 1/013/0016,
1/020/0165, 1/028/0064
a.-yor+(ağlıyor) 1/009/0105,
1/011/0088, 1/014/0045,
1/022/0045, 1/038/0041
[=23]
ağla-(2): 1. Üzüntü, acı, sevinç,
pişmanlık vb.nin etkisiyle
gözyaşı dökmek. 2. Bir
duruma üzülmek.
a.-r 1/027/0105
a.-rım 1/001/0007
a.-yayım 1/003/0089
[=3]
ağlat-: 1. Üzüntü, acı, sevinç,
pişmanlık vb.nin etkisiyle
gözyaşı dökmesine sebep
olmak. 2. Bir duruma
üzülmesine yol açmak.
a.-amam 1/001/0007
a.-tın 1/019/0076
[=2]
ağlayıp dur-: *br. f.* Sürekli gözyaşı
dökmek.
a.-uyor 1/011/0087
[=1]
ağzı kara: *i.* [Bir kimseyi
yetkililere kötüleyerek,
ihbar yazısı vererek veya
böyle bir bilgiyi ileterek
yetkililere, yöneticilere
yaranmaya çalışan kimse,
jurnalci].
a. 1/027/0234
[=1]
âh+(1): *i.* Beddua, ilenme.
a.+ı+(1) 1/019/0053
a.+ı+(1)+nı+(3) 1/022/0081
[=2]
âh+(2): *i.* [İnleme, yakarış].
a. 1/010/0029
a.+ıdır 1/038/0073
[=2]
âh+(3): *ün.* Sesin tonuna göre
pişmanlık, öfke, özlem,
beğenme, sevgi vb.
duygular anlatan bir söz.
a. 1/010/0022, 1/013/0075,
1/014/0060, 1/014/0065,
1/018/0042, 1/021/0047,
1/022/0060, 1/025/0065,
1/027/0157, 1/027/0157,
1/038/0026, 1/043/0010
[=12]
aha: *e.* İşte.
a. 1/016/0085
[=1]
ahâlî+(1): *i.* Halk.
a. 1/020/0007
[=1]
ahâlî+(2): *i.* Bir yerde toplanan
kalabalık.
a. 1/020/0088
[=1]
ahcâr: *i.* Taşlar.
a. 1/002/0020
[=1]
âheng: *i.* Uygunluk, uyum, düzen,
ritim.
a. 1/012/0019
a.+e 1/014/0074,
1/039/0049
a.+ine 1/006/0029
[=4]
âheng-i celâl: *i.t.* Büyüklüğün
sesleri, ritmi.
a.+in+(1) 1/004/0135
[=1]
âheng-i hilkat: *i.t.* Yaradılışın
uyumu.

a. 1/023/0009
[=1]
âheng-i şî'r: *i.t.* Şiir ritmi, sesi.
a.+inmiş 1/039/0049
[=1]
âheng-i tarab-sâz: *sf.t.* Neşe ve
sevinç veren ritim, şenlik
seslerindeki uyum.
a.+ı+(3) 1/004/0068
[=1]
âhenîn: *sf.* Demirden, demir gibi
pek sağlam.
a. 1/017/0026, 1/019/0010
[=2]
âheste-seyr: *br. i.* Ağır ağır
gitmek, yavaş yolculuk
[etmek].
a. 1/006/0002
[=1]
ahfâd: *i.* Erkek torunlar.
a. 1/020/0004
[=1]
âh-ı derûn: *i.t.* Gönlün inlemesi,
içerden gelen inleme.
a. 1/038/0021
[=1]
ahır: *i.* Evcil büyükbaş
hayvanların barındığı
kapalı yer, hayvan damı.
a.+la 1/027/0071
[=1]
âh-ı şererbâr: *sf.t.* Kıvılcımlar
saçan inleme.
a. 1/004/0085
[=1]
âh-ı ümmet: *i.t.* Hz. Muhammed'e
inananaın ilenmesi,
bedduası.
a. 1/023/0053
[=1]

âhîret: *i.* Dini inanışa göre, insanın
öldükten sonra dirilip
sonsuzda dek kalacağı ve
Allah'a hesap vereceği
yer, öbür dünya, öteki
dünya.
a. 1/038/b
[=1]
âhîret yurdu: *br. i.* Dini inanışa
göre, insanın öldükten
sonra dirilip sonsuzda dek
kalacağı ve Allah'a hesap
vereceği yer, öbür dünya,
öteki dünya.
a. 1/038/0091
[=1]
âhir zamân: *br. i.* 1. Son zaman. 2.
Dünyanın son günleri,
kıyametin kopmak üzere
bulunduğu günler veya
yıllar.
a. 1/020/0075
[=1]
ahkâm: *i.* Hükümler.
a.+ı+(1)+na+(3) 1/041/0025
a.+ın+(1)+ın+(2)
1/017/0012
[=2]
ahlâf: *i.* Birinin yerine geçenler,
halefler.
a.+ın+(2) 1/027/0043
[=1]
ahmak: *i.* Aklını gereği gibi
kullanamayan, bön,
budala, aptal.
a. 1/003/0102
[=1]
Ahmed: *ö.i.* Erkek adı.
a. 1/009/0051, 1/021/0023,
1/027/0238, 1/028/0018

- a.+in+(2) 1/028/0017
[=5]
âh mine'l-aşk: *i.t.* Aşk yüzünden inleme.
a. 1/027/0109
[=1]
ahrâr: *i.* Serbest olanlar, köle ve esir olmayanlar.
a. 1/021/0031
[=1]
ahrâr-ı izâm: *br. f.* Büyük serbest, özgür, [özgürlük düşüncesini savunan kimseler].
a. 1/028/0160
[=1]
âh u enîn: *br. i.* İnleme.
a.+de 1/004/0016
a.+dir 1/004/0068
[=2]
ahyâ: *i.* Diriler.
a. 1/041/0034
[=1]
'âid+(1): *i.* İlgili, ilgilendiren şey.
a. 1/028/0021
[=1]
'âid+(2): *i.* Birine düşen, ödevi içinde bulunan şey.
a. 1/028/0105
a.+dir 1/022/0108
[=2]
'âid+(3): *sf.* Birinin olan.
a. 1/027/0038
[=1]
'âile: *i.* Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik.
- a.+ler 1/004/0094,
1/016/0039
a.+lerden 1/028/0163
a.+n+(1) 1/014/0114
[=4]
ak: *sf.* Kar, süt vb.nin rengi, beyaz; kara ve siyah karşıtı renkte olan.
a. 1/002/0058, 1/026/0015, 1/027/0199
[=3]
ak-(1): Sıvı maddeler veya çok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.
a.-an 1/004/0116
a.-ıyor 1/015/0012
[=2]
ak-(2): Bir kap veya bir yer, içindeki veya üstündeki sıvıyı sızdırmak.
a.-mış 1/016/0091
[=1]
ak-(3): Art arda ve toplu olarak gitmek.
a.-arız 1/020/0034
a.-makta 1/006/0028
[=2]
'akabât: *i.* Korkunç hadiseler, tehlikeli anlar.
a.+ı+(3) 1/008/0012
[=1]
'âkıbet+(1): *zf.* Eninde sonunda, nihayetinde, sonunda.
a. 1/013/0066
[=1]
'âkıbet+(2): *zf.* Sonunda, nihayet.
a. 1/002/0065, 1/022/0043
[=2]

akın akın: *zf.* Arkası kesilmeyen
bir geliş durumunda.

a. 1/010/0080

[=1]

‘Âkif: *ö.i.* Mehmed Âkif ERSOY
(1873 - 1936).

a.+im 1/013/0016

[=1]

‘âkil: *i.* Akıllı.

a. 1/004/0061

[=1]

‘aklına şaşayım: *d.* Akıllıca
olmayan bir davranış
karşısında *bu akıllıca değil*
demek için kullanılan bir
söz.

a.+(aklına şaş) 1/027/0250

[=1]

‘aklı sıra: *zf.* Sandığına göre,
düşünüşüne göre,
umduğuna göre, aklınca
[Her hangi bir düşünceye
sahip olan kimsenin bu
düşüncesinin yanlış
olduğunu bildirir.].

a. 1/020/0151

[=1]

‘akreb: *i.* Akreplerden, sıcak ve
nemli yerlerde yaşayan,
kıvrık ve kalkık
kuyruğunda zehirli iğnesi
olan bir tür böcek.

a.+lerin 1/019/0040

[=1]

‘aks: *i.* Bir şeyin başka bir şey
üzerinde yarattığı etki.

a.+iyle 1/040/0018

[=1]

‘aksededur-: *br. f.* Yankılanmaya,
yankı vermeye devam
etmek.

a.-sun 1/014/0072

[=1]

‘akset-+(1): *br. f.* Ses bir yere
çarpıp geri dönmek,
yankılanmak, yankı
vermek.

a.-en+('akseden)

1/018/0039

a.-iyor+('aksediyor)

1/010/0064

a.-ti 1/002/0033

[=3]

‘akset-+(2): *br. f.* Bir ışık veya bir
şekil düz ve parlak bir
yüzeye çarpıp orada aynen
görünmek, yansımak.

a.-en+(akseden) 1/039/0024

[=1]

‘akseyle-+(1): *br. f.* Ses bir yere
çarpıp geri dönmek,
yankılanmak, yankı
vermek.

a.-miş 1/042/0029

[=1]

‘akseyle-+(2): *br. f.* Bir ışık veya
bir şekil düz ve parlak bir
yüzeye çarpıp orada aynen
görünmek, yansımak.

a.-yen 1/014/0010

[=1]

‘aks-i nidâ: *i.t.* Bağırma,
seslenme yankısı.

a. 1/024/0030

[=1]

akşam+(1): *i.* Gündüzün son ve
gecenin ilk saatleri, akşam
vakti, akşamleyin.

- a.+a 1/029/0006,
1/042/0031
a.+ki 1/028/0141
[=3]
akşam+(2): *zf.* Gündüzün son ve
gecenin ilk saatleri, akşam
vakti, akşamleyin.
a. 1/009/0023, 1/013/0012,
1/016/0001, 1/020/0121,
1/042/0002
[=5]
akşam+(3): *i.* Güneş battıktan gün
ağarınca kadar geçen
vakit, gece, gece vakti,
geceleyin.
a.+ki 1/042/0006
[=1]
akşam+(4): *zf.* Güneş battıktan
gün ağarınca kadar
geçen vakit, gece, gece
vakti, geceleyin.
a. 1/009/0039, 1/009/0111,
1/016/0011, 1/020/0057,
1/027/0057, 1/027/0145,
1/028/0073
[=7]
aktar-: Çatı iremitlerin kırık ve
bozuk olanlarının yerlerine
sağlamları koymak.
a.-mak 1/016/0091
a.-mayayım 1/016/0095
[=2]
aktâr-ı 'âlem: *i.t.* Dünyanın
 tarafları.
a.+de 1/017/0018
[=1]
akvâm: *i.* Kavimler.
a. 1/006/0034
[=1]
- al+(1): *i.* Kanın rengi, kızıl,
kırmızı.
a. 1/027/0078
[=1]
al+(2): *sf.* Kızıl, kırmızı renkte
olan.
a. 1/019/0003
[=2]
al-(1): Bir şeyi elle veya başka
bir araçla tutarak
bulunduğu yerden
ayırarak, kaldırmak,
vermek karşıtı.
a. 1/020/0115, 1/028/0109,
1/042/0060, 1/042/0068,
1/042/0078
a.-acaksın 1/022/0184
a.-dı 1/042/0075
a.-ın 1/022/0162
a.-ırsa 1/042/0054
a.-madın 1/009/0045
a.-mam 1/007/0008
[=11]
al-(2): Erkek, kadınla evlenmek.
a.-an 1/009/0095
a.-dığın 1/009/0091
a.-ır 1/028/0092
a.-ırız 1/028/0083
a.-sam 1/028/0081
[=5]
al-(3): Bürümek, sarmak,
kaplamak.
a.-sa 1/012/0035
[=1]
al-(4): İçine sığmak.
a.-maz 1/004/0025
[=1]
al-(5): Kazanmak, elde etmek.
a.-dığım 1/027/0219
[=1]

al-+(6): Ele geçirmek, fethetmek.

a.-an 1/019/0037

a.-ındı 1/027/0104

[=2]

al-+(7): Satın almak.

a.-ırım 1/042/0059

[=1]

al-+(8): Birlikte götürmek.

a.-ıp 1/009/0118

a.-ır 1/002/0067

a.-ırdı 1/002/0051

[=3]

al-+(9): Kâğıt oyunlarında

kazanmak, elde etmek.

a.1/027/0135

[=1]

al-+(10): [Anlamak, yararı olmak, etki yapmak].

a.-ıyormuş 1/042/0017

[=1]

a'îa+(1): *i.* İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, *kötü* karşıtı, iyi, pekiyi.

a. 1/003/0044, 1/028/0012

[=2]

a'îa+(2): *i.* Yerinde, uygun, iyi, pekiyi.

a. 1/016/0010, 1/028/0142,

[=2]

âlâm: *i.* Kederler, elemeler, acılar, sızılar.

a. 1/007/0046

a.+a 1/004/0112

[=2]

âlâm çek-: *d.* Kederler, elemeler, acılar yaşamak.

a.-ersin 1/030/0006

[=1]

âlâm-ı hayât: *i.t.* Yaşamın kederleri, acıları.

a.+ın+(2) 1/011/0007

[=1]

alay: *i.* Her hangi bir törende veya gösteride yer alan, sıra hâlinde giden insan topluluğu, kortej.

a. 1/040/0039

[=1]

alay alay: *sf.* Pek çok, çok sayıda.

a. 1/026/0076

[=1]

alay zâbiti: *i.* Albay rütbesinde, genellikle üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan askerlerin komutanı.

a. 1/028/0129

[=1]

alçak: *i.* Bile bile en kötü, en ahlaksızca davranışlarda bulunan, aşağılık, soysuz, namert, rezil, hain.

a. 1/020/0167, 1/027/0168

a.+lar 1/020/0141

[=3]

aldan-: 1. Görünüşe bakarak yanlış bir yargıya varmak, yanılmak. 2. Bir hileye, bir yalana kanmak.

a.-dı 1/018/0048

a.-ma 1/019/0048

[=2]

aldat-: Bir şeyin görünürdeki durumu, o şeyin niteliği bakımından yanlış bir kanı vermek.

a.-sa 1/015/0016

[=1]

- aldır-: Önem vermek, değer vermek.
a.-ıyor 1/022/0095
a.-madığı 1/003/0114
a.-maz 1/019/0088
a.-mıyorsun 1/019/0052
[=4]
‘ale’l-‘acele: *zf.* Çabucak.
a. 1/022/0099
[=1]
‘âlem+(1): *i.* 1. Evren. 2. Dünya, cihan.
a. 1/004/0051, 1/024/0032
a.+de 1/030/0005,
1/040/0038, 1/041/0024
a.+e 1/004/0065,
1/004/0117
a.+leri 1/004/0108
[=8]
‘âlem+(2): *i.* Ortam, çevre.
a. 1/008/0002, 1/012/0079
a.+i 1/011/0028,
1/022/0167, 1/027/0055
a.+ine 1/010/0098
a.+ler 1/023/0050
[=7]
‘âlem+(3): *i.* Kendine özgü birçok niteliği bulunan şey.
a.+sin 1/010/0006
[=1]
‘âlem+(4): *i.* Eğlence.
a. 1/021/0027
a.+ler 1/014/0066
[=2]
‘âlem+(5): *zm.* Herkes, başkaları.
a. 1/014/0147
a.+e 1/007/0051
a.+in 1/020/0159
[=3]
‘âlem-i câmid: *i.t.* Cansızlar dünyası.
a.+de 1/023/0061
[=1]
‘âlem-i dîdâr: *i.t.* Açık, meydanda olan dünya, yer, [hiçbir sıkıntısı olmayan yer, öteki dünya, ahiret].
a. 1/014/0055
[=1]
‘âlem-i eşvâk: *i.t.* Şiddetli arzular, istekler dünyası.
a. 1/011/0016
[=1]
‘âlem-i lebrîz-i garâib: *sf.t.* Tuhaflıklarla ağzına kadar dolmuş dünya.
a. 1/004/0036
[=1]
‘âlem-i nûrâ-nûr-i dîdâr: *sf.t.* Yüzü aydınlık dünya.
a.+a 1/025/0001
[=1]
‘âlem-i rûh: *i.t.* Özün, canın dünyası.
a. 1/014/0080
[=1]
alın+(1): *i.* Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.
a. 1/022/0026
a.+ı+(1)+(alını) 1/003/0027
a.+ın+(1)+a+(3)+(alnına) 1/028/0154
a.+ı+(1)+nın+(2)+(alnının) 1/005/0081, 1/020/0119
a.+lar+(1) 1/020/0064
a.+lar+(1)+ı+(3) 1/038/0007
[=7]
alın+(2): *i.* [Ahlak, kişilik].
a. 1/020/0022

[=1]
alın+(3): *e.* Bir şey gösterilirken
veya bir şeye işaret
edilirken söylenen bir söz,
aha, işte.
a. 1/011/0048
[=1]
alındı: *e.* [Bir şey gösterilirken
veya bir şeye işaret
edilirken söylenen bir söz,
aha, işte].
a. 1/027/0104
[=1]
alın teri: *br. i.* Emek, bir işin
yapılması için harcanan
beden ve kafa gücü.
a.+yle+(alının teriyle)
1/005/0047
[=1]
alıp yürü-: *d.* Az zamanda çok
ilerlemek, yayılmak,
çoğalmak, artmak.
a.-müþ+(almış yürümüş)
1/003/0051
alış-: Bağlanmak, ısınmak.
a.-san 1/027/0064
[=1]
alıştır-: Alışmasına yol açmak.
a.-dın 1/009/0090
[=1]
‘âlî: *sf.* Yüce, yüksek.
a. 1/020/0019
[=1]
‘Ali Ekrem: *ö.i.* Namık Kemal’in
oğlu Ali Ekrem BOLAYIR
(1867 - 1937).
a.+e 1/022/0001
[=1]
‘âlim+(1): *i.* Bilen.
a. 1/041/0031

[=1]
‘âlim+(2): *i.* Bilen[dir, biliyor].
a. 1/009/0088
[=1]
‘alimallâh: *ün.* Söylenen bir
sözün doğruluğuna
inandırmak için *en iyisini*
Allah bilir anlamında
kullanılan bir söz.
a. 1/027/0155
[=1]
‘Ali Şevki: *ö.i.* Köse İmam tipini
Âkîf’e ilham eden ve onun
yakın dostlarından olan
Bosnalı bir zat.
a.+ya 1/028/0001
[=1]
al işte: *d.* Anlatılan şeye dikkat
çekmek için *bak, gördün*
mü? anlamında kullanılan
bir söz.
a. 1/027/0197
[=1]
alkış: *i.* Bir şeyin beğenildiğini,
onaylandığını anlatmak
için el çırpma, kargış
karşıtı.
a. 1/021/0034
[=1]
Allâh: *ö.i.* Kâinatta var olan her
şeyi yaratan, koruyan, tek
ve yüce varlık, Yaradan,
Rab, İlah, Mevla, Halik,
Hüda, Hu.
a. 1/022/0061, 1/023/0026
a.+a 1/013/0068
a.+ın+(1) 1/026/0083
a.+tan 1/006/0062,
1/019/0073
[=6]

- Allâh Allâh: *ün*. Şaşma anlatan bir ünlem.
a. 1/014/0137
[=1]
- Allâh bilir: *d. Belli değil* anlamında kullanılan bir söz.
a. 1/012/0098
[=1]
- Allâh için: *d. Ant içmek veya ant vermek amacıyla kullanılan bir söz.*
a. 1/027/0152, 1/038/0011, 1/040/0047
[=3]
- Allâhu ekber: *br. i. Allah en yücedir.*
a. 1/023/0005, 1/023/0030
[=2]
- alnına yazıl-: *d. Bir olayın, kişinin başına gelmesi Allah tarafından daha önceden bilinerek belirlenmek.*
a.-mış+(alnıma yazılmış)
1/028/0115
[=1]
- alt+(1): *i. 1. Bir şeyin yere bakan yanı, zir, üst karşıtı. 2. Bir şeyin yere yakın bölümü.*
a.+ı+(1) 1/005/0078
a.+ı+(1)+na+(3)
1/016/0033, 1/020/0119
a.+ı+(1)+nda 1/002/0012, 1/005/0079, 1/008/0044, 1/008/0050, 1/012/0060, 1/014/0035, 1/014/0041, 1/016/0028, 1/017/0014, 1/018/0017, 1/018/0033, 1/018/0043, 1/020/0063, 1/020/0120, 1/020/0127,
- 1/022/0136, 1/023/0040, 1/024/0016, 1/026/0006, 1/027/0074, 1/038/0062, 1/038/0095, 1/041/0045
a.+ın+(1)+da 1/005/0021
a.+ı+(1)+ndaki 1/027/0254
[=28]
- alt+(2): *sf. Bir şeyin yere yakın bölümü.*
a. 1/027/0082
[=1]
- altı: *i. Beşten bir artık [yaş].*
a. 1/021/0017
[=1]
- altında kal-: *d. [Sorumlu, mes'ul olmak].*
a.-ır 1/022/0118
[=1]
- altüst ol-: *d. Çok karışık duruma gelmek.*
a.-ur 1/038/0084
[=1]
- âmâde: *i. Hazır.*
a. 1/013/0060
[=1]
- a'mâk: *i. Derinlikler.*
a.+ı+(1)+na+(3) 1/015/0019
[=1]
- âmâl: *i. Ümitler, dilekler, istekler, ummalar.*
a.+i+(1) 1/037/0005
a.+i+(3) 1/003/0087
a.+i+(1)+ne+(3) 1/008/0054
a.+in+(1)+e+(3) 1/014/0126
[=4]
- amân+(1): *i. Korkusuzluk.*
a.+ı+(3) 1/020/0083
[=1]
- amân+(2): *ün. Usanç ve öfke anlatan bir söz.*

- a. 1/007/0029, 1/009/0049,
1/027/0207
[=3]
amân+(3): *ün.* Şaşma anlatan bir
söz.
a. 1/009/0065, 1/027/0143
[=2]
amân+(4): *ün.* Rica anlatan bir
söz.
a. 1/009/0096, 1/027/0150,
1/042/0020
[=3]
amân+(5): *ün.* Çok beğenmeyi
anlatan bir söz.
a. 1/042/0006
[=1]
amân+(6): *ün.* Dikkat çekmek için
kullanılan bir söz.
a. 1/027/0131
[=1]
amân da: *ün.* Çok beğenmeyi,
sevmeyi anlatan bir söz.
a. 1/020/0068, 1/042/0023
[=2]
amanın: *ün.* Korkma ve şaşma
sözü.
a. 1/021/0041
[=1]
amca: *ün.* Yaşlı erkeklere saygı
için kullanılan bir
seslenme sözü.
a.+nın+(2) 1/005/0054
[=1]
‘ameliyyât: *i.* Hasta üzerinde
tedavi amacıyla uygulanan
kesme ve dikme işlemi,
cerrahi müdahale,
operasyon.
a.+a 1/003/0006
[=1]

- ‘amel-mânde: *i.* İş göremez
durumda olan kimse.
a.+yi 1/004/0098
[=1]
‘amîk: *sf.* Derin.
a. 1/014/0041
[=1]
âmîn: *ün.* Öyle olsun, Allah’ım
duamızı kabul etyle
anlamlarında, duaların
arasında ve sonunda
kullanılan bir söz.
a. 1/002/0065, 1/038/0001,
1/040/0008, 1/040/0008,
1/040/0019
a.+i 1/038/0005
[=6]
âmîn alayı: *br. i.* Eskiden çocuğun
ilkmektebe başladığı gün
yapılan tören.
a.1/040/b
[=1]
ammâ+(1): *zf.* Yanına getirildiği
kelimenin anlamına
aşırılık katarak şaşma veya
hayranlık anlatan bir söz.
a. 1/009/0126, 1/027/0207
[=2]
ammâ+(2): *bağ.* Çelişkili, tutarsız
[veya karşıt] iki cümleyi
birbirine bağlamaya
yarayan bir söz, ama,
lakin.
a. 1/005/0012, 1/006/0011,
1/010/0067, 1/014/0144,
1/015/0014, 1/017/0007,
1/018/0021, 1/019/0090,
1/020/0002, 1/020/0016,
1/020/0035, 1/020/0046,
1/026/0021, 1/029/0007

[=14]
 ammâ+(3): *bağ.* Uyarma veya şartlı bir ifade niteliğinde olan bir cümleyi, başka bir cümleye bağlamaya yarayan bir söz.
 a. 1/002/0049, 1/007/0017, 1/009/0040, 1/013/0050, 1/016/0114, 1/042/0077
 [=6]
 ammâ da yaptın: *d.* Söylenen bir söze pek inanılmadığını ve şaşıldığını anlatan bir söz.
 a. 1/028/0079
 [=1]
 ân: *i.* Zamanın bölünemeyecek kadar kısa olan parçası, lahza.
 a. 1/004/0073, 1/011/0012, 1/014/0151
 a.+da 1/002/0086, 1/005/0023, 1/005/0086, 1/023/0047
 a.+dır 1/011/0012, 1/014/0151
 [=9]
 an-: Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, hatırlamak.
 a.-dıktı 1/028/0009
 a.-mazsan 1/030/0007
 [=2]
 ana: *i.* Çocuğu olan kadın, anne, valide.
 a.+m 1/003/0083, 1/009/0119
 a.+n+(1) 1/009/0080, 1/009/0100, 1/027/0063
 a.+n+(1)+la 1/005/0030

[=6]
 ‘anâsır: *i.* Elemanlar, öğeler.
 a. 1/011/0017
 [=1]
 anbar: *i.* Genellikle tahıl saklanan yer.
 a.+dan 1/022/0102
 a.+ı+(1)+na+(3) 1/022/0097
 [=2]
 ancak+(1): *bağ.* Lakin, ama, yalnız.
 1/004/0066
 [=1]
 ancak+(2): *zf.* *Yalnızca* anlamında, sınırlama bildiren bir söz.
 a. 1/001/0003, 1/009/0021, 1/010/0001, 1/016/0100, 1/018/0036, 1/022/0140, 1/027/0053, 1/030/0009, 1/035/0001, 1/040/0029
 [=10]
 ancak+(3): *zf.* *Olsa olsa, en çok, daha çok, güçlkle* anlamlarında, bir şeyin daha çoğunun, ilerisinin olmadığını gösteren bir söz.
 a. 1/002/0057, 1/021/0009, 1/038/0038
 [=3]
 andır-: Benzer yanları bulunmak, çağrıştırmak.
 a.-ır 1/018/0015
 a.-ıyor 1/014/0038
 a.-ıyorken 1/023/0055
 [=3]
 ân-ı müstakbel: *i.t.* Gelecek zaman.
 a.+se 1/041/0003
 [=1]

‘an-karîb: *zf.* Çok geçmeden.

a. 1/022/0061

[=1]

anla-+(1): Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak.

a.-dığım 1/008/0057

a.-dık 1/009/0040,
1/009/0063

a.-dım 1/002/0039,
1/005/0060, 1/009/0139,
1/039/0053

a.-madı 1/013/0021

a.-mak 1/027/0073

a.-mam 1/006/0048

a.-mamış 1/003/0074

a.-r 1/027/0053, 1/028/0149

a.-rdı 1/008/0056

a.-salar 1/013/0024

a.-sın 1/033/0014

[=16]

anla-+(2): Bir şey üzerinde bilgisi bulunmak.

a.-madık 1/027/0247

a.-madım 1/013/0072

[=2]

anla-+(3): Öğrenmek.

a.-rım 1/020/0089

a.-yalım 1/028/0026

a.-yınca 1/005/0045

[=3]

anlama-: *d.* Hoşlanmamak, ilgilenmemek.

a.-m 1/020/0158

[=1]

anlaşıl-: Belli olmak, ortaya çıkmak.

a.-an 1/016/0069,
1/027/0256

a.-maz 1/017/0010

a.-mazdı 1/030/0003

[=4]

anlat-: Bir konu üzerinde açıklama yapmak, açıklamada bulunmak, bilgi vermek, izah etmek.

a. 1/016/0089

a.-amam 1/027/0123

a.-tı 1/038/0059

a.-tın 1/019/0066

[=4]

anlayışlı: *i.* Ferasetli, zeki, anlayışı olan [kimse].

a.+dır 1/013/0022

[=1]

anlı şanlı: *sf.* Güzel, gösterişli, ünlü.

a. 1/040/0041

[=1]

anne: *i.* Çocuğu olan kadın, ana, valide.

a. 1/009/0105, 1/013/0030,
1/013/0039, 1/020/0067

a.+m 1/013/0015,
1/038/0080

a.+mse 1/037/0003

a.+n+(1) 1/027/0058

a.+nin+(2) 1/005/0033,
1/042/0026

a.+si 1/009/0106,
1/010/0091, 1/013/0058,
1/013/0063, 1/028/0017,
1/028/0031

[=17]

anne ol-: *br. f.* Kadın, çocuk sahibi hâline gelmek, [çocuk doğurmak].

a.-duğun 1/013/0038

[=1]

annesiz: *zf.* [Yanında validesi olmadan].

a. 1/027/0177
[=1]

ansızın: *zf.* Hatıra gelmeyen bir sırada, ani, anide, aniden, ansız, apansız, apansızın, birden, birdenbire, dangadək, defaten, durup dururken, gürpedek, larpadak, patadak, pattadak, rappadak, şakkadak, şapadanak, şappadak, şırakkadak, bedaheten, füceten, nagehan, vehleten.

a. 1/014/0100, 1/022/0011, 1/024/0054
[=3]

ara+(1): *i.* İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe.

a.+mızda 1/025/0058
[=1]

ara+(2): *i.* İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla.

a.+dan 1/022/0008
[=1]

ara-(1): Birini veya bir şeyi bulmaya çalışmak.

a.-dın 1/009/0114
a.-ma 1/027/0188
a.-mak 1/016/0085,
a.-maktan 1/015/0039
a.-r 1/018/0023, 1/032/0007
a.-rım 1/012/0056,
1/016/0083
a.-rız 1/014/0068
a.-rken 1/023/0004

a.-yan 1/044/0001

a.-yor+(arıyor) 1/004/0094
[=12]

ara-(2): Önem verip istemek.

a.-rlarsa 1/028/0060
[=1]

ara-(3): Şart koşulmak.

a.-rsan 1/028/0099
[=1]

ara-(4): Ziyarete, hatır sormaya gitmek.

a. 1/022/0067
[=1]

araba: *i.* Tekerlekli, motorlu veya motorsuz her türlü kara taşıtı.

a. 1/003/0104
[=1]

‘arabî: *i.* Arapça.

a. 1/027/0212
[=1]

a‘râbî: *i.* Çölde yaşayan Arap.

a. 1/022/0011
[=1]

‘Arab Üzengi: *ö.i.* Masal kahramanı.

a.+ye 1/027/0106
[=1]

arala-: İki şey arasında açıklık oluşturmak, az açmak.

a.-rken 1/016/0065
[=1]

aralık: *i.* Yarı açık, tam kapanmamış.

a. 1/016/0058
[=1]

ârâm-gâh: *br. i.* Dinlenilecek yer, dinlenme yeri.

a. 1/006/0033
[=1]

ârâm-gâh ol-: *br. f.* Dinlenilecek yer, dinlenme yeri hâline gelmek.

a.-ur 1/006/0012

[=1]

ârâm-ı cân: *i.t.* Sevgili, sevilen güzel.

a. 1/039/0021

[=1]

aran-: Kendi kendine bir şeyler bulmaya çalışmak.

a.-dı 1/022/0099

a.-dım 1/024/0029

[=2]

arat-(1): Birini veya bir şeyi bulmaya çalışma işini başkasına yaptırmak.

a.-ır 1/029/0004

[=1]

arat-(2): Yerini dolduramamak.

a.-tı 1/009/0047

[=1]

ara yer+(1): *i.* İki şeyi birbirinden ayıran özellikler.

a.+de 1/004/0131

[=1]

ara yer+(2): *i.* [Birbirine karşıt iki kişinin etki alanı].

a.+de 1/037/0006

[=1]

‘araz: *i.* İşaret, belirti.

a.+ın+(2) 1/003/0053

[=1]

a‘râz: *i.* İşaretler, belirtiler.

a. 1/003/0054

[=1]

‘âr et-: *d.* Utanmak.

a.-tin 1/019/0073

[=1]

arka+(1): *i.* Bir şeyin esas tutulan yüzünün tam ters yanı, *ön* karşıtı.

a.+m 1/002/0074

a.+ma 1/005/0071

a.+sındaki 1/005/0069

a.+ya 1/003/0107

[=4]

arka+(2): *i.* Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi.

a.+mı 1/010/0057

a.+sına 1/031/b

a.+sından 1/022/0144

[=3]

arka+(3): *i.* Art, geri, peş.

a.+larından 1/016/0052,
1/021/0018, 1/021/0044

a.+sında 1/022/0092,
1/040/0014

a.+sından 1/006/0049,
1/027/0239

[=7]

arka+(4): *i.* Geçmiş, geride kalmış zaman.

a.+sında 1/043/0004

[=1]

arka+(5): *i.* Ölen kimseye göre dünya.

a.+da 1/014/0115

a.+dakinden 1/038/0097

[=2]

arka+(6): *i.* [Sorumluluk].

a.+n+(1)+dan 1/017/0057

[=1]

Arnavutluk: *ö.i.* Kosova ve Sırbistan’a komşu olan, Arnavut halkının yaşadığı coğrafya.

a.+ta 1/020/0184

[=1]

arsa: <i>i.</i> Üzerinde yapı yapılmak için ayrılmış yer, boş alan. a.+da 1/020/0037 [=1]	a. 1/002/0041, 1/002/0053, 1/002/0056, 1/002/0071, 1/003/0011, 1/003/0030, 1/003/0049, 1/003/0076, 1/003/0088, 1/005/0006, 1/006/0006, 1/006/0049, 1/007/0027, 1/007/0042, 1/007/0048, 1/008/0039, 1/009/0011, 1/009/0078, 1/009/0122, 1/010/0015, 1/010/0045, 1/011/0031, 1/011/0052, 1/013/0027, 1/013/0065, 1/014/0051, 1/014/0086, 1/016/0019, 1/016/0048, 1/016/0059, 1/016/0106, 1/016/0113, 1/017/0036, 1/017/0050, 1/017/0062, 1/018/0028, 1/019/0065, 1/019/0089, 1/020/0020, 1/020/0027, 1/020/0155, 1/021/0025, 1/022/0034, 1/022/0078, 1/022/0141, 1/022/0174, 1/023/0010, 1/023/0069, 1/024/0044, 1/025/0058, 1/026/0004, 1/026/0071, 1/027/0007, 1/027/0013, 1/027/0212, 1/028/0062, 1/028/0107, 1/028/0152, 1/032/0012, 1/038/0057, 1/039/0053, 1/040/0036, 1/041/0003, 1/042/0027, 1/042/0045, 1/042/0065 [=66]
arsenik: <i>i.</i> Atom numarası 33, atom ağırlığı 74,91, yoğunluğu 5,7 olan, atmosfer basıncı altında 450°C'de süblimleşen, maden filizlerinde çok yaygın bulunan, metal görünümünde basit element, sıçanotu, zırnık. a. 1/003/0046 [=1]	
arслан: <i>i.</i> Kedigillerden, Afrika'da ve Asya'da yaşayan, erkekleri yeleli, yırtıcı, uzunluğu 160, kuyruğu 70 santimetre ve ucu püsküllü, çok koyu sarı renkli güçlü bir memeli türü. a.+a 1/027/0113 [=1]	
'Arş: <i>ö.i.</i> İslam inanışına göre göğün en yüksek katı. a. 1/025/0015 a.+a 1/002/0089 [=2]	
arşın: <i>i.</i> Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan uzunluk ölçüsü. a. 1/020/0112, 1/029/0006 [=2]	
artakal-: <i>br. f.</i> [Hayatını sürdürmek, yaşamak]. a.-an 1/011/0036 [=1]	'arz et-: <i>br. f.</i> Sunmak, [göstermek, yaşatmak]. a.-se 1/004/0110 [=1]
artık: <i>zf.</i> Bundan böyle, bundan sonra.	ârzû-yi tenezzüh: <i>i.t.</i> Gezinti isteği.

- a. 1/011/0031
[=1]
as-+(1): Üzerine takınmak,
kuşanmak.
a. 1/019/0002
[=2]
as-+(2): Bir kimseyi boğazından
ip vb. geçirip sallandırarak
öldürmek, idam etmek.
a.-arlar 1/027/0231
[=1]
‘asâ: *i.* Dervişlerin taşıdıkları
sopa.
a. 1/028/0128
[=1]
a’sâbı boşan-: *d.* Sinirlenip
kendini tutamayarak,
ağlamak, gülmek,
bağırarak.
a.-dı+(a’sâbım boşandı)
1/020/0164
[=1]
‘asâli: *sf.* Asası, değneği bulunan
[baston kullanan ihtiyar
(kimse)].
a. 1/011/0037
[=1]
âsân ol-: *br. f.* Kolay hâle gelmek.
a.-masın 1/006/0023
[=1]
a’sâr: *i.* Yüzyıllar.
a. 1/004/0027
[=1]
âsâr+(1): *i.* Eserler.
a. 1/004/0063, 1/014/0047,
1/041/0024
a.+ım 1/001/0006
a.+ı+(1)+na+(3) 1/006/0025
[=5]
âsâr+(2): *i.* İzler, alametler,
belirtiler.
a.+ı+(1) 1/003/0052
[=1]
... âsârı gösterme-: *d.* [İçinde
bulunduğu hâli korumak
ve hiçbir şekilde ifade
edilen olumsuz hâle
gelmemek].
a.-den 1/023/0021
[=1]
asıl: *i.* Aranılan nitelikleri en çok
kendinde toplamış olan,
hakiki.
a. 1/013/0069
[=1]
‘Âsım: *ö.i.* Erkek kişi adı.
Mehmed Âkif ERSOY’un
eserinde yaşattığı
kahraman genç.
a. 1/028/0016, 1/028/0117
[=2]
‘asır+(1): *i.* Yüzyıl.
a.+da 1/014/0098
a.+lar 1/002/0023,
1/011/0037
[=3]
‘asır+(2): *i.* Çağ.
a.+a+(asra) 1/028/0162
[=1]
asker+(1): *i.* Orduda vazife yapan
erden generale kadar
herkes.
a.+i 1/029/0010
[=1]
asker+(2): *i.* Askerlik vazifesi
veya ödevi.
a.+de 1/020/0095
[=1]
asl: *i.* Kök, köken, kaynak.

- a.+1+(1)+na+(3)
1/002/0071, 1/025/0032
[=2]
- aslâ: *zf.* Hiçbir zaman, hiçbir biçimde.
a. 1/012/0074, 1/015/0015, 1/020/0123, 1/026/0022, 1/027/0195
[=5]
- asl-ı maksûd: *i.t.* İstenenin, amaçlananın kendisi.
a.+a 1/041/0019
[=1]
- 'asr-ı fazîlet: *i.t.* Erdem çağı.
a.+ten 1/008/0004
[=1]
- 'asr-ı 'ulûm: *i.t.* Bilimler, ilimler çağı.
a. 1/028/0162
[=1]
- astır-: Bir kimseyi boğazından ip vb. geçirip sallandırarak öldürtmek, idam ettirmek.
a.-dın 1/019/0072
[=1]
- âsûde+(1): *sf.* Rahat, gairesiz, sakın.
a. 1/002/0068, 1/010/0019, 1/017/0027, 1/023/0033
[=4]
- âsûde+(2): *zf.* Sakin bir biçimde.
a. 1/023/0044
[=1]
- âsûde ol-: *br. f.* Rahat hâle gelmek, üzüntülü, sıkıntılı veya tedirgin durumda bulunmamak, sakın hâle gelmek.
a.-amaz 1/010/0047
[=1]
- âsûde-revân: *br. i.* Rahat, gairesiz giden, yürüyen [hâle gelmek].
a.+dır 1/011/0008
[=1]
- âsümân: *i.* Gök.
a. 1/012/0092
a.+dan 1/006/0046
a.+1+(3) 1/022/0138
a.+ın+(1) 1/012/0010
[=4]
- âsümân-ı celâl: *sf.t.* Büyük, ulu gök.
a.+in 1/025/0014
[=1]
- âsümânî: *sf.* Göğe mensup.
a. 1/006/0055
[=1]
- âsümân-meâb: *br. i.* Göğün sığındığı yer, [Aşırı derecede büyük yer].
a. 1/019/0022
[=1]
- aş-: Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek.
a. 1/038/0071
a.-ar 1/016/0029
a.-ıp 1/010/0051
a.-tın 1/014/0135
[=4]
- aşağı+(1): *i.* Bir şeyin alt bölümü, *yukarı* karşıtı.
a.+da 1/019/dn
[=1]
- aşağı+(2): *zf.* Yere doğru.
a. 1/018/0045
[=1]
- 'âşık: *i.* Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağlılık

duyan, vurgun, tutkun
kimse.
a. 1/014/0001, 1/015/0029
[=2]
‘âşık-âne: *zf.* Âşıkça, âşığa yaraşır
bir biçimde.
a. 1/002/0054
[=1]
aşıl-: Aşma işine konu olmak.
a.-maz 1/038/0071
[=1]
aşır-: 1. Çalmak, çalıp götürmek,
araklamak. 2. Tehlike
içinde bulunan bir şeyi
acele kaçırmak.
a.-sa 1/022/0113
[=1]
âşikâr et-: *br. f.* Ortaya, meydana
çıkarmak.
a.-ti 1/023/0050
[=1]
âşinâ+(1): *i.* Tanıdık, ahbap, dost.
a. 1/012/0043
[=1]
âşinâ+(2): *i.* Bildik, tanıdık,
ahbap, dost [kimse].
a.+dan 1/035/0002
a.+lardan 1/007/0002
[=2]
âşinâ-yı kadîm: *sf.t.* Eski, ezeli
tanıdık, ahbap, dost.
a. 1/014/0113
[=1]
âşiyân: *i.* Ev, oturulan yer,
mesken.
a.+ı+(1)+ndan 1/007/0039
[=1]
âşiyâne: *i.* Ev, oturulan yer,
mesken.
a. 1/024/0004

[=1]
âşiyân-ı lâl: *sf.t.* Dili tutulmuş,
konuşamaz duruma
gelmiş, dilsiz ev.
a.+inde 1/020/0162
[=1]
âşiyân-ı nûr: *sf.t.* Aydınlık, ışıklı,
parıltılı ev, mesken.
a.+a 1/005/0091
[=1]
âşiyân-ı perîşân: *sf.t.*
Karmakarışık, acınacak
durumda olan, zavallı ev.
a.+a 1/013/0014
[=1]
âşiyân-ı sefâlet: *i.t.* Yoksul ev.
a. 1/022/0117
[=1]
âşiyân-sâz ol-: *br. f.* Yuva yapan
hâline gelmek, yuva
yapmak [bir yere
yerleşmek, bir yerde
bulunmak].
a.-aydın 1/012/0014
[=1]
âşûb: *i.* Kargaşalık, karışıklık.
a. 1/023/0060
[=1]
aşıfte: *i.* Oynak, açık saçık, azgın,
baştan çıkmış, iffetsiz
kadın.
a.+ler 1/020/0075
[=1]
at-(1): Bir şeyi yere doğru
bırakmak.
a. 1/027/0228
a.-arak 1/016/0110
a.-ardı 1/018/0006
a.-tı 1/022/0146
[=4]

at-+(2): Bir kimseyi bir yerden
uzaklaştırmak, göndermek.
a.-in 1/020/0156
[=1]

‘atâlet: *i.* Tembellik, hareketsizlik,
üşengenlik.
a. 1/006/0034, 1/041/0025
[=2]

âteş+(1): *i.* Yanıcı cisimlerin
tutuşmasıyla beliren ısı,
sıcaklık, od, nâr.
a.+i 1/008/0019
[=1]

âteş+(2): *i.* Tutuşmuş olan cisim.
a. 1/016/0070
[=1]

âteş+(3): *i.* Isıtmak, pişirmek için
kullanılan yer veya araç.
a. 1/028/0104
[=1]

âteş+(4): *i.* Vücut ısısı.
a.+in 1/003/0012
[=1]

âteş-zen-i ârâm ol-: *br. f.* Yeri
yakıcı, yakan hâle gelmek
[azap görmek, acı
çekmek].
a.+ur+(âteş-zen-i ârâmın
olur) 1/017/0050
[=1]

‘atfet-: *br. f.* Yükleme, isnat
etmek.
a.-er+(‘atfeder) 1/038/0082
[=1]

‘atfeyle-: *br. f.* Yönelmek,
çevirmek.
a.-sen 1/019/0031
[=1]

atıl-+(1): 1. Bir cisim bir yöne
doğru fırlatılmak. 2. Bir
şey yere doğru bırakılmak.
a.-dı 1/038/0094
[=1]

atıl-+(2): İstenilmeyen bir şey
kendi malı olmaktan
çıkarılmak.
a.-ma 1/009/0029
[=1]

atıl-+(3): Bir şeye doğru birden
gitmek, birden bir
davranışta bulunmak.
a.-dı 1/042/0032
a.-dıkça 1/017/0030
a.-sam 1/017/0030
[=3]

âtî: *i.* Gelecek.
a. 1/006/0036, 1/009/0016
a.+de 1/040/0025
a.+deki 1/003/0085
a.+dir 1/006/0033
a.+ye 1/017/0030
[=6]

atla-: Bir engeli sıçrayarak veya
fırlayarak aşmak.
a.-yarak 1/005/0010
[=1]

atlat-: Kötü bir durumu
geçıştirmek, savmak.
a.-maya 1/008/0012
[=1]

atlıkarınca: *br. i.* Yere dikilmiş bir
eksen çevresinde
döndürülen askılara takılı
oyuncak at, uçak vb.nden
oluşan bir eğlence aracı.
a. 1/011/0063
[=1]

‘attâr: *i.* Baharat veya güzel
kokular satan kimse.

a.+ın+(2) 1/007/0003
[=1]

aval: *i.* Saflığı sersemlik
derecesine varan kimse.

a. 1/027/0133
[=1]

‘avâlim+(1): *i.* Dünyalar, alemler.

a. 1/004/0001, 1/004/0138,
1/012/0005, 1/017/0004,
1/039/0032
[=5]

‘avâlim+(2): *i.* Ortam, çevre.

a. 1/023/0065
[=2]

avanak: *ün.* Küçümseme ve
azarlama bildiren bir
seslenme sözü.

a. 1/028/0088
[=1]

âvâre+(1): *i.* İşsiz, işsiz güçsüz,
başıboş, aylak.

a. 1/016/0041
[=1]

âvâre+(2): *i.* Bir şeye veya
kimseye bağlı olmayan,
başıboş.

a.+dir 1/009/0011
[=1]

âvâre+(3): *sf.* Perişan.

a. 1/004/0008, 1/004/0122,
1/008/0015, 1/008/0040,
1/008/0047, 1/015/0009,
1/039/0017
[=7]

âvâre+(4): *sf.* 1. Bir şeye veya
kimseye bağlı olmayan. 2.
[Yavaş hareket eden].

a. 1/006/0007, 1/006/0038

[=2]

âvâre+(5): *sf.* 1. Perişan 2.
[Yavaş].

a. 1/013/0070
[=1]

âvâre-i tâli‘: *i.t.* Kaderi, bahtı
perişan.

a. 1/004/0091
[=1]

âvâre-ser: *i.* Bir şeye veya
kimseye bağlı olmayan
kişi, başıboş.

a. 1/036/0002
[=1]

âvâz: *i.* Yüksek ses, nara.

a. 1/002/0034, 1/002/0088,
1/012/0003, 1/020/0087,
1/035/0003

a.+ı+(3) 1/018/0039,
1/038/0004
[=7]

âvîze: *i.* Tavana asılan, şamdanlı,
lambalı, cam veya metal
süslü aydınlatma aracı.

a. 1/020/0060
[=1]

avut-(1): Bir kimsenin acısını
veya sıkıntısını
yatıştırmak, teselli etmek.

a.-manın 1/009/0117
a.-urken 1/022/0065

[=2]

avut-(2): Oyalamak.

a. 1/022/0090
[=1]

avut-(3): 1. Bir kimsenin acısını
veya sıkıntısını
yatıştırmak, teselli etmek.
2. Oyalamak.

a.-sanıza 1/038/0035

- [=1]
ay+(1): *i.* Bir ayın her hangi bir gününden ertesi ayın aynı gününe kadar geçen veya yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre.
a. 1/003/0015, 1/022/0184
a.+da 1/027/0225
a.+dır 1/007/0026, 1/009/0102
[=5]
ay+(2): *ün.* Birdenbire duyulan acı, ağrı, şaşırma, ürkme veya sevinç anlatan bir söz.
a. 1/027/0160
a. 1/029/0017
[=2]
âyâ: *e.* Merak, kararsızlık veya kuşku anlatır, acaba.
a. 1/039/0054
[=1]
ayağa kalk-: *d.* Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümleri üzerinde durmak, dikilmek.
a.-tılar 1/013/0062
[=1]
ayak+(1): *i.* Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.
a.+ımdan+(ayağımdan) 1/016/0061
a.+larımız 1/020/0040
a.+larına 1/005/0014
a.+ta 1/005/0080
[=4]
ayak+(2): *i.* Bacak.
- a. 1/005/0053, 1/016/0048, 1/042/0042
[=3]
ayak+(3): *i.* Ayakkabı.
a.+ımı+(ayağımı) 1/020/0049
[=1]
ayaklı+(1): *sf.* [Gezen, yürüyen].
a. 1/011/0047
[=1]
ayaklı+(2): *sf.* [Canlı, canı olan, diri, yaşayan].
a. 1/005/0084
[=1]
ayakta+(1): *zf.* Bacakları üzerinde durmuş, dikilmiş durumda.
a. 1/002/0078, 1/020/0079, 1/027/0173
[=3]
ayakta+(2): *zf.* [Hareket eden, çalışan durumda].
a.+yken 1/006/0061
[=1]
ayakta dur-: *d.* [Yıkılmamak, çökmemek].
a.-maya 1/005/0011
[=1]
ayakta sallan-: *d.* [Yürümek, hareket etmek].
a.-ışım 1/009/0088
[=1]
ayak teri: *br. i.* Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümündeki parmaklar arasında çıkan pis kokulu salgı.
a. 1/027/0203
[=1]

- ayak ucu: *br. i.* Yatılan bir yerin bacakları uzatılan yeri.
a.+na+(3) 1/010/0086
[=1]
- ayaz: *i.* 1. Duru, sakın havada çıkan kuru soğuk. 2. Çok soğuk hava, gece.
a. 1/022/0004
[=1]
- ay dede: *br. i.* Çocuk dilinde ay.
a. 1/020/0067
[=1]
- aydınlık: *i.* Bir yeri aydınlatan güç, ışık.
a. 1/022/0093
[=1]
- âyet-i nûr: *i.t.* İlahi bir güç tarafından gönderildiğine inanılan parlaklık belirti, nişan.
a. 1/012/0039
[=1]
- ayık: *zf.* Sarhoşluğu geçmiş bir biçimde.
a. 1/028/0090
[=1]
- ayıl-: Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek.
a.-dı 1/009/0143
a.-mamıştı 1/002/0032
[=2]
- ayılt-: Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtarmak, kendine getirmek.
a.-ınız 1/009/0140
[=1]
- ayıp: *i.* Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış.
a. 1/005/0052, 1/005/0053, 1/028/0067
a.+tır 1/020/0098
[=4]
- ayıpla-: Kınamak, takbih etmek.
a.-mayın 1/022/0052
[=1]
- âyîne-i celâl: *i.t.* Ululuk, büyüklük aynası.
a.+indir 1/014/0011
[=1]
- aylık al-: *br. f.* Bir aylık çalışma karşılığında para almak.
a.-madım 1/009/0103
[=1]
- aynı: *sf.* Aralarında ayrım olmayan.
a. 1/010/0071, 1/013/0004, 1/042/0070
[=3]
- aynıyla: *zf.* Hiçbir değişiklik olmadan, olduğu gibi.
a. 1/020/0125
a. 1/039/0016
[=2]
- ayol: *ün.* Genellikle kadınların kullandığı bir seslenme sözü.
a. 1/005/0033, 1/007/0018, 1/009/0046, 1/009/0079, 1/011/0077, 1/011/0089, 1/020/0103, 1/020/0152, 1/028/0008, 1/038/0035, 1/042/0045
[=11]
- ayrıl-: Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak.
a.-dık 1/022/0092

- a.-dım 1/007/0053
a.-ıp 1/027/0098
a.-mışım 1/041/0037
[=4]
ayrılık: *i.* Evlilik kararının yargıç kararıyla geçici bir süre kaldırılması, boşanmak.
a. 1/028/0143
[=1]
ayrısı gayrısı olma-: *d.* İki nesne veya kişi arasında hiç fark olmamak.
a.+(ayrın gayrın) 1/028/0086
[=1]
Ayşe: *ö.i.* Kadın adı.
a. 1/020/0070, 1/038/0033
[=2]
Ayvaz: *ö.i.* Köroğlu destanı kahramanlarından.
a.+ı+(3) 1/027/0105
[=1]
ayyâş: *i.* İçkiye düşkün, içkici, içici, bekri.
a.+ın+(2) 1/009/0016
[=1]
az+(1): *i.* Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik, *çok* karşıtı.
a. 1/027/0061
[=1]
az+(2): *sf.* Nicelik, nitelik, süre, bakımından eksik, *çok* karşıtı.
a. 1/020/0119, 1/022/0009, 1/022/0179, 1/027/0078, 1/028/0002
[=5]
az+(3): *zf.* Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, *çok* karşıtı.
a. 1/041/0030
[=1]
‘azâb: *i.* Büyük sıkıntı, eziyet.
a. 1/014/0059, 1/025/0060
[=2]
‘azâb içinde kal-: *d.* Çok büyük sıkıntıya uğramak.
a. 1/027/0048
[=1]
âzâde: *i.* Hür, serbest.
a. 1/012/0069
a.+si 1/012/0021
[=2]
âzâde kal-: *d.* Hür olmak.
a.-ınca 1/002/0053
[=1]
âzâdelik: *i.* Hür olma durumu, serbestlik.
a.+in+(âzâdeliğin) 1/008/0008
[=1]
âzâr: *i.* Paylama, incitme.
a. 1/026/0034
[=1]
azıcık: *zf.* Kısa bir süre.
a. 1/002/0039, 1/003/0013, 1/007/0003, 1/009/0079, 1/009/0121, 1/011/0078, 1/013/0019, 1/016/0062, 1/016/0069, 1/016/0088, 1/021/0039
a.+(acıcık) 1/042/0050
a.+(acık) 1/042/0026, 1/042/0066
[=14]
‘azim: *i.* bkz. ‘azm.
a. 1/015/b

[=1]
 ‘azîm: *sf.* Büyük, ulu.
 a. 1/014/0001, 1/023/0060
 [=2]
 ‘azm: *i.* Bir işte engelleri yenme kararlılığı, niyet.
 a. 1/015/b, 1/015/0031
 a.+i 1/006/0039, 1/041/0021
 a.+imde 1/015/0017
 a.+in+(2) 1/015/0030
 a.+i+(1)+ni+(3) 1/015/0026, 1/015/0034, 1/022/0142
 a.+in+(1)+in+(2) 1/027/0006
 [=10]
 az ye de uşak tut-: *d.* Umduğunu ele geçirememek, avucunu yalamak.
 a.+(az yesin de tutsun uşak) 1/009/0104
 [=1]
 baba: *i.* Çocuğu olan erkek, peder.
 b. 1/028/0145
 b.+lardan 1/027/0046
 b.+m 1/002/0047, 1/005/0021, 1/005/0037, 1/009/0111, 1/022/0086, 1/027/0142, 1/027/0252, 1/028/0003, 1/037/0002, 1/038/0031, 1/038/0080
 b.+mın 1/003/0083
 b.+n+(1) 1/005/0027, 1/005/0029, 1/005/0038, 1/005/0046, 1/009/0103, 1/027/0058, 1/027/0063, 1/038/0032
 b.+nız 1/021/0047
 b.+n+(1)+sa 1/009/0100
 b.+sından 1/005/0093
 b.+ssının+(2) 1/027/0171

[=26]
 Baba Ârif: *ö.i.* Erkek adı (Üstün nitelikli, iyi huylu anlamında lakapla birlikte isim kullanılmış.)
 b. 1/009/0057, 1/009/0065
 b.+(Baba’ya) 1/009/0077
 [=3]
 bacak: *i.* Vücudun kasıktan tabana kadar olan bölümü
 b. 1/005/0068
 b.+larının 1/005/0078
 [=2]
 bacak+(2): *i.* Oyun kağıtlarından olan, oğlan, vale
 b. 1/027/0134
 [=1]
 bacaklı: *sf.* Bacağı olan.
 b. 1/027/0079
 [=1]
 bacaksız: *sf.* Bacağı olmayan.
 b. 1/009/0031
 [=1]
 bâde-i pesmande: *sf.t.* Artık, artmış şarap, içki.
 b. 1/009/0012
 [=1]
 bâd-ı bî-karâr: *sf.t.* Kararsız, bir hâlde durmayan rüzgâr.
 b.+ın+(2) 1/025/0064
 [=1]
 bâd-ı süfliyyet: *i.t.* Alçaklık, bayağılık rüzgârı.
 b. 1/009/0001
 [=1]
 bâdî ol-: *br. f.* Yol açmak, sebep olmak.
 b.-ur 1/008/0028
 [=1]
 bâdiye: *i.* Çöl, kır.

- b. 1/026/0066
[=1]
bağır: *i.* Göğüs.
b.+ı+(1)+(bağrı) 1/003/0032
[=1]
bağır-: İnsan yüksek ve gür ses çıkarmak.
b.-an 1/011/0068,
1/028/0126
b.-ın 1/021/0032
b.-madan 1/011/0047
[=4]
bağla-: Sona erdirmek, bitirmek, tamamlamak.
b.-yorum+(bağlıyorum)
1/027/0146
[=1]
bağlan-: Tahsis edilmek, bir şey bir kimseye ayrılmak.
b.-mak 1/022/0183
[=1]
bağlı: *i.* Bir bağ ile tutturulmuş olan.
b. 1/002/0062, 1/027/0107
[=2]
bahâne: *i.* Bir şeyin gerçek sebebi gizlenerek ileri sürülen uydurma sebep.
b.+n+(1) 1/006/0058
b.+siyle 1/007/0002
[=2]
bahâr: *i.* İlkbahar, kış ve yaz arasındaki mevsim.
b. 1/014/0110, 1/025/0023
b.+ı+(3) 1/020/0035
b.+ın+(2) 1/011/0013
[=4]
bahâr-ı dîdâr: *i.t.* Yüzün, çehrenin güzelliği.
b.+ın+(1) 1/014/0026
[=1]
bahâr-ı ömr: *i.t.* Yaşamın baharı, gençlik.
b.+e 1/012/0024
[=1]
bahis: *i.* Üzerinde konuşulan şey, konu.
b.+i+(1)+ni+(3)+(bahsini)
1/028/0107
[=1]
Bahr-i Ahmer: *i.* Kızıldeniz.
b. 1/029/0011, 1/029/0017
[=2]
bahr-i sermediyyet: *i.t.* Sonsuzluk denizi.
b.+te 1/039/0030
[=1]
bahtiyâr: *sf.* Mutlu.
b. 1/030/0009
[=1]
bak-+(1): Bakışı bir şey üzerine çevirmek.
b. 1/009/0016, 1/010/0095,
1/013/0045, 1/019/0041,
1/020/0067, 1/020/0067,
1/020/0067, 1/021/0031,
1/027/0160, 1/041/0010
b.-ar 1/026/0041
b.-arak 1/021/0044
b.-ardım 1/018/0003
b.-ın 1/009/0043,
1/028/0014, 1/042/0024,
1/042/0024
b.-ıp 1/006/0025,
1/018/0038
b.-ıyor 1/013/0047,
1/021/0018, 1/042/0018
b.-ıyordum 1/016/0025
b.-ma 1/010/0001
b.-mak 1/042/0088

- b.-miş 1/026/0007
b.-mıyor 1/038/0057
b.-sak 1/015/0023
b.-sın 1/038/0036
b.-tı 1/013/0021
b.-tık 1/022/0173
b.-tım 1/005/0015,
1/005/0071, 1/009/0071,
1/010/0089, 1/013/0046,
1/015/0005, 1/016/0072,
1/018/0031, 1/018/0046,
1/020/0082, 1/021/0026,
1/022/0018, 1/022/0141,
1/042/0062
[=45]
bak-+(2): 1. Dikkat etmek,
incelemek. 2. Anlamak,
farkına varmak. 3.
Uğraşmak, meşgul olmak.
b. 1/003/0047, 1/013/0051,
1/003/0095, 1/004/0041,
1/005/0039, 1/005/0075,
1/006/0032, 1/006/0060,
1/007/0020, 1/009/0112,
1/009/0121, 1/010/0003,
1/011/0014, 1/018/0040,
1/019/0038, 1/020/0105,
1/020/0183, 1/022/0025,
1/022/0148, 1/027/0114,
1/027/0133, 1/028/0054,
1/028/0093, 1/028/0152,
1/032/0013, 1/042/0089
b.-alım 1/016/0055,
1/027/0067
b.-ar 1/038/0045
b.-ın 1/014/0098,
1/020/0144, 1/020/0148,
1/027/0041, 1/027/0151,
1/027/0167, 1/027/0190,
1/028/0162, 1/042/0093
b.-ınca 1/027/0129
b.-ma 1/028/0068
b.-maz 1/014/0128
b.-san 1/028/0123
b.-tım 1/002/0040,
1/009/0116, 1/016/0115,
1/020/0043, 1/022/0104,
1/038/0037, 1/042/0031
[=53]
bak-+(3): Hastayı muayene
etmek.
b.-alım 1/003/0017
b.-masak 1/003/0041
[=2]
bak-+(4): Tedavi etmek için
ilgilenmek.
b.-acak 1/016/0101
[=1]
bak-+(5): Bebeğin veya çocuğun
eğitim ve bakımıyla
ilgilenmek.
b.-mayacak 1/028/0103
[=1]
bakalım: İçinde yer aldığı
cümlelerin güvensizlik,
kuşku, merak, uyarı vb.
anlamlarını pekiştiren bir
söz.
b. 1/009/0058, 1/016/0089,
1/027/0222, 1/042/0060,
1/042/0068
[=5]
bakarsın: zf. Belli olmaz
anlamında kullanılan bir
söz.
b. 1/016/0030, 1/016/0040,
1/023/0015, 1/023/0025
bakındı: ün. *Bak hele, olacak şey*
mi anlamlarında şaşma
bildiren bir söz.

- b.1/042/0067
[=1]
bakıl-+(1): 1. Bir şeyin gelişmesi veya iyi bir durumda kalması için emek vermek.
b.-mayıp 1/022/0117
[=1]
bakıl-+(2): Tedavi etmek için ilgilenmek.
b.-mayan 1/027/0014
[=1]
bakın-: Çevreye göz gezdirmek, araştırmak.
b.-dı 1/027/0114
b.-dığım 1/024/0003
[=2]
bakış: *i.* Bakma işi veya biçimi
b.+lar 1/005/0083
[=1]
bakışlı: *sf.* Her hangi bir biçimde bakışı olan.
b. 1/020/0144, 1/042/0041
[=2]
bakıver-: *br. f.* Çabucak bakmak
b. 1/021/0023
[=1]
Bâkî: *i.* 1. Sonsuz, daimi, kalıcı. 2. Allah.
b.+yi 1/004/0043
[=1]
bakla: *i.* Baklagillerden, yeşil kabuklu ve taneli bir bitkinin yeşil ürünü veya kuru tanesi.
b. 1/020/0119
[=1]
bâlâ-gerd: *sf.* Yüksek, yüce dolaşan, dönen.
b. 1/025/0010
[=1]
- bâlâ-yı kudret: *i.t.* Kuvvetin yüceliği.
b.+te 1/039/0043
[=1]
bâlâ-yı sermediyyet: *i.t.* Sonsuzluğun yüceliği.
b.+te 1/023/0038
[=1]
balgam: *i.* Solunum organlarının salgıladığı, ağızdan dışarı atılan sümüksü madde.
b. 1/027/0200
[=1]
balıkçıl: *i.* Uzun bacaklılardan, boynu ve gagası uzun, su kıyılarında yaşayan, balık yiyerek beslenen büyük bir kuş.
b.+ın+(2) 1/027/0081
[=1]
bal mumu: *br. i.* Arıların peteklerini yapmak için karın halkaları arasından salgıladıkları yumuşak ve sarımsı madde.
b. 1/007/0019
[=1]
baloncu: *i.* Balon satan kimse.
b.+lar 1/011/0061
[=1]
bana bak-: *d. Beni dinle* anlamında bir seslenme ve gözdağı sözü.
1/003/0069
[=1]
bâr+(1): *i.* Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi, yük.
b.+ı+(3) 1/023/0020
[=1]

- bâr+(2): *i.* Birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır vazife, sorumluluk, yük.
b.+ı+(1) 1/017/0057
b.+ı+(3) 1/022/0126
b.+ı+(1)+ndan 1/009/0011
[=3]
- bâran: *i.* Yağmur.
b. 1/024/0020
[=1]
- bârı çek-: *d.* Bütün ağırlığını taşımak, her türlü eziyete katlanmak.
b.-er 1/043/0009
[=1]
- bâr-gâh-ı rahmet: *i.t.* Rahmet divanı, Allah.
b. 1/026/0070
[=1]
- bâr-ı düş-i istiskâl: *sf.t.* Hoşlanılmayan omuz yükü.
b. 1/007/0037
[=1]
- bâr-ı hayâtı çek-: *d.* Hayat yükünün bütün ağırlığını taşımak, her türlü eziyete katlanmak.
b.-me 1/043/0010
[=1]
- bâr-ı meşûm: *sf.t.* Uğursuz yük.
b.+u 1/020/0008
[=1]
- bâr-ı müdhîş: *sf.t.* Dehşet veren, korkutucu yük.
b.+in 1/038/0062
[=1]
- barın-: Yerleşmek, yaşamak için uygun şartlar bularak oturmak.
b.-sın 1/008/0044
[=1]
- barındırmış ol-: *br. f.* Barınmasını, bir yere yerleşmesini sağlamış olmak.
b.-an 1/003/0079
[=1]
- bâri: *zf.* Hiç olmazsa, hiç değilse, o hâlde, öyleyse.
b. 1/006/0062, 1/009/0046, 1/009/0107, 1/018/0006, 1/028/0005
[=5]
- bârikât-ı irfân: *i.t.* Bilme, anlamının parıltıları.
b.+ın+(1) 1/014/0012
[=1]
- bârû: *i.* Kale duvarı, sur, siper, sığınmak.
b.+lar 1/019/0056, 1/038/0085
[=2]
- bârû-yi istibdâd: *i.t.* Baskıcı idarenin suru, siperi.
b.+ı+(3) 1/017/0027
[=1]
- bas-+(1): Vücudun ağırlığını verecek bir biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.
b.-ıp 1/005/0010
[=1]
- bas-+(2): Kısa süreli beklenmedik saldırı yapmak.
b.-makta 1/029/0010
[=1]
- basamak: *i.* Bir yere çıkarken veya bir yerden inerken basılan ve art arda gelen,

- birbirine belirli aralıkları
olan düz yüzeylerden her
biri
b. 1/016/0062
[=1]
basık: *sf.* 1. Basılmış, yassılaştırmış.
2. Çok yüksek olmayan,
alçak.
b. 1/009/0027, 1/038/0003
[=2]
bastır-(1): Tabettirmek, bası işi
yaptırmak.
b.-mak 1/032/0005
[=1]
bastır-(2): Kısa süreli
bekmenmedik saldırı
yaptırmak.
b.-dın 1/019/0071
[=1]
baş+(1): *i.* İnsan ve hayvanlarda
beyin, göz, kulak, burun,
ağız vb. organları
kapsayan, vücudun üst
veya önünde bulunan
bölüm, kafa, ser.
b. 1/005/0084
b.+ın+(1) 1/020/0143
b.+ı+(1)+nda 1/005/0072,
1/042/0042
b.+ta 1/005/0080
[=5]
baş+(2): *i.* Bir şeyin uçlarından
biri.
b.+ı+(1)+nda 1/027/0082
b.+ta 1/002/0061,
1/011/0059, 1/011/0060
b.+tan 1/003/0025
[=5]
baş+(3): *i.* Bir şeyin yakını veya
çevresi.
b.+ı+(1)+nda 1/013/0058,
1/022/0036, 1/038/0004
b.+ın+(1)+da 1/014/0107
[=4]
baş+(4): *i.* [Yönetim, denetim].
b.+lar+(1)+ı+(3)+nda
1/010/0017
[=1]
başı belâsız olma-: *d.* [Sürekli
çözülmesi güç, sıkıntılı bir
durumda bulunmak].
b.+(başı belâsız olmaz)
1/011/0082
[=1]
başıboş: *i.* Yönetimsiz,
denetimsiz.
b. 1/027/0045
[=1]
başından gitme-: *d.* [Bir durumdan
kurtulamamak, sürekli her
hangi bir durumda olmak].
b.-sin 1/020/0015
[=1]
başka: *sf.* Bilinenden ayrı, değişik,
farklı, özge.
b. 1/004/0057, 1/005/0008,
1/006/0018, 1/007/0023,
1/008/0060, 1/009/0049,
1/010/0021, 1/011/0001,
1/011/0073, 1/012/0015,
1/017/0030, 1/017/0056,
1/020/0080, 1/022/0123,
1/027/0194, 1/028/0151,
1/042/0059, 1/042/0077
b.+dır 1/013/0034
[=19]
başla-: 1. Bir işe girişmek,
harekete geçmek. 2.
Etkisini göstermek.

- b.-dı 1/002/0072,
1/010/0069, 1/016/0023,
1/028/0074, 1/038/0023
b.-dım 1/002/0056,
1/016/0087, 1/016/0111
b.-mak 1/028/0157
b.-mıştı 1/022/0042,
1/022/0093
b.-r 1/008/0018, 1/023/0014
b.-sın 1/028/0163
b.-yan 1/013/0070
b.-yınca 1/007/0049
b.-yıp 1/023/0051,
1/041/0010
[=19]
başlat-: Başlamasına, bir işe
girişmesine yol açmak.
b.-tığ 1/037/0001
[=1]
başörtüsü: *br. i.* Kadınların
saçlarını örtmek için
kullandıkları örtü, başörtü,
eşarp.
b.+yle 1/038/0024
[=1]
baştan başa: *zf.* Başından sonuna
kadar, bir uçtan bir uca,
tamamen.
b. 1/004/0115, 1/026/0058
[=2]
başvur-: *br. f.* Müracaatta
bulunmak.
b.-ursun 1/038/0069
[=1]
bat-(1): Bir sıvının üstündeyken
içine gömülmek.
b.-acak 1/016/0015
[=1]
bat-(2): [Kumun üstündeyken
içine gömülmek].
- b.-miş 1/039/0005
[=1]
batak: *i.* Üzerine basıldığında
çöken çamurlaşmış toprak.
b.+tır 1/016/0009
[=1]
batakhâne: *br. i.* Gidenlerin
dolandırıldığı veya kötü
bir durumda bırakıldığı
yer.
b.+ler 1/027/0021
[=1]
bâtıl: *sf.* İnançlar bakımından
gerçek olmayan
b.+ın+(2) 1/002/0023
[=1]
batıp çık-: *zf.* Bazen iyi bazen
kötü durumda olmak.
b.+(batar çıkar) 1/014/0004
[=1]
bayıl-: Baygın duruma girmek,
uyur gibi olmak,
kendinden geçmek,
kendini kaybetmek.
b.-dı 1/009/0143,
1/020/0157
[=2]
bayrak: *i.* Bir milletin, belli bir
topluluğun veya bir
kuruluşun simgesi olarak
kullanılan, renk ve biçimle
özelleştirilmiş, genellikle
dikdörtgen biçiminde
kumaş, sancak.
b. 1/021/0028
b.+ı+(1)+(bayrağı)
1/021/0013
[=2]

- bayram: *i.* Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.
b. 1/011/0002, 1/011/b
b.+da 1/005/0055, 1/011/0003, 1/011/0021
b.+ı+(3) 1/011/0033
[=6]
- bâzâr-ı cihân: *i.t.* Dünya pazarı, çarşısı.
b.+da 1/008/0047
[=1]
- ba'zen: *zf.* Ara sıra.
b. 1/010/0036, 1/015/0033, 1/020/0066, 1/028/0096, 1/028/0134, 1/041/0038
[=6]
- ba'zı+(1): *sf.* Birtakım, kimi.
b. 1/028/0119
[=1]
- ba'zı+(2): *zf.* Bazen.
b. 1/016/0105
[=1]
- bâzîçe-i âvâre-i kudret: *sf.t.* Gücün güçsüz oyuncağı, eğlencesi.
b. 1/004/0054
[=1]
- be: *ün.* *Ey, hey, yahu* anlamlarında bir seslenme sözü.
b. 1/009/0048, 1/009/0064, 1/027/0144, 1/029/0012
[=4]
- bebek+(1): *i.* Meme veya kucak çocuğu.
b. 1/005/0031, 1/011/0072
[=2]
- bebek+(2): *i.* Plastik, tahta, bez vb.nden yapılan insan biçiminde oyuncak.
b. 1/042/0002, 1/042/0018, 1/042/0028, 1/042/0044, 1/042/0059, 1/042/0081, 1/042/0087, 1/042/b
b.+e+(bebeğe) 1/042/0034
b.+i+(bebeği) 1/042/0022, 1/042/0061
b.+imi+(bebeğmi) 1/042/0052, 1/042/0092
b.+ini+(bebeğini) 1/042/0016, 1/042/0038, 1/042/0050, 1/042/0071, 1/042/0090
[=18]
- bebeksiz kal-: *br. f.* Oyuncaktan yoksun olmak.
b.-dı 1/042/0046
[=1]
- becer-: Güç görünen bir iş veya duruma çözüm bulmak, üstesinden gelmek.
b.-di 1/027/0223
[=1]
- bedâhaten: *zf.* 1. Ansızın, 2. Düşünmeksizin.
b. 1/027/0118
[=1]
- bedâyi': *i.* Eşi ve benzeri olmayan güzel.
b. 1/004/0031
b.+in+(1) 1/014/0145
[=2]
- bedâyi'-i ilm ü fenn: *i.t.* Bilimin ve ilmin güzellikleri.
b.+ini 1/014/0001
[=1]
- bedbaht: *sf.* Mutsuz, bahtsız, talihsiz.
b.+ın+(2) 1/039/0019
[=1]

beden: *i.* 1. Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut. 2. Vücudun, baş, kol ve bacak dışında kalan bölümü, gövde.

b. 1/005/0068

[=1]

beden-i bî-siper: *i.t.* Yağmur, güneş ve rüzgârın etkilediği beden.

b.+inde 1/008/0020

[=1]

bed'-i hudûd-i melekût: *i.t.* Azametın, saltanatın sınırlarının başlayışı.

b.+un 1/004/0037

[=1]

bedîhî: *sf.* Besbelli, apaçık.

b.+dır 1/041/0035

[=1]

bedr: *i.* Dolunay.

b.+i 1/021/0008

b.+in 1/020/0057

[=1]

bedreka: *i.* Yol gösteren, kılavuz.

b.+n+(1) 1/017/0023

[=1]

be-dûş-i bekâ: *i.t.* Sonsuzun omuzunda.

b. 1/010/0078

[=1]

behâim: *i.* Dört ayaklı hayvan.

b.-masın 1/017/0064

[=1]

behey: *ün.* Çıkışma bildirmek için kullanılan bir söz.

b. 1/027/0176

[=1]

beht: *i.* Şaşkınlık, hayranlık.

b. 1/013/0073

[=1]

bekâ: *i.* Kalıcılık, devam, sebat.

b. 1/024/0039, 1/038/0060

b.+nı+(1) 1/025/0051

[=3]

bekçi: *i.* Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla vazifeli kimse.

b.+yı 1/028/0037

[=1]

Bekir: *ö.i.* Erkek adı.

b. 1/027/0168, 1/027/0184

[=2]

bekle-+(1): Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmak, durmak.

b. 1/009/0018

b.-meyin 1/016/0008

b.-r 1/006/0007,
1/024/0006, 1/024/0038

b.-rdik 1/027/0173

b.-yecek 1/022/0163

b.-yelim 1/020/0159

b.-yor+(bekliyor)

1/002/0040

[=8]

bekle-+(2): Ummak, bir şeyin olmasını istemek.

b.-rsin 1/006/0048

b.-yen 1/020/0018

[=2]

beklemez ol-: *br. f.* Bir iş oluncaya, biri gelinceye değin bir yerde kalmamak, durmamak.

b.-dum 1/002/0036

[=1]

beklen-: Bir şeyin olmasının istenmesi.

b.-en 1/022/0125

[=1]
 bekleş-: Birlikte veya karşılıklı beklemek.
 b.-iyorlar 1/011/0043
 [=1]
 beklet-: Bekleme işini birine yaptırmak.
 b.-meyin 1/038/0019
 [=1]
 bel: *i.* İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.
 b.+de 1/016/0013
 b.+inde 1/005/0072, 1/020/0126
 [=3]
 belâ: *i.* 1. İçinden çıkılması güç, sakıncalı durum. 2. Büyük zarar ve sıkıntıya yol açan olay veya kimse.
 b.+sı 1/008/b
 b.+sıdır 1/011/0089
 b.+ya 1/022/0148
 b.+yı 1/018/0021
 [=4]
 belâ ara-: *d.* Kavga çıkarmak için fırsat kollamak.
 b.+(belânı ara) 1/027/0236
 [=1]
 belâ çek-: *d.* Sıkıntı, üzüntü, eziyet yaşamak.
 b.-ecek 1/004/0109
 [=1]
 belâ gör-: *d.* Sıkıntı, üzüntü, eziyet yaşamak.
 b.-üyor 1/018/0021
 [=1]
 belâsını bul-: *d.* Hak ettiği cezayı görmek.
 b.+sun 1/022/0063

[=1]
 belâya sok-: *d.* Birini, kötü sonuçlar verecek bir duruma itmek.
 b. 1/027/0166
 [=1]
 belde: *i.* Çevre, çevrede yaşayanlar.
 b.+nin+(2) 1/022/0025
 [=1]
 belki: *zf.* Olabilir ki, muhtemel olarak.
 b. 1/003/0041, 1/006/0051, 1/006/0052, 1/008/0056, 1/009/0115, 1/009/0124, 1/013/0034, 1/020/0044, 1/022/0052, 1/027/0177, 1/027/0202, 1/028/0137, 1/038/0080, 1/043/0007
 [=14]
 belki de: *zf.* *Şu da olabilir* anlamında kullanılan bir söz.
 b. 1/003/0074, 1/016/0103
 [=2]
 belle-: Sanmak.
 b.-din 1/027/0208
 b.-dinse 1/027/0100
 [=2]
 belli: *sf.* Gizli olmayan, ortada olan, anlaşılan, bedihi, zahir, aşikâr.
 b. 1/016/0043
 [=1]
 bembeyaz: *sf.* Çok beyaz veya apak
 b. 1/022/0012
 [=1]
 Be-merdî ki mülk-i serâser zemîn/Niyerzed ki hûnî

- çeked ber zemîn: Bütün
dünya mülkü bir damla
kanın yere dökülmesine
değmez (Sa‘dî).
b. 1/019/by1
[=1]
be-merhale: Menzile, konağa
kadar.
b. 1/006/0008
[=1]
ben: *zm.* Teklik birinci şahısı
gösteren söz.
b. 1/001/0001, 1/002/0053,
1/002/0056, 1/003/0014,
1/003/0080, 1/003/0088,
1/003/0094, 1/005/0001,
1/005/0032, 1/005/0040,
1/009/0080, 1/009/0085,
1/009/0102, 1/009/0112,
1/009/0139, 1/010/0045,
1/011/0031, 1/011/0078,
1/012/0018, 1/012/0030,
1/013/0015, 1/013/0049,
1/013/0062, 1/013/0071,
1/014/0065, 1/016/0006,
1/016/0021, 1/016/0024,
1/016/0053, 1/016/0060,
1/016/0083, 1/016/0086,
1/016/0110, 1/020/0107,
1/020/0175, 1/020/0176,
1/022/0014, 1/022/0065,
1/022/0090, 1/022/0092,
1/022/0098, 1/022/0106,
1/023/0044, 1/024/0036,
1/025/0051, 1/025/0060,
1/026/0039, 1/027/0182,
1/027/0186, 1/027/0221,
1/027/0224, 1/027/0253,
1/028/0003, 1/028/0036,
1/028/0045, 1/028/0053,
1/028/0054, 1/028/0132,
1/029/0005, 1/035/0003,
1/038/0027, 1/039/0007,
1/039/0054, 1/040/0006,
1/042/0003, 1/042/0032,
1/042/0052, 1/042/0059,
1/042/0073, 1/042/0090
b.+a+(bana) 1/001/0001,
1/003/0016, 1/003/0069,
1/003/0077, 1/003/0084,
1/005/0034, 1/007/0010,
1/011/0023, 1/011/0089,
1/012/0058, 1/012/0093,
1/013/0005, 1/014/0009,
1/014/0062, 1/014/0150,
1/016/0043, 1/016/0048,
1/018/0012, 1/022/0100,
1/023/0062, 1/024/0034,
1/025/0033, 1/025/0065,
1/028/0022, 1/028/0088,
1/028/0132, 1/040/0005
b.+de 1/006/0005,
1/016/0067, 1/022/0102,
1/023/0067, 1/026/0095
b.+den 1/010/0035,
1/014/0063
b.+i 1/003/0076,
1/003/0079, 1/003/0088,
1/003/0096, 1/003/0112,
1/005/0059, 1/007/0004,
1/009/0089, 1/009/0091,
1/012/0050, 1/014/0064,
1/014/0156, 1/014/0157,
1/016/0066, 1/022/0017,
1/022/0171, 1/022/0185,
1/025/0044, 1/026/0080,
1/027/0170, 1/028/0007,
1/028/0030, 1/028/0063
b.+im 1/003/0075,
1/005/0021, 1/005/0025,

- 1/005/0037, 1/005/0045, andıracak kadar ortak
 1/005/0076, 1/006/0011, nitelikler bulunmak,
 1/009/0099, 1/009/0100, andırmak.
 1/009/0119, 1/009/0131, b.-r 1/010/0003,
 1/013/0010, 1/013/0034, 1/027/0028, 1/027/0137
 1/014/0001, 1/020/0051, b.-rdi 1/038/0047
 1/020/0135, 1/020/0163, [=4]
 1/022/0086, 1/027/0165, benzer: *sf.* Nitelik, görünüş ve
 1/027/0238, 1/028/0004, yapı bakımından bir
 1/028/0052, 1/028/0115, başkasına benzeyen veya
 1/038/0041, 1/038/0083, ona eş olan, benzeri,
 1/039/0021, 1/041/0009, müşabih, mümasil.
 1/042/0021 b. 1/021/0035
 b.+imdir 1/019/dn [=1]
 b.+imki 1/009/0127 benzet-: Bir şeyde başka şeye
 b.+imle 1/002/0051, benzer yönler bulmak.
 1/022/0021 b.-meyin 1/027/0018
 b.+imse 1/005/0061 [=1]
 b.+mişim 1/022/0007 beraber: *zf.* Birlikte, bir arada.
 [=161] b. 1/002/0051, 1/003/0027,
 benân-ı endîşe: *i.t.* Düşüncenin 1/010/0098, 1/019/dn,
 parmakları. 1/022/0021, 1/022/0051
 b. 1/027/0196 [=6]
 [=1] beraberce: *zf.* Birlikte, beraber
 bence: *zf.* Bana göre, benim olarak.
 düşüncemce. b. 1/042/0048
 b. 1/001/0006, 1/003/0002, [=1]
 1/010/0015, 1/016/0078, ber-ceste: *sf.* Güzel, latif.
 1/019/0023 b. 1/010/0029, 1/038/0073
 [=5] [=2]
 bende: *i.* Kul, köle. bereket versin: *d.* Bir kimsenin bir
 b.+sidir 1/020/0138 durumdan hoşnutluğunu
 [=1] anlatan *İyi ki, Allah'a*
 benzine kan gel-: *d.* Yüzünün *şükür ki* anlamında bir söz.
 solgunluğu geçmek, b. 1/016/0070
 sağlığı yerine gelmek. b. 1/020/0041
 b.-di 1/016/0088 [=1]
 [=1] berhâne: *br. i.* Eski veya harap
 benze-: İki kişi veya nesne bulunan büyük ev.
 arasında birbirini b.+yi 1/028/0032

[=1]
 beri+(1): *i.* Konuşanın önündeki
 iki uzaklıktan kendisine
 daha yakın olanı.
 b.+den 1/004/0091,
 1/008/0062
 [=2]
 beri+(2): *e.* -den bu yana.
 b. 1/028/0030
 b.+dir 1/003/0010
 [=2]
 beriki: *zm.* Beride olan kimse.
 b. 1/013/0037
 [=1]
 berk: *i.* Şimşek.
 b. 1/025/0038
 [=1]
 berk-ı hâtıf: *sf.t.* Göz kamaştıran
 şimşek.
 b. 1/025/0006
 [=1]
 berk-süvârâne: *zf.* Şimşeğe binmiş
 gibi.
 b. 1/008/0061
 [=1]
 besbelli: *zf.* Anlaşıldığına göre,
 anlaşılıyor ki.
 b. 1/027/0083, 1/027/0133
 [=2]
 besîm ol-: *br. f.* Güteryüzlü, güleç
 hâle gelmek.
 b.-urdu 1/014/0117
 [=1]
 besle-: 1. Yiyecek ve içeceğini
 sağlamak. 2. Yetiştirmek.
 b.-yeceksin 1/005/0030
 b.-yen 1/026/0051
 b.-yip 1/005/0049
 [=4]

beslen-: Besleme işine konu
 olmak.
 b.-en 1/027/0092
 [=1]
 besmelesiz: *i.* Çocuklar için *piç*
 anlamında kullanılan bir
 sövgü sözü.
 b. 1/027/0163
 [=1]
 beste-i lâhût: *i.t.* Ulûhiyet
 âleminin ezgisi.
 b. 1/010/0064
 [=1]
 beş+(1): *i.* Dörtten bir artık [yaş].
 b. 1/021/0017, 1/042/0013
 b.+inde 1/038/0038
 [=3]
 beş+(2): *sf.* Dörtten bir artık.
 b. 1/007/0007, 1/007/0026,
 1/018/0006, 1/027/0225
 [=4]
 beşer: *i.* İnsanoğlu, insan.
 b. 1/004/0043, 1/008/0015,
 1/008/0047, 1/022/0124,
 1/022/0131, 1/022/0134,
 1/030/0005
 b.+in 1/004/0122
 [=8]
 beşer onar: *zf.* Yaklaşık beşi, onu
 bir arada olarak, küme
 küme.
 b.1/007/0021
 [=1]
 beşik: *i.* Bebekleri yatırmaya ve
 sallayarak uyutmaya
 yarayan, tahta veya
 demirden yapılmış sallanır
 bir çeşit küçük karyola.
 b. 1/042/0024
 [=1]

beşik salıncak: *br. i.* Bayram
yerinde kurulan bir tür
salıncak.

b.+lar 1/011/0039

[=1]

beşinci+(1): *i.* Beş sayısının sıra
sıfatı, sırada dördüncüden
hemen sonra gelen.

b. 1/013/0040

[=1]

beşinci+(2): *sf.* Beş sayısının sıra
sıfatı, sırada dördüncüden
hemen sonra gelen.

b. 1/013/0041

[=1]

beş on: *sf.* Az sayıda, biraz.

b. 1/005/0001, 1/005/0071,
1/007/0037, 1/009/0033,
1/009/0073, 1/014/0095,
1/014/0095, 1/015/0003,
1/020/0091, 1/022/0151,
1/026/0006, 1/026/0025,
1/027/0093, 1/040/0011,
1/041/0040

[=15]

beşûş: *sf.* Güler yüzlü, şen.

b. 1/022/0044

[=1]

beş vakit: *br. i.* Günün sabah,
öğle, ikindi, akşam ve
yatsı zamanları.

b. 1/016/0100

[=1]

beti benzi kül gibi ol-: *d.* Her
hangi bir sebeple kanı
çekilip yüzü solmak.

b.+(bet beniz kül gibi
olmuş) 1/003/0028

[=1]

beter: *sf.* Daha kötü, çok kötü.

b. 1/020/0044

[=1]

bevâdî: *i.* Sahralar, çöller, kırlar.

b. 1/008/0027

[=1]

bey+(1): *i.* Erkek adlarından sonra
kullanılan saygı sözü.
[(Özel isimle birlikte
büyük yazılır.)]

b. 1/014/b, 1/014/0001,
1/022/0001, 1/028/0038,
1/028/0052

[=5]

bey+(2): *i.* Erkek özel adları
yerine kullanılan bir söz.

b.+im 1/003/0016,
1/028/0047

b.+imin 1/028/0059

[=3]

bey+(3): *i.* Erkek sıfatlarının
hemen arkasına eklenen
ikinci derecede bir unvan.

b. 1/003/0063

[=1]

bey+(4): *i.* İskambil kâğıtlarında
birli, as.

b. 1/027/0132

[=1]

beyâbân: *i.* Çöl, kır.

b. 1/035/0004

[=1]

beyâbân-ı vahşet: *i.t.* Yabani,
ıssız, korku çölü.

b.+i 1/006/0003

[=1]

beyân: *i.* Söyleme, anlatma,
bildirme.

b.+ın+(1) 1/012/0031

[=1]

beyân-ı ukde-güdâz: *sf.t.* Zorluk
çözen anlatım.

b.+ın+(1)+la 1/014/0076
[=1]

beyaz: *sf.* Ak, *kara*, *siyah* karşıtı
renkte olan.

b. 1/002/0057, 1/021/0002,
1/027/0113, 1/027/0125
[=4]

beybaba: *br. i.* Çocukların
babaları için kullandığı
saygı sözü.

b. 1/042/0002, 1/042/0034,
1/042/0056, 1/042/0067,
1/042/0074

b.+m 1/009/0092
[=6]

beyhûde: *zf.* Boşuna.

b. 1/041/0013, 1/041/0042,
1/042/0083
[=3]

beyin: *i.* 1. Kafatasının üst
bölümünde beyin zarı ile
örtülü, iki yarım yuvar
biçiminde sinir kütlesinden
oluşan, duyum ve bilinç
merkezlerinin bulunduğu
organ, dimağ. 2.
Muhakeme, usa vurma. 3.
Akıl, anlayış.

b.+e+(beyne) 1/027/0197

b.+imde+(beynimde)
1/020/0173

b.+imizde+(beynimizde)
1/014/0054

b.+inde+(beyninde)
1/008/0022

b.+lerde 1/027/0206
[=5]

beyt: *i.* Anlam bakımından
birbirine bağlı iki dizeden
oluşmuş şiir parçası.

b.+e 1/027/0115
[=1]

beyt-ullâh: *i.t.* Allah'ın evi.

b.+ı+(3) 1/019/0071
[=1]

beyt-ül-kasîd-i şî'r: *i.t.* Şiirin
kasidenin en seçkin iki
satırı, beyti.

b.+ı+(3) 1/017/0009
[=1]

bezm-i fütûh: *i.t.* Gönül ferahlığı
meclisi.

b. 1/012/0071
[=1]

bırak-+(1): 1. Koymak. 2. Engel
olmamak. 3. Boş ver,
dikkate alma, üzerinde
durma, üzülme, sıkılma. 4.
Bir alışkanlıktan veya bir
işten vazgeçmek.

b. 1/003/0113, 1/005/0040,
1/007/0029, 1/009/0051,
1/009/0122, 1/009/0126,
1/013/0024, 1/020/0072,
1/020/0105, 1/022/0130,
1/022/0145, 1/027/0182,
1/027/0233, 1/028/0065

b.-ın 1/009/0142,
1/020/0093

b.-ırlar 1/003/0103

b.-madın 1/033/0016

b.-mayın 1/020/0146

b.-mışsan 1/041/0008

b.-mıyor 1/022/0095

b.-salar 1/027/0170

b.-tım 1/005/0062,
1/015/0017

- b.-tın 1/020/0003,
1/038/0025
[=26]
bırak-+(2): Ölen birinden iş, kişi
vb. şeyler kalmak.
b.-tın 1/014/0053
[=1]
bıyık: *i.* Üst dudak üzerinde çıkan
kıllar.
b. 1/020/0122
[=1]
bıyık bur-: *br. f.* Çalım yapmak
amacıyla bıyıklarını
kıvırmak.
b.-uyor 1/027/0192
[=1]
biber: *i.* Patlıcangillerden,
yurdumuzda çok yetişen
ve çeşitli türleri bulunan
bitkinin kurutulup baharat
olarak yararlanılan ürünü.
b. 1/007/0006
[=1]
bî-çâre: *br. i.* Çaresiz, zavallı
kimse.
b. 1/003/0074, 1/003/0106,
1/015/0007, 1/015/0037,
1/016/0036, 1/016/0044,
1/020/0166, 1/028/0124
b.+de 1/028/0034
b.+ler 1/023/0018
b.+yi 1/003/0037,
1/008/0031
[=12]
bî-dâdı kaldırma-: *d.* Zulmü,
işkenceyi çekmemek;
zulme, işkenceye
tahammül etmemek.
b.-maz 1/019/0087
[=1]
bîdâr+(1): *i.* Uyanık, uyumayan
[kimse].
b. 1/022/0022
[=1]
bîdâr+(2): *i.* Uyanık, uyumayan
[aydınlık durumda olan].
b. 1/002/0016, 1/023/0016
[=2]
bîdâr+(3): *i.* Aşık, düşkün.
b.+ın+(1) 1/012/0083
[=1]
bîdâr et-+(1): *br. f.* Uyanık hâle
getirmek, uyandırmak.
b.-ti 1/022/0180
[=1]
bîdâr et-+(2): *br. f.* Bir kimseye
bir davranışta bulunmasını
veya bulunmamasını
söylemek, ikaz etmek,
uyarmak, uyandırmak.
b. 1/041/0038
[=1]
bîdâr et-+(3): *br. f.* Canlandırmak,
uyandırmak.
b.-erdi+(bîdâr ederdi)
1/043/0007
[=1]
bîdâr et-+(4): *br. f.* Ortaya
çıkarmak, depreştirmek,
uyandırmak.
b.-ince+(bîdâr edince)
1/014/0033
[=1]
bîdâr ol-: *br. f.* Uyanık hâlde
bulunmak, uyumamak.
b.-anlardan 1/006/0032
[=1]
bidâyet: *i.* Başlama, başlangıç.
b.+te 1/015/0026
[=1]

- bî-gâile: *i.* [Azade, hür].
 b. 1/012/0070
 [=1]
- bî-gâne: *i.* 1. Yabancı. 2. İlgisiz, kayıtsız.
 b.+si 1/006/0054
 [=1]
- bî-günâh: *sf.* Günahı veya suçu olmayan.
 b. 1/020/0094
 [=1]
- bî-haber: *sf.* Haberi olmayan, haber almamış, hiçbir bilgisi olmayan.
 b. 1/022/0031
 [=1]
- bî-hareket: *sf.* Hareket etmeyen, yerinden kımıldamayan, durgun, durağan.
 b. 1/013/0053
 [=1]
- bî-karâr et-: *br. f.* Karar vermekte güçlük çeken, duruksun, mütereddît hâle getirmek.
 b.-ti 1/023/0049
 b.-iyor+(bî-karâr ediyor)
 1/014/0048
 [=2]
- bî-kes kal-: *d.* Kimsesiz, sahipsiz, koruyucusuz olmak.
 b.-ır 1/022/0115
 [=1]
- bil-: 1. Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak. 2. Tanımak, hatırlamak.
 b. 1/027/0180
 b.-diğim 1/038/0081
 b.-din 1/028/0038
 b.-emem 1/016/0022
 b.-emez 1/022/0070
- b.-enler 1/041/0033
 b.-inse 1/043/0010
 b.-ir 1/004/0107,
 1/009/0091, 1/014/0001,
 1/014/0153, 1/020/0083,
 1/020/0120, 1/020/0137,
 1/027/0002, 1/027/0047,
 1/028/0133, 1/042/0038
 b.-irim 1/001/0004,
 1/016/0068, 1/028/0053
 b.-iriz 1/038/0013
 b.-irmiş 1/042/0093
 b.-irse 1/020/0099
 b.-irsin 1/027/0220
 b.-irsiniz 1/038/0012
 b.-iyordum 1/003/0015
 b.-mem 1/001/0005,
 1/006/0058, 1/008/0002,
 1/009/0143, 1/014/0148,
 1/016/0102, 1/019/0084,
 1/021/0046, 1/027/0066,
 1/028/0149, 1/040/0005
 b.-meyen 1/003/0095,
 1/005/0097, 1/022/0002,
 1/027/0080
 b.-meyenler 1/041/0033
 b.-meyerek 1/004/0041,
 1/005/0004
 b.-meyiz 1/016/0005
 b.-mez 1/008/0024
 b.-mezdim 1/009/0024
 b.-mezler 1/010/0022,
 1/028/0136
 b.-miyor 1/027/0237
 b.-miyorum 1/003/0083,
 1/003/0089
 b.-sen 1/009/0098,
 1/015/0014, 1/017/0002,
 1/028/0069, 1/042/0034
 b.-seniz 1/002/0046

- b.-sin 1/020/0099
[=62]
- bile: *bağ.* 1. Da, de, dahi.
b. 1/004/0002, 1/004/0034,
1/006/0059, 1/015/0008,
1/016/0115, 1/020/0102,
1/022/0111, 1/022/0138,
1/023/0038, 1/026/0068,
1/027/0005, 1/027/0176,
1/028/0126
[=13]
- bi'l-farz: *e.* Söz gelişi, diyelimki.
b. 1/004/0109
[=1]
- bilin-: Bilme işine konu olmak,
anlaşılmak, öğrenilmek.
b.-mez 1/041/0014,
1/042/0028
[=2]
- billâh: *zf.* 1. Allah için. 2. *İnan*
olsun anlamında kullanılan
bir söz.
b. 1/027/0156
[=1]
- billâhi: *zf.* 1. Allah için. 2. *İnan*
olsun anlamında kullanılan
bir söz.
b. 1/020/0074
[=1]
- bîmâr: *sf.* Hasta.
b.+ı+(3) 1/004/0097
[=1]
- bî-mecâl: *sf.* Güçsüz, kuvvetsiz,
dermansız, takatsiz.
b. 1/006/0051
[=1]
- bin: *sf.* Pek çok, çok sayıda.
b. 1/002/0018, 1/004/0015,
1/004/0035, 1/004/0085,
1/004/0087, 1/004/0109,
1/006/0060, 1/007/0041,
1/007/0055, 1/009/0003,
1/009/0004, 1/010/0023,
1/010/0033, 1/010/0035,
1/011/0022, 1/014/0033,
1/014/0042, 1/014/0061,
1/014/0079, 1/014/0097,
1/014/0111, 1/017/0057,
1/019/0008, 1/019/0009,
1/019/0027, 1/020/0172,
1/020/0173, 1/024/0057,
1/026/0059, 1/033/0011,
1/038/0083, 1/041/0020,
1/043/0004
[=33]
- bin-: Yüksek bir şeyin veya bir
hayvanın üstüne çıkıp
ayaklarını sallandırarak
oturmak.
b.-mede 1/011/0052
b.-miş 1/027/0113
b.-sin 1/011/0092
[=3]
- binâ: *i.* Arapça fiil çatısını konu
edinen bilim veya kitap.
b.+ya 1/027/0214
[=1]
- bin belâ: *zf.* Güçlülük, zorlukla.
b. 1/022/0143
[=1]
- bindir-: Bir kimseyi bir şeyin
üzerine çıkartmak,
oturtmak veya içine
yerleştirmek, binmesini
sağlamak.
b.-di 1/003/0109
[=1]
- bin kerre: *zf.* Pek çok, tekrar
tekrar, çok kez, defakarca.
k. 1/008/0014, 1/021/0021

- [=2]
bî-nihâye: *sf.* Sonsuz, sonu
gelmez, bitip tükenmez.
b. 1/010/0060, 1/010/0078
[=2]
bî-nihâyet: *sf.* Sonsuz, sonu
gelmez, bitip tükenmez.
b. 1/026/0087
[=1]
binlerce: *sf.* Pek çok, çok sayıda.
b. 1/002/0006, 1/004/0077,
1/004/0093, 1/004/0110,
1/004/0118, 1/004/0136,
1/008/0016, 1/008/0037,
1/014/0115, 1/015/0016,
1/016/0034, 1/019/0071,
1/020/0005, 1/026/0049,
1/026/0069, 1/028/0145,
1/033/0007, 1/033/0009
[=18]
bin türlü: *sf.* Birbirinden çok
farklı, çok değişik, bin
çeşit.
b. 1/006/0012, 1/008/0046
[=2]
bî-pâyan: *sf.* Sonsuz, tükenmez.
b. 1/017/0053, 1/038/0078
[=2]
bî-pervâ: *sf.* Çekinmez, sakınmaz,
korkusuz.
b. 1/038/0068
[=1]
bir+(1): *i.* Aynı, eşit.
b. 1/020/0009, 1/041/0033
[=2]
bir+(2): *sf.* Sayı olarak tek adet.
b. 1/002/0059, 1/002/0060,
1/002/0061, 1/002/0062,
1/003/0015, 1/003/0065,
1/003/0104, 1/004/0004,
1/004/0130, 1/005/0016,
1/005/0018, 1/005/0023,
1/005/0074, 1/005/0074,
1/006/0007, 1/006/0050,
1/007/0032, 1/007/0054,
1/009/0025, 1/009/0028,
1/009/0029, 1/009/0030,
1/009/0034, 1/009/0035,
1/009/0036, 1/009/0072,
1/009/0106, 1/010/0086,
1/010/0087, 1/010/0087,
1/011/0086, 1/011/0087,
1/012/0061, 1/013/0011,
1/013/0048, 1/015/0005,
1/015/0008, 1/016/0007,
1/016/0056, 1/016/0073,
1/016/0097, 1/016/0105,
1/016/0110, 1/019/0028,
1/019/0063, 1/020/0032,
1/020/0113, 1/020/0126,
1/021/0028, 1/022/0083,
1/022/0099, 1/022/0119,
1/024/0061, 1/026/0067,
1/027/0009, 1/028/0047,
1/028/0085, 1/028/0094,
1/028/0129, 1/028/0142,
1/038/0003
b.+(bi) 1/007/0017,
1/027/0145
[=63]
bir+(3): *sf.* Her hangi bir varlığı
belirsiz olarak gösteren
sayı.
b. 1/001/0009, 1/002/0003,
1/002/0004, 1/002/0005,
1/002/0008, 1/002/0017,
1/002/0017, 1/002/0021,
1/002/0025, 1/002/0026,
1/002/0028, 1/002/0029,
1/002/0034, 1/002/0038,

1/002/0069,	1/002/0075,	1/007/0024,	1/007/0028,
1/002/0088,	1/002/0092,	1/007/0033,	1/007/0034,
1/003/0002,	1/003/0004,	1/007/0035,	1/007/0038,
1/003/0009,	1/003/0017,	1/008/0004,	1/008/0033,
1/003/0022,	1/003/0022,	1/008/0035,	1/008/0036,
1/003/0032,	1/003/0034,	1/008/0044,	1/008/0048,
1/003/0038,	1/003/0060,	1/008/0049,	1/008/0057,
1/003/0067,	1/003/0072,	1/008/0058,	1/009/0008,
1/003/0079,	1/003/0081,	1/009/0013,	1/009/0017,
1/003/0089,	1/003/0096,	1/009/0020,	1/009/0024,
1/003/0107,	1/003/0113,	1/009/0026,	1/009/0027,
1/003/0114,	1/003/0115,	1/009/0037,	1/009/0052,
1/004/0009,	1/004/0012,	1/009/0073,	1/009/0086,
1/004/0022,	1/004/0028,	1/009/0100,	1/009/0107,
1/004/0034,	1/004/0039,	1/009/0123,	1/010/0005,
1/004/0051,	1/004/0052,	1/010/0011,	1/010/0017,
1/004/0053,	1/004/0063,	1/010/0017,	1/010/0019,
1/004/0065,	1/004/0072,	1/010/0021,	1/010/0030,
1/004/0079,	1/004/0079,	1/010/0047,	1/010/0054,
1/004/0081,	1/004/0087,	1/010/0061,	1/010/0077,
1/004/0088,	1/004/0102,	1/010/0094,	1/011/0005,
1/004/0104,	1/004/0113,	1/011/0006,	1/011/0015,
1/004/0116,	1/004/0120,	1/011/0016,	1/011/0027,
1/004/0126,	1/004/0128,	1/011/0041,	1/011/0044,
1/004/0134,	1/005/0005,	1/011/0047,	1/011/0050,
1/005/0007,	1/005/0007,	1/012/0015,	1/012/0022,
1/005/0009,	1/005/0015,	1/012/0023,	1/012/0025,
1/005/0017,	1/005/0028,	1/012/0027,	1/012/0038,
1/005/0057,	1/005/0062,	1/012/0050,	1/012/0064,
1/005/0072,	1/005/0073,	1/012/0071,	1/013/0022,
1/005/0079,	1/005/0081,	1/013/0026,	1/013/0038,
1/005/0084,	1/005/0087,	1/013/0052,	1/013/0061,
1/005/0096,	1/006/0001,	1/013/0070,	1/013/0072,
1/006/0002,	1/006/0017,	1/014/0001,	1/014/0001,
1/006/0018,	1/006/0019,	1/014/0001,	1/014/0001,
1/006/0027,	1/006/0030,	1/014/0011,	1/014/0014,
1/006/0035,	1/006/0038,	1/014/0017,	1/014/0041,
1/006/0046,	1/006/0058,	1/014/0041,	1/014/0054,
1/006/0059,	1/007/0001,	1/014/0069,	1/014/0077,
1/007/0003,	1/007/0022,	1/014/0085,	1/014/0120,

1/014/0144,	1/015/0002,	1/021/0019,	1/021/0035,
1/015/0004,	1/015/0024,	1/021/0037,	1/022/0004,
1/015/0025,	1/016/0026,	1/022/0011,	1/022/0012,
1/016/0027,	1/016/0028,	1/022/0022,	1/022/0023,
1/016/0029,	1/016/0033,	1/022/0029,	1/022/0032,
1/016/0057,	1/016/0059,	1/022/0035,	1/022/0036,
1/016/0077,	1/016/0080,	1/022/0044,	1/022/0067,
1/016/0082,	1/016/0086,	1/022/0113,	1/022/0113,
1/016/0099,	1/016/0107,	1/022/0115,	1/022/0117,
1/016/0112,	1/017/0002,	1/022/0120,	1/022/0133,
1/017/0010,	1/017/0017,	1/022/0162,	1/023/0004,
1/017/0017,	1/017/0022,	1/023/0006,	1/023/0014,
1/017/0027,	1/017/0032,	1/023/0015,	1/023/0016,
1/017/0042,	1/017/0045,	1/023/0028,	1/023/0043,
1/017/0047,	1/017/0048,	1/023/0046,	1/023/0052,
1/017/0051,	1/017/0054,	1/023/0060,	1/023/0067,
1/017/0056,	1/017/0058,	1/024/0002,	1/024/0004,
1/017/0059,	1/017/0061,	1/024/0007,	1/024/0030,
1/017/0062,	1/018/0002,	1/024/0036,	1/024/0037,
1/018/0002,	1/018/0015,	1/024/0051,	1/025/0003,
1/018/0017,	1/018/0024,	1/025/0014,	1/025/0041,
1/018/0026,	1/018/0034,	1/025/0051,	1/025/0058,
1/018/0041,	1/018/0045,	1/025/b,	1/026/0009,
1/018/0047,	1/019/0003,	1/026/0060,	1/026/0066,
1/019/0009,	1/019/0022,	1/026/0069,	1/026/0077,
1/019/0035,	1/019/0038,	1/026/0085,	1/027/0017,
1/019/0050,	1/019/0054,	1/027/0043,	1/027/0052,
1/019/0083,	1/019/0089,	1/027/0056,	1/027/0067,
1/020/0003,	1/020/0008,	1/027/0068,	1/027/0068,
1/020/0011,	1/020/0012,	1/027/0069,	1/027/0079,
1/020/0016,	1/020/0022,	1/027/0082,	1/027/0083,
1/020/0023,	1/020/0031,	1/027/0084,	1/027/0086,
1/020/0043,	1/020/0060,	1/027/0090,	1/027/0099,
1/020/0064,	1/020/0076,	1/027/0113,	1/027/0193,
1/020/0077,	1/020/0080,	1/027/0200,	1/027/0201,
1/020/0085,	1/020/0087,	1/027/0208,	1/027/0220,
1/020/0091,	1/020/0092,	1/027/0221,	1/027/0239,
1/020/0096,	1/020/0112,	1/027/0256,	1/028/0002,
1/020/0114,	1/020/0174,	1/028/0015,	1/028/0051,
1/021/0005,	1/021/0006,	1/028/0086,	1/028/0089,

- 1/028/0092, 1/028/0100, 1/042/0021, 1/042/0044,
 1/028/0100, 1/028/0106, 1/042/0049, 1/042/0059,
 1/028/0123, 1/028/0126, 1/042/0091, 1/043/0005,
 1/028/0154, 1/028/0159, 1/044/0002, 1/044/0004
 1/029/0002, 1/029/0004, b.+(bi) 1/009/0066
 1/029/0009, 1/030/0003, [=382]
 1/030/0004, 1/030/0005, bir+(4): *zf.* Sadece, yalnız.
 1/030/0010, 1/030/0011, b. 1/022/0007, 1/028/0133,
 1/030/b, 1/031/b, 1/041/0004
 1/032/0001, 1/032/0001, [=2]
 1/032/0006, 1/032/0007, bir+(5): *zf.* Bir kez, bir defa
 1/033/0003, 1/033/0008, olarak.
 1/033/b, 1/038/0001, b. 1/013/0064, 1/020/0143,
 1/038/0003, 1/038/0023, 1/020/0144, 1/024/0055,
 1/038/0035, 1/038/0038, 1/026/0013, 1/026/0037,
 1/038/0043, 1/038/0045, 1/026/0039, 1/027/0067,
 1/038/0055, 1/038/0059, 1/027/0087, 1/027/0162,
 1/038/0069, 1/038/0072, 1/027/0167, 1/028/0005,
 1/038/0087, 1/038/0093, 1/041/0010, 1/042/0007
 1/038/0095, 1/038/0095, [=14]
 1/038/0098, 1/039/0001, bir a'lâ: *zf.* Çok fazla, [çok kötü,
 1/039/0002, 1/039/0004, şiddetli biçimde].
 1/039/0006, 1/039/0006, b. 1/042/0036
 1/039/0009, 1/039/0010, [=1]
 1/039/0014, 1/039/0015, bir alay: *sf.* Çok sayıda, birçok, bir
 1/039/0017, 1/039/0018, sürü, pek çok.
 1/039/0020, 1/039/0033, a. 1/021/0026, 1/026/0015,
 1/039/0037, 1/039/0048, 1/041/0027
 1/039/0048, 1/039/0051, [=3]
 1/040/0010, 1/040/0013, bir ân: *zf.* Çok kısa bir süre.
 1/040/0015, 1/040/0017, b. 1/004/0041, 1/010/0044,
 1/040/0019, 1/040/0020, 1/024/0024, 1/025/0035
 1/040/0023, 1/040/0025, [=4]
 1/040/0025, 1/040/0027, bir ânda: *zf.* Çabucak.
 1/040/0029, 1/040/0041, b. 1/004/0040, 1/014/0099,
 1/040/0043, 1/041/0001, 1/014/0117, 1/019/0058
 1/041/0012, 1/041/0017, [=4]
 1/041/0020, 1/041/0029, bir arada: *zf.* Toplu bir durumda,
 1/041/0032, 1/041/0043, birlikte, toplu olarak.
 1/042/0001, 1/042/0012, b. 1/028/0108

[=1]
 bir aralık: *zf.* Kısa bir süre.
 b. 1/002/0088, 1/006/0005,
 1/016/0112
 [=1]
 bir avuç: *sf.* Çok az.
 a. 1/019/0021, 1/040/0006
 [=2]
 biraz+(1): *sf.* Bir parça, azıcık.
 b. 1/007/0005, 1/007/0019,
 1/009/0039, 1/009/0046,
 1/009/0133, 1/020/0100,
 1/022/0048, 1/026/0079
 [=8]
 biraz+(2): *zf.* 1. Kısa bir süre için.
 2. Az miktarda.
 b. 1/002/0064, 1/003/0042,
 1/005/0065, 1/009/0050,
 1/009/0061, 1/010/0088,
 1/010/0096, 1/011/0012,
 1/011/0041, 1/011/0075,
 1/011/0092, 1/013/0035,
 1/013/0046, 1/013/0065,
 1/016/0063, 1/020/0045,
 1/020/0062, 1/020/0080,
 1/021/0022, 1/022/0005,
 1/022/0093, 1/027/0010,
 1/027/0064, 1/027/0238,
 1/028/0165, 1/032/0005,
 1/032/0013
 [=27]
 birazdan: *zf.* Az sonra.
 b. 1/005/0092, 1/042/0070
 [=2]
 bir bir: *zf.* Tek tek, bir bir.
 b. 1/019/0075, 1/022/0164,
 1/038/0085
 [=3]
 birçoğu: *zm.* Çok sayıda olan
 kimse veya şey.

b. 1/028/0160
 [=1]
 birçok: *sf.* Oldukça çok, sayısı
 belirsiz, bir hayli,
 müteaddit.
 b. 1/005/0061, 1/019/0059,
 1/019/0072, 1/019/0081,
 1/027/0121, 1/032/0010,
 1/038/0081
 [=7]
 bir daha: *zf.* İkinci kez, asla.
 b. 1/003/0011, 1/028/0112,
 1/033/0006
 [=3]
 bir de: *bağ.* 1. Ek olarak, ve,
 fazladan anlamları katar. 2.
 Umulanın veya
 beklenilenin dışında bir
 durumu anlatan cümlelerin
 başına gelir.
 b. 1/006/0009, 1/009/0022,
 1/009/0025, 1/009/0032,
 1/009/0072, 1/016/0115,
 1/022/0018, 1/023/0025,
 1/025/0013, 1/027/0131,
 1/028/0133, 1/028/0147
 [=12]
 birden+(1): *zf.* Ansızın.
 b. 1/004/0012, 1/011/0076,
 1/023/0013, 1/025/0007,
 1/027/0080, 1/038/0021
 [=6]
 birden+(2): *zf.* Birlikte, beraberce,
 hepsi bir arada.
 b. 1/003/0037, 1/011/0066
 [=2]
 birdenbire: *zf.* Ansızın.
 b. 1/021/0045
 [=2]
 birer: *sf.* Herkese bir.

- b. 1/002/0010, 1/002/0080,
1/002/0080, 1/004/0027,
1/005/0091, 1/010/0029,
1/010/0072, 1/011/0042,
1/011/0072, 1/013/0008,
1/014/0038, 1/014/0082,
1/018/0009, 1/018/0009,
1/018/0010, 1/023/0056,
1/027/0063, 1/027/0101,
1/038/0089, 1/042/0002,
1/042/0041
[=29]
- birer birer: *zf.* Tek tek, bir bir.
b.1/014/0096, 1/023/0066,
1/027/0039, 1/027/0116
[=4]
- biri: *zm.* 1. Bir tanesi. 2.
Bilinmeyen bir kimse.
b. 1/003/0092, 1/007/0023,
1/009/0114, 1/015/0040,
1/015/0040, 1/022/0119,
1/027/0191, 1/029/0005
b.+dir 1/014/0001
b.+nde 1/020/0076,
1/020/0077, 1/027/0205
b.+nden 1/016/0016,
1/032/0008
b.+ne+(3) 1/002/0042,
1/010/0057, 1/016/0016
b.+nin+(2) 1/021/0016
b.+si 1/011/0051
[=19]
- birik-: Toplanıp yığılmak.
b.-miş 1/038/0002
[=1]
- birinci: *sf.* Bir sayısının sıra sıfatı.
b. 1/k/b2, 1/011/0025,
1/019/dn, 1/020/0138,
1/027/0092, 1/038/0065
[=6]
- bir kabza: *br. i.* Çok az, bir avuç.
b. 1/019/0036
[=1]
- bir kabza türâb ol-: *d.* Ölmek.
b.-ur 1/033/0010
[=1]
- birkaç: *sf.* Çok olmayan, az
sayıda, az.
b. 1/010/0051, 1/020/0012
[=2]
- bir karış+(1): *sf.* Çok küçük olan.
b. 1/011/0035
[=1]
- bir karış+(2): *sf.* Çok fazla olan.
b. 1/027/0074
[=1]
- bir kerre: *zf.* 1. Aslında. 2. Bir
defa olarak.
b. 1/002/0024, 1/003/0097,
1/008/0013, 1/009/0010,
1/013/0044, 1/015/0035,
1/016/0043, 1/019/0049,
1/021/0047, 1/028/0078,
1/028/0097, 1/028/0115,
1/038/0007, 1/038/0028,
1/039/0008, 1/041/0005
[=16]
- birlikte: *zf.* Beraberce, hep
beraber.
b. 1/014/0067, 1/026/0027
[=2]
- bir müddet: *zf.* Biraz, belirli bir
süre.
b. 1/010/0002
[=1]
- bir parça+(1): *sf.* Biraz, azıcık,
çok az.
b. 1/011/0025, 1/019/0051
[=2]
- bir parça+(2): *zf.* Kısa bir süre.

- b. 1/003/0009, 1/028/0150,
1/042/0015
[=3]
bir parçacık: *zf.* Çok kısa bir süre.
b. 1/038/0035
[=1]
bir sürü: *sf.* Çok sayıda, pek çok.
b. 1/004/0091, 1/011/0064,
1/016/0036
[=3]
bir şey çıkmaz: *d.* İşe yarar bir
durumda olmamak.
b. 1/028/0164
[=1]
bir türlü: *zf.* Hiçbir biçimde, hiçbir
yolla.
b. 1/008/0036, 1/022/0041
[=2]
bir yığın: *sf.* Birçok, pek çok.
b. 1/001/0003, 1/002/0020,
1/007/0046, 1/010/0009,
1/030/0006, 1/031/0003
[=6]
bir zamân+(1): *zf.* Geçmiş
zamanda, eskiden,
vaktiyle.
b. 1/012/0094, 1/014/0032,
1/020/0013, 1/029/0001
[=4]
bir zamân+(2): *zf.* Belirli bir süre,
biraz.
b. 1/019/0086, 1/022/0028,
1/038/0008, 1/039/0043,
1/042/0081
[=5]
bir zerre: *sf.* Biraz, azıcık, çok az.
b. 1/006/0054
[=1]
bister: *i.* Yatak, döşek.
b.+indir 1/017/0015
[=1]
bister-i makber: *i.t.* Mezar yatağı,
kabir.
b.+de 1/025/0011
[=1]
bit-(1): 1. Tükenmek. 2. Sona
ermek. 3. Çok yorulmak.
b.-er 1/002/0066
b.-ince 1/009/0025,
1/027/0115
b.-ip 1/038/0053
b.-iyor 1/027/0218
b.-mez 1/016/0018
b.-miş 1/011/0047,
1/027/0043
b.-ti 1/007/0054,
1/013/0050, 1/020/0163,
1/026/0048, 1/038/0088
[=13]
bit-(2): Bitki, tüy, saç vb. şeyler
çıkıp yetişmek.
b.-se 1/020/0037
b.-tiği 1/020/0117
[=2]
bî-tâb: *sf.* Bitkin, yorgun.
b. 1/003/0029
[=1]
bî-tâb düş-: *d.* Çok yorulmak,
bitkin duruma gelmek.
b.-tü 1/005/0020
[=1]
bî-tâb-ı taharrî kal-: *d.* Aramaktan
yorgun düşmek, çok
yorulmak.
b.-arak 1/004/0016
[=1]
bî-tenâhî: *sf.* Bitmez, tükenmez,
sonsuz.
b.+sin 1/017/0008
[=1]

- bitik: *zf.* Durumu kötü, fena bir şekilde.
 b. 1/022/0091
 [=1]
- bitmiş ol-: *br. f.* Sona ermek.
 b.-se 1/030/0003
 [=1]
- bitpazarı: *br. i.* Eski eşyanın alınıp satıldığı pazar.
 b. 1/027/0103
 [=1]
- bî-vâye: *sf.* Nasipsiz, mahrum.
 b.+ler 1/010/0018
 b.+lere 1/026/0091
 [=2]
- biz+(1): *zm.* Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.
 b. 1/003/0057, 1/005/0066,
 1/006/0001, 1/008/0064,
 1/012/0096, 1/014/0073,
 1/016/0011, 1/020/0016,
 1/021/0039, 1/022/0174,
 1/027/0038, 1/027/0172,
 1/027/0184
 b.+deydi 1/028/0019
 b.+e 1/004/0019,
 1/004/0032, 1/015/0024,
 1/020/0042, 1/022/0083,
 1/026/0065, 1/027/0217,
 1/028/0021, 1/028/0080
 b.+i 1/004/0073,
 1/022/0095, 1/027/0185,
 1/028/0008, 1/028/0127,
 1/028/0152, 1/038/0025
 b.+im 1/005/0003,
 1/005/0064, 1/007/0011,
 1/009/0045, 1/009/0065,
 1/013/0013, 1/015/0001,
 1/016/0042, 1/016/0068,
 1/016/0081, 1/016/0088,
 1/020/0033, 1/020/0039,
 1/020/0047, 1/020/0053,
 1/027/0164, 1/027/0207,
 1/027/0247, 1/027/0253,
 1/028/0122, 1/042/0001
 b.+ler 1/022/0066,
 1/026/0084, 1/027/0055,
 1/028/0161
 b.+lere 1/015/0011
 b.+lerse 1/026/0076
 [=57]
- biz+(2): *zm.* Bazen teklik birinci kişi zamiri *ben* yerine kullanılan bir söz
 b. 1/036/0002
 b.+e 1/016/0019
 b.+im 1/007/0002,
 1/016/0054, 1/042/0060
 [=5]
- bîzâr: *sf.* Rahatsız, bıkmış, usanmış, küskün.
 b. 1/014/0155, 1/025/0060
 b.+ı+(1) 1/023/0017
 b.+ım 1/001/0008
 [=4]
- bîzâr ol-: *br. f.* Rahatsız, bıkmış, usanmış, küskün hâle gelmek.
 b.-madan 1/002/0024
 [=1]
- bodur: *sf.* Enine göre boyu kısa ve tıknaz.
 b. 1/027/0120
 [=1]
- boğ-: 1. Bir canlıyı, soluk almasına engel olarak öldürmek. 2. [Sıkıntı vermek, bunaltmak].
 b.-ar 1/022/0120
 [=1]

boğul-: 1. Havasızlıktan ölmek. 2.

Bunalmak.

b.-dum 1/015/0020

b.-muş 1/009/0014,
1/029/0015

[=3]

boğuş-: Mücadele etmek.

b.-makla 1/004/0119

b.-tum 1/013/0003

b.-ur 1/008/0041

[=3]

bohça: *i.* İçine çamaşır, elbise vb.
koyup sarılan dört köşe
kumaş.

b.+ları 1/027/0102

[=1]

boncuk: *i.* Cam, taş, sedef, tahta,
plastik vb. maddelerden
yapılan, ortası delik, çoğu
yuvarlak ve renkli süs
tanesi.

b. 1/002/0062

[=1]

borç: *i.* Geri verilmek üzere alınan
veya ödenmesi gerekli
para veya başka bir şey.

b.+umla+(borcumla)
1/007/0007

[=1]

boş+(1): *sf.* 1. İçinde, üstünde hiç
kimse veya hiçbir şey
bulunmayan, dolu karşıtı.

b. 1/004/0117

[=1]

boş+(2): Boşuna, yararsız,
gereksiz, beyhude, nafiye.

b. 1/028/0114

b.+tur 1/011/0030

[=2]

boş+(3): *i.* Boşanmış, kanunlara
göre eşlerden biri, aile
ilişkisini kesmiş olmak.

b.+sun 1/009/0138

[=1]

boşa-: Kanunlara göre eşlerden
biri, aile ilişkisini kesmek.

b.-dım 1/009/0130

b.-dın 1/028/0066

b.-mak 1/028/0140

b.-makmış 1/028/0030

b.-maz 1/028/0078,
1/028/0079

b.-mı 1/028/0130

b.-mısam 1/028/0082

b.-rım 1/028/0082,
1/028/0107

b.-rız 1/028/0083

b.-rmış 1/028/0092

b.-rsın 1/028/0066

b.-yorsun+(boşuyorsun)
1/028/0077

[=14]

boşan-(1): Karı ve koca
mahkeme kararı ile
birbirinden ayrılmak.

b.-an 1/016/0036

[=1]

boşan-(2): Bol bol akmak.

b.-an 1/016/0013

b.-dı 1/020/0164

[=2]

boşboğazlık et-: *d.* Gereksiz,
yersiz, düşüncesiz
konuşmak.

b.-me 1/027/0233

[=1]

boş durma-: *d.* Her zaman bir işle
uğraşmak.

- b.-yor+(boş durmuyor) [=1]
1/006/0059
- boş geç-: *d.* Hiçbir şey yapmamak.
b.-se 1/006/0050
[=1]
- boşluk: *i.* İçinde bir cisim bulunmayan.
b. 1/004/0115
[=1]
- boy: *i.* Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.
b. 1/020/0112
b.+undan 1/020/0145
[=2]
- boya: *i.* Resim yapmak için kullanılan kuru, sulu yağlı boya.
b. 1/029/0016
[=1]
- boya çek-: *d.* Boyamak.
b.-tin 1/029/0009
[=1]
- boy boy: *sf.* Çeşitli büyüklük ve nitelikte.
b. 1/011/0037, 1/027/0099
[=2]
- boylu: *sf.* Tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklığı her hangi bir nitelikte olan.
b. 1/003/0022
[=1]
- boynuz: *i.* Bazı hayvanların başında bulunan, tırnağı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatallı korunma organı..
b. 1/027/0093
- boyun+(1): *i.* Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.
b. 1/005/0068
b.+uma+(boynuma) 1/013/0015
b.+una+(boynuna) 1/003/0032
b.+unda+(boynunda) 1/028/0102
[=4]
- boyun+(2): *i.* Testi, şişe, güğüm gibi kaplarda dar olan üst kısım.
b.+undan+(boynundan) 1/027/0078
[=1]
- boyun bük-: *d.* Acındırıcı, çaresiz bir durumda kalmak.
b.-+(boynun büküldü) 1/038/0030
b.-müş+(boynunu bükmüş) 1/004/0093, 1/018/0005, 1/016/0116
[=4]
- bozuk: *sf.* Bozulmuş, iyi ve değerli niteliğini kaybetmiş olan.
b. 1/028/0120
[=1]
- bozul-: 1. Bir şeyin düzeninin karışması. 2. İyi ve değerli niteliğini yitirmek.
b.-du 1/007/0018
b.-ur 1/002/0063
[=2]
- böyle: 1. *sf.* Bunun gibi, buna benzer. 2. *zf.* Bu yolda, bu biçimde.

- b. 1/003/0066, 1/004/0082,
1/005/0022, 1/006/0015,
1/006/0050, 1/007/0028,
1/007/0055, 1/008/0003,
1/010/0048, 1/010/0066,
1/013/0067, 1/016/0042,
1/017/0053, 1/020/0007,
1/020/0014, 1/020/0016,
1/022/0019, 1/022/0064,
1/022/0072, 1/022/0186,
1/024/0007, 1/025/0051,
1/026/0089, 1/027/0112,
1/027/0175, 1/028/0061,
1/028/0113, 1/031/0006,
1/037/0006, 1/039/0015,
1/040/0046, 1/041/0038
[=27]
- böyle bir: *sf.* Bu derece.
- b. 1/003/0066, 1/010/0048,
1/010/0066, 1/031/0006
[=4]
- bu+(1): *zm.* En yakında bulunan
bir varlığı veya biraz önce
anılan bir şeyi işeret yolu
ile belirtmek için
kullanılan bir söz.
- b. 1/002/0025, 1/002/0026,
1/003/0007, 1/003/0080,
1/004/0036, 1/005/0008,
1/005/0017, 1/005/0084,
1/008/0001, 1/011/0020,
1/011/0088, 1/011/0092,
1/013/0010, 1/013/0040,
1/013/0042, 1/020/0016,
1/020/0023, 1/020/0115,
1/022/0019, 1/023/0006,
1/024/0060, 1/026/0030,
1/027/0015, 1/027/0071,
1/027/0139, 1/027/0168,
1/027/0175, 1/027/0184,
- 1/028/0047, 1/028/0057,
1/028/0063, 1/028/0095,
1/028/0097, 1/028/0115,
1/028/0125, 1/028/0140,
1/029/0008, 1/029/0017,
1/033/b, 1/038/0034,
1/040/0023, 1/040/0025,
1/040/0027, 1/040/0029,
1/041/0012, 1/041/0032,
1/042/0045, 1/044/0002
- b.+dur 1/041/0046
b.+na 1/011/0048
b.+nda 1/019/0084
b.+nlar+(1) 1/004/0122,
1/028/0147
b.+nlar+(1)+a 1/008/0046,
1/027/0129, 1/027/0255
b.+nlar+(1)+dan 1/038/0080
b.+nlar+(1)+ın+(2)
1/005/0092, 1/006/0058,
1/017/0041, 1/019/0085,
1/028/0105, 1/028/0131
b.+nu 1/003/0016,
1/003/0058, 1/003/0092,
1/018/0047, 1/028/0091
b.+nun 1/004/0114,
1/008/0050, 1/026/0074,
1/027/0172, 1/028/0143,
1/040/0014
[=74]
- bu+(2): *sf.* Yerde, zamanda veya
söz zincirinde en yakın
olanı gösteren bir söz.
- b. 1/002/0002, 1/002/0011,
1/002/0012, 1/002/0047,
1/002/0070, 1/003/0039,
1/003/0064, 1/003/0077,
1/003/0091, 1/003/0094,
1/003/0097, 1/004/0010,
1/004/0015, 1/004/0040,

1/004/0049,	1/004/0051,	1/020/0124,	1/021/0044,
1/004/0061,	1/004/0071,	1/022/0045,	1/022/0056,
1/004/0078,	1/004/0103,	1/022/0088,	1/022/0101,
1/004/0127,	1/004/0131,	1/022/0126,	1/022/0128,
1/004/0133,	1/005/0044,	1/022/0137,	1/022/0167,
1/005/0051,	1/005/0059,	1/023/0007,	1/023/0013,
1/005/0089,	1/005/0090,	1/023/0018,	1/023/0035,
1/006/0011,	1/006/0014,	1/023/0045,	1/023/0058,
1/006/0044,	1/007/0008,	1/024/0010,	1/024/0012,
1/007/0031,	1/007/0049,	1/024/0052,	1/024/0058,
1/007/0054,	1/007/0056,	1/025/0001,	1/025/0006,
1/008/0002,	1/008/0033,	1/025/0027,	1/025/0043,
1/008/0047,	1/009/0038,	1/025/0046,	1/026/0008,
1/009/0039,	1/009/0079,	1/026/0011,	1/026/0013,
1/009/0084,	1/009/0098,	1/026/0034,	1/026/0081,
1/009/0113,	1/009/0120,	1/026/0083,	1/026/0086,
1/009/0134,	1/010/0042,	1/026/0093,	1/026/0096,
1/010/0064,	1/010/0084,	1/027/0004,	1/027/0005,
1/011/0012,	1/011/0031,	1/027/0013,	1/027/0014,
1/011/0053,	1/011/0060,	1/027/0014,	1/027/0019,
1/011/0069,	1/011/0085,	1/027/0023,	1/027/0046,
1/011/0089,	1/012/0088,	1/027/0051,	1/027/0059,
1/012/0090,	1/012/0096,	1/027/0061,	1/027/0065,
1/013/0008,	1/013/0064,	1/027/0086,	1/027/0165,
1/013/0068,	1/014/0001,	1/027/0206,	1/028/0162,
1/014/0008,	1/014/0040,	1/029/0010,	1/029/0016,
1/014/0040,	1/014/0053,	1/032/0009,	1/033/0013,
1/014/0059,	1/014/0068,	1/033/0015,	1/038/0015,
1/014/0121,	1/014/0128,	1/038/0050,	1/038/0058,
1/014/0149,	1/014/0151,	1/038/0062,	1/038/0076,
1/015/0028,	1/016/0005,	1/038/0077,	1/038/0082,
1/016/0011,	1/016/0090,	1/038/0083,	1/038/0085,
1/016/0094,	1/016/0097,	1/039/0045,	1/039/0054,
1/016/0107,	1/017/0008,	1/040/0006,	1/040/0018,
1/017/0038,	1/018/0012,	1/040/0021,	1/040/0038,
1/018/0012,	1/018/0022,	1/041/0016,	1/041/0035,
1/019/dn,	1/019/dn,	1/042/0063,	1/042/0091,
1/019/0025,	1/019/0036,	1/043/0002,	1/043/0008
1/019/0043,	1/019/0046,	[=170]	
1/019/0047,	1/019/0089,	bucak: i. Kenar, köşe, yer.	

- b.+a+(bucağa) 1/007/0034
[=1]
bucak bucak kaç-: *d.* Bir olay, bir durum veya bir kimseyle karşılaşmamaya çalışmak.
b.-ıyor 1/020/0083
[=1]
budak deliği: *br. i.* Dalın gövde içerisinde başlangıç yeri olan ve tahta üzerinde yuvarlak, koyuca renkte olan sert bölümün çıkarılmasından sonra ortaya çıkan boşluk.
b.+(budak delikleri) 1/020/0118
[=1]
bugün+(1): *i.* 1. İçinde bulunduğumuz gün. 2. İçinde bulunduğumuz çağ, zaman.
b. 1/004/0112, 1/005/0048, 1/006/0018, 1/006/0056, 1/014/0035, 1/014/0049, 1/014/0051, 1/014/0084, 1/019/0044, 1/019/0083, 1/021/0038, 1/024/0036, 1/026/0054, 1/027/0179, 1/028/0102, 1/028/0160
[=16]
bugün+(2): *zf.* İçinde bulunduğumuz günde.
b. 1/007/0027, 1/013/0019, 1/013/0020, 1/022/0046, 1/028/0019, 1/041/0007, 1/042/0033
[=7]
bugünlük: *zf.* Bugün için.
b. 1/022/0111, 1/041/0007
[=2]
- buhayre: *i.* Küçük deniz, göl.
b. 1/005/0005
[=1]
bu kadar: *sf.* Çok fazla.
b. 1/021/0009, 1/008/0049
[=2]
buk'a-i pâk: *sf.t.* Temiz toprak
b. 1/024/0008
[=1]
bul-: 1. Arayarak veya aramadan bir kimse veya bir şeyle karşılaşmak. 2. İstenilen bir şeye ulaşmak. 3. Her hangi bir görüşe, bir yargıya varmak. 4. Sağlamak, temin etmek.
b. 1/022/0171
b.-acak 1/015/0027
b.-acaktım 1/015/0018
b.-amaz 1/044/0001
b.-aydık 1/016/0082
b.-du 1/027/0144
b.-duk 1/016/0022
b.-dum 1/015/0014, 1/016/0052, 1/016/0053, 1/016/0085, 1/028/0006
b.-dun 1/026/0081
b.-ma 1/039/0003
b.-sam 1/004/0008, 1/016/0057
b.-sana 1/003/0062
b.-sunlar 1/030/0011
b.-ur 1/008/0017, 1/014/0060, 1/017/0014, 1/018/0020, 1/032/0003, 1/032/0010
b.-urdu 1/015/0039
b.-urlar 1/003/0115
b.-ursun 1/009/0115, 1/015/0009

- b.-urum 1/003/0081,
1/012/0064
[=29]
- bul-+(2): Bir yere, bir noktaya
erişmek, ulaşmak.
b.-maz 1/020/0056
[=1]
- bulun-+(1): Bir yerde olmak.
b.-duğu 1/018/0023
b.-duğum 1/007/0053
b.-madığım 1/042/0021
[=3]
- bulun-+(2): Aranılan bir şey veya
bir kimse ile karşılaşmak.
b.-maz 1/017/0008
b.-sa 1/026/0020
b.-ur 1/011/0013
[=3]
- bulut: *i.* 1. Atmosferdeki su
damlacıkları ve buz
taneciklerinin görülebilir
yoğunluk kazanmasıyla
oluşan, biçimleri ve yol
açtıkları hava olaylarıyla
birbirinden ayrılan yığın.
2. Keder, endişe.
b. 1/002/0003, 1/014/0020,
1/018/0017, 1/022/0158
b.+lardan 1/017/0013
b.+ların 1/014/0035,
1/022/0079
b.+tan 1/018/0044
[=8]
- bunak: *i.* Çeşitli sebeplerle zihin
gücünü yitirerek ne yaptığı
bilemez duruma gelen,
ateh getiren.
b. 1/020/0073, 1/027/0158
[=2]
- bunak munak: *br. i.* Çeşitli
sebeplerle zihin gücünü
yitirerek ne yaptığı
bilemez duruma gelen ve
benzeri.
b. 1/020/0074
[=1]
- bunal-: Çok sıkılmak, tedirgin
olmak.
b.-dım 1/015/0020
b.-mış 1/004/0126
[=2]
- bunca: *sf.* Bu kadar, epey, çok.
b. 1/004/0069, 1/004/0075,
1/005/0047, 1/008/0041,
1/009/0089, 1/014/0071,
1/019/0053, 1/027/0252
[=8]
- bura: *i.* Bu yer.
b.+da 1/009/0054
b.+dan 1/022/0184
b.+ya 1/009/0078
[=3]
- burc: *i.* Kale duvarlarından daha
yüksek kale çıkıntısı, kule.
b. 1/038/0085
[=1]
- burûc-i semâ': *i.t.* Gökyüzünün
burçları, yıldızları.
b.+nın+(2) 1/022/0135
[=1]
- burun: *i.* Alınla üst dudak arasında
buluna çıkıntılı, iki delikli
koklama ve solunum
organı.
b. 1/009/0070
b.+dan 1/027/0197
[=2]

buruş-: Düzgünlüğü kaybolmak,
üzerinde kırışik ve
katlamalar olmak.

b.-muş 1/005/0085

[=1]

bu sefer: *zf.* Bu defa, bu kez.

b. 1/016/0106, 1/022/0077,
1/038/0005, 1/042/0079

[=4]

buyur-+(1): Bir şeyin yapılmasını
veya yapılmamasını kesin
olarak söylemek,
emretmek.

b.-un+(buyrun) 1/003/0068

[=1]

buyur-+(2): Gelmek, gitmek,
geçmek, girmek.

b.-un+(buyrun) 1/027/0067

[=1]

buz: *i.* Donarak katı duruma
gelmiş su.

b. 1/008/0020

[=1]

bükül-: Katlanmak, kıvrırmak.

b.-dü 1/007/0033

[=1]

bükülmez: *sf.* Güçlü, kuvvetli,
döndürülmez.

b.-mez 1/007/0041

[=1]

bülbül+(1): *i.* Karatavukgillerden
sesinin güzelliği ile
tanınmış olan ötücü kuş.

b. 1/034/b

b.+ün 1/034/0001

[=3]

bülbül+(2): *i.* Sesi çok güzel olan
kimse.

b. 1/013/0047

[=1]

bülbül+(3): Karatavukgillerden
sesinin güzelliği ile
tanınmış olan ötücü kuş
(oyuncağı).

s.+ler 1/011/0060

[=1]

bülbül-i ter-zebân-ı ‘irfân: *i.t.*
Bilginin, kültürün
hazırcevap bülbülü, sesi.

b. 1/012/0001

[=1]

bülend: *sf.* Yüksek, yüce.

b. 1/035/0003

[=1]

bülend ol-: *br. f.* Yükselmek,
güçlü, şiddetli şekilde
ortaya çıkmak.

b.-arak 1/002/0075

[=1]

bürehne: *sf.* Açık, çıplak, yalın.

b. 1/014/0038

[=1]

bürün-: Sarınmak, örtünmek.

b.-dün 1/014/0104

b.-müş 1/010/0058

[=2]

büsbütün: *zf.* İyiden iyiye, iyice,
tamamen, tamamıyla,
temelli.

b. 1/009/0038, 1/012/0021,

1/013/0031, 1/022/0152,

1/027/0194, 1/035/0002,

1/041/0031

[=7]

bütün+(1): *sf.* 1. Eksiksiz, tam. 2.
Çok sayıdaki varlık ve
nesnelerin hepsi.

b. 1/001/0006, 1/002/0092,

1/003/0054, 1/004/0018,

1/004/0025, 1/004/0063,

- 1/004/0068, 1/005/0044, büyük: *sf.* 1. Boyutları
 1/006/0028, 1/006/0061, benzerlerinden daha fazla
 1/007/0017, 1/008/0022, olan (somut nesne), küçük
 1/008/0052, 1/008/0060, karşıtı. 2. Çok, ortalamayı
 1/010/0027, 1/010/0058, aşan (soyut kavram). 3.
 1/010/0060, 1/010/0074, Üstün niteliği olan. 4.
 1/011/0001, 1/011/0018, Yetişkin, belli yaşa gelmiş.
 1/011/0030, 1/011/0038, 5. Mühim.
 1/011/0041, 1/011/0074, b. 1/003/0060, 1/011/0038,
 1/012/0005, 1/012/0011, 1/014/0001, 1/014/0095,
 1/012/0051, 1/013/0003, 1/017/0055, 1/017/0055,
 1/013/0025, 1/014/0003, 1/020/0095, 1/021/0013,
 1/014/0010, 1/014/0040, 1/026/0031, 1/027/0092,
 1/014/0047, 1/014/0081, 1/028/0051, 1/030/0010,
 1/014/0119, 1/016/0017, 1/032/0007, 1/038/0059,
 1/017/0018, 1/017/0037, 1/041/0001, 1/042/0015,
 1/018/0016, 1/019/0048, 1/042/0086
 1/019/0060, 1/019/0063, b.+lerin 1/027/0172
 1/020/0020, 1/020/0085, b.+tür 1/004/0105
 1/020/0130, 1/020/0170, [=19]
 1/022/0051, 1/022/0135, büyükçe: *sf.* Biraz büyük.
 1/023/0009, 1/023/0018, b. 1/020/0119, 1/022/0162
 1/023/0048, 1/024/0032, [=2]
 1/025/0030, 1/025/0061, büyüt-: Yetiştirmek, bakmak.
 1/026/0019, 1/026/0061, b.-melisin 1/005/0049
 1/027/0007, 1/027/0031, b.-tü 1/005/0048
 1/027/0040, 1/027/0094, [=2]
 1/028/0135, 1/028/0153, cacık: *i.* Yoğurt, ayran içine hıyar
 1/038/0087, 1/039/0038, veya marul doğranarak
 1/039/0053, 1/040/0021, yapılan, çoğu kez
 1/042/0009 sarımsaklı, iştah açıcı
 [=67] yiyecek.
 bütün+(2): *zf.* Tamamıyla. c. 1/027/0242
 b., 1/009/0070, 1/010/0096, [=1]
 1/012/0036, 1/018/0021
 [=1] cadde ağzı: *br. i.* Ana yolun girişi.
 büyücek: *sf.* Büyüğe yakın, biraz c.+nda+(caddenin ağzında)
 büyük. 1/040/0040
 b. 1/029/0002 [=1]
 [=1] câhil: *sf.* 1. Öğrenim görmemiş,
 okumamış. 2. Bilgisiz. 3.

- Bir konuda yeterli bilgisi olmayan.
c. 1/004/0062
c.+le 1/041/0031
[=2]
câhil kal-: *d.* Bilgi edinememek, bilgisi olmamak.
c.-masın 1/009/0107
[=1]
câiz: *sf.* Uygun, yerinde, yakışık alan.
c. 1/027/0070
[=1]
cam: *sf.* Bütünü veya bir bölümü soda veya potas katılmış silisli kumun ateşte eritilmesiyle yapılan sert, saydam ve çabuk kırılır cisimden yapılmış, sırça
c. 1/027/0103
[=1]
câmi': *i.* Müslümanların namaz kılmak için toplandıkları yer.
c.+e 1/002/0048, 1/028/0085
[=2]
camlı: *sf.* Cam takılmış, cam geçirilmiş, camı olan.
c. 1/016/0012, 1/027/0091
[=2]
cân: *i.* 1. Ruh. 2. Gönül. 3. Hayat. 4. Kişi, birey.
c. 1/004/0109, 1/012/0072, 1/023/0023, 1/026/0054, 1/027/0037
c.+ı+(3) 1/023/0005
c.+ın+(1) 1/017/0034
c.+lar+(1) 1/020/0028
c.+lar+(1)+la 1/019/0004
[=9]
cânân: *sf.* Sevgili, gönül verilmiş, maşuka.
c. 1/024/0014, 1/024/0029, 1/024/0029, 1/024/0044, 1/024/0051, 1/024/b
c.+dır 1/023/0011
[=7]
cânândan ol-: *d.* Sevdiğini kaybetmek.
c.-urdu 1/015/0040
[=1]
cân at-: *d.* Şiddetle arzu etmek, istemek.
c.-ar 1/010/0005
c.-ardı 1/014/0129
[=2]
canavar: *sf.* 1. Canlı, yaşayan. 2. Zararlı.
c. 1/011/0044
[=1]
cânı iste-: *d.* Heves duymak.
c.-r+(cânım ister) 1/028/0082
[=1]
cânım+(1): *ün.* Hoşnutsuzluk anlatan bir seslenme sözü.
c. 1/020/0106, 1/027/0207, 1/027/0237, 1/042/0055
[=4]
cânım+(2): *sf.* Çok güzel, çok değer verilen.
c. 1/027/0152
[=1]
cânına tak de-: *d.* Dayanamaz duruma gelmek, sabrı kalmamak.
c.-di+(cânıma tak dedi) 1/016/0106
[=1]

- cânını sık-: *d.* Sözlerle veya davranışlarla kişinin neşesini kaçırmak, huzurunu bozmak.
c.-(cânımı sıkı) 1/028/0072 [=1]
- cânı sıkıl-: *d.* İçi sıkılmak, yapacak bir işi olmamaktan tedirginlik duymak.
c.-dı+(cânım sıkıldı) 1/009/0023 [=1]
- cânî: *i.* 1. Cinayet işleyen kimse, 2. Acımasız, gaddar.
c. 1/020/0023, 1/020/0176
c.+deki 1/004/0056
c.+ler 1/027/0004
c.+leri 1/004/0055
c.+ye 1/019/0086 [=6],
- câ-nişîn ol-: *br. f.* Birinin yerine geçmek, vekil olmak.
c.-ur+(câ-nişîni olur) 1/031/0002 [=1]
- cân kaydına düş-: *d.* Ölüm korkusuna kapılmak.
c.-müş 1/026/0004 [=1]
- cânsız: *zf.* Güçsüz, mecalsiz bir biçimde.
c. 1/041/0006 [=1]
- cân ver-: *d.* Canlanmasına yol açmak.
c.-ir 1/026/0054 [=1]
- câsûs: *i.* Ajan.
c.+u 1/020/0024 [=1]
- cây-ı tenhâ: *sf.t.* Issız yer.
c.+ya 1/039/0033 [=1]
- cebhe: *i.* 1. Bir şeyin veya yapının ön tarafta bulunan bölümü. 2. Yan, yön, taraf.
c.+de 1/011/0005
c.+n+(1)+de 1/012/0040
c.+n+(1)+le 1/022/0137
c.+si 1/019/0008
c.+sinde 1/022/0156
c.+sinden 1/002/0019
c.+yi 1/003/0026 [=7]
- cebîn-i infi'âl: *sf.t.* Gücenmiş, darılmış [kırışik] alın.
c.+i+(1)+nde 1/009/0019 [=1]
- cebîn-i lem'a-dâr: *sf.t.* Parıltılı alın.
c.+i+(1) 1/024/0016 [=1]
- cebîn-i pâk: *sf.t.* Temiz alın, ayıplanacak bir durumu olmamak.
c.+i+(1)+ne+(3) 1/020/0131, 1/043/0002
c.+in+(1)+i+(3) 1/039/0028 [=3]
- cebîn-i sâf: *sf.t.* Temiz alın, Ayıplanacak bir durumu olmamak.
c.+i+(1) 1/005/0085, 1/012/0033 [=2]
- cebîn-i sîmîn: *sf.t.* Gümüş gibi, gümüşten alın.
c.+i+(1) 1/013/0056

[=1]
cebr eyle-: *br. f.* Zorlamak.
c.-yip 1/022/0142
[=1]
cebrî: *sf.* Zorla, zor altında.
c. 1/004/0064
[=1]
cebrî ol-: *br. f.* Zorlayıcı olmak.
c.-sam+(olsam) 1/004/0064
[=1]
cedel-gâh-ı maîşet: *i.t.* Geçim
dünyası, çekişme yeri.
c. 1/008/0002
[=1]
cefâ-dîde: *sf.* Eziyet görmüş,
eziyet çekmiş.
c.+yi 1/004/0099
[=1]
cehâlet: *i.* Bilgisizlik.
c. 1/028/0162
c.+tendir 1/028/0131
[=2]
cehennem ol-: *d.* Defol anlamında
kullanılan bir söz.
c. 1/005/0035, 1/009/0138
[=2]
cehûl: *sf.* Pek cahil.
c. 1/022/0124
[=1]
celb: *i.* Getirtme, kendi üzerine
çekme.
c.+e 1/008/0017
[=1]
celbeyle-: *br. f.* Getirmek, kendine
çekmek.
c.-yip 1/019/0069
[=1]
cellâd: *i.* 1. Ölüm cezasına
çarptırılanları öldürmekle
vazifeli olan kimse. 2.

Acımasız, katı yürekli,
kolaylıkla suç işleyen,
zalim.
c. 1/020/0005
[=1]
cemâ'at: *i.* Bir imama uyup namaz
kılan kişiler.
c.+in 1/038/0020
[=1]
cemâ'at-i kübrâ kesil-: *br. f.*
Büyük topluluk hâline
gelmek.
c.-di 1/010/0070
[=1]
cemâl: *i.* Yüz güzelliği.
c.+in+(1) 1/004/0074,
1/014/0142
c.+i+(1)+nde 1/009/0015
[=3]
cemâl-i lâ-yezâl: *sf.t.* Sonsuz
güzellik.
c.+in+(1)+dir+(cemâl-i lâ-
yezâlidir) 1/039/0024
[=1]
Cemâl-ullâh: *i.t.* Allah'ın lûtfu.
c.+a 1/023/0016
[=1]
Cemîle: *ö.i.* Mehmed Âkif
ERSOY'un kızı.
c. 1/042/0001, 1/042/0084
c.+nin+(1)+ki 1/042/0013,
1/042/0046
[=4]
cemm-i gafîr: *i.t.* İnsan kalabalığı,
büyük cemaat.
c.+i 1/004/0100
[=1]
cenâh: *i.* 1. Kuş kanadı. 2. Kol,
pazı.
c. 1/010/0017, 1/040/0025

- [=2]
cenâze: *i.* Kefenlenip tabuta konmuş, gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü. 2. Ölü, ölmüş kimse
c. 1/007/0025, 1/013/0067, 1/020/0161, 1/038/0021, 1/038/0046, 1/038/0064, 1/038/0092
c.+ler 1/020/0117
[=8]
ceng-i maîşet: *i.t.* Geçinme mücadelesi.
c. 1/013/0007
[=1]
Cennet: *i.* Dinî inanışlara göre dünyada iyilik yapanların, günahsızların, öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak, behişt.
c. 1/027/0051
c.+ten 1/021/0003
[=2]
cennetlik: *i.* Öldükten sonra yerinin cennet olacağına inanılan kimse, cennetmekân.
c. 1/027/0050
[=1]
cereyân: *i.* Bir yöne doğru akma, akış, akıntı.
c.+ı+(1) 1/025/0063
[=1]
cerîde: *i.* Gazete.
c. 1/027/0227
[=1]
cesed: *i.* Ölü beden, naaş.
c.+le 1/026/0058
[=1]
cevâb-ı redd: *i.t.* Yalanlayıcı, çürütücü karşılık, yanıt.
c.+e 1/026/0095
[=1]
cevelân: *i.* Dolaşma, dolanma, gezinme.
c. 1/007/0001
c.+dır 1/011/0006
[=2]
cevelân-gâh: *br. i.* Dolaşılan yer, dönüp dolaşma yeri, savaş yeri.
c. 1/004/0017
[=1]
cevf: *i.* İç, kalp.
c.+inden 1/002/0018
[=1]
cevher: *i.* 1. Maya, öz. 2. Elmas, değerli taş.
c. 1/004/0105
c.+in+(1) 1/010/0021
c.+sin 1/017/0056
[=3]
cevlân et-: *br. f.* Dolaşmak, gezinmek.
c. 1/017/0050
c.-en+(cevlân eden)
1/014/0103
[=2]
cevv: *i.* Hava, boşluk.
c.+i 1/004/0040
[=1]
cevvâl: *sf.* Koşan, dolaşan, hareket eden.
c. 1/024/0019
[=1]
cevv-i münîr: *sf.t.* Nurlandıran, ışık veren, parlak hava, boşluk.
c. 1/012/0038

- [=1]
 cezâ': *i.* Uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulana üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım.
 c.+sı 1/005/0096
 [=1]
 cezbe-fezâ: *sf.* Bir duygu veya bir inanışın etkisiyle aşırı ölçüde coşup kendinden geçme durumunu artıran, çoğaltan.
 c. 1/020/0077
 [=1]
 cezebât: *i.* Bir duygu veya bir inanışın etkisiyle aşırı ölçüde coşup kendinden geçme durumları.
 c. 1/012/0018
 [=1]
 cezve: *i.* Kahve pişirmeye yarayan, saplı, küçük kap.
 c. 1/016/0086
 [=1]
 cılız: *sf.* Çok zayıf ve güçsüz, eneze, nahif.
 c. 1/005/0078, 1/008/0018
 [=2]
 cız: *i.* Atesin sönerken çıkardığı ses.
 c. 1/016/0045
 [=1]
 cibâl: *i.* Dağlar.
 c. 1/014/0018
 [=1]
 cibâl-i velvele-dâr: *sf.t.* Gürültülü, yaygaralı dağlar.
 c. 1/002/0078
 [=1]
 cibillî: *sf.* Yaratılıştaki olan, tabii.
- c.+dir 1/041/0023
 [=1]
 cidâl: *i.* Karşılıklı kavga, savaş.
 c.+e 1/008/0052
 [=1]
 cidâr: *i.* Duvar.
 c.+ı+(1)+ndan 1/009/0007
 [=1]
 ciddî: *sf.* Mühim, önemli, gerçek.
 c. 1/004/0061
 [=1]
 ciğer: *i.* Yürek, iç.
 c. 1/040/0003
 [=1]
 ciğeri yan-: *d.* Çok acı ve sıkıntı çekmek, büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak.
 c.-ar 1/013/0017
 [=1]
 ciğer-pâre: *br. i.* Çok sevilen kimse, evlat.
 c.+sinin 1/015/0010
 [=1]
 cihân: *i.* Dünya, âlem.
 c. 1/010/0052, 1/011/0001, 1/014/0030, 1/014/0056, 1/014/0056, 1/019/0022, 1/023/0023, 1/025/0058
 c.+da 1/020/0051
 c.+dan 1/007/0027
 c.+dır 1/011/0001
 c.+ı+(3) 1/012/0035, 1/012/0060, 1/022/0076
 c.+ın+(2) 1/004/0107, 1/009/0011, 1/014/0070
 c.+lar+(1) 1/017/0004
 c.+lar+(1)+ı+(3) 1/040/0026
 c.+lar+(1)+la 1/004/0031
 c.+sa 1/013/0007
 [=21]

- cihân-gîrâne: *zf.* Dünyayı ele geçirircesine.
c. 1/020/0012
[=1]
- cihân-ı bâlâ: *sf.t.* Yüksek, yüce dünya, âlem.
c.+dan 1/014/0108
[=1]
- cihân-ı bedâ'î: *sf.t.* Eşi ve benzeri olmayan güzel dünya.
c.+de 1/014/0047
[=1]
- cihân-ı fazâil: *sf.t.* Güzel vasıflı, erdemli dünya.
c.+di 1/014/0120
[=1]
- cihân-ı hâmûş: *sf.t.* Susmuş, sessiz dünya.
c. 1/024/0060
[=1]
- cihân-ı nâim: *sf.t.* Uyuyan, uykuda bulunan dünya.
c.+i 1/023/0049
[=1]
- cihân-ı nüşûr: *sf.t.* Dağılmış dünya. Öldükten sonra dirilen dünya.
c. 1/010/0077
[=1]
- cihân-ı zulmet: *sf.t.* Karanlık dünya.
c.+e 1/025/0001
[=1]
- cihâr ü yek: *br. i.* Zar oyununda dört (ile) bir.
c. 1/027/0140
[=1]
- cihât: *i.* Taraflar, yönler.
c.+a 1/008/0060
- c.+ta 1/014/0010
[=2]
- cihet: *i.* Yan, yön, taraf.
c.+i 1/003/0039
[=1]
- cilâlan-: Parlatılmak.
c.-ma 1/027/0203
[=1]
- cilve: *i.* Kırıtma, tecelli, görünme.
c. 1/012/0077, 1/012/0077
c.+n+(1)+deki 1/004/0137
[=3]
- cilve eyle-: *br. f.* Görünmek. nazlanmak, kırıtma.
c.-meye 1/002/0072
c.-r+(cilveler eyler)
1/014/0026[=1]
- cilve-ger: *sf.* Görünen, nazlanan, kırıtma, cilve eden, cilveli.
c. 1/014/0039
[=1]
- cilve-i feyyâz: *i.t.* Bolluk, bereket görünmesi, tecellisi.
c.+i+(3) 1/002/0028
[=1]
- cirm: *i.* Cisim, hacim.
c.+im 1/017/0054
c.+in+(1) 1/017/0007
[=2]
- cism: *i.* Beden, gövde.
c.+im+(cismim) 1/040/0005
c.+i+(1)+nin+(2)+(cisminin)
1/008/0054
[=2]
- cism-i zâr-ı fânî: *sf.t.* Ölümlü, ağlayan, inleyen beden.
c.+yi 1/038/0060
[=1]

civ civ: *zf.* Cıvıldayarak, kuşların
öterken çıkardığı ses gibi
ses çıkararak.

c. 1/011/0062

[=2]

civâr: *i.* Çevre, yöre, yakın yer,
havali, dolay.

c. 1/009/0028, 1/022/0023

c.+ı+(1)+nda 1/007/0001

c.+ın+(1)+da 1/022/0074

c.+ı+(1)+ndan 1/002/0004,
1/022/0122, 1/038/0078

c.+ın+(1)+dan 1/009/0002

[=8]

civâr-ı Kibriyâ: *i.t.* Allah'ın
yakını.

c.+ya 1/014/0131

[=1]

civân: *sf.* Genç.

c.+dır 1/011/0014

[=1]

civân-dehâ: *br. i.* Genç ve
zekiliğin, anlayışlılığın son
derecesindeki kimse.

c.+ya 1/026/0096

[=1]

coş-: 1. Duygu ve düşünceleri
güçlü bir tepki ile dışarı
vurmak, galeyan etmek. 2.
Doğa olaylarından her
hangi biri birdenbire
çoğalıp hızlanmak.

c.-an 1/010/0010,
1/024/0021

c.-arak 1/003/0040

c.-unca 1/023/0061

c.-up 1/011/0068,
1/018/0044

[=6]

coşkun: *sf.* Coşmuş olan.

c. 1/039/0013

[=1]

cumba: *i.* Eski evlerde pencere
hizasından sokağa doğru
çıkıntısı olan kafesli
bölüm.

c.+da 1/038/0037

c.+yı 1/038/0036

[=2]

cû: *i.* Akarsu, ırmak, çay.

c.+da 1/039/0025

[=1]

cûd et-: *br. f.* Cömertlik yapmak;
sakinmadan, esirgmeden
bol bol vermek.

c.-en+(cûd eden)
1/026/0053

[=1]

cûd-i merâhim-nümûd-i feyyâz:
sf.t. Çokça, bol
merhametler, acımlar
gösteren cömertlik.

c.+ın+(1) 1/014/0118

[=1]

cûş: *i.* 1. Coşmak, duygu ve
düşünceleri güçlü bir tepki
ile dışarı vurmak, galeyan
etmek. 2. Heyecanlanmak,
içten içe kaynamak, aşırı
duygulanmak.

c. 1/002/0090

c.+u 1/023/0030

[=2]

cûşân: *i.* 1. Coşan, duygu ve
düşünceleri güçlü bir tepki
ile dışarı vuran, galeyan
eden. 2. Heyecanlanan,
içten içe kaynayan, aşırı
duygulanan.

c. 1/002/0012

[=1]
 cûşâ-cûş: *sf.* Çok coşkun, taşkın.
 c. 1/039/0009
 [=1]
 cûşân et-: *br. f.* 1. Coşkun hâle getirmek, Duygu ve düşünceleri güçlü bir tepki ile dışarı vurdurmak. 2. Heyecanlandırmak, içten içe kaynatmak, aşırı duygulandırmak.
 c.-iyor+(cûşân ediyor)
 1/011/0019
 [=1]
 cûşa-cûş ol-: *br. f.* Çok coşkun, taşkın hâle gelmek.
 c.-up 1/023/0007
 [=1]
 cûş et-: *br. f.* 1. Coşmak, Duygu ve düşünceleri güçlü bir tepki ile dışarı vurmak, galeyan etmek. 2. Heyecanlanmak, içten içe kaynamak, aşırı duygulanmak.
 c.-erdin+(cûş ederdin)
 1/012/0016
 c.-erek+(cûş ederek)
 1/002/0035
 [=2]
 cûş-i merhamet: *i.t.* Şefkat göstermenin, acımanın coşması.
 c. 1/018/0047
 [=1]
 cûş-i nevha: *i.t.* Ölüye sesle ağlamanın coşması.
 c.+dır 1/038/0023
 [=1]

cûş-i safvet: *sf.t.* Saf, temiz, pak coşku.
 c.+in 1/040/0018
 [=1]
 cûşiş: *i.* 1. Coşmak, duygu ve düşünceleri güçlü bir tepki ile dışarı vurmak, galeyan etmek. 2. Heyecanlanmak, içten içe kaynamak, aşırı duygulanmak.
 c.+ler 1/039/0045
 [=1]
 cûşiş-zâr: *i.t.* Coşmanın, duygu ve düşünceleri güçlü bir tepki ile dışarı vurmanın, heyecanlanmanın, içten içe kaynamanın, aşırı duygulanmanın yeri.
 c.-an 1/039/0050
 [=1]
 cûy-bâr: *br. i.* Çay, dere, akarsu.
 c.+ın+(2) 1/025/0063
 [=1]
 cûy-i cârî: *br. i.* Akan dere, çay, akarsu.
 c. 1/012/0023
 [=1]
 cümle: *sf.* Bütün.
 c. 1/006/0055
 [=1]
 cünbüş-i dûş: *i.t.* Omuz hareketi, kımıldanması.
 c.+iyle 1/011/0017
 [=1]
 cünûn: *i.* Delirme, çıldırma, delilik.
 c.+a 1/022/0078
 [=1]
 cür'et: *i.* Cesaret, atılganlık, yiğitlik.

- c. 1/004/0056
[=1]
cürm: *i.* Suç.
c.+ü 1/020/0094
[=1]
cüz: *i.* Bölük, parça, Kur'ân'ın bölünmüş olduğu otuz parçadan her biri.
c.+ünü 1/009/0109
[=1]
çabuk: *zf.* Alışıldan veya gösterilenden daha kısa bir zamanda, tez, yavaş karşıtı.
ç. 1/007/0010, 1/042/0078
[=2]
çabuk: *ün.* *Acele et, oyalanma* anlamlarında bir seslenme sözü.
ç. 1/007/0010
[=1]
çabuk ol-: *ün.* *Acele et, oyalanma* anlamlarında bir seslenme sözü.
ç. 1/016/0007
[=1]
çadır: *i.* Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerge, oba, otağ.
ç. 1/011/0041, 1/022/0035, 1/026/0049
ç.+dan 1/022/0092
ç.+lar 1/011/0045
[=5]
çağır-: Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek, seslenmek.
- ç.-in 1/003/0019,
1/003/0067, 1/028/0037
[=3]
çak-+(1): Parıldamak, ışıık vermek.
ç.-arak 1/022/0027
[=1]
çak-+(2): İçki içmek
ç.-alım 1/009/0061
[=1]
çâk çâk et-: *br. f.* Çok yırtık, lime lime, parça parça olmak.
ç.-tin 1/019/0062
[=1]
çakıl: *i.* Deniz kıyılarında veya derelerde suyun aşındırması ile sivrilikleri kaybolmuş, toparlak veya badem biçiminde ufak bir taş türü, çakıl taşı.
ç.+ları 1/022/0146
[=1]
çakıl taşı: *br. i.* Deniz kıyılarında veya derelerde suyun aşındırması ile sivrilikleri kaybolmuş, toparlak veya badem biçiminde ufak bir taş türü, çakıl.
ç.+yla 1/022/0051
[=1]
çal-: Vurmak, atmak, çarpmak.
ç.-miş 1/027/0106
[=1]
çalçene: *sf.* Durup dinlenmeden konuşan, çenesi düşük (kimse), geveze.
ç.+ymış 1/009/0126
[=1]
çalgı: *i.* Müzik.
ç.+yı 1/028/0139

- [=1]
 çalı: *i.* Böğürtlen, ahududu gibi küçük, dalları dibinden çatallanan ve sapları odunsu bitki.
 ç. 1/020/0120, 1/020/0122
 [=2]
 çalın-: Vurarak veya sürterek ses çıkartılmak.
 ç.-maz 1/028/0013
 [=1]
 çalış-: 1. Bir şeyi yapmak için gereken çarelere başvurmak, o şeyi gerçekleştirmek için kendini zorlamak, çaba harcamak. 2. Bir şeyi öğrenmek veya yapmak için emek vermek. 3. İşi veya vazifei bulunmak.
 ç. 1/003/0073, 1/041/0014
 ç.-an 1/027/0257
 ç.-ıp 1/003/0093, 1/005/0047
 ç.-madın 1/009/0089
 ç.-mak 1/005/0052
 ç.-sın 1/006/0057, 1/006/0057, 1/041/0026
 [=10]
 çalıştır-: Başka birine iş veya vazife vermek.
 ç.-tırdın 1/009/0089
 [=1]
 çalkalan-: İçinde bir şey bulunan nesnenin sallanması.
 ç.-dıkça 1/038/0046
 ç.-ırken 1/004/0011
 [=2]
 çalkan-: Bir şeyin başka bir şey içerisinde sallanması.
 ç.-an 1/039/0005
 ç.-dığı 1/003/0086
 [=2]
 çamaşır: *i.* Kirli eşyaları yıkama işi.
 ç. 1/009/0085, 1/028/0104
 ç.+lar 1/009/0087
 [=3]
 Çamlıbel: *ö.i.* Köroğlu destanının geçtiği yer.
 ç.+i 1/027/0104
 [=1]
 çamur: *i.* Su ile karışıp bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık
 ç. 1/016/0013, 1/020/0040, 1/038/0094
 [=3]
 çamurlu: *sf.* Çamur bulaşmış, üstünde su ile karışıp sürülebilir toprak, balçık bulunan.
 ç. 1/018/0032, 1/027/0068
 [=2]
 çan çan et-: *d.* Yüksek sesle sürekli gevezelik etmek.
 ç.-en+(çan çan eden) 1/027/0250
 [=1]
 çâre: *i.* 1. Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu. 2. Tedavi yolu, deva.
 ç. 1/013/0024
 [=1]
 çarp-: Hızla değmek, vurmak.
 ç.-ar 1/016/0026
 ç.-arım 1/020/0074

- [=2]
 çarpın-: Çırpınmak, çok istenilen bir şeyi gerçekleştirebilmek için aşırı derecede çaba harcanması.
 ç.-an 1/014/0101
 [=1]
 çarşı: *i.* Dükânların bulunduğu alışveriş yeri.
 ç. 1/018/0031
 [=1]
 çat-: Kereste vb.ni birbirine tutturmak.
 ç.-arak 1/008/0044
 [=1]
 çehre: *i.* 1. Yüz. 2. Görünüş.
 ç. 1/018/0016, 1/027/0204, 1/040/0042
 ç.+ler 1/014/0117
 ç.+si 1/003/0056
 ç.+sindeki 1/027/0015
 [=6]
 çehre-i gabrâ: *i.t.* Yer yüzü.
 ç.+ya 1/011/0014
 [=1]
 çehre-i mas'ûm-i sabâvet: *i.t.* Çocukluğun suçsuz yüzü.
 ç. 1/011/0003
 [=1]
 çek-: 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek. 2. Bir yerden bir şeyi yukarı doğru almak. 3. Yürütmek, sürmek. 4. Yaşamak. 5. Solukla içine almak. 6. Örtmek, giymek. 7. Kâğıt oyununda kâğıtlardan birini almak. 8. Söylemek.
 ç.- 1/027/0142
 ç.-ecek 1/003/0086, 1/005/0095
 ç.-en 1/011/0065
 ç.-er 1/002/0067
 ç.-erek 1/016/0080
 ç.-ip 1/016/0057, 1/028/0159
 ç.-iver 1/003/0111
 ç.-mekte 1/040/0014
 ç.-meyecek 1/038/0061
 ç.-miş 1/016/0032, 1/023/0063
 ç.-sin 1/020/0008
 ç.-tiğimiz 1/004/0075
 ç.-tinse 1/027/0138
 [=16]
 çekçek: *br. i.* Dört tekerlekli el arabası.
 ç. 1/011/0064
 [=1]
 çekip dur-: *br. f.* Bir şeyi tutup sürekli olarak kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.
 ç.-ur 1/038/0044
 [=1]
 çekil-: 1. Bir yere geçmek. 2. Kendini geriye veya bir yana çekmek. 3. Örtülmek.
 ç. 1/020/0104, 1/020/0136, 1/020/0155
 ç.-di 1/002/0071, 1/010/0052, 1/010/0098
 ç.-mek 1/039/0033
 ç.-miş 1/027/0084
 [=8]
 çekin-: Saygı, korku, utanma vb. duygularla bir şeyi yapmak istememek, kaçınmak.

ç.-mez 1/016/0031
[=1]
çekmece: *i.* Masa, dolap vb. şeylerin dışarıya çekilen bölümü, göz, çekme.
ç. 1/027/0130
ç.+ye 1/007/0022
[=2]
çember+(1): *i.* Merkez denilen sabit bir noktadan aynı uzaklık ve düzlemdeki noktalar kümesinin oluşturduğu kapalı eğri [etrafı çevrili alan].
ç.+(çenber) 1/027/0065
[=1]
çember+(2): *i.* Yazma, yemeni, baş örtüsü.
ç. 1/005/0081
[=1]
çemen: *i.* Yeşil ve kısa otlarla örtülü yer, çimen. 2. Ağaç ve çiçeği olan çayır, çimenlik.
ç. 1/014/0040, 1/039/0023
ç.+de 1/014/0026
[=3]
çene: *i.* Canlılarda baş bölümünde yer alan, kemik veya kıkırdak ile desteklenen, altlı üstlü dişleri taşıyan ve ağzın kapanıp açılmasını sağlayan kasları üzerinde barındıran iki parçaya verilen ad.
ç.+den 1/027/0098
[=1]
çerâğ-ı feyz: *i.t.* İlim, irfan nuru.
ç.+e 1/014/0098
[=1]

çeşm: *i.* Göz.
ç.+inde 1/012/0041
[=1]
çeşme: *i.* 1. Musluklu su haznesi. 2. Pınar, su kaynağı.
ç.+ler 1/027/0045
[=1]
çetele: *i.* Ekmekçi, sütçü vb. esnafın, uzunlamasına ikiye bölüp üzerine kertikler çenterek hesap tuttıkları ağaç dalı.
ç. 1/009/0042
[=1]
çeyiz çimen: *i.* Gelin için hazırlanan her türlü eşya, cihaz.
ç.+le 1/009/0092
[=1]
çıban: *i.* Vücudun her hangi bir yerinde oluşan ve çoğu, deride veya deri altında şişkinlik, kızartı, ağrı ve ateş ile kendini gösteren irin birikimi.
ç. 1/038/0095, 1/038/0096
[=2]
çık-: 1. İçeriden dışarıya varmak, gitmek. 2. Bir sebeple bulunulan yerden ayrılmak. 3. Görünür veya belli bir durumda bulunmak. 4. Yükselmek. 5. Bir şeyin yukarısına doğru yürümek. 6. Gitmek, koyulmak. 7. Giderilmek, yok olmak. 8. Bir yere ulaşmak, varmak. 9. Bir iddia ile ortalıkta görünmek. 10. Yetkili

- birinin makamına iş için gitmek. 11. Meydana gelmek. 12. Bir inceleme, bir araştırma sonucu bulmak. 13. Ayrılmak, kurtulmak.
- ç.-amazdım 1/027/0178
ç.-amazsın 1/015/0036
ç.-an 1/004/0086, 1/005/0086, 1/009/0011
ç.-ar 1/008/0009, 1/009/0003, 1/012/0006, 1/020/0045, 1/020/0121, 1/022/0079, 1/027/0025, 1/038/0069, 1/041/0030
ç.-arken 1/003/0006, 1/010/0025, 1/020/0049, 1/022/0137
ç.-ınca 1/018/0031, 1/038/0066
ç.-ıp 1/013/0044, 1/020/0177
ç.-ıyor 1/004/0085, 1/020/0117
ç.-makta 1/027/0077
ç.-maz 1/020/0003, 1/027/0139
ç.-miş 1/003/0027, 1/009/0006
ç.-miştim 1/010/0050, 1/022/0020
ç.-mıyor 1/006/0054
ç.-sa 1/004/0035
ç.-sam 1/011/0027
ç.-tı 1/003/0106, 1/022/0181, 1/023/0053, 1/028/0128
ç.-tık 1/005/0065, 1/022/0102, 1/022/0174
ç.-tıkça 1/023/0007
- ç.-tım 1/016/0092, 1/022/0006
[=44]
çıkan ol-: *br. f.* İçeriden dışarıya varmak, gitmek.
ç.-muş 1/016/0059
[=1]
çıkar-: 1. Giysi, ayakkabı vb.ni vücuttan ayırmak, soyamak. 2. Ortaya koymak. 3. Arttırmak, yükseltmek.
ç.-ıp 1/016/0061
ç.-maz 1/020/0039
ç.-mış 1/020/0013
[=4]
çıkar yol: *br. i.* Güç durumlarda insanı başarıya ulaştıran, kurtaran davranış, çözüm yolu, çare.
ç.+(çıkacak yol) 1/018/0024
[=1]
çıkıver-+(1): *br. f.* Çabucak veya ansızın çıkmak.
ç.-miştim 1/005/0002
[=1]
çıkıver-+(2): *br. f.* Görünür veya belli bir durumda bulunmak.
ç.-miş 1/003/0025
[=1]
çılğınca: *zf.* Deli gibi, delicesine, aşırı bir biçimde.
ç. 1/003/0093
[=1]
çın çın öt-: *d.* Sürekli olarak keskin ses çıkarmak.
ç.-üyor 1/021/0036
[=1]
çınla-: *Çın* diye ses çıkarmak.
ç.-yan 1/038/0004

- [=1]
 çıplak: *sf.* 1. Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan, üryan, nü, cıbil, cıbıldak. 2. Yoksul.
 ç. 1/009/0090
 ç.+ları 1/026/0055
 ç.+tır 1/008/0043
 [=3]
 çırpıplak: *i.* Tamamen çıplak, çırpıplak, anadan doğma, anadan üryan, çırılçıplak.
 ç. 1/005/0078
 [=1]
 çırpın-: Ne yapacağını şaşırılmış bir durumda üzülme ve telaşlanmak.
 ç.-an 1/022/0039
 [=1]
 çırpınıp dur-: *br. f.* Acı ile sürekli debelenmek.
 ç.-acak 1/038/0099
 [=1]
 çıt yok: *d.* En hafif bir ses bile çıkmamak, hiç konuşmamak.
 ç. 1/020/0150
 [=1]
 çiçek: *i.* Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü. Çiçek açan kır veya bahçe bitkisi.
 ç. 1/011/0072
 ç.+lerde 1/014/0110
 [=1]
 çiçek çıkar-: *d.* Çiçek hastalığına, irinli kabarcıklar dökerek yüzde izler bırakan ateşli, ağır ve bulaşıcı bir hastalığa, tutulmak.
 ç.-mışa 1/042/0040
 [=1]
 çiçeklen-: Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü açmak, çiçek vermek, çiçekli duruma gelmek.
 ç.-irmiş 1/020/0036
 [=1]
 çift: *sf.* İki adet, birbirini tamamlayan iki tekten oluşan nesneler.
 ç. 1/027/0255
 [=1]
 çifte: *sf.* İki bir arada bulunan veya ikili.
 ç. 1/020/0118, 1/027/0089
 [=2]
 çiftetekolan
 ç. 1/011/0064
 [=1]
 çifte sandal: *sf.t.* İki kürekle yürütülen ve insan taşıyacak biçimde yapılmış deniz teknesi.
 ç. 1/016/0021
 [=1]
 çiğnet-: Egemenliği altına aldirmek, hükmettirmek.
 ç.-tin 1/019/0069
 [=1]
 çîn-i ye's: *i.t.* Ümitsizlik, elem, keder buruşukluğu.
 ç.+i 1/043/0002
 [=1]
 çinko: *sf.* Atom numarası 30, atom ağırlığı 65,37, mavimsi

- beyaz renkte olan sert bir elementten yapılmış.
 ç. 1/009/0032
 [=1]
- çirkin: *sf.* Göze veya kulağa hoş gelmeyen, güzel karşıtı.
 ç. 1/009/0015
 [=1]
- çiz-: Geçersiz kılmak için üzerine çizgi çekmek.
 ç.-ersin 1/009/0041
 [=1]
- çocuk: *i.* Kendisine şefkat ve acıma duyulan çocuk.
 ç. 1/005/0074
 [=1]
- çocuk: *i.* 1. Küçük yaştaki oğlan veya kız. 2. Soy bakımından oğul veya kız, evlat. 3. Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak. 4. Genç erkek.
 ç. 1/003/0022, 1/003/0049, 1/003/0064, 1/003/0074, 1/005/0018, 1/005/0034, 1/005/0064, 1/005/0076, 1/005/0087, 1/007/0011, 1/009/0105, 1/010/0089, 1/010/0094, 1/010/0098, 1/011/0004, 1/011/0090, 1/013/0039, 1/021/0028, 1/026/0027, 1/026/0031, 1/026/0036, 1/026/0037, 1/028/0031, 1/028/0106, 1/028/0145, 1/042/0085
 ç.+la 1/010/0087, 1/013/0048
- ç.+lar 1/002/0048, 1/003/0109, 1/009/0082, 1/021/0032, 1/022/0166, 1/027/0157
 ç.+lara 1/022/0164
 ç.+lardan 1/011/0035
 ç.+ları 1/002/0067, 1/022/0090
 ç.+ların 1/011/0070, 1/022/0042, 1/022/0077, 1/027/0058, 1/027/0062
 ç.+larının 1/022/0037
 ç.+tan 1/013/0030
 ç.+tur 1/005/0040, 1/026/0021
 ç.+u+(çocuğu) 1/013/0016, 1/027/0209
 ç.+um+(çocuğum) 1/003/0081
 ç.+un+(çocuğun) 1/003/0005, 1/003/0042, 1/009/0116
 [=53]
- çocukluk: *i.* İnsan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönemi.
 ç. 1/002/0045
 [=1]
- çok+(1): *i.* Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.
 ç. 1/011/0070, 1/022/0058, 1/023/0006, 1/025/0015, 1/028/0002, 1/028/0098
 ç.+muş 1/022/0073
 ç.+sa 1/009/0084
 ç.+tur 1/016/0068, 1/019/0036, 1/019/0063
 [=11]

çok+(2): *zf.* Aşırı bir biçimde, fazla miktarda.

ç. 1/004/0124, 1/005/0027,
1/006/0037, 1/009/0029,
1/009/0127, 1/015/0005,
1/016/0022, 1/017/0055,
1/020/0052, 1/021/0041,
1/022/0008, 1/022/0139,
1/026/0077, 1/029/0018,
1/041/0036

[=15]

çok gör-: *d.* Yadırgamak.

ç.-meyiniz 1/003/0090

[=1]

çok ol-+(1): *d.* Haddini aşarak karşısındakini usandırmak.

ç.-du 1/042/0074

[=1]

çok ol-+(2): *d.* Artmak, uzamak.

ç.-ur 1/011/0093

[=1]

çoktan: *zf.* Çok zaman önce, çok zamandan beri, öteden beri, uzun süreden beri.

ç. 1/016/0014, 1/027/0170

[=1]

çoluk çocuk: *br. i.* Çocuklarla birlikte aile topluluğu, herkes.

ç. 1/009/0078, 1/011/0042

[=2]

çorbacı: *i.* Taşrada halkın Hristiyan ileri gelenlerine verdiği bir unvan.

ç. 1/009/0055

[=1]

çök-: 1. Bulunduğu düzeyden aşağı inmek, çukurlaşmak. 2. Çömelmek. 3. Oturmak, birdenbire oturmak. 4.

Deve, sığır vb. olduğu yere oturmak. 5. Basmak, yayılmak. 6. Şakak, avurt vb. içeri doğru girmek, çukurlaşmak.

ç.-er 1/009/0008

ç.-müş 1/003/0024,
1/003/0032, 1/011/0065,
1/019/0034

ç.-üp 1/010/0087

[=6]

çökük: *sf.* Üzerinde bulunduğu yere yıkılmış.

ç. 1/016/0028

[=1]

çöl: *i.* Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra, badiye.

ç. 1/006/0034, 1/026/0050,
1/026/0058

ç.+e 1/006/0002

ç.+ler 1/006/0014,
1/006/0044

ç.+lerde 1/017/0023

[=7]

çömlek: *i.* Toprak tencere

ç.+i+(çömleği) 1/022/0049

ç.+ten 1/022/0146

[=2]

çörek otu: Dügün çiçeğigillerden, çiçekleri sapının ucunda bulunan otsu bir bitki, karacaot. 2. Bu bitkinin hamur işlerine lezzet ve koku vermek için ekilen, susam iriliğindeki siyah tohumu.

ç. 1/007/0006

[=1]

çukur: *i.* 1. Çevresine göre aşağıda olan yer. 2. Mezar.

ç.+a 1/038/0093
[=1]
çuval: *i.* Pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba.
ç. 1/022/0100, 1/022/0102
ç.+1+(3) 1/022/0106
[=3]
çünkü: *bağ.* Şundan dolayı, şu sebeple, zira.
ç. 1/001/0004, 1/003/0003, 1/003/0064, 1/006/0041, 1/007/0042, 1/010/0014, 1/011/0053, 1/016/0079, 1/016/0090, 1/019/0070, 1/020/0050, 1/022/0178, 1/026/0090, 1/027/0073, 1/027/0077, 1/027/0178, 1/028/0123, 1/028/0133, 1/028/0140, 1/039/0022, 1/040/0031, 1/040/0033, 1/041/0014
[=23]
çürü-: İş göremez, hastalıklı olmak, Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılma, sağlamlığını yitirmek.
ç.-müş 1/003/0050
[=1]
çürük: *sf.* Sağlam bir esasa veya kanıtlara dayanmayan.
ç. 1/022/0072
[=1]
da: *bağ.* 1. Daha önce geçmiş bir cümle veya eş vazifeli öge ile sonraki arasında *-den başka* anlamıyla ilişki

kuran bir söz. 2. *Dahi* anlamında kullanılan bir söz. 3. İki cümleyi bağlayarak birleşik cümle yapan bir söz. 4. *-erek, -ip* ekli zarf-fiillerden sonra kullanılırsa esas fiilin oluş biçimini, önermenin nasıl oluştuğunu anlatan bir söz. 5. Karşıt anlamlı cümleleri pekiştirerek bağlayan bir söz. 6. Şart bildiren fiillerden sonra *bile* anlamına gelerek şartın geçerli olmadığını anlatan bir söz. 7. Bazı edat, bağlaç ve zarflardan sonra gelerek anlamı güçlendiren bir söz.
d. 1/002/0032, 1/002/0073, 1/002/0085, 1/003/0007, 1/003/0027, 1/003/0084, 1/004/0035, 1/004/0054, 1/004/0077, 1/004/0126, 1/004/0128, 1/004/0133, 1/005/0046, 1/005/0067, 1/006/0020, 1/006/0051, 1/007/0019, 1/007/0034, 1/007/0048, 1/008/0037, 1/008/0055, 1/009/0006, 1/009/0050, 1/009/0074, 1/009/0080, 1/009/0080, 1/009/0085, 1/009/0087, 1/009/0107, 1/010/0002, 1/010/0051, 1/011/0019, 1/011/0036, 1/011/0052, 1/011/0092, 1/011/0095, 1/012/0030, 1/012/0046, 1/013/0004, 1/013/0036, 1/013/0044, 1/013/0049,

- 1/013/0051, 1/013/0065, yamaçlarıyla çevresine
 1/014/0079, 1/014/0128, hâkim ve oldukça geniş bir
 1/014/0147, 1/015/0012, alana yayılan bölümü.
 1/015/0016, 1/015/0031, d. 1/006/0026
 1/016/0057, 1/016/0074, d.+dan 1/039/0010
 1/016/0112, 1/017/0001, d.+lar 1/006/0026,
 1/017/0054, 1/018/0004, 1/008/0025, 1/017/0016,
 1/018/0028, 1/019/0018, 1/024/0032, 1/039/0041
 1/019/0024, 1/019/0035, [=7]
 1/019/0077, 1/020/0011, dağ+(2): i. Yer kabuğunun
 1/020/0033, 1/020/0096, çıkıntılı, yüksek, eğimli
 1/020/0118, 1/020/0123, yamaçlarıyla çevresine
 1/020/0151, 1/020/0152, hâkim ve oldukça geniş bir
 1/021/0017, 1/021/0034, alana yayılan bölümü
 1/022/0008, 1/022/0145, [namazda saf halinde
 1/022/0163, 1/024/0003, duran insanlar].
 1/024/0051, 1/024/0061, d.+lar 1/002/0082,
 1/025/0034, 1/026/0018, 1/002/0083, 1/002/0085
 1/026/0089, 1/027/0025, [=3]
 1/027/0173, 1/027/0222, dağdağa: i. Gürültü, patırtı, telaş,
 1/028/0058, 1/028/0107, karmakarışık durum,
 1/028/0143, 1/028/0150, sıkıntı.
 1/029/0017, 1/033/0005, d. 1/019/0036
 1/033/b, 1/038/0028, d.+dan 1/008/0049
 1/038/0029, 1/038/0036, [=2]
 1/039/0016, 1/039/0021, dağdağasız: sf. Gürültüsüz,
 1/040/0035, 1/041/0002, patırtısız, sessiz ve sakin.
 1/042/0008, 1/042/0026, d. 1/020/0107
 1/042/0030, 1/042/0078, [=1]
 1/042/0085, 1/042/0093, dağ kadar: d. Çok büyük, çok iri,
 [=102] çok güçlü
 dâd: i. İhsan, bağışlama. d. 1/005/0037
 d. 1/023/0035 [=1]
 dâd et-: br. f. İhsan etmek, d. 1/027/0136
 bağışlamak. d.+yı 1/027/0135
 d.-mesen 1/023/0036 [=2]
 [=1]
 dağ+(1): i. Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli

daha+(1): *zf.* 1. Henüz, şimdiye kadar, hâlâ. 2. Var olana, elde bulunana ek olarak.

d. 1/002/0032, 1/003/0065,
1/003/0078, 1/004/0022,
1/004/0072, 1/005/0022,
1/005/0031, 1/006/0048,
1/008/0046, 1/011/0077,
1/016/0025, 1/021/0037,
1/026/0021, 1/027/0119,
1/042/0066

[=15]

daha+(2): *zf.* Karşılaştırma derecesi.

d. 1/004/0020, 1/004/0124,
1/008/0024, 1/009/0127,
1/013/0022, 1/013/0029,
1/016/0010, 1/022/0139,
1/028/0137, 1/040/0016

[=10]

dâim: *zf.* Sürekli, her zaman, devamlı.

d. 1/008/0054, 1/011/0023,
1/012/0018, 1/017/0035,
1/017/0060, 1/019/0047

[=6]

dâima: *zf.* Her zaman, sürekli.

d. 1/005/0067

[=1]

dâimî: *sf.* Sürekli.

d. 1/017/0051

[=1]

dâire: *i.* Bir çemberin içinde kalan düzlem parçası.

d. 1/027/0200

[=1]

dakîka: *i.* 1. Bir saatlik zamanın altmışta biri. 2. An, zaman.

d. 1/009/0073, 1/013/0010

d.+n+(1) 1/006/0050

[=3]

dal-(1): Suyun içine bütün vücuduyla ve hızla girmek.

d.-mıştır 1/010/0004

[=1]

dal-(2): Bir yerin içine girmek.

d.-ar 1/026/0027

d.-arak 1/021/0042,
1/022/0096

d.-dı 1/007/0033

d.-dım 1/015/0019

d.-mış 1/004/0125

d.-sa 1/012/0036

[=7]

dal-(3): Başka bir şeyle uğraşamayacak veya başka bir şeyi düşünemeyecek biçimde kendini bir şeye kaptırmak.

d.-arsam 1/041/0038

d.-alım 1/012/0096

d.-dım 1/023/0044

d.-mıştım 1/039/0034

[=4]

daldır-: Dalma işini yaptırmak, dalmasına sebep olmak.

d.-mada 1/008/0059

[=1]

dalga+(1): *i.* 1. Deniz veya göl gibi geniş su yüzeylerinde genellikle rüzgâr, deprem vb.nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hareket. 2. Bir yüzeydeki kıvrım.

d.+lar 1/008/0022,
1/017/0015

d.+larla 1/038/0056

[=3]

dalga+(2): Gizli iş, dalavere.

d.+sı 1/009/0066

[=1]
dalgasız: *sf.* Dalgası olmayan.
d. 1/011/0079
[=1]
dalgalan-: 1. Su yüzeylerinde genellikle rüzgâr, deprem vb.nin etkisiyle kıvrımlı hareket oluşması. 2. Hareketli olmak, kıpırdamak.
d.-an 1/014/0015,
1/021/0038
d.-ır 1/002/0064,
1/005/0005
[=4]
dalgalandır-: Dalgalı duruma getirmek, dalgalanmasını sağlamak, hareketlendirmek.
d.-dı 1/039/0046
[=1]
dalgın+(1): *sf.* 1. Çevresinde olup bitenleri fark edemeyecek kadar düşünceye dalan
d. 1/023/0043, 1/027/0191,
1/039/0045
[=3]
dalgın+(2): *zf.* Kendinden geçmiş bir durumda.
d. 1/021/0037
[=1]
dalıp git-: *d.* Bir düşünce veya hayal ile bulunduğu ortamdan uzaklaşmak.
d.-erdi+(dalar giderdi)
1/002/0053
[=1]
dam: *i.* Yapıları dış etkilere korumak amacıyla

üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm.
d. 1/008/0044
d.+a 1/016/0092
[=2]
dama+(1): *i.* Karelere ayrılmış zemin üzerinde on altı taşla iki kişi arasında oynanan oyun.
d.+ya 1/027/0189
[=1]
dama+(2): *i.* On altı taşla iki kişi arasında oynanan oyunun üzerinde oynandığı karelere ayrılmış kâğıt, deri vb. zemin.
d. 1/027/0124
[=1]
dâmad: *i.* Bir kızın ailesinden olan büyüklere göre kızın kocası, güveyi.
d. 1/027/0247
[=1]
damar: *i.* Canlı varlıklarda kanın veya besleyici sıvıların dolaştığı kanal.
d.+lar 1/003/0027
d.+larında 1/027/0036
[=2]
damga: *i.* Bir kimsenin adını kötüye çıkaran, yüz kızartıcı durum.
d.+sı 1/028/0153
[=1]
damla: *i.* Yuvarlak biçimde, çok küçük miktarda sıvı.
d. 1/019/0063, 1/022/0119,
1/022/0120, 1/026/0067
[=4]

- dandini yap-: *d.* [Bebekleri uyuturken, oyalarken tekerleme söylemek].
d.-tı+(dandiniler yaptı) 1/042/0080
 [=1]
- dans eyle-: *br. f.* Müzik temposuna uyarak estetik değer taşıyan vücut hareketleri yapmak.
d.-yen 1/011/0068
 [=1]
- dar: *sf.* İçine alacağı şeye oranla ölçüleri yetersiz olan, geniş ve bol karşıtı.
d. 1/027/0065
 [=1]
- Dârâ: *i.* 1. Keyânîyân denilen eski Fars hükümdarlarından dokuzuncusu. 2. Hükümdar.
d.+lar+(2)+ın+(2) 1/019/0033
 [=1]
- darabân: *i.* Çarpıntı, çarpma, çarpış, vurma, vuruş.
d.+da 1/011/0015
 [=1]
- dara gel-: *d.* Mecbur olmak.
d.-din 1/028/0084
 [=1]
- darbe-i bâd: *i.t.* Rüzgârın vurması.
d.+a 1/024/0049
 [=1]
- darbuka: *i.* Toprak veya madenden yapılan, bir yanı açık, vurmalı çalgı.
d. 1/011/0040
 [=1]
- dar gel-: *d.* Yetmemek.
d.-ince 1/014/0126
d.-ir 1/012/0007, 1/021/0011
 [=3]
- dâr-ı ibtilâ: *i.t.* 1. Düşkünlük yeri. 2. Dünya.
d.+ya 1/014/0128
 [=1]
- dâr-ı imtihan: *i.t.* 1. Sınav yeri.
d.+dır 1/014/0150
 [=1]
- darmadağın: *sf.* Çok dağınık ve karışık, darmadağınık, tarumar.
d. 1/016/0037
 [=1]
- dâstân: *i.* Çağdaş Türk edebiyatında biçim ve içerik yönünden, geleneksel destanlardan ayrılık gösteren uzun kahramanlık şiiri.
d.+ım 1/012/0086
 [=1]
- da‘vâ: *i.* 1. Bir mesele üzerinde hususi bir fikir sahibi olma. 2. Sorun.
d.+lar 1/028/0119
d.+sında 1/041/0026
 [=2]
- da‘vet: *i.* Çağrı, çağırma.
d. 1/028/0047
 [=1]
- da‘vet et-: *br. f.* Çağırma.
d.-erdi+(da‘vet ederdi) 1/007/0004
d.-mekteki+(da‘vetteki) 1/028/0063
 [=2]

- davran-: 1. Bir şeye el atmak, girişmek. 2. Bir işi yapmaya hazır olmak, hazırlanmak.
d. 1/006/0049
d.-dım 1/013/0013
d.-mıyorsun 1/006/0062
[=3]
- davullu zurnalı: *sf.* Büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değneklerle çalınan çalgısı ve keskin bir ses çıkaran üflemeli çalgı eşliğinde.
d. 1/011/0068
[=1]
- dayak: *i.* Bir insanı veya bir hayvanı dövme işi, sopa, patak, kötek.
d. 1/027/0183, 1/042/0029
d.+tan 1/028/0027
[=3]
- dayan-+(1): Bir yere yaslanmak, kendini dayamak.
d.-ıp 1/003/0106,
1/004/0012, 1/021/0018
[=3]
- dayan-+(2): Tutunmak, karşı durmak, karşı koymak, mukavemet etmek.
d.-maz 1/006/0026,
1/017/0019
d.-mıyor 1/038/0063
[=3]
- dayan-+(3): Varmak, ulaşmak.
d.-ır 1/005/0006
[=1]
- dâye-i bîdâr-ı subh: *i.t.* Sabahın uykusuz dadısı.
d.+un 1/039/0040
[=1]
- dayı: *i.* Annenin erkek kardeşi.
d.+m 1/005/0056,
1/027/0246, 1/038/0027
d.+n+(1) 1/022/0053
[=4]
- de: *bağ.* 1. Daha önce geçmiş bir cümle veya eş vazifeli öge ile sonraki arasında *-den başka* anlamıyla ilişki kuran bir söz. 2. *Dahi* anlamında kullanılan bir söz. 3. Kendisinden önceki fiili zarf-fiil durumuna sokan bir söz. 4. Cümleleri birbirine bağlayarak birleşik cümle oluşturan bir söz. 5. Şart bildiren fiillerden sonra *bile* anlamına gelerek şartın geçerli olmadığını anlatan bir söz. 6. Bazı edat, bağlaç ve zarflardan sonra gelerek anlamı güçlendiren bir söz. 7. *-erek, -ip* ekli zarf-fiillerden sonra kullanılırsa esas fiilin oluş biçimini, önermenin nasıl oluştuğunu anlatan bir söz.
d. 1/002/0021, 1/002/0021,
1/003/0009, 1/003/0058,
1/003/0065, 1/003/0066,
1/004/0043, 1/004/0109,
1/004/0129, 1/004/0129,
1/005/0003, 1/005/0032,
1/005/0045, 1/005/0048,
1/005/0057, 1/005/0059,
1/006/0011, 1/006/0016,
1/006/0040, 1/007/0029,

1/008/0064,	1/009/0048,	1/028/0032,	1/028/0049,
1/009/0080,	1/009/0101,	1/028/0088,	1/028/0114,
1/009/0123,	1/009/0124,	1/028/0119,	1/028/0135,
1/010/0012,	1/010/0057,	1/031/0005,	1/032/0009,
1/010/0073,	1/010/0094,	1/033/0013,	1/038/0017,
1/011/0028,	1/011/0033,	1/038/0097,	1/039/0007,
1/011/0038,	1/011/0042,	1/039/0033,	1/040/0027,
1/011/0078,	1/012/0007,	1/040/0040,	1/041/0039,
1/012/0016,	1/012/0093,	1/042/0003,	1/042/0024,
1/013/0023,	1/013/0042,	1/042/0045,	1/042/0068,
1/013/0045,	1/013/0058,	1/042/0075	
1/014/0066,	1/015/0030,	[=121]	
1/015/0037,	1/016/0024,	de-+(1): Söylemek, söz söylemek.	
1/016/0044,	1/016/0071,	d.-di	1/003/0007,
1/016/0086,	1/016/0110,		1/015/0013, 1/028/0043
1/017/0003,	1/018/0035,	d.-dikçe	1/013/0030
1/020/0014,	1/020/0046,	d.-dikleri	1/020/0125
1/020/0048,	1/020/0113,	d.-diler	1/013/0021,
1/020/0150,	1/020/0163,		1/013/0022, 1/016/0001,
1/020/0174,	1/021/0013,		1/042/0003
1/021/0039,	1/022/0004,	d.-dim	1/003/0007,
1/022/0054,	1/022/0067,		1/005/0032, 1/009/0116,
1/022/0070,	1/022/0074,		1/011/0027, 1/013/0009,
1/022/0085,	1/022/0086,		1/013/0064, 1/020/0072,
1/022/0087,	1/022/0098,		1/021/0021, 1/022/0105,
1/022/0101,	1/022/0114,		1/022/0168, 1/024/0029,
1/022/0127,	1/022/0152,		1/027/0221, 1/028/0022,
1/022/0161,	1/022/0174,		1/028/0029, 1/042/0008
1/023/0044,	1/023/0067,	d.-din	1/009/0125
1/026/0016,	1/026/0028,	d.-me	1/020/0074
1/026/0037,	1/026/0039,	d.-mek	1/003/0060,
1/026/0055,	1/026/0084,		1/027/0175, 1/041/0044
1/026/0089,	1/027/0010,	d.-mektir	1/006/0046
1/027/0051,	1/027/0067,	d.-mesin	1/042/0092
1/027/0112,	1/027/0135,	d.-mesinler	1/028/0134
1/027/0138,	1/027/0144,	d.-mez	1/009/0112,
1/027/0161,	1/027/0185,		1/020/0107, 1/027/0220,
1/027/0197,	1/027/0213,		1/042/0051
1/027/0215,	1/027/0246,	d.-mezseler	1/027/0174
1/027/0250,	1/028/0032,		

d.-miş	1/009/0102, 1/020/0101, 1/020/0140, 1/026/0094, 1/027/0114, 1/038/0029	d.-yor+(diyor)	1/006/0001, 1/006/0019, 1/010/0065, 1/011/0046, 1/011/0088, 1/011/0090, 1/013/0012, 1/020/0004, 1/020/0092, 1/020/0148, 1/027/0142, 1/027/0151, 1/027/0256, 1/028/0093, 1/035/0004, 1/041/0033, 1/042/0051
d.-mişti	1/005/0058, 1/020/0177, 1/027/0246	d.-yordu+(diyordu)	1/006/0009, 1/013/0016, 1/020/0166, 1/037/0001, 1/038/0010
d.-miştım	1/009/0108	d.-yorduk+(diyorduk)	1/013/0019
d.-r	1/003/0058, 1/003/0073, 1/026/0026, 1/026/0031, 1/026/0034, 1/029/0007, 1/032/0013	d.-yorken+(diyorken)	1/035/0003
d.-rdi	1/005/0027	d.-yorlar+(diyorlar)	1/019/0063, 1/041/0015, 1/041/0041
d.-rdin	1/012/0094	d.-yorsan+(diyorsan)	1/019/0088
d.-rken	1/006/0047	d.-yorum+(diyorum)	1/016/0053, 1/020/0105, 1/028/0110
d.-rler	1/020/0035, 1/026/0001, 1/026/0020, 1/026/0025, 1/028/0136	[=120]	
d.-rlerdi	1/027/0176	de-+(2): ... diye düşünmek.	
d.-sek	1/027/0176	d.-diğin	1/009/0132
d.-sem	1/028/0114	d.-dikçe	1/024/0030
d.-sen	1/028/0154	d.-dim	1/016/0113, 1/020/0044, 1/022/0052, 1/027/0181
d.-sene	1/016/0093	d.-din	1/020/0023
d.-yecek+(diyecek)	1/004/0084, 1/024/0061, 1/027/0003	d.-miş	1/027/0197
d.-yemezsin+(diyemezsin)	1/028/0056	d.-mişler	1/026/0009
d.-yen+(diyen)	1/009/0097, 1/016/0015, 1/019/0048, 1/027/0087	d.-miştım	1/041/0010
d.-yerek+(diyerek)	1/004/0041, 1/016/0045, 1/016/0060, 1/020/0081, 1/028/0006, 1/028/0127, 1/028/0157	d.-miyor istemek	1/028/0101
d.-yince	1/013/0013	d.-r	1/004/0009, 1/008/0023, 1/027/0081,
d.-yip	1/002/0051, 1/009/0097, 1/009/0105, 1/020/0115, 1/042/0061		

1/029/0005, 1/030/0006,
1/032/0006, 1/044/0002
d.-rlr 1/019/0090
d.-rsen 1/003/0098
d.-rsin 1/017/0002,
1/017/0030, 1/017/0054
d.-yin 1/020/0053
d.-yip 1/016/0073,
1/027/0182, 1/038/0057
[=27]
de-(3): ... diye ad vermek.
d.-mem 1/025/0054
d.-rlr 1/001/0005,
1/011/0048
[=3]
de-(4): Her hangi bir kanıya,
yargıya varmak.
d.-mek 1/004/0065
[=1]
dede: *i.* Torunu olan erkek, büyük
baba, büyük peder.
d.+miz 1/011/0036
[=1]
dede can: *i.* [Bektâşî inancında din
bilgini].
d. 1/027/0113
[=1]
def: *i.* Zilli bir kasnağa geçirilmiş
kursak zarından oluşan
çalgi.
d.+lerle 1/011/0040
[=1]
defa'ât: *i.* Kereler, kezler.
d. 1/014/0001
[=1]
defol-: *br. f.* Savuş git, uzaklaş
anlamında bir söz.
d. 1/020/0104, 1/020/0134
[=2]

defter-i a'mâl: *i.t.* Yapılan iyilik
ve kötülüklerin yazıldığı
manevi defter.
d.+inde 1/028/0089
[=1]
değ-: 1. Aralık kalmayınca
kadar birbirine yaklaşmak,
dokunmak, temas etmek.
2. Ulaşmak, erişmek.
d.-meyin 1/042/0020
d.-mez 1/019/0025
[=2]
değer: *i.* Bir şeyin para ile
ölçülebilen karşılığı,
kıymet, paha, valör.
d.+i 1/007/0024
[=1]
değil: *i.* Cümle içinde art arda
kullanılan iki veya daha
çok özneyi, tümleci,
yüklemi, aralarından
bazılarına olumsuzluk
kavramı vererek birbirine
bağlayan veya yüklem
olumsuz çekimini sağlayan
kelime.
d. 1/002/0025, 1/002/0026,
1/003/0003, 1/003/0053,
1/003/0057, 1/003/0101,
1/004/0033, 1/004/0057,
1/005/0008, 1/005/0070,
1/005/0082, 1/005/0083,
1/005/0096, 1/006/0011,
1/006/0027, 1/009/0068,
1/009/0096, 1/009/0108,
1/010/0021, 1/010/0049,
1/011/0054, 1/011/0090,
1/012/0073, 1/013/0005,
1/013/0017, 1/016/0043,
1/019/0044, 1/020/0027,

- 1/021/0030, 1/022/0018, [=1]
 1/022/0107, 1/022/0118, değiştiril-: Biri bırakılıp başkası
 1/022/0130, 1/022/0138, kullanılmak.
 1/022/0185, 1/026/0018, d.-ir 1/009/0133
 1/026/0042, 1/026/0074, [=1]
 1/027/0100, 1/027/0154, değnek: *i.* Elde taşınacak incelikte
 1/027/0156, 1/027/0158, düzgün ağaç, sopa, çomak.
 1/027/0235, 1/028/0015, d. 1/003/0033, 1/005/0009
 1/028/0021, 1/028/0072, d.+ine+(değneğine)
 1/030/0004, 1/041/0033, 1/021/0018
 1/042/0018, 1/042/0069, d.+le 1/027/0201
 1/042/0091, 1/044/0003 [=4]
 d.+di 1/038/0029 değnekli: *sf.* Değneği olan, ağaç
 d.+dir 1/006/0017, parçası olan.
 1/006/0030, 1/008/0036, d. 1/016/0056
 1/025/0027, 1/027/0096, [=1]
 1/027/0123, 1/027/0175, deh: *ün.* *Yürü* anlamında bir
 1/041/0016 seslenme sözü.
 d.+im 1/004/0064, d. 1/027/0114
 1/025/0035, 1/027/0182 [=1]
 d.+iz 1/016/0011 dehân-ı hasret: *i.t.* Üzüntü, keder
 d.+miş 1/038/0052 ağzı.
 d.+se 1/006/0045, d. 1/009/0007
 1/018/0006 [=1]
 [=67] dehân-ı lâ'net: *i.t.* Uğursuz ağız.
 değirmi: *sf.* Yuvarlak. d.+e 1/027/0028
 d. 1/020/0069, 1/027/0068 [=1]
 [=2] dehen: *i.* Ağız.
 değiş-: Başka bir biçim veya d. 1/014/0087
 duruma girmek, tahavvül d.+leri 1/019/0045
 etmek. [=2]
 d.-ti 1/010/0052 dehr: *i.* 1. Dünya. 2. Zaman, devir.
 [=1] d.+i 1/010/0079
 değiş-(2): Yerine başka kimse d.+in 1/007/0052,
 gelmek. 1/033/0014
 d.-sin 1/038/0058 [=3]
 [=1] dehşet: *i.* 1. Şaşma. 2. Korku, telaş
 değiş-(3): Geçmek, ürkme.
 tamamlamak. d.+i 1/002/0087
 d.-timdi geçmek 1/027/0225 d.+ini 1/038/0096

d.+le 1/004/0078
d.+miş 1/010/0082
d.+ti 1/016/0047
d.+tir 1/004/0006,
1/006/0024
[=7]
dehşet-âgîn et-: *br. f.* Korku ile
dolu, korkulu hâle
getirmek.
d.-mesin 1/023/0004
[=1]
delâlet: *i.* Kılavuzluk, gösterme,
aracılık.
d.+ine 1/014/0001
[=1]
delîl: *i.* Yol gösteren, kılavuz.
d.+imin 1/005/0015
[=1]
delik: *i.* Dar, küçük açıklık.
d. 1/027/0068
d.+e+(deliğe) 1/007/0021
d.+lerindeki 1/027/0128
[=3]
delikli: *sf.* Dar, küçük açıklığı
veya açıklıkları olan.
d. 1/027/0130
[=1]
delin-: Bir şeyde dar, küçük
açıklık oluşmak.
d.-memiş 1/018/0044
[=1]
dem: *i.* 1. An, vakit, zaman. 2.
Soluk, nefes.
d. 1/010/0047, 1/012/0045,
1/014/0132, 1/017/0048,
1/023/0032, 1/039/0020
d.+de 1/017/0017
d.+den 1/008/0010
d.+dir 1/041/0004
d.+i 1/025/0062

d.+leri 1/008/0052
d.+lerinden 1/011/0036
[=11]
demâ-dem: *zf.* Sık sık, her vakit.
d. 1/002/0018, 1/011/0006,
1/039/0012, 1/039/0048
[=4]
dem-be-dem: *zf.* Vakit vakit,
dâimâ.
d. 1/023/0024
[=1]
dem-beste: *sf.* Susmuş, nefesi
bağlanmış, soluğu
kesilmiş.
d. 1/012/0002, 1/023/0023
[=2]
dem-beste-i esrâr-ı ‘azîm: *sf.t.*
Büyük sırlı susma.
d.+in 1/004/0048
[=1]
demek: Öyle anlaşılıyor ki.
d. 1/005/0003, 1/005/0029,
1/009/0078, 1/014/0062,
1/014/0063, 1/020/0037,
1/020/0102
[=7]
demek ki: Öyle anlaşılıyor ki.
d. 1/020/0159, 1/026/0077,
1/027/0095, 1/038/0091
[=4]
demem o: *d.* Benim söylemek
istediğim anlamında
kullanılan bir söz.
d. 1/027/0235
[=1]
demeye kalmadan: *d.* Söylemeye,
yapmaya fırsat olmamak:
d. 1/028/0074
[=1]

- dem-güzâr ol-: *br. f.* Vakit geçirmek, oyalanmak.
d.-acak 1/020/0038
[=1]
- dem-i mahmûr: *sf.t.* Uykulu nefes, soluk.
d.+u 1/002/0034
[=1]
- demin: *zf.* Az önce, demincek, deminden.
d. 1/011/0077, 1/016/0070, 1/016/0082, 1/020/0168, 1/022/0109, 1/023/0055, 1/028/0009, 1/028/0064, 1/041/0010, 1/042/0075
[=10]
- deminki: *sf.* Biraz önceki.
d.1/010/0097, 1/022/0103, 1/038/0008
[=3]
- demirbaş: *sf.* Bir yerde kullanılan, bir yere kayıtlı olan, bir vazifeliden öbürüne teslim edilen dayanıklı olan.
d. 1/027/0130
[=1]
- dem-i saâdet: *i.t.* Mutluluk anı.
d.+indir 1/014/0132
[=1]
- dem-sâz-ı âvâz: *i.t.* Sesin dostu.
d.+ın+(1) 1/017/0018
[=1]
- dem-sâz ol-: *br. f.* Arkadaş, dost, sırdaş hâle gelmek.
d.-dukça 1/012/0004
[=1]
- dem tut-: *d.* Bir çalgıya başka bir çalgı veya sesle eşlik etmek.
d.-ardı 1/018/0011
- [=1]
- den-(1): Söylenmek, sözü edilmek.
d.-di 1/027/0151
d.-ir 1/002/0065
d.-se 1/027/0053
[=3]
- den-(2): Ad verilmek.
d.-en 1/006/0033, 1/021/0014, 1/027/0110, 1/027/0206, 1/030/0002
[=5]
- dendân-ı gayz u kahr: *i.t.* Ezme, helak etme ve öfke dışı.
d.+a 1/019/0006
[=1]
- dene-: Değerini anlamak, gerekli niteliği taşıyıp taşımadığını bulmak için bir insanı, bir nesneyi veya bir düşünceyi sınamak, tecrübe etmek.
d. 1/028/0034
d.-dim 1/020/0052
[=2]
- denil-(1): Söylenilmek.
d.-di 1/038/0005
[=1]
- denil-(2): Ad verilmek.
d.-en 1/003/0057, 1/008/0007, 1/008/0042, 1/010/0046, 1/014/0149
[=5]
- deniz: *i.* Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi.
d. 1/010/0060, 1/011/0079
d.+ler 1/008/0021, 1/017/0015

d.+se 1/005/0010
[=5]
derâgûş et-: *br. f.* Kucaklamak,
sarmak.
d.-mek 1/002/0007
[=1]
derbeder: *sf.* Yaşayışı ve davranışı
düzensiz (kimse).
d. 1/016/0041
[=1]
derd: *i.* 1. Üzüntü. 2. Sorun,
kaygı.
d.+e 1/009/0112,
1/028/0152
d.+im 1/003/0089
d.+imi 1/016/0018
d.+in 1/012/0093
d.+inizi 1/005/0045
[=6]
der demez: *zf.* Hemen, o sırada.
d. 1/027/0108
[=1]
derd-i hâil: *sf.t.* Korkunç sorun.
d. 1/026/0008
[=1]
... derdine düş-: *d.* İstenilen bir
şeyi elde etmenin yollarını
aramak.
d.-en 1/006/0015
[=1]
dere: *i.* 1. Genellikle yazın
kuruyan küçük akarsu. 2.
Akarsuyun yatağı. 3. İki
dağ arasındaki uzun çukur.
d.+ler 1/024/0032
[=1]
derhâl: *zf.* Çabucak.
d. 1/007/0050, 1/026/0024
[=2]

deri: *i.* İnsan ve hayvan vücudunu
kaplayan tüy, kıl veya
pulla kaplı tabaka, cilt, ten.
d.+si 1/003/0030
[=1]
derin: *sf.* 1. Dibi yüzeyinden veya
ağızından uzak olan. İçten
gelen. 2. Kendi türünde
çok gelişmiş, en ileri
durumda olan.
d. 1/005/0005, 1/009/0020,
1/010/0056, 1/033/0002,
1/039/0037
[=5]
derin uyku: *br. i.* Uyanılması güç
uyku, ağır uyku.
d.+ya 1/002/0069,
1/010/0061
[=2]
derken: *zf.* 1. Tam o sırada. 2. ...
diye düşünürken.
d. 1/002/0070, 1/005/0070,
1/011/0075, 1/021/0034,
1/028/0012, 1/038/0006
[=6]
derken: *zf.* ... diye düşünürken.
d. 1/005/0017, 1/014/0083,
1/015/0009
[=3]
derk et-: *br. f.* Anlamak,
kavramak.
d.-meden 1/014/0091
d.-meyen 1/004/0022
[=2]
der-pey: *zf.* Ardı sıra.
d. 1/008/0046
d.+dir 1/025/0004
[=2]

- der-pîş et-: *br. f.* Öngörmek, göz önünde tutmak, aklından geçirmek.
d.-emez+(der-pîş edemez) 1/016/0079
[=1]
- ders-i hakikat ver-: *d.* Gerçek bir şey öğretmek, yetiştirmek.
d.-iyor 1/015/0002
[=1]
- ders-i ibret: *i.t.* Göz açacak şey, us payı.
d.+tır 1/038/0075
[=1]
- dert anla-: *d.* [Hoş görmek, hâlden anlamak, anlayış göstermek].
d.-yanı 1/003/0062
[=1]
- dert anlat-: *d.* [Bir durumu açıklayabilmek, izah edebilmek].
d.-ırız 1/003/0062
[=1]
- derûn: *i.* 1. İç, ieri. 2. Gönül.
d.+a 1/012/0019
d.+undan 1/009/0001
[=2]
- derûn-i sîne: *i.t.* Yüreğin içi, gönül.
d.+de 1/014/0061
[=1]
- deryây-ı sermediyyet: *i.t.* Daimîlik, sonsuzluk denizi.
d. 1/010/0054
[=1]
- desene: Öyle anlaşılıyor ki, demek ki.
d. 1/028/0058
- [=1]
- dest-i bî-mecâl: *sf.t.* Takatsız, zayıf el.
d.+inde 1/009/0017
[=1]
- dest-i inâd: *sf.t.* Israrlı güç.
d.+ı+(1)+yla 1/018/0028
[=1]
- dest-i istîlâ': *sf.t.* Yayılan, kaplayan güç.
d.+sı 1/023/0027
[=1]
- dest-i lâkayd: *sf.t.* Kayıtsız, ilgisiz el.
d.+ı+(1) 1/007/0043
[=1]
- dest-i muharrib: *sf.t.* Savaşan, savaşmayı iyi bilen el, güç.
d. 1/004/0035
[=1]
- dest-i nâz-ı mâder: *i.t.* Annenin rica eli.
d.+le 1/011/0071
[=1]
- dest-i nâz-ı nesîm: *i.t.* Hafif rüzgârın nazlı eli.
d. 1/025/0020
[=1]
- dest-i semâ': *i.t.* Gökyüzünün eli.
d. 1/002/0031
[=1]
- dest-i şeb: *i.t.* Gecenin eli.
d. 1/023/0063
[=1]
- dest-i tahrîb: *i.t.* Yıkıp bozma gücü.
d.+iyle 1/038/0086
[=1]
- dest-i tecebbür: *sf.t.* Kibirli el.
d. 1/004/0012

[=1]
dest-i tesellî-medâr-ı lûtf: *sf.t.*
İyilikle avutmaya yarayan
el.
d.+unla 1/014/0116
[=1]
dest-i teshîr: *i.t.* Hâkimiyetin altı.
d.+indedir 1/017/0011
[=1]
deşt-zâr: *sf.* Çöllük, ovalık.
d. 1/006/0011
[=1]
devâhî: *i.* Musibetler, felaketler,
büyük belalar.
d. 1/004/0075, 1/008/0016
[=2]
devâm: *i.* Sürme, sürüp gitme,
kesilmeme, bitmeme.
d.+ı+(1) 1/014/0123
[=1]
devâm et-: *br. f.* 1. Başlanmış bir
iş sürmek. 2. Sürdürmek.
d.-er+(devâm eder)
1/014/0067, 1/014/0074
d.-ip+(devâm edip)
1/013/0071
d.-sin 1/020/0015
[=4]
devâm eyle-: *br. f.* Başlanmış bir
iş sürmek.
d.-dikçe 1/018/0022
[=1]
deve: *i.* Geviş getiren
memelilerden, boynu
uzun, sırtında bir veya iki
hörgücü olan, yük
taşımakta kullanılan
hayvan.
d.+ler 1/005/0066,
1/011/0065

[=2]
devir-(1): Yıkma, ayakta veya
dik duran bir şeyi
düşürmek, yatay duruma
getirmek.
d.-din 1/019/0074
[=1]
devir-(2): Yıkma, [bir şeyin
gerçekleşmesine engel
olmak].
d.-mekte 1/003/0087
[=1]
devlet+(1): *i.* Toprak bütünlüğüne
bağlı olarak siyasal
bakımdan teşkilatlanmış
millet veya milletler
topluluğunun oluşturduğu
tüzel varlık.
d. 1/020/0012
[=1]
devlet+(2): *i.* Mutluluk.
d. 1/004/0080
d.+le 1/028/0117
[=2]
devlet+(3): Büyüklük, mevki.
d. 1/010/0013
[=1]
devr+(1): *i.* Dolaşmak, gezmek.
d.+e 1/022/0020
[=1]
devr+(2): *i.* Kendine özgü bir
özellik taşıyan zaman
parçası.
d.+i 1/004/0110
d.+inde 1/026/0002
[=2]
devre: *i.* Belirlenmiş zaman
dilimi.
d.+si 1/008/0035
[=1]

- devr-i azâb: *i.t.* İşkence, keder zamanı.
d. 1/007/0056, 1/008/0035
[=1]
- devr-i devlet: *i.t.* Mutluluk zamanı, devlet zamanı.
d. 1/020/0027
[=1]
- devr-i hayât: *i.t.* Yaşam dönemi, ömür.
d.+ı+(1) 1/004/0119
[=1]
- devr-i istibdâd: *i.t.* Baskı dönemi.
d. 1/020/0002
[=1]
- devr-i istîlâ: *i.t.* Ele geçirme zamanı.
d. 1/010/0013
[=1]
- devril-+(1): Ayakta veya dik duran bir şeyi düşürmek, yatay duruma getirmek.
d.-ip 1/019/0058
d.-me 1/009/0034
[=2]
- devril-+(2): Bir yönetim organının veya başkanının yönetim gücünü zorla elinden almak.
d.-ir 1/038/0084
[=1]
- devr-i mâzî: *sf.t.* Geçmiş zaman.
d.+nin+(1) 1/040/0044
[=1]
- devr-i melâl: *i.t.* Sıkıntı zamanı.
d. 1/021/0014
[=1]
- devr-i sâlis: *sf.t.* Üçüncü dönem, aşama.
d.+teki 1/003/0052
[=1]
- deyip geçme-: *d.* Önemsemek.
d.+(dedim geçmedim)
1/015/0015
[=1]
- dırıldanıp dur-+(1): *br. f.* Sürekli olarak gereksiz ve çok konuşmak, gevezelik etmek.
d.-ma 1/027/0166
[=1]
- dırılanıp dur-+(2): *br. f.* Herkesi tedirgin edecek, bezdirecek biçimde sürekli olarak söylenmek.
d.-uyor 1/020/0106
d.-uyorsun 1/005/0036
[=2]
- dışarı: *i.* 1. Dış çevre, dış yer, hariç, *içeri* karşıtı. 2. Kişinin konutundan ayrı olan yer.
d. 1/027/0177
d.+da+(dışarda) 1/020/0045
[=2]
- dîbâce-i evsâf: *i.t.* Vasıfların, niteliklerin önsözü.
d.+ın+(1)+ı+(3) 1/004/0025
[=1]
- dîdâr: *i.* Yüz, çehre.
d. 1/002/0014, 1/012/0078
d.+a 1/002/0009,
1/002/0026
[=4]
- dîde: *i.* 1. Göz. 2. Kalp, yürek.
d.+de 1/011/0006
d.+de 1/020/0172
[=2]
- dîde-i im'ân: *sf.t.* Dikkatli, araştıran göz.

d.+a 1/038/0067
[=1]
dîde-i medhûş: *sf.t.* Dehşete uğramış, şaşırmış göz.
d.+a 1/010/0077
[=1]
didikle-: 1. Çekiştirmek. 2. Huzursuzluk vermek, sıkıntıya sokmak.
d.-meyin 1/020/0097
[=1]
dîger: *sf.* Öteki, öbür.
d.+i+(1)+nin+(2)
1/021/0017
[=1]
diken: 1. Bazı bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğu vb. bölümlerinde ve bazı hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri. 2. Bu çıkıntıları çok olan bitki.
d. 1/020/0122, 1/022/0151
[=2]
dikil-: Gelip karşısında durmak.
d.-di 1/009/0071,
1/020/0059, 1/040/0040
[=3]
dikil-+(2): Bir şey bir yere bırakılmak, belli bir yere yerleştirilmek.
d.-miş 1/027/0078
[=1]
dikil-+(3): Birine karşı ters bir davranışta bulunmak, karşı gelmek, kafa tutmak.
d.-mez 1/027/0182
[=1]
dikiz gelin: *d.* Bakın hele.

d. 1/027/0145
[=1]
dikkat: *i.* Duygularla düşünceyi bir şey üzerinde toplama, uyanıklık.
d.+le 1/003/0017
[=1]
dikkat et-: *br. f.* Özen göstermek.
d.-in+(dikkat edin)
1/021/0041
[=1]
dikkatlice: *zf.* Dikkat eden, özen gösteren bir biçimde.
d. 1/003/0034
[=1]
dil: *i.* İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.
d.+i 1/001/0008, 1/013/0046
[=3]
dil-ber: *sf.* Gönlü alıp götüren, güzel.
d. 1/024/0027
[=1]
dil-ber-i mihr-ban: *sf.t.* Güler yüzlü, şefkatli güzel.
d. 1/024/0053
[=1]
dilen-: Sadaka istemek, kendisini acındırarak bir kimseden bir şey istemek.
d.-sin 1/020/0149
[=1]
dilenci: *i.* Geçimini dilenerek sağlayan kimse.
d. 1/018/0003, 1/027/0004,
1/027/0008
[=3]

- dilencilik: *i.* Geçimini dilenerek
sağlama işi.
d. 1/005/0053, 1/022/0085
[=2]
- dil-hâh: *br. i.* Gönül isteği, gönül
dileği.
d.+ı+(1)+nı+(3) 1/015/0027
[=1]
- dil-nişîn ol-: *br. f.* Gönülde yer
tutan, hoş, latif hâle
gelmek, güzelleşmek.
d.-ur 1/021/0009
[=1]
- dimâğ: *i.* 1. Beyin. 2. Akıl, şuur.
d.+ın+(2) 1/010/0023
[=1]
- dimdik: *zf.* 1. Çok dik bir biçimde.
2. Kaskatı, çok sertleşmiş
olarak.
d. 1/020/0111
[=1]
- Dimitri: *ö.i.* Erkek adı (Yabancı).
d. 1/009/0039, 1/009/0055,
1/009/0062
[=3]
- din-: 1. Sona ermek, bitmek,
durmak. 2. Azalmak,
sakinleşmek.
d.-di 1/007/0048,
1/038/0008
d.-diği 1/003/0013,
1/011/0012
d.-ince 1/009/0047
d.-meyercek 1/004/0071
d.-miyor 1/024/0046
d.-se 1/012/0089
[=9]
- dinle-+(1): İşitmek için kulak
vermek.
d. 1/005/0043, 1/012/0088,
1/020/0183, 1/026/0037,
1/026/0080, 1/041/0040
d.-din 1/028/0120
d.-me 1/003/0073
d.-mede 1/010/0091
d.-meyer 1/002/0073
d.-r 1/004/0116,
1/018/0039, 1/028/0029
d.-rdi 1/009/0135
d.-rdik 1/027/0174
d.-rim 1/014/0083
d.-yen 1/018/0004,
1/018/0038
d.-yin 1/022/0003
d.-yip 1/032/0013
d.-yor+(dinliyor)
1/022/0031, 1/038/0004
[=22]
- dinle-+(2): Kulakla veya dinleme
aletiyle hastayı muayene
etmek.
d.-meyer 1/003/0042
d.-yelim 1/003/0034
d.-yiniz 1/003/0002
[=3]
- dinlen-+(1): Yorgunluğunu
gidermek, soluklanmak,
istirahat etmek.
d. 1/016/0069
d.-ip 1/005/0064
d.-irim 1/020/0046
d.-sin 1/009/0047
[=4]
- dinlen-+(2): Kulakla veya dinleme
aletiyle hastayı muayene
edilmek.
d.-ecek 1/003/0039
[=1]

dinlet-: Dinlemesini, işitmek için
kulak vermesini sağlamak.

d.-ir 1/032/0004

[=1]

dinmiş ol-: *br. f.* Sona ermek,
bitmek, durmak.

d.-an 1/023/0041

[=1]

dip: *i.* Dikili duran bir şeyin yerle
birleştiği nokta ve çevresi
veya bir şeyin yanı başı.

d.+i+(dibi) 1/014/0140

[=1]

dirhem: *i.* Okkanın dört yüzde
birine eşit olan, 3,207
gramlık eski bir ağırlık
ölçüsü.

d.+leri+(diremleri)

1/011/0054

[=1]

dirîğ et-: *br. f.* Yazık etmek, [boş
yere kullanmak].

d.-medim 1/042/0073

[=1]

Dirvâs: *ö.i.* Emeviler devrinin
zeki ve hatip bir genci.

d. 1/026/0020, 1/026/0033,
1/026/0041, 1/026/b

d.+ı+(3) 1/026/0036

[=5]

diş: *i.* Çene kemiklerinin üstüne
dizili, ısırp koparmaya ve
çiğnemeye yarayan sert,
beyaz organlardan her biri.

d.+leri 1/027/0100

[=1]

diş tabîbi: *br. i.* Diş, ağız
bakımıyla ve
hastalıklarıyla uğraşan

hekim, dişçi, diş doktoru,
diş hekimi.

d. 1/027/0095

[=1]

diş çek-: Dişi damaktan sökmek,
çıkarmak.

d.-erken+(çekerken)

1/027/0098

[=1]

dişi: *sf.* Yumurta oluşturan veya
yavru doğuran (birey).

d. 1/027/0251, 1/027/0257

[=2]

dişli: *sf.* Dişleri olan.

d. 1/042/0005

[=1]

dîvâr: *i.* Bir yapının yanlarını dışa
karşı koruyan, iç
bölümlerini birbirinden
ayıran, taş, tuğla vb.
gereçlerden yapılan veya
örülen dikey düzlem,
duvar.

d. 1/002/0022, 1/027/0075

d.+a 1/016/0026,
1/027/0114

d.+da 1/027/0090,
1/027/0104

[=6]

diyâr: *i.* Bazı nitelik veya
değerleri taşıyanların çok
bulunduğu yer, yurt.

d. 1/014/0057, 1/014/0057,
1/035/0002

[=1]

diyâr-ı dilber: *sf.* Gönlü alıp
götüren, güzelin yeri,
yurdu.

d. 1/024/0001

[=1]

diyâr-ı me'âlî: *sf.t.* Yüksek yer.

d.+ye 1/040/0028

[=1]

diye: *zf.* 1. Her hangi bir yargıya vararak. 2. Diyerek.

d. 1/003/0041, 1/003/0072,
1/003/0080, 1/004/0008,
1/008/0058, 1/016/0102,
1/019/0002, 1/022/0037,
1/022/0076, 1/022/0178,
1/027/0209, 1/028/0023,
1/028/0073, 1/028/0076,
1/028/0125, 1/028/0134,
1/029/0004, 1/042/0004,
1/042/0090

[=19]

diyecek yok: *d. Hakkında hiçbir şey söylenilemez, eleştirilecek yanı yok, söz yok* anlamında kullanılan bir söz.

d. 1/028/0060

[=1]

diz: *i.* 1. Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer. 2. Oturulduğunda uyluğun üst yanı.

d.+den 1/005/0078

d.+ler 1/038/0062

d.+lerinin 1/016/0080

[=3]

dizil-: Sıraya girmek, yan yana veya üst üste sıralanmak.

d.-en 1/027/0099

d.-miş 1/002/0044,
1/027/0204

[=3]

doğ-(1): Ortaya çıkmak.

d.-acak 1/004/0128

d.-ar 1/010/0032

d.-sa 1/004/0128

[=3]

doğ-(2): Dünyaya gelmek.

d.-an 1/027/0046

[=1]

doğru+(1): *i.* Gerçek, hakikat.

d. 1/003/0063, 1/009/0097,
1/027/0050

d.+dur 1/003/0104,
1/004/0065, 1/006/0037

[=6]

doğru+(2): *sf.* Akla, mantığa, gerçeğe veya kurala uygun.

d. 1/030/0011

[=1]

doğru+(3): *zf.* 1. Yanlızsız, eksiksiz bir biçimde. 2. Hiçbir yöne sapmadan, dosdoğru, doğruca.

d. 1/005/0054, 1/016/0051,
1/022/0176, 1/027/0231

[=4]

doğru+(4): *e.* Karşı yönünce.

d. 1/002/0085, 1/010/0050,
1/013/0014, 1/015/0011,
1/040/0019

[=5]

doğruca: *zf.* Hiçbir yöne sapmadan, dolaylı olmayarak, dolaşmayarak.

d. 1/003/0111

[=1]

doğrudan doğruya: *zf.* Dolaysız, araçsız, aracısız, araya başka bir şey girmeden, resen.

d.+(doğrudan doğru) 1/039/0052, 1/040/0028

[=2]

doğrusu: *zf.* Gerçeği söylemek
gerekirse, gerçek şu ki.

d. 1/028/0057, 1/029/0018

[=2]

doğru yol: *br. i.* Her türlü
kötülükten uzak olan
tutum, hak yolu.

d.+dan 1/041/0032

[=1]

doğur-: 1. Yavru dünyaya
getirmek, doğum yapmak.
2. Ortaya çıkmasına yol
açmak, sebep olmak.

d.-anlar 1/028/0144

[=1]

doğurmaz ol-: *br. f.* Dünyaya
getirmemek.

d.-saydı 1/009/0119

[=1]

doksan: *sf.* Dokuz kere on, seksen
dokuzdan bir artık.

d. 1/008/0001

[=1]

doktor: *i.* Hekim.

d. 1/003/0002, 1/003/0048,
1/003/0071

[=3]

dokun-: İnsanın içine işlemek,
duygulandırmak,
etkilemek, koymak,
batmak.

d.-du 1/024/0034

[=1]

dokundur-: Dokunmasını,
değmesini, el sürmesini,
temas etmesini sağlamak.

d.-ur 1/027/0187

[=1]

dokuz: *sf.* Sekizden bir artık.

d. 1/007/0031, 1/040/0010

[=2]

dol-+(1): 1. Dolu, boş olmayan
duruma gelmek.

d.-an 1/019/0045

d.-muş 1/027/0024

[=2]

dol-+(2): Bir yere iyice yayılmak,
kaplamak. 3. Bir duygunun
güçlü etkisinde olan.

d.-ar 1/004/0070

d.-du 1/026/0058

d.-up 1/023/0025

[=3]

dolan-: Bir şeyin çevresine
sarılmak.

d.-ır 1/002/0063

[=1]

dolap: *i.* Genellikle tahtadan
yapılmış, bölme veya
çekmelerine eşya konulan
kapaklı mobilya.

d. 1/027/0091

d.+ın+(2)+(dolabın)

1/027/0103

[=2]

dolaş-+(1): Gezinmek, bir yeri
belli bir amaçla gezmek.

d. 1/022/0075

d.-ıp 1/027/0056

d.-ır 1/016/0030

d.-ırsın 1/014/0056

d.-madayım 1/009/0118

d.-mış 1/014/0001

[=6]

dolaş-+(2): Bir şeyin çevresine
sarılmak.

d.-salar 1/027/0059

[=1]

doldur-+(1): 1. Dolmasını
sağlamak, dolu duruma

- getirmek. 2. Yayılıp
kaplamak.
d. 1/009/0055
d.-du 1/010/0063
d.-muş 1/014/0001
[=3]
doldur-+(2): Yaşını, yılını
bitirmek.
d.-mamış 1/027/0179
[=1]
dolu: *i.* 1. İçi boş olmayan,
dolmuş, meşbu, pür, boş
karşıtı. 2. Kaplanmış.
d. 1/019/0042
d.+dur 1/022/0101
[=2]
domino+(1): *i.* Üzerleri noktalarla
işaretli dikdörtgen
biçiminde işaretlenmiş
yirmi sekiz oyun taşından
her biri.
d.+(domine) 1/027/0129
[=1]
domino+(2): *ün.* Üzerleri
noktalarla işaretli
dikdörtgen biçiminde
yirmi sekiz taşla masa
üzerinde oynanan oyunun
kazanıldığını ifade eden
bir söz.
d.+(domine) 1/027/0150
[=1]
domuz: *i.* Hain, aksi, ters, inatçı,
hıncır kimse.
d.+dur 1/028/0069
d.+un 1/028/0065
[=2]
don-+(1): Beklenmedik bir durum
karşısında birden
hareketsiz kalmak.
d.-muş 1/039/0012
[=1]
don-+(2): Yaşamını yitirmek,
soğuktan ölmek.
d.-acak 1/005/0079
[=1]
donat-: 1. Süslemek. 2. Bir şeyin
iş görebilmesi için gereken
nesneleri, gereçleri
katmak, teçhiz etmek.
d. 1/019/0003
d.-mıştı 1/009/0092
[=2]
donuk: *sf.* Parlak olmayan, mat.
d. 1/038/0039
[=1]
dost: *i.* Sevilen, güvenilen, yakın
arkadaş, gönüldaş, iyi
görüşülen kimse, düşman
karşıtı.
d. 1/014/0073
d.+lar 1/038/0026
d.+u+(1)+nun+(2)
1/016/0098
[=3]
dök-: Akıtmak.
d.-erek 1/003/0110
d.-tügüm 1/003/0090
[=2]
dökül-+(1): Açığa vurmak,
söylemek, ortaya koymak.
d.-dü 1/009/0137
[=1]
dökül-+(2): Akmak, saçılmak.
d.-müş 1/009/0012
[=1]
dön-+(1): Kendi eksenini üzerinde
veya başka bir şeyin
dolayında hareket etmek.

- d.-er 1/022/0157,
1/027/0088
d.-mekte 1/013/0061
d.-ünce 1/005/0071
[=4]
dön-+(2): Benzemek, bir şeyi
andıracak duruma girmek.
d.-dü 1/026/0061,
1/026/0062, 1/027/0041
d.-düm 1/016/0047
d.-dün 1/024/0025
d.-er 1/023/0030
d.-müş 1/003/0029,
1/042/0040
d.-müşken 1/019/0060
[=9]
dön-+(3): Söz konusu etmek,
hatırlamak.
d.-dü 1/020/0172
d.-en 1/014/0002
d.-er 1/014/0075,
1/014/0112
[=4]
dön-+(4): Durumdan duruma
geçmek, değişmek,
olduğundan daha değişik
bir durum almak.
d.-dü 1/021/0045
[=1]
dön-+(5): Geri gelmek, geri
gitmek.
d.-düm 1/020/0170
[=1]
dön-+(6): Yönelmek.
d.-dü 1/025/0008
d.-ün 1/038/0097
[=2]
dön-+(7): Sapmak.
d.-düm 1/016/0062,
1/016/0064
d.-ülürken 1/038/0053
d.-üp 1/022/0097,
1/022/0097
[=5]
döndür-+(1): Yöneltmek,
çevirmek.
d.-mede 1/008/0060
[=1]
döndür-+(2): Benzetmek, bir şeyi
andıracak duruma sokmak.
d.-dü 1/002/0077
d.-müşken 1/019/0060
[=2]
dördüncüsü: *zm.* Dört sayısının
sıra sıfatı, sırada
üçüncüden sonra gelen.
d. 1/026/0092
[=1]
dört+(1): *i.* Üçten bir artık.
d.+e+(dörde) 1/020/0039,
1/028/0074, 1/028/0080,
1/028/0096
d.+ü+(dördü) 1/013/0042
[=5]
dört+(2): *sf.* Üçten bir artık.
d. 1/013/0002, 1/014/0001
[=2]
dört yüz: *i.* Üç yüz doksan
dokuzdan bir artık.
d. 1/011/0054
[=1]
döşen-: Bir tabanı, tahta, karo,
mermer vb. yapı
gereçleriyle kaplama işi
yapılmak.
d.-me 1/027/0072
[=1]
döv-: Tokat, yumruk, tekme
vurarak canını acıtmak.
d.-dü 1/042/0036

- d.-eceksin 1/028/0066
d.-erdi 1/027/0178
d.-erdiler 1/027/0185
d.-erim 1/020/0104,
1/028/0056
d.-me 1/028/0056
d.-mek 1/027/0181,
1/028/0036, 1/028/0066
d.-mez 1/042/0030
d.-müş 1/028/0055,
1/028/0130
d.-se 1/028/0052
d.-üyorsun 1/028/0077
[=15]
dövül-: Tokat, yumruk, tekme
vurarak canını acıtmak,
dövmek işine konu olmak.
d.-mezmiş 1/027/0183
[=1]
du'â: *i.* 1. Yakarış. 2. Allah'a
yalvarma, yakarış için
söylenen dinî metin.
d. 1/038/0088
d.+dan 1/026/0068
d.+ya 1/026/0069
[=4]
du'â et-: *br. f.* Allah'a yalvarmak.
d. 1/028/0101, 1/028/0118
d.-er+(du'â eder)
1/026/0028
d.-iyor+(du'â ediyor)
1/038/0002
[=4]
dudak+(1): *i.* Ağzın, dişleri örten
ve dışarıya doğru az veya
çok kıvrılan üst ve alt
kenarlarından her biri.
d.+lar 1/003/0030
d.+larda 1/039/0012
d.+lardan 1/040/0037
[=3]
dudak+(2): *i.* Ağız.
d.+ta 1/013/0055
[=1]
dudaklı: *sf.* Her hangi bir biçimde
veya renkte dudağı olan.
d. 1/042/0005
[=1]
dûd-i mâtem: *sf.t.* Yas dumanı.
d. 1/009/0008
[=1]
duman: *i.* Bir maddenin yanması
ile çıkan ve içinde katı
zerrelerle buğı bulunan
kara veya esmer renkli
gaz.
d. 1/022/0157, 1/027/0077
[=2]
dumû'-i istimdâd: *i.t.* Yardım
isteme, medet gözyaşları.
d. 1/005/0083
[=1]
dur-+(1): Bir yerde olmak,
bulunmak, var olmak.
d.-an 1/001/0002,
1/012/0017, 1/034/0004,
1/040/0022
d.-du 1/020/0171
d.-dukça 1/026/0010
d.-muş 1/038/0045
d.-up 1/014/0106
d.-ur 1/010/0013,
1/027/0102, 1/028/0138,
1/038/0075, 1/041/0009
d.-urdu 1/020/0129
d.-urken 1/017/0053,
1/026/0031
d.-uyor 1/042/0047
[=17]

dur-+(2): Bir yerde bir süre
oyalanmak, eğlenmek,
eğleşmek, tevakkuf etmek.
d. 1/010/0002, 1/017/0062,
1/020/0061, 1/028/0035,
1/028/0062
d.-amaz 1/002/0065
d.-du 1/038/0090
d.-ma 1/006/0035,
1/027/0236, 1/027/0251
d.-madan 1/022/0015
d.-mak 1/006/0045
d.-masın 1/011/0046,
1/013/0012, 1/041/0026
d.-mayalım 1/006/b
d.-mayarak 1/040/0031
d.-mayıp 1/006/0013,
1/006/0021
d.-maz 1/008/0041
d.-mazsın 1/017/0041
d.-sun 1/014/0100
d.-un 1/040/0047
d.-undu 1/022/0040
d.-up 1/018/0004,
1/042/0008.
d.-ur 1/011/0032,
1/027/0113
d.-urdu 1/011/0076
d.-uyor 1/022/0030
[=30]
dur-+(3): Dikilmek, hareketsiz
durumda olmak.
d.-an 1/020/0111,
1/021/0045
d.-ma 1/006/0049,
1/017/0050, 1/041/0038
d.-mayarak 1/010/0056
d.-maz 1/005/0064
d.-muşun 1/009/0055
d.-muyordu 1/009/0116

d.-up 1/011/0028,
1/022/0163
d.-ur 1/013/0059,
1/042/0032
d.-urdu 1/013/0053
d.-uyormuş 1/016/0116
[=14]
dur-+(4): Her hangi bir hâlde,
durumda bulunmak.
d.-an 1/002/0022,
1/009/0005, 1/009/0071,
1/027/0107, 1/038/0006
d.-ur 1/002/0016,
1/013/0059, 1/024/0005,
1/027/0017
d.-urken 1/030/0012
[=10]
dur-+(5): *Biraz zaman geçsin*
anlamıyla cümlelerin
başına gelen bir söz.
d. 1/005/0058, 1/006/0058,
d.-un 1/018/0041,
1/027/0150
[=4]
dur-+(6): [Tutmak, kabul etmek].
d.-muş 1/006/0009,
1/020/0148, 1/038/0086
d.-muşum 1/013/0051
[=4]
dur-+(7): [Ertelemek, geriye
atmak].
d.-sun 1/011/0058
[=1]
dûr: i. Uzak.
d. 1/025/0035
[=1]
dûrâ-dûr: zf. Uzun uzadıya,
uzaktan uzağa.
d. 1/021/0007, 1/039/0002
[=2]

durdur-: Durmasını sağlamak.

d.-ur 1/041/0021

[=1]

durgun+(1): *i.* 1. Sakin. 2. Neşesiz, keyifsiz, sessiz. 3. Canlı olmayan, sönük, hareketsiz.

d. 1/023/0023

[=1]

durgun+(2): *sf.* 1. Sakin. 2. Neşesiz, keyifsiz, sessiz. 3. Canlı olmayan, sönük, hareketsiz.

d. 1/039/0038, 1/039/0038

[=2]

durgunluk: *i.* Sakin, durgun olma durumu.

d. 1/039/0038

[=1]

durmadan: *zf.* Ara vermeden, kesintisiz, sürekli.

d. 1/027/0196

[=1]

dûr ol-: *br. f.* Uzaklaşmak, yanında, yakın hâle gelmemek.

d.-sun 1/039/0017

[=1]

durup kal-: *br. f.* Hareketsiz durumda olmayı sürdürmek.

d.-dı+(durdu kaldı)

1/022/0035

[=1]

dûş: *i.* Omuz.

d.+unda 1/007/0047,

1/012/0048, 1/018/0025,

1/043/0003

[=4]

dûş-i beşer: *i.t.* İnsanın omzu.

d. 1/038/0063

[=1]

dûş-i cema'ât: *i.t.* İnsanların omzu.

d.+te 1/038/0046

[=1]

dûş-i ıztırâr: *i.t.* Mecburiyet, çaresizlik, ihtiyaç omzu, mecburiyet altında.

d.+ı+(1)+nda 1/005/0095

[=1]

dûş-i nâz: *sf.t.* İşveli, edalı, özen isteyen omuz.

d.+ı+(1)+nda 1/021/0005

[=1]

duy-+(1): İşitmek, ses almak.

d.-an 1/018/0038,

1/038/0048

d.-du 1/016/0065

d.-dum 1/021/0046,

1/028/0139, 1/037/0001

d.-maz 1/009/0134

d.-unca 1/018/0047,

1/020/0178

[=9]

duy-+(2): Sezmek, fark etmek, hissetmek.

d.-an 1/038/0083

d.-ar 1/023/0019

d.-dum 1/013/0057

d.-mazsan 1/017/0042

d.-muyorsa 1/038/0096

[=5]

duy-+(3): Birinin sözünü, öğüdünü dinleyip gereğini yapmak.

d.-an 1/013/0037

[=1]

duy-+(4): Öğrenmek, işitmek.

d.-sa 1/026/0013

[=1]
duymuş ol-: *br. f.* Öğrenmek,
işitmek.
d.-san 1/041/0002

[=1]
duyul-(1): İşitilmek, ses alınmak.
d.-an 1/020/0087
d.-du 1/002/0079,
1/010/0071, 1/018/0042,
1/023/0052, 1/027/0239,
1/038/0009
d.-mada 1/022/0121
d.-masın 1/020/0080
d.-muyordu 1/018/0035
d.-urken 1/004/0135

[=11]
duyul-(2): Sezilmek, fark
edilmek, hissedilmek.
d.-mamış 1/027/0206
[=1]

duyur-: Dokunma, koklama vb.
duyularla algılamasını,
hissetmesini sağlamak.
d.-dukça 1/014/0111
[=1]

dü-beş: *br. i.* Zarla oynanan
oyunlarda atılan zarlardan
ikisinin de beş benekli
yüzünün üste gelmesi.
d.+le 1/027/0146
[=1]

düğümlü: *sf.* 1. Düğümlenmiş,
iplik, ip, halat vb.
bükülebilir şeyleri kıvrıp
kendi üzerine veya
birbirine dolayarak
boğumlanmış olan.
d. 1/005/0081
[=1]

düğün: *i.* Evlenme veya sünnet
dolayısıyla yapılan tören,
eğlence, cemiyet.
d. 1/028/0135, 1/028/0142

[=2]
dügünsüz: *zf.* Düğün olmadan,
düğün yapmadan.
d. 1/028/0137

[=1]
dükkân: *i.* 1. Esnafın perakende
satış yaptığı, küçük zanaat
sahiplerinin çalıştıkları
yer. 2. Vazifeli olarak
çalışılan yer, iş yeri.
d. 1/009/0027
d.+1+(1)+na+(3) 1/007/0004
[=2]

düldül: *i.* At.
d.+ler 1/011/0059
[=1]

dün+(1): *i.* 1. Bugünden bir
önceki gün. 2. Geçmiş.
d. 1/009/0023, 1/021/0037,
1/028/0006
[=3]

dün+(2): *zf.* Bugünden bir önceki
günde.
d. 1/009/0045, 1/013/0019
d.+den 1/028/0030
[=3]

dünyâ+(1): *i.* Üzerinde
yaşadığımız toprak ve
denizler, yeryüzü. Dış,
çevre, ortam.
d. 1/006/0061, 1/008/0018,
1/012/0020, 1/012/0084,
1/014/0149, 1/017/0012,
1/019/0063, 1/038/0084,
1/039/0053

- d.+da 1/009/0106,
1/011/0012, 1/016/0097,
1/020/0010, 1/022/0063,
1/027/0054, 1/028/0090,
1/028/0094, 1/030/0008,
1/038/0074, 1/041/0011
d.+dadır 1/015/0018
d.+dan 1/030/0009
d.+nın+(2) 1/007/0045,
1/019/0082, 1/038/0091
d.+ya 1/023/0028
d.+yı 1/004/0081,
1/008/0026, 1/009/0118,
1/018/0020, 1/019/0043
[=31]
dünyâ+(2): *zm.* Herkes, elgün.
d.+ya 1/008/0063,
1/019/0066, 1/038/0082
d.+yı 1/020/0013
[=4]
dünyâ kadar: *d.* Pek çok.
d.+(dünyâlar kadar)
1/020/0014
[=1]
dür-dâne-i ismet: *sf.t.* Günahsız,
masum inci tanesi.
d. 1/021/0043
[=1]
dür-r-i seyyâl: *sf.t.* Akan inci.
d. 1/024/0020
[=1]
düstûr-i hikmet: *i.t.* Öğüt verici
kaide, kural.
d. 1/006/0018
d.+tır 1/041/0001
[=2]
düş-+(1): 1. Durduğu, bulunduğu,
tutunduğu yerden ayrılarak
veya dayanağını, dengesini
yitirerek yukarıdan aşağıya
inmek. 2. Yere devrilmek,
yere serilmek.
d.-en 1/039/0003
d.-er, 1/016/0027,
1/041/0020
d.-memek 1/006/0030,
1/006/0043
d.-menle 1/008/0014
d.-müş 1/004/0117,
1/011/0060, 1/027/0111
d.-müş 1/038/0047
d.-müşsün 1/006/0041
d.-müyor 1/026/0068
d.-tün 1/021/0020
d.-ünce 1/008/0015
d.-üp 1/009/0143
düş-+(2): Savaşta savunulmaz
duruma gelerek teslim
olmak.
d.-er 1/038/0085
[=1]
düş-+(3): Yakışmak.
d.-er 1/028/0055
[=1]
düş-+(4): Bir bölüşme sonunda
payına ayrılmak.
d.-tü 1/016/0019
[=1]
düş-+(5): Aşırı ilgi veya sevgi
göstermek.
d.-tük 1/027/0213
[=1]
düş-+(6): Bir sebeple istemeden
bir yerde bulunmak.
d.-tüğün 1/022/0128
[=1]
dü-şeş: *br. i.* Zarla oynanan
oyunlarda, atılan zarlardan
ikisinin de altı benekli olan
yanlarının üste gelmesi.

- d. 1/027/0141
[=1]
düşkün: *sf.* 1. Yaşlılık, hastalık vb. sebeplerle çalışma gücünü yitirmiş. 2. Mutsuz.
d. 1/021/0019, 1/042/0031
[=2]
düşmân: *i.* Birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse, yağı, hasım, *dost* karşıtı.
d.+1+(1)+nın+(2)
1/016/0098
[=1]
düşmân ol-: *br. f.* Kin beslemek, karşısında olmak, nefret etmek.
d.-an 1/014/0019
d.-masaydı 1/014/0001
[=2]
düşün-: 1. Aklından geçirmek, göz önüne getirmek. 2. Bir sonuca varmak amacıyla bilgileri incelemek, karşılaştırmak ve aradaki ilgilerden yararlanarak düşünce üretmek, zihinsel yetiler oluşturmak, muhakeme etmek. 3. Tasalanmak, kaygılanmak.
d. 1/006/0017, 1/017/0062, 1/019/0035, 1/019/0049, 1/020/0124, 1/027/0101, 1/027/0118, 1/028/0097, 1/028/0161, 1/039/0017
d.-düm 1/002/0046
d.-me 1/009/0082
d.-mek 1/013/0006
d.-melerdeki 1/027/0194
d.-sene 1/013/0064
d.-ürken 1/022/0016
d.-ürsek 1/003/0060, 1/019/0044
[=18]
düşünce: *i.* Bir sonuca varmak amacıyla bilgileri incelemek, karşılaştırmak ve aradaki ilgilerden yararlanarak tasarı üretmek, zihinsel yetiler oluşturmak, muhakeme etmek.
d.+den 1/009/0073
[=1]
düzelt-: Düzgün, olması gereken, tertipli duruma getirmek.
d.-ip 1/003/0021
[=1]
eb'âd: *i.* Boyut, uzaklıklar, genişlikler.
e. 1/004/0025, 1/012/0007, 1/023/0032, 1/023/0051
e.+1+(3) 1/002/0077
[=5]
ebed: *zf.* Sonsuza kadar.
e. 1/002/0087, 1/019/0007, 1/023/0068, 1/036/0003
[=4]
ebedî+(1): *sf.* Sonsuz.
e. 1/014/0054, 1/016/0117
[=2]
ebedî+(2): *zf.* Sonsuza kadar.
e. 1/038/0041
[=1]
ebedî+(3): *zf.* Hiçbir zaman.
e. 1/003/0023, 1/012/0042
[=2]
ebedî kıl-: *br. f.* Ölümsüz, sonsuz olarak kabul etmek.

- e.-mamak 1/019/0028
[=1]
ebediyyen: *zf.* Sonsuza kadar.
e. 1/015/0036
[=1]
ebediyyet: *i.* Sonsuzluk.
e. 1/004/0029
[=1]
ebed-karâr: *br. i.* Sürekli, her zaman bulunmak.
e. 1/025/0036
[=1]
ebeveyn: *i.* Anne baba.
e.+in+(2) 1/037/0005
[=1]
ebkem: *sf.* Dilsiz, söz söylemeye muktedir olmayan.
e. 1/009/0005, 1/024/0031
[=2]
ebr-i bahâr: *i.t.* İlkbahar, kış ve yaz arasındaki mevsim bulutu.
e. 1/024/0019
[=1]
ebr-i semâ-güzîn-i seyyâr: *sf.t.* Gökyüzünde gezen seçkin bulut.
e. 1/024/0047
[=1]
ebr-i teessür: *i.t.* Üzüntü bulutu.
e. 1/009/0075
[=1]
ebsâr: *i.* Görenler.
e. 1/034/0003
[=1]
ecdâd: *i.* Atalar, dedeler.
e.+ımız 1/020/0004
e.+ın+(2) 1/027/0034
e.+ın+(1)+ın+(2) 1/019/0034
[=3]
ecel: *i.* Ölüm vakti.
e. 1/007/0030
e.+ın+(2) 1/026/0057
[=2]
ecrâm: *i.* Cansız cisimler, yıldızlar.
e. 1/012/0044
[=1]
ecrâm-ı mehîb: *sf.t.* Heybetli, büyük cisimler, yıldızlar.
e.+i 1/008/0029
[=1]
ecrâm-ı nûrâ-nûr: *sf.t.* Aydınlık, çok ışıklı cisimler, yıldızlar.
e. 1/039/0030
[=1]
ecsâd: *i.* Cesetler.
e. 1/011/0007
e.+ın+(2) 1/010/0078
[=2]
ecsâd-ı mazlûmîn: *i.t.* Zulme uğrayanların cesetleri.
e.+e 1/019/0078
[=1]
eczâcî: *i.* İlaç yapan veya hazır ilaçları satan kimse.
e. 1/003/0046
[=1]
edâ: *i.* Üslup, anlatma ve deyiş biçimi, tarz.
e. 1/032/0002, 1/042/0091
[=2]
edâlî: *sf.* Biçimi hoş olan, güzel görünümlü.
e. 1/042/0006
[=1]
edâ-yı istirhâm: *i.t.* Rica üslubu, isteme tarzı.

e. 1/042/0091
[=1]
edeb: 1. Güzel ahlak, terbiye. 2. Toplumun töresine uygun davranma.
e.+le 1/002/0059
[=1]
edebiyât: *i.* Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla dil sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın.
e.+i+(1)+yla 1/014/0001
[=1]
edepsiz: *i.* Utanılacak işleri hiç sıkılmadan yapmaması, sıkılmaz, terbiyesiz. Sakınılacak kötü kimse.
e. 1/027/0168
[=1]
edîb-i kudret: *i.t.* Güç sahibi Allah'ın edebiyatçısı.
e.+in+(2) 1/017/0009
[=1]
edin-: Kendini bir şeye sahip kılmak, kendine sağlamak, iktisap etmek.
e.-miş 1/021/0028
[=1]
edvâr: *i.* Çağlar, devirler.
e.+i+(3) 1/002/0002
[=1]
edvâr-ı hayât: *i.t.* Yaşamın devirleri, ömrün merhaleleri.
e. 1/012/0097
[=1]

edvâr-ı müstakbel: *i.t.* Geleğin devirleri, gelecek zamanın bölümleri.
e. 1/017/0040
[=1]
ef'âl: *i.* İşler, fiiller.
e.+in 1/017/0063
[=1]
efendi+(1): *i.* Eğitim görmüş kişiler için isimden sonra kullanılan bir unvan.
e. 1/028/0001, 1/038/0017
[=2]
efendi+(2): *i.* [Adı geçen yetişkin erkek]
e. 1/020/0099
[=1]
efendi+(3): *ün.* Erkeklerle saygı için kullanılan seslenme sözü.
e.+ler 1/009/0123
e.+m 1/026/0039,
1/026/0040, 1/027/0208,
1/028/0049, 1/029/0013,
1/029/0017
[=7]
efendiamca: *ün.* [Yaşlı erkeklerle saygı için kullanılan seslenme sözü].
e. 1/007/0019
[=1]
efendim: *ün.* [Üst makamdaki kişiye saygı için kullanılan seslenme sözü].
e. 1/003/0068
[=1]
Efendimiz: *i.* [Üst makamdaki kişi için kullanılan unvan].
e.+in+(2) 1/020/0137
[=1]

- efgân: *i.* Bağırarak ağlama, inleme, figan.
e. 1/038/0083
[=1]
- efkâr: *i.* Düşünceler, görüşler, fikirler.
e. 1/002/0001, 1/004/0022
e.+ı+(1) 1/028/0030
[=3]
- efkâr-ı beşer: *i.t.* İnsanın görüşü.
e.+de 1/004/0132
[=1]
- eflâk: *i.* Gökler, semalar, felekler.
e.+e 1/021/0029
[=1]
- efrâd: *i.* Kişiler, fertler.
e.+ı+(1) 1/038/0058, 1/040/0021
[=2]
- efrâd-ı belde: *i.t.* Şehrin insanları.
e. 1/011/0038
[=1]
- efser: *i.* Taç, hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.
e.+in+(1) 1/019/0023
e.+iyledir 1/019/0019
[=2]
- efzûn: *i.* Fazla, çok.
e. 1/023/0024
[=1]
- eğer: *bağ.* Şart anlamını güçlendirmek içinşartlı cümlelerin başına getirilen bir kelime, şayet.
e. 1/003/0098, 1/003/0092, 1/003/0103, 1/004/0049, 1/004/0075, 1/006/0019, 1/006/0031, 1/006/0040, 1/008/0055, 1/013/0032, 1/015/0026, 1/016/0051, 1/022/0129, 1/023/0036, 1/026/0083, 1/027/0064, 1/027/0080, 1/027/0164, 1/028/0016, 1/028/0028, 1/028/0060, 1/030/0007, 1/040/0029, 1/042/0058, 1/042/0078
[=25]
- eğerçi: *zf.* Her ne kadar, ... ise de, vakıa, gerçi anlamlarında kullanılan, şartlı cümlelerin başına gelerek yargının doğru ve doğal görüldüğünü; fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz.
e. 1/013/0061, 1/014/0094, 1/025/0031
[=3]
- eğil-: Başkasının egemenliğini kabul etmek, öne doğru bükülmek, [namazda rükûa varmak, namazda dizlere tutunarak vücudun belden yukarısı yere paralel olacak şekilde eğilmek].
e.-di 1/002/0082
[=1]
- eğlence: *i.* Neşeli ve hoşça vakit geçirten şey, sefahat.
e. 1/011/0070
[=1]
- ehemmiyetsiz: *i.* Önemsiz.
e. 1/003/0003
[=1]
- ehibbâ: *i.* Dostlar, arkadaşlar, yârenler.
e.+yı 1/011/0029

[=1]
 ehil: *i.* Eş, karı kocadan her biri.
 e.+im+(ehlim) 1/027/0252
 [=1]
 ehl-i fâka: *i.t.* Fakirlik içinde yüzenler.
 e.+ya 1/014/0119
 [=1]
 ejder: *i.* Türlü biçimlerde tasarlanan korkunç bir masal canavarı, dragon.
 e. 1/022/0094
 [=1]
 ekin: *i.* Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum.
 e. 1/026/0003
 [=1]
 ekmek+(1): *i.* Yemek, aş.
 e.+imi+(ekmeğimi) 1/016/0095
 [=2]
 ekmek+(2): *i.* 1. Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek. 2. Yemek, aş.
 e. 1/022/0083
 [=1]
 ekmek parası: *br. i.* Geçimi sağlayan kazanç veya kazanç.
 e. 1/016/0097
 [=1]
 eksik: *i.* Bir bölümü olmayan, noksan, natamam.
 e. 1/003/0053
 [=1]
 eksik olma-: *br. f.* Her vakit ve her fırsatta bulunmak.

e.+(eksik olmazken) 1/017/0057
 e.-yor+(eksik olmuyor) 1/011/0051
 [=2]
 ekvân: *i.* Kâinat, bütün âlem.
 e.+ı+(3) 1/023/0006
 [=1]
 el+(1): *i.* Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.
 e. 1/005/0053, 1/027/0195
 e.+de 1/005/0007, 1/005/0007, 1/016/0012, 1/016/0012, 1/027/0112, 1/028/0128
 e.+di 1/016/0048
 e.+imde 1/005/0009, 1/027/0142
 e.+imi 1/020/0074
 e.+inde 1/009/0072, 1/018/0001, 1/020/0126, 1/027/0122, 1/027/0134, 1/027/0191, 1/042/0087, 1/043/0003
 e.+indeki 1/027/0148, 1/027/0226
 e.+inden 1/015/0010, 1/027/0111, 1/038/0070
 e.+ini 1/005/0054
 e.+iyle 1/019/0010
 e.+ler 1/017/0026, 1/038/0006
 e.+lerde 1/028/0153
 e.+leri 1/018/0049
 e.+lerine 1/020/0091
 [=32]
 el+(2): *i.* Sahiplik, mülkiyet.
 e.+de 1/027/0038

- e.+inde 1/022/0134
e.+indedir 1/026/0040
[=3]
el+(3): *i.* Yönetim, idare.
e.+inde 1/027/0043
[=1]
el+(4): *i.* Yabancı, yakınların
dışında kalan kimse.
e.+in+(2) 1/028/0077
[=41]
el aç-+(1): *d.* 1. Dilenmek. 2.
Başkasından yardım
istemek.
e.-mak 1/016/0096
[=1]
el aç-+(2): *d.* Dua etmek,
başkasından yardım
istemek.
e.+(ellerini açtı)1/002/0085
[=1]
el'ân: *zf.* Şu anda.
e. 1/038/0081
[=1]
elbet: *zf.* Kuşkusuz, şüphesiz, her
hâlde.
e. 1/004/0065, 1/004/0109,
1/004/0127, 1/009/0129,
1/010/0012, 1/015/0018,
1/015/0027, 1/015/0040,
1/017/0061, 1/026/0084,
1/041/0030, 1/042/0057
[=12]
elbette: *zf.* Kuşkusuz, şüphesiz,
her hâlde.
e. 1/006/0052, 1/019/0054,
1/022/0172, 1/028/0082,
1/041/0035, 1/042/0088
[=6]
el birliği: *br. i.* Dayanışma, bir işi
yapmak için birleşme.
- e.+yle 1/005/0011
[=1]
el çek-+(1): *d.* Vazgeçmek, kendi
hakkı saydığı bir şeyi artık
istemez olmak.
e.-er 1/014/0068
[=1]
el çek-+(2): *d.* Ölmek.
e.-miş 1/007/0027
[=1]
elektrikçi: *i.* Elektrik işleri yapan
usta.
e.+lerin(alettirikçilerin)
1/011/0049
[=1]
el elde baş başta: *d.* Elde bulunan
her şeyin tükendiğini
belirten bir söz
e. 1/009/0086
[=1]
el ele ver-+(1): *d.* Dayanışma
içinde olmak, güç birliği
yapmak.
e.-mesek 1/020/0050
[=1]
el ele ver-+(2): *d.* Elleri
tutuşturmak.
e.-miş 1/021/0016
[=1]
elem: *i.* Keder, acı, gam, dert,
kaygı.
e.+i 1/022/0074
[=1]
eli boş çık-: *d.* Umduğu
alamamak, başarısızlığa
uğramak.
e.-tı+(elleri boş
çıktı)1/018/0049
[=1]

eli böğründe kal-: *d.* Çaresizliğe,
bir şey yapamaz hâle
düşmek, acı çekmek.
e.-miş 1/004/0089
[=1]

eli ekmek tut-: *d.* Geçimini kendi
emeğiyle sağlayacak
duruma gelmek.
e.-acak 1/016/0103
[=1]

elîm: *i.* Acıklı, acınacak durumda
olan.
e. 1/005/0077
[=1]

elîm: *sf.* Acıklı, acınacak durumda
olan.
e. 1/014/0001, 1/018/0016
[=2]

elinden düşme-: *d.* Bir şeyle
sürekli ilgilenmek.
e.+(elinden düşmez)
1/008/0042
[=1]

elinden gelme-: *d.* Çaresizlikten
bir şey yapamamak, bir
şeyin olmasını veya
olmamasını
engelleyememek.
e.-miş 1/006/0043
[=1]

eline geçir-: *d.* Yakalamak.
e.-dim+(elime geçirdim)
1/016/0086
[=1]

el kapısında sürün-: *d.* Yabancıya
muhtaç olmak.
e. 1/009/0083
[=1]

ellezî halâka'l-mevte ve'l-hayâte:
O, ölümü ve hayatı

yarattı... (Mülk Sûresi (67)
2. âyet).

e. 1/010/0065
[=1]

elli: *i.* Kırk dokuzdan bir artık
[kişi].
e.+den 1/005/0087
[=1]

elli beş: *i.* Elli dörtten bir artık
[yaş].
e. 1/002/0057
[=1]

elmacık: *i.* Yüzün yanakla göz
arasında bulunan, az çok
çıkıntılı bölümü.
e.+lar 1/003/0025
[=1]

eloğlu: *br. i.* Yabancı, el.
e. 1/027/0187
[=1]

el pençe divan dur-: *d.* Saygı
gösterilen kimse karşısında
ellerini önünde bağlayıp
ayakta durmak.
e. 1/027/0174
[=1]

elsine-i şarkıyye: *i.t.* Doğu dilleri.
e.+yi 1/014/0001
[=1]

elver-: *ün.* Yetişir, yeterli, kâfi.
e.-ir 1/022/0101, 1/027/0013
[=2]

em-: Soğurmak, içine çekmek,
başkasına ait olan bir şeyi
kendine geçirmek.
e.-mekte 1/027/0019
[=1]

emânet: *i.* Birine geçici olarak
bırakılan ve teslim alan

- kişice korunması gereken eşya.
e. 1/042/0069
e.+ini 1/042/0084
[=2]
emânet-gâh: *i.* Emanetçi, güvenilen yer.
e.+ı+(1)+sın 1/017/0056
[=1]
emânet-i Hak: *i.t.* Allah'ın geçici olarak verdiği ve teslim alan kişice korunması gereken şey.
e. 1/027/0050
[=1]
Emâret: *i.* Halifelik makamı.
e.+e 1/022/0171
[=1]
emel: *i.* Gerçekleşmesi zamana bağlı istek, gaye, amaç.
e. 1/009/0013, 1/014/0033, 1/015/0030, 1/015/0031, 1/017/0045
e.+ler 1/024/0005
e.+lerimin 1/014/0084
[=7]
emîn+(1): *i.* Güvenli, emniyetli, tehlikesiz.
e. 1/010/0030
e.+dir 1/020/0029
[=2]
emîn+(2): *i.* Şüphesi olmamak.
e.+im 1/003/0064, 1/014/0001, 1/019/0070
[=3]
emîn ol-: *br. f.* İnamak, güvenmek.
e. 1/019/0053, 1/028/0131
e.-up 1/020/0050
[=3]
Emîr+(1): *i.* 1. Müslüman ülkelerde hükümdar. 2. İkinci halife Ömer bin Hattâb (591-644).
e. 1/022/0065
e.+e 1/022/0059, 1/022/0061, 1/022/0172,
[=4]
Emîr+(2): *i.* 1. Müslüman ülkelerde hükümdar. 2. Emevi halifesi Hişam (724-743).
e. 1/026/0016
[=1]
emîr-i 'âdil: *sf.t.* Hak ve hukuka uygun davranan, adalet sahibi yönetici.
e. 1/026/0073
[=1]
emîr-i zalûm: *sf.t.* Hak ve hukuka uygun davranmayan, zalim yönetici.
e. 1/022/0133
[=1]
emr: *i.* 1. Buyruk, komut, talimat. 2. İstek.
e.+inle 1/004/0082
e.+iyle 1/022/0098
[=2]
emret-: *br. f.* Buyurmak, komut, talimat vermek.
e.-miş 1/028/0091
e.-sin 1/028/0080
[=2]
emr-i cihân-mutâr: *sf.t.* Dünyayı itaat ettiren buyruk.
e. 1/019/0043
[=1]
emr-i îlâhî: *i.t.* Allah'ın buyruğu.
e. 1/028/0130

[=1]
 emr-i sükûn: *i.t.* Sessizlik
 buyruğu.
 e. 1/004/0072
 [=1]
 emr-i tabî'î: *i.t.* Doğal buyruk.
 e. 1/025/0004
 [=1]
 emsâl: *i.* Benzer.
 e.+i 1/026/0046
 [=1]
 emsâl ol-: *br. f.* Davranış yönüyle
 örnek veya benzer
 durumda bulunmak.
 e.-an 1/028/0098
 [=1]
 emvâc: *i.* Dalgalar.
 e. 1/010/0060
 e.+a 1/038/0047
 [=2]
 emvâc-ı berf ü bârân: *i.t.* Kar ve
 yağmur dalgaları.
 e.+a 1/018/0030
 [=1]
 emvâc-ı nûr: *i.t.* Aydınlığın
 dalgaları.
 e.+undur 1/039/0023
 [=1]
 emvâc-ı perderpey: *sf.t.* Ardarda
 dalgalar.
 e.+le 1/039/0047
 [=1]
 emvâc-ı serâb: *i.t.* Göz
 aldanmasından oluşan
 hayal dalgaları.
 e.+ı+(1)+yla 1/008/0027
 [=1]
 emvâc-ı zulmet: *sf.t.* Karanlığın
 dalgaları.
 e.+ten 1/039/0003

[=1]
 emvâl: *i.* Mallar.
 e. 1/026/0087
 [=1]
 emvât: *i.* Ölüler.
 e. 1/041/0034
 [=1]
 emzikli: *sf.* Memede, süt emme
 döneminde çocuğu olan.
 e. 1/028/0031
 [=1]
 emzir-: Kadın memesindeki sütü
 yavruya vermek.
 e.-ip 1/026/0064
 e.-meye 1/028/0106
 [=2]
 en: *zf.* Başına geldiği sıfatların
 üstün derecede olduğunu
 gösteren kelime.
 e. 1/002/0030, 1/004/0122,
 1/010/0007, 1/010/0030,
 1/010/0056, 1/011/0070,
 1/014/0001, 1/014/0112,
 1/016/0031, 1/017/0031,
 1/017/0031, 1/017/0049,
 1/019/0039, 1/020/0025,
 1/020/0029, 1/022/0032,
 1/023/0020, 1/027/0026,
 1/027/0027, 1/027/0054,
 1/027/0124, 1/033/0002,
 1/038/0068, 1/038/0076,
 1/038/0077, 1/040/0009,
 1/041/0046
 [=27]
 encâm: *i.* Son.
 e.+ı+(1) 1/041/0041
 e.+ın+(1) 1/041/0014
 [=2]
 encüm: *i.* Yıldızlar.
 e. 1/004/0104, 1/025/0005

[=2]
 encümen: *i.* Alt kurul, meclis üyeleri.
 e. 1/012/0079
 [=1]
 encüm-nümâ: *sf.* Yıldızlar gibi dizilmiş.
 e. 1/002/0043
 [=1]
 enfâs-ı sevdâ-perver: *sf.t.* Sevgili dalgalar.
 e.+iyle 1/039/0046
 [=1]
 enfiye: *i.* Çürütülmüş tütünden yapılan ve burna çekilen keyif verici toz, burun otu.
 e.+ler 1/028/0010
 [=1]
 engin: *i.* Açık deniz.
 e. 1/038/0043
 e.+e 1/006/0030
 [=2]
 enîn: *i.* Acı ve ızdıraptan inlemek.
 e. 1/002/0081
 e.+e 1/010/0069
 e.+i 1/013/0074
 e.+iyle 1/018/0010
 [=4]
 enîn et-: *br. f.* Acı ve ızdıraptan inlemek.
 e.-en+(enîn eden)
 1/025/0027
 [=1]
 enîn eyle-: *br. f.* Acı ve ızdıraptan inlemek.
 e.-dikçe 1/014/0107
 [=1]
 enîn-i beşer: *i.t.* İnsanın inlemesi.
 e. 1/038/0051
 [=1]

enîn-i hayât: *i.t.* Yaşamın inlemesi, gürültüsü.
 e. 1/023/0041
 [=1]
 enîn-i rûh: *i.t.* Ruhun, insanın özünün, inlemesi.
 e.+u 1/007/0048
 [=1]
 enîn-i tazarru': *sf.t.* Yalvaran, isteyen inilti.
 e. 1/002/0080
 [=1]
 enîs: Dost, arkadaş, yâren.
 e.+idir 1/019/0040
 [=1]
 enlice: *sf.* Genişliği biraz fazla olan.
 e. 1/005/0072
 [=1]
 en sonra: *zf.* Sonunda, nihayetinde, en son zamanında.
 e. 1/014/0130, 1/015/0021, 1/038/0025
 [=3]
 entâri: *i.* Genellikle tek parçalı kadın giyeceği.
 e.+siyle 1/021/0002
 [=1]
 envâr: *i.* Aydınlıklar, ışıklar, nurlar.
 e. 1/002/0012, 1/012/0077, 1/020/0130
 e.+ın+(1)+a+(3) 1/025/0050
 e.+ın+(1)+ın+(2) 1/012/0034
 [=5]
 envâr-ı mihr-i fîkr: *i.t.* Düşünce güneşinin aydınlıkları, nurları.

- e.+i+(3) 1/019/0013
[=1]
epey: *zf.* Az denmeyecek kadar, oldukça, hayli.
e. 1/005/0016, 1/020/0046, 1/027/0119
[=3]
epeyce: *zf.* Az denmeyecek kadar, oldukça, hayli.
e. 1/007/0023, 1/042/0080
[=2]
er: *i.* 1. Kahraman, yiğit. 2. İşini iyi bilen yetenekli kimse.
e.+lerin 1/006/0026
[=1]
erbâb-ı ikdâm: *sf.t.* Gayretle çalışan işi iyi yapan kimseler.
e.+ın+(2) 1/006/0025
[=1]
er geç: *br. i.* Erken veya geç, sonunda.
e. 1/015/0027, 1/028/0140
[=2]
eri-(1): Katı cisim ısı etkisiyle sıvı duruma geçmek.
e.-yen 1/038/0040
[=1]
eri-(2): [Bulunduğu yerden ayrılmak, kapalı ortamlardan çıkmak].
e.-r 1/020/0034, 1/020/0034
[=2]
erkek+(1): Yetişkin adam, bay, kadın karşıtı.
e. 1/009/0072, 1/020/0146, 1/020/0169, 1/028/0074
e.+ın+(1)+(erkeğin)
1/022/0054
e.+in+(2)+(erkeğin)
1/027/0250
e.+ler 1/028/0098
e.+lerin 1/020/0154
e.+se 1/028/0016
[=9]
erkek+(2): Hayvanların dişiyi dölleyecek cinsten olanı.
e. 1/027/0257
[=1]
erken: *i.* Vaktinden önce, geç karşıtı.
e. 1/014/0089
[=1]
erkence: *zf.* Vaktinden oldukça önce.
e. 1/002/0048
[=1]
erkenden: *zf.* 1. Vaktinden çok önce olarak, alışılan zamandan çok önce. 2. Sabahın ilk saatlerinde.
e. 1/005/0002
[=1]
ervâh: Ruhlar, özler, tinler.
e. 1/002/0011, 1/004/0018, 1/014/0133, 1/027/0027
[=4]
esbâb: *i.* Sebepler, şartlar.
e.+ı+(1)+nı+(3) 1/008/0017
[=1]
esbâb-ı maîşet: *i.* Geçinme sebepleri, şartları.
e. 1/008/0007
[=1]
esbâb-ı tehâlûf: *i.t.* Düşünce farklılıklarının, fikir ayrılıklarının sebepleri.
e. 1/004/0132
[=1]

- esef et-: *br. f.* Üzülmek.
e.-tim 1/016/0006
[=1]
- eser: *i.* İz, işaret, belirti.
e. 1/006/0032, 1/042/0042
[=2]
- eshâr: *i.* Seherler, sabahın gün doğmadan önceki zamanları, tan ağartıları.
e. 1/014/0051, 1/039/0027
[=2]
- esîr+(1): *i.* 1. Tutsak. 2. Köle.
e.+i 1/004/0099
e.+indir 1/017/0011
[=2]
- esîr+(2): *i.* 1. Atomlar arasındaki boşluğu ve bütün evreni doldurduğu varsayılan, ağırlığı olmayan, ısı ve ışığı ileten töz, cevher. 2. Hava.
e. 1/014/0011
[=1]
- esîr ol-: *br. f.* Tutsak veya köle hâle gelmek.
e.-mayı 1/004/0079
[=1]
- eski+(1): *i.* Çok kullanılmaktan yıpranmış, harap olmuş şey.
e. 1/005/0016, 1/018/0033
[=2]
- eski+(2): *sf.* Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş olan, *yeni* karşıtı.
e. 1/013/0011
[=1]
- eski+(3): *sf.* Çok kullanılmaktan yıpranmış, harap olmuş şey.
e. 1/016/0064, 1/016/0080, 1/018/0002
[=3]
- eski+(4): *sf.* Önceki, sabık.
e. 1/007/0002, 1/007/0018, 1/010/0052, 1/014/0066, 1/020/0041, 1/026/0044, 1/027/0021, 1/027/0090, 1/027/0217
[=9]
- eski+(5): *sf.* Geçmiş çağlara ait olan.
e. 1/029/0003
[=1]
- eskiden: *zf.* Geçmiş zamanlarda, geçmişte, geçmiş çağlarda.
e. 1/028/0158
[=1]
- eski püskü: *sf.* Çok yıpranmış, çok harap olmuş şey.
e. 1/009/0030
[=1]
- eskisi: *zm.* Önceki (durum).
e.+nden 1/005/0077
[=1]
- eslâf: *i.* Bizden öncekiler, evvelkiler, selefler.
e.+ın+(2) 1/027/0042
e.+ın+(1)+ın+(2) 1/019/0044
[=2]
- esmer: *sf.* 1. Kurşuni renk. 2. Siyaha çalan buğday rengi.
e. 1/023/0022
[=1]
- esnâ: *i.* Bir işin yapıldığı an, sıra.
e.+da 1/003/0021
[=1]
- esrâr: *i.* Sırlar, gizler.
e. 1/004/0137

e.+a 1/004/0019
e.+1+(1) 1/019/0084
[=3]
esrâr-ı hilkat: *i.t.* Yaradılışın sırları.
e.+ten 1/017/0037
[=1]
esrâr-ı kudret: *i.t.* Güç sahibi Allah'ın sırları.
e. 1/023/0008
[=1]
esrâr-ı zuhûr: *i.t.* Görünmenin, belirmenin sırları.
e.+un 1/004/0002
[=1]
es-salâ-perdâz: Halkı namaza davet için söylenen söz, [ezan].
e. 1/002/0033
[=1]
eş-: Toprak veya toprak gibi yumuşak bir şeyi biraz kazmak.
e. 1/016/0071, 1/016/0071
[=2]
eş'âr: *i.* Şiirler.
e. 1/014/0049
e.+ım 1/001/0002
[=2]
eşbâh: *i.* Vücutlar, cisimler, bedenler.
e. 1/012/0036, 1/023/0066, 1/027/0026
e.+a 1/004/0017
e.+1+(3) 1/004/0046, 1/011/0019, 1/038/0055
[=7]
eşcâr: *i.* Ağaçlar.
e. 1/014/0039
[=1]

eşek: *i.* Atgillerden, uzun kulaklı, binek ve hizmet hayvanı, merkep, karakaçan.
e. 1/020/0108, 1/027/0137, 1/027/0182
e.+ler 1/027/0183
[=4]
eşhâs: *i.* Şahıslar, kişiler.
e.+a 1/016/0031
e.+1+(1) 1/004/0054
[=2]
eşik: *i.* Kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak.
e. 1/027/0069
[=1]
eşiver-: *br. f.* Çabucak kazmak.
e. 1/016/0071
[=1]
eşk-i yetîmân: *i.t.* Yetimlerin, babasını kaybetmiş çocukların gözyaşı.
e.+ın+(2) 1/038/0072
[=1]
eşvâk: *i.* Şiddetli arzu, aşırı istek.
e.+ıma 1/012/0007
[=1]
eşyâ: *i.* Türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesnelerin bütünü.
e. 1/009/0093, 1/017/0011
e.+da 1/039/0038
e.+dan 1/027/0130
[=4]
et-+(1): Yapmak, bir davranışı gerçekleştirmek.
e.-ecek+(edecek)
1/003/0049
e.-emem 1/028/0073

- e.-me 1/005/0025,
1/038/0033, 1/042/0055
e.-meyin 1/003/0082,
1/020/0098
e.-tin 1/003/0048
[=8]
et-(2): Her hangi bir değerde
olmak.
e.-medi 1/007/0007
[=1]
etfâl: *i.* Çocuklar.
e. 1/021/0026, 1/037/0006
[=2]
etli: *sf.* İnsanlarda, hayvanlarda
deri ile kemik arasında kas
ve yağdan oluşan tabakaya
sahip olan.
e. 1/027/0098
[=1]
etme: *ün.* Şaşılabacak durumlarda
*öyle mi, doğru mu, gerçek
mi?* gibi anlamlar bildiren
bir söz.
e. 1/009/0128
[=1]
etrâf: *i.* Çevre, dolay.
e.+a 1/038/0036
e.+ı+(1)+na+(3)
1/004/0118, 1/008/0016
e.+ı+(1)+nı+(3) 1/016/0023
e.+ta 1/012/0061
[=5]
etvâr: Tavırlar, hâl ve hareketler.
e. 1/021/0030
[=1]
ev+(1): *i.* Bir kimsenin veya bir
ailenin içinde yaşadığı yer,
konut, hane.
e. 1/002/0050, 1/028/0015
e.+de 1/005/0064,
1/009/0082, 1/011/0030,
1/016/0006, 1/020/0044,
1/028/0041, 1/028/0101,
1/042/0022
e.+den 1/005/0002,
1/005/0023, 1/011/0032,
1/020/0065, 1/022/0006,
1/038/0022
e.+e 1/002/0068,
1/013/0013, 1/016/0001,
1/020/0170, 1/027/0066
e.+in+(2) 1/020/0076,
1/022/0030
e.+ı+(1)+nde 1/027/0250
e.+in+(1)+de 1/027/0057
e.+ı+(1)+ne+(3) 1/022/0176
e.+in+(1)+e+(3) 1/020/0155
e.+ı+(1)+ni+(3) 1/028/0006
e.+ler+(1)+de 1/020/0084,
1/020/0153, 1/023/0064
e.+ler+(1)+e 1/020/0060
e.+ler+(1)+in+(2)
1/020/0058
[=33]
ev+(2): *i.* Yalnız bir ailenin
oturabileceği şekilde
yapılmış yapı.
e. 1/009/0025, 1/038/0003
e.+ler 1/016/0035
e.+lerin 1/005/0013
[=4]
ev+(3): *i.* Hanenin iç düzeni,
eşyası.
e.+ini 1/009/0092
[=1]
ev+(4): *i.* Aile.
e.+leri 1/028/0133
[=1]
ev+(5): *i.* [Dam, çatı].

- e.+i 1/016/0091
[=1]
evet+(1): *e. Öyledir* anlamında doğrulama veya tasdik kelimesi.
e. 1/009/0094, 1/019/0061, 1/022/0170, 1/027/0176, 1/027/0213, 1/027/0243, 1/028/0050, 1/028/0151, 1/030/0004, 1/038/0016, 1/038/0096, 1/040/0030, 1/041/0005, 1/041/0029, 1/041/0043
[=15]
evet+(2): *e. Konuşma sırasında cümlelerin anlamını pekiştiren bir söz.*
e. 1/002/0017, 1/002/0091, 1/005/0090, 1/009/0083, 1/019/0021, 1/022/0112, 1/022/0129, 1/027/0008, 1/038/0060, 1/041/0021, 1/044/0001
[=11]
evi barkı yıkıl-: *d. Ailesi dağılmak*
e.+(evim barkım yıkıldı) 1/038/0026
[=1]
evini yık-: *d. Karı kocanın ayrılmalarına sebep olmak.*
e.-ın+(evimi yıkın) 1/020/0148
[=1]
evi sırta: *sf. Kalacak yeri olmadan her hangi bir yerde yaşayan.*
e. 1/016/0039
[=1]
evlâd+(1): *i. Bir kimsenin oğlu veya kızı, çocuk.*
e. 1/009/0119, 1/011/0089
e.+ı+(1) 1/020/0095, 1/039/0019
e.+ı+(3) 1/020/0018
e.+ım 1/013/0047, 1/013/0075, 1/038/0030, 1/038/0080
e.+ımı+(3) 1/015/0014
e.+ı+(1)+ndan 1/039/0017
e.+ı+(1)+nı+(3) 1/004/0090, 1/015/0006, 1/015/0038, 1/026/0064
e.+ınız 1/009/0124
[=16]
evlâd+(2): *i. Soy.*
e.+ın+(2) 1/027/0035
[=1]
evlâd+(3): *i. [Kişi, fert, insan].*
e.+ı+(1) 1/010/0007
e.+ı+(1)+nı+(3) 1/020/0025
[=2]
evlâd+(4): *ün. Yaşlı kimselerin çocukları yaşındakilere kullandıkları bir seslenme sözü.*
e.+ım 1/k/0001, 1/016/0066
[=2]
evlen-: Erkekle kadın, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşmek, izdivaç etmek.
e.-ir 1/028/0074
e.-irim 1/028/0107
e.-meyi 1/028/0080
e.-se 1/028/0095
[=4]
evlenil-: Erkekle kadın, aile kurmak için yasaya uygun olarak birleşilmek, izdivaç edilmek.
e.-ir 1/028/0096

[=1]	e. 1/004/0001, 1/004/0023,
evrâd: <i>i.</i> Müslümanlarca belirli	1/004/0030, 1/004/0032,
zamanlarda okunması âdet	1/004/0042, 1/004/0047,
olan dua ve Kur'ân	1/004/0048, 1/004/0138,
ayetleri.	1/006/0010, 1/006/0044,
e. 1/023/0034	1/006/0061, 1/010/0006,
[=1]	1/010/0016, 1/010/0024,
evrâk-ı verd-i ter: <i>sf.t.</i> Taze, yeni	1/010/0026, 1/010/0031,
açmış gül yaprakları.	1/010/0031, 1/010/0031,
e.+de 1/025/0040	1/010/0035, 1/012/0001,
[=1]	1/012/0009, 1/012/0013,
evvel: <i>zf.</i> Önce.	1/012/0029, 1/012/0033,
e. 1/003/0006, 1/003/0015,	1/012/0039, 1/012/0057,
1/006/0043, 1/009/0120,	1/012/0081, 1/012/0082,
1/013/0043, 1/020/0032,	1/012/0085, 1/014/0006,
1/026/0080, 1/027/0072	1/014/0032, 1/014/0052,
[=8]	1/014/0063, 1/014/0073,
evvelki+(1): <i>i.</i> Önce olan, önceki.	1/014/0090, 1/014/0104,
e.+ler 1/041/0030	1/014/0113, 1/014/0122,
[=1]	1/014/0124, 1/014/0139,
evvelki+(2): <i>sf.</i> Önce olan, önceki.	1/014/0146, 1/014/0152,
e. 1/002/0055, 1/014/0001	1/017/0002, 1/019/0001,
[=2]	1/019/0008, 1/019/0009,
evvelce+(1): <i>zf.</i> Önce.	1/019/0010, 1/019/0013,
e. 1/003/0035, 1/014/0096,	1/019/0015, 1/020/0002,
1/026/0028	1/020/0004, 1/020/0010,
[=3]	1/020/0021, 1/020/0028,
evvelce+(2): <i>zf.</i> Önceleri, eskiden.	1/020/0061, 1/022/0045,
e. 1/003/0092	1/022/0133, 1/024/0023,
[=1]	1/024/0033, 1/024/0043,
evvelden: <i>zf.</i> Önceden.	1/024/0045, 1/024/0047,
e. 1/041/0009	1/024/0049, 1/024/0053,
[=1]	1/025/0032, 1/025/0045,
ey+(1): <i>ün.</i> Kendisine söz	1/025/0047, 1/025/0048,
söylenilen kimse veya	1/025/0057, 1/026/0073,
kimselerin dikkati	1/030/0005, 1/038/0012,
çekilmek istendiğinde adın	1/039/0007, 1/039/0021,
başına getirilen ve	1/039/0054, 1/040/0023,
uzatılabilen bir seslenme	1/040/0044, 1/041/0013
sözü.	[=78]

ey+(2): *ün.* Usanç anlatan bir seslenme sözü.

e. 1/009/0063, 1/038/0029
[=2]

eyerli: *sf.* Sırtına oturmaya yarayan nesne konulmuş olan, eyer vurulmuş.

e. 1/011/0059
[=1]

eyle-: Yapmak.

e.-meyin 1/020/0098
[=1]

eyvâh: *ün.* Beklenmedik, kötü, hoşta gitmeyen bir haber veya olay karşısında duyulan acınma, üzülmeye sözü.

e. 1/024/0001
[=1]

eyvân-ı zer-cidâr: *sf.t.* Duvarları altın kaplı büyük köşk.

e.+ın+(1)+a+(3) 1/019/0002
[=1]

eyvân: *i.* Köşk.

e. 1/019/0059
[=1]

eyyâm: *i.* Günler.

e. 1/030/0008
e.+ın+(1) 1/041/0013
e.+ın+(1)+da 1/017/0031
[=3]

Eyyûb: *ö.i.* İstanbul'un Avrupa yakasında Haliç kenarında bir semt.

e.+a 1/010/0050
[=1]

ez-+(1): Üzmek, sıkıntıya sokmak.

e.-iyordu 1/042/0086
[=1]

ez-+(2): Ağır bir şey başka bir şey üzerinden geçmek, çiğnemek.

e.-ecek 1/038/0060

ez-+(3): Üstüne basarak bir şeyin biçimini değiştirmek, kırmak.

e.-mek 1/005/0094
[=2]

ezân: *i.* Müslümanlıkta namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı.

e.+ı+(3) 1/002/0036
e.+lar+(1) 1/023/0034,
1/023/b
[=3]

ezânsız: *sf.* Ezan, namaz vaktini bildirmek için müezzinin yüksek sesle yaptığı çağrı okunmayan.

e. 1/023/0001
[=1]

ezberden: *zf.* Bir şeyi olduğu gibi akıldan, bir yerden okumayarak, bir yere bakmayarak, ezbere.

e. 1/023/0009
e.+(ezber) 1/010/0090
[=1]

ezelden: *zf.* Geçmiş zamanlarda, geçmiş çağlarda, geçmişte, mukaddema.

e. 1/021/0031
[=1]

ezeliyyet: *i.* Başlangıcı olmayan zaman, öncesizlik.

e. 1/004/0029
[=1]

- ezhân: *i.* Zihinler, fikirler,
düşünceler, zanlar.
e.+ı+(3) 1/008/0060
[=1]
- ezhâr: *i.* Çiçekler.
e. 1/014/0045
[=1]
- ezhâr-ı hoş-bû: *sf.t.* Güzel kokulu
çiçekler.
e.+da 1/039/0026
[=1]
- eziyyet et-: *br. f.* Zahmet ve
sıkıntı vermek, canını
yakmak.
e.-me 1/007/0025
[=1]
- ezkazâ: *zf.* Elde olmayarak,
kazara.
e. 1/006/0041
[=1]
- Ezrakabânû: *ö.i.* Ferhâd ile Şirin
hikâyesi tiplerinden.
e. 1/027/0110
[=1]
- ezvâk: *i.* Zevkler, hazlar, tatlar,
lezzetler.
e.+ı+(3) 1/004/0111
[=1]
- fa'âliyyet: *i.* Çalışmak, hareket.
f.+in 1/006/0054
[=1]
- fâci'a: *i.* Çok üzüntü veren, acıklı
olay, afet.
f.+lar 1/020/0170
[=1]
- fâci'a-i devr-i hayât: *i.t.* Yaşamın
acıklı olayları.
f.+ı+(3) 1/008/0011
[=1]
- fahûr: *i.* İftiharlı.
f. 1/022/0166
[=1]
- fâide: *i.* Yarar.
f. 1/013/0067
[=1]
- fâil: *i.* Yapan.
f.+in+(2) 1/004/0063
[=1]
- fakat: *bağ.* Ancak, ama, lakin,
yalnız.
f. 1/002/0058, 1/003/0035,
1/003/0061, 1/003/0073,
1/005/0034, 1/005/0046,
1/005/0075, 1/005/0093,
1/009/0116, 1/010/0048,
1/010/0054, 1/010/0064,
1/011/0085, 1/013/0009,
1/013/0063, 1/014/0097,
1/014/0105, 1/016/0024,
1/017/0002, 1/018/0027,
1/018/0041, 1/020/0082,
1/020/0176, 1/022/0041,
1/022/0095, 1/022/0134,
1/022/0163, 1/022/0186,
1/023/0015, 1/025/0006,
1/025/0055, 1/027/0009,
1/027/0038, 1/027/0055,
1/027/0109, 1/028/0051,
1/032/0005, 1/039/0054,
1/040/0037, 1/041/0022,
1/041/0031, 1/041/0036,
1/042/0046, 1/042/0082,
1/042/0085
[=45]
- fakîr+(1): *sf.* Geçimini güçlükle
sağlayan, yoksul.
f. 1/016/0114
[=1]
- fakîr+(2): *i.* Geçimini güçlükle
sağlayan, yoksul.

- f.+e 1/007/0037
[=1]
fakîr+(3): *i.* Zavallı, kimsesiz.
f.+in+(2) 1/016/0065,
1/020/0091
[=2]
fânî+(1): *i.* Ölümlü, geçici olan,
insan.
f.+lere 1/033/0012
[=1]
fânî+(2): *sf.* Ölümlü, gelip geçici.
f. 1/014/0059, 1/030/0001
[=2]
fâniyyet: *i.* Geçicilik, ölümlülük.
f.+i 1/004/0044
[=1]
fark: *i.* Bir nesnenin bir başkasıyla
karıştırılmamasını
sağlayan ayrılık, benzer
şeyleri birbirinden ayıran
özellik, başkalık, nüans.
f.+ı+(3) 1/027/0071
[=1]
farklı: *i.* Değişik, nüansı olan.
f.+dır 1/013/0019
[=1]
fark et-: *br. f.* Anlamak, ayırt
etmek.
f.-en+(fark eden)
1/034/0003
f.-sin 1/027/0127
[=2]
fâsıla: *i.* Aralık, ara.
f.+dan 1/007/0023
[=1]
fasl: *i.* Dönem devre.
f.+ı+(1) 1/028/0143
[=1]
faslu'l-hitâb: *i.t.* Kur'ân bölümü.
f. 1/034/0002
[=1]
Fâtır-ı Mutlak: *i.t.* Şüphesiz
yaratıcı, Allah.
f. 1/004/0042
[=1]
Fâtih: *i.* İstanbul iline bağlı
ilçelerden biri.
f.+e 1/002/0039,
1/005/0065, 1/011/0027
f.+te 1/011/0033
[=4]
Fâtihâ: *ün.* Kur'ân'ın ilk suresinin
okunmasını istemek için
dua sonunda söylenen söz.
f. 1/038/0005
[=1]
Fâtih Câmi'i: *ö.i.* İstanbul'un
Fâtih semtinde bulunan
Müslüman ibadethanesi.
f. 1/002/b
[=1]
fazla+(1): *i.* Gereğinden,
alışılmıştan çok, aşırı olan,
ziyade.
f.+ydı 1/009/0127
[=1]
fazla+(2): *sf.* Gereğinden,
alışılmıştan çok, aşırı olan,
ziyade.
f. 1/026/0077, 1/026/0090
[=2]
fazla+(3): *zf.* Gereğinden,
alışılmıştan çok olarak.
f. 1/011/0078
[=1]
feca'ât: *i.* Çok acıklı, yürekler
acısı durum.
f.+ini 1/027/0018,
1/038/0097
[=2]

- fecî'a: *sf.* Acıklı, yürekler acısı,
çok acıklı.
f. 1/007/0055
[=1]
- fecî'a-i irtihâl: Ölüm acısı.
f.+i+(1)+nin+(2)
1/014/0001
[=1]
- fecr-i bahâr: *i.t.* İlkbaharın, kış ve
yaz arasındaki mevsimin
tan vakti, gelişi.
f. 1/014/0037
[=1]
- fecr-i bekâ: *i.t.* Sonsuzluğun,
ölümsüzlüğün tan vakti.
f. 1/010/0032
f.+da 1/014/0136
[=2]
- fecr-i hidâyet: *i.t.* Doğru yol, hak olan
Müslümanlık yolunun
görünmesi.
f. 1/004/0128
[=1]
- fedâ et-: *br. f.* Kıymak, gözden
çıkarmak.
f.-erek+(fedâ ederek)
1/006/0004
f.-mezdim 1/003/0094
[=2]
- fedâ olsun: *d.* Varsın gitsin,
uğrunda yok olsun.
f. 1/010/0020
f.+(fedâ) 1/019/0023
[=2]
- felâh: *i.* Kurtuluş, selamet.
f. 1/028/0122
[=1]
- felâh-ı ümmet: *i.t.* Hz.
Muhammed'e inananların
kurtuluşu, selameti.
f. 1/014/0101
[=1]
- felâket: *i.* Büyük zarar, üzüntü ve
sıkıntılara yol açan olay
veya durum, yıkım, bela.
f. 1/013/0040
f.+e 1/013/0069
[=2]
- felâketli: *i.* Büyük zarara, üzüntü
ve sıkıntılara yol açan olay
veya duruma, yıkıma,
belaya uğramış kimse.
f.+yi 1/004/0097
[=1]
- felâketzede: *i.* Belaya uğramış,
acınacak hâle gelmiş
kimse.
f. 1/004/0089
[=1]
- felek: *i.* Talih, baht, kader.
f. 1/013/0045
[=1]
- felsefe: 1. Hikmet bilgisi. 2.
Musibete, felakete
sabretme, dayanma ve
Allah'tan geldiğine
inanarak boyun eğme.
f.+siyle 1/008/0005
[=1]
- fenâlaş-: Hastanın durumu
ağırlaşmak.
f.-tı 1/003/0005
[=1]
- fenâlık: *i.* Kötülük, şer.
f. 1/028/0154
[=1]
- fenet: *i.* Saydam bir maddeden
yapılmış veya böyle bir
madde ile donatılmış,

- içinde ışık kaynağı
 bulunan aydınlatma aracı.
 f. 1/002/0067, 1/009/0072,
 1/016/0007, 1/016/0012,
 1/016/0050, 1/016/0073
 f.+i 1/027/0238
 f.+im 1/016/0020,
 1/016/0023
 [=9]
- ferâğ: *i.* Hiçbir işle meşgul
 olmama, rahat etme.
 f. 1/013/0006
 [=1]
- ferâğ-ı bâl: *i.t.* Gönül rahatı.
 f. 1/011/0066
 [=1]
- ferâğ-ı dâim: *sf.t.* Sürekli rahat.
 f.+i 1/010/0039
 [=1]
- ferd: *i.* Kişi, şahıs.
 f. 1/012/0061
 [=1]
- ferdâ+(1): *i.* Yarın.
 f.+lar 1/041/0008
 f.+ya 1/041/0007
 [=2]
- ferdâ+(2): *i.* Ahiret, öbür dünya.
 f.+daki 1/004/0111
 f.+yı 1/030/0007
 [=2]
- ferdâ-yı dîdâr: *i.t.* Görüşme
 zamanı, ahiret.
 f.+ı+(3) 1/023/0019
 [=1]
- ferdâ-yı mükâfât: *i.t.* Ödül olan
 gelecek, ahiret.
 f. 1/004/0114
 [=1]
- ferdâ-yı sükûn-perver: *sf.t.*
 Sessizliği seven gelecek.
- f.+i+(1)+dir 1/011/0009
 [=1]
- Ferhâd: *ö.i.* Ferhâd ile Şirin
 hikâyesinin kahramanı.
 f.+ın+(2) 1/027/0111
 [=1]
- Ferîde: *ö.i.* Mehmed Âkif
 ERSOY'un kızı.
 f. 1/042/0031, 1/042/0039,
 1/042/0046, 1/042/0049
 f.+mce 1/042/0010
 f.+nin+(2) 1/042/0013,
 1/042/0062, 1/042/0079
 f.+ye 1/042/0061
 f.+yle 1/042/0001
 [=10]
- ferîh: *i.* Sevinçli.
 f. 1/022/0166
 [=1]
- ferîk: *i.* Askeri kolordu
 kumandanı, tümgeneral,
 korgeneral.
 f. 1/020/0127
 [=1]
- fermân: *i.* Emir, buyruk, padişah
 tarafından verilen yazılı
 emir.
 f.+ın+(1)+a+(3) 1/004/0029
 [=1]
- ferrâş: *i.* Hizmetçi.
 f. 1/025/0020
 [=1]
- ferş-i nîl-gûn: *sf.t.* Çivit renginde,
 lacivert halı.
 f. 1/039/0039
 [=1]
- ferş-i râh: *sf.t.* Yola yayılan halı.
 f.+ın+(1)+dır 1/020/0028
 [=1]

feryâd: *i.* Haykırış, çığlık, yardım istemek için çıkarılan yüksek ses.

f. 1/002/0086, 1/004/b, 1/005/0082, 1/010/0066, 1/020/0006, 1/023/0052, 1/023/0053, 1/023/0054, 1/026/0059

f.+a 1/019/0045, 1/019/0052, 1/023/0036

f.+ı+(1) 1/010/0008, 1/022/0077

f.+ı+(3) 1/020/0178

f.+ıma 1/035/0001

f.+ımdır 1/035/0001

f.+ımı 1/024/0059

f.+ın+(1)+a+(3) 1/012/0092

f.+lar+(1) 1/009/0005

[=20]

feryâd et-(1): *br. f.* Haykırmak, yardım istemek amacıyla çığlık atmak.

f.-elim+(feryâd edelim) 1/004/0076

f.-en+(feryâd eden) 1/022/0037

f.-erek+(feryâd ederek) 1/004/0069

[=3]

feryâd et-(2): *br. f.* Yardım istemek [dilenmek].

f.-erken+(feryâd ederken) 1/018/0007

[=1]

feryâd-ı mehîb: *sf.t.* Heybetli, şiddetli çığlık, haykırış.

f.+in+(2) 1/011/0011

[=1]

feryâd-ı vâ-pesîn: *sf.t.* Son çığlık, haykırış.

f.+ine 1/019/0025

[=1]

fes: *i.* Şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlık.

f. 1/005/0080, 1/009/0036

f.+in 1/002/0062

f.+ini 1/003/0021

[=4]

fesli: *sf.* Şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlığı olan.

f. 1/027/0204

[=1]

fesli: *i.* Şapka yerine kullanılan, kırmızı, kalın çuhadan yapılmış, tepesinde püskülü olan, silindir biçiminde başlığı olan kimse.

f. 1/027/0234

[=1]

fethet-: *br. f.* Ele geçirmek.

f. 1/021/0015

[=1]

fevc fevc+(1): *sf.* Bölük bölük.

f. 1/002/0011

[=1]

fevc fevc+(2): *zf.* Bölük bölük.

f. 1/006/0028

[=1]

fevk: Üst, üst taraf, yukarı.

f.+imde 1/012/0065

f.+inde 1/004/0108, 1/008/0029

f.+inden 1/002/0006

[=4]
 fevka'l-hayâl: *i.t.* Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şeyin, hülyanın üstünde, ötesinde.
 f. 1/014/0003
 [=1]
 fevk-ı ser: *i.t.* Başın üstü, yukarısı.
 f.+inde 1/025/0017
 [=1]
 feyfâ': *i.* Düz, büyük sahra, susuz kumlu çöl.
 f. 1/039/0002
 f.+sına 1/006/0041
 [=2]
 feyyâz: *i.* Bereket ve bolluk veren.
 f. 1/010/0024
 [=1]
 feyz: *i.* 1. Verimlilik, gürlük, ongunluk, bereket. 2. Manevi haz, mutluluk, iç huzuru.
 f.+indeki 1/011/0008
 f.+iyle 1/012/0024
 [=2]
 feyzal-: *br. f.* Etkilenmek, olgunlaşmak, ders almak.
 f.-ır 1/023/0010
 [=1]
 feyz-i beyân: *i.t.* Söyleme ilmi, söylemenin bereketi.
 f.+ın+(1) 1/014/0079
 [=1]
 feyz-i cûş ber-cûş: *sf.t.* Coştukça coşan bereket, bolluk.
 f. 1/012/0075
 [=1]
 feyz-i enfâs: *i.t.* Nefeslerin bereketi.

f.+ı+(1)+yla 1/002/0020
 [=1]
 feyz-i Hak: *i.t.* Doğruluk ve adalet sahibi Allah'ın bereketi.
 f.+la 1/023/0068
 [=1]
 feyz-i mübîn: *sf.t.* Açık, besbelli bereket, bolluk, coşkunkluk.
 f.+ı+(3) 1/011/0019
 f.+ın+(1)+dir 1/039/0022
 [=2]
 feyz-i Rabbânî: *i.t.* Terbiye eden Allah ilgili ilim, irfan.
 f. 1/017/0005
 [=1]
 fezâ: *i.* Gök, sema.
 f. 1/027/0065
 f.+da 1/025/0005,
 1/038/0022
 f.+lar 1/012/0008,
 1/021/0011
 [=5]
 fezâ-yı kabir: *i.t.* Mezarın göğü, seması.
 f.+ine+(fezâ-yı kabrine)
 1/025/0021
 [=1]
 fezâ-yı lâhût: *i.t.* Ulûhiyet âleminin göğü.
 f.+u 1/014/0056
 [=1]
 fezâ-yı ma'bed: *i.t.* İbadet edilen yerin, tapınağın seması, göğü.
 f.+ın+(2) 1/002/0043
 [=1]
 fezâ-yı mahşer: *i.t.* Kıyamet günü dirilenlerin toplandığı yerin göğü.
 f.+e 1/002/0077

- [=1]
 fezâ-yı rûh: *i.t.* Özün, tinin göğü.
 f.+da 1/002/0033
 [=1]
 fezâ-yı sâmit: *sf.t.* Sessiz sema,
 gök.
 f.+i+(1)+ni+(3) 1/010/0042
 [=1]
 fezâ-yı şeb-nisâr: *sf.t.* Gece
 karanlığı saçan gök.
 f.+ın+(1)+dan 1/009/0004
 [=1]
 fezâ-yı târ: *sf.t.* Karanlık gök.
 f.+ı+(3) 1/014/0135
 [=1]
 fırlıdak: *i.* Rüzgârla dönen,
 çember biçiminde çocuk
 oyuncağı.
 f.+lar+(1) 1/011/0061
 [=1]
 fırka: *i.* İnsan topluluğu.
 f. 1/019/0083
 [=1]
 fırla-+(1): Hızla, birdenbire
 bulunduğu yerden çıkmak,
 ayrılmak.
 f.-dım 1/011/0032
 [=1]
 fırla-+(2): Yerinden oynayıp
 ileriye doğru çıkıntı
 yapmak.
 f.-mı 1/003/0027
 [=2]
 fişkır-: Bir şey bir yerde bol bol
 görülmek.
 f.-an 1/010/0027
 [=1]
 fitrat: *i.* Yaratılış, tabiat, mizaç,
 huy.
 f.+ı+(3) 1/028/0002
 f.+ın+(1) 1/010/0006
 f.+ın+(2) 1/041/0025
 f.+ın+(1)+da 1/017/0036
 f.+tasın 1/019/0066
 [=5]
 fitraten: *zf.* Yaratılış, mizaç, huy
 olarak, yaratılıştan.
 f. 1/014/0001, 1/022/0134
 [=2]
 fidan: *i.* Yeni yetişen ağaç veya
 ağaççık.
 f.+lar 1/039/0023
 [=1]
 figân: *i.* Feryat, ızdırap ile bağırıp
 çağırma.
 f.+ı+(3) 1/012/0054
 [=1]
 figân et-: *br. f.* Feryat etmek,
 ızdırap ile bağırıp
 çağırma.
 f.-erse+(figân ederse)
 1/020/0169
 [=1]
 figân-ı yetim: *i.t.* Babası ölmüş
 olan çocuğun feryadı,
 ızdırap ile bağırıp
 çağırması.
 f. 1/020/0173
 [=1]
 fikr: *i.* Düşünce.
 f.+e 1/038/0059
 f.+im 1/012/0008
 f.+indeki 1/008/0006
 f.+ini 1/003/0072
 [=4]
 fikr-i hakîm: *sf.t.* Hikmetli
 düşünce, bilgin düşüncesi.
 f. 1/014/0103
 [=1]

fıkr-i hikmet: *i.t.* Bilgelik, felsefe düşüncesi. Allah'ın insanlarca anlaşılamayan amacı düşüncesi.

f.+tir 1/017/0021

[=1]

fıkr-i hürriyyet: *i.t.* Özgürlük düşüncesi.

f.+i 1/028/0165

[=1]

fıkr-i semâvî: Göğe ait, yüksek, yüce düşünceler.

f. 1/004/0015

[=1]

filân+(1): *i.* Cümlede belirtilen nesne veya nesnelerden sonra gelerek *ve benzerleri* anlamında kullanılan bir söz.

f. 1/027/0195

[=1]

filân+(2): *zm.* Söylenmesi istenmeyen veya gerekli görülmeyen bir özel adın yerini tutan kelime, falan.

f. 1/013/0022

[=1]

filân+(3): *sf.* Tarih, yer, kişi vb.nin önüne gelerek tekrarlanmak istenmeyen veya gerek görülmeyen sözlerin yerine kullanılan kelime.

f. 1/013/0021

[=1]

fincan fincan: *zf.* Birçok fincan ölçüsünde.

f. 1/016/0087

[=2]

fıraklı: *i.* Üzüntülü, dokunaklı, içe işleyen.

f.+dır 1/027/0108

[=1]

fırâş-ı leyl: *i.t.* Gecenin yatağı.

f.+de 1/023/0041

[=1]

Fir'avn: *i.* Ulûhiyet iddiasında bulunduğu için Hz. Musa'nın mücadele ettiği Mısır hükümdarı.

f. 1/029/0014

f.+ın 1/029/0010

[=2]

Firdevsî: *ö.i.* İranlı şair (934-1021) *Şehnâme* yazarı.

f. 1/019/0079

[=1]

Fransız: *sf.* Fransa'da yaşayan halka özgü olan.

f. 1/014/0001

[=1]

frengi: *i.* Genellikle cinsel birleşmelerle bulaşan, tedavi edilmediğinde inma, delilik, körlük vb. sonuçlara kadar varan, dôle de geçerek vücutça ve akılca sakat bir soyun yetişmesine yol açan hastalık, sifilis.

f.+ye 1/027/0018

[=1]

frenk: *i.* Avrupalı, Fransız.

f. 1/011/0053

[=1]

fuâdından çıkma-: *d.* Sürekli hatırlamak, unutmamak.

f.+(fuâdından çıkmaz)

1/039/0020

[=1]
 fücûr: *i.* İşret, sefihlik,
 günahkârlık, ahlaka aykırı
 durum.
 f.+u 1/004/0058
 [=1]
 füşhat-serâ-yı dûrâ-dûr: *sf.t.* Uzun
 uzadıya geniş, açık alan.
 f. 1/010/0076
 [=1]
 füşhat-serâ-yı kabristan: *i.t.*
 Mezarlığın geniş, açık
 alanı.
 f. 1/010/0053
 [=1]
 fusûl: *i.* Mevsimler.
 f.+ü 1/020/0039
 [=1]
 fütûr eyleme-: *br. f.* Bezginlik
 göstermemek, bıkmamak.
 f.-dim 1/015/0017
 [=1]
 gabrâ': *i.* Yeryüzü.
 g.+ya 1/023/0027
 [=1]
 gaddâr: 1. Çok zulmeden,
 merhametsiz, hain, kıyıcı.
 2. Çok pahalı mal satan,
 soyucu.
 g.+ı+(3) 1/004/0099
 [=1]
 gadr: *i.* Zulüm, haksızlık.
 g. 1/022/0119
 [=1]
 gâfil: *sf.* İlerisini iyi düşünmeyen,
 ihtiyatsız, dalgın, tembel.
 g. 1/030/0005
 [=1]
 gâhî: *zf.* Bazen, arasıra.
 g. 1/004/0008

[=1]
 gâib eyle-: *br. f.* Yitirmek.
 g.-miş 1/015/0006
 [=1]
 gâlibâ: *zf.* Görünüşe göre, sanılır
 ki, anlaşıldığı gibi.
 g. 1/016/0059, 1/022/0182,
 1/041/0037, 1/042/0051
 [=4]
 gâlibiyyet: Üstünlük, üstün
 gelmek, yenmek.
 g. 1/019/0050
 [=1]
 gamz et-: *br. f.* İşaret etmek,
 göstermek.
 g.-en+(gamz eden)
 1/020/0022
 [=1]
 Garb: *i.* Avrupa.
 g.+ı+(3) 1/019/0076
 g.+ın+(2) 1/014/0001,
 1/014/0001, 1/019/0077
 [=4]
 garîb+(1): *i.* Acayip.
 g. 1/023/0058
 [=1]
 garîb+(2): *i.* Kimsesiz, zavallı
 kimse.
 g.+ı+(1) 1/004/0122
 [=1]
 garîb+(3): *i.* [Yalnız kimse].
 g. 1/022/0012
 [=1]
 garîb+(4): *sf.* Kimsesiz, zavallı.
 g. 1/007/0041
 [=2]
 garîb+(5): *sf.* [Kimsesiz, تنها].
 g. 1/024/0058
 [=2]

garîb+(6): *ün.* Şaşılabacak bir şey karşısında söylenen söz.

g. 1/014/0036

[=1]

gariblik: *i.* 1. Acayiplik, 2. Dokunaklı, hüznü veren durum.

g. 1/023/0024

[=1]

garîb ü tenhâ: *sf.* [Kimsesiz, tenha].

g. 1/012/0063

[=1]

garîk ol-: *br. f.* Batmak, dalmak, boğulmak.

g.-mada 1/004/0096

[=1]

gaşy: *i.* Kendinden geçme.

g. 1/022/0167

[=1]

gaşy ol-: *br. f.* Kendinden geçmek.

g.-ur 1/032/0004

[=1]

gâvurca: *i.* Batıllıların konuştuğu yabancı dillerden her hangi biri.

g.+ya 1/027/0213

[=1]

gaybistân-ı hîçâ-hîç: *i.t.* Bomboş bilinmezlik yeri.

g.+ten 1/017/0038

[=1]

gâye-i âmâl: *i.t.* İsteklerin amacı, sonu.

g. 1/041/0017

[=1]

gâye-i hüsrân: *sf.t.* Zararlı amaç, son.

g.+ı+(3) 1/004/0120

[=1]

gâye-i maksûd: *sf.t.* İstenilen amaç, son.

g.+a 1/015/0025

[=1]

gâye-i sahn-ı ceberût: *i.t.* Büyüklük sahninin amacı, sonu.

g.+un 1/004/0038

[=1]

gâye-i sun-i İlâhî: *i.t.* Allah'a özgü olan sanatın amacı, sonu.

g.+sin 1/017/0007

[=1]

gâye-i ümmîd: *i.t.* Umudun amacı, sonu.

g.+i+(1)+ni+(3) 1/004/0005

[=1]

gâyet+(1): *i.* Nihayet, son.

g. 1/008/0001, 1/008/0056, 1/019/0067

g.+e 1/004/0050

g.+ten 1/041/0044

[=5]

gâyet+(2): *zf.* Pek, çok, pek çok, aşırı bir biçimde.

g. 1/018/0012, 1/027/0129, 1/041/0030

g.+le 1/032/0003

[=4]

gayret: *i.* 1. Çalışma, çaba, çalışma isteği. 2. Koruma, esirgeme, kayırma duygusu. 3. Mukaddes, mübarek sayılan şeylere yabancıların saldırmasını görmekten doğan dayanamama duygusu.

g. 1/010/0014

[=1]

gayret et-: *br. f.* Emekle çalışmak, çabalamak, uğraşmak.

g.-en+(gayret eden)
1/005/0011

[=1]

gayr-ı müfârik: *i.t.* Ayrılmaz, bitişik.

g. 1/015/0030

[=1]

gayr-i muayyen: *i.t.* Belirli olmayan, tespit edilmemiş.

g. 1/027/0126

[=1]

gaz: *i.* Gaz lambası, içine konan gaz yağın bir fitil yardımıyla yakan, şişeli, türlü biçimlerde lamba.

g.+ı+(3) 1/028/0117

[=1]

gazâ': *i.* Din uğruna savaş.

g. 1/022/0076, 1/022/0076

[=2]

Gazâlî: *ö.i.* Büyük İslam âlim ve metefekkiri (1058-1111).

g.+ler+(2) 1/019/0080

[=1]

gazel düz-: *d.* Divan edebiyatında beş ile on beş beyit arasında değişen, ilk beytinin dizeleri birbiriyle, sonraki beyitlerinin ikinci dizeleri birinci beyitle uyaklı, genellikle lirik konularda yazılan nazım biçiminde bir şiir yazmak.

g.-er 1/032/0001

[=1]

geber-: Kötü bir biçimde ölmek.

g.-se 1/027/0180

[=1]

gece+(1): *i.* Güneş battıktan gün ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb, *gündüz* karşıtı.

g.+nin+(2) 1/016/0032

g.+sinden 1/028/0119

g.+ydi 1/020/0043,

1/022/0004

[=4]

gece+(2): *zf.* Güneş battıktan gün ağarıncaya kadar geçen vakit, gece vakti, geceleyin.

g. 1/002/0047, 1/003/0012,

1/006/0001, 1/008/0044,

1/015/0004, 1/016/0040,

1/016/0107, 1/028/0006,

1/042/0009

g.+lerde 1/015/0038

[=10]

gece gündüz: *br. i.* Her zaman, ara vermeden, aralıksız, geceli gündüzlü.

g. 1/009/0081, 1/016/0102,

1/028/0015

[=3]

gecik-: Geç kalmak, her hangi bir işi kararlaştırılan zamandan sonra yapmak.

g.-irsem 1/016/0008

g.-tik 1/020/0160

[=2]

geç-+(1): Zamanı aşmak, geride bırakmak.

g.-en 1/018/0018,

1/041/0003

g.-er 1/002/0064,

1/016/0105

g.-ince 1/010/0096

g.-medi 1/015/0005

- g.-mek 1/041/0004
g.-memiştı 1/022/0008
g.-mez 1/023/0002
g.-miş 1/016/0099
g.-mişti 1/022/0181
g.-miyor 1/023/0032
g.-ti 1/002/0023, 1/021/0014
[=14]
geç-+(2): Bir yerden başka bir yere gitmek.
g.-en 1/014/0007
g.-er 1/018/0038, 1/022/0158, 1/038/0078
g.-erek 1/010/0080
g.-erken 1/005/0088, 1/016/0005
g.-erlerken 1/010/0022
g.-in 1/011/0045
g.-ip 1/040/0043
g.-iyor 1/016/0051
g.-iyorken 1/040/0039
g.-mez 1/024/0052
g.-tim 1/002/0038, 1/016/0061
[=15]
geç-+(3): Olmak, vuku bulmak, cereyan etmek.
g.-mişti 1/003/0001
[=1]
geç-+(4): Harcamak.
g.-ip 1/004/0119
g.-mesin 1/041/0013
g.-mişti 1/027/0034
g.-se 1/006/0050
[=4]
geç-+(5): Tükenmek, bitmek, sona ermek.
g.-er 1/007/0015, 1/007/0016
g.-miştir 1/041/0003
[=3]
geç-+(6): Geride bırakmak, aşmak.
g.-ince 1/007/0040
[=1]
geç-+(7): Bir yandan girip öbür yandan çıkmak.
g.-mesidir 1/029/0011
[=1]
geç-+(8): Bırakmak, vazgeçmek.
g.-er 1/017/0048
[=1]
geç-+(9): Atlamak.
g.-medik 1/022/0032
[=1]
geç-+(10): Önem vermemek, boş vermek.
g.-ti 1/009/0087
g.-tik 1/037/0004
[=2]
geçen: *sf.* Bir önceki.
g. 1/010/0050, 1/016/0001
[=3]
geçende: *zf.* Ne kadar geçtiği belli olmayan yakın bir zaman önce.
g. 1/005/0065, 1/007/0001, 1/018/0031, 1/020/0101, 1/027/0181, 1/027/0220
[=4]
geçenki: *sf.* Bir önceki.
g. 1/007/0007
[=1]
geçil-: Bir yer aşılma, öbür yana ulaşılma.
g.-meden 1/006/0014
[=1]
geçin-+(1): Yaşam için gerekeni sağlamak.
g.-me 1/008/b

[=2]	g.-di	1/007/0023,
geçin-+(2): Uzlaşmak, anlaşmak.	1/009/0062,	1/013/0021,
g.-in 1/028/0108	1/020/0171,	1/022/0014,
[=1]	1/022/0143,	1/022/0181,
geçir-: Bir şeyi bir yandan öbür	1/026/0025,	1/028/0064
yana götürmek.	g.-dik	1/015/0004,
g.-di 1/002/0056	1/022/0034,	1/022/0097,
[=1]	1/026/0071,	1/026/0072
geçmiş: <i>i.</i> Birinin ölmüş anne,	g.-din 1/020/0019	
baba ve yakınları.	g.-dim	1/016/0001,
g.+ler 1/038/0079	1/024/0058	
[=1]	g.-emem 1/028/0043	
geç zamân: <i>sf.</i> Gecenin bir hayli	g.-en	1/020/0005,
ilerlemiş vakti.	1/005/0006,	1/009/0056,
g. 1/022/0019	1/009/0077,	1/011/0044,
[=1]	1/011/0050,	1/014/0085,
gedik: <i>i.</i> Eksiklik, boşluk [Sıkıntı	1/018/0044,	1/028/0016,
veren şey].	1/039/0047	
g. 1/027/0051	g.-enler 1/028/0141	
g.+tir 1/027/0016	g.-erek 1/042/0001	
[=2]	g.-in	1/011/0033,
gedikli: <i>ö.i.</i> Bir kahvehane adı.	1/027/0067,	1/027/0189
g. 1/027/0016	g.-ince 1/027/0110	
[=1]	g.-ip	1/004/0118,
geğirti: <i>i.</i> Midede toplaman gazı	1/005/0018,	1/013/0011,
ağızdan sesli bir şekilde	1/014/0107,	1/022/0127,
çıkartırkenki ses.	1/022/0184,	1/027/0161
g. 1/027/0240	g.-ir	1/002/0006,
[=1]	1/002/0047,	1/002/0068,
gehvâre-i nâz: <i>sf.t.</i> Nazlı, narin,	1/005/0006,	1/010/0005,
ince yapılı beşik.	1/012/0047,	1/022/0114,
g.+ın+(1) 1/017/0015	1/027/0006,	1/040/0027,
[=1]	1/040/0040	
gel-+(1): Bir yere gitmek,	g.-irdi 1/018/0008	
ulaşmak, varmak.	g.-irler 1/028/0135	
g. 1/009/0058,	g.-irsem 1/027/0159	
1/020/0028,	g.-iyor	1/015/0011,
1/028/0008,	1/021/0028,	1/022/0013
1/028/0110,	g.-iyorlar 1/005/0075	
1/028/0110,		
1/028/0134		

- g.-mez 1/016/0104,
1/027/0088
g.-miş 1/016/0053,
1/028/0017, 1/028/0088
g.-miştım 1/002/0039
g.-sin 1/003/0019,
1/013/0013, 1/013/0033,
1/027/0144, 1/028/0042,
1/028/0043, 1/028/0046
g.-sinler 1/026/0026
[=81]
gel-+(2): Geriye dönmek.
g. 1/022/0076
g.-di 1/009/0101
g.-ince 1/020/0046,
1/042/0031
g.-ip 1/021/0047
g.-ir 1/009/0115
g.-irim 1/022/0090
g.-irsin 1/014/0066
[=8]
gel-+(3): Oturmaya, ziyarete
gitmek.
g.-di 1/016/0011
g.-emez 1/022/0069
g.-ip 1/022/0067
[=3]
gel-+(4): Biriyle birlikte gitmek.
g. 1/003/0007, 1/022/0021
g.-in 1/002/0049
g.-mez 1/003/0007
[=4]
gel-+(5): Görünmek, sanılmak.
g.-ir 1/019/0026,
1/026/0030
g.-irdi 1/018/0012
g.-mez 1/004/0102
g.-mişti 1/023/0062
[=5]
gel-+(6): Rastlamak, düşmek.
g.-di 1/016/0063
g.-eydi 1/020/0143
[=2]
gel-+(7): Belli bir zamana
ulaşmak.
g.-di 1/020/0034
g.-ince 1/007/0030
g.-miş 1/020/0042
g.-sin 1/020/0014
[=4]
gel-+(8): Ortaya çıkmak, doğmak.
g.-ince 1/011/0031
[=1]
gel-+(9): Ortaya çıkmak,
görünmek, belirtmek.
g.-ip 1/017/0047,
[=2]
gel-+(10): Olmak, -e uğramak.
g.-mesin 1/025/0050
[=1]
gel-+(11): Duyulmak.
g.-ir 1/009/0005
g.-irdi 1/020/0066
g.-iyor 1/014/0042,
1/020/0185, 1/021/0034,
1/040/0019
[=6]
gel-+(12): Uygun düşmek.
g.-mez 1/003/0018,
1/040/0031
[=2]
gel-+(13): Öğüt, istek anlatan bir
söz.
g. 1/005/0025, 1/012/0096,
1/027/0221
[=3]
gelecek: sf. Zaman bakımından
ilerde olması,
gerçekleşmesi beklenen.
g. 1/019/dn

[=3]
 gelin: *i.* Aileye evlenme yolu ile
 girmiş kadın.
 g.+i 1/005/0055
 [=1]
 gelip çat-: *d.* Vakti gelmek,
 kaçınılmaz olmak.
 g.-tı 1/042/0082
 [=1]
 gelip geçen: *br. i.* Bir süre bir
 yerde bulanan.
 g.-+(gelen geçen)
 1/011/0088
 g.-e 1/022/0175
 g.-lerse 1/020/0078
 [=3]
 gelip gidici: *br. i.* Bir süre bir
 yerde bulanan.
 g. 1/018/0004
 [=3]
 geniş+(1): *i.* Eni çok olan, enli,
 vâsi, alanı büyük olan, *dar*
 karşıtı.
 g. 1/038/0052
 [=1]
 geniş+(2): *sf.* Eni çok olan, enli,
 vâsi, alanı büyük olan, *dar*
 karşıtı.
 g. 1/016/0086, 1/016/0110,
 1/027/0090
 [=4]
 genişçe: *sf.* Biraz enli.
 g. 1/005/0016, 1/007/0024
 [=2]
 gerçek: *zf.* Hakikaten, sahi,
 sahiden, filhakika, filvaki.
 g. 1/008/0003, 1/041/0039
 [=2]
 gerdûn: *i.* Gökyüzü.
 g. 1/023/0025

g.+e 1/040/0041
 [=2]
 gerek: *i.* Bir şeyin yapılabilmesi
 veya olabilmesi ona bağlı
 olan, lazım, icap.
 g. 1/009/0066, 1/019/0028,
 1/022/0065, 1/027/0127,
 1/027/0197
 g.-ti 1/020/0168
 g.+tir 1/006/0037,
 1/017/0063
 [=8]
 geri: *i.* Arka, art, peş.
 g.+den 1/005/0071,
 1/040/0011
 [=2]
 geri dön-: *d.* Geldiği yere gitmek.
 g.-dük 1/022/0103
 [=1]
 geril-+(1): Bir şeyin uçlarından
 veya kenarlarından
 çekerek gergin duruma
 getirmek, gergin duruma
 getirerek örtmek.
 g.-di 1/014/0054
 [=1]
 geril-+(2): Kol, bacak gergin bir
 şekilde uzamak.
 g.-di 1/005/0019
 [=2]
 getir-: Gelmesini sağlamak.
 g. 1/009/0084, 1/009/0084,
 1/020/0113, 1/022/0161,
 1/028/0039, 1/042/0003,
 1/042/0038
 g.-di 1/022/0151
 g.-diler 1/042/0040
 g.-dim 1/042/0006,
 1/042/0024
 g.-ir 1/016/0095

g.-mek 1/042/0039
[=13]
geveze: *i.* Çok konuşan, çenesi
düşük, lafçı, lafazan,
zevzek, lakırdı ebesi,
lakırdı kavafi.
g. 1/027/0176
[=1]
geviş getir-: *br. f.* Yutmuş olduğu
yiyeceği midесinden
ağızına çıkarıp yeniden
çiğnemek.
g.-medeler 1/011/0066
[=1]
gez-(1): Bir yerde dolaşmak,
yürümek.
g.-dikçe 1/011/0069
g.-en 1/016/0039,
1/028/0158
g.-er 1/009/0113,
1/014/0057
g.-erdin 1/028/0102
g.-erim 1/012/0063
g.-erken 1/042/0087
g.-iyor 1/021/0007,
1/026/0052, 1/027/0210
g.-sen 1/017/0021
[=12]
gez+(2): Hava alma, hoş vakit
geçirme vb. amaçlarla bir
yere gitmek, seyran etmek.
g.-dim 1/009/0023
g.-en 1/011/0067
g.-ersem 1/020/0045
g.-miş 1/014/0001
[=4]
gezdiril-: Dolaştırılmak.
g.-en 1/011/0035
[=1]
gezer ol-: *br. f.* Dolaşmak.

g.-muş 1/022/0024
[=1]
gezil-: Dolaşılmak.
g.-mez 1/005/0004
[=1]
gezmiş ol-: *br. f.* Dolaşmak.
g.-san 1/003/0072
[=1]
gibi+(1): *e.* ...-e benzer.
g. 1/004/0002, 1/008/0004,
1/009/0100, 1/009/0119,
1/011/0072, 1/012/0026,
1/014/0001, 1/019/0014,
1/020/0123, 1/020/0154,
1/021/0002, 1/024/0014,
1/028/0015
g.+dir 1/009/0132
g.+ydi 1/002/0079,
1/023/0057
[=16]
gibi+(2): *zf.* İmişçesine, benzer
biçimde.
g. 1/003/0031, 1/003/0033,
1/003/0096, 1/004/0104,
1/012/0016, 1/013/0042,
1/013/0059, 1/016/0016,
1/016/0026, 1/016/0075,
1/016/0096, 1/017/0040,
1/018/0045, 1/020/0103,
1/020/0108, 1/020/0111,
1/020/0129, 1/020/0153,
1/021/0037, 1/021/0043,
1/022/0010, 1/022/0158,
1/024/0028, 1/024/0054,
1/027/0051, 1/027/0077,
1/028/0141
[=27]
gibi+(3): *zf.* ... sanısı vermek, ...
sanısı yaratmak.
g. 1/004/0007

[=1]
giderek: *zf.* Yavaş yavaş, derece
derece, gittikçe.
g. 1/016/0018
[=1]
gir-(1): Dışardan içeriye
geçmek.
g. 1/028/0022
g.-di 1/003/0021,
1/009/0074, 1/022/0098
g.-dikçe 1/017/0020
g.-dim 1/010/0056,
1/022/0098
g.-din 1/028/0085
g.-ecek 1/011/0046
g.-en 1/009/0010
g.-er 1/026/0023,
1/027/0173
g.-erim 1/016/0060
g.-ince 1/005/0066,
1/013/0015, 1/013/0062,
1/027/0025
g.-mek 1/011/0042
g.-mekten 1/017/0046
g.-miş 1/020/0129
g.-sene 1/028/0024
g.-sin 1/011/0046
[=22]
gir-(2): Girişmek, başlamak.
g.-er 1/026/0029
[=2]
gir-(3): Almak, fethetmek.
g.-er 1/040/0028
[=1]
gir-(4): Yeni bir duruma
geçmek, dönüşmek.
g.-mekte 1/013/0067
g.-miş 1/013/0056,
1/027/0004
[=3]

girân: *i.* Ağır, değerli.
g.+dır 1/011/0022
[=1]
girân-seyr-i harîm: *i.t.*
Başkalarının girmesi yasak
olan yerde ağır gitme.
g.+in 1/004/0047
[=1]
girdâb: *i.* 1. [Kumların
çukurlaştığı ve üzerindeki
şeyi içine çektiği yer].
g. 1/039/0004
[=1]
girdâb ol-: *br. f.* Su dönerek ve
çukurlaşarak çevrinti
hâline gelmek. [Kötü bir
durum hâline gelmek].
g.-ur 1/022/0120
[=1]
girîbân-ı ümîd: *i.t.* Umut yakası.
g.+i 1/019/0062
[=1]
girîzan: *i.* Kaçanlar.
g. 1/009/0002
[=1]
gîrûdâr-ı maîşet: *i.t.* Geçim
mücadelesi.
g. 1/027/0047
g.+ten 1/014/0068
[=2]
girye: *i.* Gözyaşı.
g.+sıdır 1/001/0006
[=1]
girye-i hüsrân al-: *d.* [Beklenen
şeyin elde edilememesi
yüzünden duyulan acı
gözyaşı dökmek,
ağlamak].
g.-ır 1/022/0116
[=1]

girye-i mâtem: *i.t.* Yas gözyaşı.

g. 1/003/0110

[=1]

gîsû: *i.* Omuza dökülen saç.

g.+n+(1)+a+(3) 1/039/0028

[=1]

gîsû-yi siyâh-ı târumâr: *sf.t.*

Dağınık, siyah omuza
dökülen saçlar.

g.+ı+(1) 1/024/0015

[=1]

git-(1): Bir yere doğru
yönelmek.

g. 1/013/0045, 1/018/0019,
1/022/0076, 1/027/0161,
1/027/0167, 1/028/0039,
1/028/0045

g.-elim+(gidelim)

1/026/0012

g.-en+(giden) 1/014/0085

g.-er+(gider) 1/003/0081,
1/022/0090

g.-erim+(giderim)

1/010/0045

g.-erken+(giderken)

1/023/0029

g.-ersem+(gidersem)

1/028/0045

g.-erseniz+(giderseniz)

1/002/0049

g.-in+(gidin) 1/021/0040

g.-iniz+(gidiniz) 1/028/0117

g.-ip+(gidip) 1/015/0007,

1/020/0038, 1/022/0059,

1/022/0070, 1/022/0085,

1/028/0005

g.-me 1/016/0085

g.-meden 1/016/0062

g.-mek 1/007/0003

g.-mektelerdi 1/006/0005

g.-men 1/006/0042

g.-mişsen 1/006/0040

g.-sek 1/002/0048,
1/021/0039

g.-ti 1/024/0042

[=32]

git-(2): Bir yerden ayrılmak.

g. 1/003/0047, 1/003/0060,
1/005/0035, 1/009/0138

g.-enlere+(gidenlere)

1/020/0082

g.-erken+(giderken)

1/030/0010

g.-eyim+(gideyim)

1/016/0113

g.-me 1/020/0061

g.-melidir 1/003/0064

g.-meliyim 1/003/0104

g.-memek 1/006/0045

g.-mesi 1/003/0070

g.-sin 1/020/0156

g.-ti 1/005/0046

g.-tiler 1/028/0118

g.-tin 1/014/0006

[=16]

git-(3): Yok olmak, elden
çıkmak.

g.-ecek+(gidecek)

1/022/0149, 1/040/0012

g.-er+(gider) 1/014/0081

g.-erek+(giderek)

1/003/0085

g.-erse+(giderse)

1/013/0042

g.-sin 1/023/0070

g.-tin 1/020/0002

[=7]

git-(4): Sürmek, devam etmek.

g.-eriz+(gideriz) 1/014/0074

- g.-erken+(giderken)
1/037/0005
g.-iyor+(gidiyor)
1/009/0097,
g.-iyor+(gidiyor)
1/038/0001
g.-iyorum+(gidiyor)
1/013/0071
g.-ti 1/011/0026
g.-timdi 1/027/0214
[=7]
git-(5): Yürümek, yol almak.
g. 1/006/0021, 1/006/0036,
1/021/0021
g.-emem+(gidemem)
1/020/0050
g.-en+(giden) 1/006/0013
g.-er+(gider) 1/006/0016
g.-erim+(giderim)
1/016/0052
g.-erken+(giderken)
1/005/0014, 1/020/0161
g.-ersin+(gidersin)
1/017/0060
g.-ilmez+(gidilmez)
1/039/0004
g.-in+(gidin) 1/011/0041
g.-ince+(gidince)
1/002/0040
g.-iyor+(gidiyor)
1/038/0057, 1/040/0022
g.-iyorken+(gidiyorken)
1/038/0064
g.-iyorsun+(gidiyorsun)
1/014/0137
[=17]
git-(6): Ölmek.
g.-ecek+(gidecek)
1/027/0162
g.-ince+(gidince)
1/005/0029
g.-iyor+(gidiyor)
1/013/0030
g.-iyor+(gidiyor)
1/003/0049
g.-ti 1/005/0037,
1/013/0075, 1/038/0026
g.-tikte 1/031/0002
g.-tin 1/014/0156
[=9]
gitmemiş ol-: *br. f.* Bir yerden ayrılmamak.
g.-sam 1/003/0103
[=1]
gitti: Geçmiş zaman kipindeki fiillerden sonra gelerek istenmeyen bir şeyin yapıldığını, yapılacağını, istenen bir şeyin olmadığını, olmayacağını anlatan bir söz.
g. 1/002/0077, 1/010/0099,
1/014/0120, 1/026/0047
[=4]
giy-: Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.
g.-in 1/003/0043
g.-ip 1/020/0049
[=2]
giydir-: Bir kişiyi örtüp korumak için bir şeyi vücuduna geçirtmek.
g.-en 1/026/0055
[=1]
giyecek: *i.* Her türlü giyim eşyası, giysi, elbise, libas, urba.
g. 1/008/0045
[=1]
gizlen-: Saklanmak.

- g.-en 1/014/0078,
1/039/0026
[=2]
gizli: *sf.* Saklı olan.
g. 1/014/0069, 1/020/0120
[=2]
gonca: *i.* Henüz açılmamış veya
veya açılmak üzere olan
çiçek, tomurcuk.
g. 1/014/0141
g.+da 1/034/0004
[=2]
gonca-i ‘izâr: *i.t.* Yanağın
tomurcuğu.
g.+ı+(1) 1/025/0024
[=1]
göç-: Çökmek.
g.-erek 1/003/0026
g.-se 1/022/0117
[=2]
göğüs: *i.* 1. Vücudun boyunla
karın arasında bulunan ve
kalp, akciğer vb. organları
içine alan bölümü, sine. 2.
Bu vücut bölümünün ön
tarafı, *sırt* karşıtı.
g.+ler 1/038/0006
g.+ü+(göğsü) 1/020/0097
g.+üne+(göğsüne)
1/003/0042, 1/004/0012
[=4]
göğüs ger-: *d.* Bir güçlüğe karşı
koymak, dayanmak.
g.-er 1/018/0030
g.-mektedir 1/002/0024
[=2]
gök: *i.* İçinde gök cisimlerinin
hareket ettiği sonsuz
boşluk, uzay, sema,
asuman, feza.
- g.+ler 1/012/0011
g.+lerde 1/023/0003
g.+lerden 1/023/0008
g.+lere 1/004/0085
g.+leri 1/025/0066
g.+te 1/025/0059
[=6]
gök: *i.* İçinde gök cisimlerinin
hareket ettiği sonsuz
boşluk, uzay, sema,
asuman, feza, [semadaki
varlıklar].
g. 1/006/0057
g.+ler 1/004/0086
[=2]
göl: *i.* [Su birikinkisi].
g.+lerde 1/016/0019
[=1]
gölge+(1): *i.* Saydam olmayan bir
cisim tarafından ışığın
engellenmesiyle ışıklı
yerde oluşan karanlık.
g.+sinden 1/028/0126
[=1]
gölge+(2): *i.* [İz, işaret].
g. 1/027/0205
[=1]
gölge+(3): *i.* [Yer, bölge].
g.+den 1/024/0052
[=4]
gölge+(4): *i.* [İnsan].
g. 1/020/0130
[=4]
göm-: Bir ölüyü toprağın içine
yerleştirmek, defnetmek.
g. 1/003/0088, 1/042/0045
g.-müş 1/004/0090
[=3]
gömleksiz: *i.* 1. Gömleği, vücudun
üst kısmına giyilen kollu

- veya yarım kollu, yakalı
giysisi olmayan. 2.
Yoksul.
g.+dir 1/026/0056
[=1]
gömül-+(1): Ölü toprağın içine
yerleştirilmek,
defnedilmek.
g.-ür 1/027/0022
[=1]
gömül-+(2): Bir şeyin içine
yerleşmek, oturtulmak,
batmak, kendini gömmek.
g.-en 1/016/0014
g.-müş 1/044/0004
g.-üp 1/016/0109
[=3]
gönder-: Bir yere doğru yola
çıkarmak, yollamak,
ulaşmasını, gitmesini
sağlamak, irsal etmek.
g. 1/012/0093, 1/028/0022
g.-elim 1/003/0059
g.-in 1/028/0016
g.-ir 1/022/0082
g.-iriz 1/003/0058
g.-meyelim 1/003/0061
g.-se 1/003/0066
[=8]
gönül: i. Sevgi, istek, düşünüş,
anma, hatır vb. kalpte
oluşan duyguların kaynağı.
g. 1/011/0080
[=1]
gör-+(1): Göz yardımıyla bir
şeyin varlığını algılamak,
seçmek.
g.-dü 1/016/0077,
1/022/0035
g.-dügü 1/004/0107
g.-dügüm 1/020/0127,
1/027/0070
g.-dükçe 1/022/0167
g.-düm 1/015/0010,
1/015/0022
g.-dün 1/022/0100
g.-dünse 1/020/0022
g.-düyse 1/016/0042
g.-ecek 1/005/0070
g.-en 1/028/0090
g.-erek 1/021/0030
g.-me 1/013/0016
g.-meden 1/023/0021
g.-medim 1/027/0003
g.-mek 1/010/0083
g.-mekle 1/005/0094
g.-mekteyiz 1/026/0073
g.-meliydi 1/042/0085
g.-meye 1/002/0056
g.-müş 1/014/0001,
1/023/0019
g.-müşse 1/015/0008
g.-müyor 1/018/0021,
1/020/0132
g.-se 1/013/0018,
1/039/0014
g.-sem 1/015/0015
g.-sen 1/026/0062
g.-ünce 1/002/0045,
1/010/0043, 1/027/0122
g.-ür 1/004/0046,
1/027/0112, 1/038/0049
g.-ürse 1/027/0080
[=38]
gör-+(2): Yapmak, etmek.
g. 1/007/0009
g.-ecek 1/005/0061
[=2]
gör-+(3): Karşılaşmak,
rastlaşmak.

g.-dügüm 1/004/0063,
1/005/0076
g.-düm 1/027/0246
g.-müş 1/020/0101
[=4]
gör-+(4): Sahne olmak, geçirmek.
g.-müş 1/009/0029
[=1]
gör-+(5): Ziyaret etmek.
g. 1/013/0044
g.-medim 1/028/0005
g.-mek 1/022/0005
g.-se 1/021/0047
g.-sem 1/028/0005
[=5]
gör-+(6): Anlamak, kavramak,
sezmek.
g. 1/010/0095, 1/026/0037
g.-dü 1/004/0061
g.-erek 1/028/0154
g.-sen 1/013/0029
g.-ün 1/021/0038,
1/026/0094
g.-ünce 1/010/0074
[=8]
gör-+(7): Saymak, her hangi bir
şey gibi değerlendirmek.
g.-mez 1/026/0017
g.-üp 1/019/0078,
1/023/0043, 1/027/0010
g.-ür 1/022/0132,
1/022/0135
[=6]
gör-+(8): Belirli bir zaman içinde
bir olaya tanık olmak,
yaşamak.
g.-dügüm 1/011/0074,
1/020/0090
g.-dün 1/027/0163,
1/028/0120, 1/028/0156

g.-ecek 1/013/0041
g.-meden 1/009/0120
g.-meliydi 1/042/0007
g.-meyiz 1/020/0035
g.-sen 1/021/0027,
1/027/0060
g.-sün 1/020/0014,
1/033/0013
g.-ülen 1/004/0066
g.-ürüz 1/028/0144
g.-üyorsun 1/016/0104
[=16]
görgü: *i.* 1. Bir kimsenin
yaşayarak deneyerek elde
ettiği birikim, deneyim. 2.
Bir toplum içinde var olan
ve uyulması gereken saygı
ve incelik davranışları,
terbiye.
g.+sü 1/028/0002
[=1]
görül-: Gözle bir şey, bir varlık
algılanmak, seçilmek.
g.-müyor 1/018/0016
[=1]
görülmemiş: *sf.* O güne kadar
karşılaşılmamış, şaşılacak
nitelikte olan.
g. 1/026/0046
[=1]
görün-+(1): Gözükmek, görülür
duruma gelmek, görülür
olmak.
g. 1/039/0008
g.-dü 1/002/0039,
1/002/0083, 1/005/0024,
1/010/0053, 1/038/0037
g.-en 1/024/0013
g.-meksizin 1/022/0175
g.-meyeceksin 1/014/0062

g.-müş 1/039/0042
 g.-müyor 1/013/0033,
 1/020/0123, 1/027/0248
 g.-müyorsun 1/014/0144
 g.-ür 1/011/0023,
 1/012/0037
 [=16]
 görün-+(2): İzlenim uyandırmak.
 g.-en 1/003/0011,
 1/004/0050
 [=2]
 görün-+(3): Benzemek,
 görünüşünde olmak.
 g.-dü 1/010/0077
 [=1]
 görünmez ol-: *br. f.*
 Gözükmemek.
 g.-du 1/009/0043
 [=1]
 göster-+(1): Görmesini sağlamak.
 g.-meli 1/016/0043
 g.-sene 1/028/0117
 [=2]
 göster-+(2): Belirtmek, anlatmak.
 g. 1/022/0186
 g.-mede 1/008/0063,
 1/015/0024
 [=3]
 göster-+(3): Sert bir biçimde
 karşılık vermek.
 g.-irim 1/028/0036
 [=1]
 götür-+(1): Birinin yanında ona
 bir yere kadar arkadaşlık
 etmek.
 g. 1/003/0113, 1/028/0109,
 1/042/0045
 g.-ün 1/020/0146
 [=4]
 götür-+(2): Taşımak.

g.-eydim 1/022/0106
 [=1]
 göz: *i.* Görme organı.
 g. 1/016/0048
 g.+dür 1/002/0010
 g.+leri 1/003/0024
 g.+lerinde 1/014/0044
 g.+lerini 1/003/0110
 g.+ü 1/027/0107,
 1/042/0041
 g.+üm 1/011/0048,
 1/028/0027, 1/040/0001
 g.+ün 1/042/0027
 g.+ünde 1/009/0075,
 1/013/0054
 g.+üne 1/020/0144
 g.+ünü 1/023/0039,
 1/042/0025
 [=16]
 göz bebeği: *br. i.* Gözde irisin
 ortasında bulunan, ışığın
 azlığına veya çokluğuna
 göre büyüüp küçülen
 yuvarlak delik.
 g.+n+(1)+de 1/024/0018
 [=1]
 göz dik-: *d.* Birisinin kendisine
 yardımcı olacağına
 inanmak, güvenmek.
 d.-miş+(gözünü dikmiş)
 1/003/0084
 [=1]
 gözden düş-: *d.* Sevgi ve ilgiyi
 yitirmek.
 g.-üp+(gözümüzden düşüp)
 1/014/0081
 [=1]
 gözetle-: Birinin yaptıklarını belli
 etmeden izlemek.
 g.-en+(gözetlen) 1/027/0234

- [=2]
göz kırp-: [Lambanın ateşi titreyerek yanmaya devam etmek].
g.-ar+(göz kıpar) 1/020/0055
[=1]
gözlü: *i.* Her hangi bir biçimde veya renkte gözü olan.
g. 1/042/0005
[=1]
göz nûru: *br. i.* Pek sevilen.
g.+nu+(3)+(gözümün nûru) 1/015/0022
g.+sun 1/010/0009
[=1]
gözü çıksın: *d.* Bir beddua sözü.
g. 1/028/0065
[=1]
gözü iliş-: *d.* Dikkati çeken bir şeyden bakışlarını ayıramamak.
g.-ir+(gözün ilişir) 1/019/0032
g.-ti+(gözüm ilişti) 1/010/0086
[=2]
gözük-: Görünmek.
g.-tü 1/038/0024
[=1]
gözünde: *d.* Bir kimseye göre, nazarında, indinde.
g.+(gözümde) 1/007/0052
[=1]
gözünden geç-: *d.* Düşünmek, hayal etmek.
g.-er 1/043/0006
g.-se+(gözden geçse) 1/006/0053
[=1]
gözüne nûr in-: *d.* Görmeye başlamak, yanmak.
n.-di 1/016/0075
[=1]
gözünü ayırma-: *d.* Bir şeye sürekli bakmaktan kendini alamamak.
g.-yordu+(gözünü ayırmıyordu) 1/009/0110
[=1]
gözü yumul-: *d.* Ölmek.
g.-saydı+(gözüm yumulsaydı) 1/009/0120
[=1]
gözyaşı: *br. i.* Gözyaşı bezlerinin salgıladığı, bazı etkilerle akan duru sıvıdamlacıklarından her biri.
g. 1/001/0005
g.+larından 1/010/0010
g.+larıyla 1/010/0091
[=3]
gram: *i.* Kilogramın binde biri değerindeki ağırlık ölçüsü birimi.
g. 1/011/0053
[=1]
gubâr: *i.* Toz.
g.+ın+(1)+dan 1/009/0009
[=1]
gulyabânî: *sf.* Karanlık ve ıssız yerlerde, insanın gördüğünü sandığını korkunç hayalet [görünümünde olan].
g. 1/020/0142
[=1]
gunûde: *i.* Uyumuş, uyuklamış.
g. 1/023/0037

- [=1]
gurebâ: *i.* Garipler, kimsesizler.
g. 1/003/0113
- [=1]
gurebâ hastahânesi: *i.t.* Kimsesiz hastaların tedavisi için kurulmuş olan sağlık kurumu.
g.+(gurebâ hastahânelerinde)
1/014/0001
- [=1]
gurûb+(1): *i.* Güneşin batması, batış.
g. 1/014/0023, 1/020/0056
- [=2]
gurûb+(2): *i.* Batmak, ölmek.
g.+uyla 1/025/0007
- [=1]
gurûb ediver-: *br. f.* Çabucak batmak, ansızın ölmek.
g.-din 1/014/0090
- [=1]
gurûr-i masûm: *i.t.* Temiz, saf çocukluk onuru.
g.+u 1/042/0086
- [=1]
gusn-i ter: *i.t.* Taze ağaç dalı.
g. 1/034/0001
- [=1]
gusûn-i ter: *i.t.* Taze ağaç dalları.
g.+de 1/014/0043
- [=1]
gûş: *i.* Kulak.
g.+umda 1/025/0061
- [=1]
gûşuna gel-: *d.* Duymak, işitmek.
g.+una 1/018/0008
- [=1]
gûş et-: *br. f.* Duymak, işitmek.
- g.-erdin+(gûş ederdin)
1/012/0015
- [=1]
gûş eyle-: *br. f.* Duymak, işitmek.
g.-yen 1/024/0059
- [=1]
gûş-i kerem: *sf.t.* Cömert kulak, lütuf sahibi.
g. 1/004/0116
- [=1]
gûyâ+(1): *zf.* Sanki.
g. 1/002/0016, 1/002/0020, 1/009/0009, 1/012/0052, 1/020/0181, 1/025/0012, 1/038/0087
- [=12]
gûyâ+(2): *zf.* Sözde.
g. 1/016/0033, 1/036/0002
- [=2]
gûyâ ki: *zf.* Sanki.
k. 1/002/0013, 1/011/0018, 1/012/0032, 1/014/0045, 1/017/0028, 1/024/0006,
- [=6]
güç+(1): *i.* Yapılması zor, çetin, kolay karşıtı.
g. 1/016/0104
- [=2]
güç+(2): *sf.* Zor olan.
g. 1/028/0006
- [=1]
gül: *i.* 1. Gülgillerin örnek bitkisi. 2. Bu bitkinin genellikle katmerli, genellikle kokulu olan çiçeği.
g. 1/014/0140, 1/034/b
- g.+e 1/003/0029
- [=3]
gül-: Mutlu olmak, sevinmek, eğlenmek.

g.-en 1/019/0077
 g.-er 1/011/0003
 [=2]
 gülbank-i Hak: *i.t.* Allah'ı anlatan
 nağme.
 g.+tır 1/023/0006
 [=1]
 gülbank-i İlâhî: *i.t.* Allah'ı anlatan
 nağme.
 g.+den 1/023/0025
 [=1]
 güldür-: Mutlu etmek.
 g.-dün 1/019/0076
 [=1]
 güler yüzlü: *sf.* Yakınlık gösteren,
 içten davranan.
 g. 1/005/0073
 [=1]
 gül-gonce-i mezâr: *i.t.* Kabirin
 henüz açılmamış çiçeği,
 gülü.
 g.+ı+(1) 1/019/0017
 [=1]
 gül-gûn: *i.* Pembe, gül rengi gibi
 olan.
 g. 1/023/0022
 [=1]
 gümrah: *i.* Yolunu kaybetmiş
 (insan).
 g. 1/039/0003
 g.+larındır 1/004/0125
 [=2]
 gün+(1): *i.* Dünya'nın kendi
 eksenini etrafında bir defa
 dönmesiyle geçen 24
 saatlik süre.
 g. 1/003/0006, 1/003/0077,
 1/005/0001, 1/008/0048,
 1/009/0085, 1/011/0025,
 1/011/0026, 1/016/0092,

1/020/0032, 1/021/0001,
 1/022/0046,
 g.+ü 1/003/0059
 [=11]
 gün+(2): *i.* Zaman, sıra.
 g. 1/004/0133, 1/005/0061,
 1/010/0005, 1/017/0047,
 1/019/0054, 1/027/0185,
 1/037/0001, 1/038/0069,
 1/040/0027
 g.+de 1/007/0028,
 g.+lerde 1/003/0005
 [=11]
 gün+(3): *i.* Gündüz
 g. 1/011/0030, 1/013/0003,
 1/042/0009
 g.+üne 1/027/0007
 [=4]
 günâh+(1): *i.* Dîni bakımdan suç
 sayılan iş veya davranış.
 g. 1/005/0052, 1/020/0070,
 1/020/0071, 1/020/0072,
 1/028/0067
 g.+ı+(1) 1/005/0097
 [=6]
 günâh+(2): *i.* Acımaya yol açacak
 kötü davranış, yazık.
 g.+tır 1/020/0098
 [=1]
 günâha gir-: *d.* Dini açıdan suç
 sayılan bir iş yapmak.
 g.-me 1/027/0245
 g.-medeyim 1/013/0051
 [=1]
 günde: *zf.* Her gün.
 g. 1/008/0014
 [=1]
 gün doğ-: *d.* Sabah olmak.
 g.-ar 1/022/0177
 [=1]

gündüz: *i.* Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü, *gece* karşıtı.

g. 1/015/0004, 1/023/0018
[=6]

gündüzün: *zf.* Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık vaktinde, gündüz vakti.

g. 1/020/0063, 1/027/0005
[=2]

güneş: *i.* Gezegenele ısı ve ışık veren büyük gök cismi.

g. 1/014/0021, 1/023/0022, 1/039/0036, 1/039/0041, 1/039/0051

g.+in 1/008/0019
[=6]

güneş doğ-: *d.* Sabahleyin gezegenele ısı ve ışık veren büyük gök cismi ufuktan yükselmek.

g.-ar 1/020/0054
[=1]

günün birinde: *zf.* Kesin olmayan umulmadık bir zamanda.

g. 1/014/0066, 1/042/0048
[=2]

gür: *sf.* Bol ve güçlü olarak çıkan.

g. 1/011/0086
[=1]

gürle-: Kalın, güçlü ve bol ses çıkarmak.

g.-yen 1/020/0184
[=1]

gürül gürül: *zf.* Çok hızlı ve çok ses çıkarak.

g. 1/009/0109
[=1]

gürültüsüz: *sf.* Patırtısı, şamatası, kavgası, tartışması olmayan.

g. 1/027/0189
[=1]

gürz: *i.* Silah olarak kullanılan ağır topuz.

g.+ü 1/027/0106
[=1]

gürz-i girân-ı zulm: *i.t.* Eziyetin ağır topuzu.

g.+ünü 1/019/0001
[=1]

güveden: *zf.* Kurtçuğu deri, yapağı, yünlü kumaş ve dokuma yiyen pul kanatlılardan böcek yüzünden, sebebiyle.

g. 1/027/0085
[=1]

güven-: Kuşku duymadan inanmak ve bağlanmak, itimat etmek.

g.-diği 1/009/0106
[=1]

güzel+(1): *i.* Göze hoş gelen, hayranlık uyandıran, *çirkin* karşıtı.

g. 1/011/0081
[=1]

güzel+(2): *sf.* Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, beğenilen, *çirkin* karşıtı.

g. 1/002/0030, 1/009/0099, 1/011/0087, 1/020/0076, 1/021/0044, 1/029/0018
[=8]

güzel+(3): *zf.* Hoşa giden, beğenilen bir biçimde.

- g. 1/011/0026
[=1]
güzelce: *zf.* İyice, adamakıllı.
g. 1/011/0071
[=1]
güzel güzel: *zf.* Olağan bir
durumda, her hangi bir
sıkıntıya uğramadan.
g. 1/042/0030, 1/042/0047
[=2]
güzer-geh: *i.* Yol üstünde
uğrılacak, geçilecek yer.
g.+indeki 1/038/0055
[=1]
güzîde: *sf.* Seçkin.
g. 1/027/0193
[=1]
güzîn: *sf.* Seçkin, saygı değer.
g. 1/010/0007
[=1]
ha+(1): *ün.* Dikkati çekmek,
uyarmak için kullanılan bir
söz.
h. 1/007/0010, 1/007/0020,
1/009/0067, 1/009/0126,
1/020/0104, 1/020/0135,
1/021/0041, 1/027/0130,
1/027/0162, 1/027/0180
[=10]
ha+(2): *ün.* Şaşma anlatan bir söz.
h. 1/022/0085, 1/027/0167,
1/027/0171
[=3]
ha+(3): *ün.* Bir şeyin birdenbire
hatırlandığını veya
kavrandığını anlatan bir
söz.
h. 1/028/0020, 1/028/0133
[=2]
ha+(4): Soru bildiren bir söz.
- h. 1/027/0209, 1/027/0209
[=2]
hâb: *i.* Uyku.
h. 1/023/0012
h.+e 1/002/0015
[=2]
hâbe dal-: *d.* Uyumak, uyumaya
başlamak.
h.-mı 1/039/0027
d.-mışken 1/002/0015
[=1]
haber al-: *d.* Kendisine
bildirilmek, öğrenmek,
bilgi edinmek.
h.-dık 1/028/0051
[=1]
haberdâr ol-: *br. f.* Bilgi edinmek,
öğrenmek.
h.-mak 1/017/0037
h.-mamışsın 1/017/0001
h.-sun 1/004/0021
[=3]
haber git-: Kendisine bildirilmek,
öğrenmek, bilgi edinmek.
h.-er+(haber gider)
1/026/0024
[=1]
haber gönder-: *d.* Her hangi bir
araçla bildirmek.
h.-irim 1/028/0035
[=1]
haber ver-: *d.* Her hangi bir araçla
bildirmek.
h. 1/028/0021
h.-di 1/016/0005
h.-ir 1/020/0042
[=3]
haber yolla-: *d.* Her hangi bir
araçla bildirmek.
h.-madım 1/016/0067

- [=1]
hâb-gâh: *br. i.* Uyku yeri, mekanı.
h. 1/010/0030
h.+ın+(1)+dan 1/038/0069
h.+ı+(1)+ndan 1/039/0036
[=3]
hâb-ı 'adem: *i.t.* Yokluk, ölüm
uykusu.
h.+den 1/023/0066
[=1]
hâb-ı sükûn: *sf.t.* Sakin uyku.
h.+dan 1/002/0032
[=1]
habîs: *sf.* Kötü.
h. 1/027/0027
[=1]
hacâlet: *i.* Utanma.
h. 1/014/0001
[=1]
hâcât-ı hayât: *i.t.* Yaşamın
ihtiyaçları.
h.+a 1/008/0059
[=1]
hacer-pâre: *br. i.* Taş parçası.
h.+n+(1) 1/010/0033
[=1]
Hacı: *ö.i.* Kâbe'yi ziyaret etmiş
Müslüman [Özel isim
yerine kullanıldığı için
büyük yazılır.].
h. 1/027/0208, 1/027/0233
[=2]
Hacı Bektâş: *ö.i.* Hacı Bektâş-ı
Velî (13. asır), Bektâşîliğin
kurucusu.
h.+a 1/027/0114
[=1]
hacıyatmazcı: *i.* Yere nasıl
bırakılsa bırakılsın,
dibinde bulunan ağırlık
sebebiyle dik bir durum
alan oyuncağı satan kimse.
h.+lar 1/011/0061
[=1]
hacîl et-: *br. f.* Utandırmak,
h.-tin 1/020/0018
[=1]
hadi+(1): *ün.* İsteklendirmek,
çabukluk belirtmek için
kullanılan bir söz, haydi.
h. 1/003/0009, 1/003/0009,
1/003/0047, 1/028/0039,
1/028/0045, 1/038/0018,
1/038/0019, 1/042/0038
[=8]
hadi+(2): Öyle kabul etmek, farz
etmek, varsaymak.
h. 1/003/0061, 1/016/0095
[=2]
hâdim: *i.* Yıkan, yıkıcı.
h.+i 1/019/0015
[=1]
hâdim ol-: *br. f.* Hizmet etmek,
çalışmak, birinin
amaçlarının
gerçekleşmesini sağlamak.
h.-uyor 1/008/0054
[=1]
hadîs: *i.* Hz. Muhammed'in sözü.
h.+te 1/027/0246
[=1]
Hâfız: *ö.i.* İranlı şair (öl. 1390).
h.+lar+(2) 1/019/0079
[=1]
hâfıza: *i.* Bellek.
h.+sına 1/014/0001
[=1]
hafta: *i.* Birbiri ardınca gelen yedi
günlük dönem.
h. 1/003/0065, 1/016/0105

[=2]
 haftalık al-: *d.* Bir haftalık çalışma karşılığında para almak.
 h.-madım 1/009/0103
 [=1]
 ha ... ha ...: *bağ.* Eşitlik anlamında kullanılan bir söz.
 h. 1/007/0030
 [=1]
 hah şöyle: *d.* Yapılan bir işin beğenildiğini anlatan bir söz.
 ş. 1/009/0049
 [=1]
 hâib: *zf.* Mahrum bir şekilde.
 h. 1/015/0005
 [=1]
 hâil: *i.* Engel, bir şeyin gerçekleşmesini önleyen sebep, mâni.
 h. 1/018/0034
 [=1]
 hâile: *i.* Çok acıklı olay.
 h.+n+(1) 1/019/0026
 [=1]
 hâil ol-: *br. f.* Önlemek, engel olmak.
 h.-ur 1/017/0025
 [=1]
 hâin: *i.* Zarar vermekten, üzmekten, kötülük yapmaktan hoşlanan, kötü niyeti olan kimse.
 h.+dir 1/019/0048
 [=1]
 hak+(1): *sf.* Doğru, adaletli.
 h. 1/011/0053
 [=1]
 hak+(2): *i.* Pay.

h.+k1 1/026/0086
 h.+kımız 1/026/0085
 [=1]
 hâk: *i.* Toprak.
 h. 1/010/0035, 1/019/0036
 h.+e 1/002/0014
 h.+inden 1/010/0023
 h.+tir 1/006/0036
 [=6]
 hakâik: *i.* Gerçekler.
 h. 1/014/0087, 1/030/0012
 h.+ın+(2) 1/033/0015
 [=3]
 hâk-dân: *i.* Yeryüzü, arz, dünya.
 h.+ı+(3) 1/014/0053,
 1/021/0007
 [=2]
 hâk-dânî: *i.* Yeryüzüne, dünyaya ait.
 h. 1/006/0055
 [=1]
 hâke seril-: *d.* Kötü bir duruma gelmek, yıkılmak.
 h.-miş 1/016/0035
 [=1]
 hâk-î İrân: *i.t.* Basra körfezi kenarındaki genellikle Fars halkının yaşadığı ülkenin toprağı.
 h.+ı+(3) 1/019/0078
 [=1]
 hakikat: *i.* Doğru, gerçek, asıl, esas.
 h. 1/004/0066, 1/015/0028,
 1/038/0059
 h.+i 1/019/0009
 h.+in 1/002/0071
 h.+ler 1/038/0076
 h.+leri 1/008/0003
 [=7]

- hakikat: *i.* Gerçeklik.
h.+ten 1/017/0042
[=1]
- hakikaten: *zf.* Gerçekten.
h. 1/005/0070
[=1]
- hakikat-i yeldâ: *sf.t.* Uzun gerçek.
h. 1/018/0019
[=1]
- hakikî: *sf.* Gerçek, asıl, esas.
h. 1/030/0009, 1/041/0045
[=2]
- hâkim: *sf.* Egemenliğini yürüten,
buyruğunu yürüten,
sözünü geçiren, egemen.
h. 1/038/0087
[=1]
- hakîmâne: *i.* Bilgece.
h. 1/041/0016
[=1]
- hakîm-i fitrat: *i.t.* Yartılışın
hikmetleri, gizli sebepleri.
h.+in 1/017/0010
[=1]
- hâkim ol-: *br. f.* Hükmetmek,
etkili hâle gelmek.
h.-an 1/010/0084
[=1]
- hakîm-i zû-fünûn: *sf.t.* Bilgi
sahibi, bilgili âlim.
h.+u 1/014/0001
[=1]
- hâk-i pâk-i Şark: *i.t.* Doğu
medeniyetinin temiz
toprağı, memleketi.
h.+ın+(2) 1/014/0001
[=1]
- hâk-i ra'ş-e-dâr: *i.t.* Titreme
yerinin toprağı.
h.+ın+(1)+dan 1/009/0003
[=1]
- hâk-i remîm: *sf.t.* Çürük kemikli
toprak.
h.+ın+(1)+den 1/010/0027
[=1]
- Hakk: *i.* Doğruluk ve adalet sahibi
Allah.
h. 1/028/0108
h.+a 1/025/0018
h.+ı+(3) 1/023/0009
[=3]
- hakk-ı karâr: *i.t.* Durma payı,
sürekli kullanmanın
başkasının malı üzerinde
oluşturduğu hak.
h. 1/042/b
[=1]
- hakkında: *zf.* İlgili olarak,
üzerinde.
h. 1/006/0058, 1/025/0001,
1/044/0002
[=3]
- hakkını helâl et-: *br. f.* Allah'ı
şahit tutarak birisini
bağışlamak.
h.-in+(hakkınızı helâl edin)
1/038/0018
[=1]
- hakkıyla: *zf.* Gereği gibi, iyice.
h. 1/014/0001, 1/041/0018
[=1]
- haklı: *i.* Davası, düşüncesi, iddiası
veya davranışı doğru ve
adalete uygun olan.
h. 1/028/0078, 1/029/b
h.+sın 1/006/0017,
1/016/0067, 1/022/0068,
1/022/0089,
[=6]

- hâk ol-: *br. f.* Toprak hâline gelmek.
h.-muş 1/024/0007
[=1]
- hâk-sâr et-: *br. f.* Yerle bir etmek.
h.-en 1/019/0013
h.-tin 1/019/0074
[=2]
- haksız: *i.* Davası, düşüncesi, iddiası veya davranışı doğru ve adalete uygun olmayan.
h. 1/003/0097
h.+ı+(1)+nı+(3) 1/028/0078
[=1]
- hak ver-: *br. f.* Düşüncesini, davasını, iddiasını doğru bulmak.
h. 1/026/0080
[=1]
- hâl+(1): *i.* Bir şeyin içinde bulunduğu şartların veya taşıdığı niteliklerin bütünü, durum, vaziyet.
h. 1/022/0041, 1/028/0006
h.+de 1/013/0039
h.+desin 1/022/0070
h.+e 1/017/0052, 1/040/0033
h.+i+(1) 1/003/0005, 1/005/0077
h.+i+(3) 1/002/0055, 1/009/0120, 1/023/0044, 1/026/0013, 1/026/0016, 1/028/0161
h.+imde 1/039/0015
h.+ime 1/009/0121
h.+in+(1) 1/024/0034, 1/041/0014
- h.+i+(1)+nde 1/009/0012, 1/020/0161
h.+in+(1)+de 1/017/0031, 1/028/0090,
h.+i+(1)+ni+(3) 1/022/0059, 1/028/0132, 1/042/0007
[=25]
- hâl+(2): *i.* Davranış, tutum, tavır.
h.+i+(1) 1/025/0055
h.+in+(1)+dir 1/014/0003
[=2]
- hâl+(3): *i.* Şimdiki zaman, içinde yaşanılan zaman.
h. 1/040/0036
h.+in+(1) 1/017/0039
[=2]
- hâl+(4): *i.* Güç, kuvvet, takat.
h.+im 1/003/0036, 1/009/0087
[=2]
- hâlâ: *zf.* Şimdiye kadar, o zamana kadar, henüz, hâlen.
h. 1/002/0023, 1/004/0014, 1/005/0021, 1/012/0037, 1/013/0074, 1/014/0137, 1/014/0150, 1/016/0053, 1/017/0001, 1/019/0046, 1/020/0055, 1/026/0066, 1/027/0012, 1/033/0016, 1/038/0085, 1/039/0036, 1/041/0009
[=17]
- halâs: *i.* Bir yerden, bir şeyden kurtulmak, kurtuluş.
h. 1/038/0070
[=1]
- hâlbuki: *bağ.* Oysa, oysaki.
h. 1/027/0192
[=1]

- hâl dilince: *zf.* Düşüncelerini
duruşuyla, davranışlarıyla
anlatır biçimde, güzelce,
hoşa giden, beğenilen, iyi,
doğru bir biçimde.
h. 1/005/0039
[=1]
- hâle: *i.* Ay'ın etrafında görülen
ışık halkası, ışıık halkası.
h. 1/022/0029
h.+ler 1/027/0059
[=2]
- hâle-dâr eyle-: *br. f.* Etrafında ışıık
halkası oluşturmak.
h.-yince 1/021/0008
[=1]
- hâle koy-: *d.* Vaziyet vermek,
durumunu değiştirmek.
n.-du 1/013/0045
[=1]
- hâlî: *sf.* Boş, sahisiz, تنها.
h. 1/035/0002
[=1]
- Halîfe+(1): *i.* 1. Hz.
Muhammed'in vekili
olarak Müslümanların
imamlığını ve din
koruyuculuğunu yapmakla
vazifeli kimse. 2. İkinci
halife Ömer bin Hattâb
(591-644).
h. 1/022/0091, 1/022/0098
h.+de 1/022/0102
h.+nin+(2) 1/022/0176
[=4]
- halîfe+(2): *i.* 1. Hz.
Muhammed'in vekili
olarak Müslümanların
imamlığını ve din
koruyuculuğunu yapmakla
vazifeli kimse. 2.
Hükümdar.
h. 1/022/0123
h.+miz 1/026/0013
h.+nize 1/022/0087
[=3]
- Hâlik: *i.* Yaradan, Allah.
h. 1/006/0059
h.+ın+(1) 1/010/0067,
1/026/0082
[=3]
- Hâlik-ı 'Âlem: *i.t.* Kâinatın
yaratıcısı, Allah.
h. 1/008/0057
[=1]
- Hâlik-ı Mübdi': *i.t.* Yoktan
yaratan, Allah.
h. 1/004/0032
[=1]
- Halîm: *ö.i.* Erkek adı.
h. 1/009/0130, 1/027/0139
[=2]
- hâlis: *sf.* Katışık olmayan,
katışiksız, saf.
h. 1/038/0077
[=1]
- hâliyle: *zf.* İster istemez, olağan
bir sonuç olarak.
h. 1/002/0052
[=1]
- halk+(1): *i.* Belli bir bölgede veya
çevrede yaşayanların
bütünü.
h.+ı+(1) 1/026/0066,
1/038/0002
h.+ın+(2) 1/026/0011
h.+ı+(1)+ndan 1/020/0012
h.+ı+(1)+nı+(3) 1/022/0075
[=5]

halk+(2): *i.* Yöneticilere göre bir
ülkedeki yurttaşların
bütünü, kamu.

h.+ı+(3) 1/026/0017

h.+ın+(1) 1/026/0082

h.+ın+(1)+sa 1/026/0087

[=3]

halk+(3): *i.* Bir ülke içerisinde
yaşayanların bütünü.

h.+a 1/028/0165

h.+ı+(3) 1/028/0122

[=2]

halk+(4): *i.* Topluluk.

h.+a 1/028/0146

h.+ı+(3) 1/040/0022

[=2]

Halkalı Ziraât Mektebi

h.+nde 1/003/0001

[=1]

halt et-: *d.* Uygunsuz bir söz
söylemek, uygunsuz
davranmak, uygunsuz bir
iş yapmak.

h.-me 1/028/0055

[=1]

hamâl: *i.* Taşıyıcı.

h. 1/005/0017, 1/005/0059

[=2]

hamâset: *i.* Yiğitlik, kahramanlık,
cesaret.

h. 1/010/0014

[=1]

hamâset-perverân-ı kavm: *i.t.*
Halkın yiğitleri,
kahramanları.

h.+i 1/019/0075

[=1]

Hamdi: *ö.i.* Erkek adı.

h. 1/027/0135

[=1]

Hamîdî: Padişah ikinci
Abdülhamîd'e (1842-
1918) ait.

h. 1/028/0155

[=1]

hamiyyet: *i.* Bir insanın yurdunu,
ulusunu, ailesini koruma
çabası.

h. 1/020/0022, 1/020/0168

[=2]

hamiyyetsiz ol-: *br. f.* Yurdunu,
ulusunu, ailesini koruma
çabasından yoksun hâlde
bulunmak.

h.-aydım 1/016/0118

[=1]

hâmûş: *sf.* Susmuş, sessiz, ebkem.

h. 1/023/0043, 1/038/0083

[=2]

hâmûş ol-: *br. f.* Susmak.

h.-du 1/010/0096

[=1]

han: *i.* Yol üzerinde veya
kasabalarda yoluların
konaklamalarına yarayan
yapı.

h. 1/009/0026, 1/028/0015

[=2]

hande: *i.* Gülme, gülüş.

h. 1/011/0001

[=1]

hande-i ümmîd: *i.t.* Umut gülüşü.

h.+i 1/018/0015

[=1]

hande-zâr et-: *br. f.* Gülme yeri
hâline getirmek.

h.-erken+(hande-zâr
ederken) 1/025/0066

[=1]

hâne: *i.* Ev, konut.

- h.+nin+(2) 1/016/0028
[=1]
hâne-harâb: *br. i.* Evi yıkılmış,
perişan olmuş.
h.+ın+(2) 1/004/0087
[=1]
hangi: *sf.* İki veya daha çok
şeyden bir tanesini
belirtecek bir cevap
istemek için kullanılan
soru sıfatı.
h. 1/003/0089, 1/006/0023,
1/006/0024, 1/007/0034,
1/027/0074, 1/028/0058,
1/028/0089, 1/028/0123
[=8]
hangimiz: *zm.* [*Kim* anlamında
kullanılan soru sözü].
h. 1/027/0053
[=1]
hangisi: *zm.* *Kim, hangi şey*
anlamlarında kullanılan
soru sözü.
h. 1/044/0003
[=1]
hanım+(1): *i.* [Kız ve kadınlar için
isimden sonra kullanılan
unvan. (Özel isimle
birlikte büyük yazılır.)]
h. 1/038/0033
[=1]
hanım+(2): *i.* Kız ve kadınlarda
[isim yerine] kullanılan
unvan, bayan.
h. 1/005/0040, 1/007/0015,
1/020/0136
[=3]
hanım+(3): *i.* [Kız ve kadın
sıfatlarının hemen arkasına
eklenen ikinci derecede bir
unvan].
h. 1/013/0032, 1/028/0024,
1/042/0014
[=3]
hanım+(4): *i.* Kadınlığın bütün iyi
niteliklerini taşıyan.
h. 1/042/0014
[=1]
hani+(1): *zf.* *Nerede, ne oldu,*
nerede kaldı anlamlarında
kullanılan bir soru sözü.
h. 1/013/0033, 1/020/0177,
1/028/0085, 1/028/0099,
1/028/0099, 1/029/0012
[=6]
hani+(2): *zf.* Karşıdakinin daha
önceden bildiği bir şey
kendisine hatırlatılmak
istenildiğinde kullanılan
bir söz.
h. 1/005/0058, 1/028/0019,
1/028/0159
[=3]
hani+(3): *zf.* *Doğrusunu söylemek*
 gerekirse, kaldı ki, üstelik
anlamlarında kullanılan bir
söz.
h. 1/016/0014
[=1]
hânümân: *i.* Ev bark, ocak.
h. 1/016/0034
h.+ı+(3) 1/014/0115
h.+lar+(1) 1/009/0006
[=3]
hânümânı sön-: *d.* Aile dağılmak,
yok olmak, çoluk çocuk
yok olmak.
h.+(hânümânınız sönecek)
1/020/0152

- [=1]
 hap al-: *br. f.* İlaç kullanmak, bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan madde kullanmak.
 h.+(hapları al) 1/003/0046
 [=1]
 haps: *i.* Bir yere kapatıp salıvermeme.
 h.+e 1/020/0023
 [=1]
 harâb+(1): *sf.* Bayındırlığı kalmamış, yıkılacak duruma gelmiş, yıkkın, virane.
 h. 1/005/0013, 1/022/0032
 [=2]
 harâb+(2): *i.* Perişan, bitkin, yorgun.
 h. 1/009/0076
 [=1]
 harâb eyle-: Perişan hâle getirmek.
 h.-mesin 1/007/0055
 [=1]
 harâb ol-+(1): *br. f.* Yıkılmak, virane hâle gelmek.
 h.-maz 1/019/0060
 h.-muş 1/027/0044
 [=2]
 harâb ol-: *br. f.* Perişan hâle gelmek.
 h.-mada 1/037/0006
 [=1]
 harâmî: *i.* Hırsız, haydut, eşkıya.
 h. 1/016/0041
 h.+ler 1/027/0005
 [=2]
 harb: *i.* Mücadele.
 h.+e 1/008/0018
 [=1]
 harc: *i.* Bir iş birinin yapabileceği nitelikte olmak.
 h.+ı+(1) 1/028/0097
 [=1]
 harekât: *i.* Davranışlar, işler.
 h. 1/011/0074
 h.+ı+(3) 1/004/0061
 [=2]
 hareket yap-: *br. f.* Belirli bir amaca varmak için birbiri ardınca girişimlerde bulunmak.
 h.-ıp 1/040/0025
 [=1]
 harem: *i.* Karı, eş.
 h.+in 1/028/0064
 [=1]
 hâric: *i.* Dış, dışarı.
 h.+ine 1/022/0034
 [=1]
 hârîka-bîn: *sf.* Çok güzel gören.
 h. 1/025/0013
 [=1]
 harîm: *i.* Girilmesi yabancıya yasak olan yer.
 h.+ı+(1)+nde 1/014/0112
 h.+ı+(1)+nden 1/039/0041
 h.+in+(1)+den 1/009/0002
 [=3]
 harîm-i cânân: *i.t.* Sevgilinin başkalarına yasak olan yeri.
 h. 1/024/0011
 [=1]
 harîm-i can: *i.t.* Gönlün başkalarına yasak olan yeri.
 h.+da 1/012/0004

[=1]
 harîm-i hâk: *i.t.* Toprak yer.
 h.+inde 1/010/0041
 [=1]
 harîm-i Hakk: *i.t.* Allah'ın başkalarına yasak olan yeri.
 h.+a 1/014/0146
 [=1]
 harîm-i ismet: *sf.t.* Mukaddes, mübarek sayılan, korunulan yer, ocak.
 h.+idir 1/025/0028
 [=1]
 harîm-i kâtil: Öldüren yer.
 h.+idir 1/027/0020
 [=1]
 harîm-i kabr: *i.t.* Mezarın içi.
 h.+ine 1/014/0109
 [=1]
 harîm-i rûh: *i.t.* Özün başkalarına yasak olan yeri.
 h.+umu 1/010/0063
 [=1]
 harîta-vâri: *zf.* [İyice yayılmış biçimde].
 h. 1/027/0124
 [=1]
 Hasan: *ö.i.* Erkek adı.
 h. 1/005/0042, 1/005/0043, 1/005/0056, 1/005/0063, 1/005/0093, 1/009/0048, 1/009/0125, 1/027/0169, 1/027/0247
 h.+la 1/005/0089
 [=10]
 hasbihâl: *i.* Söyleşi, sohbet.
 h. 1/012/b, 1/041/b
 h.+e 1/012/0096
 h.+imden 1/041/0039

[=4]
 hasbihâl et-: *br. f.* Söyleşmek, karşılıklı olarak konuşmak, sohbet etmek.
 h.-mek 1/028/0151
 [=1]
 hasır: *i.* Saz, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örülmüş taban veya tavan örtüsü.
 h. 1/007/0031, 1/007/0033, 1/007/0042, 1/007/b, 1/027/0087
 h.+dı 1/018/0033
 h.+ın+(1) 1/007/0024
 h.+lar+(1) 1/002/0054
 h.+lar+(1)+da 1/042/0081
 [=9]
 hasırdan: *sf.* Saz, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örülmüş olan.
 h. 1/007/0047
 [=1]
 hasırlı: *sf.* Tamamı veya bir bölümü saz, kabuk, yaprak vb. bir bitki maddesiyle örülmüş olan.
 h. 1/009/0031
 [=1]
 hâsir: *zf.* Hüsranda.
 h. 1/015/0005
 [=1]
 hasislik et-: *br. f.* Cimcice davranmak.
 h.-me 1/042/0053
 [=1]
 hasret: *i.* Özlem.
 h.+inle 1/014/0157
 [=1]

hasta+(1): *i.* Sağlığı bozuk olan,
esenliği yerinde olmayan,
hastalanmış, rahatsız.
h. 1/003/b, 1/013/0012
h.+dan 1/013/0029
h.+nın+(2) 1/003/0056,
1/003/0070

h.+sın 1/003/0099
h.+ya 1/013/0072

h.+yı 1/003/0019,
1/003/0041, 1/003/0066,
1/013/0065
[=11]

Hasta+(2): *i.* Mehmed Âkif
ERSOY'un *Safahât* isimli
eserinin *Birinci Kitâb*'ının
üçüncü şiiiri.
h. 1/044/0003

[=1]

hasta+(3): *sf.* Sağlığı bozuk olan,
esenliği yerinde olmayan,
hastalanmış, rahatsız.
h. 1/007/0026

[=1]

hastahâne: *br. i.* Hastaların
yatırılarak tedavi
edildikleri sağlık kurumu.
h.+si 1/027/0042
[=1]

hastalan-: Sağlığı bozulmak,
esenliği yerinde olmamak,
rahatsızlanmak.
h.-dım 1/016/0101
h.-miş 1/016/0003
[=2]

hastalık: *i.* Organizmada birtakım
değişikliklerin ortaya
çıkmasıyla sağlığın
bozulması durumu,
rahatsızlık, çor, dert,

sayrılık, illet, maraz,
maraza.

h. 1/003/0003, 1/003/0051

h.+ın+(1)+(hastalığın)
1/016/0089
[=3]

hasta ol-: *br. f.* Sağlığı bozulmak,
esenliği yerinde olmamak,
rahatsızlanmak.

h.-masaydı 1/013/0049

h.-saydım 1/013/0049
[=2]

hâşâ: *ün.* Dine aykırı görülen bir
şeyden söz edilirken
kullanılan bir söz.

h. 1/019/0086

[=1]

haşr et-: *br. f.* Toplamak, bir araya
getirmek.

h.-erek+(haşr ederek)
1/038/0056

[=1]

haşr ol-: *br. f.* Toplanmak, bir
araya gelmek.

h.-muş 1/002/0001

[=1]

haşyet gel-: *d.* Korkmak,
endişelenmek.

h.-di 1/016/0049

[=1]

hatâ et-: *br. f.* Yanlışlık yapmak,
yanılmak.

h.-mektesin 1/019/0088

[=1]

Hâtem: *ö.i.* Arap kabileleri
arasında tanınmış Tayyi
kabilesine mensup ve
cömertliğiyle meşhur olan
İbn-i Abd-illah Bin Sa'd'ın
lakabı.

- h.+ler+(2)+e 1/026/0053
[=1]
hâtır: *i.* Birine karşı duyulan saygı, sevgi.
h.+ım 1/028/0111
[=1]
hâtıra: *i.* Zihin veya gönüle gelen, zihin veya gönülde kalan şey, anı.
h.+lar+(1) 1/011/0021
h.+n+(1)+la 1/014/0008
h.+sı 1/031/0005
h.+sıyla 1/025/0045,
1/025/0057
[=5]
hâtıra-i iğtirâb: *i.t.* Batışın anısı.
h.+ı+(1)+dır 1/025/0029
[=1]
hâtıra-i şi'r-i lâ-yezâl: *sf.t.* Bitmeyen şiirin anısı.
h.+in+(1)+dır 1/014/0029
[=1]
hâtırât: *i.* Zihin veya gönüle gelen, zihin veya gönülde kalan şeyler, anılar.
h. 1/007/0049
h.+ı+(3) 1/027/0030
h.+ı+(1)+ndan 1/027/0029
[=3]
hâtırât-ı lâtf: *sf.t.* Güzel anılar.
h. 1/002/0070
[=1]
hâtır huzur gözetme-: *d.* 1. Saygı ve saygı duyduğu birinin bile güvenmesini göze alarak doğru bildiğini söylemek. 2. Kırıcı davranmak.
h. 1/032/0009
[=1]
hâtır mer'î: *sf.* Mühim, saygın, saygıdeğer, hatırı sayılır.
h. 1/020/0052
[=1]
hatîb: *i.* Topluluk karşısında etkili, açık, düzgün konuşarak düşüncesini anlatmada, duygusunu aşılama yatenekli olan.
h.+dır 1/033/0001
[=1]
hatîb-i 'âlem-i ulvî: *i.t.* Yüce, semavî dünyanın konuşmacısı.
h. 1/010/0085
[=1]
hatîb-i memât: *i.t.* Ölümün konuşmacısı.
h. 1/038/0066
[=1]
hatm-i enfâs ediver-: *br. f.* Bir anda son nefesini vermek.
h.-mez 1/016/0045
[=1]
hattâ: *bağ.* Bile.
h. 1/006/0050, 1/013/0010, 1/017/0026, 1/020/0180, 1/040/0012, 1/041/0010
[=6]
hattâ: *zf.* Üstelik, ayrıca.
h. 1/012/0073, 1/017/0003, 1/028/0106, 1/039/0035
[=4]
hatt-ı celî: *i.t.* Arap harfleriyle yazılan güzel yazı çeşitlerinden biri.
h.+siyle 1/028/0155
[=1]
hatve: *i.* Adım.
h.+n+(1)+de 1/017/0024

h.+si 1/024/0002
[=2]
hatve-i ‘azm: *sf.t.* Gayretli adım.
h.+inde 1/008/0028
[=1]
havâ+(1): *i.* Gökyüzü.
h. 1/017/0017
h.+da 1/014/0024,
1/025/0026
[=3]
havâ+(2): *i.* Canlılar üzerindeki
etkisine göre atmosferin
durumu.
h. 1/011/0025
[=1]
havâ açıl-: *d.* Bulutlar dağılmak.
h.-ıp+(açılıp) 1/011/0026
[=1]
havâ-dâr eyle-: *br. f.*
[Rahatlatmak].
h.-r 1/012/0050
[=1]
havâic: *i.* İhtiyaç maddeleri.
h. 1/008/0046
[=1]
havâ-yı dîdâr: *i.t.* [Sevgilinin
kokusunu taşıyan esinti].
h. 1/012/0049
[=1]
havâ-yı sakîl: *sf.t.* Sıkıntı veren,
sıkıntılı ortam.
h.+inde 1/027/0027
[=1]
havf: *i.* Korku.
h.+tan 1/012/0070
[=1]
hâvî: *i.* İçine alan, kaplayan, ihtiva
eden.
c.+dir 1/002/0028
[=1]

havl: *i.* Güç, kuvvet.
h.+inde 1/012/0028
[=1]
havlu: *i.* Vücudun çeşitli
yerlerinin kurulanmasına
yarayan dokuma bez.
h. 1/027/0102
[=1]
havz-ı sîmîn: *sf.t.* Gümüş havuz.
h.+i 1/039/0045
[=1]
hay: İyi dilek, azarlama, şaşma ve
sevinç bildirmekte
kullanılan bir söz.
h. 1/020/0139, 1/027/0136
[=2]
hayâ: *i.* Utanma duygusu, utanç,
utanma, sıkılma.
h. 1/027/0164
[=1]
hayâ et-: *br. f.* Utanmak, hata
yapmaktan çekinmek.
h.-tin 1/019/0073
[=1]
hayâl+(1): *i.* Zihinde tasarlanan,
canlandırılan ve
gerçekleşmesi istenen şey,
düş, imge, hülya.
h. 1/002/0055, 1/016/0079
h.+e 1/019/0009,
1/043/0008
h.+i 1/002/0073, 1/033/0016
h.+im 1/004/0008,
1/012/0006, 1/014/0003
h.+imde 1/023/0057,
1/039/0016
h.+imden 1/010/0044
h.+imin 1/014/0112
h.+inde 1/009/0016,
1/017/0032

- [=15]
 hayâl+(2): *i.* Görüntü.
 h.+i 1/024/0013, 1/025/0010
 h.+indir 1/014/0005
 [=3]
 hayâlden at-: *d.* Unutmak,
 düşünmemek, akıldan
 çıkarmak.
 h.-ıp 1/010/0044
 [=1]
 hayâle alma-: *d.* Düşünmemek.
 h.-yıp 1/012/0095
 [=1]
 hayâle dal-: *d.* Dış dünyadan
 uzaklaşarak gerçekleşmesi
 istenilen şeyleri veya
 hatıraları düşünmek.
 h.-dım 1/010/0076
 [=1]
 hayâle hâtıra sığma-: *d.* İnanılacak
 gibi, aklın
 benimseyebileceği gibi
 olmamak.
 h.+(hayâle hâtıra sığmaz)
 1/011/0034
 [=1]
 hayâlet: *i.* Gerçekte olmadığı
 halde varmış gibi görülen
 şey, görüntü.
 h.+ler 1/038/0078
 [=1]
 hayâl et-: *br. f.* Bir şeyi zihinde
 tasarlayıp canlandırmak.
 h.-ersen+(hayâl edersen)
 1/022/0129
 h.-mektesin 1/019/0056
 h.-miştin 1/006/0052
 [=3]
 hayâl-i defin: *i.t.* Gömülme
 görüntüsü.
- h. 1/025/0003
 [=1]
 hayâl-i elîm: *sf.t.* Acıklı düş,
 hülya.
 h. 1/020/0172
 [=1]
 hayâl-i sabîh: *sf.t.* Yüzen düş,
 hülya.
 h.+in 1/014/0032
 [=1]
 hayâl-i şeb-gerd: *i.t.* Gece
 gezinme düşü, hülyası.
 h.-ur 1/012/0062
 [=1]
 hayâl-i vatan: *i.t.* Yurdun
 görüntüsü, düşü.
 h. 1/043/0006
 [=1]
 hayâl-i yâl ü bâl: *i.t.* Endamın,
 boyun posun görüntüsü.
 h.+i 1/033/0008
 h.+in 1/012/0068
 [=2]
 hayât+(1): *i.* Yaşam, ömür [veya
 ömrün bir kısmı].
 h. 1/007/0056, 1/010/0036,
 1/013/0007, 1/014/0039,
 1/014/0058, 1/027/0054,
 1/030/0003
 h.+a 1/010/0094
 h.+ı+(1) 1/007/0046
 h.+ı+(3) 1/018/0019
 h.+ımızda 1/027/0016
 h.+ın+(2) 1/004/0110,
 1/006/0041, 1/008/0035,
 1/010/0004, 1/017/0057,
 1/033/0011
 h.+ı+(1)+nda 1/043/0009
 h.+ı+(1)+ndaki 1/008/0056
 h.+ın+(1)+dan 1/041/0004

- h.+ın+(1)dır 1/014/0058
h.+ı+(1)+nın+(2)
1/014/0123
[=22]
hayât+(2): *i.* Canlılığı gösteren hareket, kaynaşma.
h. 1/020/0064, 1/023/0064, 1/038/0067
[=3]
hayât+(3): *i.* Canlı, sağ olma durumu.
h.+ı+(1)+nda 1/028/0003
[=1]
hayât+(4): *i.* Geçim şartlarının bütünü.
h.+ı+(1) 1/043/0009
[=1]
hayâta rapteyle-: *d.* Yaşamayı sevdirmek.
h.-miş 1/014/0064
[=1]
hayât-ı âile: *i.t.* Karı, koca ve çocuklardan oluşan topluluk içerisinde sürdürülen yaşam.
h. 1/027/0052, 1/027/0054
[=2]
hayât-ı câvidânî: *i.t.* Ahiret yaşamı.
h.+nın+(2) 1/030/0001
[=1]
hayât-ı müste'âr: *sf.t.* Eğreti olarak alınmış, emanet yaşam.
h.+ı+(1)+ndan 1/009/0010
[=1]
hayât-ı sâni: *sf.t.* İkinci yaşam.
h.+nın+(2) 1/010/0039
[=1]
- hayât-ı velvele-dâr: *sf.t.* Gürültülü, karışık yaşam.
h. 1/014/0059
[=1]
hayât gel-: *d.* Canlanmak, hareketli olmak.
h.-irdi 1/011/0073
[=1]
haybet: *i.* Mahrum ve meyus olma, mahrumluk.
h. 1/015/0033
h.+in 1/010/0008
[=2]
haybet et-: *br. f.* Yoksun bırakmak, mahrum etmek.
h.-er+(haybet eder)
1/004/0005
[=1]
haydi: *ün.* İsteklendirmek, çabukluk belirtmek için kullanılan bir söz, hadi.
h. 1/020/0104, 1/021/0015, 1/021/0022, 1/021/0032, 1/022/0100, 1/022/0170, 1/026/0092, 1/028/0109, 1/042/0078
[=9]
haydi: *ün.* Kabul ve onama bildiren bir söz.
h. 1/007/0031
[=1]
haydindi: *ün.* Çabuk ol, acele et anlamında kullanılan bir söz.
h. 1/011/0083
[=1]
haydi sen de: *d.* Kovmak, azarlamak için kullanılan bir söz.
h. 1/020/0073

- h.+(sen de) 1/027/0158
[=2]
haydûd: *i.* Eşkîya, şaki.
h.+a 1/020/0148
h.+un 1/019/0083
[=2]
hayfâ ki: *zf.* Üzülererek söylüyorum
ki, ne yazık ki, maalesef,
maatteessüf.
h. 1/020/0019, 1/026/0078
[=2]
hay hay: *ün.* İsteyerek, seve seve,
elbette anlamlarında
onama bildiren bir söz.
h. 1/005/0051, 1/011/0094
[=2]
hayır: *Yok, öyle değil, olmaz*
anlamında anlamlarında
onamama, inkâr bildiren
bir söz.
h. 1/013/0022, 1/019/0077,
1/019/0085, 1/022/0107,
1/023/0035, 1/027/0014,
1/027/0035, 1/027/0117,
1/027/0175, 1/027/0235,
1/042/0091, 1/044/0003
[=12]
haykır-: Telaş, şikâyet vb.
sebeplerle yüksek sesle
bağırarak.
h.-dı 1/005/0034
[=1]
hayli: *zf.* Oldukça, epey.
h. 1/021/0019, 1/029/0004,
1/040/0015, 1/042/0080
[=4]
haylice: *zf.* Epeyce.
h. 1/027/0127
[=1]
hayme: *i.* Çadır.
h. 1/020/0012, 1/026/0005
h.+de 1/022/0165
h.+lerin 1/015/0007
h.+ye 1/022/0144
[=5]
hayme-gâh: *br. i.* Çadır yeri.
h.+ın+(1)+ı+(3) 1/019/0003
[=1]
hayr: *i.* İyi, yararlı, faydalı iş,
iyilik, karşılık beklemeden
yapılan yardım.
h.+ın+(1) 1/028/0085
[=1]
hayrân-ı kemâl: *sf.t.* En yüksek,
en çok beğenen.
h.+ın+(1)+ım 1/012/0031
[=1]
hayret: *ün.* Şaşılacak bir şey
karşısında duyulan söz.
h. 1/026/0096, 1/026/0096
[=2]
hayr ol-: *br. f.* İyi, yararlı, faydalı
hâle gelmek.
h.-ur 1/022/0172
[=1]
haysiyyet+(1): *i.* Değer, saygınlık,
itibar.
h.+le 1/017/0008
[=1]
haysiyyet+(2): *i.* Onur, şeref.
h.+ime 1/028/0057
h.+ın+(1) 1/028/0058
[=2]
haysiyyet-i mevhûme: *sf.t.*
Bilinmeyen onur, şeref.
h.+sine 1/028/0059
[=1]
hây ü hûy-i kıyâmet-nümûn: *sf.t.*
Mahşer gününe benzeyen
karmaşa, gürültü.

- h. 1/038/0050
[=1]
hây ü hûy-i maîşet: Geçim çabası.
h. 1/010/0041
[=1]
hây ü hûy-i mehîb: *sf.t.* Heybetli,
büyük çalışma.
h. 1/014/0072
[=1]
hazâin: *i.* Hazinele.
h. 1/014/0119
[=1]
hâzır: *i.* Belli bir işe yarayacak,
kullanılacak bir duruma
gelmiş.
h. 1/027/0242
[=1]
hâzır dur-: *br. f.* Bir yerde var
olmak, bulunmak.
h.-ur 1/017/0040
[=1]
hazîn+(1): *i.* Acıklı, üzüntü veren,
dokunaklı, hüznü.
h. 1/025/0029, 1/044/0002
h.+dir 1/004/0067
[=3]
hazîn+(2): *sf.* Acıklı, üzüntü
veren, dokunaklı, hüznü.
h. 1/002/0034, 1/002/0088,
1/023/0014, 1/038/0007,
1/039/0048, 1/042/0049
[=6]
hazîn+(3): *zf.* Acıklı, üzüntü
veren, dokunaklı, hüznü.
h. 1/018/0012
[=1]
hazîn ol-: *br. f.* Acıklı, üzüntü
veren, dokunaklı, hüznü
hâle gelmek.
h.-du 1/005/0089
- h.-uyor 1/014/0036
[=2]
hazîre-i sengî: *sf.t.* Taştan
mezarlık.
h.+ni+(3) 1/010/0055
[=1]
hazîre-i zâir-cüdâ: *sf.t.* Ziyaretçisi
olmayan mezarlık.
h.+sıdır 1/019/0030
[=1]
hazmet-: *br. f.* Sindirmek.
h.-tiriniz 1/028/0165
[=1]
hebâ et-: *br. f.* Boşuna harcamak,
ziyan etmek.
h.-mezdim 1/003/0093
[=1]
heder: *i.* Karşılığını alamama,
boşa gitme, ziyan olma.
h. 1/022/0130
h.+dir 1/030/0008
[=2]
heder ol-: *br. f.* Boşa gitmek,
boşuna geçmek.
h.-muştı 1/014/0096
[=1]
hekim: *i.* İnsanlardaki hastalıkları
teşhis ve onları ilaçlarla
veya bazı araçlarla tedavi
eden kimse, doktor, tabip.
h. 1/013/0021, 1/013/0025,
1/028/0133
[=3]
helâk: *i.* Ölme, yok olma.
h.+imiz 1/026/0010
[=1]
helâk et-: *br. f.* Öldürmek, ortadan
kaldırmak.
h.-tin 1/019/0061
[=1]

helâl et-: *br. f.* Allah'ı şahit tutarak bir şeyi bağışlamak.

h.-in+(helâl edin)
1/038/0018, 1/038/0019
[=2]

helâllik iste-: *d.* Birinden hakkını bağışlamasını dilemek.

h. 1/038/0017
[=1]

helâl olsun: *d. Hakkımı helal ediyorum, Allah'ı şahit tutarak hakkımı bağışlıyorum* anlamında kullanılan bir söz.

h. 1/038/0020
[=1]

hele+(1): *bağ.* Özellikle.

h. 1/009/0070, 1/009/0102,
1/011/0049, 1/013/0044,
1/016/0047, 1/016/0069,
1/016/0074, 1/020/0049,
1/028/0097, 1/028/0124,
1/028/0139
[=11]

hele+(2): *zf.* Sonunda.

h. 1/016/0050, 1/022/0097
[=2]

hele bak-: *ün.* Şaşkınlık ve dikkati çekmek için söylenen bir söz.

h. 1/028/0087, 1/028/0110
h.+(hele) 1/009/0044
[=3]

Heleke'l-müsevvifün: Bugünün işini yarına bırakanlar helak olur (Hadîs).

h. 1/041/dn
[=1]

hem: *bağ.* Bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için *özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki* anlamlarında kullanılan bir söz.

h. 1/003/0060, 1/003/0078,
1/003/0100, 1/004/0067,
1/005/0016, 1/006/0036,
1/007/0024, 1/009/0018,
1/013/0040, 1/017/0055,
1/017/0060, 1/020/0099,
1/020/0168, 1/021/0030,
1/027/0173, 1/028/0146,
1/042/0045
[=17]

hemâl: *i.* Eş, benzer, misal.

h.+indir 1/014/0010
[=1]

hem de: *bağ.* Anlamı güçlendirmek, bir veya daha çok öğeye bir başkasının da eklendiğini belirtmek için kullanılan söz.

h. 1/005/0027, 1/005/0060,
1/009/0094, 1/014/0089,
1/018/0033, 1/027/0050
[=6]

hem ... hem de ...: *bağ.* Aynı vazifedeki sözleri, cümleleri eşitlik, pekiştirme, birlikte olma veya karşıtlık anlamlarıyla bağlayan söz, *ne ... ne ...* karşıtı.

h. 1/016/0009, 1/028/0067,
1/028/0092

- h.+(hem ... hem ...) [=1]
 1/016/0048, 1/024/0031,
 1/027/0095, 1/028/0083,
 1/028/0145
 [=8]
- hem-dem ol-: *br. f.* Soluğu
 birleşmek, [sesi birleşmek,
 hep birlikte ses vermek].
 h.-up 1/023/0059
 [=1]
- hemen+(1): *zf.* Çabucak.
 h. 1/002/0063, 1/005/0014,
 1/011/0032, 1/011/0095,
 1/013/0013, 1/013/0054,
 1/015/0008, 1/016/0045,
 1/020/0156, 1/021/0026,
 1/021/0042, 1/022/0146,
 1/022/0149, 1/026/0098,
 1/027/0010, 1/027/0144,
 1/027/0242, 1/028/0157,
 1/042/0049, 1/042/0075
 [=20]
- hemen+(2): *zf.* Aşağı yukarı.
 h. 1/005/0028
 [=1]
- hem-pâye: *br. i.* Aynı rütbede
 olmak, eş, denk, müsavi.
 h.+n+(1) 1/017/0063
 [=1]
- hem-râh ol-: *br. f.* Yolda eşlik
 etmek, yoldaş, yol arkadaşı
 olmak.
 h.-arak 1/014/0134
 h.-muşken+(hem-râhın
 olmuşken) 1/017/0045
 h.-ur+(hem-râhım olur)
 1/012/0062
 [=3]
- hem-safvet-i rûh: *i.t.* Özü temiz.
 h. 1/012/0003
- hemşehri: *i.* Aynı ilden kimse,
 memleketli.
 h.+si 1/011/0052
 [=1]
- hemşîre: *i.* Kız kardeş, bacı.
 h. 1/013/0033, 1/028/0024,
 1/038/0029
 [=3]
- hemşîre-zâde: *i.* Kız kardeşin
 çocuğu, yeğen.
 h.+mdir 1/013/0001
 [=1]
- hem-zebân ol-: *br. f.* Aynı şeyi
 konuşur hâle gelmek.
 h.-du 1/010/0073
 [=1]
- henüz+(1): *zf.* Daha, hâlâ.
 h. 1/002/0031, 1/004/0011,
 1/014/0091, 1/025/0001
 [=4]
- henüz+(2): *zf.* Az önce, daha
 şimdi, yeni.
 h. 1/038/0090, 1/039/0035
 [=2]
- hep+(1): *zf.* Hiçbiri dışta
 tutulmamak veya eksik
 olmamak üzere, bütün
 olarak.
 h. 1/004/0130, 1/006/0004,
 1/006/0016, 1/012/0089,
 1/014/0008, 1/015/0020,
 1/018/0013, 1/025/0046,
 1/027/0085, 1/028/0027,
 1/030/0012, 1/039/0032,
 1/040/0037
 [=13]
- hep+(2): *zf.* Sürekli olarak, her
 zaman, daima.

- h. 1/003/0012, 1/007/0018,
 1/008/0020, 1/009/0089,
 1/014/0075, 1/015/0004,
 1/017/0032, 1/017/0040,
 1/020/0056, 1/025/0016,
 1/037/0006, 1/042/0016,
 1/043/0009
 [=13]
- hepsi: *zm.* Bütünü, tamamı,
 cümlesi.
- h. 1/004/0066, 1/005/0090,
 1/005/0092, 1/007/0021,
 1/011/0038, 1/013/0062,
 1/014/0084, 1/017/0058,
 1/020/0084, 1/020/0151,
 1/022/0055, 1/022/0130,
 1/023/0059, 1/027/0163,
 1/027/0218, 1/027/0230,
 1/028/0012, 1/028/0114,
 1/028/0131
 h.+(hepiniz) 1/038/0014
 h.+ne+(3) 1/015/0007
 h.+ni+(3) 1/028/0105
 [=22]
- her: *sf.* Önüne geldiği ismin
 benzerlerini *teker teker*
hepsi, birer birer hepsi,
birer birer tamamı
 anlamıyla kapsayacak
 biçimde genelleştiren söz.
- h. 1/002/0008, 1/003/0109,
 1/004/0028, 1/004/0053,
 1/004/0073, 1/004/0110,
 1/004/0119, 1/004/0135,
 1/004/0136, 1/008/0028,
 1/008/0031, 1/008/0035,
 1/008/0044, 1/008/0048,
 1/009/0005, 1/009/0085,
 1/009/0109, 1/010/0023,
 1/010/0025, 1/010/0028,
 1/010/0033, 1/010/0034,
 1/010/0055, 1/010/0061,
 1/011/0005, 1/011/0006,
 1/011/0015, 1/011/0016,
 1/011/0048, 1/012/0045,
 1/012/0047, 1/014/0001,
 1/014/0074, 1/014/0140,
 1/014/0141, 1/014/0142,
 1/014/0143, 1/014/0145,
 1/016/0020, 1/017/0022,
 1/017/0024, 1/018/0027,
 1/020/0005, 1/020/0022,
 1/020/0024, 1/020/0024,
 1/020/0065, 1/021/0028,
 1/021/0036, 1/022/0030,
 1/022/0033, 1/022/0099,
 1/022/0121, 1/022/0122,
 1/022/0184, 1/023/0015,
 1/023/0016, 1/023/0042,
 1/023/0047, 1/023/0057,
 1/024/0002, 1/024/0028,
 1/025/0033, 1/026/0005,
 1/026/0059, 1/027/0070,
 1/027/0077, 1/027/0101,
 1/027/0185, 1/028/0159,
 1/029/0009, 1/033/0011,
 1/034/0001, 1/034/0004,
 1/039/0004, 1/039/0010,
 1/041/0016, 1/041/0021,
 1/041/0026, 1/041/0027,
 [=85]
- her biri: *zm.* Ayrı ayrı hepsi.
 h.+ni+(3) 1/002/0084
 h.+nin+(2) 1/011/0045,
 1/040/0020
 h.+si1/003/0031
 h.+sinden 1/002/0079,
 1/010/0071
 [=6]

- herc ü merc et-: *br. f.* Altüst etmek, karıştırmak.
h.-en+(herc ü merc eden)
1/019/0011
[=1]
- herc ü merc-i dâim: *sf.t.* Sürekli karmakarışıklık.
h. 1/014/0061
[=1]
- herc ü merc-i kıyâmet-nümûn: *sf.t.* Mahşer gününe benzeyen karmakarışıklık.
h.+a 1/010/0084
[=1]
- herc ü merc-i safâ: *i.t.* Eğlencenin, zevkin karmakarışıklığı.
h. 1/011/0034
[=1]
- her hâlde: *zf.* Kesinlikle.
h. 1/003/0070
[=1]
- herif: *i.* Adam.
h. 1/009/0121, 1/009/0135,
1/009/0143, 1/020/0091,
1/020/0105, 1/020/0111,
1/020/0145, 1/020/0149,
1/027/0166, 1/027/0249,
1/028/0128, 1/028/0156,
1/032/0001, 1/032/0011
h.+i 1/020/0160
[=15]
- herif sen de: *d.* Bir işin önemsenmediğini anlatmak için söylenen bir söz.
h. 1/011/0077
[=1]
- herkes: *zm.* İnsanların bütünü.
- h. 1/003/0102, 1/007/0020,
1/018/0038, 1/020/0081,
1/020/0178
[=5]
- her ne kadar: *d.* Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru ve doğal görüldüğünü, fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz.
h. 1/004/0043
[=1]
- her zamân: *zf.* Ara vermeden, sürekli, daima, sık sık.
h. 1/007/0004, 1/014/0109,
1/020/0107, 1/022/0132,
1/024/0021, 1/042/0074
[=6]
- herze: *i.* Saçma söz, zevzeklik.
h.+yi 1/028/0076
[=2]
- herze ol-: *br. f.* Saçmalık hâline gelmek.
h.-mak 1/027/0119
[=1]
- herze-pâre: *br. i.* Saçmalık parçası.
h.+ler 1/027/0118
[=1]
- herze ye-: *d.* Yersiz söz söylemek. Gereksiz davranışta bulunmak.
h.-nir 1/028/0095
[=2]
- hesap: *i.* Matematiksel işlem.
h.+ta 1/011/0054
[=1]
- hesapla-: Bir şeyi, bir durumu ayrıntılı bir biçimde düşünmek, hesap etmek.

- h.-maya 1/027/0190
[=1]
hesaplayıp dur-: *br. f.* Bir şeyi, bir durumu sürekli olarak ayrıntılı bir biçimde düşünmek, hesap etmek.
h.-ma 1/027/0144
[=1]
heves: *i.* İstek, eğilim, arzu, şevk.
h. 1/008/0033
h.+inde 1/008/0032
[=2]
heves-i dîger: *sf.t.* Başka, farklı istek.
h.+e 1/008/0033
[=1]
hey+(1): *ün.* Seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz.
h. 1/009/0062
[=1]
hey+(2): *ün.* Sitem, yakınma, azar, beğenme vb. çeşitli duyguları anlatan cümlelerde kullanılan bir söz.
h. 1/027/0188, 1/028/0076
[=]
heyâkil-i bî-rûh: Cansız eserler, âbideler.
h.+u 1/040/0044
[=1]
heyâkil-i san'at: *i.t.* Üstün yaratıcılık eserleri.
h. 1/027/0040
[=1]
heybet: *i.* 1. Korku ve saygı uyandıran görünüş, mehabet. 2. Büyüklük, ululuk, azamet.
h. 1/004/0006
h.+iyle 1/007/0036
[=2]
heybet-i kakhâr-ı mutlak
h.+la 1/019/0057
[=1]
heybetli: *sf.* 1. Görünüşü korku ve saygı uyandıran. 2. Büyük, ulu, azametli.
h. 1/017/0049, 1/039/0002
[=2]
heycâ-yı maîset: *i.t.* Geçim mücadelesi.
h.+teki 1/011/0011
[=1]
hey gidi hey: *d.* Çeşitli duyguları pekiştiren bir söz.
h. 1/021/0036
h.+(hey ... hey) 1/027/0214
[=2]
heyhât: *ün.* *Yazık, ne yazık* anlamlarında kullanılan bir söz.
h. 1/004/0034, 1/004/0100, 1/004/0113, 1/006/0015, 1/007/0054, 1/008/0051, 1/014/0114, 1/017/0048, 1/018/0048, 1/024/0025, 1/024/0041, 1/027/0055, 1/041/0033
[=13]
heykel: *i.* Taş, tunç, bakır, kil, alçı vb. maddelerden yontularak kalıba dökülerek veya yoğrulup pişirilerek biçimlendirilen eser, yontu.
h.+den 1/038/0083
h.+i 1/027/0081
[=2]

heykel-i ikrâr: *i.t.* Açıkça söyleme
eseri, âbidesi.

h. 1/002/0002

[=1]

heykel-i metîn ol-: *br. f.* Sağlam
eser, âbide hâline gelmek.

h.-ur+(heykel-i metîni olur)

1/031/0004

[=1]

heykel-i sâhib-vakâr-ı ‘azm: *i.t.*
Gayretin ağırbaşlı eseri,
âbidesi.

h.+indir 1/014/0018

[=1]

heykel-i üryân-ı sefâlet: *sf.t.*
Yoksulluğun çıplak eseri,
âbidesi.

h. 1/003/0038

[=1]

heyûlâ: *i.* Aldatıcı cisim.

h. 1/015/0016, 1/022/0017

h.+y1 1/023/0055

[=3]

hezâr: *i.* Bülbul.

h. 1/014/0043

[=1]

hıffet: *i.* Hafiflik.

h.+e 1/014/0019

[=1]

hınzır: *i.* 1. Domuz. 2. Katı
yürekli, gaddar. 3. Kurnaz,
içten pazarlıklı olan.

h. 1/009/0138

[=1]

hırâman: *zf.* Salına salına naz ve
eda ile yürüyerek.

h. 1/024/0052

[=1]

hırâm-ı nâzenîn: *sf.t.* Nazlı,
cilveli, oynak salınarak
edalı edalı yürüme.

h.+indir 1/039/0025

[=1]

hırgür: *br. i.* Geçimsizlik, kavga.

h. 1/028/0141

[=1]

hırka: *i.* Önden açık, kollu,
genellikle yünden üst
giysi.

h. 1/009/0036

[=1]

hırs: *i.* Sonu gelmeyen istek, aşırı
tutku.

h.+1+(1) 1/041/0023

[=1]

hırs-ı cibillî: *sf.t.* Yaradılıştan
gelen istek.

h.+sine 1/008/0034

[=1]

hırsız: *i.* Başkasının malını çalan
kimse, arakçı, uğru.

h. 1/028/0070

[=1]

hısâl: *i.* Huylar, tabiatlar, ahlak.

h.+indir 1/014/0019

[=1]

hıyar: *i.* Salatalık.

h. 1/027/0241, 1/027/0246

[=2]

hıyât-ı nûr: Işık iplikleri.

h.+undan 1/022/0158

[=1]

hicran: *i.* Ayrılığın sebep olduğu
onulmaz acı.

h. 1/024/0012

[=1]

- hicrân ol-: *br. f.* Ayrılığın sebep olduğu onulmaz acı hâline gelmek.
 h.-ur 1/038/0034
 [=1]
- hiç: *zf.* Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekişkiren bir söz.
 h. 1/003/0083, 1/006/0006, 1/006/0017, 1/006/0032, 1/006/0048, 1/009/0051, 1/009/0110, 1/009/0113, 1/010/0003, 1/012/0012, 1/013/0024, 1/013/0037, 1/014/0070, 1/016/0066, 1/020/0108, 1/022/0150, 1/022/0175, 1/025/0049, 1/025/0056, 1/026/0015, 1/026/0029, 1/026/0032, 1/026/0078, 1/027/0113, 1/027/0125, 1/027/0141, 1/027/0187, 1/027/0212, 1/028/0061, 1/039/0019, 1/039/0037, 1/040/0005, 1/041/0032, 1/042/0008, 1/042/0012, 1/042/0052, 1/042/0089, 1/044/0001
 [=38]
- hiçbir: *sf.* Bir isimden önce getirilerek o ismin bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.
 h. 1/019/0077
 h. 1/027/0216
 [=2]
- hiçbiri: *zm.* Bir teki, biri bile.
 h. 1/003/0053, 1/028/0072
 [=2]
- hiç de: *zf.* Katiyyen, kesinlikle.
 h. 1/009/0099
 [=1]
- hiddet: *i.* Öfke, kızgınlık.
 h.+ini 1/042/0085
 h.+le 1/005/0044
 [=2]
- hiddetlen-: Kızmak, öfkelenmek.
 h.-ir 1/032/0011
 [=1]
- hîçe say-: *d.* Önemsememek, önem vermemek.
 h.-an 1/010/0079
 [=1]
- hiç kimse: *zm.* Bir kişi bile.
 h. 1/022/0118
 [=1]
- hikmet+(1): *i.* Sebep, gizli sebep.
 h. 1/010/0012, 1/027/0242
 [=2]
- hikmet+(2): *i.* Özlü söz, vecize.
 h.+imden 1/041/0039
 h.+ler 1/041/0035
 [=2]
- hilâfet: *i.* Halifelik, Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmak vazifesi.
 h.+i 1/022/0071, 1/022/0112
 [=2]
- hîle: *i.* Birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, desise, entrika.
 h.+leri 1/020/0158
 [=1]
- hilkat: *i.* Yaradılış.
 h. 1/006/0053, 1/008/0058, 1/030/0004
 h.+ten 1/004/0049

[=4]
 Hilmi: *ö.i.* Mehmet Âkif
 ERSOY'un mersiye yazdığı
 genç.
 h. 1/025/0001
 [=1]
 himmet: Çalışma, gayret, emek.
 h. 1/006/0023
 [=1]
 hirâsân ol-: *br. f.* Korkmak,
 çekinmek.
 h.-masın 1/006/0024
 [=1]
 his: *i.* Duygu.
 h. 1/003/0057, 1/027/0061,
 1/027/0206
 h.+se 1/020/0024
 [=4]
 hisli: *sf.* Duygulu, içli.
 h. 1/001/0009, 1/042/0012
 [=2]
 hisset-+(1): *br. f.* 1. Bir şeyden
 etkilenmek, duymak. 2.
 Sezmek, farkına varmak,
 anlamak.
 h.-erim+(hissederim)
 1/001/0007
 [=1]
 hisset-+(2): *br. f.* Sezmek, farkına
 varmak, anlamak.
 h.-meye+(hisse) 1/016/0023
 [=1]
 Hişâm: *i.* Emevi halifelerinden
 (724-743).
 h.+a 1/026/0012,
 1/026/0024, 1/026/0030
 h.+ı+(3) 1/026/0093
 h.+ın+(1) 1/026/0001
 [=5]

hitâb: *i.* Sözü birine veya
 birilerine yöneltme,
 seslenme.
 h.+ı+(1)+dır 1/012/0032
 [=1]
 hizâ': *i.* Doğru bir çizgi üzerinde
 bulunma durumu.
 h.+sına 1/027/0088
 [=1]
 hizmet: *i.* İş yapmak, çalışmak.
 h.+le 1/027/0056
 [=1]
 hoca+(1): *i.* Müslümanlıkta din
 adamı [için isimden sonra
 kullanılan unvan. (Özel
 isimle birlikte büyük
 yazılır.)]
 h. 1/028/0001
 [=1]
 hoca+(2): *i.* Müslümanlıkta din
 adamı [için isim yerine
 kullanılan unvan].
 h. 1/028/0054, 1/028/0136
 [=2]
 hoca-zâde: *br. i.* Bir kişinin
 öğretmeninin çocuğu.
 h.+m 1/028/0008
 [=1]
 hoplat-: Çocuğu koltuklarından
 tutup hafifçe havaya
 fırlatarak eğlendirmek.
 h.-tı 1/042/0016, 1/042/0080
 [=2]
 hoppala: *i.* Bebeklerin içine konup
 zıplayarak eğlenmelerini
 sağlayan yaylı araç.
 h.+dan 1/042/0017
 [=1]
 horoz şeker: *br. i.* Çeşitli
 renklerde yapılmış, ince

- takta çubuğa takılıp satılan
horoz biçiminde şeker.
h.+ları+(horoz şekerleri)
1/011/0062
[=1]
- hortla-: Gömülmüş olunan yerden
çıkma.
h.-yarak 1/016/0014
[=1]
- hoş+(1): *sf.* Beğenilen, duyguları
okşayan, zevk veren.
h. 1/011/0002, 1/011/0021,
1/020/0060
[=3]
- hoş+(2): *zf.* Beğenilen, duyguları
okşayan, zevk veren
biçimde.
h. 1/028/0108
[=1]
- hoş ol-: *br. f.* Yerinde, uygun bir
davranışta bulunmak.
h.-ur 1/011/0029
[=1]
- hotozlu: *sf.* Başında kadınların
başlarına taktıkları, çeşitli
renk ve biçimde yapılmış
küçük başlığı sahip olan.
h. 1/042/0002
[=1]
- Hudâ: *i.* Allah.
h. 1/002/0084, 1/006/0047,
1/009/0088, 1/014/0153
h.+nın+(2) 1/012/0032
[=5]
- hudûd: *i.* Sınır.
h.+u 1/027/0126,
1/038/0052
[=2]
- hufeyre-i muzlim-dehân: *i.t.*
Karanlık ağızlı çukur,
kapkara çukur.
h.+ları 1/019/0005
[=1]
- hufre: *i.* Çukur.
h.+de 1/027/0023
h.+den 1/007/0047
h.+dır 1/019/0038
h.+ler 1/010/0030
[=4]
- hufre-i nisyân: *i.t.* Gaflet çukuru.
h.+a 1/003/0088
[=1]
- hukuk: *i.* Yasaların ceza ile ilgili
olmayıp alacak verecek
vb. davaları ilgilendiren
bölümü.
h. 1/042/0093
[=1]
- hukûk-i gayr: *i.t.* Başkasının
hakkı.
h.+ı+(3) 1/026/0088
[=1]
- hulle-i sebz: *sf.t.* Yeşil giysi.
h.+i+(1)+nde 1/014/0039
[=1]
- hulûl: *i.* Girmek.
h. 1/027/0197
[=1]
- humâr: *i.* Şarhoşluk.
h.+ın+(1) 1/012/0082
[=1]
- hûnâbe-i maktûl: *i.t.*
Öldürülmüşün kanlı
gözyaşı.
h.+e 1/004/0096
[=1]
- hunhâr: *i.* Kana susamış, kan
dökücü.

- h. 1/004/0096
[=1]
hûn-i hicâb: *i.t.* Utanma
kırmızılığı.
h. 1/009/0075
[=1]
hûn-i pâk: *sf.t.* Temiz kan.
h.+inden 1/019/0064
[=1]
hurdası çık-: *d.* Eşya,
kullanılmayacak duruma
gelmek, eskimek.
h.-miş 1/009/0030
[=1]
hurşîd-i ezel: *sf.t.* Sonsuz Güneş
[Allah].
h.+den 1/004/0021
[=1]
hurûş: *i.* Coşmak.
h.+a 1/013/0060
h.+unda 1/018/0027
[=2]
hurûşân: *sf.* Coşan.
h. 1/006/0027, 1/009/0001,
1/014/0028, 1/039/0052
[=4]
hurûş et-: *br. f.* Coşmak.
h.-en+(hurûş eden)
1/038/0049
h.-erek+(hurûş ederek)
1/002/0091, 1/010/0068
h.-mezdi 1/020/0006
[=4]
huşû'a müstağrak: *d.* Saygı ile
dolu bir hâle dalmış,
kendini kaybetmiş.
h. 1/002/0074
[=1]
hutbe: *i.* Minberde okunan dua ve
verilen öğüt.
- h.+si 1/034/0002
[=1]
hutûr et-: *br. f.* Hatıra gelmek,
hatırlatmak.
h. 1/024/0055
[=1]
hutût: *i.* Çizgiler.
h.+u 1/027/0126
[=1]
huzme: *i.* Işın demeti.
h. 1/039/0051
[=1]
huzûr+(1): *i.* Gönül rahatlığı,
rahatlık.
h. 1/010/0059, 1/013/0009
h.+una 1/022/0025
[=3]
huzûr+(2): *i.* Ön, kat, makam.
h.+unda 1/032/b
[=1]
huzûr+(3): *i.* Padişah katı,
makamı.
h.+a 1/026/0027
[=1]
huzûr-i Hakk: *i.t.* Adalet sahibi
Allah'ın makamı, önü.
h.+a 1/022/0137
[=1]
huzûr-i İlâhî: *i.t.* Allah'ın makamı,
önü.
h.+de 1/022/0110,
1/038/0014
[=2]
huzûr-i izzet: *i.t.* Büyüklüğün,
ululuğun önü.
h.+te 1/002/0082
[=1]
huzûr-i kudret: *i.t.* Gücün,
iktidarın önü.
h.+te 1/010/0083

- [=1]
huzûr-i lâl: *sf.t.* Dilsiz, sessiz
gönül rahatlığı, rahatlık.
h.+ini 1/007/0038
[=1]
huzzâr: *i.* Hazır bulunan kişiler.
h.+a 1/026/0094
[=1]
hücre hücre: *sf.* Küçük bölümlere
ayrılmış.
h. 1/027/0103
[=2]
hücûm-i mihnet-i pey-der-pey:
sf.t. Birbiri ardına eziyet,
zahmet, keder saldırısı.
h.+iyle 1/007/0045
[=1]
hükm: *i.* Egemenlik, hâkimiyet.
h.+ün 1/004/0039
[=1]
hükmet-: *br. f.* İyice düşündükten
sonra kesin bir karara
varmak.
h. 1/017/0062
[=1]
hükm-i kader: *i.t.* Yazgının kararı.
h. 1/013/0066
[=1]
hükm-i kat'î ver-: *br. f.* İyice
düşündükten sonra kesin
bir karara varmak.
h.-elim 1/003/0018
[=1]
hükûmet: *i.* Devlet yönetimi.
h. 1/014/0001, 1/020/0008
h.+in+(1)+in+(2)
1/019/0019
[=3]
hükûmet-i sâbika: *sf.t.* Geçmiş,
önceki yönetim.
- h.+nın+(2) 1/014/0001
[=1]
hülâsa+(1): *i.* Özet, fezleke.
h.+sı 1/027/0117
[=1]
hülâsa+(2): *zf.* Kısacası, özetle.
h. 1/014/0030
[=1]
hüner: *i.* Beceri isteyen ustalık,
beceriklilik.
h.+i 1/001/0003
h.+iyle 1/008/0005
[=2]
hürmet: *i.* Saygı.
h.+tir 1/023/0034
[=1]
hürriyyet: *i.* Özgürlük.
h. 1/010/0014, 1/020/0028,
1/021/b, 1/021/0033
h.+i 1/028/0164
[=5]
hürriyyet-i fevka'l-beşer: *sf.t.*
İnsanüstü özgürlük.
h.+iyle 1/008/0006
[=1]
Hüseyin: *ö.i.* Erkek adı.
h. 1/009/0117
[=1]
Hüseyin Avni: *ö.i.* Mehmed
Âkif'in arkadaşlarından.
h.+ye 1/027/0001
[=1]
hüsn-i şehâdet et-: *br. f.* Bir kişi
hakkında onun iyi biri
olduğuna tanık olmak.
h.-ersiniz+(hüsn-i şehâdet
edersiniz) 1/038/0015
[=1]
hüsrân: *i.* Beklenen şeyin elde
edilememesi yüzünden

- duyulan acı, zarar, ziyan,
mahrumiyet acısı.
h.+la 1/004/0013
h.+lar 1/003/0086
[=2]
hüsrâna düş-: *d.* Beklenen
sonucun elde edilememesi
sebebiyle çok üzülmek, acı
çekmek, zarara uğramak.
h.-ersin 1/015/0036
[=1]
hüsrân-ı mübîn: *sf.t.* Aşikâr zarar,
acı.
h. 1/037/b
[=1]
Hüt Dağı kesil-: *d.* Çok şişmek,
kabarmak.
h.-di 1/007/0013
[=1]
hüveydâ: *i.* Besbelli, meydanda,
aşikâr.
h. 1/009/0021, 1/014/0145,
1/023/0011
[=3]
hüviyyet: *i.* Kimlik.
h.+te 1/001/0002
[=1]
ıhlamur: *i.* Kurutulup kaynatılarak
içecek elde edilen
Ihlamurgillerden büyük
gölge ağacının çiçeği.
1. 1/016/0082
[=1]
ıpıssız: *i.* Çok تنها, yaban,
kimsesi bulunmuyan.
1. 1/022/0006
[=1]
‘ırz: *i.* Bir kimsenin başkaları
tarafından dokunulmaması
ve saygı gösterilmesi
gereken iffeti.
1.+ı+(1)+nı+(3) 1/004/0092
[=1]
ısrın-: Üşümesini gidermek.
1. 1/016/0071
1.-sın 1/008/0043
[=2]
ıslan-: Üzerine su dökülmüş
duruma gelmek.
1.-dı 1/018/0049
[=1]
ısmarla-: Bir şeyin, bir kimsenin
bakılmasını, korunmasını
birine veya birinin
gözetilmesine bırakmak,
emanet etmek.
1.-yıp 1/005/0046
[=1]
ısrâr: *i.* Üsteleme, üstünde durma.
1. 1/028/0063
1.+ına 1/006/0026
[=2]
ısrâr et-+(1): *br. f.* Bir konuda, bir
düşüncede sürekli
direnmek, ayak diremek.
1.-ip+(ısrâr edip) 1/042/0084
[=1]
ısrâr et-+(2): *br. f.* Çok istemek.
1.-iyor+(ısrâr ediyor)
1/028/0023
[=1]
ıssız: *i.* Kimse bulunmayan veya
az kimse bulunan, تنها,
yaban.
1. 1/024/0001
[=1]
ıstıbâr: *i.* Tahammül, sabır, güç.
1.+ım 1/014/0154
[=1]

ışık: *i.* Elektrik.

1. 1/016/0055

[=1]

ışıl ışıl: *zf.* Parıltılı biçimde.

1. 1/042/0018

[=1]

ıtlâk: *i.* Genelleme.

1.+a 1/004/0045

[=1]

ıztırârî: *i.* Zorunlu.

1.+dir 1/017/0035

[=1]

-i-: Cevher fiil.

i.-di 1/003/0022,
1/009/0136, 1/010/0050,
1/010/0054, 1/016/0118,
1/025/0006, 1/028/0012,
1/028/0142, 1/030/b,
1/031/b, 1/033/b,
1/038/0040, 1/039/0035,
1/042/0014

i.-dik 1/020/0019,
1/036/0002

i.-dim 1/027/0177,
1/027/0219

i.-miş 1/012/0084,
1/013/0048, 1/022/0018,
1/027/0072, 1/027/0136,
1/027/0240, 1/028/0041,
1/028/0091, 1/029/0018,
1/039/0051

i.-mişle 1/027/0073

i.-se 1/008/0039,
1/022/0041, 1/026/0083,
1/026/0090, 1/039/0006

i.-sem 1/028/0055

i.-sen 1/026/0072

[=7]

iâne: *i.* Yardım.

i.+siyle 1/007/0044

[=1]

ibâdet: *i.* Allah'ın buyruklarını
yerine getirme, Allah'a
yönelen saygı davranışı,
tapınma.

i.+tir 1/002/0025

[=1]

ibdâ'-ı bedî': *sf.t.* Eşsiz yaratma.

i.+in 1/004/0031

[=1]

İbn-i Hattâb: *ö.i.* İkinci halife
Ömer bin Hattâb (591-
644).

i.+ı 1/022/0005

i.+ın 1/022/0108

[=2]

İbrâhîm: *ö.i.* Âkîf'in mersiye
yazdığı baytar miralay.

i. 1/014/b, 1/014/0001,
1/014/0093

[=3]

ibrâm eyle-: *br. f.* Zorlamak.

i.-mem 1/042/0090

[=1]

ibret: *i.* Kötü bir olaydan alınması
geren ders, uyarıcı sonuç.

i. 1/010/0012

i.+tir 1/020/0016

[=2]

ibret al-: *br. f.* Ders almak, sonuç
çıkarmak.

i. 1/006/0025

i.-mak+(almak) 1/033/0006

[=2]

ibret alın-: *br. f.* Ders alınmak,
sonuç çıkarılmak.

i.-mıyorsa 1/033/0005

[=1]

ibret ol-: *br. f.* Başkaları için ders
alınacak duruma gelmek.

- i.-mayaydık 1/020/0016
[=1]
îcâb: *i.* Gerek.
i.+ı 1/004/0044
[=1]
îcâb et-: *br. f.* Gerekmek.
i.-er+(îcâb eder) 1/006/0039
i.-iyor+(îcâb ediyor)
1/026/0097
[=2]
icâbet göster-: *br. f.* Bir isteği
yerine getirmek.
i.-medi 1/026/0069
[=1]
îcâb eyle-: *br. f.* Gerekmek.
i.-yor+(îcab ediyor)
1/006/0042
[=1]
icâd: *i.* Yeni bir şey bulma, buluş.
i.+ı 1/011/0053
[=1]
îcâd eyle-: *br. f.* Yeni bir şey
yaratmak.
i.-r 1/012/0008
[=1]
icbâr: *i.* Zorlama, zorunda
bırakma.
i.+ı 1/004/0063
[=1]
ictihâd: *i.* Görüş, anlayış,
kavrayış.
i.+ımda 1/013/0071
[=1]
iç+(1): *i.* Her hangi bir şeyin
sınırları arasında bulunan
bir yer, dahil, *dış* karşıtı.
i. 1/038/0003
i.+i+(1)+nde 1/009/0028,
1/011/0040, 1/011/0043,
1/011/0069, 1/020/0128,
1/022/0012, 1/022/0050,
1/022/0156, 1/027/0061,
1/027/0091, 1/038/0050,
1/038/0056, 1/040/0042
i.+i+(1)+nden 1/003/0086,
1/018/0031
i.+i+(1)+ne+(3) 1/022/0079
i.+i+(1)+ni+(3) 1/020/0058
[=18]
iç+(2): *i.* Akıl, gönül, irade gibi
insanın manevi varlığını
oluşturan şeylerden her
hangi biri.
i.+imde 1/002/0035,
1/007/0051, 1/024/0057
i.+imden 1/016/0117
i.+inde 1/027/0029
i.+inden 1/009/0137,
1/016/0038
[=7]
iç-(1): Bir sıvıyı ağza alıp
yutmak.
i.-erdik 1/016/0084
[=1]
iç-(2): İçki kullanmak.
i. 1/009/0052
i.-ip 1/009/0081
i.-iyor 1/009/0065
i.-tiğin 1/009/0040
i.-tiklerin 1/009/0122
[=5]
iç-(3): Sigara, nargile vb.nin
dumanını içine çekmek.
i.-tiğimiz 1/007/0018
[=1]
içeri+(1): *i.* İç yan, iç bölüm,
dışarı karşıtı.
i. 1/013/0015, 1/016/0060,
1/028/0021
i.+de+(içerde) 1/038/0023

- i.+dekiler+(içerdekiler)
1/022/0031
[=5]
içeri+(2): *zf.* İç yana, iç yana
doğru.
i. 1/003/0024
[=1]
içeri dal-: *d.* Kapalı bir yere
hızlıca girmek.
i.-dı 1/022/0043
[=1]
içeri tık-: *d.* Hapsetmek.
i.-ın 1/020/0156
[=1]
için+(1): *e.* Amacıyla,
maksadıyla.
i. 1/006/0003, 1/008/0051,
1/010/0048, 1/011/0042,
1/012/0055, 1/014/0001,
1/016/0091, 1/020/0053,
1/020/0058, 1/022/0152,
1/027/0093, 1/027/0119,
1/027/0181, 1/028/0151,
1/040/0034, 1/041/0006,
1/041/0044, 1/042/0022,
1/043/0009
i.+dir 1/007/0025,
1/012/0026
[=21]
için+(2): *e.* Hakkında.
i. 1/001/0005, 1/027/0070,
1/028/0093
i.+(seninçün) 1/017/0051
[=4]
için+(3): *e.* Sebep ve sonuç
belirten bir söz.
i. 1/004/0092, 1/007/0032,
1/021/0046, 1/024/0009,
1/024/0010, 1/039/0003
[=6]
için+(4): *e.* ...-dan/-den dolayı, ...
-dan/-den ötürü
i. 1/003/0078, 1/003/0089,
1/009/0130, 1/028/0079
[=4]
için+(5): *e.* Özgü.
i. 1/005/0008, 1/006/0022,
1/006/0055, 1/009/0104,
1/014/0001, 1/014/0001,
1/018/0014, 1/019/0036,
1/023/0069, 1/027/0061,
1/028/0098, 1/033/b,
1/034/0003, 1/041/0011,
1/041/0017
i.+miş 1/027/0183
[=16]
için+(6): *e.* Süre belirten bir söz.
i. 1/010/0044, 1/024/0024,
1/038/0008
[=3]
için+(7): *e.* Uğruna, yoluna.
i. 1/014/0101, 1/019/0063,
1/019/0067, 1/020/0064,
1/025/0024, 1/030/0007
[=6]
içinde: *zf.* ... ile dolu bir biçimde.
i. 1/007/0039, 1/009/0076,
1/010/0059, 1/010/0059,
1/012/0038, 1/013/0006,
1/014/0073, 1/022/0023,
1/022/0136, 1/023/0050,
1/024/0017, 1/024/0019,
1/024/0028, 1/025/0034,
1/025/0060, 1/038/0098
i.+ki 1/002/0090,
1/013/0073
i.+ydi 1/022/0167
i.+yim 1/012/0018
i.+yken 1/023/0012
[=21]

... içinde yüz-: *d.* Olumlu veya olumsuz bir durumun aşırı derecesinde bulunmak.

i.-en 1/014/0117

[=1]

İçi parçalan-: *d.* Birine acıyarak çok üzölmek.

i.-(İçim parçalanır) 1/028/0146

[=1]

İçi sıkıl-: *d.* Bunalmak.

i.+(İçim sıkıldı) 1/013/0003

[=1]

İçi yağ bağla-: *d.* Üzerine biriken yağ katılaşmak [aşırı biçimde kirlenmek].

i.-mış 1/027/0120

[=1]

İçi yan-: *d.* Büyük bir acı, sıkıntı vb. sebeplerle çok üzölmek.

i.+(İçim yandı) 1/005/0045

i.+(İçim yanıyor) 1/005/0037

[=2]

İçlen-: Kimseye belli etmeden bir şeyi kendine dert etmek, duygulanmak.

i.-ir 1/042/0075

[=1]

İçyüz: *br. i.* Herkesçe bilinmeyen anlaşılmayan ve görünenden büsbütün başka olan sebep veya nitelik, mahiyet, zamir, künh.

i.+ü 1/007/0052

[=1]

İd: *i.* Bayram.

i.+in 1/011/0023

[=1]

idâre kandili: *br. i.* Az ışık veren küçük gaz lambası.

i. 1/020/0055

[=1]

idâre eyle-: *br. f.* Yönetmek, çekip çevirmek.

i.-yecek 1/022/0128

[=1]

idman: *i.* Her hangi bir duruma veya şeye alışkanlık kazanma, hazırlık çalışması.

i. 1/027/0127

[=1]

idrâk: *i.* Anlama yeteneği, anlayış, akıl erdirmeye.

i. 1/008/0051

i.+i+(1) 1/027/0023

i.+in+(2) 1/004/0005

[=3]

idrâk eyle-: *br. f.* Akıl erdirmek, anlamak, kavramak.

i.-yen 1/041/0028

i.-yip 1/041/0020

[=2]

İffet: *ö.i.* Kadın adı.

i. 1/009/0096

[=1]

İfşâ et-: *br. f.* Gizli bir şeyi ortaya dökmek, açığa vurmak, yaymak.

i.-sin 1/036/0004

[=1]

İğbirâr-ı samût: *sf.t.* Suskun gücenme, kırgınlık.

i. 1/038/0054

[=1]

İğtirâb-güzîn: *br. i.* Gözden koybolmayı seçen.

- i. 1/025/0011
[=1]
ihâta-i eşyâ: *i.t.* Nesnelerin kaplanması, kuşatılması.
i.+daki 1/014/0013
[=1]
ihlâl et-: *br. f.* Bozmak, zarara uğratmak.
i.-meden 1/007/0038
[=1]
İhsan: *ö.i.* Erkek adı.
i. 1/028/0038, 1/028/0052
[=2]
ihtâr: *i.* Uyarma, dikkat çekme, uyarı.
i.+a 1/003/0016
i.+ı+(1) 1/041/0001
[=2]
ihtâr et-: *br. f.* Hatırlatmak, uyarmak, dikkat çekmek.
i. 1/041/0037
i.-er+(ihtâr eden)
1/039/0028
[=2]
ihtilâf-ı metâli': *i.t.* Güneşin doğuş vakitlerinin farklılığı.
i. 1/023/0001
[=1]
ihtimâl: *i.* Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, olasılık.
i.+i 1/025/0052, 1/026/0014, 1/033/0006
[=3]
ihtimâm: *i.* Özen, özenme, dikkatli davranma, itina.
i.+ıyla 1/027/0017
[=1]
ihtişâm: *i.* Büyüklük.
i.+a 1/026/0075
i.+ı 1/014/0125, 1/026/0081
[=3]
ihtiyâr+(1): *i.* Yaşlı, kocamış olan, pir, *genç* karşıtı.
i. 1/016/0109, 1/043/b
i.+a 1/026/006
i.+ı 1/005/0088
i.+ın 1/016/0088, 1/021/0045
i.+lar 1/028/0147
[=7]
ihtiyâr+(2): *sf.* Yaşlı, kocamış olan, pir, *genç* karşıtı.
i. 1/011/0086, 1/022/0115
[=2]
ihtiyârca: *sf.* Biraz yaşlı, kocamış olan, pir, *genç* karşıtı.
i. 1/022/0036
[=1]
ihtiyârî: *sf.* İsteğe bağlı, seçmeli olan, seçimlik.
i. 1/030/0006
[=1]
ihtiyarlık: *i.* 1. Yaşlı olma durumu, gençlik karşıtı. 2. Her bakımdan güçsüzlük, yetersizlik, zayıflık.
i. 1/016/0094
[=1]
ihyâ et-: *br. f.* Mutluluğa kavuşturmak.
i.-tin 1/028/0008
[=1]
ikbâl: *i.* Baht açıklığı veya yüksek bir makama, duruma erişmiş olma durumu.
i.+ine 1/014/0127
[=1]

iken: *zf.* Esnasında, ...-dığı/-diği hâlde, ...-diği/-diği zaman.

- i. 1/002/0075, 1/004/0046,
1/006/0002, 1/012/0083,
1/013/0039, 1/014/0046,
1/014/0064, 1/016/0053,
1/019/0044, 1/019/0067,
1/020/0017, 1/020/0130,
1/021/0043, 1/022/0123,
1/023/0063, 1/025/0001,
1/027/0172, 1/027/0225,
1/027/0252, 1/029/0010,
1/041/0041
[=21]

iki+(1): *sf.* Birden bir artık.

- i. 1/003/0025, 1/003/0029,
1/003/0033, 1/003/0105,
1/020/0040, 1/020/0112,
1/021/0001, 1/021/0016,
1/021/0042, 1/021/0043,
1/027/0255, 1/028/0081,
1/028/0095, 1/036/0002,
1/040/0013, 1/042/0005
[=16]

iki+(2): *sf.* Çok olmayan, az sayıda, birkaç.

- i. 1/001/0010
[=1]

iki kat bük-: *d.* Öne doğru eğik biçime getirmek, çok sıkıntı çektirmek.

- i.-tüğü 1/011/0007
[=1]

ikinci: *sf.* Sırada birinciden sonra gelen.

- i. 1/011/0026, 1/019/dn,
1/020/0096, 1/022/0046,
1/027/0094, 1/042/0073
[=6]

ikindi: *i.* Öğlen ile akşam arasındaki zaman dilimi.

- i.+yi 1/020/0056
[=1]

ikindiüstü: *zf.* Öğlen ile akşam arasındaki zaman dilimine, ikindiye doğru, ikindiüzeri.

- i. 1/005/0065
[=1]

iki üç: *sf.* [Birkaç].

- i. 1/009/0033, 1/015/0033
[=2]

iklîm: *i.* Ülke, diyar.

- i.+i 1/019/0082
i.+ler 1/019/0037
[=2]

iklîm-i salâh: *sf.t.* Selamet, barış diyarı.

- i. 1/010/0016
[=1]

ikmâl: *i.* Eksik bir şeyi tamamlama, daha iyi duruma getirme, bütünleme.

- i.+e 1/008/0011
[=1]

iknâ' et-: *br. f.* Bir konuda birinin inanmasını sağlamak, inandırmak.

- i.-meye+(iknâ'a)
1/003/0073
[=1]

iktidâr: *i.* Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret.

- i.+ında 1/040/0026
[=1]

iktihâm et-: *br. f.* Göğüs germek, karşı durmak, güçlüğü yenmek..

- i.-mek 1/006/0037
i.-mekte 1/017/0059
[=2]
i'âlâ: *i.* Yüceltme.
i.+ya 1/008/0055
[=1]
ilâç: *i.* Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde, em, deva.
i.+ları 1/013/0025
[=2]
ilâç ye-: *d.* Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan madde kullanmak.
i.-yip+(ilâç yiyip)
1/013/0026
[=2]
ilâhî+(1): *sf.* Allah ile ilgili, Allah'a özgü olan, lahutî.
i. 1/014/0006, 1/040/0017
[=2]
İlâhî+(2): *ün.* Allah'ım, ey Allah.
i. 1/004/0006, 1/004/0064, 1/004/0076, 1/004/0102, 1/004/0105, 1/008/0001, 1/010/0093, 1/014/0121, 1/020/0090, 1/022/0124, 1/030/0011, 1/040/0006
[=12]
ilâhî+(3): *ün.* *Bu ne hâl, ne tuhaf* gibi şaşma, sitem bildiren bir söz.
i. 1/020/0071, 1/020/0143
[=2]
i'ân: *i.* Duyuru.
i. 1/011/0047, 1/028/0164
[=2]
- i'ân et-: *br. f.* Bir durumu yayım yoluyla duyurmak.
i.+(i'ân) 1/028/0164
[=1]
ilcâ': *i.* Zorlama, zorunda bırakma.
i.+sıyla 1/017/0035
[=1]
ilcâ'-yı tesâdüf: *i.t.* Rastlantının zorlaması.
i.+le 1/004/0117
[=1]
ile+(1): *e.* Birliktelik, beraberlik ve araç anlamlarında kullanılan bir söz.
i. 1/004/0109, 1/006/0001, 1/007/0049, 1/008/0018, 1/008/0037, 1/008/0053, 1/011/0008, 1/012/0043, 1/012/0050, 1/019/dn, 1/023/0026, 1/025/0015, 1/029/0003, 1/035/0003
[=14]
ile+(2): *e.* İsimlere getirilerek durum bildiren zarflar oluşturan bir söz.
i. 1/002/0038, 1/004/0009, 1/004/0084, 1/004/0101, 1/005/0001, 1/005/0012, 1/006/0060, 1/010/0090, 1/011/0066, 1/014/0001, 1/014/0083, 1/015/0023, 1/015/0027, 1/022/0119, 1/026/0034, 1/028/0006, 1/028/0063, 1/028/0164, 1/040/0014
[=19]
ile+(3): *bağ.* Cümle içinde aynı vazifede bulunan iki ögeyi

birbirine bağlamaya
yarayan bir söz.
i. 1/004/0058, 1/004/0130,
1/022/b, 1/041/0034
[=4]
ilel'ebed: *zf.* Sonsuza değin,
sürgit.
i. 1/005/0095, 1/014/0062,
1/038/0099
[=3]
ileri+(1): *i.* Her hangi bir şeye
göre daha ötede olan yer,
geri karşıtı.
i.+den+(ilerden) 1/022/0009
[=1]
ileri+(2): *zf.* Öne doğru.
i. 1/003/0025, 1/016/0061
[=2]
ileri+(3): *zf.* Henüz gelmemiş
zaman, gelecek, sonra.
i.+de+(ilerde) 1/012/0098,
1/037/0002
[=2]
ilerle-(1): Bulunduğu yerden
daha ileriye gitmek, yol
almak.
i.-mek 1/040/0030
[=1]
ilerle-(2): Daha iyi, daha yüksek
bir düzeye, aşamaya
erişmek, gelişmek, terakki
etmek.
i.-sin 1/040/0047
[=1]
ilhâd: *i.* Allah'a eş koşmak,
dinsizlik.
i. 1/004/0130
i.+ıyla 1/002/0001
[=2]

ilhâm: *i.* 1. Esin. 2. Allah'ın
peygamberlerin yüreğine
doldurduğu ilâhî âleme
özü duygu ve düşünceler.
i. 1/004/0058
[=1]
ilhâm-ı sa'y: *i.t.* Çalışmanın esini.
i.+indir 1/017/0023
[=1]
iliğine işle-: *d.* Çok ıslanmak.
i.+(iliklerde) 1/016/0013
[=1]
'ilim: *i.* Bilim.
i. 1/027/0215
i.+i+(ilmi) 1/028/0002
[=2]
iliş-: Karışmak, rahat vermemek,
müdahale etmek.
i.-meyin 1/009/0141
[=1]
illet+(1): *i.* Hastalık.
i. 1/003/0004, 1/013/0048
[=2]
illet+(2): *i.* Bozukluk.
i.+i 1/042/0043
[=1]
'illiyyîn: *i.* Cennetin en yüksek
makamı.
i. 1/025/0009
[=1]
ilmikli: *sf.* Kolay çözülür şekilde
düşümlenmiş.
i. 1/027/0089
[=1]
ilticâ: *i.* Güvenilir bir yere
sığınma, sığınmak.
i.+ya 1/026/0071
[=1]
iltihâk et-: *br. f.* Birleşmek.

- i.-en+(iltihâk eden) 1/025/0032
[=1]
- iltimâs: *i.* Birine her hangi bir konuda öncelik ve ayrıcalık tanıma.
i.+ı 1/042/0073
[=1]
- iltivâ: *i.* Sarılıp dolaşma, büküm büküm olma.
i.+nın+(2) 1/009/0020
[=1]
- i'mâl-i hayâl: *i.t.* Gerçekleşmesi istenen, özlenen bir şeyi düşünmek, düş kurmak.
i.+e 1/008/0051
[=1]
- imâm: *i.* Cemaate namaz kıldırان kimse.
i. 1/028/0002, 1/028/0062, 1/028/0133, 1/038/0002, 1/038/0017
i.+ın 1/038/0009
[=5]
- İmâm 'Âlî: *ö.i.* Hz. Muhammed'in damadı, amcası Ebu Talib'in oğlu, dördüncü halife Hz. Ali.
i. 1/017/by
[=1]
- imâme: *i.* [Fesin tepesindeki püskül kısmı]
i.+sinde 1/002/0062
[=1]
- imâm suyu: *br. i.* Rakı.
i. 1/009/0052
[=1]
- im'ân+(1): *i.* Çok dikkatli olmak.
i. 1/015/0023, 1/038/0082
[=2]
- îmân+(2): *i.* 1. Dinin ortaya koyduğu her şeye inanmak, din inancı, mukaddes inanç, inanç, itikat. 2. İslam dinine inanmak.
i. 1/002/0090
i.+dır 1/004/0105
[=2]
- îmânsız: *br. f.* İnancı olmayan, inançsız.
i. 1/004/0106
[=1]
- imâret: *i.* Yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtmak için kurulmuş hayır kurumu.
i.+i 1/027/0043
[=1]
- imdâda yetiş-: *d.* Çok zor ve tehlikeli bir anda yardım etmek.
i. 1/004/0123
i.-mese 1/013/0032
[=2]
- imkân: *i.* Yararlanılan uygun şart veya durum, olanak.
i. 1/041/0044
i.+ı 1/003/0061, 1/038/0070
[=3]
- imkânsız: *i.* Olma veya gerçekleşme durumu bulunmayan.
i. 1/041/0005
[=1]
- imrâr et-: *br. f.* Harcamak.
i.-tiğin 1/030/0008
[=1]
- imtihân et-: *br. f.* Bilgi derecesini ölçmek.

- i.-eyim+(imtihân edeyim) 1/027/0221
[=1]
- in: i. Mağara, yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk.
i. 1/020/0123
i.+ler 1/020/0120
[=2]
- in-+(1): Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek, *çıkmak* karşıtı.
i.-di 1/007/0042, 1/007/0047, 1/023/0054, 1/038/0007, 1/038/0092
i.-en 1/017/0028, 1/039/0051
i.-er 1/004/0013, 1/009/0004, 1/022/0080, 1/023/0008, 1/038/0076
i.-ersem 1/027/0087
i.-ince 1/011/0052
i.-ip 1/014/0108, 1/023/0027
i.-iyor 1/028/0155
i.-me 1/021/0003
i.-memiştir 1/002/0027
i.-meyecek 1/004/0072
i.-miş 1/002/0014, 1/010/0030
i.-miyor 1/024/0044, 1/026/0067
[=24]
- in-+(2): Bir yerden başka bir yere gitmek, varmak.
i.-dik 1/022/0176
[=1]
- inan-: Bir şeyin varlığını doğruluğunu kabul etmek.
i.-madınsa 1/027/0096
i.-masaydım 1/012/0084
- [=2]
- inatlık: i. Bir konuda direnme, ayak direme, direktme durumu.
i. 1/028/0111
[=1]
- inâyet: i. İyilik, kayra, ihsan, lütuf.
i.+inle 1/012/0087
i.+iyle 1/002/0084
[=2]
- inâyet et-: br. f. İyilik ve yardım etmek.
i.-ip+(inâyet edip) 1/015/0021
[=1]
- inâyet ola: d. *Allah versin* anlamında, dilencileri savmak için kullanılan bir söz.
i. 1/042/0051
[=1]
- ince+(1): sf. Kendi cinsinden olanlara göre dar ve kalınlığı az olan, *kalın* karşıtı.
i. 1/005/0079
[=1]
- ince+(2): sf. Taneleri ufak, *iri* karşıtı.
i. 1/027/0255
[=1]
- inci gibi: d. Küçük, temiz, güzel ve düzgün.
i.+(inci) 1/042/0005
[=1]
- incit-: Kötü söz veya davranışla birini üzme, kırmak.
i.-iyor 1/009/0098
[=1]

- incizâb et-: *br. f.* Çekilmek, bağlanmak, etkilenmek.
i.-ip+(incizâb edip) 1/020/0079
[=1]
'indinde: *i.* Bir kimseye göre.
i. 1/041/0035
i.+('indimde) 1/025/0046
[=2]
indir-: Yüksekten, yukarıdan aşağıya doğru gelmesini sağlamak.
i.-di 1/022/0144
i.-elim 1/022/0161
i.-ip 1/022/0146
i.-ir 1/019/0054
i.-sin 1/006/0046
[=5]
infî'âl: *i.* Her hangi bir şeyden etkilenme.
i.+i 1/012/0058, 1/033/0012
[=2]
infilâk-ı safâ: *i.t.* İç ferahlığının birdenbire artması.
i.+dır 1/002/0029
[=1]
inikâs et-: *br. f.* Yankılanmak.
i.-ti 1/020/0183
[=1]
inkâr+(1): *i.* Yaptığını, söylediğini, tanık olduğunu saklama, gizleme, yadsıma.
i.+ı 1/026/0074
[=1]
inkâr+(2): *i.* Kabul etmeme, tanımama.
i. 1/026/0086
[=1]
inkılâb: *i.* Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm.
i.+ı 1/033/0013
[=1]
inkılâb-ı azîm: *sf.t.* Büyük yenilik, dönüşüm.
i. 1/014/0121
[=1]
inkıyâd: *i.* Boyun eğme, uyma.
i. 1/005/0001
[=1]
inkisâf: *i.* Parlaklığı sönme.
i.+ı 1/012/0034
[=1]
inkisâr: *i.* İlenme, beddua.
i.+ından 1/022/0121
[=1]
inkisâr et-: *br. f.* İlenmek, beddua etmek.
i.-ecek+(inkisâr edecek) 1/022/0064
[=1]
inle-: Acı, üzüntü belirten kesik sesler çıkarmak.
i.-di 1/010/0072, 1/038/0006
i.-r 1/004/009, 1/018/0037
i.-sin 1/020/0174
i.-yen 1/002/0088, 1/014/0049, 1/022/0074, 1/022/0136, 1/038/0048
i.-yerek 1/004/0121
i.-yor+(inliyor) 1/018/0032
[=12]
inlet-: Uğultulu hâle getirmek, yankılatmak.
i.-ir 1/019/0047
i.-se 1/023/0006
[=2]
insâf: *i.* Acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet.

- i. 1/026/0038, 1/026/0086,
1/026/0097
[=3]
- insâf et-: *br. f.* Acımak, hakkını tanımak.
i. 1/006/0018
[=1]
- insân+(1): *i.* Kişi, şahıs, âdemoğlu, âdem evladı.
i. 1/004/0078, 1/005/0008,
1/008/0009, 1/008/0034,
1/008/0038, 1/008/0053,
1/015/0034, 1/016/0015,
1/017/0002, 1/017/b,
1/020/0103, 1/026/0018,
1/027/0080, 1/028/0007,
1/028/0078, 1/028/0125,
1/028/0149, 1/033/0013,
1/038/0029, 1/041/0043
i.+a 1/042/0069
i.+da 1/003/0056
i.+dan 1/006/0024
i.+dı 1/038/0027
i.+dır 1/013/0069,
1/041/0026
i.+ın 1/041/0015
i.+lar 1/006/0028,
1/030/0011, 1/041/0017
i.+lara 1/003/0095,
1/033/0002
i.+lardan 1/028/0148
i.+ları 1/008/0059
[=34]
- insân+(2): *i.* İki eli olan, iki ayak üzerinde dolaşan, sözle anlaşılan, akıl ve düşünme yeteneği olan en gelişmiş canlı.
i. 1/011/0044
[=1]
- insâniyyet: *i.* İnsanların bütünü, beşeriyet.
i.+in 1/010/0007
[=1]
- insânlık: *i.* Doğru dürüst insana yakışır durum, adamlık, âdemiyet.
i. 1/020/0010, 1/027/0186
i.+ı+(insânlığı) 1/008/0053,
1/028/0121, 1/028/0149
i.+ın+(insânlığın)
1/041/0022, 1/041/0046
[=7]
- inşâd eyle-: *br. f.* Bir şiiri, bir edebiyat eserini yüksek sesle okumak.
i.-yor+(inşâd ediyor)
1/010/0067
[=1]
- inşâd-ı enîn et-: *br. f.* Yüksek sesle inlemek.
i.-en+(inşâd-ı enîn eden)
1/024/0050
[=1]
- inşâ' Allâh: *ün.* Allah dilerse, Allah nasip ettiyse anlamlarında dilek anlatan bir söz.
i. 1/007/0016, 1/011/0084
[=2]
- inşirâh bul-: *d.* İç açılmak, ferahlamak.
i.-ur 1/010/0018
[=1]
- intibâ' et-: *br. f.* İz bırakmak.
i.-miş 1/009/0019
[=1]
- intibâh: *i.* Uyanma, uyanış.
i.+ındır 1/020/0027
[=1]

- intihâr et-: *br. f.* Kendini öldürmek.
i.-mek 1/006/0045
[=1]
- ip: *i.* Dokuma maddelerinin bükülmüş liflerinden yapılan bağ.
i. 1/016/0056
i.+e 1/027/0099
[=2]
- ipsiz: *i.* Haylaz, serseri, hayta.
i.+ler 1/028/0158
[=1]
- irâde: *i.* 1. Buyruk. 2. İstek, dilek.
i.+si 1/020/0140
[=1]
- Îrân: *ö.i.* Basra Körfezi kenarındaki ve çoğunlukla Fars halkının yaşadığı ülke.
i. 1/019/0060
i.+ı 1/019/0047, 1/019/0061
[=3]
- ircâ': *i.* Döndürme [sorumlu tutmak, yüklemek].
i.+ında 1/019/0085
[=1]
- irfân: *i.* Bilme, anlama, sezme, kültür.
i. 1/041/0021, 1/041/0044
i.+ın 1/038/0075, 1/041/0045
[=4]
- irfân-ı çâlâk: *sf.t.* Çevik bilme.
i.+in 1/017/0013
[=1]
- iri: *sf.* Pes (ses), tiz karşıtı.
i. 1/027/0239, 1/040/0043
[=2]
- irkil-: Şaşırp duraklamak.
i.-iyor 1/020/0079
[=1]
- isâbet et-: *br. f.* Rastlamak.
i.-medi 1/014/0093
[=1]
- is'âf olun-: *br. f.* İstenilen şeyi yerine getirme.
i.-sun 1/026/0098
[=1]
- îsâr eyle-: *br. f.* Saçmak, cömertlikle vermek.
i.-r 1/002/0006
[=1]
- isbât: *i.* Kanıt göstererek bir şeyin gerçek yönünü ortaya çıkarma, kanıtlama.
i. 1/004/0033
[=1]
- isim: *i.* Ad.
i.+i+(ismi) 1/027/0208
i.+inde+(isminde) 1/027/0052
[=2]
- iskandil: *i.* Denizin derinliğini ölçmek için kullanılan araç.
i. 1/005/0007
[=1]
- iskemle: *i.* Arkalıksız sandalye.
i. 1/009/0031
[=1]
- İslâm: *i.* Müslümanlık, İslamiyet.
i. 1/019/0067
[=1]
- isli: *sf.* Dumanın değdiği yerde bıraktığı kara leke.
i. 1/009/0035, 1/009/0038
[=2]
- İstanbul: *ö.i.* Karadeniz ve Marmara Denizi'ni

- birbirine bağlayan boğazın
iki yakasındaki şehir.
i.+a 1/003/0113
i.+un 1/005/0003
[=2]
istasyon: *i.* Tren durağı.
i.+a 1/003/0111
[=1]
iste-(1): Arzulamak, bir şeye
karşı eğilim duymak.
i.-di 1/005/0094, 1/022/0148
i.-diğim 1/003/0075
i.-dim 1/007/0003
i.-medi 1/042/0039
i.-mem 1/003/0073,
1/003/0098
i.-miş 1/039/0033
i.-miyor 1/028/0022
i.-r 1/002/0007, 1/004/0021,
1/008/0043, 1/008/0045,
1/023/0035, 1/032/0005
i.-rim 1/022/0063,
1/025/0051
i.-rse 1/040/0030
i.-rsen 1/006/0019
i.-rseniz 1/027/0189
i.-rsin 1/017/0037,
1/017/0038
i.-yemez 1/040/0033
i.-yen 1/019/0050,
1/041/0004
i.-yor+(istiyor) 1/023/0039
[=26]
iste-(2): Bir şeyin kendisine
verilmesini söylemek.
i.-di 1/042/0084
i.-din 1/011/0057
i.-r 1/042/0074
[=3]
iste-(3): Gerek olmak.
i.-mez 1/016/0085
i.-r 1/010/0048, 1/010/0049,
1/013/0005, 1/026/0079
[=5]
iste-(4): Görmek arzuladığını
bildirmek.
i.-rim 1/009/0112
[=1]
istememez ol-: *br. f.* Arzulamaz hâle
gelmek.
i.-dum 1/007/0050
[=1]
isten-: Arzu edilmek.
i.-iyor 1/022/0125
[=1]
isterse: İş üzerinde bir kimseyi
serbest bırakmayı anlatan
bir söz, varsın.
i. 1/017/0043, 1/028/0065,
1/041/0019
[=3]
istibdâd: *i.* Uyruklarına hiçbir hak
ve özgürlük tanımayan
sınırsız monarşi,
despotluk, despotizm.
i. 1/020/b, 1/023/0033
i.+a 1/019/0089, 1/023/0034
[=4]
isti‘câl: *i.* İvedilik, acele etmek.
i. 1/040/0046
[=1]
isti‘dâd: *i.* Yetenek, kabiliyet.
i. 1/023/0036
i.+ı+(1)+nın+(2) 1/020/0010
[=2]
istiğfâr: *i.* Allah’tan suçlarını
bağışlamasını dileme.
i. 1/027/0239
[=1]
istiğrâk: *i.* Dalma, içine gömülme.

- i. 1/002/0035, 1/039/b
[=2]
istihzâ eyle-: *br. f.* Alay etmek,
alaya almak.
i.-r 1/038/0086
[=1]
istikbâl: *i.* Gelecek.
i. 1/018/0018, 1/019/0089,
1/021/0015, 1/030/0007,
1/040/0047, 1/041/0006
i.+edir 1/017/0033
[=7]
istikbâl-i dûra-dûr: *sf.t.* Uzun
uzadıya gelecek.
i. 1/017/0032
[=1]
istikrâr bul-: *d.* Yerleşmek.
i.-maksızın 1/002/0004
[=1]
isti'mâl et-: *br. f.* Kullanmak.
i.-enler+(isti'mâl edenler)
1/041/0018
[=1]
istimdâd et-: *br. f.* Yardıma
çağırarak, yardım istemek.
i.-er+(istimdâd eder)
1/010/0008
i.-ti 1/042/0083
[=2]
istirâhat: *i.* Dinlenme, rahat etme.
i.+i 1/006/0004
[=1]
'isyân: *i.* Bir düzene veya emre
boyun eğmeme, uymama,
itaat etmeme.
i.+dır 1/013/0068,
1/041/0025
[=2]
iş+(1): *i.* Bir sonuç elde etmek,
her hangi bir şey ortaya
koymak için yapılan
etkinlik, çalışma.
i. 1/013/0038, 1/027/0213,
1/028/0092
i.+e 1/027/0195
[=4]
iş+(2): *i.* Her hangi bir yere düzen
verici, günlük yaşayışı
sağlayıcı her türlü çalışma.
i. 1/041/0007
i.+i 1/022/0069, 1/022/0073
i.+in 1/005/0035,
1/016/0068
i.+ler 1/041/0009
i.+lerim 1/005/0061
i.+tesin 1/009/0053
i.+teyim 1/009/0054
[=9]
iş+(3): *i.* Geçim sağlamak için her
hangi br alanda yapılan
çalışma, meslek.
i. 1/016/0102
i.+te 1/013/0003
[=2]
iş+(4): *i.* Gizli sebep veya maksat.
i. 1/022/0019, 1/027/0184
i.+in 1/016/0093
[=3]
iş+(5): *i.* Sorun, konu, mesele.
i. 1/027/0073,
i.+i 1/009/0139
i.+in 1/003/0014,
1/027/0158
[=4]
iş+(6): *i.* Birinden istenen hizmet
veya birine verilen vazife.
i.+ini 1/005/0031
[=1]
iş+(7): *i.* İşlem.
i.+imi 1/007/0009

- [=1]
 ‘iş: *i.* Yaşayış, yaşama.
i.+in 1/008/0062
 [=1]
 işâret: *i.* Belirti, gösterge, alamet, tabela, levha.
i. 1/027/0101
 [=1]
 iş gör-: *d.* Çalışmak.
i.-meyecek 1/028/0103
 [=1]
 iş güç: *br. i.* Yapacak belli bir şey, vazife, meşguliyet.
i. 1/009/0081
 [=1]
 işi bit-: *d.* Çok kötü bir duruma düşmek
b.-mişti 1/028/0028
 [=1]
 işi ...-a kal-: *d.* [Sorunları düzeltmek için görülen son çare olmak].
i.-mıışsa+(işimiz ...a kalmıışsa) 1/027/0165
 [=1]
 işin yoksa: *d.* Başka şekilde olmuyormuş gibi.
i. 1/009/0083
 [=1]
 işit-(1): Duymak, kulakla algılamak.
i.-me 1/022/0074
i.-medin 1/022/0109
i.-mek 1/008/0004
i.-tim 1/018/0036
 [=4]
 işit-(2): Haber almak.
i.-medin 1/009/0130
 [=1]
 işle-: Çalışmak.
i.-r 1/027/0196, 1/028/0015
i.-rken 1/005/0053
 [=3]
 işrâk: *i.* 1. Doğmak. 2. Parlatma, ışıklandırma..
i.+ı 1/017/0022
 [=1]
 işrâk et-: *br. f.* Aydınlatmak, ışıklandırmak.
i.-en+(işrâk eden) 1/014/0052
 [=1]
 işte: *e.* Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz, aha, ahacık.
i. 1/002/0050, 1/002/0091, 1/004/0122, 1/006/0033, 1/008/0047, 1/009/0062, 1/014/0151, 1/015/0002, 1/015/0023, 1/016/0054, 1/016/0103, 1/018/0048, 1/019/0029, 1/019/0038, 1/019/0090, 1/020/0105, 1/020/0115, 1/020/0125, 1/020/0185, 1/022/0040, 1/022/0084, 1/022/0183, 1/027/0067, 1/027/0097, 1/027/0107, 1/027/0139, 1/028/0083, 1/028/0145, 1/028/0156, 1/040/0029, 1/041/0036, 1/042/0027, 1/042/0044, 1/044/0002
 [=34]
 iştiḥâr: *i.* Ün salma, tanınma.
i.+a 1/014/0001
 [=1]
 iş yap-: *d.* Çalışmak.
i.-amaz 1/016/0099
 [=1]

- it: *i.* Köpek.
i. 1/027/0167
[=1]
'itâb eyle-: *br. f.* Paylamak, azarlamak.
i.-mek 1/041/0042
[=1]
i'tilâ: *i.* Yücelme.
i.+ya 1/014/0129
[=1]
i'tirâf: *i.* Başkaları tarafından bilinmesi sakıncalı görülen bir gerçeği saklamaktan vazgeçip açıklamak, söylemek, bildirmek.
i. 1/041/0045, 1/044/b
[=2]
i'tirâf-ı cehl: *i.t.* Bilgisizliğin açıklanması.
i. 1/041/0041
[=1]
'iyân: *i.* Aşıkâr.
i.+dır 1/011/0004
[=1]
'iyân ol-: *br. f.* Belirmek, görünür hâle gelmek.
i.-an 1/014/0143
i.-ur 1/014/0080
i.-du 1/010/0085,
1/022/0009
[=4]
iyi+(1): *i.* İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, *kötü* karşıtı.
i. 1/016/0096, 1/038/0013
i.+dir 1/003/0045,
1/016/0084, 1/020/0048
[=6]
iyi+(2): *zf.* İstenilen, beğenilen, yerinde, yararlı, uygun biçimde.
i. 1/003/0047, 1/022/0127,
1/027/0180
[=3]
iyi ammâ: Bir görüşe karşıt bir düşünceyi söylerken kullanılan bir söz.
i. 1/016/0058
[=1]
iyice: *zf.* Çok, gereği gibi.
i. 1/016/0108, 1/009/0139
[=2]
iyiden iyi: *zf.* Adamakıllı, çok iyi, gereği gibi.
i. 1/010/0088, 1/042/0062
[=2]
iyi kaç-: *d.* Yerinde olmak.
i.-maz 1/028/0045
[=1]
iyi ol-(1): *br. f.* Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.
i.-mak 1/013/0026
[=1]
iyi ol-(2): *br. f.* Yerinde, uygun bir davranışta bulunmak.
i.-maz 1/028/0111
[=1]
iz: *i.* Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare.
i.+i 1/027/0044
[=1]
'izâm: *i.* Kemikler.
i.+ı 1/019/0014
i.+ını 1/019/0034
[=2]
iz'ânsız: *i.* Anlayışsız, düşüncesiz.

- i. 1/028/0084
[=1]
izmihlâl: *i.* Yıkılma, çökme.
i. 1/019/0090
[=1]
‘izzet: *i.* Büyüklük, yücelik, ululuk.
i. 1/010/0015
[=1]
jale-i nûr: *i.t.* Işık nemi, çiği, kırağısı.
j. 1/014/0044
[=1]
Japonya: *ö.i.* Takım adalardan oluşan, Japon halkının yaşadığı uzak doğu ülkesi.
j.+dan+(Caponya’dan)
1/011/0044
[=1]
kab: *i.* Tencere, tava, sahan vb. mutfak eşyası.
k. 1/022/0162
k.+ın 1/022/0160
[=2]
kabâhat: *i.* Suç, kusur.
k. 1/009/0108, 1/016/0067
[=2]
kabâil: *i.* Boylar, insan toplulukları, kabileler.
k. 1/026/0051
[=1]
kabar-: Şişmek, genişlemek, büyümek.
k.-an 1/016/0038
k.-dı 1/038/0095
[=2]
kâ‘be-i ulyâ-yı dîn: Allah inancının, yüce, tapınağı.
k.+i 1/019/0074
[=1]
kabına sığmama-: *d.* Duygularına engel olamayıp taşkın davranışlarda bulunmak.
k.+(kabına sığmıyor)
1/021/0012
[=1]
kâbil: *i.* Olabilir, mümkün.
k. 1/006/0030, 1/026/0074, 1/027/0123, 1/027/0224
[=4]
kabîle: *i.* Boy, insan topluluğu.
k. 1/026/0025
[=1]
kâbil ol-: *br. f.* Olabilir, mümkün hâle gelmek.
k.-amaz 1/004/0035
[=1]
kabr: *i.* Mezar.
k.+e 1/019/0023
[=1]
kabr-i millet: *i.t.* Halkın mezarı.
k.+i 1/019/0010
[=1]
kabristân: *i.* Mezarlık.
k.+a 1/019/0060, 1/019/0061
k.+ın 1/010/0001
[=3]
kabûl et-+(1): *br. f.* Bir şeye razı olmak.
k.-er+(kabûl eder)
1/026/0019
[=1]
kabûl et-+(2): *br. f.* Yanına, katına almak.
k.-ti 1/028/0007
[=1]
kabûl eyle-: *br. f.* Bir şeye razı olmak.
k.-mişti 1/022/0071

[=1]
kabûl olun-: *br. f.* Uygun bulmak,
bir şeye razı olmak,.
k.-mayacak 1/042/0011

[=1]
kâbûs: *i.* 1. Sıkıntı ve korkulu düş,
karabasan. 2. Acı, sıkıntı,
korku veren.
k.+un 1/020/0027

[=1]
kâbûs-i hûnî: Kanlı karabasan,
acı, sıkıntı, korku veren.
k. 1/020/0021

[=1]
kaç: *sf.* Her hangi bir şeyin
niceliğini sormak için
kullanılan soru sıfatı.
k. 1/016/0042

[=1]
kaç-(1): Bulunduğu yerden
aceleyle, gizlice veya
dikkati çekmeden
ayrılmak, savuşmak,
sıvışmak.
k. 1/020/0083
k.-ar 1/002/0004,
1/017/0020
k.-arım 1/028/0134
k.-tı 1/042/0039

[=5]
kaç-(2): İmtina etmek,
kaçınmak.
k.-malı 1/003/0008
[=1]

kaçıncı: *sf.* Her hangi bir şeyin
sırasını sormak için
kullanılan soru sıfatı.
k. 1/009/0067, 1/013/0040
[=2]

kaçır-: Firar etmesini sağlamak
veya firar etmesine imkân
yaratmak.
k.-mış 1/027/0105

[=1]
kaçış-: Hep birden koşarak çeşitli
yönlere dağılmak.
k.-tı 1/020/0088
[=1]

kadar+(1): *e.* Bir işin bir durumun
sona erdiği zamanı veya
yeri gösterir, dek, değin.
k. 1/002/0089, 1/004/0009,
1/008/0011, 1/011/0037,
1/012/0006, 1/020/0171,
1/020/0185, 1/021/0029,
1/024/0038, 1/028/0074,
1/028/0080, 1/028/0096,
1/042/0016
[=15]

kadar+(2): *e.* Büyüklüğünde,
genişliğinde.
k. 1/004/0004, 1/005/0018,
1/005/0037, 1/007/0013,
1/020/0069, 1/020/0119,
1/021/0017, 1/027/0065,
1/027/0090
k.+dım 1/002/0047
[=10]

kadar+(3): *e.* Ölçüsünde,
derecesinde.
k. 1/013/0052, 1/014/0036,
1/014/0092, 1/018/0001,
1/022/0026, 1/023/0019,
1/040/0013
[=7]

kadeh+(1): İçki içmeye yarayan
ayaklı bardak.
k. 1/009/0033
[=1]

kadeh+(2): Bardağın alabileceği
miktarla olan.

k. 1/009/0067

[=1]

kader: *i.* Yazgı.

k.+in 1/005/0096

[=1]

kadın: *i.* Erişkin dişi insan, bayan,
erkek veya *adam* karşıtı.

k. 1/005/0023, 1/007/0026,

1/007/0046, 1/009/0072,

1/009/0074, 1/009/0113,

1/009/0126, 1/009/0131,

1/009/0134, 1/009/0143,

1/013/0059, 1/016/0070,

1/020/0092, 1/020/0104,

1/020/0109, 1/020/0134,

1/020/0155, 1/020/0157,

1/020/0162, 1/020/0169,

1/022/0036, 1/022/0044,

1/022/0078, 1/022/0109,

1/022/0151, 1/022/0166,

1/022/0181, 1/027/0110,

1/028/0031, 1/028/0052,

1/028/0098

k.+a 1/010/0087

k.+ı 1/038/0048

k.+ın 1/011/0086

k.+la 1/010/0098

k.+lar 1/013/0060,

1/028/0144, 1/038/0024

k.+lara 1/009/0097

[=39]

Kâdî: *ö.i.* Kâdî Beyzâvî (öl. 1291)
tefsir âlimi.

k.+ler+(2) 1/019/0080

[=1]

kadîd: *i.* İskelet, güneşte
kurutulmuş et.

k. 1/026/0006

[=1]

kadîd-i mehîb: *sf.t.* Heybetli
iskelet.

k.+i 1/014/0038

[=1]

kadr: *i.* Değer, kıymet, itibar.

k.+i 1/011/0022

k.+in 1/017/0064

[=2]

kafa: *i.* İnsan başı, ser.

k. 1/003/0032, 1/020/0113

k.+m 1/028/0027

[=3]

kafası kız-: *d.* Öfkelenmek.

k.+(kızmaz mı kafam)

1/028/0075

[=1]

kafası kızış-: *d.* Sarhoş olmak.

k.-mıştı+(kafalar kızışmıştı)

1/009/0069

[=1]

kafes gibi kal-: *d.* Zayıf, kuru
veya delik deşik hâle
gelmek.

k.-mı 1/042/0041

[=1]

kâfi: *i.* Yeterli, yetecek ölçüde
olan.

k. 1/027/0117

[=1]

kâfile: *i.* Birlikte yolculuk eden
topluluk, konvoy.

k. 1/006/0007, 1/015/0003,
1/040/0021

k.+si 1/038/0064

[=4]

kâğıt: *i.* Bir yüzünde sayılar veya
resimler bulunan, çeşitli
oyunlar oynamaya yarayan
kart, iskambil kartı.

- k. 1/027/0121
[=1]
kâh: *zf.* Bazen, kimi vakit, bazı bazı, gâh.
k. 1/016/0026, 1/016/0027, 1/016/0028, 1/016/0029
[=4]
kahr: *i.* Yok etme, ezme, perişan etme, mahvetme.
k.+ın 1/004/0083
[=1]
kahraman: *sf.* Tehlike durumlarda veya savaşta yararlık gösteren kimse, alp, yiğit.
k. 1/020/0025, 1/027/0046
[=2]
kahret-(1): *br. f.* Ezmek, perişan etmek.
k.-sin 1/022/0061
[=1]
kahret-(2): *br. f.* İlenmek, beddua etmek.
k.-ip 1/027/0032
[=1]
kahve+(1): *i.* Sıcak iklimlerde yetişen, kök boyasığıllardan bir ağacın meyvesinin çekirdeğinin kavrulup çekilmesiyle oluşan tozla hazırlanan içecek.
k.+ler 1/028/0010
[=1]
kahve+(2): *i.* Çay, kahve, ıhlamur, nargile, bira içilen, hafif yiyecekler bulunduran tavla, domino, bilardo, kağıt. vb. oynanan yer, kahvehane, kıraathane.
k. 1/027/0067
- k.+de 1/027/0066,
1/028/0040
k.+ler 1/027/0051
k.+ye 1/028/0016
[=5]
Kahve+(3): *i.* Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ının on yedinci şiiiri olan Mahalle Kahvesi.
k. 1/044/0003
[=1]
kahveci: *i.* Kahve işleten veya kahve pişirip satan kimse.
k. 1/027/0095
[=1]
kahvehâne: *br. i.* Çay, kahve, ıhlamur, nargile, bira içilen, hafif yiyecekler bulunduran tavla, domino, bilardo, kağıt. vb. oynanan yer, kahve, kıraathane.
k.+ler 1/027/0039
[=1]
kâil: *i.* Rız olmuştur.
k.+im 1/024/0036
[=1]
kâinât: *i.* 1. Evren. 2. Dünya.
k. 1/014/0008, 1/025/0046
[=2]
kâinât-ı hamûş: *sf.t.* Sessiz dünya, ortam.
k. 1/010/0069
[=1]
kâinât-ı huzû': *sf.t.* Huşulu, kendini kaybetmiş âlem, ortam.
k.+u 1/002/0076
[=1]

kâinât-ı huzûr: *i.t.* Rahatlık dünyası.

k.+un 1/010/0042

[=1]

kâinât-ı sürûr: *i.t.* Sevinç yeri, mutluluk dünyası.

k.+un 1/011/0069

[=1]

kâinât-ı sefâlet: *i.t.* Yoksulluk dünyası.

k.+te 1/018/0022

[=1]

kâim: *i.* Ayakta duran, var olan.

k. 1/008/0053

[=1]

kal-(1): Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek.

k.-an 1/041/0009

k.-dı 1/014/0097,

1/020/0162, 1/025/0003,

1/026/0049, 1/027/0216,

1/028/0027, 1/041/0040

k.-dığım 1/025/0057

k.-ır 1/004/0134,

1/006/0016, 1/031/0001

k.-madı 1/027/0215

k.-mayınca 1/012/0061

k.-mış 1/006/0006,

1/024/0004, 1/027/0042

[=17]

kal-(2): Konaklamak, konmak.

k. 1/003/0098

k.-ınız 1/016/0010

k.-ırım 1/016/0008

k.-san 1/017/0023

[=4]

kal-(3): Hayatını sürdürmek, yaşamak.

k.-an 1/038/0079

[=1]

kal-(4): Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak.

k.-mamış 1/019/0041

k.-madı 1/002/0073

[=2]

kal-(5): Miras olarak geçmek.

k.-an 1/005/0093

[=1]

kal-(6): Kıyaslama yapılırken bir şeyin her hangi bir biçimde olduğu değerlendirilmek.

k.-ır 1/027/0129

[=1]

kal-(7): Oyalanmak, vakit geçirmek.

k.-dın 1/016/0066

[=1]

kal-(8): Yapamamak.

k.-sın 1/014/0102

[=1]

kalb: *i.* Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. yürekte oluşan duyguların kaynağı, gönül.

k. 1/027/0061

k.+de 1/011/0016

k.+dir 1/002/0017

k.+e 1/011/0010

k.+i 1/010/0003

k.+imde 1/007/0049,

1/012/0014

k.+ime 1/016/0049

k.+imin 1/001/0008

k.+in 1/017/0006,

1/022/0121, 1/023/0002

k.+inde 1/004/0104,

1/020/0003

- k.+i+(1)+nin+(2)
1/027/0011
[=15]
- kalb-i âhenîn: *sf.t.* Demirden gönül.
k. 1/010/0049
[=1]
- kalb-i cûşâ-cûş-i âşık: *i.t.* Sevenin, tutkun kişinin taşkın, coşkun gönlü.
k.+tır 1/002/0017
[=1]
- kalb-i fezâ: *i.t.* Göğün gönlü.
k.+ya 1/024/0055
[=1]
- kalb-i hâmûş: *sf.t.* Sessiz gönül.
k.+unda 1/023/0014
[=1]
- kalb-i ketûm: *sf.t.* Sır saklayan gönül.
k.+unda 1/036/0001
[=1]
- kalb-i mehcûr: *sf.t.* Unutulmuş gönül.
k.+um 1/014/0060
[=1]
- kalb-i meserret: *sf.t.* Sevinç dolu gönül.
k. 1/011/0015
[=1]
- kalb-i muvahhid: *sf.t.* Allah'ın birliğine inanan gönül.
k. 1/004/0129
[=1]
- kalb-i nûrânî: *sf.t.* İlâhi gücün gönderdiği ışıkla dolu gönül.
k.+sidir 1/002/0016
[=1]
- kalb-i rahîm: *sf.t.* Merhametli, acıyan gönül.
k. 1/014/0101
[=1]
- kalb-i rahmeti sızlat-: *d.* Merhametli, başıslayan gönlü acıtmak, çok üzme.
k.-tı 1/002/0081
[=1]
- kaldır-+(1): Uyandırmak.
k.-dı 1/023/0049
[=1]
- kaldır-+(2): Yukarı doğru hareket ettirmek.
k.-ınca 1/002/0084
[=1]
- kaldırım: *i.* Sokaklarda, caddelerde yayaların yürümesi için yapılmış yüksekçe yer, yaya kaldırımı.
k.+ın 1/016/0014
[=1]
- kaldırıp at-: *d.* Fırlatmak, savurmak.
k.-ıp 1/019/0065
[=1]
- kalfa: *i.* İptidailerde, ilkokullarda hoca yardımcısı.
k. 1/009/0102
k.+mız 1/027/0225
[=2]
- kalıver-: *br. f.* Konaklamak.
k. 1/022/0177
[=1]
- kalk-+(1): Oturma durumundan dik duruma gelmek.
k. 1/021/0022

- k.-ar 1/012/0056,
1/012/0063
k.-ıp 1/028/0034
[=4]
kalk-+(2): Gitmek üzere yerinden ayrılmak.
k.-alım 1/022/0169
k.-arak 1/002/0066
k.-ın 1/026/0012,
1/026/0012
[=4]
kalk-+(3): Uçmak, havalanmak.
k.-ar 1/004/0014
[=1]
kalk-+(4): Uyanarak yataktan ayrılmak.
k. 1/006/0010
[=1]
kalkın-: Durumu düzelmek, aşamalı bir biçimde gelişmek.
k.-ması 1/003/0011
[=1]
kalpaklı: *sf.* Kesik koni biçiminde deri, kürk veya kumaştan yapılmış başlığı olan.
k. 1/020/0113
[=1]
kaltaban: *i.* 1. Namussuz. 2. Şarlatan.
k.+lar+(1)+a 1/027/0165
[=1]
kaltak: *i.* İffetsiz, namussuz kadın.
k.+ı+(kaltağı) 1/020/0156
[=1]
kamçı: *i.* Bir ucuna ip, deri vb. bağlı vurma, dövme aracı.
k. 1/020/0126, 1/027/0112
[=2]
kamçıla-: Yağmur hızla çarpmak.
k.-yor+(kamçılıyor)
1/018/0046
[=1]
kamer: *i.* Ay.
k.+de 1/025/0038
[=1]
kamış: *i.* Buğdaygillerden, sulak ve nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitki.
k. 1/018/0002
[=1]
kâmilen: *zf.* Büsbütün, toptan, hep birden.
k. 1/022/0180
[=1]
kan: *i.* Atardamarlar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelere özümleme, yadımlama vazifelerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı.
k. 1/019/0063, 1/027/0036
[=2]
kanâ‘at: *i.* İnanç, düşünce.
k.+ler+(1) 1/038/0077
[=1]
kana boyan-: *d.* Kan içinde kalmak.
k.-dı 1/040/0001
[=1]
kanal: *i.* Bazı bölgeleri sulamak, kurutmak amacıyla insan eliyle açılmış su yolu.
k.+ların 1/027/0044
[=1]
kan al-: *d.* Damardaki sıvıyı elle veya başka bir araçla

- tutarak bulunduğu yerden ayırmak veya akıtmak.
k.-mak 1/027/0093
[=1]
kandîl: *i.* İçinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı.
k. 1/005/0007, 1/027/0101
[=2]
kandîl-i târ: *sf.t.* Karanlık aydınlatıcı.
k.+ından 1/009/0008
[=1]
kan dök-: *d.* Ölüme yol açmak, cana kıymak.
k.-ünce 1/022/0119
[=1]
kâni': *i.* Kanmış, inanmış.
k.+sin 1/017/0052
[=1]
kanlı+(1): *i.* Kan dökülmesine sebep olan.
k. 1/027/0013
[=7]
kanlı+(2): *sf.* Kan bulaşmış.
k. 1/004/0102, 1/019/0001, 1/019/0003, 1/019/0008, 1/028/0138, 1/040/0042
[=6]
kanlı canlı: *sf.* Sağlıklı, sapasağlam, vücut sağlığı yüzünden belli olan.
c. 1/042/0044
[=1]
kan rengi: *i.* Kırmızı.
k. 1/029/0016
[=1]
kantar: *i.* Kırk dört okka veya 56,452 kilogram
- ağırlığında bir ağırlık ve sığa birimi.
k. 1/011/0053
[=1]
kânûn-i fitrat: *i.t.* Yaradılışın kuralı.
k.+tir 1/041/0012
[=1]
kapa-(1): Yummak.
k.-r 1/042/0025
[=1]
kapa-(2): Bir şey üzerinde konuşmayı bırakmak, üzerinde durmamak.
k. 1/028/0107
[=1]
kapak
k.+ta 1/027/0136
[=1]
kapalı: *i.* Açılmamış, örtülü, mestur, *açık* karşıtı.
k. 1/020/0123
[=1]
kapan-(1): Açık olmayan, örtülü, mestur duruma gelmek.
k.-dı 1/007/0036, 1/042/0027
k.-miş 1/026/0005
[=3]
kapan-(2): Dışarı ile ilişkisini kesmek.
k.-ır 1/042/0022
[=1]
kapan-(3): Çalışamaz etkinliğini sürdüremez duruma gelmek.
k.-dı 1/026/0049
k.-mamalı 1/027/0012
k.-sın 1/027/0013
[=3]

kapı+(1): *i.* Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı.

k.+nın+(2) 1/003/0020,
1/038/0003
[=2]

kapı+(2): *i.* Bir yere girip çıkarken geçilen duvar veya bölme açıklığı üzerinde açılıp kapanan kanat.

k. 1/016/0058, 1/027/0068,
1/028/0013
k.+nın+(2) 1/016/0056
k.+yı 1/022/0033
[=5]

kapı ağzı: *br. i.* Kapının hemen yanı.

a.+ına+(kapının ağzına)
1/009/0071
[=1]

kapkara: *i.* Her yanı kara, kömür gibi siyah, siyah.

k. 1/027/0079
[=1]

kaput: *i.* İskambilde hiç el vermeden yenme.

k. 1/027/0139
[=1]

kar: *i.* Havada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağın su buharı.

k. 1/021/0002
k.+lar 1/008/0020
[=2]

ka'r: *i.* Derinlik.

k.+ında 1/010/0026
[=1]

kâr+(1): *i.* Alışveriş işlerinin sağladığı para kazancı.

k. 1/008/0048

[=1]

kâr+(2): *i.* İş.

k. 1/009/0011
[=1]

kara: *sf.* En koyu renk, siyah, *ak*, *beyaz* karşıtı renkte olan.

k. 1/027/0081
[=1]

karanlık+(1): *i.* Işığı olmayan, tamamı veya bir parçası ışıktan yoksun olan yer.

k.+lara 1/004/0125
k.+larda 1/017/0021
[=2]

karanlık+(2): *sf.* Işığı olmayan, tamamı veya bir parçası ışıktan yoksun olan.

k. 1/009/0027, 1/015/0038,
1/022/0004
[=3]

karanlık+(3): *i.* Gereğince anlaşılıp bilinmeyen, ne olacağı, sonu belli olmayan durum.

k. 1/019/0090
[=1]

karanlık+(4): *i.* Karışık.

k. 1/018/0018
[=1]

karanlık+(5): *sf.* Gereğince anlaşılıp bilinmeyen, ne olacağı, sonu belli olmayan durum.

k. 1/018/0018
[=1]

karanlık ol-: *br. f.* Işığı olmayan, tamamı ışıktan yoksun olan hâle gelmek.

k.-du 1/039/0008

- [=1]
karâr: *i.* Değişmeyen, düzenli
durum, düzenlilik,
değişmez olma.
k.+ım 1/014/0153
k.+ın 1/024/0024
[=2]
karâr et-: *br. f.* Durmak.
k.-ti 1/014/0088
[=1]
karâr eyle-: *br. f.* Durmak.
k.-mekte 1/014/0035
k.-r 1/017/0048
[=]
karârgâh: *i.* Durulan veya kalınan
yer.
k.+ı 1/025/0048
k.+ın 1/012/0011
[=1]
kara toprak: *br. i.* Mezar.
k.+lara 1/004/0090
[=1]
karaya çık-: *d.* Deniz, göl vb.nden
toprağa ulaşmak, karaya
ayak basmak.
k.-miş 1/029/0013
[=1]
kârbân: *i.* Toplu olarak birbiri
ardınca giden yük hayvanı
katarı veya insanlar,
konvoy, kervan.
k. 1/006/0001, 1/006/0010,
1/006/0034, 1/038/0088
k.+ın+(2) 1/006/0049
[=5]
kârbân-ı âtî: *i.t.* Geleceğin
kafilesi.
k.+nin+(2) 1/040/0045
[=1]
kârbân-ı ecdâd: *i.t.* Atalar kafilesi.
k.+ın 1/010/0079
[=1]
kârbân-ı şebâb: *i.t.* Gençlik
kafilesi.
k. 1/040/0030
[=1]
kardeş+(1): *i.* Aynı anne babadan
doğmuş veya anne
babalaından biri aynı olan
birbirine göre adı.
k. 1/021/0016, 1/021/0042
k.+im 1/003/0084,
1/038/0025
k.+imi 1/002/0051
k.+in 1/013/0027,
1/022/0053
k.+ini 1/005/0030,
1/005/0048
k.+lerim 1/038/0080
[=10]
kardeş+(2): *i.* Aralarında çok
değer verilen ortak bir
değer bulunanlardan her
biri.
k.+im 1/020/0001,
1/027/0001, 1/028/0001
[=3]
kardeş+(3): *ün.* Adı bilinmeyen
kimselere söylenen bir
seslenme sözü.
k.+im 1/003/0087
[=1]
kâr et-: *br. f.* Yarar sağlamak, etki
etmek.
k.-ecek+(kâr edecek)
1/013/0037
[=1]
karha: *i.* Ülser, içte oluşan yara.
k. 1/027/0019
[=1]

karı+(1): *i.* Bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, refika, zevce.

k. 1/027/0249, 1/028/0036,
1/028/0093, 1/028/0103,
1/028/0130

k.+m 1/009/0132,
1/028/0055

k.+n+(1) 1/027/0058,
1/027/0062, 1/028/0101
[=10]

karı+(2): *i.* Kadın.

k. 1/016/0036, 1/022/0115,
1/027/0178

k.+lar+(1) 1/028/0147
[=4]

karın: *i.* Bazı şeylerde şiş ve içi boş bölüm.

k.+ı+(1)+(karnı) 1/016/0086
[=1]

karış-+(1): Açıklığını yitirmek, anlaşılması güçleşmek.

k.-mayıp 1/018/0011

k.-mıştı 1/009/0070
[=2]

karış-+(2): İlgilenmek, el atmak.

k.-madık 1/014/0071

k.-mayız 1/014/0070
[=2]

karış-+(3): Müdahale etmek.

k.-masan 1/027/0158

k.-mıyorken 1/027/0195
[=2]

karıştırıp dur-: *br. f.* Yemeği dibinin tutmaması için kaşıkla sürekli altüst etmek.

k.-uyorken 1/022/0038
[=1]

ka‘r-ı zalâm: *i.t.* Karanlığın derinliği.

k.+ına 1/019/0031
[=1]

kâri: *i.* Okuyucu, okur.

k. 1/001/0001
[=1]

kâriîn-i kirâm: *sf.t.* Büyük okuyucular.

k. 1/014/0001
[=1]

karîn ol-: *br. f.* Yakın hâle gelmek.

k.-ur 1/025/0005
[=1]

karşı+(1): *i.* Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi, yamaç.

k.+da 1/010/0053

k.+dan 1/016/0050,
1/020/0166, 1/022/0015,
1/027/0234, 1/042/0088

k.+mda 1/002/0072,
1/012/0068, 1/015/0015,
1/015/0022, 1/016/0054,
1/020/0055, 1/020/0171,
1/024/0026, 1/028/0138

k.+mızda 1/014/0080

k.+n+(1)+da 1/001/0002,
1/017/0040, 1/017/0053

k.+sında 1/014/0037
[=20]

karşı+(2): *i.* Karşıt, zıt, muhalif.

k. 1/012/0058, 1/013/0068,
1/033/0012

[=3]

karşı+(3): *sf.* Bulunan yere göre önde, ileride olan.

k.+ki 1/005/0023,
1/020/0084, 1/023/0064

- [=3]
karşı+(4): *zf.* Karşılık olarak,
mukabil.
k. 1/011/0085, 1/018/0025,
1/024/0049, 1/041/0027
[=4]
karşı+(5): *zf.* -e doğru.
k. 1/022/0093, 1/042/0019
[=2]
karşı dur-: *d.* Direnmek,
dayanmak, engel olmak.
k.-ur+(karşısında durur)
1/027/0109, 1/040/0036
[=1]
karşı koy-: *d.* Boyun eğmemek.
k.-ar 1/027/0180
k.-mazdık 1/027/0185
k.-saydım 1/028/0028
[=3]
karşılar: *i.* İstanbul'un Avrupa
yakası.
k.+da 1/009/0094
[=1]
karşılaş-: Rastlaşmak, karşı
karşıya gelmek.
k.-ırken 1/005/0089
[=1]
karşısına dikil-: *d.* Birinin
karşısında durmak.
k.-di+(karşıma dikildi)
1/009/0026
[=1]
karye: *i.* Köy.
k.+de 1/026/0009
[=1]
kasvet ver-: *d.* Bunaltmak.
k.-iyor 1/016/0072
[=1]
kaşlı: *sf.* Her hangi bir nitelikle
kaşı olan.
- k. 1/011/0086
[=1]
kat: *i.* Üst üste konulmuş
şeylerden her biri, tabaka.
k.+ta 1/027/0092,
1/027/0094, 1/027/0102
[=1]
kat-: Bir şeyin içine, üstüne veya
yanına niceliğini
değiştirmek, niceliğini
artırmak için başka bir şey
eklemek.
k.-tı 1/022/0147
[=1]
katıl-: Bir topluluğa girmek,
iştirak etmek.
k.-dı 1/011/0096
[=1]
kat'î: *i.* Kesin.
k.+dir 1/041/0012
[=1]
kâtil: *i.* İnsan öldüren kimse, canî.
k. 1/016/0041
k.+deki 1/004/0056
k.+leri 1/004/0055
[=3]
kat kat: *zf.* Üst üste.
k. 1/027/0059
[=1]
katlan-: Hoş olmayan bir duruma,
güç şartlara dayanmak,
tahammül etmek.
k.-dı 1/003/0077
k.-sa 1/003/0078
[=2]
katlanıp dur-: *br. f.* Hoş olmayan
bir duruma, güç şartlara
sürekli dayanmak, sürekli
tahammül etmek.
k.-mak 1/040/0033

[=1]
kavâfil: *i.* Kafiler, takım takım,
sıra sıra olan şeyler.
k.+ini 1/002/0044
[=1]
kavanoz: *i.* Plastik, cam vb.
maddelerden yapılmış ağzı
geniş, çeşitli boylarda kap.
k. 1/027/0092
[=1]
kavla-: Kabarıp dökülmek,
soyulmak.
k.-miş 1/003/0030
[=1]
kavm: *i.* Aralarında töre, dil ve
kültür ortaklığı bulunan,
boy ve soy bakımından da
birbirine bağlı insan
topluluğu, budun.
k. 1/020/0019
k.+i 1/019/0050
k.+in 1/027/0017
[=3]
kavuş-: Ayrı kalınan, sevilen bir
kimseyle bir araya gelmek,
onu yeniden gömek.
k.-uruz 1/011/0084
[=1]
kayda gir-: *d.* Yapılması gereken
bir şeyin yapılmasının
yollarını aramak.
k.-erse 1/008/0007
[=1]
kayd-ı can-fersâ: *sf.t.* Ruh
yıpratan bağ.
k.+sının 1/023/0017
[=1]
kayd-ı ukde ber-ukde: *i.t.* Düğüm
üzerine düğüm bağı.
k. 1/010/0046

[=1]
kayd-i beden: *i.t.* Vücut bağı.
k.+de 1/024/0022
[=1]
kaymak gibi: *d.* Tadı güzel ve
yumuşak.
k.+(kaymak) 1/011/0055
[=1]
kayna-+(1): Bir sıvı, sıcaklığı belli
bir dereyi bulduğunda
buhar durumuna geçerek
fokurdamak.
k.-r 1/022/0051
[=2]
kayna-+(2): Fokurdamak,
hissedilmek.
k.-r 1/008/0019, 1/022/0051
[=2]
kaynat-: İçecek pişmesini
sağlamak.
k.-arak 1/016/0087
[=1]
kaz-: Her hangi bir araçla toprağı
açarak çukur oluşturmak.
k.-ıp 1/019/0010
[=1]
Kazak: *i.* Güney Rusya'da
yaşayan Slavlaşmış bir
topluluk ve bu topluluktan
olan kimse.
k. 1/019/0069
[=1]
kazan-: Edinmek, sahip olmak.
k.-dığı 1/019/0038
k.-mazsa 1/016/0097
[=2]
kazanç: *i.* Satılan bir mal, yapılan
bir iş veya harcanan bir
emek karşılığında elde
edilen para, getiri, temettü.

- k.+a+(kazanca) 1/027/0056
[=1]
kazık kadar: *sf.* Kocaman, çok uzun.
k. 1/020/0112
k.+(kazık) 1/020/0145
[=2]
kazma gibi: *d.* Büyük kocaman (diş).
k.+(kazma) 1/027/0100
[=1]
kebâb: *i.* Doğrudan doğruya ateşte susuz pişirilen et.
k.+ı 1/040/0003, 1/040/0004
[=2]
kebe: *i.* Kısa kepenek, çobanların omuzlarına aldığı dikişsiz, kolsuz, keçeden üstlük.
k. 1/016/0110
[=1]
kedd-i yemîn: *i.t.* El emeği.
k. 1/027/0047
[=1]
kefen: *i.* Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez, yakasız gömlek, yakasız mintan.
k. 1/010/0078, 1/019/0062
k.+le 1/019/0003
[=3]
kefen-ber-dûş: *sf.* Ölünün gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez omzunda olan.
k. 1/038/0079
[=1]
kehvâre-i dil: *i.t.* Gönül beşiği.
k.+de 1/012/0053
[=1]
kelâm: *i.* Söz.
k.+a 1/026/0029
- k.+ı 1/026/0033, 1/026/0094
[=3]
kellesi kızış-: *d.* Sarhoş olmak.
k.-mıştı+(kelleler kızışmıştı)
1/009/0069
[=1]
kemâl: *i.* En yüksek değer.
k.+e 1/025/0004
k.+i 1/033/0014
k.+inde 1/009/0018
k.+indir 1/014/0013
k.+ini 1/014/0091
[=5]
kemâl-i izzet: *i.t.* Ululuğun en yükseği.
k.+le 1/027/0057
[=1]
kemâl-i şiddet: *i.t.* Aşırılığın en yükseği.
k.+le 1/013/0073
[=1]
kemâl-i vecd: *i.t.* Kendinden geçmenin en yücesi.
k. 1/002/0038, 1/010/0090, 1/014/0083
[=3]
kemîne: *sf.* Hakir, değersiz.
k. 1/025/0009
[=1]
kemik: *i.* İnsanın ve omurgalı hayvanların çatisını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı.
k. 1/003/0039, 1/020/0113
k.+lerle 1/027/0098
[=3]
kemikli: *sf.* İnsanın ve omurgalı hayvanların çatisını oluşturan türlü biçimdeki sert organlara sahip olan.

k. 1/038/0094
[=1]
kenâr+(1): Bir şeyin, bir yerin
bitiş kısmı veya yakını,
kıyı, yaka.
k.+a 1/022/0145
k.+da 1/010/0056,
1/027/0082
k.+ından 1/009/0001
[=2]
kenâr+(2): *i.* Merkezden uzak
olan, kuytu, ıssız, تنها,
sapa yer.
k.+ı 1/005/0003
[=1]
kenâr-ı Dicle: *i.t.* Dicle nehrinin
kıyısı.
k.+de 1/022/0113
[=1]
kenâr-ı tesliyet: *i.t.* Teselli kıyısı.
k. 1/039/0014
[=1]
kendi+(1): *zm.* İyelik ekleri alarak
kişilerin öz varlığını
anlatmaya yarayan
dönüşlülük zamiri, zat.
k. 1/005/0048, 1/017/0001,
1/026/0089, 1/027/0023,
1/028/0055, 1/031/0002,
1/035/0001
k.+mi 1/016/0060
k.+n+(1)+e+(3) 1/003/0047,
1/027/0137
k.+ne+(3) 1/004/0044,
1/004/0080, 1/022/0108
k.+ni+(3) 1/009/0047,
1/013/0043
k.+sinden 1/021/0013
[=16]

kendi+(2): *zm.* Kişiler üzerinde
direnilerek durulduğunu
anlatan bir söz.
k.+si 1/028/0043
[=1]
kendi hâline bırak-: *d.*
İlgilenmemek,
karışmamak.
k.+(bırakın hâlime)
1/003/0076
k.+(kendisine bırak)
1/013/0065
[=1]
kendi kendine: *zf.* Yalnız, tek
başına.
k. 1/006/0016, 1/018/0037
[=1]
kendini at-: *d.* Vakit geçirmeden
hemen gitmek.
i.-tım 1/016/0060
[=1]
kendini helâk et-: *d.* Sıkıntı veya
üzüntüden perişan olmak.
k. 1/013/0028
[=1]
kerâmetçe: *sf.* Doğaüstü, şaşkınlık
uyandırıcı.
k. 1/028/0009
[=1]
Kerem: *ö.i.* Kerem ile Aslı
hikâyesinin kahramanı.
k.+in 1/027/0108
[=1]
kerem et-: Bağışta, iyilikte
bulunmak
k. 1/028/0161
[=1]
kerhen: *zf.* İstemeyerek, istemeye
istemeye, gönülsüz.
k. 1/042/0061

[=1]
 kerîm: *sf.* Eli açık, cömert.
 k. 1/022/0086
 [=1]
 Kerim: *ö.i.* Erkek adı.
 k.+i 1/027/0181
 [=1]
 kerpeten: *i.* Diş çekmekte
 kullanılan hareketli bir
 eksen çevresinde çapraz
 iki parçadan oluşmuş ve
 kıskaç biçimindeki araç.
 k.+ler 1/027/0094
 [=1]
 kes-+(1): Bıçak makas vb. bir
 araçla bir şeyi ikiye
 ayırmak, parçalamak,
 doğramak.
 k. 1/007/0019
 [=1]
 kes-+(2): Gidermek, son vermek.
 k.-er 1/003/0045
 [=1]
 kes-+(3): Son vermek, bitirmek.
 k. 1/018/0040
 k.-tiler 1/038/0005
 [=1]
 kesb-i irfân: *i.t.* Bilginin elde
 edilmesi, kazanılması.
 k.+a 1/041/0015
 [=1]
 kese: *i.* Cepte taşınan, içine para
 konulan kumaştan veya
 örgüden küçük torba.
 k. 1/028/0100
 k.+de 1/016/0115
 [=2]
 kesîf+(1): *sf.* Koyu.
 k. 1/002/0071, 1/018/0017
 [=2]

kesîf+(2): *sf.* Koyu, [kötü].
 k. 1/027/0026
 [=1]
 kesik kesik: *sf.* Kısa kısa.
 k. 1/005/0082
 [=1]
 kesil-+(1): Durmak, susmak, ses
 artık duyulmamak.
 k.-di 1/002/0088,
 1/020/0086, 1/020/0086
 [=3]
 kesil-+(2): Sona ermek.
 k.-di 1/022/0165,
 1/038/0053
 [=2]
 kestir-: Boğazlatmak, boğazından
 keserek öldürtmek.
 k.-di 1/028/0129
 [=1]
 keşke: *ün.* Dilek anlatan cümlelerin
 başına getirilerek *ne
 olurdu* anlamında özlem
 veya pişmanlık bildiren bir
 söz, bari, keşki.
 k. 1/013/0049, 1/016/0006
 [=2]
 keşkûl: *i.* Gezici bazı dervişlerin
 ve dilencilerin ellerinde
 tuttukları, Hindistan cevizi
 kabuğundan, metalden
 veya abanozdan yapılmış
 dilenci çanağı.
 k.+de 1/018/0041
 k.+e 1/018/0048
 k.+ü 1/018/0046
 k.+üne 1/018/0005
 [=4]
 ketebe: *i.* Diplama.
 k. 1/027/0219
 [=1]

ketibe-i masûme: *sf.t.* Suçsuz,
günahsız, temiz, saf kafilé.
k.+dir 1/040/0023

[=1]

ketm-i 'adem: *i.t.* Yokluk sırrını
saklayan.
k. 1/007/0036

[=1]

keyfi gel-: *d.* [İçinde bulunulan
duruma razı olmak].
k.-sin 1/020/0159

[=1]

keyfi iste-: *d.* [Nasıl bilirse öyle
yapmak, nasıl davranmak
arzu ederse öyle
davranmak].

k.-r+(keyfim ister)
1/028/0056

[=1]

keyfi kırıl-: *d.* Üzülmek.

k.-masın 1/042/0003

[=1]

keyfinize: *d.* Siz bilirsiniz
anlamında bir söz.

k. 1/027/0218

[=1]

keyfi yolunda ol-: *d.* [Neşesi,
mutluluğu bulunmak,
içinde bulunulan
durumdan memnun
olmak].

y.+(keyfi yolunda)
1/011/0049

y.+(keyfi yolundaydı)
1/042/0079

[=2]

kılıbık: *i.* Karısının baskısı altında
bulunan (erkek), *kazak*
karşısı.

k. 1/027/0249

[=1]

kılıklı: *sf.* Görünüşü benzeyen.

h. 1/009/0026

[=1]

kımıl-da-: Yerinde hafifçe
hareketlenmek.

k.-mıyor 1/013/0053

[=1]

kımıldanıp dur-: *br. f.* Sürekli
hafifçe hareket etmek.

k.-uyorken 1/009/0037

[=1]

kıpkızıl: *sf.* Çok parlak kırmızı.

k. 1/029/0009

[=1]

kır: *i.* Şehir ve kasabanın dışında
kalan çoğu boş ve geniş
yer.

k.+da 1/020/0122

[=1]

kır-(1): Vurarak veya ezerek
parçalamak.

k.-ar 1/042/0054,
1/042/0055

k.-arsa 1/042/0058

k.-dı 1/042/0036

k.-ma 1/005/0025

[=6]

kır-(2): Kâğıt oyununda almak.

k.- 1/027/0135

[=1]

kırık+(1): *sf.* Parçalara ayrılmış
olan.

k. 1/016/0012, 1/018/0007

[=2]

kırık+(2): Zarın altı yüzünden biri
üzerinde değil bir köşesi
üzerinde durması.

k. 1/027/0152, 1/027/0153,
1/027/0155

[=3]
 kırık dökük: *sf.* Eski, sağlam olmayan.
 k. 1/009/0032
 [=1]
 kırıl-: Vurarak veya ezerek parçalanmak.
 k.-madan 1/010/0047
 k.-mak 1/010/0048
 [=2]
 kırlangıç: *i.* Kırlangıçgillerden, geniş gagalı, çatal kuyruklu, ince uzun kanatlı, küçük göçebe kuş.
 k.+lar 1/027/0257
 [=1]
 kısıl-+(1): Sesi azaltmak, alçaltmak.
 k.-dı 1/020/0085,
 1/020/0180
 [=2]
 kısıl-+(2): Lamba vb.nin ışığını azaltmak.
 k.-dı 1/020/0084
 [=1]
 kısım: *i.* Talih, kader, şans.
 k.+i 1/007/0028
 [=1]
 kış: *i.* Kuzey yarım kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim.
 k. 1/016/0090, 1/028/0119
 [=2]
 kışın: *zf.* Kış mevsiminde, kış süresince.
 k.+ın 1/020/0033
 [=1]

kış uykusu: *br. i.* Durgunluk, hareketsizlik dönemi.
 k.+nda 1/027/0034
 [=1]
 kıy-: Acımayarak büyük bir kötülük etmek, zulmetmek.
 k.-ar 1/027/0007
 [=1]
 kıyâfet: *sf.* Dış görünüş.
 k.+ine 1/020/0154
 k.+ini 1/027/0008
 [=2]
 ... kıyâfeti al-: *d.* Her hangi bir şekle bürünmek, her hangi bir şey şekline girmek, görünüşünde olmak.
 k.-mış 1/013/0059
 [=1]
 kıyâfetli: *sf.* Her hangi bir görünüşte olan.
 k. 1/020/0142
 [=1]
 kıyak: *sf.* Benzerlerinden üstün olan, çok güzel, mükemmel.
 k. 1/027/0222
 [=1]
 kıyâm et-: *br. f.* Ayağa kalkmak.
 k.-ip+(kıyâm edip)
 1/007/0050
 k.-miş 1/002/0021
 [=2]
 kıyâmet-i kübrâ: *sf.t.* Büyük felaket, afet.
 k. 1/014/0028
 [=1]
 kıyâmet mi kopar: *d. ne olur, ne çıkar, ne önemi var*

- anlamlarında kullanılan bir söz.
k. 1/003/0078
[=1]
- kıyâm-ı ‘acz: *sf.t.* Çaresizlik içinde dirilme.
k.+ini 1/010/0082
[=1]
- kıyâm-ı haşr: *i.t.* Tek tanrılı dinlerin inanişına göre dünyanın sonu ve bütün ölülerin mahşerde toplanacağı zaman, kıyamet günü, mahşer günü.
k.+i 1/024/0006
[=1]
- kıyâs et-: *br. f.* Karşılaştırmak.
k.-erdem+(kıyâs ederdim) 1/014/0034
[=1]
- kıymet bil-: *d.* Öneminin, değerinin farkında olmak
k.+ini 1/028/0033
[=1]
- kıymetli: *sf.* Değerli.
k. 1/038/0081
[=1]
- kız+(1): *i.* Dişi çocuk.
k. 1/011/0087, 1/011/0095, 1/013/0041, 1/021/0002, 1/038/0038, 1/042/0015, 1/042/0021, 1/042/0030, 1/042/0061
k.+a 1/038/0034, 1/042/0092
k.+da 1/027/0107
k.+dan 1/013/0073
k.+ı 1/009/0096
- k.+ın 1/005/0067, 1/009/0095, 1/042/0083, 1/042/0086
k.+ını 1/028/0077
k.+ıyla 1/013/0063
k.+ların 1/011/0096, 1/042/0003
[=22]
- kız+(2): *ün.* Dişi cinsten birine daha yaşlı biri tarafından kullanılan bir seslenme sözü.
k. 1/016/0007, 1/021/0020, 1/042/0038, 1/042/0051, 1/042/0068, 1/042/0078
k.+ım 1/007/0020, 1/011/0078, 1/028/0035, 1/028/0110, 1/042/0053
[=11]
- kız-: Öfkelenmek, sinirlenmek.
k.-arım 1/028/0054
k.-ıp 1/038/0029
[=2]
- kızcağız: *i.* Kendisine karşı acıma ve şefkat duyulan dişi çocuk.
k.+la 1/002/0060
[=1]
- Kızılbaş: *br. i.* Şii mezhebinin bir kolundan olan (kimse).
k.+la 1/028/0086
[=1]
- ki+(1): *bağ.* Anlam bakımından birbiriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz.
k. 1/002/0010, 1/002/0018, 1/002/0029, 1/002/0061, 1/002/0081, 1/002/0087, 1/003/0023, 1/003/0113, 1/004/0083, 1/005/0004,

1/005/0027,	1/005/0032,	1/041/0012,	1/041/0036,
1/005/0060,	1/006/0001,	1/041/0044,	1/042/0028,
1/006/0006,	1/006/0036,	1/042/0089,	1/043/0005
1/007/0004,	1/007/0055,	[=96]	
1/008/0002,	1/008/0043,	ki+(2): <i>bağ.</i> Özneyi, tümleci	
1/009/0024,	1/009/0102,	güçlendirerek cümlelerin	
1/009/0111,	1/009/0116,	esas bölümüne bağlayan	
1/010/0055,	1/010/0065,	bir söz.	
1/011/0021,	1/011/0027,	k. 1/001/0003, 1/004/0003,	
1/012/0071,	1/013/0012,	1/004/0024, 1/004/0027,	
1/013/0024,	1/013/0041,	1/004/0031, 1/004/0039,	
1/013/0052,	1/013/0074,	1/004/0052, 1/004/0053,	
1/014/0001,	1/014/0100,	1/004/0067, 1/004/0104,	
1/014/0102,	1/016/0063,	1/004/0105, 1/004/0107,	
1/016/0067,	1/016/0077,	1/004/0125, 1/005/0001,	
1/017/0017,	1/017/0022,	1/005/0069, 1/005/0084,	
1/017/0024,	1/017/0063,	1/005/0087, 1/005/0094,	
1/019/0019,	1/019/0089,	1/008/0009, 1/008/0053,	
1/020/0026,	1/020/0031,	1/010/0004, 1/012/0023,	
1/020/0043,	1/020/0053,	1/012/0025, 1/012/0027,	
1/020/0107,	1/021/0011,	1/014/0001, 1/014/0032,	
1/022/0082,	1/022/0105,	1/014/0105, 1/014/0146,	
1/022/0130,	1/022/0148,	1/017/0039, 1/018/0010,	
1/023/0002,	1/023/0068,	1/019/0022, 1/019/0029,	
1/025/0007,	1/026/0001,	1/020/0028, 1/021/0004,	
1/026/0007,	1/026/0025,	1/022/0079, 1/025/0029,	
1/026/0042,	1/026/0063,	1/027/0083, 1/027/0121,	
1/026/0065,	1/026/0097,	1/038/0042, 1/040/0001,	
1/027/0024,	1/027/0087,	1/040/0003, 1/040/0025,	
1/027/0101,	1/027/0115,	1/041/0026	
1/027/0118,	1/027/0127,	[=43]	
1/027/0246,	1/028/0003,	ki+(3): <i>bağ.</i> İkinci cümledeki	
1/028/0101,	1/028/0118,	yargının birincideki	
1/028/0131,	1/028/0136,	hareketin yapılışı sırasında	
1/030/0009,	1/033/0001,	görülerek şaşıldığını	
1/036/0003,	1/037/0001,	bildiren bir söz.	
1/038/0037,	1/038/0069,	k. 1/002/0040, 1/005/0015,	
1/038/0096,	1/039/0001,	1/006/0009, 1/015/0010,	
1/039/0009,	1/039/0017,	1/016/0115, 1/018/0031,	
1/040/0015,	1/040/0023,		

- 1/020/0082, 1/021/0026,
1/022/0006, 1/042/0040
[=10]
- ki+(4): *bağ.* Bir soru cümlesinin sonuna getirildiğinde şüphe ve endişe anlatan bir söz
k. 1/004/0010, 1/004/0021, 1/004/0033, 1/004/0045, 1/006/0012, 1/006/0023, 1/006/0024, 1/009/0095, 1/014/0148, 1/020/0088, 1/024/0027, 1/027/0066, 1/038/0048, 1/038/0049
[=14]
- ki+(5): *bağ.* Yakınma, kınama vb. duygular anlatmak için cümlelerin sonuna getirilen bir söz.
k. 1/008/0024, 1/010/0022, 1/027/0157, 1/028/0151
[=4]
- kibarlık: *i.* Davranış, duygu, düşünce bakımından ince olma durumu, incelik, naziklik.
k. 1/028/0047
[=1]
- kibrit: *i.* Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan küçük tahta veya karton parçası.
k.+i 1/016/0074
[=1]
- kibrit çak-: *d. i.* Bir ucu sürtünme sonucu yanabilecek birleşimde olan küçük tahta veya karton parçasını yakmak için bir yere sürtmek.
- k.-tım 1/016/0073
[=1]
- kibriyâ+(1): *i.* Büyüklük, ululuk, azamet.
k. 1/010/0031, 1/023/0008
[=2]
- Kibriyâ+(2): *i.* Büyüklük, ululuk, azamet sahibi Allah.
k.+nın+(2) 1/012/0009
[=1]
- kibriyâ-yı muhît: *i.t.* Çevrenin büyüklüğü.
k. 1/010/0063
[=1]
- kılârcı: *i.* Saraylarda, büyük konaklarda kiler işlerini yöneten kimse.
k.+sıyla 1/020/0100
[=1]
- kilitle-: Anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen bir parça yardımıyla çalışan kapatma aletini kapamak.
k.-yip 1/022/0103
[=1]
- kilitli: *sf.* Anahtar, düğme gibi takılıp çıkarılabilen bir parça yardımıyla çalışan kapatma aletini kapatılmış olan.
k. 1/007/0022
[=1]
- kim: *zm.* *Hangi kişi?* anlamında cümlede özne, tümleç, nesne, yüklem vazifesinde kullanılan bir soru sözü.
k. 1/003/0007, 1/004/0113, 1/009/0056, 1/010/0004, 1/010/0067, 1/013/0037, 1/016/0095, 1/016/0097,

- 1/020/0099, 1/020/0177,
1/022/0072, 1/022/0086,
1/022/0095, 1/022/0123,
1/022/0127, 1/022/0163,
1/027/0109, 1/027/0212,
1/027/0252, 1/028/0014,
1/028/0029, 1/041/0026,
1/042/0009
k.+de 1/020/0022
k.+den 1/004/0076,
1/008/0064, 1/024/0027
k.+di 1/022/0002
k.+dir 1/019/0049
k.+e 1/003/0062,
1/004/0076, 1/008/0064
k.+in 1/005/0017,
1/024/0013, 1/027/0058,
1/028/0097
[=36]
kim: *bağ.* Ki.
k. 1/009/0091, 1/009/0114
[=2]
kim bilir+(1): Belirsizlik,
bilinmezlik bildiren bir
söz.
k. 1/005/0063, 1/007/0034,
1/028/0004, 1/042/0043
[=4]
kim bilir+(2): Olabilirlik bildiren
bir söz.
k. 1/003/0074
[=1]
kimi: *zm.* Birtakımı, bazısı,
kimisi.
k.+nde 1/027/0195,
1/027/0196
k.+nin+(2) 1/004/0103,
1/031/0001, 1/031/0003,
1/031/0005
[=6]
kimse+(1): *zm.* Her hangi bir kişi,
şahıs.
k. 1/039/0013
[=1]
kimse+(2): *zm.* Bir kişi bile.
k. 1/004/0050, 1/007/0029,
1/007/0030, 1/008/0008,
1/018/0039, 1/019/0088,
1/028/0152
k.+den 1/020/0006
k.+ler+(1) 1/022/0110,
1/035/0002
k.+m 1/022/0055
k.+nin+(2) 1/003/0114
[=1]
kimsecik: *zm.* Hiç kimse.
k.+im+(kimseciğim)
1/016/0101
k.+ler+(1) 1/020/0179
[=2]
kimsesiz: *sf.* Annesi, babası,
yakını, koruyucusu
olmayan.
k. 1/003/0081
[=1]
kimsesiz bırak-: *d.* Yalnız
koymak.
k.-tın 1/014/0156
[=1]
kimsesizlik: *i.* Yalnızlık.
k. 1/016/0106
[=1]
kir: *i.* Her hangi bir şeyin veya
vücudun üzerinde oluşan,
biriken pislik.
k.+i 1/027/0123
k.+in 1/027/0074
[=2]
kiraz gibi: *d.* Kırmızı.
k. 1/042/0005

[=1]
 kireç kesil-: *d.* Yüzünde hiç renk kalmamak, rengi solmak.
 k.-di 1/013/0020
 [=1]
 kiremit: *i.* Çatıları örtmekte kullanılan, yan yana dizilerek suyu aşağıya geçirmeden dışarı akıtacak biçimde yapılmış, kızıl toprağın renginde, pişmiş balçık levha, çatı.
 k.+lerde 1/016/0093
 [=1]
 kirli: *sf.* Leke, toz vb. ile kaplı, pis, murdar, mülevves.
 k. 1/009/0034, 1/027/0082
 [=1]
 kirpik: *i.* Göz kapağının kenarındaki kıllar veya bu kıllardan her biri.
 k.+lerinin 1/003/0031
 [=1]
 kişi: *i.* İnsan, kimse, şahıs.
 k. 1/003/0037
 [=1]
 kitâb+(1): *i.* Ciltli veya ciltlessiz olarak bir araya getirilmiş, basılı ve yazılı kâğıt yaprakların bütünü. Her hangi bir konuda yazılmış eser.
 k. 1/k/b2
 [=1]
 kitâb+(2): *i.* Her hangi bir konuda yazılmış eser.
 k.+dan 1/009/0110
 [=1]
 Kitâb+(3): *i.* İslam dininin esas ilkelerini, Hz.

Muhammed'e gönderilen Allah buyruklarını içeren, Müslümanlığın esas kitabı, Kur'ân, Kur'ân-ı Kerim, Kelâm-ı Kadîm, Mushaf.
 k. 1/028/0083
 [=1]
 kitâbe: *i.* Yazıt, mezar taşı yazısı.
 k. 1/025/0016
 k.+ler 1/010/0073
 k.+si 1/019/0008
 [=3]
 kitâbe-i kemâl: *sf.t.* Yüce yazıt.
 k.+in 1/014/0141
 [=1]
 kitâb-ı ledün: *i.t.* Allah katı eseri.
 k. 1/025/0016
 [=1]
 kitâb-ı nûkhet: *i.t.* Koku eseri.
 k.+inden 1/025/0041
 [=1]
 kiyâh: *i.* Ot.
 k. 1/010/0028
 [=1]
 ko-: Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek, koymak.
 k.-muyorsun 1/022/0048
 [=1]
 koca+(1): *i.* Bir kadının evlenmiş olduğu erkek, eş, zevç.
 k.+m 1/020/0094,
 1/038/0026
 k.+mı 1/020/0132
 k.+n+(1) 1/022/0053
 k.+sından 1/016/0036
 [=5]
 koca+(2): *sf.* Büyük, geniş.

- k. 1/005/0009, 1/005/0015,
1/010/0054, 1/022/0120,
1/028/0032
[=5]
koca+(3): *sf.* Çok uzun.
k. 1/044/0004
[=1]
koca+(4): *sf.* Ulu, yüce.
k. 1/027/0017, 1/028/0007
[=2]
kocakarı: *br. i.* Yaşlı kadın.
k. 1/022/b
[=1]
kocaman: *sf.* Çok iri, büyük, koca.
k. 1/011/0041, 1/021/0028
[=2]
kodein: *i.* Afyondan çıkarılan ve
öksürüğü kesmeye yarayan
bir alkaloit.
k. 1/003/0045
[=1]
koğ-: Sert ve küçük düşürücü
sözlerle gitmesini
söylemek, savmak,
defetmek, kovmak.
k.-an 1/003/0097
k.-mak 1/003/0080
k.-uyorlar 1/003/0096
[=3]
koğul-: Sert ve küçük düşürücü
sözlerle gitmesi
söylenmek, savılmak,
defedilmek, kovulmak.
k.-dum 1/009/0105
k.-mada 1/022/0122
k.-maktır 1/003/0080
[=3]
kol: *i.* İnsan vücudunda omuz
başından parmak uçlarına
kadar uzanan bölüm.
- k. 1/007/0041
k.+lar 1/042/0042
k.+ları 1/008/0018
k.+una 1/003/0105
k.+unda 1/042/0081
k.+un+(1)+un+(2)
1/028/0034
[=6]
kol aç-: *d.* İçtenlikle karşılamak
veya kucaklamaya
hazırlanmak, sevgisini ve
dostluğunu göstermek.
k.-mış 1/002/0008
[=1]
kolay+(1): *i.* Sıkıntı çekmeden,
yorulmadan yapılabilen,
emeksiz, zahmetsiz, *güç* ve
zor karşıtı.
k. 1/013/0038, 1/027/0186
k.+mış 1/028/0036
[=3]
kolay+(2): *sf.* Sıkıntı çekmeden,
yorulmadan yapılabilen,
emeksiz, zahmetsiz, *güç* ve
zor karşıtı.
k. 1/013/0038
[=1]
kolay kolay: *zf.* Sıkıntı çekmeden,
güçlülere uğramadan,
kolayca.
k. 1/027/0178
[=1]
kol kanad: *br. i.* [Vücut
uzuvlarının tümü].
k. 1/013/0053
[=1]
koltuk: *i.* Omuz başının altında,
kolun gövde ile birleştiği
yer.
k.+ta 1/009/0101

- k.+unda+(koltuğunda)
1/011/0086, 1/018/0002
[=3]
koluna gir-: *d.* [Tabutu kolay taşımak için yapılmış tabutun dört tarafındaki kollardan tutmak].
k.-ip 1/038/0089
[=1]
kolunu sıva-: *d.* Bir iş yapmaya güçlü bir biçimde, istekle hazırlanmak.
k.-yıp 1/029/0005
[=1]
komşu+(1): *i.* Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad.
k. 1/009/0139, 1/013/0011, 1/013/0032, 1/013/0060, 1/016/0070, 1/016/0082, 1/027/0207
k.+lara 1/020/0150
k.+larım 1/028/0135
k.+nun+(2) 1/005/0055, 1/009/0117
k.+yu 1/020/0101
k.+yuz 1/038/0028
[=13]
komşu+(2): *i.* Sınır ortaklığı bulunan, mücavir yer.
k.+su 1/038/0091
[=14]
kon-+(1): Kuş bir yere inmek.
k.-duğu 1/034/0001
[=1]
kon-+(2): Bir şeyi emeksiz edinmek.
k.-dun 1/028/0136
[=1]
kop-+(1): Gövdeden ayrılmak.
k.-muş 1/011/0059
[=1]
kop-+(2): Bütün ilişkileri kesilip büsbütün ayrılmak veya uzaklaşmak.
k.-an 1/016/0037
[=1]
kop-+(3): Birden ve güçlü bir biçimde başlamak.
k.-an 1/019/0053
k.-tu 1/002/0086, 1/013/0074, 1/016/0117
k.-up 1/038/0020
[=5]
kork-+(1): Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında ürkmek, dehşete kapılmak.
k.-up 1/028/0126
[=1]
kork-+(2): Kaygı duymak, endişe etmek.
k.-arım 1/030/0008
[=1]
korku: *i.* Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında uyanan kaygı duygusu.
k. 1/006/0012, 1/006/0039
k.+dan 1/039/0012
k.+lar 1/017/0058
[=4]
korkulu: *sf.* Kendisinden kötülük gelebilen, tehlikeli.
k. 1/016/0031
[=1]
korkuluk: *i.* Tarla, bağ ve bahçelerde kuşların zarar vermesini önlemek için konulan, insana benzer kukla.
k. 1/020/0111

[=1]
 korkunç ol-: *br. f.* Dehşete
 düşüren, müthiş, şaşkınlık
 veren bir duruma gelmek.
 k.-uyor 1/008/0003
 [=1]
 korkusuz: *i.* Yürekli, cesur, gözü
 pek, pervasız.
 k.+dur 1/006/0036
 [=1]
 korkut-(1): Ürkütmek, dehşete
 kapılmasına neden olmak.
 k.-ur 1/006/0038
 [=1]
 korkut-(2): Gözdağı vermek.
 k.-tu 1/028/0127
 [=1]
 koskoca: *sf.* Çok büyük,
 muazzam.
 k. 1/004/0079
 [=1]
 koskocaman: *sf.* Çok büyük, çok
 iri, muazzam.
 k. 1/005/0074
 [=1]
 koş-(1): Adım atışlarını artırarak
 ileri doğru hızla gitmek.
 k. 1/006/0049
 k.-an 1/011/0067
 k.-ar 1/002/0065,
 1/002/0065, 1/016/0028
 k.-ardım 1/002/0054
 k.-arsın 1/017/0041
 k.-ma 1/021/0021
 k.-makta 1/015/0006
 k.-tu 1/020/0081
 k.-up 1/020/0169,
 1/021/0041
 k.-uyor 1/021/0016
 [=13]

koş-(2): Bir işle çok ilgilenmek.
 k.-uyor 1/016/0102
 [=1]
 koştur-: Çağırarak.
 k.-unuz 1/003/0104
 [=1]
 koy-(1): Bir şeyi bir yere
 bırakmak, belli bir yere
 yerleştirmek.
 k. 1/020/0113
 k.-du 1/016/0070,
 1/022/0147
 [=3]
 koy-(2): Katmak, eklemek.
 k. 1/009/0046
 [=1]
 koy-(3): Bir kimseyi bir yere
 yerleştirmek.
 k.-ardı 1/005/0058
 [=1]
 koy-(4): Bırakmak, gitmesine
 izin vermek, serbest
 bırakmak.
 k.-ar 1/027/0212
 k.-muyor 1/027/0211
 [=2]
 koyu: *sf.* Rengi açık olmayan,
 daha belirgin, *açık* karşıtı.
 k. 1/027/0078
 [=1]
 koyun: *i.* Geviş getirenlerden, eti,
 sütü, yapağısı ve derisi için
 yetiştirilen evcil hayvan.
 k.+u 1/022/0113
 [=1]
 koyver-: *br. f.* Salmak, serbest
 bırakmak, gitmesine izin
 vermek.
 k.-in 1/020/0097
 k.-mıyor 1/027/0249

- k.-miyordu 1/022/0178
[=3]
- koza asıl-: *d.* İskambil oyununda
öbür kâğıtları alabilen,
onlara üstün tutulan belirli
renk ve işaretteki kâğıdı
sonuna kadar peşpeşe
kullanmak.
k.-dı 1/027/0132
[=1]
- kök: *i.* Dip, temel.
k.+ünden 1/019/0058
[=1]
- kömür: *i.* Karbonlu maddelerin
kapalı ve havasız yerlerde
için için yanmasından veya
çok uzun süre derin toprak
katmanları altında kalıp
birtakım kimyasal
değişmelere uğramasından
oluşan, siyah renkli,
bitkisel kaynaklı, içinde
yüksek oranda karbon
bulunan katı yakıt.
k. 1/011/0065
[=1]
- Kömürcüler Kapısı: *i.* Fâtih Câmii
avlusunun kapılarından
biri.
k.+ndan 1/005/0066
[=1]
- köpek: *i.* Köpekgillerden, boy ve
biçim bakımından pek çok
cinsi olan, çok iyi koku
alan, sadık, bekçilik ve
avcılık gibi işler için
beslenen memeli hayvan.
k. 1/020/0103
k.+leri 1/022/0094
[=2]
- köpekoğlu: *br. i.* *Hain, düzenbaz*
anlamlarında kullanılan
sövgü.
k. 1/009/0126, 1/027/0137
[=3]
- köpekoğluköpek: *br. i.* Köpoğlu
sövgüsünün, *hain,*
düzenbaz anlamlarında
kullanılan sövgünün,
pekiştirilmiş biçimi.
k. 1/027/0136
[=3]
- köprü: *i.* Her hangi bir engelle
ayrılmış iki yakayı
birbirine bağlayan ve trafik
akımını kesmeden üstten
geçmesini sağlayan, ahşap,
kâgir, beton veya demir
yapı.
k.+ler 1/027/0044
[=1]
- köpür-: Çalkanan sıvılar üzerinde
oluşan hava kabarcıkları
çıkararak kabarmak.
k.-dükçe 1/008/0021
[=1]
- kör+(1): *i.* Görme duyusu
olmayan kimse, görme
engelli.
k. 1/016/0026, 1/016/0096,
1/018/0047
k.+lere 1/016/0047
k.+ü 1/018/0043
k.+ün 1/018/0029
[=6]
- kör+(2): *sf.* Görme duyusu
olmayan kimse, görme
engelli.
k. 1/018/0003, 1/018/b
[=2]

kör+(3): *i.* Olguları sezme ve kavrama yetisi, dikkati olmayan.

k.+dür 1/041/0032

[=1]

kör+(4): *sf.* Işığы olmayan, yanmayan.

k. 1/016/0075

[=1]

kör kandil: *br. i.* Işığы çok az olan, içinde sıvı bir yağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma aracı.

k. 1/016/0042

[=1]

Köroğlu: *ö.i.* Destan kahramanı.

k. 1/027/0105

[=1]

köroğlu: *i.* Kocanın karısına verdiği ad.

k.+nu+(3) 1/027/0253

[=1]

kör ol-: *br. f.* Görme engelli hâle gelmek.

k.-muyor 1/042/0047

[=1]

Köse İmâm: *ö.i.* Mehmed Âkif ERSOY'un Ali Şevki Hoca'dan ilham alarak canlandırdığı muhayyel kahramanı.

k. 1/028/b

k.+m+(Köse'm) 1/028/0004

[=1]

köşk: *i.* Bahçe içinde yapılmış süslü ev, kasır.

k.+ün 1/029/0002

[=1]

kötürüm: *i.* Sakatlık sebebiyle yürüyemeyen, ayağa kalkamayan.

k. 1/042/0044

[=1]

köy: *i.* Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışmak gibi işlevlerle belirlenen, konutları ve öteki yapıları bu hayatı yansıtan yerleşme birimi.

k. 1/026/0052, 1/026/0052

k.+ün 1/022/0094

[=3]

kubbe: *i.* Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı öerten dam, kümbet.

k.+den 1/002/0092

k.+nin+(2) 1/002/0012

[=2]

kucak: *i.* Açık kollarla göğüs arasındaki bölüm.

k.+ta 1/011/0035

[=1]

kudret: *i.* Güç, erk, erke, iktidar.

k. 1/026/0095

k.+iyle 1/033/0003

[=2]

kudsî: *sf.* Güçlü bir saygı uyandıran veya uyandırması gereken, kutsal, mukaddes.

k. 1/002/0011, 1/006/0036, 1/017/0034

[=3]

kudûm: *i.* Uzak yoldan gelmek.

k.+ü 1/040/0034
[=1]
kûh-sâr: *i.* Dağlık, dağ tepesi.
k. 1/035/0004
[=1]
kuka rengi: *i.* Siyah veya sütlü
kahverengi.
k.+nde 1/027/0075
[=1]
kul: *i.* Allah'a göre insan, abd.
k.+uyken 1/026/0084
[=1]
kulağına girme-: *d.* Söylenen
sözlere önem vermemek.
k.-mez+(kulağma girmez)
1/009/0131
[=1]
kulak: *i.* Başın her iki yanında
bulunan işitme organı.
k. 1/013/0055
k.+ım+(kulağım)
1/016/0065
[=2]
kulaklı: *sf.* Başın her iki yanında
bulunan işitme organı her
hangi bir biçimde olan.
k. 1/027/0137
[=1]
kulaksız: *sf.* Başın her iki yanında
bulunan işitme organının
sesi toplayan orta kulağa
göndermeye yarayan,
yarım daire biçimindeki
bölümü, kulak kepçesi
olmayan.
k. 1/027/0131
[=1]
kulak ver-: *d.* Merak edip
dinlemek, işitmeye
çalışmak.

k. 1/010/0002
k.-dim 1/039/0049
[=2]
kullan-: Bir şeyden belli bir
amaçla yararlanmak, araç
veya aleti işletmek.
k.-dı 1/005/0027
[=1]
kulp: *i.* Kazan, tencere, fincan,
dolap, vb.nin tutulacak
yeri.
k.+una 1/027/0089
[=1]
kulzüm: *i.* Deniz.
k. 1/039/0050
[=1]
kum: *i.* Kayaların doğal etkenlerle
parçalanarak
ufalanmasından oluşan,
ufak, sert tanecikler.
k.+larda 1/015/0019
[=1]
kumar: *i.* Ortaya para koyarak
oylanan talih oyunu.
k.+da 1/009/0093,
1/009/0094
[=2]
kumarcı: *i.* Ortaya para koyarak
oylanan talih oyununa,
kumara düşkün, sürekli
kumar oynayan kimse,
kumarbaz.
k. 1/009/0104
[=1]
kundura: *i.* Kaba işlenmiş, bağısız,
konçsuz ayakkabı.
k. 1/005/0080
[=1]
kur-: Düşünmek, tasarlamak.
k.-duğun 1/003/0087

- k.-uyordu 1/037/0003
[=2]
kurak: *i.* Yağışsız (hava, mevsim, yıl).
k. 1/020/0040
k.+lar 1/026/0045
k.+tan 1/026/0003
[=3]
Kur'ân: *öz. i.* İslam dininin esas ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Allah buyruklarını içeren, Müslümanlığın esas kitabı, Kur'ân-ı Kerîm, Kelâm-ı Kadîm, Mushaf.
k. 1/012/0026, 1/020/0078, 1/041/0033
k.+ın 1/020/0180
[=4]
kurb: *i.* Yakınlık.
k.+ün 1/004/0017
[=1]
kurbân ol-: *br. f.* Bir kimseye veya bir şey için kendini feda etmek.
k.-sa 1/004/0077
[=1]
kurbân olayım: *d.* Yalvarma sözü.
k.-ayım 1/004/0074
[=1]
kurt: *i.* Köpekgillerden, Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'da yaşayan postu gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan.
k. 1/022/0113
[=1]
kurtar-: Bir canlıyı bir felaketten, tehlikeden veya zor durumdan uzaklaştırmak.
- k.-masa 1/016/0015
[=1]
kurtul-+(1): Tehlikeli veya kötü durumu atlatmak.
k.-acak 1/020/0151
[=1]
kurtul-+(2): İstenmeyen, sıkıntı veren, hoşlanılmayan bir yerden, bir durumdan uzaklaşmak.
k.-madım 1/014/0151
k.-mak 1/017/0038
k.-ursun 1/006/0040
[=3]
kurtuluş: *i.* Bir şeyden, bir yerden uzaklaşma, felah, halas, necat, selamet.
k. 1/006/0056, 1/039/0011
[=2]
kuru-+(1): Islaklığını, nemini yitirmek, *yaş* ve *nemli* karşıtı duruma gelmek.
k.-r 1/027/0086
[=1]
kuru-+(2): Bitki, suyu çekilip cansız duruma gelmek.
k.-yan 1/025/0024
[=1]
kurul-: Bir şeyi oluşturan parçalar birleştirilerek bütün duruma getirilmek, monte edilmek.
k.-muş 1/011/0039
[=1]
kurum: *i.* Kendini büyük ve mühim gösterme davranışı, büyülenme, gösteriş, azamet, tekebbür.
k.+a 1/027/0145
k.+la 1/005/0022

[=2]
 kuruş: *i.* Liranın yüzde biri
 değerinde Türk parası.
 k. 1/007/0031, 1/007/0032
 k.+u+(3) 1/009/0045
 [=3]
 kurut-: Yok etmek.
 k.-tu 1/026/0047
 [=1]
 kus-+(1): İçte birikmiş şeyler
 açığa çıkmak.
 k.-ar 1/027/0029
 [=1]
 kus-+(2): İçinde birikmiş kinini,
 öfkesini söyleyerek açığa
 vurmak.
 k.-tuğun 1/028/0076
 [=1]
 kuskun: Hayvanın kuyruğu
 altından geçirilerek eyere
 bağlanan kayış.
 k.+u 1/011/0059
 [=1]
 kusul-: İçte birikmiş kin, öfke
 söyleyerek açığa
 vurulmak.
 k.-an 1/027/0118
 [=1]
 kusûr: *i.* Eksiklik, noksan, nakısa.
 k. 1/032/0010
 [=1]
 kusûra bakma-: *d.* Hoş görmek.
 k.-m 1/005/0040
 [=1]
 kuş: *i.* Yumurtlayan
 omurgalılarından, akciğerli,
 sıcakkanlı, vücudu tüylerle
 örtülü, gagalı, iki ayaklı,
 iki kanatlı uçucu
 hayvanların ortak adı.

k. 1/013/0052, 1/042/0041
 [=2]
 kuşan-: Giyinmek.
 k.-ıp 1/021/0006
 [=1]
 kûşe: *i.* Bölüm yer, yan, köşe
 k. 1/021/0036
 k.+de 1/026/0059
 [=2]
 Kutbüddîn: *i.* İranlı tabip, din
 âlimi ve mutasavvıf (1236-
 1311).
 k. 1/019/0080
 [=1]
 kutu: *sf.* İnce tahta, mukavva
 vb.nden yapılmış
 genellikle kapaklı kabın
 alabildiği miktarda olan.
 k. 1/016/0073
 [=1]
 kuvâ: *i.* Güçler, kuvvetler,
 takatler.
 k.+sı 1/008/0040
 [=1]
 kuvvet: *i.* Fiziksel güç, takat.
 k.+ini 1/028/0034
 [=1]
 kuyruk: *i.* Hayvanların çoğunda,
 gövdenin art yanında
 bulunan, omurganın
 uzantısı olan ve esnek
 organ.
 k.+u+(kuyruğu) 1/005/0069
 [=1]
 kuyu: *i.* Su katmanına vancaya
 kadar derinliğine kazılan,
 genellikle silindir
 biçiminde, çevresine duvar
 örülen, suyundan
 yararlanılan çukur.

- k. 1/020/0053
[=1]
kuyûd: *i.* Sınırlayıcı, davranışları çerçeveleyici şeyler, kayıtlar, bağlar.
k.+un 1/012/0021
[=1]
kuyûd-i mâsivâ: *i.t.* Allah'tan başka her şeyin sınırlayıcılığı, bağları.
k.+dan 1/012/0069
[=1]
kuyûd altına gir-: *d.* 1. Bir şey yapmaya zorlanmak. 2. Davranışları sınırlandırılmak.
k.-meseler 1/028/0061
[=1]
kuyûd-i beden: *i.t.* Vücut bağları.
k. 1/014/0081
[=1]
kuzum: *ün.* Okşama, yalvarma veya dikkat çekme anlamları taşıyan bir ünlem.
k. 1/005/0052, 1/009/0039, 1/009/0063, 1/011/0046, 1/011/0092, 1/020/0132, 1/027/0188, 1/028/0026, 1/042/0003, 1/042/0050
[=10]
küçücek: *sf.* Çok ufak, çok küçük.
k. 1/002/0060, 1/038/0038
[=2]
küçük+(1): *i.* Yaşça küçük olan kimse, çocuk.
k. 1/011/0038, 1/042/0016
k.+ler 1/022/0056, 1/028/0147
k.+ten 1/026/0032
[=5]
küçük+(2): *sf.* Boyutları benzerlerinden daha ufak olan, *büyük* karşıtı.
k. 1/023/0056, 1/040/0015
[=2]
küçük+(3): *sf.* Niteliği aşağı olan, bayağı.
k. 1/038/0099
[=1]
Küçük Ahmed: *ö.i.* Erkek adı (Aynı isimdeki öbür kişilerden ayırmak için başına sıfat getirilerek lakap oluşturulmuş.).
k. 1/028/0020
[=1]
küfe: *i.* Genellikle söğüt veya başka ağaç dallardan örülen, yük taşımaya yarayan, kaba ve dayanıklı sepet.
k. 1/005/0016, 1/005/0020, 1/005/b
k.+den 1/005/0026
k.+dir 1/005/0028
k.+siymiş 1/005/0017
k.+ye 1/005/0019
k.+yi 1/005/0093
k.+yle 1/005/0050, 1/005/0074
[=10]
Küfe: *i.* Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât* isimli eserinin *Birinci Kitâb*'ının beşinci şii.
k. 1/044/0003
[=1]
küfûrbaz: *i.* Kaba sövgüleri çok kullanan, ağzı bozuk.

- k. 1/027/0168
[=1]
külâhlı: *sf.* Erkeklerin giydiği genellikle keçeden, ucu sivri veya yüksek başlığı olan.
k. 1/027/0204
[=1]
külçe: *i.* Yığın durumundaki nesnelerin oluşturduğu küme.
k.+sinin 1/003/0039
[=1]
külfetli: *sf.* Sıkıcı, zor, yorucu, özen, isteyen.
k. 1/028/0061
[=1]
külünk: *i.* Taşları, kayaları parçalamakta kullanılan sivri kazma.
k.+ü+(külüngü) 1/027/0111
[=1]
küme: *i.* Birbirine benzer veya aynı cinsten olan şeylerin oluşturduğu bütün, takım, öbek.
k. 1/009/0036
[=1]
küre: *i.* Yeryüzü, dünya.
k. 1/023/0001
k.+den 1/004/0014
[=2]
kürek: *sf.* Toprak, kömür vb.ni bir yerden bir yere alıp atmaya, taşımaya yarayan ve yayvan bir bölümü, buna bağlı uzun bir sapı olan aracın alabildiği miktarda olan.
k. 1/038/0094
[=1]
kürek yüzlü: *sf.* [Yayvan ve büyük].
k. 1/007/0043
[=1]
kürsî-i celâl: *sf.t.* Arş'ın altındaki ve Levh-i Mahfûz'un bulunduğu yer.
k.+in 1/004/0003
[=1]
lâf dinle-: *d.* Söylenen bir sözü, verilen bir öğüdü benimsemek, davranışlarını bunlara uydurmak.
l.-mez 1/020/0136
[=1]
lâf anlamaz: *d.* Söz dinlemeyip kendi bildiğinde inat eden, kaba, aptal kimse.
l. 1/020/0108
l. 1/027/0251
[=2]
lâfz: *i.* Söz.
l. 1/032/0010
[=1]
lâhd: *i.* Duvarları taş veya tuğladan, üstü taş bir kapaklı örtülü mezar, taştan veya mermerden oyulmuş mezar.
l.+ine 1/025/0023
[=1]
lâhût: *i.* Ulûhiyet âlemi.
l. 1/012/0043, 1/014/0127
l.+a 1/004/0009,
1/012/0006, 1/025/0008,
1/038/0077
[=6]
lâhûtî: *sf.* İlâhi, Allah'a ait.

- l. 1/023/0005, 1/023/0007
[=2]
lâhza: *i.* Zamanın bölünemeyecek kadar kısa bir parçası, an.
l. 1/002/0004, 1/004/0119
[=2]
lâkırda: *i.* Söz, laf.
l. 1/013/0037
l.+sı 1/009/0131
l.+ya 1/027/0097
[=3]
lâkırda dinle-: Söylenen bir sözü, verilen bir öğüdü benimsemek, davranışlarını bunlara uydurmak.
d.-miyor 1/013/0028
[=1]
lâkin: *bağ.* Ama, fakat.
l. 1/002/0027, 1/003/0022, 1/003/0057, 1/003/0084, 1/004/0010, 1/004/0103, 1/004/0113, 1/004/0124, 1/005/0051, 1/006/0017, 1/006/0039, 1/008/0024, 1/008/0033, 1/008/0050, 1/009/0042, 1/009/0108, 1/016/0111, 1/019/0023, 1/019/0056, 1/020/0116, 1/022/0148, 1/024/0013, 1/026/0030, 1/027/0064, 1/028/0072, 1/041/0016, 1/041/0032, 1/041/0040, 1/041/0043, 1/042/0063, 1/042/0090
[=31]
lâmba: *i.* İçine konan gaz yağını bir fitil yardımıyla yakarak ışık veren, şişeli ve türlü biçimlerde olan alet.
- l. 1/009/0035
[=1]
lâ-mekân: *i.* Yeri olmayan.
l.+da 1/025/0031
[=1]
lâmise: *i.* Dokunma duyusu.
l.+nin+(2) 1/016/0046
[=1]
lâne: *i.* Yuva.
l.+si 1/004/0087
[=1]
lâne-i târ-mâr: *sf.t.* Dağınık, perişan yuva.
l. 1/024/0043
[=1]
lâne-perişan: *sf.* Yuvası dağılmış, yıkılmış.
l. 1/004/0094
[=1]
lâ-net-i ebedî: *sf.t.* Sonsuz beddua.
l. 1/009/0137
[=1]
lâ-net-ullâh: *i.* Allah'ın sevgisinden ve ilgisinden yoksun olma.
l.+ı 1/019/0054
[=1]
lâstik: *i.* Kauçuktan yapılmış ayakkabı.
l.+i+(lâstiği) 1/016/0061
[=1]
lâ-teşbîh: *i.* Benzetilemez.
l. 1/027/0244
[=1]
lâtîf+(1): *i.* Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan.
l. 1/020/0035, 1/032/0014, 1/040/0013
[=3]

lâtîf+(2): *sf.* Yumuşak, hoş, ince
bir güzelliği olan.

l. 1/014/0111

[=1]

lâtîfe yap-: *d.* Şaka etmek.

l.-ar 1/027/0237

[=1]

lâ-yenkâtı': *zf.* Ardı kesilmeksizin,
durmadan, hep.

l. 1/027/0192

[=1]

Lâ-yüs'el: *i.* Yaptığı işten
kendisine bir şey
sorulamayan, Allah.

l.+e 1/004/0077

[=1]

lâzım: *i.* Gerek, gerekli.

l. 1/041/0007, 1/041/0044

l.+dı 1/027/0119

l.+dır 1/027/0217

l.+ıdır 1/015/0030

l.+sa 1/001/0009

[=6]

lâzım-ı bî-hadd ü hesâb: *sf.t.*
Sayılamayacak derecede
çok gerek.

l.+ı 1/008/0062

[=1]

leb: *i.* Dudak.

l.+lerini 1/013/0057

[=1]

lebâ-leb: *i.* Ağızına kadar, silme
dolu.

l. 1/027/0128

[=1]

leb-i deryâ: *i.t.* Deniz kenarı.

l.+da 1/039/0037

[=1]

lebrîz: *i.* Dolu, taşkın.

l. 1/014/0008, 1/025/0045

[=2]

lebrîz-i âsâr: *sf.t.* Eserlerle dolu
(yer).

l.+ın 1/039/0031

[=1]

lebrîz-i meserret: *zf.* Neşeyle dolu
bir şekilde.

l. 1/015/0011

[=1]

lebrîz-i safâ eyle-: *br. f.* Neşeyle
dolu hâle getirmek.

l.-yecek 1/028/0011

[=1]

lebrîz-i safâ-yı aşk ol-: *br. f.* Aşk
neşesiyle dolu hâle
gelmek.

l.-ur 1/012/0072

[=1]

lebrîz ol-: *br. f.* Dolu, taşkın hâle
gelmek.

l.-madan 1/023/0032

[=1]

ledün: *i.* Allah ile ilgili bilgi.

l.+dür 1/012/0025

[=1]

leke: *i.* Kirliliği gösteren iz.

l. 1/020/0131

[=1]

lem'a: *i.* Işık, aydınlık, parlaklık.

l. 1/014/0105, 1/024/0009

l.+dan 1/025/0035

l.+lardır 1/039/0029

l.+sı 1/004/0088

[=15]

lem'a-i feyz: *i.t.* İlim, irfan ışığı,
aydınlığı.

l.+i+(1)+nin+(2) 1/014/0124

[=1]

lem'a-i şu'le-i İlâhî: *i.t.* Allah'ın
alev saçan ışığı.

- l. 1/025/0047
[=1]
lem'a-i ümmîd: *i.t.* Umut, beklenti ışığı.
l. 1/039/0007
[=1]
lem'a lem'a: *sf.* Pırıl pırıl, çok parlak, çok ışıklı.
l. 1/012/0078, 1/014/0089, 1/023/0064, 1/024/0056
[=4]
lem'a lem'a: *i.* [Çok sayıda ve sıralı ışık kaynağı].
l. 1/002/0044
[=1]
leme'ân: *i.* Parlamak, aydınlanmak.
l.+da 1/011/0005
[=1]
leme'ân et-: *br. f.* Parlamak, aydınlanmak.
l.-er 1/012/0045
[=1]
lemha-i lebrîz-i elem at-: *d.* Kısa bir sürede acı dolu bir bakışla bakıp geçmek.
l. 1/003/0107
[=1]
lems: *i.* El ile dokunarak duyma, bir şeye elle dokunma.
l.+in 1/020/0064
[=1]
lerzân eyle-: *br. f.* Titretmek.
l.-miş 1/020/0013
[=1]
leş: *i.* Kokmuş ölü hayvan.
l. 1/006/0062
[=1]
levha: *i.* Tablo.
- l. 1/003/0022, 1/010/0094, 1/029/0018
[=3]
levha-i handân: *sf.t.* Neşeli, şen tablo.
l.+a 1/011/0085
[=1]
levha-i mahmûr: *sf.t.* Dalgın tablo.
l. 1/023/0045
[=1]
levha-i rengîn-i ibtisâm: Gülümsemenin rengârenk toblosu.
l.+ındır 1/014/0022
[=1]
levha-i rikkat: *sf.t.* Duygulu tablo.
l. 1/003/0023
[=1]
levh-i kerîm: *sf.t.* Ulu, yüce, cömert levha.
l.+i 1/011/0023
[=1]
levh-i zîrûh: *sf.t.* Canlı levha.
l.+a 1/010/0095
[=1]
levs: *i.* Pislik.
l.+iyle 1/027/0015
[=1]
levs-i hırs ü mezellet: *i.t.* Bayağılık ve aşırı istek pisliği.
l. 1/010/0040
[=1]
leyâl: *i.* Geceler.
l. 1/014/0013, 1/020/0056, 1/025/0028
l.+in 1/039/0027
[=4]
leyâl-i dûrâ-dûr: *sf.t.* Uzun uzadıya geceler.

- l. 1/018/0013
[=1]
leyâl-i târ: *sf.t.* Uçup giden geceler.
l.+ı 1/012/0056
[=1]
leyl: *i.* Gece.
l. 1/012/0057, 1/012/0081
l.+in 1/002/0016,
1/019/0012, 1/020/0131,
1/023/0027
[=6]
leyl-âkîn et-: *br. f.* Gecenin rengine döndürmek, karartmak.
l.-ti 1/025/0007
[=1]
leyle-i rûh: *i.t.* Özün gecesi.
l.+umda 1/014/0033
[=1]
leyle-i ziyâ-pûş: *sf.t.* Işığı dağıtan gece.
l. 1/012/0076
[=1]
leylek gibi: *d.* Zayıf ve uzun (bacak).
l.+(leylek) 1/027/0079
[=1]
leyl-i deycûr: *sf.t.* Karanlık gece.
l.+un 1/036/0001
[=1]
leyl-i dûrâ-dûr: *sf.t.* Uzun uzadıya gece.
l.+una 1/010/0020
[=1]
leyl-i ketûm: *sf.t.* Sırlı gece.
l.+un 1/023/0048
[=1]
leyl-i müebbed ol-: *br. f.* Sonsuz gece hâline gelmek.
- l.-arak 1/004/0134
[=1]
leyse li'l-insân-i illâ mâ seâ: İnsan için kendi çalışmasından, emeğinden başka bir şey yoktur. (Necm sûresi (53) 39. âyet).
l. 1/006/0047
[=1]
lihye-i beyzâ-yı târumâr: *sf.t.* Dağılmış beyaz sakal.
l.+ıyla 1/022/0154
[=1]
likâ: *i.* Çehre.
l.+sı 1/002/0072
[=1]
lîme lîme+(1): *br. i.* Parçalanmış bir durumda, parça parça.
l. 1/027/0085
[=1]
lîme lîme+(2): *sf.* Parçalanmış bir durumda, parça parça.
l. 1/018/0026
[=1]
lisân: *i.* Dil.
l. 1/004/0136, 1/010/0072
l.+larını 1/014/0001
[=3]
lisân-ı hâl: *i.t.* Davranış dili, davranışla düşünce ve istenileni anlatma.
l. 1/005/0012
l.+i 1/033/0004
[=2]
lisân-ı subh: *i.t.* Sabahın dili.
l. 1/036/0004
[=1]
Livâü'l-hamd-i hürriyyet: *i.t.* Özgürlük bayrağı, Hz. Muhammed'in ümmetinin

- kıyamet günü altında
toplanacakları sancak.
l. 1/019/0067
[=1]
lokma: *i.* Ağza bir defada alınıp
götürülen yiyecek parçası,
sokum.
l. 1/022/0083
[=1]
loşluk: *i.* Yeterince aydınlık
almama, yarı karanlık
olma durumu.
l.+u+(loşluğu) 1/016/0072
[=1]
lübb: *i.* Öz, iç, çekirdek.
l.+üdür 1/010/0023
[=1]
lücce-i bî-sâhil-i âsâr: *i.t.*
Eserlerin kıyısız denizi.
l. 1/004/0028
[=1]
lücce-i etfâl: *i.t.* Çocuk denizi.
l.+e 1/021/0042
[=1]
lücce lücce: *sf.* Dalga dalga.
l. 1/002/0035
[=1]
lüle: *i.* Tütün çubuğu, pipo,
nargile vb.nin ucuna
takılan, tütün konulan
yuva.
l.+den 1/027/0077
[=1]
ma'amâfih: *zf.* Bununla birlikte,
durum böyleyken.
m. 1/003/0017
[=1]
ma'bed: *i.* İbadet edilen yer,
tapınak.
m. 1/002/0025
m.+e 1/002/0040
m.+in 1/002/0011
[=3]
ma'bed-i fersûde: *sf.t.* Eskimiş,
köhne tapınak.
m.+nin+(2) 1/016/0029
[=1]
Ma'bûd: *i.* Kendisine ibadet
edilen tapınılan, Allah.
m.+a 1/002/0025,
1/019/0085
m.+un 1/019/0084
[=3]
ma'cûn: *i.* Baharlı, tarçınlı,
yumuşak ve yapışkan
şekerleme.
m. 1/011/0056
[=1]
mâdâm: *bağ.* Değil mi ki, ...-diği
için, ...-diğine göre
anlamlarında sebep
göstermek için başına
getirildiği cümleyi daha
sonraki cümleyi bağlayan
bir söz, mademki.
m. 1/006/0043, 1/030/0004
[=2]
mâdâmki: *bağ.* Değil mi ki, ...-
diği için, ...-diğine göre
anlamlarında sebep
göstermek için başına
getirildiği cümleyi daha
sonraki cümleyi bağlayan
bir söz, madem.
m. 1/015/0018, 1/026/0011,
1/041/0025
[=3]
mâdâme'l-hayât: *i.t.* Yaşadıkça,
yaşam devam ettikçe,
ömür oldukça.

m. 1/038/0070
[=1]
ma‘den: *i.* Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral.
m. 1/010/0021, 1/027/0074
m.+ler 1/017/0014
[=3]
mâder: *i.* Ana, anne.
m. 1/004/0089, 1/039/0017, 1/039/0020
[=3]
mâ-fihâ: *i.* Öteki dünya, ahiret.
m. 1/006/0061
[=1]
mağdûr: *i.* Haksızlığa uğramış kimse.
m.+um 1/003/0090
[=1]
mağlûb: *i.* Yenilen, yenik düşen, yenik.
m. 1/008/0033
[=1]
mağrib-güzîn ol-: *br. f.* Batıyı seçmek, [batmaya başlamak].
m.-muş 1/023/0022
[=1]
mâh: *i.* Ay.
m. 1/010/0026
[=1]
mahal: *i.* Yöre.
m.+den 1/007/0053
[=1]
mahallât: *i.* Bir şehrin, bir kasabanın, bir köyün bölündüğü parçalar, mahalleler.

m.+ı 1/022/0020
[=1]
mahalle+(1): *i.* Bir şehrin, bir kasabanın, bir köyün bölündüğü parçalardan her biri.
m. 1/005/0003, 1/038/0002
m.+de 1/020/0146
m.+mizde 1/007/0026
m.+ye 1/020/0033
[=5]
mahalle+(2): *i.* Bir şehrin, bir kasabanın, bir köyün bölündüğü parçalarda oturan insanlar, mahalle halkı.
m.+mizde 1/020/0150
m.+nin+(2) 1/020/0085
[=2]
mahalle-i emvât: *i.t.* Ölülerin yöresi, mezarlık.
m. 1/010/0037
[=1]
mahalle kahvesi: *i.t.* Bir şehrin, bir kasabanın, bir köyün bölündüğü parçalarda oturanların devam ettiği, oyun oynadığı, çay vb. meşrubat içtiği yer.
m. 1/027/0002, 1/027/0012, 1/027/0020, 1/027/b
[=4]
mahalleli: *i.* Bir şehrin, bir kasabanın, bir köyün bölündüğü parçalarda oturan insanlar, mahalle halkı.
m. 1/009/0091
[=1]

mahalle mektebi: *i.t.* Bir şehrin, bir kasabanın, bir köyün bölündüğü parçaların her birinde bulunan ilkokul.

m. 1/027/0217

[=1]

mahcûb ol-: *br. f.* Utanmak.

m.-muş 1/028/0112

[=1]

mahdûd: *i.* Sınırlanmış.

m. 1/004/0023, 1/017/0054

[=2]

mahfil-i mu'azzam: *sf.t.* Büyük toplantı yeri.

m. 1/012/0080

[=1]

mahfûzât: *i.* Saklanmışlar, hafızaya alınmış, ezberlenmiş şeyler.

m.+ını 1/014/0001

[=1]

mâhiyyât-ı masnû'ât: *i.t.* 1. Sanatla yapılmış şeylerin, sanat eserlerinin özleri, asılları, esasları. 2. Uydurma şeylerin esasları, içyüzü.

m. 1/017/0047

[=1]

mâhiyyet: *i.* Öz, asıl, esas.

m. 1/017/0049, 1/019/0066

m.+in 1/017/0003

[=3]

mâhiyyet-i Sâni': *i.t.* Yaradan, sanat eseri olarak ortaya koyan Allah'ın özü, aslı, esası.

m. 1/017/0049

[=1]

mahkeme: *i.* Bir yargıçtan veya bazen savcı ve yargıçlardan oluşan bir kurulun, yargı vazifesini yerine getirdikleri yer.

m.+de 1/028/0143

[=1]

mahkûm+(1): *i.* Hapse atılmış, hüküm giymiş kimse.

m.+u 1/004/0099

[=1]

mahkûm+(2): *i.* Bir durumun etkisi altında olan.

m. 1/004/0029, 1/022/0132

m.+a 1/005/0097

m.+u 1/023/0017

m.+udur 1/017/0012

[=5]

mahkûm+(3): *i.* Zorunda olan, mecbur.

m. 1/008/0012

[=1]

mahkûm eyle-: *br. f.* Hapsetmek, hüküm giydirmek.

m.-din 1/020/0023

[=1]

mahkûm ol-: *br. f.* Kötü bir durumun etkisinden kurtulamamak.

m.-arak 1/015/0037

m.-ayım 1/020/175

m.-up+(mahkûmu olup) 1/020/0007

[=1]

mahlûk: *i.* Yaratık.

m.+u 1/027/0251

[=1]

mahmil: *i.* Deve veya filin sırtına yerleştirilen ve içine binilen kulübe.

m.+in 1/038/0058
[=1]
mahmûr: *i.* Uykudan sonra
üzerinde sersemlik, ağırlık
bulunan.
m. 1/039/0035
[=1]
mahmûr et-: *br. f.* Sersem hâle
getirmek.
m.-er+(mahmûr eder)
1/012/0060
[=1]
mahmûrluk: *i.* Sersemlik, uyku
sonrası kendine gelememe
durumu.
m.+u+(mahmûrluğu)
1/016/0025
[=1]
mahrem ol-: *br. f.* Sırdaş hâle
gelmek.
m.-dun 1/014/0146
m.-masam 1/012/0030
[=2]
mahrûm: *i.* Yoksun.
m.+u 1/020/0010
[=1]
mahsûl: *i.* Ürün.
m.+üdür 1/041/0024
[=1]
mahsûr-i muhît-i kader: Yazgıyla
çevresi kuşatılmış (yer).
m.+indir 1/004/0024
[=1]
mahşer-i heyûlâ: *i.t.* Madde
kalabalığı, topluluğu.
m.+yı 1/010/0074
[=1]
mahşer-i mevt: *i.t.* Ölüm meydanı.
m. 1/026/0050
[=1]

mahşer-i pür-cûş: *sf.t.* Coşkuyla
dolu kalabalık.
m. 1/010/0097
[=1]
mahviyyet: *i.* Tevazu, alçak
gönüllülük.
m.+e 1/014/0001
[=1]
mahvol-: *br. f.* Perişan, harap,
bozulup yararsız ve kötü
duruma gelmek.
m.-du 1/014/0153
m.-mak 1/041/0011
m.-up 1/014/0120
m.-ursun 1/006/0050
[=4]
mahya: *i.* Ramazan gecelerinde,
camilerde iki minare
arasına gerilen ipler
üzerine dizilen kandil veya
elektrik ampulleriyle
yazılan yazı veya yapılan
resim.
m. 1/027/0100
[=1]
mahzûn: *i.* Üzgün.
m. 1/023/0023
[=1]
ma'îşet: *i.* Geçim, geçinme.
m. 1/023/0017, 1/027/0052
[=2]
makâm-ı hayret: *i.t.* Şaşkınlık
mevkisi, katı, yeri.
m.+te 1/010/0081
[=1]
makber: *i.* Mezar, kabir, metfen.
m. 1/010/0094, 1/024/0028,
1/030/0002, 1/033/0001
m.+lerin 1/019/0005
m.+lerinden 1/020/0004

- [=6]
makbere: *i.* Mezar, kabir, metfen.
m.+ler 1/019/0029
[=1]
makbere-i mâtemî: *sf.t.* Yaslı mezar.
m.+sıdır 1/019/0039
[=1]
makber-güzîn ol-: *br. f.* Mezarı seçmek, [ölüp mezara girmek].
m.-up 1/019/0024
[=1]
makber-i mebhût: *sf.t.* Hayret etmiş, şaşırmış mezar.
m. 1/010/0093
[=1]
makbûl: *i.* Geçerli.
m. 1/022/0072
[=1]
makhûr-i celâl et-: *br. f.* Büyüklüğüyle kahretmek, bozguna uğratmak.
m.-iyorsun+(makhûr-i celâlin ediyorsun)
1/004/0073
[=1]
makhûr-i nâdânî: *sf.t.* Kaba, cahil kahretme, bozguna uğratma.
m.+sıdır 1/019/0083
[=1]
maksad: *i.* İstenilen şey, amaç, gaye, erek.
m. 1/008/0049, 1/008/0050, 1/028/0063, 1/041/0020
m.+a 1/006/0019
[=4]
maksad-ı Hâlik: *i.t.* Yaratıcı olan Allah'ın amacı.
m. 1/008/0063
[=1]
maksûd: *i.* İstenilen, niyet edilen, güdülen, amaçlanan.
m. 1/004/0049
[=1]
maksûrecik: *i.* Camilerde, parmaklıklarla çevrilmiş küçük yer.
m.+lerin 1/002/0042
[=1]
maktel: *i.* Cinayet işlenen yer.
m.+ler 1/017/0025
[=1]
mâl: *i.* Bir kimsenin, bir tüzel kişinin mülkiyeti altında bulunan, taşınır veya taşınmaz varlıkların bütünü.
m. 1/042/0069, 1/042/0069
m.+in 1/026/0090
[=3]
mâlî: *i.* Dolu.
m.+dir 1/027/0031
[=1]
malta: *i.* Yenedünya, Malta eriği kerestesi.
m. 1/027/0072
[=1]
ma'lûm: *i.* Bilinen.
m. 1/028/0020
m.+a 1/041/0027
[=2]
ma'lûmât: *i.* Bilgi.
m.+ı 1/041/0028
[=1]
ma'lûm ol-: *br. f.* Bilinmek.
m.-anlar 1/041/0029
m.-mayan+(olmayan)
1/041/0029

[=2]
 Mâ medâ fâte; ve'l-mü'emmeli
 gaybun/Feleke's
 sâ'atü'lletî ente fihâ:
 Geçen zaman kaybolup
 gitti. Geleceğin ne olduğu
 ise belli değildir. Sen
 ancak içinde bulunduğun
 zamana sahipsin. O da
 geçmek üzeredir.
 m. 1/041/by
 [=1]
 mâ-melek: *br. i.* Nesi varsa, varı
 yoğu.
 m. 1/030/0010
 [=1]
 ma'nâ: *i.* Anlam.
 m. 1/019/0085
 m.+da 1/032/0010
 m.+sı 1/041/0022,
 1/041/0046
 m.+sıyla 1/041/0021
 [=5]
 ma'nâ ver-: *d.* Kendince bir
 yargıya varmak,
 yorumlamak.
 m. 1/027/0116
 [=1]
 mangal: *i.* Isınmaya, bir şey
 pişirmeye yarayan sac,
 bakır veya pirinçten, türlü
 biçimlerde üstü açık ayaklı
 ocak, korluk.
 m. 1/016/0110, 1/027/0079
 m.+a 1/016/0081
 m.+ı 1/016/0071
 [=4]
 mâni': *i.* Bir şeyin yapılmasını
 önleyen şey, engel.
 m.+ler 1/017/0019

[=1]
 mâni çağır-: *d.* Mâni söylemek.
 m.-an+(mâniler çağıran)
 1/011/0067
 [=1]
 mâni düz-: *d.* Mâni okumak,
 müzik eşliğinde mâni
 söylemek.
 m.-üp+(mâniler düzüp)
 1/011/0067
 [=1]
 manzar: *i.* Bakılan, görünen yer.
 m. 1/002/0026
 [=1]
 manzara: *i.* Görünüş, durum.
 m. 1/016/0042, 1/018/0012,
 1/040/0041
 m.+lar 1/027/0024
 m.+ydı 1/010/0093,
 1/013/0052, 1/020/0090
 [=7]
 manzûme: *i.* Şiir, vezinli kafiyeli
 söz.
 m.+yi 1/019/dn
 [=1]
 manzûr: *i.* Bakılan, görülen şey.
 m. 1/025/0033
 m.+um 1/039/0022
 [=2]
 maraz: *i.* Hastalık.
 m.+ın 1/003/0052
 [=1]
 ma'reke: *i.* Savaş meydanı.
 m.+dir 1/013/0007
 m.+yi 1/022/0128
 [=2]
 ma'rifet: *i.* Bilgi.
 m.+inse 1/004/0049
 [=1]
 marizle-: Dövmek, dayak atmak.

- m.-miştım 1/027/0170
[=1]
masa: *i.* Ayaklar veya bir destek üzerine oturtulmuş tabladan oluşan mobilya.
m. 1/009/0028
m.+nın+(2) 1/027/0120
[=2]
mâ-sivâ: *i.* Allah'tan başka her şey.
m. 1/006/0059, 1/010/0046
m.+ya 1/010/0045
[=3]
maskara: *i.* Eğlendici, sevindirici.
m.+sı 1/016/0098
[=1]
masnû' dur-: *d.* Sanatlı, iyi, güzel görünmek.
m.-urken 1/004/0020
[=1]
masrûf ol-: *br. f.* Harcanmak.
m.-ur 1/008/0040
[=1]
ma'sûm+(1): Suçsuz, günahsız.
m. 1/020/0005
[=1]
ma'sûm+(2): Küçük çocuk.
m.+a 1/005/0096
m.+u 1/040/0013
[=1]
ma'sûm+(3): *sf.* Suçsuz, günahsız.
m. 1/019/0064
[=1]
mâşâ' Allâh: *ün. Ne güzel, Allah nazardan saklasın anlamlarında beğenme duyguları anlatan bir söz.*
m. 1/011/0083, 1/020/0068
[=2]
ma'sûk-i vicdân: *i.t.* Kişinin kendi ahlak değerleri üzerinde dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan gücün sevdiği.
m.+ın 1/017/0033
[=1]
mâtem: *i.* Yas.
m. 1/013/0058, 1/022/0165
m.+in 1/022/0122
m.+ler 1/038/0053
[=4]
mâtem-i pâ-y-dâr: *sf.t.* Kalıcı, sonsuza kadar yaşayacak olan yas.
m. 1/024/0045
[=1]
mâtem-sarây: *br. i.* Yas evi.
m.+larla 1/019/0042
[=1]
mâtem-zâr-ı dünyâ: *i.t.* Yaşamın yas yeri.
m.+nın+(2) 1/038/0073
[=1]
matla': *i.* Doğum yeri.
m.+ı+(3)+nda 1/014/0088
[=1]
matvî+(1): *i.* Dürülmüş, bükülmüş şey.
m. 1/034/0004
m.+dir 1/017/0004
[=2]
matvî+(2): *sf.* Dürülmüş, bükülmüş.
m. 1/025/0040
[=1]
maun cilâsına bat-: *d.* Parlak kırmızımtırak renk almak.
m.-mı 1/027/0076
[=1]

- mâverâ: *i.* 1. Öte. 2. Görülen âlemin ötesi.
m.+sıdır 1/019/0029
[=1]
- mâye: *i.* Yaradılış, öz nitelik.
m.+n+(1) 1/010/0024
[=1]
- maymun: *i.* Çirkin ve gülünç kimse.
m. 1/042/0025
[=1]
- mazhar: *i.* İyi bir duruma erişmiş, erişen kimse.
m.+sin 1/017/0055
[=1]
- mâzî: *i.* Geçmiş.
m. 1/006/0034, 1/006/0035, 1/009/0016, 1/019/0029, 1/021/0014, 1/040/0036
m.+ler 1/002/0003
m.+mi 1/003/0094
m.+mizin 1/027/0033
m.+ye 1/041/0005
[=10]
- mâzî-i millet: *i.t.* Ulusun, halkın geçmişi.
m. 1/010/0011
[=1]
- mâzî-i tufûliyyet: *i.t.* Çocukluk geçmişi.
m.+imin 1/011/0024
[=1]
- mazlûm: *i.* Zulüm görmüş, haksızlığa uğramış, kendine zulmedilmiş.
m. 1/004/0060, 1/004/0095, 1/020/0174, 1/022/0134
m.+u 1/020/0009
m.+un 1/019/0053
[=6]
- ma'zûr: *i.* Mazereti, gerekçesi olan, mazeretli.
m. 1/003/0066
[=1]
- meâd: *i.* Ahiret.
m.+ın 1/017/0039
[=1]
- meâl+(1): *i.* Anlam.
m.+i 1/015/0002, 1/025/0053, 1/033/0002
[=3]
- meâl+(2): *i.* Ortaya çıkan şey, sonuç, netice.
m.+in 1/014/0046, 1/014/0143
m.+indir 1/014/0031
[=3]
- me'âlî: *i.* Yüksek, yüce.
m.+si 1/002/0019
m.+dir 1/027/0030
[=2]
- meâl-i kevn: *i.t.* Var oluşun anlamı.
m.1/012/0040
[=1]
- mebde': *i.* Baş, başlangıç.
m.+in 1/017/0039
[=1]
- meberrât: *i.* İyilikler.
m.+ı 1/031/0003
[=1]
- mebhût: *i.* Hayrette kalmış ve şaşmış.
m. 1/013/0059, 1/038/0004
[=2]
- mebhût et-: *br. f.* Hayrete düşürmek, şaşırtmak.
m.-erek+(mebhût ederek) 1/026/0093
[=1]

- mebzûl: *i.* Bol, çok.
m. 1/028/0012
[=1]
- mecâli kalma-: *d.* Yorulmak, gücü azalmak, güçsüzleşmek.
m.-miş 1/022/0141
[=1]
- mecâli tüken-: *i.* Güç, kuvvet, derman, takat.
m.-miş 1/042/0019
[=1]
- meclis+(1): *i.* Bir konuyu konuşmak veya görüşmek için bir araya gelmiş kimseler topluluğu.
m.+te 1/026/0042
[=1]
- meclis+(2): *i.* Dostlar toplantısı.
m.+te 1/028/0012
[=1]
- meclûb: *i.* Tutkun.
m. 1/008/0034
[=1]
- meçhûl: *i.* Bilinmeyen.
m. 1/041/0027
[=1]
- medenî: *sf.* Kentlileşmiş, kırsallıktan kurtulmuş, uygar.
m. 1/014/0001
[=1]
- medfen: *i.* Mezar, kabir, sin, makber.
m.+in 1/006/0044, 1/010/0086, 1/019/0008
[=2]
- medfen-i hayâl: *i.t.* Hülya, zihinde tasarlanan mezar.
m.+in 1/014/0140
[=1]
- medfûn: *i.* Gömülmüş, [üstü örtülmüş, gizlenmiş].
m. 1/024/0005
[=1]
- medhûl ol-: *br. f.* Kınanmak.
m.-sun 1/041/0028
[=1]
- medhûş+(1): *sf.* Dehşete uğramış, şaşırılmış, korkmuş, ürkmüş.
m. 1/008/0021
[=1]
- medhûş+(2): *zf.* Dehşete uğramış, şaşırılmış, korkmuş, ürkmüş bir biçimde.
m. 1/023/0029, 1/024/0058
[=2]
- medhûş et-: *br. f.* Dehşete düşürmek, korkutmak, şaşırtmak.
m.-erek+(medhûş ederek) 1/008/0031
[=1]
- medîd: *sf.* Uzun.
m. 1/023/0052
[=1]
- Medîne: *ö.i.* Hz. Muhammed'in hicret ettiği ve İslam devletini kurduğu şehir.
m. 1/022/0034, 1/022/0075
m.+nin+(2) 1/022/0096
[=3]
- medrese: *i.* İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.
m.+ye 1/027/0211
[=1]
- mefâhir: *i.* Övünülecek şeyler, övünceler.

m. 1/020/0018
[=1]
mefâhir-i eslâf: *i.t.* Daha
öncekilerin, ataların
övünülecek şeyleri.
m.+a 1/027/0032
[=1]
mekûd: *i.* Kayıp, yok, olmayan.
m. 1/028/0099
[=1]
meflûc: *i.* Felçli.
m.+u 1/004/0098
[=1]
meğer: *bağ.* Bilinmeyen, farkında
olunmayan bir durum için
kullanılan bir söz,
meğerse, oysa, oysaki.
m. 1/003/0056, 1/013/0023,
1/014/0086, 1/015/0006,
1/016/0112, 1/022/0007,
1/027/0240, 1/028/0030,
1/038/0052, 1/039/0049,
1/042/0093
[=11]
meğerki: *bağ.* İstek veya emir
kipinde olan ve biri
öbürünü engelleyecek
durumda bulunan iki
cümleyi birbirine bağlayan
bir söz.
m. 1/023/0070, 1/036/0004
[=2]
meğerse: *bağ.* Hâlbuki, oysa,
meğer.
m. 1/014/0085
[=1]
mehîb: *sf.* Heybetli, azametli.
m. 1/002/0059, 1/013/0061,
1/038/0055, 1/040/0041
[=4]

mehîb mehîb: *zf.* Heybetli bir
biçimde.
m. 1/022/0013
[=1]
Mehmed: *ö.i.* Erkek adı.
m. 1/016/0091
[=1]
Mehmed Ali: *ö.i.* Mehmed
Âkif'in *Safahât*'ın *Birinci*
Kitâb'ını ithaf ettiği
talebesi ve Râtib Paşa'nın
oğlu.
m.+ye 1/k/0001
[=1]
mekâbir: *i.* Mezarlar, kabirler.
m. 1/010/0072
[=1]
mekâl: *i.* Söz.
m.+indir 1/014/0025
[=1]
mekân: *i.* Yer, bulunulan yer.
m. 1/025/0030
[=1]
mekânet: *i.* Kuvvet, güç.
m.+le 1/017/0059
[=1]
mekîn: *i.* Yerleşmiş.
m. 1/025/0031
[=1]
mekr: *i.* Hile, düzen.
m.+inle 1/004/0080
[=1]
mekteb: *i.* Her türlü eğitim ve
öğretimin toplu olarak
yapıldığı yer, okul.
m. 1/003/0066, 1/003/0077
m.+e 1/005/0058,
1/037/0001
m.+den 1/009/0101
[=5]

- mektebe ver-: *d.* Okula kaydetmek, başlatmak.
m.-dim 1/027/0209
m.-medimdi+(vermedimdi) 1/027/0209
[=2]
- mekteb-i rüşdiyye: *i.t.* Ortaokul derecesinde eğitim kurumu.
m.+den 1/005/0086
[=1]
- melâ'ik: *i.* Melekler, nurdan yaratılmış manevi varlıklar.
m.+ten 1/017/0064
[=1]
- melâ'ik-i rahmet: *sf.t.* Merhamet, bağışlama melekleri.
m. 1/014/0108
[=1]
- melâl: *i.* Can sıkıntısı, üzüntü, dert.
m. 1/007/0049
[=1]
- melâl ver-: *d.* Usandırmak, sıkmak.
m.-iyse 1/012/0086
[=1]
- mel'anet: *i.* Büyük kötülük, lanetlenecek iş veya davranış.
m. 1/009/0015
[=1]
- melek+(1): *i.* Nurdan yaratılmış olduğuna inanılan ve değişik vazifeleri olan manevi varlık.
m. 1/006/0046
m.+lerden 1/017/0003, 1/017/0055, 1/040/0018
m.+sin 1/022/0133
[=5]
- melek+(2): *i.* Terbiyeli, uysal kimse.
m. 1/013/0052, 1/040/0010
m.+im+(meleğim) 1/009/0099
[=3]
- meleke: *i.* İnsanda bulunan bir şeyi yapabilme gücü, yeti.
m. 1/027/0206
[=1]
- melek gibi: *d.* Sessiz, sakın, çok temiz ve iyi huylu.
m. 1/038/0027
[=1]
- Melik: *i.* Hükümdar, Emevi halifelerinden Hişâm (724-743).
m.+te 1/026/0041
[=1]
- melil melil: *zf.* Boynu bükük, kederli bir şekilde.
m. 1/013/0047
[=1]
- me'lûf ol-: *br. f.* Alışmış, huy edilmiş hâle gelmek.
m.-an 1/042/0010
[=1]
- mel'un+(1): *i.* Nefretle karşılanan, kötü kimse.
m.+sun 1/020/0026
[=1]
- mel'un+(2): *sf.* Kötü.
m. 1/003/0052
[=1]
- memâlik: *i.* Memleketler, ülkeler.
m.+ini 1/014/0001
[=1]
- memât: *i.* Ölüm.

m.+ı 1/004/0120
 m.+ın 1/008/0036
 [=2]
 memdûd: *i.* Çekilmiş, uzatılmış,
 uzamış.
 m. 1/024/0010
 [=1]
 me'men: *i.* Emin, güvenilir,
 sığınılacak yer.
 m. 1/014/0069
 [=1]
 Memiş: *ö.i.* Erkek adı.
 m. 1/028/0038
 [=1]
 memleket+(1): *i.* Bir devletin
 egemenliği altında bulunan
 toprakların bütünü, ülke.
 m.+ın 1/027/0126
 [=1]
 memleket+(2): *i.* Bir kimsenin
 doğup büyüdüğü yer,
 şehir, yurt.
 m. 1/019/0059
 [=1]
 memleket+(3): *i.* Bir ülkede
 yaşayan bireylein bütünü.
 m.+ın 1/028/0132
 [=1]
 memnû' ol-: *i.* Yasaklanmak, men
 edilmek.
 m. 1/004/0019
 [=1]
 memnûn: *i.* Her hangi bir olaydan
 veya durumdan ötürü
 sevinç duyan, kıvançlı,
 mutlu.
 m. 1/008/0038, 1/008/0038
 [=2]
 memnûn et-: *d.* Yüklüce para veya
 bol bahşiş vermek.

m.-eyim+(memnûn edeyim)
 1/016/0114
 [=1]
 memnûn ol-: *br. f.* Sevinmek,
 mutluluk, sevinç duymak.
 m.-acaktım 1/028/0137
 [=1]
 me'mûl: *i.* Umulan, düşünülen.
 m. 1/022/0172
 [=1]
 menâr: *i.* Minareler.
 m.+ı 1/002/0008
 [=1]
 menâr-ı mehîb: *sf.t.* Heybetli
 minareler.
 m. 1/023/0057
 [=1]
 menba': *i.* Kaynak, bir şeyin
 çıktığı yer.
 m.+dan 1/039/0052
 [=1]
 mendil: *i.* Burun ve ter silmekte,
 el ve yüz kurulamakta
 kullanılan küçük, kare
 biçiminde dokuma veya
 yumuşak, ince kâğıt.
 m. 1/027/0086
 [=1]
 menfâ: *i.* Bir kimsenin sürgüne
 gönderildiği yer, sürgün
 yeri.
 m.+lar 1/017/0025
 [=1]
 menşe': *i.* Başlangıç, bir şeyin
 çıktığı yer, köken, kaynak.
 m.+ı 1/004/0130
 [=1]
 menzil: *i.* Yolculukta dinlenmek
 amacıyla durulan yer,
 konak.

m.+e 1/015/0004
[=1]
menzil al-: *d.* Yolda ilerlemek.
m.-mıřlar 1/006/0051
[=1]
menzil-i aksâ: *sf.t.* En son, uzak konak.
m.+sına 1/006/0042
[=1]
menzil-i ârâm: *i.t.* Dinlenme yeri, konağı.
m. 1/030/0002
[=1]
menzil-i maksûd: *sf.t.* Ulaşılmak istenen konak.
m.+a 1/006/0031
[=1]
merâkını celbet-: *d.* Dikkat çekmek, ilgi uyandırmak.
m.-er+(eder) 1/005/0067
m.-ti 1/005/0067
[=2]
merâm: *i.* İstek, amaç, gaye, maksat.
m.+ınız 1/002/0050
[=1]
merâret: *i.* Acılık.
m. 1/009/0019
m.+i 1/013/0057
m.+ini 1/010/0043
[=3]
merâyâ-yı nazar: *sf.t.* Bakılan aynalar.
m. 1/039/0032
[=1]
merd-i sâhib-azm: *sf.t.* Bir işte engelleri aşma kararlılığı olan cesur kimse.
m. 1/006/0022
[=1]

merdiven: *i.* Bir yereçikmeye veya bir yerden inmeye yarayan basamaklar dizisi.
m. 1/016/0063
[=1]
merdüm: *i.* İnsan, adam.
m. 1/012/0045
[=1]
merhale: *i.* Basamak, aşama, evre.
m.+si 1/038/0065
[=1]
merhamet: *i.* Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma.
m. 1/003/0095
m.+i 1/003/0040
m.+inle 1/004/0123
[=3]
merhameten: *zf.* Acıyarak.
m. 1/018/0004
[=1]
merhamet et-: *br. f.* Acımak.
m. 1/028/0029, 1/038/0017
m.-mek 1/026/0014
[=3]
merhamet eyle-: *br. f.* Acımak.
m. 1/004/0124
[=1]
merhamet gör-: *d.* Acınmak.
m.-meli 1/028/0148
[=1]
merhametli ol-: *br. f.* Acımak.
m. 1/009/0121
[=1]
merhûm: *i.* Ölmüş Müslüman (erkek), rahmetli, rahmetlik.
m. 1/014/0001, 1/014/b

- m.+u 1/014/0001, [=1]
 1/038/0011
 [=4]
 merkad: *i.* Mezar, kabir.
 m.+in+(1)+in+(2)
 1/025/0018
 [=1]
 merkeb: *i.* Eşek.
 m. 1/027/0184
 [=1]
 mersiye: *i.* Ağıt.
 m. 1/025/b, 1/038/0041
 [=2]
 mesâfe: *i.* Uzaklık.
 m. 1/022/0104
 [=1]
 mesâ'î: *i.* Çalışma, emek.
 m. 1/008/0042
 [=1]
 mesîre: *i.* Gezinti yeri, gezilecek yer.
 m.+m 1/010/0037
 [=1]
 meskenet: *i.* Miskinlik.
 m.+ten 1/006/0048
 [=1]
 meskûn ol-: *i.* Şenelmek, şen duruma gelmek.
 m.-ur 1/023/0026
 [=1]
 meslek: *i.* Yol, uğraş.
 m. 1/030/0011
 [=1]
 meslek-i 'irfân: *i.t.* Bilgi yolu.
 m. 1/015/0024
 [=1]
 mest: *i.* Üzerine giyilen, kısa konçlu hafif ve yumuşak ayakkabı.
 m.+iyle 1/027/0089
- [=1]
 mest et-: *br. f.* Kendinden geçirmek.
 m.-iyorken+(mest ediyorken) 1/023/0045
 [=1]
 mestûr: *i.* Örtülü, kapalı, gizli.
 m. 1/012/0040
 [=1]
 mestûr ol-: *br. f.* Örtülmek, gizlenmek.
 m.-san 1/025/0034
 [=1]
 mes'ûd: *i.* Saadetli, bahtiyar.
 m. 1/017/0031
 [=1]
 mes'ûl: *i.* Sorumlu, kendisinden sorulan.
 m. 1/022/0115, 1/022/0116
 m.+ü 1/026/0098
 [=3]
 mes'ûl çık-: *d.* Sorumlu olmak.
 m.-ar 1/022/0123
 [=1]
 meşâ'il: *i. i.* Aydınlatıcı aletler, lambalar, kandiller.
 m.+ini 1/002/0043
 [=1]
 meşâ'il-i mâtem-penâh: *i.t.* Yastı sığınağın kandilleri.
 m.+ını 1/019/0004
 [=1]
 meş'al: *i.* Aydınlatıcı alet, lamba, kandil.
 m. 1/023/0069
 [=1]
 meş'ale: *i.* Aydınlatıcı alet, lamba, kandil.
 m.+m 1/014/0005
 [=1]

- meş'al-keş: *br. i.* Aydınlatıcı alet,
lamba, kandil çeken,
kandilci.
m.+in 1/017/0045
[=1]
- meşâm-ı cân: *i.t.* Ruhun burnu.
m.+a 1/014/0111
[=1]
- meşâyih-i kabâ'il: *i.t.* Kabilenin,
boyun şeyhleri.
m. 1/026/0007
[=1]
- meşgûl: *i.* Bir işle uğraşan, iş
görmekte olan.
m. 1/027/0198
[=1]
- meşhed: *i.* Şehit düşülen, şehidin
gömüldüğü yer.
m.+in+(1)+in+(2)
1/025/0019
[=1]
- meşher: *i.* Sergi.
m. 1/019/0078
[=1]
- meşhûdât: *i.* Görülen, gözle
görülen, tanık olunmuş
şeyler.
m.+ıyla 1/014/0001
[=1]
- meşhûd ol-: *br. f.* Görülmek,
gözle görülmek, tanık
olunmak.
m.-an 1/041/0024
[=1]
- meşhûn ol-: *br. f.* Dolmak, dolu
hâle gelmek.
m.-sa 1/008/0037
[=1]
- meşin: *i.* İşlenmiş koyun derisi.
m. 1/027/0122
- [=1]
- meşy: *i.* Yürümek.
m.+e 1/006/0005
[=1]
- meşy-i tâb-efgen: *sf.t.* Gücü
bitiren, düşürücü yürüyüş.
m. 1/043/0008
[=1]
- metâlib: *i.* İstekler, dilekler,
arzular.
m.+iyle 1/010/0036
[=1]
- me'vâ: *i.* Yurt, mesken, sığınacak
yer.
m. 1/004/0094
[=1]
- mevc: *i.* Dalga.
m.+idir 1/004/0027,
1/038/0072
[=2]
- mevcâ-mevc et-: *br. f.*
Dalgalandırmak, dalga
üzerine dalgalı hâle
getirmek.
m.-ip+(mevcâ-mevc edip)
1/023/0013
[=1]
- mevce: *i.* Dalga.
m.+ler 1/039/0025
m.+si 1/004/0028
m.+sidir 1/025/0026
[=3]
- mevcelen-: Dalgalanmak.
m.-ir 1/014/0024
[=1]
- mevc-i âl: *sf.t.* Kırmızı dalga.
m.+inde 1/009/0014
[=1]
- mevc-i bî-hiss: *i.t.* Duyusuz dalga.
m.+in 1/038/0042

[=1]
 mevc-i münce mid: *sf.t.* Donmuş dalga.
 m.+i 1/010/0055
 [=1]
 mevc-i tûfân-hîz: *sf.t.* Nuh peygamber zamanında yağın ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmura benzer dalga.
 m.+i 1/039/0010
 [=1]
 mevc mevc: *sf.* Dalga dalga.
 m. 1/002/0012
 [=1]
 mevc mevc ol-: *br. f.* Düzgün olmayan, alçaklı yüksekli bir hâle gelmek.
 m.-du 1/039/0044
 [=1]
 mevcûd: *i.* Var olan, bulunan.
 m. 1/004/0024
 m.+a 1/038/0087
 [=2]
 mevcûdât: *i.* Var olan şeyler, varlıklar, yaratıklar.
 m. 1/006/0055, 1/023/0012
 [=2]
 mevhûm: *i.* Gerçekte olmayıp var sanılan, var diye düşünülen kuruntuya dayanan, vehmolunmuş.
 m. 1/003/0085
 [=1]
 mevki': *i.* Yer, mahal.
 m.+in 1/020/0029
 [=1]
 mevkib: *i.* Alay, topluluk.
 m.+in 1/040/0043
 [=1]

mevkib-i enzâr: *i.t.* Bakışların alayı, topluluğu.
 m. 1/002/0026
 [=1]
 mevkib-i şâdî: *i.t.* Sevinç alayı, topluluğu.
 m. 1/021/0027
 [=1]
 mevkûf: *i.* Bir şeyin tamamı bir işe verilmiş, adanmış, vakfedilmiş.
 m. 1/008/0039, 1/008/0052
 [=2]
 Mevlâ: *i.* Allah.
 m. 1/019/0086, 1/026/0065
 m.+dan 1/010/0030
 m.+nın+(2) 1/020/0181
 m.+ya 1/010/0029, 1/023/0030
 [=6]
 mevsim: *i.* Bazı atmosfer olaylarının en çok belirdikleri zaman.
 m. 1/020/0040, 1/020/0042
 [=2]
 mevt: *i.* Ölüm.
 m.+e 1/010/0094
 [=1]
 mevvâc: *i.* Dalgalanmak.
 m. 1/025/0037
 [=1]
 meydân+(1): *i.* Alan, saha.
 m. 1/002/0038
 m.+da 1/011/0028
 m.+ı 1/020/0047
 [=3]
 meydân+(2): *i.* Bulunulan yer ve çevresi, ortalık.
 m.+da 1/028/0158
 [=1]

meydâna çık-: *d.* Ortaya çıkmak,
görünmek.
m.-ar 1/018/0029
[=1]
meydâna getir-: *d.* Olmasını
sağlamak, oluşturmak.
m.-miş 1/004/0032
[=1]
meydân al-: *d.* Ortaya çıkmak,
görünmek.
m.-dı 1/003/0038
[=1]
meydâna sür-: *d.* Ortaya
çıkarmak.
m.-en 1/004/0055
[=1]
meydân bul-: *d.* Uygun, elverişli
zaman bulmak.
m.-ur 1/008/0017
[=1]
meydânda: *i.* Ortada, belli, açık,
aşıkâr.
m. 1/003/0056, 1/019/0090,
1/028/0083
[=3]
meydân ver-: *d.* Kötü bir durumun
gerçekleşmesi için imkân,
elverişli durum sağlamak,
müdahale etmemek.
m. 1/004/0083
[=1]
meyhâne: *i.* İçki satılan ve içilen
yer, içki yeri.
m. 1/009/0026, 1/009/b
m.+ye 1/028/0087
[=3]
meyl: *i.* Eğilim, temayül.
m. 1/004/0059
m.+i 1/017/0036
[=2]

meyyit: *i.* Ölü.
m.+lerin 1/019/0014
[=1]
mezâhim: *i.* Dertler, sıkıntılar.
m.+le 1/013/0004
[=1]
mezâlim: *i.* Yapılan haksızlıklar,
kıyımlar, zulümler.
m.+ini 1/019/0007
[=1]
mezâr: *i.* Ölünün gömülü olduğu
yer, kabir, sin, makber,
gömüt.
m. 1/014/0041, 1/026/0005,
1/043/0004
m.+a 1/007/0044,
1/010/0075, 1/016/0027,
1/026/0062, 1/027/0101
m.+dan 1/018/0039
m.+ı+(1) 1/019/0021
m.+ından 1/009/0006
m.+ı+(1)+nı+(3) 1/019/0034
m.+ın+(1)+ın+(2)
1/014/0106
[=13]
mezârcı: *i.* Kabir kazan kimse.
m.+nın+(2) 1/007/0043
[=1]
Mezârcı Mahmûd: *ö.i.* Erkek adı
(Yaptığı iş unvan olarak
verilmiş.)
m.+a 1/027/0161,
1/027/0167, 1/027/0171
[=3]
mezâr-ı çemen-ber-ser: *sf.t.*
Yeşillik, çimenlik kabir.
m.+iyledir 1/019/0020
[=1]
mezâr-ı muğber: *sf.t.* Tozlu,
tozlanmış kabir.

m. 1/024/0002
[=1]
mezâristan: *i.* Kabirlerin bulunduğu yer, kabristan, gömütlük, sinlik, mezarlık.
m. 1/010/0006, 1/010/0026
[=2]
mezârlık: *i.* Kabirlerin bulunduğu yer, kabristan, gömütlük, sinlik, mezaristan.
m. 1/010/0099, 1/010/b, 1/021/0037
[=3]
mezâr taşı: *br. i.* Gömülen kişiye ait kimlik bilgileri, dua vb. yazıları kazınmış olarak üzerinde bulunduran ve kabrin baş ucuna dikilen taş.
m. 1/009/0135, 1/033/b
m.+na+(3) 1/030/b
[=3]
mezbele: *i.* 1. Çöplük. 2. Aşağılık ve kötü durum.
m.+ler 1/016/0038
[=1]
mezbûh-âne: *zf.* Boğazlanır gibi, boğazlanmışçasına.
m. 1/020/0006
[=1]
mezcet-: *br. f.* Birbirine katmak, karıştırmak.
m.-en+(mezceden)
1/019/0012
[=1]
meze: *i.* İçki içilirken yenilen yiyecek.
m.+n+(1) 1/009/0046
[=1]

mezrû'ât: *i.* Ekilip bitmiş tohumlar, ekinler.
m.+ın+(2) 1/026/0048
[=1]
mı+(1): *e.* Sonuna getirildiği cümleye veya kelimeye soru anlamı veren bir söz.
m. 1/003/0103, 1/004/0017, 1/004/0050, 1/004/0116, 1/004/0133, 1/004/0134, 1/005/0080, 1/006/0058, 1/007/0024, 1/009/0143, 1/012/0010, 1/012/0012, 1/012/0094, 1/013/0024, 1/016/0055, 1/016/0094, 1/022/0139, 1/022/0139, 1/022/0160, 1/024/0024, 1/026/0082, 1/026/0082, 1/027/0034, 1/027/0069, 1/027/0069, 1/027/0125, 1/027/0125, 1/027/0152, 1/028/0070, 1/033/0016, 1/041/0006, 1/042/0071
m.+dır 1/019/0017, 1/024/0048
m.+ydınız 1/020/0009
[=35]
mı+(2): *e.* Sonuna getirildiği cümleye veya kelimeye olumsuzluk anlamı veren bir söz.
m. 1/003/0061, 1/003/0075, 1/004/0020, 1/005/0052, 1/005/0052, 1/006/0018, 1/006/0032, 1/008/0017, 1/009/0045, 1/013/0037, 1/013/0038, 1/013/0039, 1/019/0060, 1/027/0060, 1/027/0061, 1/027/0186, 1/027/0212, 1/028/0075,

- 1/028/0090, 1/038/0045,
1/040/0035, 1/042/0012,
1/042/0024, 1/042/0026
m.+dır 1/026/0035,
1/028/0086
m.+sınız 1/020/0108
m.+yız 1/027/0055
[=28]
mı+(3): e. Sonuna getirildiği
cümleye veya kelimeye
şaşma anlamı veren bir
söz.
m. 1/020/0080, 1/020/0110,
1/028/0013
[=3]
mı+(4): e. Soru anlamıyla rica ve
emir cümleleri yapan bir
söz.
m. 1/021/0022, 1/021/0039
m.+sın 1/042/0025,
1/042/0025
[=4]
mı+(5): e. Belirli geçmiş zamanlı
bir cümle ile başka bir
cümle arasında zaman,
sebeup veya şart ilişkisi
kuran bir söz.
m. 1/005/0006, 1/016/0040,
1/028/0135
[=3]
mıhlan-: Olduğu yerde kalıp bir
yere kıpırdamamak.
m.-ır 1/040/0040
[=1]
mıhlı: i. Sabit, Olduğu yerde kalıp
bir yere kıpırdamayan.
m.+ydılar 1/013/0063
[=1]
Mısır: ö.i. Kızıldeniz ve Akdeniz
kenarındaki ülke.
- m.+da 1/022/0075
[=1]
mışıl mışıl: zf. Rahat, sessiz ve
derin soluk alarak.
m. 1/042/0020
[=1]
mızıkçı: i. Çeşitli sebeplerle oyun
bozan, yenilgiyi kabul
etmeyen, kolayca darılan
kimse.
m. 1/027/0151
[=1]
mi+(1): e. Sonuna getirildiği
cümleye veya kelimeye
soru anlamı veren bir söz.
m. 1/003/0004, 1/003/0091,
1/004/0071, 1/004/0072,
1/004/0080, 1/004/0082,
1/004/0102, 1/005/0031,
1/007/0007, 1/007/0016,
1/007/0054, 1/009/0052,
1/009/0096, 1/009/0130,
1/010/0003, 1/011/0057,
1/012/0011, 1/013/0072,
1/018/0037, 1/018/0037,
1/019/0049, 1/019/0050,
1/020/0042, 1/020/0111,
1/020/0149, 1/022/0050,
1/022/0054, 1/022/0073,
1/022/0185, 1/024/0052,
1/026/0082, 1/027/0134,
1/027/0140, 1/027/0223,
1/041/0022
m.+dir 1/004/0051,
1/022/0056
m.+sin 1/006/0062,
1/014/0148, 1/017/0048,
1/020/0120, 1/020/0137
m.+ydin 1/023/0036
[=43]

mi+(2): *e.* Sonuna getirildiği cümleye veya kelimeye olumsuzluk anlamı veren bir söz.

m. 1/005/0070, 1/006/0007, 1/009/0113, 1/011/0090, 1/013/0038, 1/016/0096, 1/018/0039, 1/020/0075, 1/020/0103, 1/022/0018, 1/022/0059, 1/022/0109, 1/026/0017, 1/027/0158, 1/027/0168, 1/027/0224, 1/028/0051, 1/038/0034
m.+dir 1/006/0059, 1/014/0114, 1/028/0095
m.+sin 1/005/0031, 1/020/0083
m.+yim 1/013/0005, 1/020/0107, 1/020/0176, 1/042/0038, 1/042/0052
m.+yiz 1/027/0184
[=29]

mi+(3): *e.* Sonuna getirildiği cümleye veya kelimeye şaşma anlamı veren bir söz.

m. 1/003/0007, 1/005/0050, 1/005/0055, 1/009/0042, 1/009/0112, 1/016/0045, 1/018/0044, 1/022/0049, 1/022/0061, 1/027/0064, 1/027/0182, 1/027/0220, 1/027/0244, 1/028/0048, 1/038/0025, 1/042/0051, 1/042/0092
[=17]

mi+(4): *e.* Belirli geçmiş zamanlı bir cümle ile başka bir cümle arasında zaman,

sebeplere veya şart ilişkisi kuran bir söz.

m. 1/016/0018, 1/020/0034, 1/027/0088, 1/027/0151, 1/027/0242, 1/028/0084
[=6]

mi+(5): *e.* Soru anlamıyla rica ve emir cümleleri yapan bir söz.

m.+sin 1/022/0106
[=1]

mi+(6): *e.* Tekrarlanan kelime arasında kullanılarak kelimenin anlamını pekiştiren bir söz.

m. 1/027/0162
[=1]

Midhat Cemâl: *ö.i.* Midhat Cemâl KUTAY (1885-1956) Mehmed Âkif'in yakın dostlarından.

m. 1/019/dn

m.+e 1/020/0001
[=2]

mihrâk: *i.* Bir ışık kaynağından yayılan ışınların toplandığı yer, odak.

m.+ı 1/012/0046
[=1]

mihrâk-ı ser: *i.t.* Başın odağı, tepesi.

m.+inde 1/008/0019
[=1]

mikyâs: *i.* Ölçek, ölçü.

m.+ı 1/026/0035
[=1]

millet: *i.* Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek

- ve görenek birliği olan
insan topluluğu, ulus.
m. 1/004/0079, 1/014/0001,
1/019/0049, 1/020/0013,
1/020/0031, 1/040/0023
m.+e 1/028/0123
m.+i 1/019/0027
m.+in 1/010/0010,
1/014/0094, 1/020/0003,
1/020/0025, 1/027/0019
m.+lere 1/019/0032
m.+lerin 1/019/0030
m.+ten 1/019/0052
[=15]
milyarla: *sf.* Pek çok, çok sayıda.
m. 1/004/0052
[=1]
milyonla: *sf.* Pek çok, çok sayıda.
m. 1/004/0088
[=1]
minâre: Namaz vaktinin geldiğini
bildirmek için camide
muezzinin ezan okuduğu,
sala verdiği, şerefesi olan,
çoğunlukla taştan, yüksek
ve ince yapı.
m.+ler 1/023/0062
[=1]
minâre boyu: *br. i.* Aşağı yukarı
15-20 metre arasında olan
yükseklik.
m. 1/020/0054
[=1]
minber: *i.* Camilerde hatibin çıkıp
hutbe okuduğu merdivenli,
yüksekçe yer, hitap etme
yeri.
m.+den 1/038/0076
m.+idir 1/034/0001
m.+in 1/038/0066
[=3]
minber-i teblîğ: *i.t.* Bildirme,
haber verme yeri.
m.+idir 1/038/0074
[=1]
minder: *i.* İçi yumuşak bir
malzeme ile doldurularak
dikilen, oturmaya,
yaslanmaya yarar şilte.
m.+i 1/009/0101
[=1]
mini mini: *br. i.* Küçük, pek
sevimli.
m. 1/011/0083
[=1]
mintan: *i.* Yakasız, uzun kollu
erkek gömleği.
m.+ın 1/005/0079
[=1]
mi'râc: *i.* Göğe yükselmek.
m.+a 1/004/0010
[=1]
mis gibi: *d.* Çok iyi, temiz ve
güzel.
m. 1/009/0068
[=1]
misâl+(1): *i.* Örnek olarak
alınabilen, gösterilen şey,
örnek.
m.+i 1/012/0057
m.+indir 1/014/0017
[=2]
misâl+(2): *zf.* Benzer.
m.+i 1/002/0064,
1/022/0094, 1/038/0022
[=3]
miskîn+(1): *i.* Çok uyuşuk olan
kimse.
m. 1/006/0044
[=1]

miskîn+(2): *i.* Âciz, zavallı.

m.+i 1/004/0098

[=1]

moda: *i.* Belirli bir süre için etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük.

m.+sı 1/029/0001

[=1]

morar-: Her hangi bir sebeple vücudun bir yeri mor renk, kırmızı ile mavinin karışmasından oluşan rengi almak.

m.-ip 1/003/0030

m.-miş 1/018/0049

[=2]

moruk: *i.* Yaşlı erkek.

m. 1/009/0067

[=1]

mostura: *i.* Örnek, model.

m.+sı 1/027/0097

[=1]

mu+(1): *e.* Sonuna getirildiği cümleye veya kelimeye soru anlamı veren bir söz.

m. 1/005/0035, 1/006/0044,

1/008/0001, 1/009/0049,

1/013/0032, 1/016/0007,

1/016/0022, 1/022/0067,

1/022/0150, 1/024/0044,

1/024/0046, 1/024/0059,

1/026/0036, 1/026/0037,

1/026/0038, 1/027/0142,

1/027/0211, 1/027/0232,

1/027/0256, 1/028/0111

m.+dur 1/014/0138,

1/019/0051, 1/028/0063

m.+sun 1/020/0132

[=24]

mu+(2): *e.* Sonuna getirildiği cümleye veya kelimeye olumsuzluk anlamı veren bir söz.

m. 1/004/0015, 1/006/0012,

1/011/0013, 1/022/0065,

1/025/0015, 1/026/0032,

1/027/0113, 1/027/0187,

1/040/0036, 1/042/0032,

1/042/0056

m.+dur 1/023/0006

m.+sun 1/027/0237

m.+yum 1/011/0032

[=14]

mu+(3): *e.* Geçmiş zamanlı bir cümle ile başka bir cümle arasında zaman, sebep veya şart ilişkisi kuran bir söz.

m. 1/002/0052, 1/028/0094,
1/028/0139

[=3]

mu+(4): *e.* Tekrarlanan kelime arasında kullanılarak belirsizlik anlamı veren bir söz.

m. 1/020/0136

[=1]

mu‘ammâ: *i.* Anlaşılmayan, bilinmeyen şey.

m.+dır 1/017/0039

m.+lara 1/004/0078

[=2]

mu‘arrâ ol-: *br. f.* Gerçekleşme ihtimali az, uzak hâle gelmek.

m.-sa 1/006/0020

[=1]

mu‘azzam: *sf.* Çok büyük, koskoca, güçlü.

- m. 1/019/0037
[=1]
mu‘azzez: *i.* Sayılan, saygı duyulan, sevgili, aziz.
m. 1/038/0081
m.+ken 1/017/0064
[=2]
mubassır: *i.* Okullarda öğrencilerin durumu ile ilgilenen ve düzeni sağlamakla vazifeli olan kimse.
m. 1/003/0067
[=1]
mudhik: *i.* Güldüren, güldürücü.
m. 1/019/0026
[=1]
mugaylan-zâr-ı dehşet-nâk: *sf.t.* Korkunç dikenlik.
m.+tir 1/006/0035
[=1]
muğber: *i.* Tozlu, tozlanmış.
m. 1/023/0023
[=1]
muhâcim: *i.* Saldırı, hücum.
m.+ler 1/017/0020
m.+lere 1/008/0041
[=2]
muhâcim ol-: *br. f.* Saldırmak, hücum etmek, saldırır hâle gelmek,
m.-ur+(muhâcim) 1/008/0013
[=1]
muhâkemât: *i.* 1. Akıl süzgecinden geçirme, 2. Bilinen veya doğru olarak kabul belirli önermelerden başka önermeler çıkarma, usa vurma.
- m.+ıyla 1/014/0001
[=1]
muhakkak+(1): *i.* Doğruluğu, gerçekliği kesin olarak bilinen, gerçekliği kesinleşmiş.
m.+tır 1/041/0017
[=1]
muhakkak+(2): *zf.* Kesinlikle, yüzde yüz.
m. 1/016/0055
[=1]
muhakkar+(1): *i.* Horlanan, hakir, değersiz görülen.
m. 1/004/0013
[=1]
muhakkar+(2): *sf.* Horlanan, hakir, değersiz görülen.
m. 1/017/0002
[=1]
muhallebi: *i.* Süte, şeker ve pirinç unu kaynatılarak yapılan bir tatlı.
m.+m 1/011/0055
[=1]
muhâl ol-: *br. f.* Olması, gerçekleşmesi olanaksız hâle gelmek.
m.-ur 1/016/0078
[=1]
Muhammed: *ö.i.* Son peygamber, kendisine Kur’ân vahyedilen resûl Hz. Muhammed.
m.+den 1/022/0125
[=1]
muhammer: *i.* 1. Mayalanmış. 2. Yoğurulmuş, şarap gibi kaynayıp kıvamını bulmuş.
m. 1/010/0009

[=1]
 muhârebe: *i.* Savaş.
 m. 1/022/0073
 [=1]
 muhât-ı lücce-i ye's ol-:
 Ümitsizlik dalgalarıyla
 kuşatılmış hâle gelmek.
 m.-duğum 1/039/0015
 [=1]
 muhît: *i.* Çevre, etraf.
 m. 1/014/0050
 m.+e 1/023/0063
 m.+i 1/018/0013,
 1/025/0014, 1/040/0020
 m.+imi 1/023/0043
 m.+imiz 1/014/0075
 m.+in 1/023/0014
 m.+inde 1/004/0011
 [=9]
 muhît-i havf ü recâ: *i.t.* Ümit ve
 korku çevresi.
 m.+dan 1/010/0081
 [=1]
 muhît-i levs: *sf.t.* Pis çevre.
 m.+ine 1/027/0024
 [=1]
 muhît-i nigâh: *i.t.* Bakış çevresi.
 m.+ımda 1/014/0002
 m.+ında 1/022/0157
 [=2]
 muhît-i Şark: *i.t.* Doğu
 medeniyetinin çevresi,
 yöresi.
 m.+ta 1/014/0103
 [=1]
 muhît-i velvele-dâr: *sf.t.* Gürültülü
 çevre.
 m.+ında 1/010/0038
 [=1]

muhkem: *i.* Sağlam,
 sağlamlaştırılmış.
 m. 1/019/0055
 [=2]
 muhkem tut-: *d.* Bir işe güçlü
 şekilde başlamak,
 sağlamlığını korumak.
 m.-muşsa 1/015/0026
 [=2]
 muhlis: *i.* Dostluğunda ve ve
 inançlarında içten olan.
 m.+iniz 1/028/0128
 [=1]
 muhtefî kal-: *d.* Saklı olmak, açığa
 çıkmamak.
 m.-acak 1/036/0003
 [=1]
 muhterem: *sf.* Saygıdeğer, saygın.
 m. 1/014/0112
 [=1]
 mukâbil: *i.* Bir şeyin karşılığı
 olan.
 m.+idir 1/027/0021
 [=1]
 mukârin: *i.* Bitişik, erişmiş,
 yaklaşmış.
 m. 1/015/0031
 [=1]
 mukarrer: *i.* Kaçınılmaz.
 m. 1/026/0010
 [=1]
 mukassî: *sf.* Sıkıntılı, sıkıntı
 verici, bunaltıcı.
 m. 1/007/0053
 [=1]
 muktedir+(1): *i.* Bir şeyi
 yapmaya, başarmaya gücü
 yeten, erkli.
 m. 1/019/0045, 1/032/0007
 m.+sen 1/038/0071

[=3]
 muktedir+(2): *sf.* Bir şeyi yapmaya, başarmaya gücü yeten, erkli.
 m. 1/032/0007
 [=1]
 mum: *i.* Bir fitilin üzerine erimiş bal mumu, içyağı, stearik asit veya parafin dökülüp genellikle silindir biçiminde dondurulan ince, uzun aydınlatma aracı.
 m. 1/022/0099
 m.+ların 1/020/0084
 m.+un 1/016/0075
 [=3]
 muntazaman: *zf.* Düzenli olarak.
 m. 1/005/0087
 [=1]
 Mûsâ: *ö.i.* İsrailoğullarına gönderilen ve Firavunla mücadele eden peygamber.
 m. 1/029/0012
 m.+nın+(2) 1/029/0011
 [=2]
 musâb ol-: *br. f.* Başına bir kötülük, felaket gelmek.
 m.-an 1/014/0114
 [=1]
 musaggar: *i.* Küçük.
 m. 1/017/0007
 [=1]
 musallâ: *i.* Cenaze namazı kılınmak için üstüne tabut konulan masa biçiminde yüksekçe taş.
 m. 1/038/0065, 1/038/0072, 1/038/0073, 1/038/0074, 1/038/0075

[=5]
 mu'tâd: *i.* Alışılmış olan.
 m.+a 1/005/0001
 m.+ı 1/026/0043
 m.+ın 1/012/0087
 [=3]
 mutarrâ: *sf.* Körpe, taze, yeni.
 m. 1/039/0026
 [=1]
 mu'temed: *i.* Kendisine inanılıp güvenilen.
 m.+im 1/020/0051
 [=1]
 mutlak+(1): *i.* Kendi başına var olan, hiçbir şeye bağlı olmayan, bağımsız, saltık.
 m. 1/022/0129, 1/022/0131
 [=2]
 mutlak+(2): *zf.* Kesin olarak, mutlaka.
 m. 1/009/0112, 1/027/0199, 1/028/0028, 1/038/0071
 [=4]
 mutlakâ: *zf.* Kesinlikle.
 m. 1/011/0050, 1/029/0003
 [=2]
 muttasıl: *zf.* Ara vermeden, aralıksız, hiç durmadan, biteviye.
 m. 1/022/0013, 1/022/0155, 1/027/0198, 1/040/0022
 [=4]
 muvâfık ol-: *br. f.* Uygun hâle gelmek.
 m.-acak 1/003/0070
 [=1]
 muzaffer: *i.* Üstün hâle gelmiş, zafer kazanmış, yenmiş, utkulu.
 m.+sin 1/019/0048

[=1]
muzaffer ol-: *br. f.* Kazanmak,
üstün hâle gelmiş.
m.-sun 1/004/0010
[=1]
muzlim: *i.* Karanlık.
m. 1/004/0002, 1/023/0031,
1/039/0001
[=3]
muzlim kal-: *d.* Karanlıkta
bulunmak, açığa
çıkılmamak.
m.-mada 1/004/0137
[=1]
muztar bırak-: *d.* Çaresiz hâle
koymak.
m.-ır 1/008/0032
[=1]
mü: *e.* Sonuna getirildiği cümleye
veya kelimeye soru anlamı
veren bir söz.
m. 1/021/0020, 1/028/0071
[=2]
mübhem: *i.* Belirsiz.
m. 1/004/0033
m.+dir 1/041/0003
[=2]
mübhemât-ı şu'ûn: *i.t.* İşlerin
belirsizliği.
m. 1/014/0076
[=1]
mübtezel: *i.* Değersiz.
m. 1/032/0002
[=1]
müdâhale: *i.* Karışma, araya
girme.
m.+den 1/042/0060
[=1]
müdhiş+(1): *sf.* Dehşetli, korkuya
düşüren, korkunç.

m. 1/002/0002, 1/017/0039,
1/017/0059, 1/019/0047,
1/023/0033, 1/038/0076
[=6]
müdhiş+(2): *zf.* Dehşetli, korkuya
düşüren, korkunç bir
biçimde.
m. 1/004/0050
[=1]
müdür: *i.* İdare eden, yöneten
[İsim yerine kullanılmış
unvan].
m.+(Müdür) 1/003/0063
[=1]
müebbed: *sf.* Sonu olmayan.
m. 1/009/0022
[=1]
müebbeden: *zf.* Sonsuza kadar.
m. 1/007/0048, 1/014/0086
[=2]
müeddâ: *i.* Mana, anlam.
m. 1/032/0002
[=1]
müeyyed: *sf.* Sağlam
kuvvetlendirilmiş.
m. 1/020/0030
[=1]
müezzin: *i.* Namaz vakitlerini
bildirmek için ezan okuyan
din adamı.
m.+in 1/002/0034
[=1]
müfekkire-i her-dem-işti'âl: *sf.t.*
Daima alevlenen, parlayan
düşünme gücü.
m.+indir 1/014/0021
[=1]
müftekır kal-: *d.* Muhtaç olmak,
hâle gelmek.
m.-mazdı 1/014/0001

- [=1]
mühendis: *i.* Yol, köprü, yapı vb. bayındırlık işleri ve zanaatle ilgili teknik çalışmalardan birini konu edinen meslekten olan kimse.
m. 1/027/0199
- [=1]
müheykel: *i.* Heykel gibi.
m. 1/022/0011
- [=1]
mühlik: *sf.* Öldürücü, tehlikeli.
m. 1/008/0012
- [=1]
mühür: *i.* Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu metal, lastik vb.nden yapılmış araç, damga, kaşe.
m.+üm 1/016/0116
- [=1]
mükedder: *sf.* Üzgün.
m. 1/018/0016
- [=1]
mükerrer: *zf.* Tekrarlananarak, yinelenerek.
m. 1/008/0022
- [=1]
mülevves: *sf.* Kirli, pis.
m. 1/020/0002, 1/020/0003
- [=2]
mülevvesât: *i.* Pislikler, kirler.
m.+ına 1/027/0033
- [=1]
mülhid: *i.* Dinsiz, imansız, doğru yoldan sapmış.
m. 1/004/0129
m.+i 1/004/0113
- m.+lere 1/004/0124
- [=3]
mülk: *i.* 1. Devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü. 2. Taşınmaz mal.
m.+ü 1/019/0027
- [=1]
mülk-i Osmânî: *i.t.* Osmanlı ülkesi.
m. 1/020/0030
- [=1]
mülk-i seyyâr: *sf.t.* Gezici mal.
m.+ı 1/043/0003
- [=1]
mümâslar çek-: *d.* Dokunmak, temas etmek.
m.-erek 1/027/0202
- [=1]
mü'min: *i.* İnanan, inançlı, Müslüman.
m. 1/004/0107
m.+lere 1/004/0123
- [=2]
mümkün: *i.* Muhtemel, olabilir, olası.
m.+se 1/020/0124, 1/027/0116
- [=2]
mümkün ol-: *br. f.* Muhtemel, olabilir hâle gelmek.
m.-amaz 1/012/0074
- [=1]
mün'adim: *i.* Yok olan.
m. 1/008/0032
- [=1]
müncelî: *sf.* Parlayan, aşikâr olan.
m. 1/014/0047
- [=1]
müncemid: *sf.* Donmuş.
m. 1/038/0072

[=1]
 mündehiş-i sümme radednâh: *i.t.*
 Sonra onu (aşağıların en
 aşağısına) çevirdik (Tin
 sûresi: 95/5) âyetinin
 dehşet içinde.
 m. 1/004/0018
 [=1]
 müneccim: *i.* Yıldızların durum ve
 kareketlerinden anlam
 çıkaran kimse, astrolog.
 m.+in 1/020/0041
 [=1]
 münekkîd: *i.* Eleştirmen, eleştirici.
 m. 1/032/0007, 1/032/b
 [=2]
 münevvim: *sf.* Uyku veren,
 uyutan.
 m. 1/006/0027
 [=1]
 münfa‘il+(1): *i.* Gücenmiş,
 alınmış, kırgın.
 m. 1/026/0065
 [=1]
 münfa‘il+(2): *zf.* Gücenmiş,
 alınmış, kırgın bir şekilde.
 m. 1/022/0091
 [=1]
 münhanî: *sf.* Eğri büğrü.
 m. 1/022/0096
 [=1]
 münkâd: *i.* Boyun eğen.
 m.+ıdır 1/017/0012
 [=1]
 münkesir: *sf.* Kırılmış, kırık.
 m. 1/009/0013
 [=1]
 mürde: *sf.* Ölmüş, gücünü
 yitirmiş.
 m. 1/016/0027

[=1]
 mürteci‘: *i.* Yeni düzene karşı
 direnen kişi, gerici.
 m. 1/028/0153, 1/028/0161
 [=2]
 mürûr et-: *br. f.* Geçmek, bir
 taraftan girip öbür taraftan
 çıkmak, sona ermek.
 m. 1/024/0054
 [=1]
 mürüvvet: *i.* Cömertlik.
 m.+ine 1/011/0095
 [=1]
 müsâhabe: *i.* Sohbet, karşılıklı
 konuşma.
 m.+den 1/007/0005
 [=1]
 müsâ‘id: *i.* Uygun, elverişli.
 m. 1/012/0092
 m.+ken 1/041/0014
 [=2]
 müsâ‘id ol-: *br. f.* Uygun hâle
 gelmek.
 m.-mazsa 1/012/0091
 m.-sa 1/043/0008
 [=2]
 müsâmere: *i.* Akşam eğlencesi,
 akşam toplantısı.
 m. 1/020/0047
 [=1]
 müselsel: *sf.* Birbirine bağlı olan,
 art arda zincirleme olarak
 gelen.
 m. 1/002/0078
 [=1]
 müsevvif: *i.* İşini ihmal eden,
 savsaklayan, atlatan.
 m.+ler 1/041/0011
 [=1]

müslimîn: *i.* Bütün Müslümanlar,
İslam dininden olan
kimseler.

m.+e 1/027/0051

[=1]

Müslümân: *i.* İslam dininden, Hz.
Muhammed'in yaydığı
dinden olan kimse.

m.+lar+(1) 1/038/0012

m.+lar+(1)+ı+(3)

1/027/0188

[=2]

Müslümânlık: *i.* Hz.
Muhammed'in yaydığı
din, İslam dini, İslamiyet.

m. 1/028/0125

m.+ta 1/028/0091

[=2]

müstağrak+(1): *sf.* Dalgın, dalmış.

m. 1/002/0009

[=1]

müstağrak+(2): *zf.* Dalmış, dalgın
hâlde.

m. 1/023/0029

[=1]

müstahîl et-: *br. f.* İmkânsız,
manasız, boş, saçma hâle
getirmek,
imkânsızlaştırmak.

m.-tin 1/020/0020

[=1]

müstahkem: *sf.* Sağlamlaştırılmış.

m. 1/019/0056

[=1]

müstakbel: *i.* Gelecek zaman,
istikbal.

m. 1/002/0005

m.+e 1/003/0094,
1/006/0028

m.+i 1/012/0095

m.+le 1/017/0052

[=5]

müste'âr: *sf.* Emanet, eğreti,
geçici.

m. 1/042/0063

[=1]

müşeyyed: *sf.* Sağlam,
sağlamlaştırılmış.

m. 1/038/0085

[=1]

müşfik: *sf.* Şefkatli, sevecen.

m. 1/010/0017

[=1]

müşkil: *i.* Engel, güçlük, zorluk.

m.+dir 1/006/0023

[=1]

müştâk: *i.* Özleyen, göreceği
gelen.

m. 1/039/0006

m.+ım 1/039/0007

[=2]

müşteri: *i.* Alıcı, hizmet gören ve
karşılığında ücret ödeyen
kimse.

m.+ler 1/007/0005

[=1]

mütâreke: *i.* Ateşkes.

m.+dir 1/013/0008

[=1]

mütecâviz: *sf.* Geçen, aşan, fazla,
çok.

m. 1/005/0087

[=1]

mütefekkir: *i.* Düşünce sahibi,
düşünür, tefekkür eden.

m. 1/027/0193

[=1]

müteheyyic: *sf.* Heyecanlı.

m. 1/010/0070

[=1]

mütemâdiyen: *zf.* Ara vermeden,
sürekli olarak, biteviye.

m. 1/026/0045

[=1]

müteneffir ol-: *br. f.* İğrenmek,
tiksinmek.

m.-mada 1/004/0060

[=1]

mütevâlî: *sf.* Art arta gelen, üst
üste olan, ardışık.

m. 1/018/0013

[=1]

müteveffâ: *i.* Ölmüş, ölü kimse.

m.+yı 1/016/0017

[=1]

müvekkel eyle-: *br. f.* Birini
kendine vekil seçmek.

m.-yip 1/020/0024

[=1]

müzâhim: *i.* Zahmet, sıkıntı.

m.+ler 1/017/0019

[=1]

müzâhim ol-: *br. f.* Sıkıntı
vermek, ahmet veren hâle
gelmek.

m.-ur 1/008/0014

[=1]

nabzına bak-: *d.* Bir dakikadaki
kalp atışını saymak.

n.-ayım 1/003/0044

[=1]

nâ-bûd: *i.* Sonradan yok olan,
bulunmayan, yok olan.

n. 1/024/0009

[=1]

nâ-çâr: *zf.* Çaresi olmayan,
çaresiz.

n. 1/006/0008

[=1]

nâdim+(1): *i.* Yaptığı bir
davranıştan pişmanlık
duyan, pişman.

n.+dir 1/009/0010

[=1]

nâdim+(2): *zf.* Yaptığı bir
davranıştan pişmanlık
duyarak, pişman bir
durumda.

n. 1/022/0091

[=1]

nafaka: *d.* Birinin geçindirmekle
yükümlü olduğu kişilere
verdiği geçim parası.

n.+n+(1) 1/022/0183

[=1]

nâ-gâh: *zf.* Ansızın, birdenbire.

n. 1/010/0069, 1/014/0135,
1/016/0076

[=3]

nağme: *i.* Güzel, uyumlu ses, ezgi,
âhenk.

n. 1/012/0025, 1/039/0048

n.+de 1/004/0136

n.+ler+(1) 1/023/0058

n.+n+(1) 1/014/0075

n.+n+(1)+dir 1/025/0042

[=6]

nağme-i Kur'ân: *i.t.* İslam dininin
esas ilkelerini, Hz.
Muhammed'e gönderilen
Allah buyruklarını içeren,
Müslümanlığın esas
kitabının güzel, uyumlu
sesi, ezgisi.

n. 1/020/0086

[=1]

nağme-i sâz: *i.t.* Çalgının güzel,
uyumlu sesi, ezgisi.

n. 1/020/0086

- [=1]
nah kafa: *ün.* Hayıflanma bildiren
bi söz.
n. 1/028/0161
[=1]
nâim: *sf.* Uyuyan.
n. 1/012/0053
[=1]
nakkâd-ı idrâk: *i.t.* Anlayışın, akıl
erdirmenin iyisini
kötüsünden ayırması.
n.+in 1/017/0014
[=1]
nâle: *i.* İnleme, inilti, feryat.
n. 1/012/0027
n.+leri 1/022/0042
n.+nin+(2) 1/038/0052
n.+yi 1/004/0086
[=4]
nâle-i ezkâr: *i.t.* Zikir iniltileri.
n. 1/002/0018
[=1]
nâle-i hâmûş: *sf.t.* Sessiz inilti,
inilti.
n.+u+(1)+na+(3)
1/010/0002
[=1]
nâle-i nevmîd: *sf.t.* Ümitsiz inilti,
feryat.
n. 1/009/0003
[=1]
nâle-i tezellüm: *i.t.* Şikayet iniltisi,
feryadı.
n.+ü 1/018/0040
[=1]
nâle-serâ ol-: *br. f.* İnleyen, feryat
eden hâle gelmek.
n.-unca 1/018/0003
[=1]
nâm+(1): *i.* Ad.
n.+ını 1/008/0008
n.+ıyla 1/027/0016,
1/030/0010
[=3]
nâm+(2): *i.* Ün.
n. 1/030/0010
[=1]
namâz: *i.* İslamın beş şartından
biri olan ve Müslümanların
günde beş vakit, dinî
kurallara göre yapmak
zorunda oldukları ibadet,
salat.
n. 1/002/0066, 1/016/0100
n.+da 1/002/0049
[=3]
namâza dur-: *d.* Namaz ibadetini
yapmaya başlamak.
n.-du 1/002/0052
[=1]
namâz kıl-: *br. f.* Namazı, islamın
beş şartından biri olan ve
Müslümanların günde beş
vakit, dinî kurallara göre
yapmak zorunda oldukları
ibadeti yerine getirmek.
n.-ar 1/002/0059
[=1]
namâz kılın-: *br. f.* Namaz,
islamın beş şartından biri
olan ve Müslümanların
günde beş vakit, dinî
kurallara göre yapmak
zorunda oldukları ibadet
yerine getirilmek.
n.-dı 1/038/0088
[=1]
nâ-merd: *i.* Alçak, mert olmayan.
n.+e 1/016/0096
[=1]

nâmına: *zf.* Bir şeyin veya bir kimsenin adına, hesabına, yerine.

n. 1/007/0056, 1/019/0032, 1/020/0008

[=3]

nâ-müsâ'id: *i.* Uygun olmayan, elverişsiz.

n.+di 1/011/0025

[=1]

nâ-mütenâhî: *i.* Sonsuz.

n. 1/004/0023

[=1]

nân-pâre: *br. i.* Ekmek parçası.

n. 1/004/0092

n.+ye 1/026/0054

[=2]

Napolyon: *ö.i.* İmparatorluğunu ilan eden Fransız generali (1769-1821).

n.+un 1/019/0037

[=1]

nâr: *i.* Ateş, od.

n.+e 1/025/0054

[=1]

nargile+(1): *i.* Tömbeki denilen bir cins tütünün dumanının sudan geçirilerek içilmesini sağlayan araç.

n.+ler 1/028/0010

[=1]

nargile+(2): *i.* Tömbeki denilen bir cins tütünün dumanının sudan geçirilerek içilmesini sağlayan aracın dumanı.

n.+den 1/027/0076

[=1]

nâs: *i.* İnsanlar, halk, herkes.

n. 1/026/0019

[=1]

nasıl+(1): *sf.* Bir şeyin ne biçimde olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz.

n. 1/004/0036, 1/019/0066, 1/020/0132, 1/021/0027

[=4]

nasıl+(2): *sf.* Hangi, iki veya daha çok şeyden bir tanesini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı.

n. 1/028/0018

[=1]

nasıl+(3): *zf.* Bir işin ne biçimde, hangi yolla olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz.

n. 1/003/0058, 1/004/0010, 1/004/0045, 1/005/0048, 1/009/0048, 1/009/0115, 1/015/0014, 1/017/0063, 1/018/0019, 1/027/0041, 1/028/0124, 1/028/0149, 1/030/0011, 1/038/0012, 1/039/0006, 1/039/0014, 1/039/0019, 1/039/0020

[=18]

nasıl+(4): *zf.* Bir hareketin yapılış biçimine duyulan şaşkınlığı belirten bir söz.

n. 1/003/0048, 1/004/0021, 1/004/0137, 1/011/0020, 1/013/0036, 1/017/0054, 1/019/0052, 1/022/0126, 1/024/0060, 1/041/0034, 1/042/0055

[=11]

nasıl+(5): *zf.* İşin zorunlu olduğunu belirten bir söz.

- n. 1/002/0022, 1/004/0033,
1/009/0095, 1/014/0065,
1/038/0027, 1/038/0048,
1/038/0049
[=7]
- nasıl+(6): *zf.* Ne kadar çok.
n. 1/011/0014, 1/023/0033,
1/042/0012
[=3]
- nasıl+(7): *Beğendiniz mi, iyi mi?*
anlamlarında kullanılan bir
söz.
n. 1/027/0223
[=1]
- nasıl ki: *bağ.* İki cümle arasındaki
anlam ilişkisini *olduğu*
gibi anlamıyla bağlayan
bir söz.
n. 1/014/0057, 1/014/0071
[=2]
- nasıl olsa: *zf.* Her durumda, er
geç.
n. 1/004/0112
[=1]
- nasılsa: *zf.* Kuşkusuz, er geç,
elbette.
n. 1/020/0057
[=1]
- nasîb: *i.* Bir kimsenin elde
edebildiği, sahip olabildiği
şey.
n.+in 1/004/0121,
1/019/0051, 1/041/0004
[=2]
- nasîb-i fıkır ü zekâ: *i.t.* Akıl
yürütmeye, algılamaya,
sonuç çıkarmaya ve
düşünmeye sahip olma.
n.+dan 1/027/0205
[=1]
- nasîhat et-: *br. f.* Öğüt vermek.
n.-in+(nasîhat edin)
1/009/0123
[=1]
- nâsiye: *i.* Alın.
n. 1/019/0001
n.+den 1/014/0014
n.+n+(1) 1/025/0038
[=3]
- nâsiye-i târumâr: *sf.t.*
Karmakarışık, dağınık,
perişan alın.
n.+ını 1/019/0033
[=1]
- nâsût: *i.* İnsanlık âlemi, *lâhut*
karşısı.
n. 1/004/0011, 1/014/0126
n.+a 1/025/0008,
1/038/0076
[=4]
- na'ş: *i.* Kefene sarılıp tabuta
konmuş ölü.
n. 1/019/0032
[=1]
- nâtika: *i.* 1. Düşünüp söyleme
yeteneği. 2. Düzgün ve iyi
konuşma yeteneği.
n. 1/004/0048
[=1]
- nâtika don-: *d.* [Konuşamamak,
söz söyleyememek].
n.-muş 1/013/0055
[=1]
- nâtık ol-: *br. f.* Konuşmak,
söylemek, bildirmek.
n.-urken 1/004/0136
[=1]
- nây: *i.* Ney, kamıştan yapılan
düdük.
n.+ı 1/023/0056

[=1]
 nây-i nağme-kâr: *sf.t.* Güzel, uyumlu sesi, ezgisi, âhengi olan ney.
 n.+ın 1/025/0062
 [=1]
 nây-pâre: *br. i.* Ney parçaları, her bir ney.
 n.+lerin 1/023/0059
 [=1]
 nâz: *i.* Kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış, cilve, eda.
 n. 1/040/0014
 [=1]
 nâzân nâzân: *zf.* Nazlı nazlı.
 n. 1/024/0042
 [=1]
 nazar+(1): *i.* Bakış, bakma, göz atma.
 n. 1/005/0083, 1/023/0029, 1/027/0255
 n.+da 1/027/0127
 n.+dan 1/025/0002
 n.+lardan 1/002/0009, 1/036/0003
 n.+ları 1/018/0020, 1/042/0083
 [=9]
 nazar+(2): *i.* Düşünce.
 n.+da 1/025/0015
 n.+dan 1/041/0016
 n.+ımda 1/012/0020, 1/025/0030
 n.+ında 1/004/0051
 [=5]
 nâzende+(1): *i.* Hoş edalı, nazlı.
 n.+dır 1/018/0042
 [=1]

nâzende+(2): *sf.* 1. Kolayca gönlü olmayan, kendini ağır satan. 2. Üstüne titrenilen, değer verilen, sevgili. 3. Özen isteyen, nazik.
 n. 1/020/0028
 [=1]
 nâzenîn+(1): *i.* Narin, ince yapılı.
 n.+ler 1/010/0028
 [=1]
 nâzenîn+(2): *sf.* Cilveli, nazlı.
 n. 1/014/0051, 1/039/0027
 [=2]
 nâzenîn-i bezm-i lâhût: *i.t.* Ulûhiyet âlemi meclisinin cilveleri.
 n.+u 1/002/0007
 [=1]
 nâzenîn-i istikbâl: *i.t.* Geleceğin cilveleri.
 n. 1/040/0034
 [=1]
 nazım: *bkz. nazm.*
 n. 1/b2
 [=1]
 nâzilât-ı arş-ı berîn: *i.t.* En yüce kattan inenler.
 n. 1/025/0019
 [=1]
 nazlan-: 1. Kolayca gönlü olmamak, ısrar beklemek. 2. İsteksiz görünmek.
 n.-ıyorsun 1/009/0050
 [=1]
 nazlı: *sf.* Üstüne titrenilen, değer verilen.
 n. 1/024/0048
 [=1]
 nazlı nazlı: *zf.* Üstüne titrenilen, değer verilen bir biçimde.

n. 1/009/0048	1/027/0070,	1/027/0138,
[=1]	1/027/0148,	1/027/0208,
nazm: i. Hece ve durak	1/027/0216,	1/027/0220,
bakımından denk ve kendi	1/028/0079,	1/028/0093,
başına bir bütün olan	1/028/0099,	1/028/0108,
kafiyeli söz dizisi,	1/028/0114,	1/042/0051
manzume, şiir, koşuk.	n.+dir	1/004/0130,
n. +(nazım) 1/b2	1/004/0132,	1/005/0041,
n.+a+ 1/044/0004	1/005/0097,	1/007/0056,
n.+ınızdan 1/032/0014	1/008/0056,	1/008/0063,
[=3]	1/009/0049,	1/009/0079,
nazm-ı bî-meâl: <i>sf.t.</i> Manasız şiir.	1/010/0066,	1/013/0064,
n.+imden 1/041/0040	1/014/0121,	1/016/0094,
[=1]	1/017/0016,	1/019/0046,
nazra-i im'ân: <i>sf.t.</i> Çok dikkatli	1/019/0068,	1/019/0084,
bakış.	1/020/0089,	1/020/0094,
n.+ımın 1/014/0030	1/022/0073,	1/026/0034,
[=1]	1/026/0038,	1/027/0003,
nazra-i nûr: <i>sf.t.</i> Aydınlık bakış.	1/027/0226,	1/033/0014,
n. 1/024/0018	1/034/0003,	1/040/0046,
[=1]	1/041/0042	
nazra-i sengîn-i lâl: <i>sf.t.</i> Dilsiz,	n.+ler	1/002/0046,
taştan bakış.	1/027/0029,	1/032/0012
n.+inde 1/009/0022	n.+ydi	1/016/0089,
[=1]	1/041/0037	
ne+(1): <i>zm.</i> <i>Hangi şey?</i> anlamında	n.+ye 1/008/0039	
bir soru sözü.	n.+yim 1/039/0054	
n. 1/003/0078,	1/006/0022,	
1/006/0048,	1/006/0022	
1/009/0082,	n.+yse	1/007/0024,
1/009/0125,	1/012/0093	
1/012/0094,	[=79]	
1/013/0067,	ne+(2): <i>sf.</i> İki veya daha çok	
1/015/0015,	şeyden bir tanesini	
1/020/0081,	belirtecek bir cevap	
1/020/0150,	istemek için kullanılan	
1/021/0046,	soru sıfatı, hangi.	
1/022/0130,	n. 1/001/0002,	1/002/0089,
1/024/0009,	1/004/0064,	1/005/0063,
1/027/0038,	1/008/0050,	1/009/0053,

- 1/009/0054, 1/009/0093,
1/013/0045, 1/016/0093,
1/016/0102, 1/022/0070,
1/023/0050, 1/027/0231,
1/027/0242, 1/027/0247,
1/028/0085, 1/038/0031,
1/042/0043
[=19]
- ne+(3): *sf.* Bir şeyin ne biçimde olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz, nasıl.
n. 1/004/0006, 1/004/0006,
1/004/0108, 1/008/0002,
1/010/0093, 1/012/0079,
1/012/0079, 1/013/0052,
1/019/0066, 1/020/0090,
1/021/0027, 1/022/0019,
1/022/0041, 1/027/0184,
1/028/0144, 1/028/0144,
1/042/0045
[=17]
- ne+(4): *zf.* Bir olayı doğuran başka bir olayı sormak için kullanılan bir söz, neden, niçin.
n. 1/005/0036, 1/009/0050,
1/009/0055, 1/020/0106,
1/027/0139, 1/028/0066,
1/028/0066
[=7]
- ne+(5): *zf.* Bir işin ne biçimde, hangi yolla olduğunu belirtmek için kullanılan bir söz, nasıl.
n. 1/002/0054, 1/009/0106,
1/020/0094, 1/020/0099,
1/022/0064, 1/022/0124,
1/029/0007, 1/039/0022,
1/042/0028, 1/042/0034,
1/042/0035
- [=11]
- ne+(6): *zf.* Çok, oldukça, ne kadar.
n. 1/003/0015, 1/003/0060,
1/004/0105, 1/005/0054,
1/006/0036, 1/008/0012,
1/010/0006, 1/010/0006,
1/010/0082, 1/011/0002,
1/011/0014, 1/011/0021,
1/012/0075, 1/012/0076,
1/012/0077, 1/012/0078,
1/012/0080, 1/013/0009,
1/013/0048, 1/013/0075,
1/014/0001, 1/014/0001,
1/016/0047, 1/017/0060,
1/018/0042, 1/020/0019,
1/020/0026, 1/020/0060,
1/020/0131, 1/021/0030,
1/023/0005, 1/023/0033,
1/023/0058, 1/025/0029,
1/028/0007, 1/028/0009,
1/028/0012, 1/028/0036,
1/028/0047, 1/028/0053,
1/028/0069, 1/028/0120,
1/028/0142, 1/033/0001
[=44]
- ne+(7): *ün.* Soru biçiminde şaşma bildiren bir söz.
n. 1/029/0008
[=1]
- ne ‘âlemde: *zf.* Nasıl.
n. 1/028/0004
[=1]
- nebûd ü bûd: *br. i.* Var yok.
n.+una 1/014/0070
[=1]
- necât: *i.* Kurtuluş.
n. 1/006/0014
[=1]
- Necip: *ö.i.* Erkek adı.
n. 1/009/0101, 1/009/0111

- [=2]
necm: *i.* Yıldız.
n.+in 1/022/0158
[=1]
necm-i emel: *i.t.* Umut yıldızı.
n. 1/004/0126, 1/025/0006
[=2]
necm-i rehâ-kâr: *sf.t.* Kurtarıcı yıldız.
n.+e 1/039/0006
[=1]
necm-i sâhir: *sf.t.* Uyumayan yıldız.
n.+de 1/022/0029
[=1]
ne çâre: *Çaresi yok, elden ne gelir?* anlamında kullanılan bir söz.
ç. 1/007/0028, 1/013/0066, 1/022/0052, 1/042/0082
[=4]
ne çıkar: *Bir zararı yok, ne zararı var?* anlamında kullanılan bir söz.
n. 1/020/0099, 1/028/0081
[=2]
nedâmet: *i.* Pişmanlık.
n.+te 1/004/0095
[=1]
ne de: *zf.* Çok, oldukça, ne kadar.
n. 1/011/0055, 1/022/0058
[=1]
ne demek: *Öyle şey olur mu, o nasıl şey, yakışık alır mı?* anlamında kullanılan bir söz.
n. 1/020/0168, 1/024/0011, 1/027/0002, 1/028/0074
[=3]
neden: *zf.* Bir olayı doğuran başka bir olayı sormak için kullanılan bir söz; niçin.
n. 1/004/0062, 1/005/0051, 1/020/0071, 1/022/0047, 1/027/0032, 1/027/0229, 1/028/0140, 1/041/0028, 1/043/0010
n.+dir 1/004/0059, 1/004/0131
[=12]
ne denir: Bir konuda söyleyecek söz kalmadığını anlatan bir söz.
n. 1/028/0130
[=1]
nedense: *zf.* Bilinmeyen, belli olmayan bir sebep dolayısıyla.
n. 1/020/0117
[=1]
nedîm: *i.* Sohbet, meclis arkadaşı.
n.+i 1/019/0040
[=1]
nedîme-i rûh: *i.t.* Özün hanım arkadaşı.
n.+un 1/027/0062
[=1]
nedîm-i hazret: *sf.t.* Yakın, saygın arkadaş.
n.+indir 1/014/0133
[=1]
nefes+(1): *i.* Ciğerlere hava alıp verme, soluk.
n. 1/005/0082
n.+i 1/018/0036, 1/020/0085
n.+inde 1/008/0031
[=4]
nefes+(2): *i.* Canlılık, hayat belirtisi.

- n. 1/026/0042
[=1]
nefes al-: *br. f.* Havayı ciğerlerine çekmek, soluk almak.
n. 1/003/0043
n.-ma 1/003/0043
[=2]
nefes ettir-: *d.* Bir inanışa göre, rahatsızlığı, illeti geçirmek için okutup üfletmek.
n. 1/007/0015
[=1]
nefesi dur-: *d.* 1. Ölmek. 2. Güç soluk alacak duruma gelmek veya soluğu büsbütün durmak.
n.-du 1/020/0105
[=1]
nefeslen-: Nefes alacak kadar duraklamak, biraz dinlenmek.
n.-irim 1/020/0045
[=1]
nefes nefese: *zf.* Güçlkle soluk alarak, sık sık soluyarak, yorgun, bitkin veya telaşla, soluk soluğa.
n. 1/022/0142
nefha: *i.* 1. Güzel koku. 2. Bir esim yel, rüzgârın bir kere esmesi.
n. 1/012/0050
[=1]
nefh-i pâk-i Mevlâ: *i.t.* Allah'ın temiz üflemesi.
n.+yı 1/010/0075
[=1]
nefrin: *i.* Beddua, ilenç, lanet okuma.
n. 1/007/0051
[=1]
ne gezer: *d.* Bulunmaz, yoktur.
g. 1/005/0080, 1/011/0032, 1/013/0024, 1/016/0111
[=4]
ne hâcet: *d.* Gereksiz, gerek yok.
n. 1/003/0016, 1/027/0097
[=2]
ne haddine: *d.* Ona düşmez.
n.+(ne haddimize)
1/027/0175
[=1]
nehâr: *i.* Gündüz.
n.+ın 1/012/0081
[=1]
nehr-i feyzâ-feyz-i insâniyyet: *i.t.* İnsanların bütününün, beşeriyetin coşkuyla dolu ırmağı.
n.+ın 1/006/0029
[=1]
ne ise: *ün.* Çok şükür, bereket versin, neyse.
n. 1/022/0143
[=1]
ne istedin: *d.* Neden bu şekilde kötü davrandın.
n. 1/005/0026, 1/005/0038
[=2]
ne iyi: *d.* Beğenme ve mutluluk anlatan bir söz.
n. 1/005/0092
[=1]
ne kadar: *zf.* Çok, oldukça.
n. 1/001/0008, 1/011/0002, 1/028/0092, 1/028/0146
[=4]
ne kadar olsa: Ne denli eksiği olursa olsun, ne de olsa.
n. 1/013/0034, 1/042/0076

[=2]
neket: i. 1. Talihsizlik,
bahtsızlık. 2. Felaket,
musibet.
n. 1/020/0015

[=1]
neme lâzım: i. *Bu işle ilgilenmem,
buna karışmam*
anlamlarında kullanılan bir
söz.
n. 1/016/0059

[=1]
ne mümkün: d. Olacak şey değil,
imkânsız.
n. 1/015/0032, 1/027/0187

[=2]
ne ... ne ...: *bağ.* Birden fazla
özne, tümleç veya fiili
inkâr etmek için,
bunlardan önce yer alan
kelimelerin başlarına
getirilen tekrarlamalı
bağlaç, *hem ... hem ...*
karşıtı.
n. 1/001/0004, 1/009/0016,
1/009/0081, 1/010/0041,
1/014/0085, 1/015/0020,
1/017/0052, 1/018/0038,
1/019/0056, 1/019/0073,
1/022/0022, 1/022/0133,
1/027/0042, 1/027/0047,
1/027/0164, 1/028/0027,
1/040/0005, 1/042/0017,
1/042/0047

n.+(ne ... ne ... ne ...)
1/017/0025

[=20]
ne ... ne de ...: *bağ.* Birden fazla
özne, tümleç veya fiili
inkar etmek için,

bunlardan önce yer alan
kelimelerin başlarına
getirilen tekrarlamalı
bağlaç, *hem ... hem ...*
karşıtı.

n. 1/009/0103

[=1]
ne olsa: d. Her durumda, olumlu
veya olumsuz bütün
şartlarda.

n. 1/011/0030

[=1]
ne olur: d. Yalvarırım, lütfen, rica
ederim.

n. 1/042/0066

[=1]
nere: *zf.* *Hangi yer?* anlamında
yer zarfı.

n.+de+(nerde) 1/003/0081,
1/004/0074, 1/004/0074,
1/009/0111, 1/014/0060,
1/015/0009, 1/016/0007,
1/016/0066, 1/020/0110,
1/024/0027, 1/029/0014,
1/035/0003, 1/035/0004,
1/037/0004

n.+dedir+(nerdedir)
1/013/0033

n.+den+(nerden)
1/010/0018, 1/010/0064,
1/020/0183, 1/026/0081

[=19]
nerede: *ün.* *İmkânsız* anlamında
bir söz.

n.+de+(nerde) 1/003/0004,
1/028/0104, 1/042/0009

[=3]
nereden: *zf.* *Nasıl.*

n. 1/004/0061

[=1]

neredeysse: *zf.* Kısa bir süre içinde.

n.+(nerdeyse) 1/022/0177

[=1]

nermîn: *sf.* Yumuşak.

n. 1/038/0069

[=1]

nesih: *i.* Hoca İmâdüddîn-i Yakut-i Mûs'tasamî'nin icat ettiği yazı usulü. Kalınlığı *sülüs* yazısının üçte biri kadardır. Sonradan tashihe elverişli olmadığından yazanın ustalığını denemek bakımından, hattatlar arasında miheng olmuştur. Başka yazılara nispeten daha kolay okunduğundan, çok yayılmıştır. Kur'ân, tefsîr ve hadîs yazmakta çok kullanılmıştır. *Nesih kırmayı* ve *ince nesih* diye iki şekli daha vardır.

n. 1/027/0218

[=1]

nesi var: *d.* Bir kimsenin durumunu öğrenmek için kullanılan bir söz.

n. 1/028/0070

n.+(nen var) 1/028/0026

n.+mış 1/016/0004

[=3]

nesîm-i dil-cû: *sf.t.* Gönül çeken hafif rüzgâr.

n. 1/012/0047

[=1]

nesîm-i sâf: *sf.t.* Temiz rüzgâr.

n. 1/024/0041

[=1]

nesr: *i.* Düz yazı.

n.+iniz 1/032/0014

[=1]

nesl: *i.* Kuşak.

n.+e 1/011/0037

[=1]

nesl-i cebîn: *sf.t.* Korkak kuşak.

n. 1/027/0046

[=1]

nesl-i necîb: *sf.t.* Soylu, soyu temiz kuşak.

n.+in 1/027/0035

[=1]

neşâid: *i.* 1. Manzumeler, şiirler. 2. Atasözü derecesinde kullanılan meşhur beyitler veya mısralar.

n.+inden 1/012/0017

n.+ini 1/014/0082

[=2]

neşâid-i kemâl: *sf.t.* En yüksek şiirler, beyitler, mısralar.

n.+in 1/012/0067

[=1]

neşâid-i melekût: *i.t.* 1. Azamet'in, saltanatın şiirleri. 2. Ruhlar ve melekler âleminin şiirleri.

n. 1/010/0092

[=1]

neşîde: *i.* 1. Bir toplulukta okunmaya değer şiir, manzume. 2. Atasözü derecesinde kullanılan meşhur beyit veya mısra.

n. 1/010/0067

n.+ler+(1) 1/014/0043

n.+n+(1) 1/010/0034

[=3]

neşve: *i.* Sevinç, keyif, neşe, hafif sarhoşluk.

- n. 1/012/0082
 n.+nin+(2) 1/017/0034
 n.+yle 1/023/0020
 [=3]
 ne türlü: *zf.* Nasıl, ne kadar çok.
 n. 1/009/0098
 [=1]
 nevâ: *i.* Ses, nağme, ahenk.
 n. 1/023/0013
 n.+larınla 1/012/0002
 [=2]
 nevâdir-i irfân ü fazîlet: *sf.t.*
 Erdem, iyi huy ve bilme,
 kültür sahibi nadir
 kimseler.
 n.+in 1/014/0001
 [=1]
 nevâle: *i.* Yiyecek, yemek.
 n.+sini 1/022/0038
 [=1]
 ne var+(1): *d.* [Bir zararı yok, ne
 çıkar, ne zararı var].
 n. 1/011/0092
 n.+mış 1/028/0095
 [=2]
 ne var+(2): *d.* [Bir gereği yok, ne
 oluyor, ne gereği var].
 n. 1/003/0100, 1/020/0038,
 1/020/0153
 [=3]
 nevâ-sâz: *sf.* Çalgıcı, şarkı
 okuyan.
 n. 1/020/0076
 [=1]
 nevâ-yı beşâret: *i.t.* Müjde sesi,
 nağmesi.
 n. 1/018/0009
 [=1]
- nevâ-yı şûriş-engîz: *sf.t.* Karşıklık,
 kargaşa koparan ses,
 nağme.
 n. 1/025/0043
 [=1]
 nevâzil ol-: *br. f.* Nezleye
 tutulmak.
 n.-muşum 1/009/0051
 [=1]
 nev-bahâr ol-: *br. f.* İlkbahar, kış
 ve yaz arasındaki mevsim
 gelmek.
 n.-acak 1/020/0037
 [=1]
 nevbet nevbet: *zf.* Sıra sıra, nöbet
 nöbet, ardı sıra.
 n. 1/021/0034
 [=2]
 nevbet gel-: *br. f.* Bir başkasından
 sonra sıra birinin veya bir
 şeyin olmak.
 n.-seydi 1/008/0055
 [=1]
 nev-demîde: *sf.* Yeni yetişmiş,
 taze.
 n. 1/014/0040
 [=1]
 nevha: *i.* Ölüye sesle ağlamak,
 ağıt.
 n. 1/007/0038, 1/024/0046
 n.+lar 1/022/0079
 [=3]
 nevha-i bülbül: *i.t.* Bülbülün
 ağlaması, ağıdı.
 n. 1/025/0025
 [=1]
 nevha-i cân: *i.t.* Gönlün, ruhun
 ağlaması, ağıdı.
 n. 1/024/0057
 [=1]

nevha-i mâtem: *i.t.* Yas ağlaması,
ağıdı.

n. 1/018/0001

[=1]

nevmîd düş-: *d.* Ümitsizliğe
kapılmak, ümitsiz, ümidi
kırık hâle gelmek.

n.-en 1/011/0010

[=1]

nevmîd et-: *br. f.* Ümitsiz, ümidi
kırık hâle getirmek.

n.-eriz+(nevmîd ederiz)

1/003/0041

[=1]

nevvâr: *i.* Nurlu, aydın.

n. 1/011/0072

[=1]

ney: *i.* Klâsik Türk müziğinde ve
özellikle tekke müziğinde
yer alan, kaval biçiminde,
yanık sesli, kamıştan bir
üfleme çalgısı.

n.+in 1/018/0010,

1/018/0035

[=2]

ne yalan söyleyeyim: *d.*
Gerçekten, doğrusu.

n. 1/016/0049

[=1]

ne yaparsın: *d.* Elden bir şey
gelmez.

n. 1/020/0109

[=1]

ne yapıp yapmalı: *d.* Her ne
durumda olursa olsun bir
çözüm yolu bularak.

n. 1/003/0063, 1/028/0121

[=2]

neyle-: İstememek anlamında
kullanılan bir söz.

n.-yeyim 1/040/0001,

1/040/0002, 1/040/0003,

1/040/0004, 1/040/0006,

1/040/0007

[=6]

ne yok: *d.* Her şey var.

n. 1/027/0091

[=1]

neyse+(1): *zf.* Konuyu kapatalım,
uzatmayalım, her ne ise.

n. 1/007/0029

[=1]

neyse+(2): *ün.* Çok şükür, bereket
versin.

n. 1/016/0022, 1/016/0112,

1/028/0118, 1/040/0042

[=1]

ney-zen: *i.* Ney, Klâsik Türk
müziğinde ve özellikle
tekke müziğinde yer alan,
kaval biçiminde, yanık
sesli, kamıştan bir üfleme
çalgısı çalan kimse.

n. 1/018/b

[=1]

nezle-i sadriyye: *i.t.* Göğüs
nezlesi.

n. 1/003/0004

[=1]

nezle ol-: *br. f.* Soğuk almaktan
ileri gelen, burun akması,
aksırma ile beliren
hastalığa yakalanmak.

n.-dun 1/016/0090

[=1]

niçin: *zf.* Hangi amaçla, hangi
sebeple, neden, niye.

n. 1/004/0060, 1/011/0088,

1/014/0090, 1/016/0043,

1/020/0005, 1/020/0088,

- 1/022/0045, 1/022/0071,
1/027/0012, 1/027/0049
n.+dir 1/014/0121
[=11]
nidâ-yı mâ-arafnâk: *i.t.* Bilemedik
bağırışı, seslenmesi.
n. 1/012/0028
[=1]
nidâ-yı mağmûm: *sf.t.* Kederli,
gamlı, tasalı bağırma,
seslenme.
n.+u 1/038/0009
[=1]
nidâ-yı safvet: *sf.t.* Temiz, saf, arı
bağırış, seslenme.
n.+i 1/038/0021
[=1]
nidâ-yı tehdîd: *sf.t.* Korkutan,
gözdağı veren bağırış,
seslenme.
n.+i 1/020/0182
[=1]
nigâh+(1): *i.* Bakış, bakma.
n. 1/016/0077
n.+ı 1/023/0045
n.+ımda 1/014/0016
n.+ın 1/012/0043
n.+ında 1/008/0021
n.+ından 1/039/0029
n.+ını 1/019/0031,
1/043/0007
[=8]
nigâh+(2): *i.* Bakış, bakma,
[parıldayış, parıldama].
n.+ıyla 1/022/0028
[=1]
nigâh-ı bârika-bîn ol-: *br. f.*
İnceleyen bakış hâline
gelmek.
n.-du 1/025/0013
[=1]
nigâh-ı rikkat: *sf.t.* Merhameli,
ince bakış.
n.+imin 1/014/0037
[=1]
nigâh-ı sîmîn: *sf.t.* Gümüşten,
gümüş gibi, gümüşe
benzer bakış.
n.+i 1/020/0057
[=1]
nigâh-ı temâşâ: *sf.t.* Seyreden
bakış.
n.+ma 1/019/0026
[=1]
nigeh-bân: *br. i.* Gözcü.
n. 1/004/0078
[=1]
nihâlân: *i.* Taze, düzgün fidanlar,
sürgünler.
n. 1/024/0050
[=1]
nihân: *i.* Gizli, saklı.
n. 1/002/0009, 1/010/0026,
1/014/0142
n.+dır 1/011/0016
[=4]
nihân ol-: *br. f.* Gizlenmek.
n.-du 1/025/0002
[=1]
nihâyet: *zf.* Sonunda.
n. 1/007/0044, 1/009/0136,
1/010/0085, 1/015/0013,
1/015/0022, 1/020/0163,
1/025/0002, 1/032/0008,
1/038/0065
[=9]
nihâyetsiz: *sf.* Sonsuz, sonu
gelmez, bitip tükenmez.
n. 1/008/0025
[=1]

nihâyet ver-: *d.* Bir işi, alışkanlığı
yapmaktan vazgeçmek.

n. 1/019/0089

[=1]

nikâb-ı Leylâ: *i.t.* Leyla'nın yüz
örtüsü, peçesi.

n. 1/012/0052

[=1]

nikâh: *i.* Bir erkekle bir kadının
evlilik birliği kurmasını
sağlayacak kanunî işlem.

n.+ın 1/028/0140

[=1]

nikâh kıy-: *d.* İslam dini
kurallarına göre çiftlerin
karıkoca olduklarını
bildirmek.

n. 1/028/0134

[=1]

nîm: *zf.* Yarı, yarım, biraz.

n. 1/016/0076

[=1]

ninni: *i.* Küçük çocukları uyutmak
için söylenen türkü.

n.+den 1/042/0017

[=1]

nisbet edilmiş ol-: *br. f.* Eşit
tutulmak.

n.-sa 1/041/0029

[=1]

nisbet kabûl etme-: *br. f.* Eşit
tutulmamak.

n.+(nisbet kabûl etmez)
1/041/0031

[=1]

nisbetle: *zf.* Göre, kıyaslayarak,
oranla.

n.+(nisbet ile) 1/004/0023

[=1]

nisyân: *i.* Unutmak.

n. 1/009/0022

[=1]

nişân+(1): *i.* İz, işaret, belirti,
alamet.

n.+dır 1/010/0028,
1/039/0010

[=2]

nişân+(2): *i.* Rütbe, derece,
mevki.

n.+ları 1/020/0127

[=1]

nişâne: *i.* İz, işaret, belirti, alamet.

n. 1/038/0043

[=1]

nişân-ı feyzâ-feyz: *sf.t.* Bollukla
dolu olan iz, belirti, işaret.

n. 1/014/0014

[=1]

nişîmen: *i.* Oturacak yer.

n. 1/025/0056

[=1]

nitâk-ı hürriyyet: *i.t.* Özgürlük
elbisesi, kuşağı.

n. 1/021/0006

[=1]

niyâz: *i.* Yalvarma, yakarma.

n. 1/042/0070

[=1]

niyâz-ı hazîn: *sf.t.* Acıklı
yalvarma.

n. 1/002/0080

[=1]

niyâz: *i.* Yalvarma, yakarma.

n. 1/042/0049

[=1]

niye: *zf.* Hangi amaçla, hangi
sebeple, neden, niçin.

n. 1/024/0007, 1/024/0031,
1/038/0058, 1/042/0037

[=4]

- niyyet et-: *br. f.* Bir şeyi yapmayı
zihinde tasarlamak,
düşünmek.
n.-en+(niyyet eden)
1/005/0012
[=1]
nokta: *i.* Çok küçük boyutlarda
işaret, benek.
n. 1/004/0004
[=1]
nöbet+(1): *i.* Sıra, keşik.
n.+le 1/011/0043
[=1]
nöbet+(2): *i.* Hastalık sebebiyle
titreme, yüksek ateş.
n. 1/003/0008
[=1]
nûr: *i.* Aydınlık, parıltı, parlaklık.
n. 1/002/0006, 1/014/0006,
1/016/0075, 1/018/0015,
1/025/0032, 1/041/0034
n.+a 1/039/0006
n.+u 1/004/0057,
1/039/0051
n.+un 1/025/0055
[=10]
nûr et-: *br. f.* Aydınlatmak.
n. 1/024/0056
[=1]
nûr-i arş-pâye: *sf.t.* Derecesi göğe
yükselen aydınlık.
n. 1/014/0130
[=1]
nûr-i dîde: *i.t.* Göz nuru, pek
sevgili kimse.
n.+m 1/041/0013,
1/041/0038
[=2]
nûr-i hayât: *i.t.* Ömrün aydınlığı.
n. 1/019/0011
[=1]
nûr-i İlâhî: *i.t.* Allah'a ait
aydınlık.
n. 1/023/0070
[=1]
nûr-i mübîn: *sf.t.* Hayrı şerri, iyiyi
kötüyü ayıran aydınlık.
n. 1/025/0002
n.+i 1/012/0009
[=2]
nûr-i mücerred: *sf.t.* Soyulmuş,
çıplak aydınlık.
n. 1/011/0005
[=1]
nûr-i nazar: *i.t.* Bakma aydınlığı.
n. 1/013/0054, 1/027/0025
[=2]
nûr-i nigâh: *i.t.* Bakış aydınlığı.
n. 1/010/0027
[=1]
nûr-i şebâb: *i.t.* Gençlik aydınlığı.
n. 1/003/0028
[=1]
nûr-i ulûhiyyet: *i.t.* Allahlık
vasfının aydınlığı.
n.+i+(1)+nin+(2)
1/004/0001, 1/004/0138
[=2]
nûr-i yek-pâre: *sf.t.* Tek parça,
bütün aydınlık.
n. 1/025/0012
[=1]
nûru'n-nûr-i ezher: *sf.t.* Pek
beyaz, parlak aydınlık
üstüne aydınlık.
n.+den 1/023/0010
[=1]
nûş eyle-: *br. f.* İçmek.
n.-yerek 1/016/0044
[=1]

- nûşîn: *sf.* Tatlı.
n. 1/023/0012
[=1]
- nücûm: *i.* Yıldızlar.
n. 1/025/0022
[=1]
- nücûm-i lâmia-zâ: *sf.t.* Parıldama
meydana getiren yıldızlar.
n. 1/014/0012
[=1]
- nühûfte: *i.* Gizli, saklı.
n. 1/036/0001
[=1]
- nûkhet: *i.* Koku.
n.+indir 1/039/0026
[=1]
- nümâyân: *sf.* Görünen, meydanda.
n. 1/002/0019, 1/009/0015
[=2]
- nümâyân ol-: *br. f.* Görünmek,
meydana çıkmak.
n.-mamıştı 1/039/0036
n.-uyor 1/015/0023
[=2]
- nümâyîş: *i.* Görünüş, gösteriş.
n.+iyle 1/043/0006
[=1]
- nûsha-i kübrâ-yı hilkat: *i.t.*
Yaratılışın en büyük yazılı
eseri.
n. 1/017/0061
[=1]
- nüvîd-i ümîd-âver-i visâl: *sf.t.*
Kavuşma umudu getiren,
umudu taşıyan müjdesi.
n.+indir 1/014/0027
[=1]
- nüzhet-gâh: *br. i.* Gezinti yeri.
n. 1/025/0030
[=1]
- o+(1): *zm.* İki veya daha çok
şeyden, daha önce sözü
geçeni gösteren bir söz,
teklik üçüncü kişi.
o. 1/002/0016, 1/003/0022,
1/003/0045, 1/003/0057,
1/003/0073, 1/003/0084,
1/004/0015, 1/004/0111,
1/005/0047, 1/005/0096,
1/008/0014, 1/008/0043,
1/009/0107, 1/009/0109,
1/009/0114, 1/013/0009,
1/013/0026, 1/013/0029,
1/013/0049, 1/014/0120,
1/015/0001, 1/015/0015,
1/016/0021, 1/016/0024,
1/016/0047, 1/018/0037,
1/020/0099, 1/020/0182,
1/021/0020, 1/021/0027,
1/021/0027, 1/022/0014,
1/026/0017, 1/026/0038,
1/027/0071, 1/028/0051,
1/028/0058, 1/037/0004,
1/038/0071, 1/040/0031,
1/040/0033, 1/040/0035,
1/041/0032, 1/042/0012
o.+dur 1/009/0021,
1/017/0033, 1/020/0051,
1/027/0053
o.+na 1/004/0110,
1/008/0040, 1/015/0029,
1/015/0035, 1/016/0100,
1/018/0011, 1/018/0019,
1/020/0140, 1/021/0035,
1/022/0066, 1/025/0056,
1/028/0036, 1/028/0045,
1/042/0038, 1/042/0088
o.+nda 1/009/0108

o.+ndan	1/001/0008,	1/002/0086,	1/002/0087,
1/004/0060,	1/022/0086,	1/002/0089,	1/002/0090,
1/033/0005		1/003/0010,	1/003/0021,
o.+nlara	1/027/0038,	1/003/0026,	1/003/0029,
1/003/0114		1/003/0030,	1/003/0037,
o.+nları	1/004/0127,	1/003/0052,	1/003/0106,
1/005/0062, 1/036/0004		1/004/0006,	1/004/0006,
o.+nların	1/027/0230,	1/004/0014,	1/004/0050,
1/028/0160		1/004/0105,	1/005/0013,
o.+nu	1/001/0005,	1/005/0023,	1/005/0040,
1/001/0010,	1/003/0002,	1/005/0061,	1/005/0068,
1/003/0086,	1/003/0108,	1/005/0068,	1/005/0069,
1/008/0024,	1/008/0051,	1/005/0076,	1/005/0082,
1/009/0112,	1/015/0009,	1/005/0083,	1/005/0086,
1/015/0014,	1/016/0057,	1/005/0093,	1/006/0003,
1/016/0091,	1/020/0137,	1/006/0033,	1/007/0026,
1/022/0114,	1/028/0069,	1/007/0043,	1/007/0053,
1/028/0136, 1/038/0044		1/008/0018,	1/008/0025,
o.+nun	1/002/0041,	1/008/0026,	1/008/0029,
1/004/0121,	1/008/0053,	1/008/0030,	1/008/0042,
1/009/0066,	1/009/0130,	1/009/0049,	1/009/0056,
1/011/0052,	1/016/0025,	1/009/0074,	1/009/0087,
1/018/0014,	1/019/dn,	1/009/0090,	1/009/0093,
1/019/0038,	1/026/0084,	1/009/0122,	1/010/0054,
1/027/0088,	1/027/0093,	1/010/0060,	1/010/0060,
1/027/0208,	1/028/0033,	1/010/0070,	1/010/0073,
1/028/0068,	1/040/0034,	1/010/0076,	1/010/0079,
1/040/0036, 1/041/0024		1/010/0093,	1/010/0094,
o.+nunla	1/005/0009,	1/010/0096,	1/011/0028,
1/005/0030		1/011/0034,	1/011/0050,
[=113]		1/011/0059,	1/011/0095,
o+(2): sf. Uzakta olan, hakkında		1/012/0003,	1/012/0019,
konusulan kimse veya şeyi		1/012/0037,	1/012/0045,
belirtir.		1/012/0055,	1/012/0073,
o. 1/002/0009,	1/002/0020,	1/012/0075,	1/012/0076,
1/002/0044,	1/002/0046,	1/012/0077,	1/012/0078,
1/002/0066,	1/002/0066,	1/012/0079,	1/012/0080,
1/002/0071,	1/002/0076,	1/013/0014,	1/013/0020,
1/002/0081,	1/002/0082,	1/013/0023,	1/013/0039,
1/002/0083,	1/002/0085,	1/013/0045,	1/013/0052,

1/013/0073,	1/014/0001,	1/024/0041,	1/024/0048,
1/014/0003,	1/014/0014,	1/025/0002,	1/025/0004,
1/014/0049,	1/014/0051,	1/025/0012,	1/025/0028,
1/014/0072,	1/014/0080,	1/025/0030,	1/025/0035,
1/014/0087,	1/014/0087,	1/026/0033,	1/026/0053,
1/014/0087,	1/014/0089,	1/027/0021,	1/027/0030,
1/014/0101,	1/014/0103,	1/027/0035,	1/027/0035,
1/014/0105,	1/014/0113,	1/027/0046,	1/027/0055,
1/014/0130,	1/015/0034,	1/027/0074,	1/027/0140,
1/015/0038,	1/016/0018,	1/027/0188,	1/028/0137,
1/016/0037,	1/016/0044,	1/030/0009,	1/032/0003,
1/016/0046,	1/016/0076,	1/038/0041,	1/038/0047,
1/016/0079,	1/016/0117,	1/038/0054,	1/038/0054,
1/017/0033,	1/017/0034,	1/038/0099,	1/039/0005,
1/017/0035,	1/017/0049,	1/039/0013,	1/039/0016,
1/018/0016,	1/018/0027,	1/039/0019,	1/039/0025,
1/018/0036,	1/018/0045,	1/039/0039,	1/039/0044,
1/019/0023,	1/019/0033,	1/039/0045,	1/039/0049,
1/019/0037,	1/019/0059,	1/039/0050,	1/039/0052,
1/019/0079,	1/019/0079,	1/040/0016,	1/040/0037,
1/019/0079,	1/019/0079,	1/041/0008,	1/041/0028,
1/019/0080,	1/019/0080,	1/041/0044,	1/042/0006,
1/019/0080,	1/019/0081,	1/042/0009,	1/042/0041,
1/019/0081,	1/020/0012,	1/042/0044	
1/020/0057,	1/020/0079,	[=219]	
1/020/0090,	1/020/0115,	ocak+(1): i. Ateş yakmaya	
1/020/0122,	1/020/0130,	yarayan, pişirme, ısıtma,	
1/020/0158,	1/020/0166,	ısıtma gibi amaçlarla	
1/020/0170,	1/021/0014,	kullanılan yer.	
1/022/0003,	1/022/0017,	o. 1/022/0036, 1/022/0148,	
1/022/0026,	1/022/0082,	1/022/0153, 1/022/0159,	
1/022/0101,	1/022/0120,	1/027/0077	
1/023/0010,	1/023/0020,	[=5]	
1/023/0026,	1/023/0031,	ocak+(2): i. Odalarda, genellikle	
1/023/0034,	1/023/0044,	duvar kenarlarında tuğla	
1/023/0047,	1/023/0051,	veya taştan yapılmış,	
1/023/0053,	1/023/0054,	bacası olan yer, şömine.	
1/023/0058,	1/023/0059,	o.+lar 1/027/0090	
1/023/0069,	1/024/0008,	[=1]	
1/024/0009,	1/024/0037,		

ocak+(3): *i.* 1. Ateş. 2. Ev, aile,
soy.

o.+lar 1/009/0009

[=1]

ocak süpürgesi: *i.* Ateş yakmaya
yarayan, pişirme, ısıtma,
ısınma gibi amaçlarla
kullanılan yeri süpürmekte,
üstündeki çer çöp, toz
toprak vb. şeyleri
toplamak, temizlemek
işinde kullanılan araç.

o.+si 1/020/0114,
1/020/0116

[=2]

od: *i.* Ateş.

o.+lara 1/040/0003

[=1]

oda: *i.* Evin veya her hangi bir
yapının oturmak, çalışmak,
yatmak gibi işlere yarayan,
banyo, salon, giriş vb.
dışında kalan, bir veya
birden fazla çıkışı olan
bölmesi, göz.

o. 1/029/0018

o.+dan 1/013/0062

o.+nın+(2) 1/016/0064,
1/016/0072, 1/029/0009

o.+sı 1/029/0002

o.+ya 1/042/0029

[=7]

odun ye-: *d.* Dövülmek, dayak
yemek.

o. 1/027/0180

[=1]

of: *ün.* Sıkıntı, bezginlik, usanç,
acıgibi duyguları bildiren
bir söz.

o. 1/027/0108

[=1]

oğlan: *i.* Erkek çocuk.

o. 1/002/0061, 1/002/0067,
1/021/0010

[=3]

oğul+(1): *i.* Erkek evlat.

o.+u+(oğlu) 1/009/0104,
1/016/0005, 1/020/0096

o.+um+(oğlum) 1/005/0025,
1/005/0054, 1/013/0025,
1/037/0002

o.+un+(oğlun) 1/022/0053

o.+una+(oğluna)

1/015/0008, 1/027/0167

[=10]

oğul+(2): *i.* Yaşlı kimselerin genç
erkeklerle söylediği bir
seslenme sözü.

o. 1/007/0010

o.+um+(oğlum) 1/003/0007,
1/003/0034, 1/003/0043,
1/005/0041, 1/016/0085,
1/016/0094, 1/020/0098,
1/027/0230, 1/028/0018,
1/028/0058, 1/028/0120,
1/028/0150, 1/028/0163

[=14]

oh: *ün.* Sevinç, beğenme,
hayranlık, rahatlama vb.
duyguları belirten bir söz.

o. 1/005/0025, 1/042/0027

[=2]

o hâlde: *zf.* Öyleyse.

h. 1/022/0047

[=1]

o kadar+(1): *zf.* Çok, fazla.

o. 1/004/0083, 1/011/0022

[=2]

o kadar+(2): *sf.* Kâfi, yeterli.

o. 1/003/0091, 1/008/0005,
1/026/0022
[=3]
okka: *i.* 1283 gr'lık veya 400
dirhemlik ağırlık ölçüsü
birimi, kıyye.
o. 1/011/0053
[=1]
okşa-(1): Elini bir şeyin üzerinde
yavaş yavaş gezdirmek.
o.-yıp 1/038/0007
[=1]
okşa-(2): Elini bir şeyin üzerinde
yavaş yavaş gezdirmek.
o.-sın 1/020/0062
[=1]
oku-(1): Yazıya geçirilmiş bir
metne bakarak bunu
sessizce çözümleyip
anlamak veya aynı
zamanda seslere çevirmek.
o. 1/001/0009, 1/001/0010,
1/027/0116
o.-r 1/010/0033, 1/032/0004
o.-yordu 1/009/0109
o.-yorken 1/014/0043
[=7]
oku-(2): Bir konuyu öğrenmek
için okulda, bir öğretmenin
yanında veya yazılı şeyler
üzerinde çalışmak,
öğrenim görmek.
o.-r 1/027/0212
[=1]
oku-(3): [Dua etmek].
o.-r 1/027/0173
[=1]
okun-: Şarkı, türkü şiir vb.ni sesli
olarak veya ezgi ile
söylemek.

o.-up 1/021/0036
[=1]
okunmuş: *i.* Sağlığa yararlı,
[üzerine dua edilmiş].
o. 1/007/0010
[=1]
okut-: Öğrenim görmesini,
okumasını sağlamak.
o.-ma 1/005/0059
[=1]
ol-(1): Meydana gelmek, varlık
kazanmak, vuku bulmak.
o.-du 1/013/0072,
1/028/0094
o.-madı 1/009/0108
o.-maz 1/012/0034,
1/028/0135, 1/042/0072
o.-muyormuş 1/003/0013
o.-sa 1/009/0110
o.-sun 1/037/0004
o.-ur 1/007/0020
[=10]
ol-(2): Bir durumdan başka bir
duruma geçmek.
o.-acak 1/004/0120
o.-acaktır 1/004/0017
o.-amaz 1/012/0010
o.-du 1/010/0072,
1/025/0031, 1/027/0231,
1/027/0247, 1/038/0031,
1/038/0065, 1/039/0048
o.-duğunu 1/014/0001
o.-mak 1/008/0032
o.-masın 1/017/0064
o.-maz 1/042/0069
o.-muşsun 1/017/0009
o.-sun 1/006/0044
o.-up 1/007/0037,
1/023/0053, 1/024/0051,
1/026/0005

- o.-ur 1/008/0020,
1/010/0037, 1/017/0018,
1/020/0064
[=24]
- ol-+(3): Her hangi bir durumda bulunmak.
o.-acak 1/020/0071
o.-an 1/004/0040,
1/004/0100, 1/004/0106,
1/007/0046, 1/008/0025,
1/011/0072, 1/012/0003,
1/012/0087, 1/014/0142,
1/026/0043, 1/039/0050,
1/040/0016
o.-anın 1/011/0081
o.-du 1/002/0089,
1/005/0063, 1/009/0093
o.-duğun 1/017/0061
o.-duğunu 1/003/0015
o.-dukça 1/025/0014
o.-mak 1/009/0066,
1/017/0063
o.-malı 1/007/0010
o.-masan 1/010/0018
o.-masın 1/013/0050
o.-maz 1/004/0033,
1/011/0079, 1/011/0080,
1/016/0105, 1/029/0017
o.-sa 1/008/0035,
1/016/0118, 1/027/0128
o.-saydı 1/028/0142
o.-sun 1/015/0031
o.-ur 1/015/0033
[=36]
- ol-+(4): Bulunmak.
o.-acak 1/028/0106
o.-acaktır 1/008/0050
o.-an 1/004/0059
o.-aydım 1/016/0006
o.-duğun 1/020/0061
- o.-malı 1/005/0007
o.-mamış 1/007/0030
o.-masa 1/018/0034
o.-masaydı 1/012/0081,
1/012/0082
o.-masın 1/003/0057,
1/032/0006
o.-mayacakmış 1/014/0085
o.-mayan 1/002/0028
o.-maz 1/024/0024,
1/025/0056, 1/026/0022
o.-muş 1/007/0030
o.-sa 1/014/0119,
1/016/0084
o.-sun 1/006/0023
o.-ur 1/009/0095,
1/020/0120
o.-ursa 1/042/0011
[=24]
- ol-+(5): Uygun düşmek, yerinde görülmek.
o.-maz 1/021/0022,
1/021/0039, 1/027/0060,
1/027/0158, 1/042/0026,
1/042/0071
o.-ur 1/042/0056,
1/042/0057
[=8]
- ol-+(6): Yaklaşmak, gelip çatmak.
o.-maz 1/016/0040
o.-ur 1/004/0133,
1/016/0026, 1/016/0027,
1/016/0030, 1/028/0096,
1/043/0005
[=7]
- ol-+(7): Ek fiilin geniş zamanı olan -dır (-dir) anlamında kullanılan bir söz.
o.-acak 1/005/0069
o.-amaz 1/026/0086

- o.-mayıp 1/026/0089
o.-maz 1/041/0002
o.-ur 1/020/0035,
1/028/0119
[=6]
- ol-+(8): Bir vazife, makam, san
veya nitelik kazanmak.
o. 1/020/0031
o.-acak 1/009/0103
o.-an 1/014/0094
o.-du 1/028/0160
o.-malı 1/027/0199
o.-sam 1/016/0078
[=6]
- ol-+(9): Geçmek, tamamlanmak.
o.-du 1/003/0043,
1/005/0001, 1/009/0111,
1/020/0160
o.-muştı 1/038/0090
o.-uyor 1/016/0092
[=6]
- ol-+(10): Bir olayla karşılaşmak,
başına kötü bir şey
gelmek.
o.-du 1/013/0072,
1/020/0150
[=2]
- ol-+(11): Hazırlanmak, hazır
duruma gelmek.
o.-du 1/022/0084
[=1]
- ol-+(12): Yetişmek, olgunlaşmak.
o.-mamış 1/026/0003
[=1]
- olağan: *i.* Sık sık olan, olagelen,
doğal, tabii, *olmadık*
karşısı.
o.+dır 1/028/0113
[=1]
- olanca: *sf.* Bütün, elde bulunanın
hepsi.
o. 1/014/0017, 1/014/0154,
1/022/0142, 1/031/0005
[=4]
- ... olsun: [Bile, dahi].
o. 1/002/0024, 1/019/0051,
1/020/0006, 1/041/0022
[=4]
- ... olsun: [Bari, hiç olmazsa].
o. 1/010/0044, 1/022/0083
[=2]
- omuz: *i.* Boynun iki yanında,
kolların gövdeye
bağlandığı bölüm.
o.+dan 1/007/0042,
1/038/0092, 1/042/0043
o.+lar 1/003/0033
[=4]
- omuzla-: Alıp götürmek.
o.-yın 1/020/0160
[=1]
- omuzlan-: Omuza, boynun iki
yanında, kolların gövdeye
bağlandığı bölüme
alınmak.
o.-dı 1/007/0033
[=1]
- on: *sf.* Dokuzdan bir artık.
o. 1/003/0006, 1/007/0006,
1/009/0031, 1/028/0052,
1/041/0009
[=5]
- on altı: *i.* On beşten bir artık [yaş].
o.+yı 1/027/0179
[=1]
- onar: *sf.* On sayının üleştirme sayı
sıfatı, her birine on; her
defasında onu bir arada.
o. 1/011/0075

[=1]
 onar onar: *zf.* Her biri on tane, her biri on taneden oluşmuş olan bir şekilde.
 o. 1/027/0099
 [=1]
 on beş: *sf.* On dörtten bir artık.
 o. 1/007/0007, onbeş1/009/0031, 1/016/0092, 1/041/0009
 [=4]
 on dokuz: *sf.* On sekizden bir artık.
 o. 1/025/0001
 [=1]
 onlu: *i.* On işaretli iskambil kâğıdı.
 o. 1/027/0138
 [=1]
 onluk: *i.* On para, on kuruş, on lira veya on bin lira değerinde olan para.
 o. 1/011/0042, 1/016/0115, 1/018/0006
 o.+a+(onluğa) 1/027/0009
 o.+ların 1/018/0008
 o.+um+(onluğum) 1/011/0058
 [=6]
 on üç: *sf.* On ikiden bir artık.
 o. 1/005/0018, 1/005/0085, 1/027/0219
 [=3]
 ora: *i.* O yer.
 o.+da 1/002/0046, 1/003/0115, 1/009/0055
 o.+dan 1/004/0093, 1/005/0036, 1/007/0022
 o.+dan+(ordan) 1/007/0006, 1/007/0034

[=8]
 ordu: *i.* Bir devletin silâhlı kuvvetlerinin bütünü.
 o. 1/040/0029
 [=1]
 orman: *i.* Ağaçlarla örtülü genişalan; bu ağaçların bütünü.
 o.+lar 1/008/0026
 [=1]
 orospu: *i.* Düşük ahlâklı kadın.
 o. 1/009/0138
 [=1]
 orta+(1): *i.* Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.
 o.+sında 1/005/0022, 1/038/0093
 o.+ya 1/027/0078
 [=5]
 orta+(2): *i.* Görünür, algılanır durum.
 o.+da 1/013/0061, 1/028/0100
 [=2]
 orta+(3): *sf.* Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan.
 o. 1/016/0056, 1/027/0124
 [=2]
 orta boylu: *sf.* Ne uzun ne de kısa olan.
 o. 1/005/0073
 [=1]
 ortalık aç-: *d.* Hava aydınlanmak, sabah olmak.
 o.-mış 1/016/0113
 [=1]

orta yaşlı: *sf.* Ne genç ne de yaşlı olan.

o. 1/005/0023
[=1]

orya: *i.* Oyun kâğıtlarının küçük, kırmızı, baklava biçimli benekli olan, karo.

o.+yı 1/027/0138
[=1]

‘Osmân: *ö.i.* Erkek adı.

o. 1/009/0053, 1/016/0101
[=2]

‘Osmanlı: *i.* XIII. yüzyılda Osman Gazi tarafından Anadolu’da kurulan ve birinci Dünya Savaşı’ndan sonra dağılan büyük Türk imparatorluğunun uyruklarına verilen ad.

o.+lar 1/027/0002
[=1]

ot: *i.* Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip, bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ortak ad.

o. 1/020/0037
[=1]

otur-(1): Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.

o. 1/003/0034, 1/009/0061, 1/016/0083, 1/027/0174, 1/027/0222

o.-an 1/011/0067

o.-dum 1/002/0042, 1/010/0057

o.-madan 1/027/0120

o.-madılar 1/042/0008

o.-mak 1/007/0050, 1/022/0148

o.-muş 1/022/0036, 1/037/0003, 1/039/0034
[=15]

otur-(2): Hiçbir iş yapmadan boş vakit geçirmek, boş durmak.

o. 1/006/0057

o.-mak 1/020/0044

o.-mazsın 1/017/0042

o.-up 1/016/0096
[=4]

otur-(3): Bir yerde bulunmak.

o.-mak 1/011/0030

o.-san 1/027/0057

o.-un 1/002/0050
[=3]

otuz: *sf.* Üç kere on, yirmi dokuzdan bir artık.

o. 1/002/0055, 1/027/0177, 1/038/0028
[=3]

otuz milyon: *sf.* Bin kere binin otuz katı.

o. 1/020/0007
[=1]

otuz üç: *sf.* Otuz ikiden bir artık.

o. 1/020/0015, 1/028/0127
[=2]

oyna-(1): Vakıit geçirme, eğlenme, oyalanma gibi amaçlarla bir şeyle uğraşmak.

o. 1/042/0060, 1/042/0078

o.-dı 1/042/0015, 1/042/0063

o.-mayın 1/021/0025

- o.-sın 1/042/0055
o.-yacak 1/005/0092
o.-yamazlar 1/027/0157
o.-yanın 1/027/0121
o.-yım 1/042/0050,
1/042/0071
o.-yınız 1/042/0009
o.-
yorlarken+(oynuyorlarken)
1/042/0048
[=13]
oyna-(2): Kımıldamak, hareket
etmek.
o.-mıyor 1/042/0043
[=1]
oynan-: Her hangi bir şeye sürekli
müdale etmek,
değiştirmek, bozmak,
tahrif etmek.
o.-ıyor 1/028/0124
[=1]
oynaş-: Birbiriyle oynamak, vakit
geçirme, eğlenme,
oyalama gibi amaçlarla
bir şeyle uğraşmak.
o.-ıyorlar 1/022/0166
[=1]
oynat-: Kımıldamasına, hareket
etmesine yol açmak.
o.-mak 1/040/0026
[=1]
oyuk: *i.* Oyulmuş, içi boşve çukur
olan yer.
o. 1/020/0118, 1/027/0090
[=2]
oyun+(1): *i.* Sahnede oynamak
için hazırlanmış eser,
temsîl, piyes.
o. 1/004/0052
[=1]
oyun+(2): *i.* 1. Kumar. 2. Vakit
geçirmeye yarayan, belli
kuralları olan eğlence
o. 1/027/0189
[=1]
oyuncak: *i.* Oynayıp eğlenmeye
yarayan her şey.
o.+lar 1/011/0062
[=1]
oyuncu: *i.* Her hangi bir oyunda
oynayan kimse.
o.+nun+(2) 1/027/0191
[=1]
öbek öbek: *zf.* Birbirine benzer
veya aynı cinsten olan
şeylerin oluşturduğu bütün
biçiminde, grup grup,
posta posta bir biçimde.
ö. 1/011/0065
[=1]
öbür: *sf.* Öteki, diğer.
ö. 1/026/0078, 1/042/0029
[=2]
ödlek: *i.* Korkak, tabansız,
yüreksiz.
ö. 1/028/0126
[=1]
öğle: *i.* 1. Gün ortası. 2. Gün
ortasında kılınan namaz.
ö. 1/022/0181
[=1]
öğleyin: *i.* Günün orta vakti.
ö. 1/022/0171
[=1]
öğren-: 1. Bilgi edinmek. 2.
Akılda tutmak.
ö.-medi 1/004/0062
ö.-medin 1/005/0031
[=2]

öğrenmiş ol-: *br. f.* 1. Bilgi edinmek. 2. Akılda tutmak.

ö.-an 1/014/0001

[=1]

öğrenil-: Bilgi edinme işi yapılmak.

ö.-mez 1/041/0022

[=1]

öğret-(1): Bir kimseye bir konuda bilgi ve beceri kazandırmak.

ö.-meliyiz 1/028/0121

[=1]

öğret-(2): Tehdit yollu cezalandırmak.

ö.-ecekmiş 1/027/0161

ö.-irim 1/027/0159

[=2]

öksür-: Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı sebebiyle akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.

ö. 1/003/0043

ö.-üyormuş 1/003/0012

ö.-üyorsun 1/003/0045

[=3]

öksüz: *i.* Anası veya hem anası hem babası ölmüş olan.

ö. 1/028/0139, 1/028/0145

ö.+ü 1/038/0035

ö.+ün 1/039/0020

[=4]

öksüz: *sf.* Kimsesiz.

ö. 1/028/0077

[=1]

öksüz kal-: *d.* 1. Anası veya hem anası hem babası ölmüş olmak. 2. Kimsesiz olmak.

ö.-dı 1/005/0029

[=1]

öl-(1): Yaşamaz olmak, hayatısona ermek, can vermek.

ö.-dü 1/005/0021,

1/013/0002, 1/020/0095,

1/022/0055, 1/038/0032

ö.-düm 1/003/0088

ö.-eceksin 1/003/0080

ö.-en 1/014/0001

ö.-eyim 1/003/0076

ö.-me 1/004/0121

ö.-meden 1/006/0044,

1/027/0022

ö.-mekle 1/030/0003

ö.-mekmiş 1/007/0028

ö.-meye 1/003/0115,

1/018/0040

ö.-müş 1/003/0083,

1/042/0045

ö.-se 1/022/0107

ö.-üm 1/003/0087

ö.-ür 1/003/0059,

1/022/0087, 1/027/0023

[=23]

öl-(2): Bitmek, sona ermek.

ö.-dü 1/027/0141

[=1]

ölçü: *i.* Bir niceliği, o nicelik için kabul edilmiş birimlerden birine göre oranlayarak değerlendirmede kullanılan birim, ölçme birimi.

ö.+sü 1/011/0037

[=1]

öldür-: Bir canlının hayatına son vermek.

ö.-dün 1/019/0075

- ö.-ecek 1/013/0043
 ö.-ürken 1/020/0005
 ö.-ürüm 1/020/0135
 [=4]
 ölü: *i.* Hayatı sona ermiş olan,
 artık yaşamıyor olan insan,
 müteveffa, mevta.
 ö. 1/007/0035, 1/009/0029
 [=2]
 ölüm+(1): *i.* Bir insanda hayatın
 tam ve kesin olarak sona
 ermesi, mevt, irtihal, vefat.
 ö. 1/008/0013, 1/013/0041,
 1/013/0057, 1/027/0037,
 1/039/0011
 ö.+den 1/020/0044
 ö.+ler 1/017/0058
 [=7]
 ölüm+(2): *i.* Hayatın tam ve kesin
 olarak sona ermesi, vefat
 biçimi.
 ö. 1/042/0045
 [=1]
 ölüm döşeği: *i.* Son nefesin
 verileceği yer.
 ö.+(ölüm döşekleri)
 1/013/0018
 [=1]
 ölümlü dünyâ: *i.* Gecici hayat,
 üzerinde ölümün var
 olduğu dünya, fânî dünya.
 ö.+da 1/027/0049
 [=1]
 ‘Ömer: *öz. i.* İkinci halife Ömer
 bin Hattâb (591-644).
 ö. 1/009/0050, 1/022/0018,
 1/022/0019, 1/022/0024,
 1/022/0030, 1/022/0043,
 1/022/0063, 1/022/0064,
 1/022/0080, 1/022/0086,
 1/022/0088, 1/022/0104,
 1/022/0115, 1/022/0116,
 1/022/0118, 1/022/0121,
 1/022/0122, 1/022/0123,
 1/022/0124, 1/022/0126,
 1/022/0126, 1/022/0130,
 1/022/0133, 1/022/0152,
 1/022/0153, 1/022/0164,
 1/022/0167, 1/022/0178,
 1/022/b
 ö.+den 1/022/0114,
 1/022/0125
 ö.+e 1/022/0151
 ö.+i 1/022/0120,
 1/022/0136, 1/027/0237
 ö.+in 1/022/0110
 [=35]
 ‘Ömer: *ö.i.* Erkek adı.
 ö. 1/009/0050
 [=1]
 ‘ömr: *i.* Doğumla ölüm arasında
 yaşanan süre, yaşam.
 ö. 1/008/0037
 ö.+e 1/008/0001,
 1/011/0022, 1/027/0117
 ö.+ü 1/011/0093,
 1/027/0034, 1/041/0015
 ö.+üm 1/024/0054
 ö.+ümü 1/003/0093
 ö.+ün+(2) 1/008/0061
 ö.+ü+(1)+nün+(2)
 1/041/0018
 [=11]
 ‘ömr-i câvidânî: *sf.t.* Sonsuz
 yaşam.
 ö.+yi 1/038/0061
 [=1]
 ‘Ömr-i girân-mâye der in sarf
 şud/Tâ çihorem sayf,
 çipûşem şitâ: Ömür yazda

yiyim, kışta giyim derdine
 harcanıp son buldu (Sa'dî).
 ö. 1/008/by
 [=1]
 'ömr-i heder: *sf.t.* Boşa giden
 yaşam.
 ö. 1/044/0004
 [=1]
 'ömr-i perîşân: *sf.t.* Dağınık,
 karışık yaşam.
 ö.+ımın 1/010/0043
 [=1]
 'ömr-i sâni: *sf.t.* İkinci yaşam,
 ahiret.
 ö. 1/030/0004
 [=1]
 ön+(1): *i.* Bir şeyin esas tutulan
 yüzünün baktığı yer.
 ö.+üm 1/002/0074,
 1/005/0010
 ö.+ümde 1/002/0038,
 1/023/0042
 ö.+ümünden 1/010/0052
 ö.+ünde 1/009/0036,
 1/011/0041, 1/011/0045,
 1/011/0064, 1/014/0005,
 1/014/0030, 1/014/0079,
 1/018/0005, 1/022/0030,
 1/027/0069, 1/033/0015,
 1/038/0043, 1/040/0022,
 1/043/0004
 ö.+ünden 1/002/0010
 ö.+üne 1/040/0043
 [=21]
 ön+(2): *i.* Benzerler arasında
 bakılan veya gidilen yönde
 olan.
 ö.+de 1/002/0067,
 1/022/0091, 1/040/0009
 ö.+deki 1/002/0042

[=4]
 önce+(1): *i.* Geçmiş zamanda.
 ö. 1/009/0024
 [=1]
 önce+(2): *zf.* İlk olarak.
 ö. 1/016/0114
 [=1]
 önceden: *zf.* Başlangıçta,
 başlarken, evvelce, daha
 önce.
 ö. 1/020/0081
 [=3]
 önüne dikil-: *d.* Yolunu kesmek
 için gelip karşısında
 durmak, karşısına
 dikilmek.
 ö.-ir 1/027/0006
 [=1]
 öp-: Sevgi, saygı, bağlılık,
 teşekkür belirtmek
 amaciya dudaklarını bir
 şeye değdirmek.
 ö. 1/005/0054
 ö.-tüler 1/003/0110
 ö.-ünce 1/013/0057
 [=3]
 'Örfi: *ö.i.* İranlı şair (1555-1591).
 ö.+nin+(2) 1/019/0081
 [=1]
 ört-: Korumak için üstüne bir şey
 koymak.
 ö.-üp 1/016/0107
 [=1]
 örtü: *i.* Örtmek, korumak,
 görünmez duruma
 getirmek veya gizlemek
 için kullanılan şey.
 ö.+nün+(2) 1/014/0041,
 1/027/0086
 ö.+sü 1/007/0047

[=3]
öt-+(1): Kuş veya böcekler
değişik tonda ses
çıkarmak.

ö.-en 1/011/0062

[=1]

öt-+(2): Yankılanmak.

ö.-tü 1/020/0173

ö.-tükçe 1/008/0022

[=3]

öte: *i.* 1. Konuşanın esas olarak
aldığı bir şeyden daha
uzak olan yer veya şey,
mavera. 2. Bulunulan yere
göre karşıyanda olan.

ö.+den 1/005/0018,
1/008/0061, 1/020/0092,
1/021/0026

ö.+ye 1/005/0020

[=5]

öyle+(1): *sf.* Onun gibi olan, ona
benzer.

ö. 1/003/0101, 1/027/0024,
1/042/0017

[=3]

öyle+(2): *zf.* O yolda, o biçimde, o
tarzda.

ö. 1/005/0014, 1/006/0052,
1/014/0067, 1/025/0055,
1/027/0173, 1/027/0186,
1/027/0245, 1/039/0007

[=8]

öyle+(3): *zf.* O denli, o kadar, o
derece.

ö. 1/003/0003, 1/004/0013,
1/004/0013, 1/004/0067,
1/010/0024, 1/038/0052

[=6]

öyle+(4): *ün.* Soru cümlelerin
sonuna geldiğinde, o

cümlede anlatılan şeyin
hoş karşılanmadığını veya
ona şaşıldığını anlatan bir
söz.

ö. 1/005/0050, 1/005/0055,
1/009/0042, 1/022/0061,
1/027/0064, 1/028/0048,
1/038/0025

[=7]

öyle+(5): *zf.* Kuşkusuz, elbette.

ö. 1/020/0147, 1/028/0116

[=2]

öyle ya: *zf.* Kuşkusuz, elbette.

ö. 1/003/0102

[=1]

öyleyse: *zf.* O hâlde, demek
oluyor ki.

ö. 1/004/0131, 1/013/0005,
1/017/0062, 1/026/0079,
1/027/0150, 1/028/0021,
1/038/0018

[=7]

öyle bir: *sf.* Çok yüksek derecede.

ö. 1/002/0086, 1/003/0023,
1/005/0019, 1/014/0001,
1/019/0068

[=5]

‘özü: *i.* Bir kusurun hoş
görülmesini gerektiren
sebeup, mazeret.

ö.+ü 1/022/0072

[=1]

pabuç: *i.* Ayakkabı.

p. 1/009/0132

[=1]

pâdişeh-i arş-ı güzîn-i samediyet:

i.t. Ululuğun, ezeli ve
ebediliğin seçkin göğünün
hükümdarı.

a. 1/004/0030

[=1]
pâk: *sf.* Ahlakça lekesiz, necip,
nezih, temiz.

p. 1/020/0022, 1/020/0029

[=2]

paket: *i.* Yiyecek, ilâç gibi
şeylerin kâğıda sarılarak
veya bir kutuya konularak
satışa hazır duruma
getirilmiş belli bir miktar.

p. 1/007/0017

[=1]

paldım: *i.* Yük ve binek
hayvanının, semer veya
eyerinin ileri kaymasını
önlemek için arka
ayaklarının kaba etleri
üzerinden geçirilen kayış

p.+ı 1/011/0060

[=1]

pâ-mâl et-: *br. f.* Ayak altında
almak, çiğnemek.

p.-me 1/026/0088

[=1]

pâ-mâl-i envâr: *i.t.* Nurların,
aydınlığın altında kalmış.

p.+ın+(1) 1/039/0031

[=1]

pâ-mâl-i istibdâd ol-: *br. f.*
Baskının, keyfî idarenin
ayakları altında kalmış,
çiğnenmiş hâle gelmek.

p.-mak+(pâ-mâl-i istibdâdın
olmak) 1/019/0068

[=1]

pâ-mâl ol-+(1): *br. f.* Ayak altında
kalmış, çiğnenmiş hâle
gelmek.

p.-anların 1/019/0016

[=1]

pâ-mâl ol-+(2): *br. f.* Ayak altında
kalmış, hakir, değersiz
hâle gelmek.

p.-ur+(pâ-mâlim olur)
1/012/0005

[=1]

pampin: *i.* İhtiyarlık sebebiyle güç
ve kuvvetten düşmüş kişi.

p. 1/020/0139

p.+e 1/027/0160

[=2]

para: *i.* Devletçe bastırılan,
üzerinde saymaca değeri
yazılı kâğıt veya metalden
ödeme aracı, nakit.

p. 1/009/0062

p.+lar 1/007/0021,
1/009/0086

p.+m 1/016/0118

p.+mız 1/009/0045

p.+n+(1) 1/009/0084

p.+yla 1/007/0020

[=7]

para: *i.* Kuruşun kırkta biri.

p. 1/007/0007, 1/018/0006

p.+yla 1/011/0075

[=3]

paralık: *sf.* Devletçe bastırılan,
üzerinde saymaca değeri
yazılı kâğıt veya metalden
her hangi bir ödeme aracı,
nakit değerinde olan.

p. 1/007/0006

[=1]

parasız: *zf.* Parası, devletçe
bastırılan, üzerinde
saymaca değeri yazılı kâğıt
veya metalden ödeme
aracı, nakiti olmayarak.

p. 1/009/0062

[=1]
parça+(1): *i.* Bir edebiyat eserinin
bir bölümü.

p. 1/019/dn, 1/019/dn

p.+ları 1/b2

[=2]

parça+(2): *sf.* Bir bütünden
kopmak, kırılmak vb.
yoluyla ayrılmış bölüm.

p. 1/022/0151

[=1]

parıl-da-: Işık saçmak, parlamak.

p.-manla 1/024/0026

[=1]

parla-(1): Güçlü bir ışık
çıkarmak, ışık saçmak.

p.-r 1/004/0104

[=1]

parla-(2): Bir ışık kaynağından
gelen ışınları yansıtmak.

p.-yan 1/038/0039

[=1]

parla-(3): Ortaya çıkmak.

p.-r 1/041/0045

[=1]

parlak: *i.* Göze çarpacak kadar
başarılı.

p. 1/032/0003

[=1]

parti: *i.* Bazı oyunlarda bir kez.

p. 1/027/0145

[=1]

paslı: *sf.* Canlılığını, duygularını
yitirmiş duruma gelmiş.

p. 1/004/0106

[=1]

paşa: *i.* Osmanlı İmparatorluğu
zamanında yüksek sivil
memurlara ve albaydan

üstün rütbede bulunan
askerlere verilen unvan.

p. 1/020/0110, 1/020/0111,
1/020/0136, 1/020/0142

p.+m 1/020/0109,
1/020/0110, 1/020/0125,
1/020/0157

p.+sın 1/020/0132

[=9]

paşalık: *i.* Osmanlı İmparatorluğu
zamanında yüksek sivil
memurlara ve albaydan
üstün rütbede bulunan
askerlere verilen unvan
sahibi, paşa olma durumu.

p. 1/037/0004

p.+lar 1/037/0003

[=2]

patla-: Çok sıkılmak, sıkıntı
çekmek.

p.-sın 1/028/0065

[=1]

pat pat: *zf.* Yassı bir şeyle
vurulduğunda çıkan sesi,
“pat” sesi çıkararak.

p. 1/042/0028

[=1]

pay: *i.* Birden fazla kişi arasında
bölüşülmüş bir bütünden,
bu kişilerin her birine
düşen bölüm, hisse.

p. 1/026/0085

[=1]

pâyân: *i.* Son, nihayet.

p. 1/026/0075

p.+ın+(1) 1/017/0008

[=1]

pâyansız: *i.* Sonu olmayan,
sonsuz.

p. 1/004/0040, 1/004/0100

[=1]
 pâye-i iclâl: *i.t.* Büyüklük rütbesi.
 p.+i 1/025/0009
 [=1]
 pâyidâr: *sf.* Kalıcı, sonsuza kadar
 yaşayacak olan.
 p. 1/020/0131
 [=1]
 pâ-y-i taht: *i.t.* Başşehir, başkent.
 p.+a 1/020/0185
 [=1]
 paylaş-: Aralarında bölüşmek, pay
 etmek, üleşmek.
 p. 1/022/0076
 [=1]
 payton: *i.* Tek körüklü, dört
 tekerlekli, genellikle çift
 atlı binek arabası, fayton.
 p. 1/040/0013
 p.+a 1/003/0108
 [=2]
 pazarlık et-: *br. f.* Bir şeyin fiyatı
 üzerinde karşılıklı
 çekişmek.
 p.-meyelim 1/007/0032
 [=1]
 peder: *i.* Baba.
 p. 1/015/0009, 1/015/0037
 p.+i 1/028/0022
 [=3]
 pehnâ-yı ‘avâlim: *i.t.* Dünyanın
 genişliği.
 p. 1/004/0007
 [=1]
 pehnâ-yı ebed: *i.t.* Sonsuzun
 genişliği.
 p. 1/004/0038
 [=1]
 pehnâ-yı rûkûdet: *i.t.*
 Durgunluğun genişliği.

p.+te 1/039/0044
 [=1]
 pek: *zf.* Gereken, beklenen veya
 alışılmış olandan çok.
 p. 1/002/0022, 1/002/0030,
 1/002/0060, 1/002/0068,
 1/003/0011, 1/003/0045,
 1/003/0097, 1/004/0065,
 1/005/0060, 1/009/0097,
 1/009/0097, 1/010/0021,
 1/011/0026, 1/011/0030,
 1/011/0049, 1/011/0085,
 1/014/0089, 1/016/0024,
 1/016/0030, 1/016/0068,
 1/016/0072, 1/016/0090,
 1/016/0104, 1/017/0054,
 1/018/0033, 1/019/0055,
 1/019/0090, 1/022/0004,
 1/022/0044, 1/024/0034,
 1/026/0021, 1/027/0013,
 1/027/0241, 1/039/0008,
 1/040/0038, 1/041/0006,
 1/041/0016, 1/042/0014,
 1/042/0023, 1/042/0031,
 1/042/0079
 [=41]
 pekâlâ: *zf.* Çok iyi.
 p. 1/016/0019
 [=1]
 pek çok: *sf.* Yeterinden fazla, bir
 hayli.
 p. 1/022/0069
 [=1]
 peki: *e.* Söylenen sözün
 onaylandığını, kabul
 edildiğini anlatır, evet,
 tamam.
 p. 1/011/0078, 1/022/0053
 [=2]

pek pek: *zf.* Son ihtimal olarak,
olsa olsa, çok çok.

p. 1/003/0064
[=1]

pembe pembe: *sf.* Beyazla biraz
kırmızının karışmasından
oluşan açık renkte olan,
pespembe.

p. 1/013/0020
[=1]

penâh: *i.* Sığınacak yer.

p.+ındır 1/020/0029
[=1]

penâh-ı bî-amân: *sf.t.* Acımasızın,
merhametsizin sığınacak
yeri.

p.+lar+(1) 1/019/0057
[=1]

pencere: *i.* Yapıları aydınlatmak,
havalandırmak amacıyla
yapılan, çerçeve, cam,
panjur, perde gibi
eklentilerle daha kullanışlı
bir duruma getirilen
açıklık.

p.+den 1/038/0024
p.+ler 1/020/0065
[=2]

penc ü yek: *br. i.* Tavla oyununda
zarların üst yüzünün
birinin beşli, öbürünün
birli gelmesi.

p. 1/027/0150
[=1]

pençe-i felek: *i.t.* Kaderin
etkisinden kurtulmak
olanaksız, etkisi çok olan
gücü.

p. 1/019/0027
[=1]

perde+(1): *i.* Görüşü, ışığı
engellemek veya bir şeyi
gizlemek için bir açıklığın
önüne gerilen örtü.

p. 1/025/0039

p.+sini 1/003/0020,
1/016/0064
[=3]

perde+(2): *i.* Bir sahne eserinin
büyük bölümlerinin her
biri.

p. 1/007/0054, 1/027/0013,
1/027/0014, 1/028/0142

p.+si 1/004/0053
[=5]

perde+(3): *i.* Doğruyu görmeye
engel olan şey.

p. 1/014/0054
[=1]

perde perde+(1): *br. i.* Bölüm
bölüm.

p. 1/012/0097
[=1]

perde perde+(2): *sf.* Bölüm
bölüm.

p. 1/010/0031, 1/014/0087,
1/018/0020, 1/024/0012,
1/038/0067
[=5]

perde-dâr ol-: *br. f.* Görüşü, ışığı
engellemek veya bir şeyi
gizlemek için bir açıklığın
önüne gerilen örtüyü açıp
kapayan hâline gelmek.

p.-muş 1/039/0041
[=1]

perde-i esrâr: *i.t.* Sırlar örtüsü.

p. 1/002/0010
[=1]

perde-i likâ-yı muhît: *i.t.*
Çevrenin, civarın yüz
örtüsü.

p. 1/010/0062

[=1]

perde-i mektûm-i ‘adem: *sf.t.*
Yokluğun gizli örtüsü.

p.+den 1/008/0009

[=1]

perde-i temkîn: *i.t.* İhtiyat, tedbir
örtüsü.

p.+i 1/019/0065

[=1]

perde-i zulmet: *i.t.* Karanlık örtü.

p. 1/016/0076

[=1]

perde-pûş-i hâk-i remîm ol-: *br. f.*
Çürük toprak örtüsüne
bürünmüş hâle gelmek.

p.-du 1/014/0099

[=1]

perde-pûş-i melâl: *i.t.* Sıkıntı
örtüsüne bürünmüş.

p. 1/018/0017

[=1]

perde-pûş-i zulmet-i evhâm: *i.t.*
Kuruntuların, kuşkuların
karanlık örtüsüne
bürünmüş.

p. 1/030/0012

[=1]

perde-pûş-i zulmet ol-: *br. f.*
Karanlık örtüye bürünmüş
hâle gelmek.

p.-muş 1/002/0015

p.-sun 1/017/0043

[=2]

per-güşâ-yi visâl ol-: *br. f.*
Kavuşmak için kanat
açmak.

p. 1/040/0035

[=1]

perîşân+(1): *i.* Dağınık, düzensiz,
karmakarışık.

p. 1/032/0002

[=1]

perîşân+(2): *zf.* Acınacak, zavallı
bir durumda.

p. 1/022/0092

[=1]

perîşânlık: *i.* Dağınık, düzensiz,
karmakarışık olma
durumu.

p.+ı+(perîşânlığı)

1/016/0079

[=1]

perîşân ol-: *br. f.* Acınacak
duruma gelmek.

p.-urum 1/003/0082

[=1]

perrân: *i.* Uçan, uçucu.

p.+dır 1/021/0004

[=1]

perukâr: *i.* Berber.

p. 1/027/0095

[=1]

pervâsız: *zf.* Korkusuz, sakınmaz,
çekinmez bir biçimde.

p. 1/026/0029

[=1]

pervâz+(1): *i.* Uçma, uçuş.

p.+ına 1/004/0007,

1/014/0138

[=2]

pervâz+(2): *i.* Kapı, pencere vb.
yerlerin kenarına geçirilen
ensiz parça.

p.+ı 1/027/0254

[=1]

peşinden cevelân et-: *d.* Elde etmek için uğraşmak.

p.+(peşinden cevelânda)
1/008/0048
[=2]

peşin: *i.* Bir alışverişte, alışveriş yapıldığı anda, alınan şeyin tesliminden önce veya teslimiyle birlikte ödenen, *veresiye* karşısı.

p. 1/009/0045
[=1]

peşinci: *i.* Malı peşin para ile satan veya satın alan kimse.

p. 1/007/0020
[=1]

peşini koyver-: *d.* Bir kimseyi izlemekten vazgeçmek.

p.-ir+(peşimi koyverir)
1/002/0052
[=1]

pey: *i.* Art, arka.

p.+inde 1/014/0007,
1/014/0028, 1/014/0053,
1/014/0097, 1/014/0155,
1/025/0003
[=6]

peyâm-ı vedâd: *i.t.* Sevgi, dostluk haberi.

p. 1/018/0009
[=1]

peydâ ol-: *br. f.* Ortaya çıkmak.

p.-arak 1/029/0005
[=1]

Peygamber: *i.* 1. İnsanlara Allah'ın emirlerini bildiren, onları Allah yoluna, dine çağırان

kimse, nebi, resul, elçi, yalvaç. 2. Hz. Muhammed.

p. 1/028/0093
p.+den 1/019/0073
[=2]

peyke: *i.* Duvara bitişik tahta sedir.

p.+lere 1/027/0203
p.+lerin 1/027/0082
[=2]

peymâne: *i.* Kadeh.

p.+dir 1/009/0013
[=1]

peyveste ol-: *br. f.* Ulaşmak, bitişmek.

p.-ur 1/041/0008
[=1]

pırtı: *i.* Eski kumaş.

p. 1/027/0084
[=1]

piç: *i.* Çocuk.

p.+in 1/028/0103
p.+leri 1/027/0163
[=2]

pinhân: *i.* Gizlenmiş, gizli.

p. 1/010/0007
p.+dır 1/017/0004
[=2]

pinhân ol-: *br. f.* Gizlenmek, gizli hâlde bulunmak.

p.-an 1/019/0084
[=1]

pîr: *i.* İhtiyar.

p. 1/026/0015
p.+in 1/043/0002
[=2]

pîrân: *i.* İhtiyarlar.

p. 1/026/0062
[=1]

pîrâ-yı dîdâr: *i.t.* Yüzü süsleyici,
yüze süs veren.

p.+ın 1/039/0032
[=1]

pîr-i gûzîn: *sf.t.* Seçkin,
saygıdeğer yaşlı adam.
p. 1/002/0066
[=1]

pîr-i nûrânî: *sf.t.* Nur yüzlü
ihtiyar.
p. 1/005/0073
[=1]

pis+(1): *i.* Beğenilmeyecek
durumda olan, kötü,
zararlı.
p.+i 1/020/0106, 1/027/0228
[=2]

pis+(2): *sf.* Leke, toz veya kirle
kapholan, kirli, iğrendirici,
murdar, mülevves.
p. 1/005/0093, 1/027/0069
[=2]

pis+(3): *sf.* Çirkin, sevimsiz.
p. 1/020/0130
[=1]

pislik: *i.* Kir.
p. 1/027/0128
[=1]

pîş: *i.* İleri, ön taraf.
p.+imde 1/012/0066
p.+imden 1/002/0055
p.+inde 1/008/0030,
1/038/0075, 1/039/0041
[=5]

piş-: Ateşte, kaynar suda veya
yağda ısı etkisiyle
yenilebilir duruma gelmek.
p.-ecek 1/022/0040
p.-en 1/022/0038
p.-er 1/022/0084

p.-miyordu 1/022/0041
p.-ti 1/022/0159
[=5]

pîşgâh-ı izzet: *sf.t.* Yüce makam,
Allah katı.
p.+te 1/010/0080
[=1]

pîş-i celâl: *i.t.* Büyüklük ve
azametin önü.
p.+inde 1/014/0055
[=1]

pîş-i hayâlden geçir-: *d.* Bir şeyi
zihinde canlandırmak,
düşünmek.
p.+(pîş-i hayâlinden geçir)
1/039/0009
[=1]

pîş-i hayret: *i.t.* Şaşkınlığın önü.
p.+te 1/039/0029
[=1]

pîş-i hüçûm: *i.t.* Saldırının önü.
p.+unda 1/002/0023
[=1]

pîş-i ihtîşâm: *i.t.* Gösterişin önü.
p.+ında 1/040/0011
[=1]

pîş-i ikdâm: *i.t.* İnat etmenin önü.
p.+ında 1/017/0019
[=1]

pîş-i nigâh-i ibretine al-: Ders
çıkarak göz önüne
almak, düşünmek.
p.+ine 1/019/0035
[=1]

piyâde: *i.* Yaya.
p.+yi 1/006/0007
[=1]

posta posta: *zf.* Kümeler hâlinde,
grup grup, öbek öbek.
p. 1/020/0147

[=1]
poyraz: *i.* Kuzeydoğudan esen
soğuk rüzgâr.
p. 1/020/0033, 1/020/0048

[=2]
pudralı: *sf.* Pudra, bazı mineral
ürünlerin karışımı ile elde
edilen, cildi korumak,
düzgün ve güzel
göstermek veya
kırısklıkları, pürüzleri
gizlemek amacıyla kokulu
ince toz sürülmüş olan.

p. 1/040/0042

[=1]
pûşîde: *sf.* Örtülmüş.
p. 1/025/0023

[=1]
pür-cûş: *br. i.* Coşkuyla dolu, çok
coşkun.
p. 1/024/0057

[=1]
pür-cûş et-: *br. f.* Coşkuyla dolu
hâle getirmek.
p.-en+(pür-cûş eden)
1/014/0025
p.-iyor+(pür-cûş ediyor)
1/014/0048
[=1]

pür-galeyan: *br. i.* Coşkuyla dolu,
coşmuş.
p.+dır 1/011/0018
[=1]

pür-sürûd-i sürûr: *i.t.* Mutluluk
şarkıları, türküler
söyleyen.
p. 1/040/0021
[=1]

pür-sürûd-i şebâb: *i.t.* Gençlik
şarkıları, türküler
söyleyen.
p. 1/005/0090

[=1]
püskül: *i.* Bir ucundan bazı
şeylere süs olarak takılan,
öbür ucu serbest saçak
biçimindeki iplik demeti.
p. 1/002/0061, 1/005/0069

[=2]
Rabbi Yessir: *i.* Rabbi yessir velâ
tu'assir Rabbi temmim
bi'l-hayr (Allah'ım
kolaylaştır zorlaştırma,
Allah'ım hayırla
sonuçlandır.) duası.
r.+i 1/027/0224

[=1]
râbîta: *i.* Bağlayan şey, bağ, ilişki.
r.+nın+(2) 1/016/0037
[=1]

ra'd-ı kazâ: *i.t.* Olacağı ezelden
Allah tarafından takdir
olunan şeylerin, kaderin
gerçekleşmesinin gök
gürlemesi.
r.+dır 1/022/0082
[=1]

raf: *i.* Üstüne öte beri koymak için
dolaba veya bir dolabın
içine birbirine paralel
olarak tutturulmuş,
genellikle geniş, uzun
tahta veya metal levha.
r.+larında 1/027/0091
r.+ta 1/009/0035
[=2]

rağmen: *zf.* Karşın.
r. 1/008/0041

[=1]
râhat+(1): *i.* Üzüntürüz, tasasız,
kedersiz bir hâlde
bulunmak, huzur.

r. 1/028/0060

r.+ı 1/008/0017

[=2]

râhat+(2): *zf.* Kolay bir biçimde,
kolaylıkla.

r. 1/003/0076

[=1]

râhatsız: *i.* Hasta, keyifsiz.

r.+ım 1/027/0238

[=1]

râhı uğra-: *d.* Bir yerden geçmesi
gerekmek.

r.-maz+(râhın uğramaz)
1/012/0012

[=1]

rahle: *i.* Üzerinde kitap okumak,
yazı yazmak için yapılmış
küçük ve dar masa.

r.+si 1/040/0009

[=1]

rahm: *i.* Acıma, esirgeme,
koruma.

r.+e 1/026/0017

[=1]

rahmet suyu: *i.* Gaz yağı.

r. 1/016/0044

[=1]

rahmet-i Subbûh: *i.t.* Zat ve sıfatı
fenalık, noksanlık ve
kusurdan beri olan
Allah'ın bağışlaması,
merhamet etmesi.

r. 1/002/0091

[=1]

rahmetli: *sf.* Allah'ın rahmetine
kavuşmuş, yarlıganmış

anamlarında ölmüş
kimseleri saygıyla anmak
için ad ve unvanlarının
önüne getirilen bir söz,
merhum.

r. 1/027/0105, 1/037/0002

[=2]

rahmet okut-: *d.* Kötüden daha
kötü olmak, daha kötü
çıkma.

r.-urken 1/028/0087

r.-tun+(rahmetler okuttun)
1/020/0026

[=2]

rahne-dâr ol-: *br. f.* Yıkılmak,
zarara uğramak.

r.-muş 1/009/0007

[=1]

rahş-ı akûr-i zulm: *i.t.* Eziyetin
yaralayan, azgın gösterişli
atı.

r.+üne 1/019/0016

[=1]

raiyyet: *i.* Bir hükümdar idaresi
altında bulunan ve vergi
veren halk.

r.+iz 1/022/0066

[=1]

rakîb: *i.* Her hangi bir işte
birbirine üstün olmaya
çalışanlardan her biri.

r.+i 1/027/0192

[=1]

rakîk: *sf.* İnce.

r. 1/020/0087

[=1]

raksân: *i.* Oynayan, danseden.

r. 1/039/0025

[=1]

- raksân ol-: *br. f.* Oynamak, dansetmek.
r.-uyor 1/011/0017
[=1]
- râm et-: *br. f.* İtaat ettiren, boyun eğdiren.
r.-en+(râm eden)
1/019/0043
[=1]
- râsihîn: *i.* 1. Sağlam, kökü kuvvetli olanlar. 2. Bilgisi (din bilgisi) geniş olanlar.
r. 1/012/0026
[=1]
- ra'sân: *i.* Titreme, titreyiş.
r. 1/024/0049
[=1]
- ra'se-i nâ-çâr-ı ye's: *i.t.* Ümitsizliğin çaresiz titreyişi.
r. 1/009/0076
[=1]
- ra'se ver-: *d.* Titretmek.
r.-irken 1/010/0092
[=1]
- râyât: *i.* Sancaklar, bayraklar.
r.+ımız 1/020/0017
[=1]
- râyet: *i.* Sancak, bayrak.
r. 1/002/0064, 1/019/0068
[=2]
- râyet-i ikbâl: *i.t.* Baht, talih, yüksek makam sahibinin sancağı, bayrağı.
r.+i 1/022/0062
[=2]
- râz: *i.* Sır, gizlenen şey.
r.+ın 1/014/0078
r.+ına 1/012/0030
[=2]
- Râzî: *ö.i.* Fahreddin Râzî (1149-1209) kelim âlimi.
r.+ler+(2) 1/019/0079
[=1]
- râzî: *i.* Kabul eden, boyun eğen, rıza gösteren.
r.+si 1/008/0036
r.+sin 1/017/0052
[=3]
- rebî': *i.* Bahar.
r. 1/014/0029
[=1]
- recâ: *i.* Ümit, umma.
r.+dan 1/012/0070
[=1]
- reddet-: *br. f.* Verilen veya yapılması istenen bir şeyi kabul etmemek, geri çevirmek.
r.-medim 1/042/0004
r.-mez 1/026/0072
[=2]
- refâh: *i.* Bolluk, varlık ve rahatlık içinde geçiniş.
r.+ım 1/003/0085
[=1]
- refîk: *i.* Arkadaş.
r.+in 1/003/0105
[=1]
- refîk-i ömr: *i.t.* Hayat arkadaşı, eş.
r.+ü 1/020/0161
[=1]
- refref: *i.* Binek, Hz. Muhammed'in Mirac gecesi bindiği dört binekten sonuncusu, Sidret'ül-Münteha'dan sonra üzerinde gittiği yaygı veya minder.
r. 1/006/0046

[=1]
 refref-i seyyâl-i hükm: *i.t.* Emrin
 aktığı binek.
 r.+ündür 1/017/0017
 [=1]
 reftâr: *i.* Gidiş, yürüyüş, hareket,
 salınarak edalı yürüyüş.
 r. 1/024/0048
 [=1]
 rehber ol-: *br. f.* Yol göstermek,
 kılavuzluk etmek.
 r.-an 1/014/0005
 r.-ur 1/004/0126
 [=2]
 reh-güzâr: *i.* Geçit, gidecek yol.
 r.+ında 1/005/0094,
 1/040/0024
 [=2]
 reh-nümâ: *i.* Yol gösteren,
 kılavuz.
 r. 1/017/0045
 [=1]
 reh-zen: *i.* Yol kesen, eşkıya.
 r. 1/016/0040
 [=1]
 reh-zen-i ümmîd: *i.t.* Umudun
 yolunu kesen, istenilen
 şeyin gerçekleşmesine
 engel olan.
 r. 1/015/0033
 [=1]
 reh-zen ol-: *br. f.* Yol kesen, yolda
 ilerlemeye engel durum
 hâline gelmek.
 r.-ur 1/039/0004
 [=1]
 Remziye: *ö.i.* Kadın adı.
 r. 1/038/0030
 [=1]

reng-i âl: *sf.t.* Cisimler tarafından
 yansılanan ışığın gözde
 oluşturduğu kırmızı
 duyum.
 r.+indir 1/014/0015
 [=1]
 reng-i felâh: *i.t.* Kurtuluşun,
 mutluluğun niteliği.
 r. 1/010/0019
 [=1]
 reng-i hakikat: *i.t.* Gerçeğin
 niteliği.
 r. 1/034/0003
 [=1]
 rengi uç-: *d.* Hastalık sebebiyle
 benzi sararmak.
 r.-muş 1/003/0024
 [=1]
 renk: *i.* Cisimler tarafından
 yansılanan ışığın gözde
 oluşturduğu duyum.
 r. 1/014/0015
 [=1]
 resim: *i.* Varlıkların, doğadaki
 görünüşlerinin kalem, fırça
 gibi araçlarla kâğıt, bez vb.
 üzerinde yapılan biçimleri.
 r. 1/027/0115, 1/029/0010
 r.+ler 1/027/0104
 [=3]
 resim: *i.* 1. Fotoğraf. 2.
 Varlıkların, doğadaki
 görünüşlerinin kalem, fırça
 gibi araçlarla kâğıt, bez vb.
 üzerinde yapılan biçimleri.
 r.+in+(resmin) 1/031/b
 [=1]
 ressam: *i.* Varlıkların, doğadaki
 görünüşlerini kalem,
 fırça gibi araçlarla kâğıt,

- bez vb. üzerine yapan
sanatçı.
r. 1/029/0004, 1/029/b
[=2]
- revâk: *i.* Üstü örtülü önü açık yer.
r.+ı 1/025/0019
[=1]
- revâk-ı deycûr: *sf.t.* Çok karanlık
örtü.
r. 1/012/0059
[=1]
- revzen+(1): *i.* Pencere.
r.+ler 1/002/0009
[=1]
- revzen+(2): *i.* Pencere, [bir şeyin
görülmesini sağlayan
açıklık].
r. 1/023/0016
[=1]
- revzen aç-: *d.* Yeni bir görüş açısı
kazandırmak, pencere
açmak.
a.-ar 1/014/0079
[=1]
- rezâil-i târih: *i.t.* Geçmişin
aşağılık, kötü işleri.
r.+imizle 1/027/0031
[=1]
- rezîlâne: *zf.* Alçakça.
r. 1/032/0012
[=1]
- rezîl et-: *br. f.* Kötü duruma
getirmek.
r.-tin 1/020/0021
[=1]
- rezîl ol-: *br. f.* Kötü duruma
düşmek.
r.-duk 1/020/0021
[=1]
- rezm-gâh-ı 'azm: *i.t.* Gayretin
mücadele sahası.
r.+e 1/017/0020
[=1]
- ricâ et-: *i.* Dilemek, istemek.
r.+(ricâya) 1/026/0072
[=1]
- ricâl: *i.* Vazifeli adamlar, yüksek
makamlardaki devlet
adamları.
r.+i 1/014/0001
[=1]
- ricâlullâh: *i.t.* Allah adamı.
r.+ı 1/019/0072
[=1]
- ric'at eyle-: *br. f.* Geri dönmek.
r.-mek 1/041/0005
[=1]
- ridâ: *i.* Hırka, örtü.
r. 1/022/0012
[=1]
- ridâ-be-dûş-i sükûnet: *i.t.*
Sessizliğin omuzdaki
örtüsü.
r. 1/023/0042
[=1]
- ridâ-pûş: *br. i.* Örtülmüş, perde ile
örtülü.
r. 1/004/0020
[=1]
- ridâ-yı hâk: *i.t.* Toprak örtüsü.
r.+e 1/014/0104
[=1]
- ridâ-yı leyl: *i.t.* Gecenin örtüsü,
karanlık.
r.+i 1/002/0031
[=1]
- ridâ-yı leyl-i memdûd: *i.t.* Uzamış
gece örtüsü.
r. 1/012/0066

[=1]
 ridâ-yı memât: *i.t.* Ölüm örtüsü.
 r. 1/023/0063
 [=1]
 ridâ-yı samt: *i.t.* Susma,
 suskunluk, sessizlik
 örtüsü.
 r.+e 1/010/0058
 [=1]
 rie: *i.* Akciğer.
 r.+nin+(2) 1/003/0050
 [=1]
 rîkistân: *i.* Kumluk.
 r.+a 1/039/0005
 [=1]
 rikkat: *br. i.* Acıma, merhamet.
 r. 1/027/0010
 [=1]
 riyâh: *i.* Rüzgâr.
 r. 1/014/0025, 1/025/0027
 r.+ı 1/025/0042
 [=3]
 Riyâset be-dest-i kesâni hatâst/Ki
 ez destşân-ı desthâ ber
 Hudâst: Zalimliğinden
 halkın Allah'a sığındığı
 kimselerin devletin
 başında kalmaları doğru
 değildir (Sa'dî).
 r. 1/019/by2
 [=1]
 rûh+(1): *i.* Öz, tin, can.
 r. 1/008/0053, 1/010/0047,
 1/012/0090, 1/025/0045,
 1/038/0099, 1/039/0012
 r.+a 1/019/0012, 1/025/0030
 r.+tan 1/040/0016
 r.+tur 1/012/0025

r.+u 1/004/0046,
 1/007/0055, 1/010/0034,
 1/022/0156, 1/024/0040,
 1/025/0010, 1/028/0011
 r.+um 1/002/0087,
 1/012/0016, 1/038/0083
 r.+umda 1/014/0123,
 1/025/0036
 r.+umu 1/014/0025
 r.+un 1/014/0129,
 1/027/0062, 1/039/0051
 r.+unu 1/008/0055,
 1/017/0044
 [=29]
 rûh+(2): *i.* Duygu.
 r. 1/002/0092, 1/011/0006
 r.+u 1/021/0038
 [=3]
 rûhânî: *sf.* Dinle ilgili ilgili, dinî
 olan, manevi, *cismanî*
 karşıtı.
 r. 1/023/0013
 [=1]
 rûh-i 'avâlim-sereyan: *sf.t.*
 Kainata yayılan canlılık,
 duygu.
 r.+dır 1/011/0020
 [=1]
 rûh-i âzâd: Özgür, hür öz, tin.
 r. 1/024/0022
 [=1]
 rûh-i bî-günâh: *sf.t.* Günahsız,
 suçsuz öz, tin.
 r.+ı 1/038/0040
 [=1]
 rûh-i fezâ-gerd: *sf.t.* Gökte
 dolaşan öz, tin.
 r. 1/004/0047
 [=1]

- rûh-i gayret: Çalışma isteğinin özü.
r.+ini 1/027/0019
[=1]
- rûh-i İblîs: *i.t.* Şeytanın özü, tini.
r.+e 1/020/0026
[=1]
- rûh-i insânî: *i.t.* İnsanın özü, tini.
r. 1/009/0014
[=1]
- rûh-i itmînân: *sf.t.* İnanma, güvenme duygusu.
r. 1/002/0093
[=1]
- rûh-i kemâl: *sf.t.* En yüksek öz, tin.
r.+i 1/015/0001
[=1]
- rûh-i mahmûr: *sf.t.* Uyku sonrası kendine tam olarak gelmemiş öz, tin.
r.+u 1/002/0013
[=1]
- rûh-i nesîm: *i.t.* Hafif yelin, esintinin özü.
r. 1/014/0107
[=1]
- rûh-i pâk: *sf.t.* Temiz öz, tin.
r.+inden 1/010/0010
[=1]
- rûh-i rahmet: *i.t.* Bağışlamanın özü, bağışlayıcı.
r.+sin 1/023/0035
[=1]
- rûh-i rahmet ol-: *br. f.* Bağışlayıcı hâle gelmek.
r.-up 1/023/0054
[=1]
- rûh-i sabâh: *i.t.* Sabahın özü.
r. 1/023/0065
[=1]
- rûh-i sârî: *sf.t.* Bulaşıcı öz.
r.+dir 1/017/0036
[=1]
- rûh-i sükûnet: *i.t.* Sessiz, durgun öz, tin.
r.+te 1/023/0060
[=1]
- rûh-i sürûr: *i.t.* Mutluluğun özü.
r. 1/022/0165
[=1]
- rûh-i tabîat: *i.t.* Doğanın özü.
r. 1/023/0037
[=1]
- rûh-i ulviyyet: *i.t.* Yüceliğin özü.
r. 1/009/0002
[=1]
- rûh-i zâr: *sf.t.* Ağlayan öz.
r.+ı 1/012/0088
r.+ım 1/014/0155
[=2]
- rûh kesil-: *d.* Bedenî özelliklerden sıyrılmak.
r.-dim 1/015/0020
[=1]
- rûh ol-: *d.* Canlanmak.
r. 1/010/0025
[=1]
- rûhunu sık-: *d.* Baskı altına almak, üzmek, bunaltmak, zorlamak.
r.-ınca+(rûhumu sıkınca) 1/010/0036
[=1]
- rûhu şâd ol-: *d.* Ölüler sevinmek, mutlu olmak.
r.-sun 1/019/0070
[=1]
- rûh'ül-ervâh: *i.t.* Ruhların ruhu. Özlerin özü.

r. 1/012/0037
[=1]
rûh ver-: *d.* Her hangi bir şeyi canlı, hareketli duruma getirmek.
r.-en 1/010/0075
[=1]
rû-nümâ: *sf.* Yüz gösteren, meydana çıkan.
r. 1/023/0024
[=1]
Rus: *sf.* Rusya'da yaşayan halka özgü olan.
r. 1/014/0001
[=1]
Rusya: *ö.i.* Asya'nın kuzey toprakları boyunca uzanan ve çoğunlukla Doğu Slav halkının yaşadığı ülke.
r.+dan 1/019/0069
[=1]
rûşen ol-: *br. f.* Aydın, parlak hâle gelmek.
r.-ur 1/014/0077
[=1]
rûy-i zemîn: *i.t.* Yeryüzü.
r.+in 1/023/0047
[=1]
rûzgâr: *i.* Havanın yer değiştirmesinden oluşan esinti, yel, bad.
r. 1/018/0028
[=1]
Rûfâ'î: *ö.i.* Şeyh Ahmed Rûfâ'î (1116-1183).
r.+yi 1/027/0112
[=1]
rûkû': *i.* Öne doğru eğilmek.
r.+a 1/005/0012
[=1]

rûtbe: *i.* Derece, mertebe, paye, mevki.
r. 1/019/0036
[=1]
rû'yâda gör-: *d.* 1. Düşüne girmek. 2. Olacağını, gerçekleşeceğini düşünmek.
r.-se 1/027/0048
[=1]
sa'âdet: *i.* Mutluluk.
s. 1/027/0053
[=1]
sâ'at+(1): *i.* Bir günlük sürenin yirmi dörtte birine eşit, altmış dakikalık dilimi, zaman parçası.
s. 1/016/0103, 1/020/0160, 1/038/0090, 1/042/0022
s.+i+(1)+ni+(3) 1/041/0018
[=5]
sâ'at+(2): *i.* Vakit, zaman.
s.+te 1/002/0046, 1/009/0113
[=2]
sabâ: *i.* Sabahleyin gün doğusundan esen hafif ve latif rüzgâr.
s. 1/002/0032, 1/014/0027, 1/039/0038, 1/039/0046
[=4]
sabâh+(1): *i.* Günün başlangıcı, günün ilk saatleri.
s. 1/010/0020, 1/016/0040, 1/018/0014, 1/022/0169, 1/028/0123
s.+ı 1/002/0030
s.+ki 1/007/0017
[=7]

sabâh+(2): *zf.* Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman, sabahleyin, sabah vakti.

s. 1/005/0076, 1/009/0109, 1/010/0050, 1/016/0005, 1/020/0121, 1/042/0001, 1/042/0059

s.+a 1/022/0093, 1/042/0016, 1/042/0019
[=10]

sabâhat: *i.* Güzellik, latiflik.

s. 1/011/0013
s.+in 1/025/0037
[=1]

sabâh-ı istikbâl: *i.t.* Geleceğin gün başlangıcı.

s. 1/014/0034
[=1]

sabâh-ı nûrâ-nûr: *i.t.* Aydınlıkla dolu gün başlangıcı.

s. 1/040/0020
[=1]

sabâh-ı sermed-i âtî: *i.t.* Geleceğin sonsuz gün başlangıcı.

s.+ye 1/040/0032
[=1]

sabâh-ı ümmîd: *i.t.* Umudun gün başlangıcı, umut güneşinin doğduğu zaman.

s.+e 1/018/0024
[=1]

sabâhleyin: *zf.* Günün başlangıcında, günün ilk saatlerinde.

s. 1/005/0002, 1/005/0036, 1/007/0027, 1/013/0046, 1/027/0056
[=5]

sâbıkalı: *sf.* Geçmişte işlenmiş, mahkemece ispatlanıp cezalandırılmış olan suç bulunan.

s. 1/014/0001
[=1]

sabreyle-: *br. f.* Acı, yoksulluk, haksızlık gibi üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi göstermek.

s.-yenler 1/013/0069
[=1]

sabûh: *i.* 1. Sabah vakti içilen şarap. 2. Mahmurluk bozan içki.

s.+u 1/024/0039
[=1]

saç: *i.* Baş derisini kaplayan kıllar.

s. 1/002/0058, 1/003/0031
s.+tan 1/027/0081, 1/042/0042
[=4]

saç-: Yaymak.

s.-arak 1/016/0020
[=1]

saçak: *i.* Bir yapının her hangi bir bölümünü güneşve yağmurdan koruması için, o bölümden dışa taşkın ve altı boşta olarak yapılan örtü.

s.+ı+(saçağı) 1/018/0043
s.+ın+(saçağın) 1/016/0033
s.+larına 1/005/0013
[=3]

saçıl-: Yayılmak.

s.-mı 1/039/0029
[=1]

saçlı: *sf.* Baş derisini kaplayan kılları her hangi bir nitelikte olan.

s. 1/011/0087

[=1]

saçmala-: Anlamsız, gereksiz, abuk sabuk sözler söylemek.

s.-yorsun+(saçmalıyorsun)

1/028/0062

[=1]

sadâ: *i.* Ses.

s. 1/002/0075, 1/010/0071,

1/014/0042, 1/018/0010,

1/022/0022, 1/023/0005,

1/023/0007, 1/024/0061

s.+lar 1/020/0066

s.+ları 1/042/0029

s.+sı 1/011/0048,

1/020/0181

s.+sıdır 1/038/0001,

1/040/0019

s.+sıyla 1/004/0070,

1/011/0076

[=16]

sâdât: *i.* Seyyitler, ulular.

s.+ı 1/019/0069

[=1]

sadâ ver-: *d.* Her hangi bir sesi çıkarmak.

s.-en 1/018/0002

[=1]

sadâ-yı dâvûdî: *sf.t.* Dâvud peygamberin sesini andıran kalın, tok, gür, hoş ses.

s. 1/020/0077

[=1]

sadâ-yı dūrâ-dūr: *sf.t.* Uzun uzadıya ses.

s. 1/023/0046

[=1]

sadâ-yı imdâd: *i.t.* Yardım sesi, yardım etmek isteyenin sesi.

s. 1/026/0060

[=1]

sâde+(1): *sf.* Basit, düz, yalın.

s. 1/028/0092

[=1]

sâde+(2): *zf.* Belli durumun, şartın veya işin dışına çıkmaksızın, yalnız, yalnızca, ancak, sadece.

s. 1/003/0004, 1/005/0081,

1/004/0086, 1/009/0081,

1/009/0135, 1/016/0116,

1/018/0049, 1/020/0087,

1/020/0175, 1/022/0050,

1/027/0174, 1/028/0164,

1/038/0001

[=13]

sâde+(3): 1. *sf.* Süsü, gösterişi olmayan, yalın, gösterişsiz.

2. *zf.* Belli durumun, şartın veya işin dışına

çıkmaksızın, yalnız,

yalnızca, ancak, sadece.

s. 1/002/0062, 1/027/0102,

1/027/0162

[=3]

saded: *i.* Konuşulan asıl konu, asıl mevzu.

s.+den 1/041/0037

[=1]

Sa'dî: *ö.i.* Şirazlı hakîm Şeyh Sa'dî (1213-1292) *Bostan* vee *Gülîstan* yazarı, edip, şair.

- s. 1/006/0001, 1/006/0019,
1/008/by, 1/008/0004,
1/008/0005, 1/015/0001,
1/015/0024, 1/019/by1,
1/019/by2
s.+ler+(2) 1/019/0079
s.+ler+(2)+in+(2)
1/019/0020, 1/019/0021
[=10]
sadr: *i.* Göğüs, sine.
s.+ın 1/002/0020
[=1]
Sadr-ı İslâm: *i.t.* İslam dininin
başlangıç devresi, göğsü.
s.+ın 1/002/0019
[=1]
sadr-ı zemîn: *i.t.* Yerin göğsü,
yeryüzü.
s. 1/011/0018
[=1]
Sa'düddîn: *ö.i.* Taftazânî (1322-
1394) İslam din ve
tasavvuf âlimi.
s. 1/019/0080
[=1]
safâ-güzîn-i dîdâr: Yüzü gönül
şenliği, neşe, eğlence
[içerisinde].
s. 1/025/0059
[=1]
safâlı: *sf.* Gönül şenliği olan,
kedersiz, neşeli, eğlenceli.
s. 1/027/0054
[=1]
safahât+(1): *i.* 1. Bir şeyin
görünen tarafları. 2.
Yazılmış veya yazılabilir
sahifeler. 3. Bir hadisede
birbiri ardına görülen
hâller.
- s. 1/023/0042
[=1]
Safahât+(2): *ö.i.* Mehmed Âkif
ERSOY'un yedi kitaptan
oluşan eserinin ve bu yedi
kitaptan birincisinin adı.
s. 1/k/b1
s.+ımda 1/044/0001
[=2]
saff-ı niâl: *i.t.* Ayakkabıların
sırası, papuçluk, meclisin
en aşağı yeri.
s.+inde 1/009/0013
[=1]
safha-i gamkîn-i infîâl: Üzgün
anlar.
s.+indir 1/014/0023
[=1]
safha-i mevvâc-ı 'îd: *i.t.* Bayramın
dalgalı yüzü.
s.+e 1/011/0073
[=1]
safha-i mînâ: *i.t.* Mavi renkli,
ince, yassı, geniş cisim,
gökyüzü.
s.+da 1/020/0059
[=1]
safha-i vech: *i.t.* Yüzün görünen
tarafları, yüzün hâllerinden
her biri.
s.+i 1/012/0039
[=1]
sâfi: *i.* Duru, temiz, katıksız.
s. 1/040/0016
[=1]
sağ+(1): *i.* Vücutta kalbin
bulunduğu tarafın karşı
tarafındaki yön.
s.+a 1/016/0062
s.+ım 1/002/0074

s.+ında 1/011/0063,
1/027/0103
[=4]
sağ+(2): *i.* Yaşamakta olan.
s. 1/027/0225, 1/028/0145
[=2]
sağ+(3): *sf.* Vücutta kalbin
bulunduğu tarafın
karşısında olan, *sol* karşıtı.
s. 1/016/0012
[=1]
sağır: *i.* İşitme duyusundan
yoksun, işitmeyen.
s. 1/024/0031
[=1]
sağlam: *i.* Dayanıklı, zarar
görmez, bozulmaz.
s. 1/041/0006
[=1]
sağlı sollu: *sf.* Vücutta kalbin
bulunduğu taraf ve
karşısında olan tarafta
bulunan.
s. 1/020/0065, 1/022/0033,
1/027/0075
[=3]
sâha: *i.* Meydan, alan.
s.+n+(1)+daki 1/024/0046
[=1]
sahâbî: *i.* Hz. Muhammed'i
görmüş ve Hz.
Muhammed'in sohbetinde
bulunmuş mümin kimse.
s.+yi 1/022/0003
[=1]
sâha-i gabrâ: *i.t.* Yeryüzü, dünya.
s.+ya 1/008/0015
[=1]
sâha-i hadrâ: *sf.t.* Yeşil alan,
meydan.

s. 1/014/0040
[=1]
sâha-i medhûş: *sf.t.* Korku veren
alan, meydan.
s.+una 1/010/0001
[=1]
sâha-i vatan: *i.t.* Yurt meydanı,
alanı, yurdun her yeri.
s. 1/019/0042
[=1]
sâhib: *i.* Her hangi bir şey üstünde
mülkiyeti olan, onu yasaya
uygun bir biçimde dilediği
gibi kullanabilen kimse,
iye, malik.
s.+i 1/029/0007
[=1]
sahîfe-i zât: *i.t.* Saygıya değer
kimsenin, kendi, öz
sayfası, üzerine yazı
yazılan kağıdı.
s.+ın 1/014/0031,
1/014/0046
[=2]
sâhil: *i.* Karanın deniz, göl, ırmak
boyunca uzanan bölümü,
kıyı, yaka, yalı.
s.+den 1/008/0023,
1/039/0047
s.+dir 1/039/0016
[=3]
sâhil-cüdâ: *br. i.* Karanın deniz
boyunca uzanan
bölümünden ayrılmış yer,
deniz.
s. 1/038/0044
[=1]
sâhil-i deryâ: *i.t.* Deniz kıyısı.
s.+ya 1/039/0034
[=1]

sâhil-i imdâd: *i.t.* Yardım kıyısı,
yakası.

s. 1/039/0011

[=1]

sahne+(1): *i.* Gösteri sergilenen
eğlence yeri veya tiyatro.

s. 1/004/0051, 1/004/0052,
1/004/0053, 1/004/0065

[=4]

sahne+(2): *i.* Tanık olunan,
gözlenen olay, görüntü.

s. 1/005/0089, 1/020/0090

[=2]

sahne-i deycûr: *sf.t.* Karanlık
gösteri yeri, karanlık
görüntü.

s.+u 1/020/0062

[=1]

sahne-i dünyâ: *i.t.* Yeryüzünün
gösteri yeri, yeryüzü.

s. 1/004/0101

[=1]

sahne-i hestî: *i.t.* Var olma yeri.

s.+de 1/008/0010

[=1]

sahne-i uryân-ı sefâlet: *i.t.*
Yoksulluğun çıplak
görüntüsü.

s. 1/016/0077

[=1]

sahn-ı harem-serâ: *i.t.* Herkesin
girmesine müsaade
edilmeyen konağın avlusu,
meydanı.

s.+n+(1)+a+(3) 1/025/0039

[=1]

sahn-i muhît: *i.t.* Çevra, etrafı
çeviren, kuşatan alan,
meydan.

s.+in+(1)+de 1/004/0004

[=1]

sahrâya düzül-: *d.* Gidilecek yere
doğru yola çıkmak.

d.-dük 1/015/0003

[=1]

sâil+(1): *i.* Saldırgan, saldıran.

s. 1/008/0024

[=1]

sâil+(2): *i.* Dilenci.

s. 1/016/0040, 1/018/0032

[=2]

sâil+(3): *zf.* Dilenci [biçiminde].

s. 1/026/0052

[=1]

sâil-i âvâre: *sf.t.* Serseri, işsiz
güçsüz dilenci.

s. 1/003/0096

[=1]

sakal: *i.* Yetişkin erkeklerde yanak
ve çenede çıkan kılların
bütünü.

s. 1/002/0058, 1/020/0114

s.+ıyla 1/026/0015

[=3]

sakallı+(1): *i.* Yanağında ve
çenesinde kılları olan.

s. 1/005/0035, 1/009/0058

[=3]

sakallı+(2): *sf.* Yanağında ve
çenesinde kılları olan.

s. 1/027/0199

[=3]

sakat+(1): *i.* Vücutta bulunan
hastalık veya eksik bir yan,
engel, özür.

s. 1/020/0097

[=1]

sakat+(2): *i.* Bozukluk, eksiklik,
yanlış, kusur, hata.

s. 1/032/0006

[=1]
sakat+(3): *sf.* Kusuru olan, eksik
bir yanı olan, özürlü.
s. 1/009/0031

[=1]
sakat ol-: *br. f.* Vücudunda hasta
veya eksik bir yanı olan,
özürlü hâle gelmek,
sakatlanmak.

s.-muyor 1/042/0047

[=1]
sakbe: *i.* Bir taraftan öteki tarafa
kadar açık olan delik.

s.+den 1/018/0045

[=1]
sakf: *i.* Tavan, çatı, dam.

s.+ı 1/016/0028

[=1]
sakın+(1): *ün.* Asla yapma
anlamında bir söz.

s. 1/005/0025, 1/007/0025,
1/009/0082, 1/020/0146,
1/022/0107, 1/027/0003,
1/027/0018, 1/027/0030,
1/041/0013

[=9]

sakın+(2): *ün.* Korkulacak bir şey
olmasın anlamında bir söz.

s. 1/032/0006

[=1]
sakın-(1): Her hangi bir düşünce
ile bir şeyi yapmaktan
uzak durmak, içtinap
etmek.

s. 1/006/0021

[=1]

sakın-(2): Korumak, esirgemek,
gözetmek.

s.-dığı 1/018/0029

[=1]

sakız: *i.* 1. Bazı ağaçların
kabuğundan sızan,
çiğnendiğinde yumuşayan,
hoş kokulu, beyaz renkli
reçine. 2. Şekerli ve
kokulu ağızda çiğnenen
eğlence yiyeceği.

s. 1/007/0019

[=1]

sâkî+(1): *i.* Su veren, su dağıtan.

s. 1/025/0021

[=1]

sâkî+(2): *i.* Kadeh, içki sunan.

s.+sinin 1/009/0015

[=1]

sâkin: *i.* 1. Hareket etmeyen. 2.
Durgun, dingin. 3. Sessiz.
4. Kimseyi rahatsız
etmeyen, kızgınlık
göstermeyen.

s. 1/002/0022

[=1]

sakla-(1): Korumak, mahafaza
etmek.

s.-yan 1/018/0043

[=1]

sakla-(2): Gizli tutmak,
duyurmamak.

s.-yacak 1/003/0100

[=1]

saklan-: Görünmemesi için bir
yere koyulmak.

s.-mak 1/007/0035

[=1]

saksağan: *i.* Kargagillerden, karnı
beyaz, kanatları ve
kuyruğu kül rengi, öbür
yerleri parlak, kara, uzun
kuyruklu kuş.

s.+lar 1/016/0016

[=1]
 saldır-: Bir kimseye zarar verici
 bir davranışta bulunmak,
 hücum etmek.
 s.-ıyor 1/022/0094
 [=1]
 salgın: *i.* Kısa sürede çevredeki
 insanların büyük
 bölümüne bulaşan,
 müstevli.
 s. 1/016/0090
 [=1]
 sâl-hurde: *sf.* Pek ihtiyar, çok
 yaşlı.
 s. 1/005/0013
 [=1]
 salıncak: *i.* İki ucundan iki iple
 veya zincirle yüksek bir
 yere asılan ve üzerine
 oturulup sallanılan eğlence
 aracı.
 s. 1/011/0090
 [=1]
 salıncakçı: Eğlence yerlerinde
 salıncak, iki ucundan iki
 iple veya zincirle yüksek
 bir yere asılan ve üzerine
 oturulup sallanılan eğlence
 aracı çalıştıran kimse.
 s. 1/011/0091
 s.+nın+(2) 1/011/0095
 [=2]
 sâl-i cidâl: *i.t.* Karşılıklı kavga,
 savaş yılı.
 s.+in 1/011/0009
 [=1]
 salla-: Düzenli bir biçimde ve hep
 aynı doğrultuda hareket
 ettirmek.
 s.-rım 1/011/0078

[=1]
 sallan-: Salıncak, hamak vb.nde
 kendini düzenli bir
 biçimde ve hep aynı
 doğrultuda hareket
 ettirmek.
 s.-ırdılar 1/011/0075
 [=1]
 salon: *i.* Bir evde konukları
 ağırlamakta kullanılan en
 geniş oda.
 s.+u 1/029/0006
 [=1]
 salta: *i.* Yakasız, iliksiz, kolları
 bolca bir tür kısa ceket.
 s. 1/009/0036
 [=1]
 saltanat: *i.* 1. Birinin bir işte, bir
 yerde bulunan kimseler
 üzerinde bulunan
 egemenliği. 2. Bolluk,
 zenginlik, gösterişli
 yaşayış.
 s. 1/023/0033
 [=1]
 sâmân: *i.* Servet, zenginlik.
 s.+ımızı 1/026/0047
 [=1]
 sâmî'a: *i.* Kulaktaki işitme
 kuvveti.
 s.+nın+(2) 1/016/0046
 [=1]
 samîm: *i.* İç, merkez.
 s.+inden 1/027/0011
 [=1]
 samîm-i hilkat: *i.t.* Yaradılışın
 özü.
 s.+i 1/038/0051
 [=1]

samîm-i rûh: *i.t.* Tinin, özün içi,
 özü.
 s.+umu 1/014/0048
 [=1]
 samîm-i sükûnet: *i.t.* Sessizliğin
 içi.
 s.+te 1/010/0066
 [=1]
 samîmiyyet: *i.* İçtenlik.
 s.+i 1/001/0003
 [=1]
 samîm-i zulmet: *i.t.* Karanlığın içi.
 s.+te 1/023/0037
 [=1]
 samt: *i.* Sessizlik.
 s. 1/024/0028
 [=1]
 samte müstağrak: *d.* Sessizliğe
 dalmak, sessiz duruma
 gelmek.
 s. 1/039/0037
 [=1]
 san-+(1): Bir şeyin olma veya
 olmama ihtimalini kabul
 etmekle birlikte
 olabileceğine daha çok
 inanmak, zannetmek.
 s.-ırım 1/016/0090,
 1/016/0108
 s.-ma 1/009/0062,
 1/019/0047
 [=4]
 san-+(2): Bir şey veya kimsenin
 ... olduğunu düşünmek.
 s.-dı 1/018/0047
 s.-ır 1/027/0008
 s.-ıyor 1/004/0080
 s.-mayın 1/027/0030
 [=4]
 san-+(3): Gibi gelmek, farzetmek.

s.-ırım 1/028/0139
 [=1]
 san'at-kâr: *i.* Güzel sanatların her
 hangi bir dalında
 yaratıcılığı olan, eser veren
 kimse, sanat adamı, sanat
 eri, sanatçı.
 s.+ım 1/001/0004
 [=1]
 sandık: *i.* 1. İçine çeşitli şeyler
 konulan, tahtadan
 yapılmış, kapaklı ev
 eşyası. 2. Meyve, sebze
 koymaya yarayan, tahta
 veya plastikten yapılmış,
 dört köşe kap.
 s. 1/009/0034
 [=1]
 sâniha: *i.* Fikirde doğan, akla
 gelen şey.
 s.+n+(1)+mı 1/039/0052
 [=1]
 sânihât-ı kudsiyye: *i.t.* Mübarek,
 mukaddes fikirler, fikre
 doğan, akla gelen şeyler.
 s.+n+(1) 1/014/0024
 [=1]
 sanki: *z.f.* Anlatılan düşüncenin
 gerçekte var olmayıp öyle
 sanıldığını gösterir, sözüm
 ona, sözde, güya.
 s. 1/002/0008, 1/003/0085,
 1/009/0006, 1/014/0011,
 1/018/0011, 1/020/0058,
 1/020/0085, 1/020/0151,
 1/020/0166, 1/021/0003,
 1/021/0012, 1/021/0031,
 1/022/0029, 1/025/0006,
 1/027/0213
 [=15]

- sap-: Yön değiştirmek.
 s.-mayarak 1/016/0051
 s.-tım 1/005/0062,
 1/009/0024
 [=3]
 sapa: *sf.* Merkezden uzak, kıyıda
 köşede kalmış.
 s. 1/016/0030
 [=1]
 saplı: *sf.* Tutmaya yarayan bölümü
 olan.
 s. 1/011/0050
 [=1]
 sar-+(1): Kuşatmak, çevirmek,
 ihata etmek.
 s.-arak 1/003/0109
 s.-sa 1/027/0059
 [=2]
 sar-+(2): Bir şeyi başka bir şeyin
 içine koyup onunla
 kaplamak.
 s. 1/009/0064
 s.-mak 1/007/0025
 [=2]
 sarây: *i.* Hükümet konağı, kamu
 işlerinin yürütüldüğü,
 hükümdarların oturduğu
 büyük yapı.
 s.+a 1/026/0026
 [=1]
 sarây-ı cennet: *i.t.* Sonsuz bir
 mutluluğun yaşandığı,
 huzur veren yer.
 s.+i 1/027/0060
 [=1]
 sarây-ı mu'allâ: *sf.t.* Yüce, yüksek
 hükümet konağı,
 hükümdarların oturduğu
 büyük yapı.
 s.+n+(1)+a+(3) 1/019/0041
 [=1]
 sâr-ban: *i.* Deveci, deve süren.
 s. 1/006/0009
 [=1]
 sarhoş: *i.* Alkollü içki veya keyif
 verici bir madde sebebiyle
 kendini bilmeyecek
 durumda olan (kimse),
 esrik, mest, sermest, başı
 dumanlı, kafası bulutlu,
 kafası iyi, kafası dumanlı,
 kafası kıyak.
 s. 1/009/0100
 s.+a 1/009/0084
 s.+sun 1/009/0139
 s.+un 1/009/0096,
 1/009/0114
 [=5]
 sârî: *i.* Süren, [sürer, götürür].
 s. 1/012/0024
 [=1]
 sarık: *i.* Kavuk, fes gibi bazı
 başlıkların üzerine sarılan
 tülbent, şal vb.
 s. 1/002/0063
 [=1]
 sarıklı: *sf.* Başında kavuk, fes gibi
 bazı başlıkların üzerine
 tülbent, şal vb. sarılarak
 meydana getirilen başlık
 bulunan.
 s. 1/002/0057, 1/002/0061
 [=2]
 sarıl-+(1): Kollarını dolamak,
 kucaklamak.
 s.-dı 1/013/0015
 [=1]
 sarıl-+(2): Büyük bir istekle
 kendini vermek,
 benimsemek.

- s.-madayız 1/027/0033
[=1]
sarışın: *sf.* Sarı saçlı ve ak tenli.
s. 1/038/0037
[=1]
sarkıtılmış ol-: *br. f.* Bir şey
aşağıya doğru uzatılmış
hâlde bulunmak.
s.-acak 1/016/0057
[=1]
sars-: Çok etkilemek.
s.-ıyor 1/023/0005
[=1]
sarsıl-: Güçsüz durumda kalmak.
s.-dı 1/014/0154
[=1]
sat-: Bir değer karşılığında bir
malı alıcıya vermek.
s.-ıp 1/009/0093
[=1]
sataş-: Bir kimseyi rahatsız
edecek davranışta
bulunmak, musallat olmak.
s.-ır 1/016/0031
[=1]
savâik-ı tel'în ol-: *br. f.* Lanet
yıldırımları hâline gelmek.
s.-ur 1/022/0080
[=1]
savlet: *i.* Şiddetli hücum,
saldırma.
s.+leriyle 1/039/0013
[=1]
savlet et-: *br. f.* Şiddetli hücum
yapmak, saldırmak.
s.-erken+(savlet ederken)
1/017/0058
[=1]
sa'y: *i.* Çalışma, çabalama, gayret,
emek.
- s. 1/015/0027
s.+i 1/027/0048
[=2]
say-: Gibi görmek, kabul etmek.
s. 1/011/0092
s.-ar 1/022/0072
s.-salar 1/020/0009
[=3]
sayd et-: *br. f.* Avlamak.
s.-er+(sayd eder)
1/017/0013
[=1]
sâye+(1): *i.* Gölge.
s. 1/023/0028, 1/024/0010
[=2]
sâye+(2): *i.* 1. Gölge. 2. Koruma,
sahip çıkma.
s. 1/010/0017
[=1]
sâye-gâh: *br. i.* Gölge, gölgeli
yer.
s.+ından 1/010/0025
[=1]
sâye-i hazîni ol-: *sf.t.* Hüzün verici
gölge hâline gelmek.
s.-ur 1/031/0006
[=1]
sâye-i hürriyyet: *i.t.* Özgürlüğün
koruması.
s.+te 1/028/0081,
1/028/0156
[=2]
sâye-i imdâd-ı Hak: *i.t.* Adalet
sahibi Allah'ın yardım
gölgesi, koruyuculuğu.
s.+ta 1/040/0027
[=1]
sâye-i şâhâne: *i.t.* Padişahın
gölgesi, himayesi,
koruyuculuğu.

- s. 1/028/0159
[=1]
sâye-güster: *sf.* 1. Gölge eden, gölge salan. 2. Koruyan.
s.-r 1/017/0024
[=1]
sâye-pûş ol-: *br. f.* Koruyup örtünen, gizli hâle gelmek.
s.-du 1/010/0097
[=1]
saygı: *i.* Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, mukaddesliği dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram.
s. 1/027/0164
[=1]
saygısız: *i.* Gereken hürmeti göstermeyen.
s.+a 1/042/0093
[=1]
sayha: *i.* Haykırma, bağırış.
s. 1/013/0074, 1/022/0082, 1/023/0004
[=3]
sayha-i tehlîl: *i.t.* İslam dininin tevhit akidesini hülâsa eden “lâilâhe-ill-Allâh” sözünü tekrarla haykırış.
s. 1/023/0061
[=1]
sayı
s.+yla 1/020/0147
[=1]
sayıl-: Her hangi bir şey yerine koyulmak veya her hangi bir şey gözüyle bakılmak, addedilmek.
s.-ır 1/028/0057
[=1]
sa'y-i belîğ: *sf.t.* Düzgün çalışma.
s.+in 1/003/0091
[=1]
sa'y-i dâim: *sf.t.* Sürekli çalışma.
s.+den 1/006/0056
[=1]
saz: *i.* Her tür müzik aracı, çalgı.
s.+ıyla 1/018/0007
[=1]
sebbâh: *i.* Suda yüzen, yüzücü.
s. 1/012/0038
[=1]
sebeb+(1): *i.* Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey.
s.+i 1/020/0089
s.+iyle 1/023/0001
[=2]
sebeb+(2): *i.* Bahane.
s. 1/028/0129
[=1]
sebil: *i.* Genellikle camilere bitişik özel bir biçimde yapılmış, karşılık beklemeden hayır için içme suyu dağıtılan taş yapı, sebilhane.
s.+lerin 1/027/0045
[=1]
sedd-i râh: *i.t.* Yol engeli, yol üzerindeki engel.
s. 1/006/0034
s.+ındır 1/038/0071
[=2]
sedd-i râh ol-: *br. f.* Yol üzerindeki engel hâline gelmek, engellemek.

- s.-sa+(sedd-i râhın olsa)
1/017/0026
[=1]
- sedir: *i.* Kol koyacak yeri olmayan, aralıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen kerevet, divan.
s. 1/009/0030
[=1]
- sefâlet: *i.* Yoksulluk, yoksulluk sıkıntısı.
s. 1/003/0091, 1/003/0106, 1/005/0084, 1/028/0144
s.+ini 1/027/0009
s.+ler 1/038/0079
[=5]
- sefâlet-zede: *br. i.* Yoksulluğa düşmüş, yoksul.
s. 1/004/0069
[=1]
- sefer: *i.* Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren bir söz, defa, kez, kere.
s. 1/042/0073
s.+dir 1/013/0041
[=2]
- sefil+(1): *i.* Sefalet çeken, yoksul.
s. 1/004/0013, 1/009/0090
s.+i 1/004/0097
[=3]
- sefil+(2): *sf.* Sefalet çeken, yoksul.
s. 1/009/0027
[=1]
- sefil+(2): *sf.* Bayağı, alçak.
s. 1/002/0001, 1/009/0037, 1/020/0004
[=3]
- sefilân: *i.* Yoksullar, sefalet çekenler.
s. 1/026/0076
[=1]
- sefilân-ı beşer: *i.t.* İnsan yoksulları, yoksul insanlar.
s. 1/016/0034
s.+den 1/004/0103
[=2]
- sefil et-: *br. f.* 1. Yoksul duruma getirmek, yoksullaştırmak. 2. Alçak, değersiz, hakir hâle getirmek.
s.-tin 1/020/0019
[=1]
- sefine-pâre: *br. i.* Küçük gemi.
s. 1/038/0042
[=1]
- sehâb: *i.* Bulut.
s. 1/014/0106
[=1]
- sehâbe-i nûr: *sf.t.* Aydınlık tek bulut.
s. 1/021/0005
[=1]
- sehâb-ı nesr-âyîn: *sf.t.* İnci saçan bulut.
s. 1/025/0021
[=1]
- seher: *i.* Tan yeri ağarmadan biraz önceki vakit.
s. 1/002/0005, 1/014/0014, 1/023/0040
s.+de 1/025/0025, 1/025/0037
s.+den 1/023/0011
[=6]
- seher-hîz eyle-: *br. f.* Sabahları erken kalkan hâle getirmek, uyandırmak.

s.-yor+(seher-hîz eyliyor)
1/025/0044
[=1]
seher-pâre: *br. i.* Tan yeri
ağarmadan biraz önceki
vakit parçası.
s.+dir 1/021/0004
[=1]
seher vakti: *i.* Tan yeri ağarmadan
biraz önceki zaman.
s.+nde 1/023/0012
[=1]
sek-: Tek veya iki ayak üzerine
sıçrayarak ilerlemek.
s.-tikçe 1/016/0016
[=1]
sekiz+(1): *i.* Yediden bir artık
[kuruş].
s. 1/007/0031
[=5]
sekiz+(2): *sf.* Yediden bir artık.
s. 1/002/0047, 1/005/0027,
1/009/0102, 1/029/0006
[=4]
sekizli: *i.* Üzerinde sekiz işareti
bulunan iskambil kâğıdı.
s. 1/027/0138
[=1]
seller akıt-: *d.* [Çok fazla miktarda
kan dökmek, cana
kıymak].
s. 1/019/0064
[=1]
selâma dur-: *d.* Bir büyüğü, bir
üstü veya saygı duyulan
bir şeyi ayakta
selamlamak, sözle veya
işaretle bir nezaket
gösterisi yapmak,
esenlemek.

s.-malısın 1/040/0024
[=1]
selâm al-: *d.* Birinin
selamlamasına, bir
kimseyle karşılaşıldığında,
birinin yanına gidildiğinde
veya yanından
uzaklaşıldığında kendisine
sözle veya işaretle bir
nezaket gösterisi
yapmasına, esenlemesine
karşılık vermek.
s.+an 1/022/0016
s.+dı+(selâmı aldı)
1/022/0044
s.+ınmayacak+(selâmı
alınmayacak) 1/020/0102
[=3]
selâmet: *i.* Her türlü korku, tasa ve
tehlikeden uzak, güvende
olma durumu.
s.+in 1/005/0008
[=1]
selâm et-: *d.* Uzakta olan birine
esenlik dilemek.
s.-iyor+(selâm ediyor)
1/013/0011
[=1]
selâmlaş-: Birbirine selam
vermek, esenleşmek, bir
kimseyle karşılaşıldığında,
birinin yanına gidildiğinde
veya yanından
uzaklaşıldığında birbirine
sözle veya işaretle bir
nezaket gösterisi yapmak.
s.-tık 1/022/0015
[=1]
selâm ol-: *d.* Saygım, esenlik
dileklerim ona ulaşsın

- anlamında bir iyi dilek
sözü.
s.-sun 1/010/0035
[=1]
selâm söyle-: *d.* Selamını, nezaket
içeren sözlerini birine
götürmesini söylemek.
s. 1/020/0101
[=1]
selâmün-‘aleyküm: *Selamet, her
türülü korku, tasa ve
tehlikeden uzak, güvende
olma durumu üzerinize
olsun* anlamında bir
selamlama sözü.
s. 1/009/0060
[=1]
selâm ver-: *d.* Bir kimseyle
karşılaştığında, birinin
yanına gidildiğinde veya
yanından uzaklaştığında
kendisine sözle veya
işaretle bir nezaket
gösterisi yapmak,
selamlamak, esenlemek.
s.+di+(selâmı verdi)
1/022/0043
Selmâ: *ö.i.* Mehmed Âkif
ERSOY’un dört yaşında ölen
yeğeni.
s. 1/013/b
s.+yı 1/013/0044
[=2]
semâ’: *i.* Gök, gökyüzü, felek.
s. 1/014/0017, 1/020/0130,
1/023/0016, 1/023/0022,
1/038/0057, 1/039/0031,
1/039/0035
s.+dan 1/002/0014,
1/002/0027, 1/023/0054,
1/026/0067
s.+lar 1/004/0115,
1/022/0026, 1/028/0094
s.+lardan 1/017/0005,
1/017/0028, 1/020/0011
s.+ları 1/014/0052
s.+ların 1/023/0040
s.+larla 1/004/0003
s.+ya 1/002/0085,
1/023/0053, 1/024/0042
[=23]
semâ-güzîn ol-: *br. f.* Göğe
seçilmek, [ölmek].
s.-arak 1/014/0006
[=1]
semâ’-hâne-i leyl: *i.t.* Gecenin
sema yaptığı, döndüğü yer.
s.+in 1/023/0056
[=1]
semâ-peymâ: *br. i.* Gökte giden.
s. 1/017/0016, 1/020/0017
[=2]
semâvât: *i.* Gökler, gökyüzü.
s.+ın 1/008/0029
[=1]
semâvî+(1): *i.* 1. Gökle ilgili,
göğe ilişkin. 2. Allah’tan
olan, Allah’la ilgili.
s.+dir 1/002/0027
[=1]
semâvî+(2): *sf.* 1. Gökle ilgili,
göğe ilişkin. 2. Allah’tan
olan, Allah’la ilgili.
s. 1/010/0035
[=1]
semâ-yı encüm-âlûd: *sf.t.* Yıldızlı
gökyüzü.
s. 1/012/0065

[=1]	1/027/0158,	1/027/0188,
semerli: <i>sf.</i> Sırtında yük taşımak	1/027/0220,	1/027/0236,
veya binmek için araç	1/027/0251,	1/028/0022,
olan.	1/028/0033,	1/028/0035,
s. 1/011/0060	1/028/0056,	1/028/0062,
[=1]	1/028/0068,	1/028/0101,
semt: <i>i.</i> Şehirde yerleşim bölgesi,	1/028/0152,	1/030/0005,
yaka.	1/038/0025,	1/041/0039,
s.+imizde 1/020/0034	1/042/0076	
[=1]	s.+a+(sana)	1/001/0001,
semt-i re's: <i>i.t.</i> Başucu,	1/001/0009,	1/003/0007,
yeryüzünde bir noktada	1/003/0044,	1/003/0071,
çekülün gösterdiği	1/004/0023,	1/004/0102,
doğrultunun gökyüzüne	1/005/0039,	1/005/0046,
doğru olan yönü.	1/010/0035,	1/021/0021,
s.+imize 1/020/0059	1/022/0101,	1/024/0044,
[=1]	1/026/0071,	1/027/0065,
sen: <i>zm.</i> Teklik ikinci şahsı	1/028/0032,	1/028/0098,
gösteren söz.	1/028/0105,	1/039/0007,
s. 1/004/0055,	1/042/0052,	1/042/0059
1/005/0031,	s.+de	1/010/0007,
1/005/0048,	1/010/0014,	1/017/0004,
1/006/0048,	1/017/0004	
1/006/0057,	s.+dedir	1/010/0011,
1/009/0050,	1/010/0012,	1/010/0012,
1/009/0130,	1/010/0013,	1/010/0014,
1/012/0016,	1/010/0015,	1/010/0032
1/014/0052,	s.+deki 1/026/0075	
1/014/0064,	s.+den	1/004/0056,
1/014/0104,	1/004/0072,	1/004/0128,
1/016/0083,	1/006/0051,	1/010/0008,
1/017/0020,	1/010/0032,	1/014/0096,
1/019/0063,	1/022/0127,	1/023/0035,
1/020/0021,	1/025/0043	
1/020/0142,	s.+dense 1/004/0075	
1/022/0074,	s.+i	1/003/0034,
1/022/0127,	1/003/0097,	1/004/0008,
1/023/0035,	1/004/0042,	1/005/0047,
1/025/0059,	1/009/0138,	1/016/0107,
1/027/0100,		
1/027/0135,		

- 1/027/0059, 1/027/0221,
1/028/0009, 1/028/0090
s.+in 1/004/0074,
1/004/0129, 1/005/0021,
1/005/0041, 1/005/0057,
1/006/0043, 1/009/0079,
1/009/0103, 1/009/0132,
1/010/0021, 1/010/0022,
1/010/0023, 1/010/0024,
1/010/0025, 1/013/0017,
1/013/0038, 1/013/0064,
1/013/0068, 1/014/0008,
1/014/0031, 1/014/0032,
1/014/0046, 1/014/0046,
1/014/0054, 1/014/0058,
1/014/0075, 1/014/0097,
1/014/0113, 1/016/0089,
1/017/0003, 1/017/0012,
1/017/0016, 1/017/0031,
1/017/0061, 1/019/0007,
1/019/0022, 1/019/0046,
1/020/0115, 1/020/0145,
1/022/0053, 1/022/0056,
1/023/0032, 1/026/0082,
1/028/0086, 1/038/0068,
1/039/0016, 1/039/0022,
1/039/0050, 1/041/0035
s.+in+(seninçün)
1/017/0051
s.+indir 1/004/0129,
1/021/0015
s.+inle 1/014/0069,
1/036/0002
s.+sin 1/004/0057,
1/004/0058, 1/004/0127,
1/014/0031, 1/025/0033,
1/027/0151, 1/039/0053
s.+siz 1/014/0065
[=176]
sene: *i.* Yıl.
- s. 1/002/0055, 1/005/0027,
1/014/0001, 1/016/0094,
1/027/0072, 1/027/0214
s.+dir 1/028/0005,
1/038/0028
[=8]
senelik: *sf.* Başlangıcından
itibaren üzerinden bir yıl
geçmiş olan, yıllık.
s. 1/008/0001
[=1]
seng-i mezâr: *i.t.* Kabir taşı,
gömülen kişiye ait kimlik
bilgileri, dua vb. yazıları
kazınmış olarak üzerinde
bulunduran ve mezarın baş
ucuna dikilen taş.
s. 1/033/0011
s.+ında 1/025/0016
[=2]
seng-i zâr: *sf.t.* Ağlayan taş.
s.+ından 1/009/0005
[=1]
seni gidi: *d.* Yaramaz, haylaz
anlamlarında kullanılan bir
söz.
s.+(seni) 1/042/0025
[=1]
senlik: *i.* Senin, ikinci teklik
şahsın olduğu yer.
s.+te 1/039/0054
[=1]
ser-: Yaymak.
s.-er 1/023/0028
[=1]
serâb-ı muzî: *sf.t.* Parlayan, ışık
veren ılgım, ışınların
kırılmasından doğan ve su
yüzeyinden yansıyormuş
gibi cisimle birlikte ters

- görüntünün oluşumu,
aslında olmayıp varmış
gibi algılanan görüntü.
s. 1/043/0005
[=1]
- serâb-ı şavka: *i.t.* Işık ılgımı,
ışınların kırılmasından
doğan ve su yüzeyinden
yansıyormuş gibi cisimle
birlikte ters görüntünün
oluşumu, aslında olmayıp
varmış gibi algılanan
görüntü.
s. 1/024/0025
[=1]
- serâb ol-: *br. f.* Aslında olmayıp
varmış gibi görünmek.
s.-muş 1/027/0045
[=1]
- serâ-çe-i mâtem-feşân: *sf.t.* Yas
saçan, dağıtan küçük
saray.
s.+ların 1/019/0015
[=1]
- serâir: *i.* Gizli şeyler.
s. 1/004/0133, 1/017/0043
s.+ine 1/023/0048
[=3]
- serâ-pâ: *sf.* Baştan ayağa kadar,
baştan başa, bütün.
s. 1/020/0030
[=1]
- ser-hadd: *i.* Hudut, sınır boyu.
s.+i 1/010/0016
[=1]
- ser-hadd-i ezel: *sf.t.* Başlangıcı
olmayan hudut, sınır.
s. 1/004/0037
[=1]
- ser-hadd-i ma'lûmât: *i.t.* Bilinen
şeylerin, bilginin sınırı,
hududu.
s.+a 1/041/0043
[=1]
- serîr: *i.* 1. Yatacak yer. 2. Taht.
s.+i 1/019/0039
s.+indir 1/038/0068
[=2]
- serîr-ârâ-yı ikbâl: *i.t.* Talihin,
arzunun tahtını süsleyen,
padişah.
s. 1/020/0031
[=1]
- serîr-i saltanat: *i.t.* Hükümdarlık,
sultanlık tahtı.
s.+lar 1/038/0084
[=1]
- seril-: Bir yere uzanıp yatmak.
s.-di 1/020/0162,
1/022/0152
[=2]
- ser-i semâ-güzîn: *sf.t.* Göğe
seçilen [ölen] kişi.
s.+in 1/033/0009
[=1]
- sermedî: *sf.* Daimî, sürekli,
sonsuz.
s. 1/002/0006, 1/010/0017,
1/014/0058
[=2]
- sermediyyet-âşinâ eyle-: *br. f.*
Daimîlik, süreklilik bilen
hâle gelmek.
s.-r 1/010/0034
[=1]
- ser-menzil: *br. i.* Konaklama yeri,
yolculukta dinlenmek
amacıyla durulan yer.
s. 1/006/0033

[=1]
 ser-menzil-i merâm: *sf.t.*
 Amaçlanan, varmak
 istenilen dinlenme,
 konaklama yeri.
 s.+a 1/006/0013
 [=1]
 sermest-i safâ et-: *br. f.* Neşe
 sarhoşu, gönül
 rahatlığından sarhoş hâle
 gelmek.
 s.-erdi+(sermest-i safâ
 ederdi) 1/024/0040
 [=1]
 sermest ol-: *d.* Çok hoşlanmak,
 kendinden geçmek.
 s.-ur 1/023/0019
 [=1]
 ser-nigûn ol-: *d.* Çok karışık
 duruma gelmek, altüst
 olmak.
 s.-du 1/014/0084
 s.-sun 1/022/0062
 [=2]
 ser-nüvişt-i bî-meâl: *sf.t.*
 Anlamsız alın yazısı.
 s.+inde 1/009/0021
 [=1]
 serpil-: Yayılmak.
 s.-di 1/002/0092
 [=1]
 sersem+(1): *i.* Düşünmeden
 hareket eden, ne yaptığıının
 farkında olmayan.
 s. 1/009/0100, 1/016/0093,
 1/028/0097
 s.+in 1/013/0023
 [=4]

sersem+(2): *sf.* Düşünmeden
 hareket eden, ne yaptığıının
 farkında olmayan.
 s. 1/028/0076
 [=1]
 serserî: *i.* Belli bir işi ve yeri
 olmayan, başıboş kimse,
 hayta.
 s. 1/016/0041
 [=1]
 servet: *i.* Varlık, zenginlik, mal
 mülk.
 s. 1/026/0083, 1/028/0099
 [=2]
 servi: *i.* Kışın yapraklarını
 dökmeyen, 25 metre
 boyunda, ince, uzun,
 piramit biçiminde, çok
 koyu yeşil yapraklı bir
 ağaç, andız, selvi, servi
 ağacı.
 s. 1/033/0008
 s.+ler 1/010/0029,
 1/010/0070
 s.+lerin 1/038/0093
 [=4]
 servilik: *i.* Kışın yapraklarını
 dökmeyen, ince, uzun,
 piramit biçiminde, çok
 koyu yeşil yapraklı bir
 ağacın çok olduğu yer,
 servistan.
 s.+te 1/025/0027
 [=1]
 servistan: *i.* Kışın yapraklarını
 dökmeyen, ince, uzun,
 piramit biçiminde, çok
 koyu yeşil yapraklı bir
 ağacın çok olduğu yer,
 servilik.

- s. 1/007/0040
[=1]
ses+(1): *i.* Kulağın duyabildiği titreşim, seda, ün.
s. 1/006/0027, 1/018/0012, 1/039/0037
s.+i 1/018/0035, 1/025/0064
[=5]
ses+(2): *i.* Ciğerlerden gelen havanın ses yolunda yaptığı titreşim.
s. 1/020/0080, 1/027/0239
s.+e 1/020/0079
s.+i 1/011/0047, 1/020/0180, 1/023/0051
s.+im 1/009/0051
s.+in 1/009/0052
s.+ini 1/016/0065, 1/022/0016
s.+ler 1/009/0070, 1/010/0096, 1/023/0035
s.+leri 1/021/0029
[=14]
ses+(3): *i.* Her hangi bir davranış, tutum karşısında uyanan ruhsal tepki.
s. 1/004/0071
[=1]
ses+(4): *i.* Konuşan kişi.
s. 1/040/0043
s.+ler 1/019/0048
[=2]
ses yok: *d.* Bir şey söylemeyerek susmak.
s. 1/026/0041
s.+(ses) 1/026/0042
[=2]
sesini çıkar-: *d.* Konuşmaya başlamak.
s.-dı 1/022/0039
[=1]
sesi din-: *d.* Tenha duruma gelmek, boşalmak, ıssızlaşmak.
s.-miş 1/016/0035
[=1]
sessiz+(1): *i.* Ses, kulağın duyabildiği titreşim, seda olmayan.
s. 1/010/0061
[=1]
sessiz+(2): *sf.* Ses, kulağın duyabildiği titreşim, seda olmayan.
s. 1/024/0004
[=1]
ses ver-: *d.* Bir çağrıya karşılık vermek.
s.-en 1/035/0001
[=1]
sev-+(1): Birine yakın ilgi ve bağlılık göstererek bağlanmak, gönül vermek.
s.-diğimin 1/024/0033
[=1]
sev-+(2): Çok hoşlanmak.
s.-diğimdendir 1/041/0036
s.-erim 1/002/0030
[=2]
sevâb: *i.* Hayırlı bir davranış karşısında Allah tarafından verilecek ödül.
s.+ına 1/011/0092
[=1]
sevâik: *i.* Yıldırımlar.
s. 1/017/0013
[=1]
sevdâ kesil-: *d.* Aşık hâle gelmek.
s.-ir 1/012/0051
[=1]

sevdasız: *i.* Güçlü sevgisi, aşkı olmamak.

s. 1/011/0080

[=1]

sevdâ-yı idrâk: *i.t.* Akıl erdirme arzusu.

s.+iyle 1/017/0041

[=1]

sevgili: *sf.* Yakın ilgi ve bağlılık duyulan.

s. 1/001/0001

[=1]

sevimli: *sf.* Hoşa gitme özelliği olan, hoşa giden, cana yakın, şirin, sevimli.

s. 1/024/0033, 1/038/0038

[=2]

sevin-: İstenen veya hoşa giden bir şeyin olmasıyla coşku duymak.

s.-di 1/042/0063

s.-me 1/042/0007

[=2]

sevindir-: İstenen veya hoşa giden bir şeyin olmasıyla coşkuya yol açmak, sevinmesini sağlamak.

s.-enin 1/011/0093

[=1]

sevk: *i.* Götmek.

s.+iyle 1/016/0046

[=1]

se-yek: *br. i.* Zarla oynanan oyunlarda zarlardan birinin üçlü, öbürünün birli gelmesi, üç bir.

s. 1/027/0149

[=1]

seyf: *i.* Kılıç.

s.+i 1/008/0042

[=1]

Seyfi Baba: *ö.i.* Erkek adı.

s. 1/016/0002, 1/016/0081, 1/016/b

[=3]

seyf-i sadâkat: *i.t.* Doğruluk kılıcı.

s. 1/020/0126

[=1]

seyf-i ta'addî: *i.t.* Saldırma, düşmanlık, adaletsizlik, zulmetme kılıcı.

s. 1/004/0081

[=1]

seyirci: *i.* İzlemek, eğlenmek için bakan kimse, izleyici.

s.+ler 1/027/0193

[=1]

seyl-i cûşâ-cûş: *sf.t.* Çok coşkun, taşkın sel.

s.+una 1/010/0004

[=1]

seyl-i dumû': *i.t.* Gözyaşları seli, çok fazla miktarda gözyaşı.

s.+um 1/020/0164

[=1]

seyr+(1): *i.* Hareket.

s.+ine 1/004/0039

[=1]

seyr+(2): *i.* İlerlemek, daha iyi, daha yüksek bir düzeye, aşmaya erişmek, gelişmek, terakki etmek.

s.+den 1/014/0102

s.+e 1/017/0051

s.+in 1/017/0035

[=3]

seyr+(3): *i.* Bir olaya karışmadan bakmak, izlemek.

s.+e 1/020/0175

[=1]
seyret-(1): *br. f.* İlerlemek, yol almak.
s.-iyor+(seyrediyor) 1/038/0056
[=1]
seyret-(2): *br. f.* Bir olaya karışmadan bakmak, izlemek.
s.-en+(seyreden) 1/027/0008
[=1]
seyret-(3): *br. f.* Eğlenmek, görmek, öğrenmek vb. için bakmak, izlemek.
s.-in+(seyredin) 1/011/0033
[=1]
seyreyle-: *br. f.* Bir olaya karışmadan bakmak, izlemek.
s.-dim 1/010/0082
s.-sem 1/011/0028
[=2]
seyr-i tabî'î: *sf.t.* Olağan, alışılmış ilerleyiş.
s.+sini 1/003/0051
[=1]
seyyâh: *i.* Yolcu.
s.+ı 1/006/0038
[=1]
seyyâh-ı âvâre: *sf.t.* Serseri, başıboş yolcu, gezici.
s. 1/039/0005
[=1]
seyyie: *i.* Günah.
s. 1/028/0089
[=1]
sıcak+(1): *i.* Isısı yüksek olan, çok ısınmış.
s.+tı 1/022/0163
[=1]

sıcak+(2): *i.* Isısı yüksek olan, *soğuk* karşıtı hava.
s.+lar 1/026/0046
[=1]
sıcak+(3): *sf.* Isısı yüksek olan, *soğuk* karşıtı.
s. 1/020/0043, 1/020/0043
[=2]
sıçan: *i.* Sıçangillerden, fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan.
s. 1/020/0153
[=1]
sığ-(1): Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek.
s.-maz 1/004/0114
[=1]
sığ-(2): Bir yerde duramamak, bir yerde bulunmaktan sıkılmak.
s.-mıyorsun 1/027/0066
[=1]
sığın-: Korunmak amacıyla bir yere bulunmak.
s.-mış 1/005/0014
[=1]
sığınmış ol-: *br. f.* Korunmak amacıyla bir yere bulunmak.
s.-duğun 1/019/0055
[=1]
sıhhat: *i.* Sağlık, esenlik.
s. 1/028/0099
[=1]
sık-: Çevresine sarılarak veya bir şey sararak çepeçevre basınç altına almak.
s.-mış 1/003/0026
[=1]

sıkıl-+(1): Yapılacak bir iş olmaması ve hiçbir şeyle oyalanma imkânı bulunmaması sebebiyle duyulan bunalıma, can sıkıntısı duymak.

s.-dın 1/027/0064

[=1]

sıkıl-+(2): Üzülmek, öfkelenmek, can sıkıntısı duymak.

s.-ma 1/027/0141

[=1]

sıkıl-+(3): Utanıp çekinmek.

s.-mazsan 1/006/0057

[=1]

sık sık: *zf.* Arası çok geçmeden, zaman olarak az aralıkla, sık olarak, sıkça.

s. 1/038/0058

[=1]

sımâh-ı cân: *i.t.* Gönül kulağı.

s.+ıma 1/014/0042

[=1]

sımsıkı: *zf.* Çok iyi bir biçimde, hiç açık yer bırakmayarak, çok sıkı olarak, sıkı bir biçimde, sıkıca, iyice.

s. 1/016/0107

[=1]

sınıf+(1): *i.* Öğrencilerin yıllık öğrenime göre ayrıldıkları bölümlerden her biri.

s.+tan 1/003/0105

[=1]

sınıf+(2): *i.* Yıllık öğrenime göre ayrılmış olan bölümlerden birinde aynı anda öğrenim gören öğrencilerin hepsi.

s. 1/003/0006

[=1]

sınıf+(3): *i.* Bir toplumda aynı şartlarda yaşayan büyük insan grubu, klas.

s. 1/028/0146

[=1]

sıra+(1): *i.* Yan yana, art arda olan şeylerin bütünü, dizi.

s. 1/009/0025

s.+yla 1/011/0045

[=2]

sıra+(2): *i.* Bir şeye ayrılan, uygun görülen veya rastlayan zaman, bir şeyin yapıldığı an.

s.+da 1/003/0114

s.+sı 1/027/0096

[=2]

sıra gel-: *d.* Bir başkasından sonra nöbet bir şeyin olmak.

s.-ir 1/027/0115

[=1]

sırt-: Dışlerini göstererek aptallık, şaşkınlık, kurnazlık veya alay belirtir biçimde gülmek, sırtarmak.

s.-tı 1/027/0133

[=1]

sırr: *i.* Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözülemeyen şey, giz, gizem.

s.+ı 1/017/0010

[=1]

sırt: *i.* Bir şeyin üstü, üst bölümü.

s.+ı 1/027/0085

s.+ında 1/038/0042

[=2]

sırtına al-: *d.* Yüklenmek, bir şeyi yapmayı kabul etmek, üstüne almak.

- s.-dın 1/022/0126
s.-masan+(almasan)
1/022/0127
[=2]
sıska: *sf.* Çok zayıf ve kuru,
kaknem, çelimsiz, arık.
s. 1/028/0100
[=1]
sıva-: Her hangi bir yapıdaki
yüzeyleri düzgünleştirmek
için yarı akışkan, kum,
kireç, çimento karışımı
veya toprak harç ile
kaplamak, boyamak.
s.-r 1/029/0007, 1/029/0007
[=2]
sıvasız: *sf.* Yüzeyinde
düzgünleştirmek için
kullanılan, yarı akışkan,
kum, kireç, çimento
karışımı veya toprak harç
bulunmayan.
s. 1/016/0026
[=1]
sıyânet-i Hak: *i.t.* Adalet,
doğruluk sahibi Allah'ın
koruması.
s. 1/022/0024
[=1]
sıyrıl-(1): Bir şeyin üstündeki
örtü açılmak.
s.-miş 1/002/0010
[=1]
sıyrıl-(2): Kötü bir durum
ortadan kalkmak.
s.-mayacak 1/026/0008
[=1]
sız-: İçki, yorgunluk vb.
sebeplerle kendinden
geçerek uyuyakalmak.
s.-arsa 1/009/0068
s.-arsın 1/009/0067
s.-maya 1/042/0010
s.-mışım 1/016/0112
[=4]
sızla-: Yakınmak, şikâyet etmek,
sızlamak.
s.-yarak 1/028/0064
[=1]
sicim: *i.* Keten, kenevir vb.
bitkilerin liflerinden
yapılan ince ip, kınnap.
s. 1/018/0045
s.+le 1/027/0089
[=2]
sıcn-i mâtem: *sf.t.* Yas
hapisanesi.
s. 1/014/0149
[=1]
sigara: *i.* İnce kâğıda kıyılmış
tütün sarılarak hazırlanan,
silindir biçiminde, ağızdan
dumanı çekilen nesne.
s. +(cıgara) 1/009/0064
[=1]
sil-: Üzerine genellikle bir bez
sürterek tozlarını, kirlerini
almak veya parlatmak.
s.-sin 1/028/0032
[=1]
silik: *i.* Üstündeki yazı veya
çizgiler silinmiş,
bozulmuş, aşınmış olan
s. 1/007/0008
[=1]
silin-: 1. Bir yazı, çizgi vb.ni
kazıyarak veya sürterek
yok etmek. 2. Üzerini
çizerek atmak, yok etmek.
s.-miyor 1/009/0042

[=1]
 silkiver-: *br. f.* Üstündeki şeyleri
 düşürmek veya
 temizlemek için bir şeyi
 kuvvetle ve hızla sallamak,
 sarsmak.

s. 1/021/0023

[=1]

silsile: *i.* Birbirine bağlı, birbiriyle
 ilgili şeylerin oluşturduğu
 dizi, sıra.

s.+siyle 1/008/0025

[=1]

silsile-i feyz: *i.t.* İlim, irfan dizisi,
 sırası.

s.+ini 1/004/0026

[=1]

sîmâ+(1): *i.* Yüz.

s.+sı 1/021/0045

[=1]

sîmâ+(2): *i.* Kişi, insan, tip.

s.+yı 1/013/0045

[=1]

sîmâ-yı heybet-pûş: *sf.t.* Korku
 giymiş, korku veren yüz.

s.+una 1/010/0003

[=1]

simid: *i.* Halka biçiminde,
 genellikle üzerine susam
 serpilmiş çörek.

s. 1/011/0057

[=1]

simsiyâh ol-: *br. f.* Kararmak,
 niteliğini yitirmek.

s.-ur 1/027/0025

[=1]

sin: *i.* Yaş.

s. 1/026/0035

[=1]

sin-: 1. Korku, yılgınlık vb.
 sebeplerle konuşmamak,
 hareket etmemek veya
 tepki göstermemek. 2.
 Kendini göstermemek için
 saklanmak, pusmak.

s.-ecek 1/020/0153

[=1]

Sînâ-reng ol-: *d.* Allah'ın tecelli
 ettiği Tûr-i Sînâ'ya benzer
 hâle gelmek.

s.-up 1/002/0014

[=1]

sîne+(1): *i.* Göğüs.

s.+de 1/004/0106,

1/011/0015

s.+sinde 1/022/0010

[=3]

sîne+(2): *i.* Yürek.

s.+de 1/024/0021

s.+m 1/012/0010

[=2]

sîne+(3): *i.* İç.

s.+sinde 1/039/0027

s.+sinden 1/022/0027

s.+sine 1/007/0035

[=3]

sîne aç-(1): *d.* Biriyle ilgilenerak
 onu kollayıp kayırmak.

s.-ar 1/040/0035

s.-tı 1/014/0127

[=2]

sîne aç-(2): *d.* Kucaklamak için
 hazır hâle gelmek.

a.+(aç sineni) 1/024/0035

[=1]

sîne-çâk: *sf.* Göğüs yırtan, acı,
 hüzün veren.

s. 1/018/0010

[=1]

- sîne-fikâr: *sf.* Kalbi yaralayan,
dertlendiren.
s. 1/002/0079
[=1]
- sîne-firûz ol-: *br. f.* Göğsü yanan,
dertli insan hâline gelmek.
s.-acak 1/023/0068
[=1]
- sîne-i deycûr: *i.t.* Karanlığın içi.
s.+a 1/017/0046
[=1]
- sîne-i eb'âd: *i.t.* Uzaklıkların
göğsü, içi.
s. 1/004/0070
[=1]
- sîne-i hilkat: *i.t.* Yaratılışın göğsü.
s. 1/023/0031
s.+te 1/014/0049
[=2]
- sîne-i î mân: *sf.t.* İnançlı göğüs.
s.+a 1/020/0129
[=1]
- sîne-i münevver: *sf.t.* Nurlu
göğüs, aydınlık iç.
s.+ine 1/002/0041
[=1]
- sîne-i şeb: *i.t.* Gecenin göğsü, içi.
s.+den 1/023/0052
[=1]
- sîne-i uzlet: *i.t.* Yalnızlığın göğsü,
içi.
s.+te 1/014/0069
[=1]
- sîne-i zerd-i melâl: *sf.t.* Üzüntülü
soluk çıkan göğüs.
s.+inde 1/009/0020
[=1]
- sîneye çek-: *d.* Kötü bir olaya ister
istemez katlanmak.
s.-miş 1/002/0037
[=1]
- sinîn-i ömr-i şedâid-güzîn: *sf.t.*
Sıkıntılar[la geçmiş] hayat
yılları.
s.+i 1/043/0001
[=1]
- sinnen: *zf.* Yaşça, yaş bakımından.
s. 1/026/0021
[=1]
- sinsi: *sf.* Gizli ve kurnazca
kötülük yapan.
s. 1/027/0004
[=1]
- sipâh: *i.* 1. Asker. 2. Ordu.
s.+ındır 1/020/0031
[=1]
- siper: *i.* Arkasına, altına veya
içine girilen koruyucu şey.
s. 1/018/0026
[=1]
- sirâc: *i.* Işık, kandil, mum.
s. 1/025/0017
[=1]
- sirâc-ı edeb: *i.t.* İyi ahlak, incelik,
terbiye ışığı, kandili.
s. 1/014/0104
[=1]
- sirâc-ı ezel: *sf.t.* Başlangıcı
olmayan ışık.
s. 1/020/0061
[=1]
- sirâc-ı kudret: *i.t.* Gücün ışığı,
kandili, mumu.
s. 1/012/0042
[=1]
- sirâyet ol-: *br. f.* Hastalık
başkalarına geçmek,
bulaşmak.
s.-ur 1/003/0065
[=1]

- sirişk: *i.* Gözyaşı.
s. 1/014/0117
[=1]
- sitâre: *i.* Yıldız.
s.+ler 1/023/0038
s.+leri 1/022/0135
[=2]
- sitâre-i şark: *i.t.* Doğunun yıldızı,
güneş.
s. 1/014/0090
[=1]
- sitem-kâr: *i.* 1. Zulüm ve haksızlık eden. 2. Bir kimseye, yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirten, sitem edici, sitem eden.
s. 1/004/0095
[=1]
- sivri: *sf.* Ucu keskin ve batıcı olan.
s. 1/020/0143
[=1]
- siyah: *i.* Kara, beyaz karşıtı.
s. 1/027/0125
[=1]
- siyeh-reng-i dalâlet: *i.t.* Sapıklığın kara rengi.
s. 1/002/0003
[=1]
- siz+(1): *zm.* Çokluk ikinci kişi zamiri.
s. 1/009/0123, 1/020/0010, 1/020/0108, 1/040/0044
s.+e 1/020/0107
s.+i 1/005/0046
- s.+in 1/009/0124, 1/020/0152, 1/020/0154, 1/022/0087, 1/027/0256
s.+inle 1/002/0048
[=12]
- siz+(2): *zm.* Bir kişiye saygı ve incelik belirtisi olarak kullanılan bir seslenme sözü.
s. 1/003/0002, 1/003/0036, 1/007/0031
s.+de 1/026/0038
s.+e 1/028/0055
s.+in 1/032/0014
[=6]
- sizce: *zf.* Size göre, sizin düşüncenizce.
s. 1/028/0051
[=1]
- sizi gidi: *d.* Yaramaz, haylaz.
s.+(sizi) 1/020/0075
[=1]
- soğuk: *i.* Isısı düşük olan, *sıcak* karşıtı hava.
s.+larda 1/008/0043
[=1]
- soğuk al-: *d.* Üşüyerek hastalanmak, üşütmek.
s.-dım 1/016/0092
[=1]
- sohbet: *i.* Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yârenlik, hasbihâl.
s. 1/009/0037
s.+ler 1/028/0011
[=2]
- sok-: İçine veya arasına girmesini sağlamak.
s. 1/020/0119

[=1]
 sokak: *i.* İl, ilçe vb. yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol.
 s. 1/038/0053
 s.+a+(sokağa) 1/007/0033
 s.+ın+(sokağın) 1/005/0022
 s.+larda 1/003/0082, 1/016/0039, 1/021/0038
 s.+lardan 1/002/0037, 1/040/0039
 s.+ları 1/020/0053
 s.+larımız 1/020/0039
 s.+larına 1/022/0096
 s.+larında 1/005/0004
 s.+ta 1/038/0001
 [=13]
 sokak sokak: *zf.* Her yerde.
 s. 1/009/0023, 1/009/0114, 1/027/0210
 [=3]
 sokul-(1): İçine veya arasına girmesini sağlamak.
 s.-du 1/007/0034, 1/038/0093
 [=2]
 sokul-(2): Girmek.
 s.-du 1/022/0144, 1/023/0048
 s.-dum 1/002/0041
 s.-up 1/016/0033
 s.-ur 1/020/0121
 [=5]
 sokul-(3): Yaklaşmak, yanaşmak.
 s.-du 1/042/0089
 s.-dum 1/022/0014
 s.-ma 1/020/0104

s.-sa 1/027/0010
 s.-ur 1/020/0089
 [=5]
 sol+(1): *i.* Vücutta kalbin bulunduğu taraftaki, *sağ* karşıtı taraftaki yön.
 s.+a 1/016/0064
 s.+um 1/002/0074
 s.+unda 1/011/0063
 [=3]
 sol+(2): *sf.* Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, *sağ* karşıtı.
 s. 1/003/0050, 1/016/0012
 [=2]
 solgun: *sf.* Rengini, tazeliğini, canlılığını veya parlaklığını yitirmiş olan, solmuş.
 s. 1/003/0029
 [=1]
 soluk: *i.* Ciğerlere hava alıp verme.
 s.+lar 1/005/0082
 [=1]
 son+(1): *i.* Bir şeyin en arkadan gelen bölümü, bitimi, nihayet, akıbet.
 s.+u 1/003/0091, 1/015/0035, 1/028/0140
 [=15]
 son+(2): *sf.* Şimdiki zamana en yakın zamandan beri olan veya bu zamanda yapılmış, olmuş olan, *ilk* karşıtı.
 s. 1/003/0005, 1/014/0092
 [=2]
 son+(3): *sf.* Artık ondan ötesi veya başkası olmayan, en arkada bulunan.

s. 1/003/0105, 1/013/0042,
 1/016/0074, 1/019/0039,
 1/022/0088, 1/030/0002,
 1/038/0066, 1/038/0068,
 1/038/0082, 1/041/0046
 [=10]
 sonra+(1): *zf.* Daha ileri bir
 zamanda, müteakiben,
önce karşıtı.
 s. 1/002/0063, 1/002/0082,
 1/002/0083, 1/003/0065,
 1/007/0005, 1/007/0023,
 1/007/0036, 1/009/0073,
 1/010/0088, 1/011/0026,
 1/015/0032, 1/016/0031,
 1/016/0068, 1/020/0080,
 1/021/0001, 1/021/0034,
 1/022/0147, 1/022/0179,
 1/023/0059, 1/023/0065,
 1/026/0028, 1/026/0037,
 1/026/0080, 1/027/0023,
 1/027/0116, 1/028/0143,
 1/032/0005, 1/032/0013,
 1/038/0009, 1/038/0092,
 1/039/0042, 1/041/0006,
 1/042/0054, 1/042/0060,
 1/042/0074
 [=35]
 sonra+(2): *zf.* Daha uzak ve ileri
 bir yerde.
 s. 1/009/0025, 1/009/0033
 [=2]
 sonra+(3): *zf.* Yoksa, aksi hâlde.
 s. 1/003/0082
 [=1]
 sonradan: *zf.* Konuşulan zamanın
 ardından gelen zamanda.
 s. 1/009/0077, 1/009/0133,
 1/011/0029, 1/042/0015,
 1/042/0028, 1/042/0068

[=6]
 sonunda: *zf.* En son zamanda,
 nihayetinde.
 s. 1/009/0024, 1/009/0086,
 1/022/0072, 1/027/0099,
 1/042/0036
 [=5]
 sopa: *i.* Kalın değnek.
 s. 1/016/0012
 s.+m 1/016/0007,
 1/016/0048, 1/020/0049
 [=4]
 sor-+(1): Birine soru yönelterek
 her hangi bir konuda bilgi
 istemek, sual etmek.
 s. 1/001/0001, 1/003/0072,
 1/018/0019, 1/028/0132,
 1/042/0038
 s.-an 1/009/0095
 s.-ar 1/032/0008
 s.-ayım 1/024/0027
 s.-ma 1/027/0125
 s.-madan 1/042/0032
 s.-mayın 1/016/0018
 s.-muş 1/015/0007
 s.-un 1/038/0097
 s.-uyor 1/011/0088
 [=14]
 sor-+(2): Bir işin sorumluluğu
 kendisinde olmak, bir işten
 sorumlu bulunmak.
 s.-ar 1/022/0114
 [=1]
 sorma: *d.* Çokluk, aşırılık ve kötü
 bir durum anlatan bir söz
 s. 1/027/0069
 [=1]
 soy-+(1): Birinin giysilerini
 çıkarmak.
 s.-arak 1/003/0002

- s.-du 1/003/0037
s.-unuz 1/003/0036
[=4]
soy-+(2): Bir yerde bulunan şeyleri çalarak alıp götürmek.
s. 1/022/0076
[=1]
soyun-: Üstündeki giyisilerin bir bölümünü veya bütünü çıkarmak.
s. 1/003/0035
[=1]
sök-+(1): Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak.
s.-en 1/006/0026
[=1]
sök-+(2): Gelmeye başlamak veya çıkagelmek.
s.-tü 1/007/0005,
1/021/0026
[=2]
sön-+(1): Yanmaz olmak.
s.-üp 1/022/0149
[=1]
sön-+(2): Parlaklığını, ışığını yitirmek.
s.-ecek 1/013/0054
s.-meyen 1/022/0028
s.-mez 1/012/0042,
1/017/0022
[=4]
sön-+(3): Etkinliğini yitirmek.
s.-üp 1/014/0099
[=2]
sön-+(4): Yok olmak, yitmek.
s.-dün 1/024/0026
- s.-er 1/004/0088,
1/027/0023, 1/038/0050
s.-mek 1/025/0053
s.-mez 1/025/0052
[=6]
sönük: *sf.* Etkinliğini yitirmiş olan.
s.-ük 1/043/0007
[=1]
sönük sönük: *zf.* Parlaklığı azalmış olan, etkisiz bir biçimde.
s. 1/009/0035
[=1]
sönüp git-: *br. f.* [1. Yanmaz olmak. 2. Dağılmak, yok olmak].
s.-miş 1/009/0009
[=1]
söyle-+(1): Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.
s. 1/003/0100, 1/004/0076,
1/014/0065, 1/022/0045,
1/024/0043, 1/024/0045,
1/026/0092
s.-di 1/022/0109
s.-mez 1/022/0059
s.-rken 1/005/0039
s.-rsin 1/013/0036
s.-yemem 1/001/0007
s.-yeyim 1/001/0001,
1/026/0039, 1/028/0132
s.-yin 1/027/0152,
1/038/0011
s.-yorum+(söylüyorum)
1/027/0073
[=18]
söyle-+(2): Bir düşünceyi ileri sürmek, ortaya atmak.
s.-di 1/005/0054

- s.-sen 1/027/0070
[=2]
söyle-+(3): Yapılmasını istemek.
s.-dim 1/028/0112
[=1]
söyle-+(4): Türkü, şarkı vb.
okumak.
s. 1/009/0050
s.-rsin 1/009/0048
[=2]
söyle-+(5): Haber vermek.
s. 1/028/0045
s.-memişsen 1/022/0070
s.-rim 1/003/0046
s.-riz 1/022/0172
s.-yeyim 1/022/0085
s.-yim 1/005/0058
[=6]
söylemiş ol-+(1): *br. f.*
Düşündüğünü veya
bildiğini sözle anlatmak.
s.-saydı 1/003/0092
[=1]
söylemiş ol-+(2): *br. f.*
Yapılmasını istemek.
s.-aydık 1/005/0057
[=1]
söylen-+(1): Düşünülen veya
bilinen şey sözle
anlatılmak.
s.-ir 1/027/0168
[=1]
söylen-+(2): 1. Düşünülen veya
bilinen şey sözle
anlatılmak. 2. Haber
verilmek.
s.-ir 1/038/0034
[=1]
söylen-+(3): 1. Düşünülen veya
bilinen şey sözle
anlatılmak. 2. Çıkışmak,
azarlamak, eleştirmek.
s.-ir 1/032/0012
[=1]
söylet-+(1): Düşündüğünü veya
bildiğini sözle anlattırmak.
s.-miyor 1/028/0152
[=1]
söylet-+(2): Türkü, şarkı vb.
okutmak.
s.-ir 1/032/0004
[=1]
söz-+(1): Bir düşünceyi eksiksiz
olarak anlatan kelime
dizisi, lakırtı, kelam, laf,
kavil.
s. 1/001/0003, 1/001/0010,
1/005/0051, 1/005/0060,
1/009/0098, 1/026/0093,
1/041/0016, 1/041/0037,
1/041/0040, 1/042/0011
s.+le 1/022/0088
s.+leri 1/009/0134
s.+üm 1/013/0034
s.+ün 1/003/0097
s.+üne 1/028/0068
s.+ünüz 1/003/0063
[=16]
söz-+(2): Bir veya birkaç heceden
oluşan ve anlamı olan ses
birliği, kelime.
s.+ü-+(1)+nün-+(2)
1/025/0053
[=1]
söz anlama-: *d.* [Duymamak].
s.-yor-+(söz anlamıyor)
1/013/0055
[=1]

- sözden anla-: *d.* Söyleneni dinleyip uymak veya uygulamak.
s.-r 1/013/0039
[=1]
- söz dinle-: *d.* Söylenen bir sözü, verilen bir öğüdü benimsemek, davranışlarını buna uydurmak.
s. 1/003/0009
s.+(sözünü dinle) 1/005/0033
s.+(dinlesen sözünü)1/042/0026
s.-sen 1/021/0022
[=4]
- söze başla-: *d.* Konuşmaya başlamak, bir konuya girmek.
s.-r 1/026/0044
[=1]
- söz sâdır ol-: *d.* Konuşmak.
s.-ur 1/026/0032
[=1]
- sözüm ona: *zf.* Sanki, güya.
s. 1/027/0184
[=1]
- sözü uzat-: *d.* Gereğinden çok konuşmak.
s.-tımsa 1/028/0150
[=1]
- su+(1): *i.* Hidrojenle oksijenden oluşan, oda sıcaklığında sıvı durumda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab.
s. 1/022/0050, 1/026/0067
[=2]
- su+(2): *i.* Hidrojenle oksijenden oluşan, renksiz, kokusuz, tatsız sıvıdan oluşan kitle, deniz, akarsu.
s.+lar 1/039/0038
s.+lardan 1/039/0024
[=2]
- su'âl: *i.* Soru.
s. 1/004/0077
s.+i 1/038/0059
[=2]
- subh: *i.* Sabah, sabah vakti, günün başlangıcı, günün ilk saatleri.
s. 1/012/0047
s.+a 1/020/0171, 1/024/0038
s.+un 1/002/0013
s.+unda 1/011/0013
[=5]
- subha: *i.* Çekilen tespih.
s.+lar 1/023/0034
[=1]
- subh-dem: *br. i.* Sabah vakti, günün başlangıcı, günün ilk saatleri.
s. 1/039/0033
[=1]
- subh-i bekâ: *sf.t.* Devam eden, kalıcı sabah.
s.+nın+(2) 1/004/0108
[=1]
- subh-i ebed: *sf.t.* Sonu olmayan sabah.
s. 1/025/0048
[=1]
- subh-i ezel: *sf.t.* Balangıcı olmayan sabah.
s. 1/012/0033
[=1]

subh-i ezeli: *i.t.* Öncesiz,
başlangıçsız sabah.
s.+nin+(2) 1/014/0125
[=1]

subh-i mahmûr: *sf.t.* Uykudan
sonra üzerinde sersemlik
bulunan sabah.
s. 1/024/0017
[=1]

subh-i velvele-dâr: *sf.t.* Gürültülü
sabah, sabah ezanı.
s. 1/022/0179
[=1]

suç: *i.* 1. Ahlak kurallarına aykırı
davranış. 2. Yasalara
aykırı davranış, cürüm.
s.+um 1/004/0064
[=1]

suçlu: *zf.* Ahlak kurallarına veya
yasalara aykırı davranış
işlemiş, kabahatli, mücrim
bir durumda.
s. 1/022/0091
[=1]

sufûf: *i.* Camide cemaat sıraları,
saflar.
s. 1/002/0078
[=1]

suhûr: *i.* Büyük taşlar, kayalar,
maden kütleleri.
s. 1/014/0019
[=1]

sukût: *i.* Düşme, aşağı inme.
s.+un 1/004/0014
[=1]

sular karar-: *d.* Güneşin
batmasıyla ortalığın
aydınlığı azalmak.
s.-dı 1/005/0006,
1/009/0113

[=2]
sultân: *i.* Hükümdar, padişah.
s.+sa 1/026/0018
[=1]

sun': *i.* Eser, işler.
s.+undaki 1/004/0019
[=1]

sûr: *i.* Şehrin etrafına çekilen
yüksek duvar.
s.+unu 1/007/0040,
1/010/0051
[=2]

suratlı: *sf.* Görünüşü her hangi bir
nitelikte olan.
s. 1/011/0044
[=1]

sûret+(1): *i.* Görünüş.
s. 1/039/0024
[=1]

sûret+(2): *i.* Tarz, biçim.
s.+te 1/014/0001
[=1]

sûret-i sâf: *sf.t.* Temiz çehre, yüz,
görünüş.
s.+ında 1/011/0004
[=1]

sûr-i İsrâfil: *i.t.* Kıyamette Hz.
İsrâfil'in üfleyeceği boru.
s. 1/023/0062
[=1]

sus-(1): Konuşmasını kesmek.
s. 1/020/0182, 1/026/0031,
1/027/0176, 1/028/0084
s.-maz 1/020/0182
s.-tu 1/020/0178,
1/020/0181
s.-undu 1/020/0070
[=8]

sus-(2): Konuşmaktan kaçınmak.
s.-up 1/020/0151

[=1]
 sus-+(3): Ses veya gürültüyü kesmek, ses ve gürültü yapmamak.
 s.-arlar 1/022/0052
 s.-undu 1/022/0084
 [=2]
 sustur-+(1): Susmasını sağlamak.
 s.-ma 1/012/0088
 s.-mak 1/012/0055
 s.-un 1/020/0106
 s.-ur 1/020/0169
 [=4]
 sustur-+(2): Verdiği karşılıkla veya yaptığı bir davranışla birini artık söz söyleyemeyecek bir duruma getirmek, ilzam etmek.
 s.-mak 1/026/0040
 [=1]
 susuz: *sf.* Suyu olmayan, suyu bulunmayan.
 s. 1/017/0023
 [=1]
 susuz musuz: *zf. tk.* Suyu olmadan, içkiye su katmadan.
 s. 1/009/0065
 [=1]
 sûzân et-: *br. f.* Yakmak.
 s.-en+(sûzân eden)
 1/038/0051
 [=1]
 sûzişli: *sf.* Tesir eden, dokunaklı.
 s. 1/023/0058
 [=1]
 sûz ü güdâz: *d.* Yanıp yakılmak, sızlanmak, şikayet etmek.
 s. 1/002/0089

[=1]
 sübek: *i.* Bazı yerlerde beşikteki çocukların bacakları arasına yerleştirilen sidik şişesi veya sidiği bir kaba akıtacak boru.
 s. 1/007/0013
 [=1]
 sücûd: *i.* Genellikle namaz kılarken el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere getirerek alınan vaziyet, secde etme.
 s. 1/022/0155
 [=1]
 sücûd-i hilkat: *i.t.* Yaratılışın secdesi.
 s.+i 1/010/0083
 [=1]
 sükûn+(1): *i.* Sessizlik, durgunluk.
 s. 1/007/0039, 1/022/0023
 [=2]
 sükûn+(2): *i.* Huzur, rahat.
 s. 1/010/0059, 1/014/0073, 1/038/0098
 s.+u 1/014/0060
 [=4]
 sükûn+(3): *i.* Dinme, yatışma.
 s.+lar 1/013/0008
 [=1]
 sükûnet: *i.* Durgunluk, dinginlik, rahat.
 s. 1/023/0024
 [=1]
 sükûnet-ârâ: *sf.* Durgunluk, rahat süsleyen, bezeyen.
 s. 1/012/0064
 [=1]
 sükûn-i dâime gömül-: *d.* Sürekli sessizliğe durmak, sesi

- çıkılmamak, hiç söz
etmemek, susmak.
s.-dû+(sükûn-i dâimine
gömüldü) 1/010/0099
[=1]
sükût: *i.* Susma, söz söylememe,
sessizlik.
s. 1/013/0061, 1/038/0055
[=2]
sükût eyle-: *br. f.* Konuşmamak,
susmak, sessiz hâlde
bulunmak.
s.-yenlerin 1/019/0024
[=1]
sülük: *i.* Sülüklerden, tatlı sulara
yaşayan, vücudunda yirmi
iki sindirim kesesi olduğu
için bir kezde ağırlığının
sekiz katı kan emebilen,
halk arasında bazı kan
hastalıklarının tedavisinde
yararlanılan hayvan.
s. 1/027/0092
[=1]
sülüs: *i.* Harflerin altında dört
parçası düz, iki parçası
devirlidir. Yazının *sülüs*
(üçte bir) adını alması, bu
üçte iki ve üçte bir
nispetinin daima
korunmasındadır. Kalınlığı
meşk kalemidir; daha
incelerine *ince sülüs*,
kalınlarına da *celî* (iri,
kalın) veya *sülüs celîsi*
denir.
s. 1/027/0218
[=1]
sünûhât: *i.* Akla, hatıra gelen, içe
doğan şeyler.
- s. 1/014/0089
[=1]
süpür-: Bir şeyin, bir yerin
üstündeki çer çöp, toz
toprak vb. şeyleri süpürge,
fırça veya başka bir araçla
toplamak, temizlemek.
s.-müyor 1/020/0116
s.-sün 1/028/0032
s.-ür 1/022/0155
[=3]
sür-: Zaman almak, devam edip
zamanı geçirmek.
s.-ecek 1/005/0060
s.-en 1/009/0073
s.-er 1/027/0117
s.-medi 1/013/0010
[=4]
sür-+(2): Oturduğu, bulunduğu
yerden, ülkeden ceza
olarak başka bir yer veya
ülkeye göndermek,
nefyetmek.
s.-dün 1/020/0023
s.-en 1/004/0127
s.-ün 1/020/0140,
1/020/0147
[=4]
sür'atle: *zf.* Çabucak, hızla.
s. 1/006/0003, 1/017/0060
[=2]
süreksiz: *i.* Az süren, devamsız.
s.+dir 1/040/0038
[=1]
süreksiz ol-: *br. f.* Az sürmek,
devem etmemek.
s.-du 1/042/0064
[=1]

sürgün: *i.* Ceza olarak belli bir yerin dışında veya belli bir yerde oturtulan kimse.

s. 1/020/0096

[=1]

sürme çek-: *d.* Gözlerini siyah boya ile boyamak.

s.-miş 1/016/0075

[=1]

sürûd: *i.* Şarkı, türkü.

s.+un 1/012/0022

[=1]

sürûd-i neşve: *sf.t.* Sevinç, neşe şarkısı, türküsü.

s. 1/040/0038

[=1]

sürûd-i ümîd: *i.t.* Umut şarkısı, türküsü.

s. 1/018/0042

[=1]

sürûr: *i.* Sevinç.

s. 1/011/0074, 1/042/0063

s.+una 1/021/0011

[=3]

sürûru gözünden taş-: *d.* Sevinçten ağlamak.

s.-miş 1/015/0012

[=1]

sürü-: Bir şeyi yerden kaldırmaksızın çekerek, iterek götürmek, sürüklemek.

s.-r 1/020/0103

[=1]

sürükle-: Bir şeyi yerden kaldırmadan iterek veya çekerek götürmek.

s.-r 1/023/0021

s.-yor+(sürüklüyor)

1/020/0092

[=2]

sürüklen-: Bir şey yerden kaldırılmadan iterek veya çekerek götürülmek.

s.-ir 1/020/0103

[=1]

sürüklen-: Çok perişan bir durumda bulunmak.

s.-iyor 1/027/0083

[=1]

sürükleyip dur-: *br. f.* Bir şeyi yerden kaldırmadan sürekli olarak iterek veya çekerek götürmek.

s.-uyorlar 1/020/0133

[=1]

sürüm sürüm sürün-: *d.* Yoksul ve perişan yaşamak.

s.-ün 1/020/0141

[=1]

sürün-: Bir kimse elleri ve dizleri yerde olarak ilerlemek.

s.-üp 1/016/0081

[=4]

süslen-: Birtakım katkılarla bir şey daha güzel, daha göz alıcı olması, daha hoş görünmesi sağlanmak, bezenmek, bezeklenmek, donatılmak, tezyin edilmek.

s.-erek 1/011/0071

[=1]

süt: *i.* Kadınların bebeklerini beslemek için memelerinden gelen, besin değeri yüksek beyaz sıvı

s. 1/026/0063

[=1]

sütana: *br. i.* Bir çocuğun, annesi dışında sütünü emmiş

olduğu kadın, sütanne,
sütnine.
s.+n+(1) 1/028/0106
[=1]
sütne-i bî-tâb: *sf.t.* Bitkin, yorgun
perde, örtü.
s.+ı+(3) 1/018/0027
[=1]
sütne-i rengîn: *sf.t.* Süslü, güzel,
latif, parlak renkli perde,
örtü.
s. 1/025/0023
[=1]
sütne-i yeldâ: *sf.t.* Uzun perde,
örtü.
s.+sını 1/016/0032
[=1]
sütûn: *i.* Her hangi bir maddeden
yapılan, zaman zaman
üstünde çıkıntılı bir bölüm
olan, genellikle bir altlığa,
bazen doğrudan doğruya
yere dayalı silindir
biçiminde düşey destek,
kolon.
s.+u 1/025/0018
[=1]
süveydâ: *i.* 1. Kalbin ortasında var
olduğuna inanılan kara
benek. 2. Kalpteki gizli
günah.
s. 1/012/0051
[=1]
süzül-: İnsan sessiz, gizlice ve
kayıyormuş gibi gitmek.
s.-düler 1/007/0022
[=1]
şâd et-: *br. f.* Neşelenmesini,
sevinmesini sağlamak.
ş.-tin 1/019/0070

[=1]
şadırvan: *i.* Genellikle cami
avlularında bulunan,
çevresindeki musluklardan
ve ortasındaki fıskiye
su akan, üzeri kubbeli
havuz.
ş. 1/018/0034
ş.+ın 1/018/0043
[=2]
şafak: *i.* 1. Güneş doğmadan az
önce beliren aydınlık. 2.
Batmadan sonraki alaca
karanlık.
ş. 1/021/0008, 1/025/0029,
1/040/0012
ş.+ta 1/014/0015
[=4]
Şâh İsmâ'il: *ö.i.* Masal kahramanı.
ş. 1/027/0106
[=1]
şâhâ: *ün.* Ey şah, ey hükümdar.
ş. 1/019/0087
[=1]
şâhid getir-: *d.* Birini tanık olarak
göstermek.
ş. 1/022/0138
[=1]
şahs: *i.* Kadın veya erkeğe verilen
genel ad, kişi, zat.
ş.+a 1/004/0079
ş.+ı 1/019/0028
ş.+ına 1/008/0013
[=3]
şâ'ir: *i.* Şiir söyleyen veya yazan
kimse, ozan.
ş. 1/016/0078, 1/032/b
ş.+in 1/041/0001
[=3]

şâ'ir-i râz-dân-ı mülhem: *sf.t.* İçe
doğmuş sırrı bilen, dost
ozan.

ş. 1/012/0029

[=1]

şakası yok: *d.* “Hatır gönül
tanımaz, gerekeni yapar”
anlamında kullanılan bir
söz.

ş.+tur+(şakam yoktur)
1/020/0135

[=1]

şakak: *i.* Göz, alın ve yanak
arasında, elmacık
kemiğinin üstünde bulunan
çukurumsu bölge.

ş.+lar 1/003/0026

[=1]

şakî: *i.* Haydut.

ş.+nin+(2) 1/020/0007

[=1]

şakşak: *i.* Çoğunlukla
hokkabazların
kullandıkları, hafifçe
vurulduğunda hızla
vurulmuş gibi *şak* diye ses
çıkaran tahta maşa.

ş.+lar+(1) 1/011/0040

[=1]

şal: *i.* Kadınların omuzlarını
örtmek için kullandıkları
geniş atkı, bele sarılan
uzun ve enli kumaş, kuşak.

ş. 1/005/0072

[=1]

Şâm: *ö.i.* Bugün Suriye'nin
başkenti olan şehir.

ş.+a 1/026/0023

ş.+ın 1/026/0002

[=2]

şâm-ı esmer: *sf.t.* Kurşuni renk
akşam.

ş.+den 1/023/0011

[=1]

şâm-ı garîban: *sf.t.* Hüzünlü,
gamlı akşam.

ş. 1/014/0036

[=1]

şanlı: *sf.* Yüce, ulu, büyük.

ş. 1/010/0011, 1/017/0031,
1/027/0035, 1/028/0004,
1/040/0024, 1/040/0029

[=6]

şarâb: *i.* Üzüm veya başka meyve
sularını türlü yöntemlerle
mayalandırarak elde edilen
alkollü içki, mey.

ş.+ı 1/040/0001, 1/040/0002

ş.+ın 1/009/0014

[=3]

Şark: *i.* Doğu, doğu medeniyeti.

ş.+ı 1/019/0076

ş.+ımızın 1/015/0001

ş.+ın 1/014/0001,
1/014/0001, 1/027/0014,
1/027/0020, 1/027/0040

[=7]

şaş-: Yanılmamak.

ş.-maz 1/011/0054

[=1]

şaşır-: Ne yapmak gerektiğini
bilememek, nasıl
davranacağını
kestirememek, içinden
çıkamamak.

ş.-dık 1/008/0064

ş.-madayım 1/013/0031

[=2]

şaşkın: *i.* Düşünceleri dağılmış, karışmış, ne yapacağını bilemez duruma gelmiş.

ş.+ım 1/016/0094

[=1]

şâtır: *i.* Neşeli, keyifli.

ş. 1/014/0067

[=1]

şayak: *sf.* Kaba dokunmuş, dayanıklı bir çeşit yün kumaştan yapılmış.

ş. 1/016/0064

[=1]

şâyân: *i.* Uygun, yaraşır, değer, layık.

ş. 1/026/0017, 1/027/0010

[=2]

şâyân-ı hayret: *i.t.* Şaşırmaya değer, şaşırtıcı.

ş. 1/014/0001

[=1]

şâyân-ı merhamet: *i.t.* Acımaya değer.

ş. 1/013/0029

[=1]

şâyed: *bağ.* Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, eğer.

ş. 1/001/0009, 1/013/0042, 1/015/0038, 1/019/0088

[=4]

şeb: *i.* Gece.

ş. 1/025/0039

[=1]

şebâb: *i.* Gençlik, tazelik, civanlık.

ş.+ın 1/004/0088, 1/009/0018

[=2]

şeb-çerâğ: *br. i.* Gece ışık kaynağı.

ş.+ın 1/017/0021

[=1]

şeb-çerâğ-ı zulmet-sûz: *sf.t.* Karanlığı aydınlatan gece ışık kaynağı.

ş. 1/023/0067

[=1]

şebek: *i.* 1. Genellikle Afrika'nın dağlık bölgelerinde sürüler hâlinde yaşayan, değişik renklerde olan, uzun veya kısa kuyruklu türleri bulunan maymun. 2. Çirkin ve arsız kimse.

ş. 1/020/0144

[=1]

şeb-i ecrâm-nâ-peydâ: *sf.t.* Görünmeyen cisimleri olan, yıldızsız gece.

ş. 1/039/0001

[=1]

şebîh: *sf.* Benzeyen.

ş. 1/019/0006

[=1]

şeb-istân+(1): *br. i.* Yatak odası.

ş. 1/010/0031

[=1]

şeb-istân+(2): *br. i.* Gece ibadetine mahsus oda, dünya.

ş.+a 1/004/0127

[=1]

şeb-istân-ı iğtirâb: *i.t.* Göz önünden kaybolmuş yatak odası, gece yeri.

ş.+ın+(1)+dır 1/014/0050

[=1]

şeb-nem: *br. i.* Havada buğu durumundayken akşamın ve gecenin serinliğiyle yerde veya bitkilerde toplanan küçük su damlaları, çiy.

ş. 1/026/0068

[=1]

şecâ'at 'arz et-: *d.* [Korkulması gereken bir işe korkmadan girişmek, göze almak, cesaret etmek].

ş.-ip+(şecâ'at 'arz edip)
1/019/0072

[=1]

şedâid: *i.* Zahmetli, meşakkatli, eziyetli hâller, sıkıntılar.

ş. 1/004/0118, 1/006/0037,
1/017/0059

[=3]

şedâid-i eyyâm: *i.t.* Günlerin zahmetli, meşakkatli, eziyetli hâlleri, sıkıntıları.

ş.+a 1/018/0025

[=1]

şedd-i rahl et-: *d.* Yola çıkmak, yola koyulmak.

ş. 1/006/0021

ş.-ecek+(şedd-i rahl edecek)
1/006/0008

ş.-miş 1/006/0040

[=3]

şedîd: *sf.* Aşırı, şiddetli.

ş. 1/019/0012

[=1]

şehâmet: *i.* Zeka ve akıllılıkla beraber olan cesaret, yiğitlik.

ş. 1/027/0036

[=1]

şehâmet göster-: *d.* Korkulması gereken bir işe korkmadan girişmek, göze almak, cesaret etmek.

ş.-ip 1/019/0071

[=1]

şehâmet-perverâ: *br. i.* Ey cesareti, yiğitliği koruyan, besleyen.

ş. 1/019/0087

[=1]

şeh-bâl-i ikdâm: *i.t.* Gayret kanadı, kanadın en uzun tüyü.

ş.+ı+(3) 1/041/0042

[=1]

şeh-bâl-i pervâz: *sf.t.* Uçma, uçuş kanadı, kanadın en uzun tüyü.

ş.+ın+(1) 1/017/0016

[=1]

şehîk: *i.* 1. Soluk alma. 2. Soluk alırken ses çıkarma.

ş.+ıyla 1/003/0054

[=1]

şehir+(1): *i.* Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı, kent, site.

ş.+de 1/020/0042,
1/020/0054

ş.+ın+(şehrin) 1/007/0040,
1/010/0051

[=4]

şehir+(2): *i.* 1. Nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle

uğraşan, genellikle
tarımsal etkinliklerin
olmadığı yerleşim alanı,
kent, site. 2. Kentte
yaşayan halk.
ş.+i+(şehri) 1/022/0180
[=1]
şeh-per-i melâike: *i.t.* Meleklerin
kanadı, meleklerin
kanadının en uzun tüyü.
ş.+nin+(2) 1/025/0026
[=1]
şeh-râh: *br. i.* Şaşırlması
mümkün olmayan doğru
ve açık yol.
ş.+ında 1/039/0042
[=1]
şehrî: *i.* Kentte yaşayan, şehirli.
ş.+leri 1/026/0051
[=1]
şekl+(1): *i.* Biçim.
ş.+inde 1/002/0003,
1/020/0114, 1/023/0028,
1/027/0200, 1/039/0051
[=5]
şekl+(2): *i.* Bir olayın değişik oluş
biçimi.
ş.+inde 1/024/0020
[=1]
şekle sok-: *d.* Uygun bir biçime
girmesini sağlamak.
ş.-tu 1/027/0202
[=1]
... şekli al-: *d.* Bir şeyin
görünüşüne, biçimine
benzemek.
ş.-dı 1/026/0050
[=1]

şekl-i mûhiş: *sf.t.* Korku ve dehşet
veren, korkutan, ürküten
biçim.
ş.+i 1/020/0124
[=1]
... şekline gir-: *d.* Bir şeyin
görünüşüne, biçimine
benzemek.
ş.-mekte 1/013/0067
ş.-miş 1/027/0004
[=2]
şekvâ et-: *br. f.* 1. Birinin yaptığı
yanlış bir iş veya davranışı
ilgili makama veya daha
üst makamdakine
bildirmek, şikâyet etmek.
2. Sızlanmak.
ş.-elim+(şekvâ edelim)
1/008/0064
[=1]
şemîm: *i.* Güzel koku.
ş. 1/014/0111
[=1]
şemîm-i nâz-ı gîsû: *sf.t.* Omuza
dökülen saçın, saç
örgüsünün cilveli güzel
koku.
ş. 1/012/0048
[=1]
şemîm-i nâz-perver: *sf.t.* Naz
eden, cilveli, edalı güzel
koku.
ş. 1/024/0037
[=1]
şemme+(1): *i.* Bir kere koklama.
ş.+ye 1/024/0036
[=1]
şemme+(2): *i.* Koku.
ş. 1/025/0041
[=1]

şemme+(3): *i.* Pek az şey.

ş. 1/017/0042

[=1]

şems: *i.* Güneş.

ş.+in 1/020/0063

[=1]

şems-i 'irfân: *i.t.* Bilme, anlama güneşi.

ş.+ın 1/019/0081

[=1]

şen+(1): *i.* Yaşamaktan mutlu olduğunu davranışlarıyla belli eden, sevinçli, neşeli.

ş. 1/011/0014

[=3]

şen+(2): *i.* Neşe veren, neşelendiren, eğlenceli.

ş. 1/014/0067

[=1]

şen+(3): *i.* Neşe belirtisi olan.

ş. 1/020/0066

[=1]

şe'n-i gûnâ-gûn: *sf.t.* Renk renk, türlü türlü iş, yeni hâl, hadise.

ş. 1/006/0060

[=1]

şenlen-: Bayındır duruma gelmek, canlılık kazanmak.

ş.-di 1/029/0018

[=1]

şer'an: *zf.* Kur'ân'daki ayetlere, Hz. Muhammed'in sözlerine dayanan İslam kanununa, İslam hukukuna göre, şeriatça, şeriat hükmünce, şeriata uygun olarak.

ş. 1/028/0105

[=1]

şerbet: *i.* Meyve suyu ile şekerli su karıştırılarak yapılan içecek.

ş.+ler 1/028/0010

[=1]

Şerî'at: *i.* Kur'ân'daki ayetlere, Hz. Muhammed'in sözlerine, icmâ-i ümmet kararlarına dayanan din kaideleri, İslam kanunu, İslam hukuku.

ş. 1/028/0079, 1/028/0084, 1/028/0091, 1/028/0101, 1/028/0127

ş.+le 1/028/0124

[=6]

şerî'atçı kesil-: *d.* Dinin esaslarını hukuksal, ekonomik ve siyasal düzenlemelerde geçerli kılmak isteyen kimse gibi görülmeye çalışmak.

ş.-miş 1/028/0088

[=1]

şerîk-i haybet ol-: *d.* Mahrumluğu paylaşmak, mahrumluğa ortak olmak.

ş.-sa+(olsa) 1/022/0111

ş.-maz+(şerîk-i haybeti olmaz) 1/022/0111

[=1]

şer'-i şerîf: *sf.t.* Mukaddes, mübarek din kaideleri, İslam dininin kaideleri.

ş. 1/028/0129

[=1]

şes-beş: *br. i.* Zarla oynanan oyunlarda atılan zarlardan birinin altı, öbürünün beş gelmesi.

ş. 1/027/0143
 [=1]
 şetâret: *i.* Sevinç, şenlik, neşe.
 ş.+ine 1/011/0096
 ş.+le 1/028/0007
 ş.+ti 1/011/0074
 [=3]
 şetâretli: *sf.* Şenliği olan, neşeli,
 şen, cıvıl cıvıl.
 ş. 1/011/0002
 [=1]
 şevk: *i.* Şiddetli arzu, istek, heves.
 ş. 1/004/0009
 ş.+i 1/027/0037
 ş.+in 1/017/0033,
 1/017/0035
 [=4]
 Şevketli: *i.* *Büyüklük, güç sahibi*
 anlamında padişahlara
 verilen bir san.
 ş.+nin+(2) 1/020/0140
 [=1]
 şevket-meâb: *br. i.* Büyüklük ve
 gücün bulunduğu yer,
 padişah.
 ş. 1/020/0137
 [=1]
 şevket-sarây-ı zulm: *i.t.* Eziyetin
 gösterişli, azametli konağı,
 hükümdarların oturduğu
 büyük yapısı.
 ş.+ü 1/019/0055
 [=1]
 şevk-i memât: *i.t.* Ölüm arzusu.
 ş. 1/007/0051
 [=1]
 şevk-sûz-i idrâk: *i.t.* Anlayış, akıl
 erdirme arzusunu yakan,
 yakıcı.
 ş. 1/012/0027

[=1]
 şey: *i.* Madde, eşya, söz, olay, iş,
 durum vb.nin yerine
 kullanılan, belirsiz
 anlamda bir söz.
 ş. 1/003/0057, 1/004/0039,
 1/004/0120, 1/005/0015,
 1/005/0070, 1/006/0017,
 1/006/0059, 1/008/0045,
 1/008/0045, 1/008/0045,
 1/013/0072, 1/019/0038,
 1/021/0035, 1/027/0216,
 1/027/0241, 1/028/0015,
 1/028/0051, 1/030/0003
 ş.+i 1/028/0159
 ş.+ler 1/028/0113
 ş.+lerle 1/041/0029
 [=21]
 şeydâ-yı bî-ârâm: *sf.t.* Durup
 dinlenmeyen aşktan
 kendini kaybetmiş, divane.
 ş.+ıdır 1/017/0034
 [=1]
 şiddet: *i.* Duygu veya davranışta
 aşırılık.
 ş.+iyle 1/026/0044
 ş.+le 1/028/0013
 [=2]
 şifâlı+(1): *i.* Sağlığa yararlı olan.
 ş.+dır 1/011/0056
 [=1]
 şifâlı+(2): *sf.* Sağlığa yararlı olan.
 ş. 1/027/0241, 1/027/0243
 [=2]
 şikâr: *i.* Av.
 ş.+ını 1/027/0011
 [=1]
 şikâyet: *i.* Hoşnutsuzluk belirten
 söz veya yazı, sızlanma,
 sızıltı, yakınma.

ş. 1/013/0050
 ş.+te 1/004/0095
 [=2]
 şilte: *i.* Üstünde oturulan, yatılan,
 içi yünle, pamukla
 doldurulmuş döşek.
 ş. 1/003/0115
 ş.+si 1/018/0033
 [=2]
 şimdi+(1): *zf.* Şu anda, içinde
 bulunduğumuz zamanda.
 ş. 1/003/0016, 1/003/0075,
 1/005/0038, 1/005/0063,
 1/007/0032, 1/009/0093,
 1/013/0044, 1/013/0047,
 1/013/0051, 1/014/0007,
 1/014/0050, 1/014/0132,
 1/015/0012, 1/016/0089,
 1/017/0030, 1/020/0072,
 1/022/0084, 1/022/0177,
 1/022/0185, 1/024/0034,
 1/026/0026, 1/027/0107,
 1/027/0159, 1/028/0004,
 1/028/0153, 1/038/0018,
 1/041/0002, 1/042/0027,
 1/042/0044
 ş.+ki 1/028/0059
 [=30]
 şimdi+(2): *zf.* Az sonra, yakında.
 ş. 1/009/0052, 1/028/0035,
 1/028/0039, 1/028/0042,
 1/028/0046
 [=5]
 şimdi+(3): *zf.* Az önce, biraz önce,
 demin.
 ş. 1/024/0041
 [=1]
 şimdi+(4): *zf.* Artık, bundan
 böyle, bu duruma göre.

ş. 1/005/0059, 1/014/0064,
 1/017/0063, 1/018/0035,
 1/022/0003, 1/023/0011,
 1/023/0057, 1/026/0090,
 1/026/0097, 1/027/0188,
 1/027/0212, 1/032/0011,
 1/038/0023
 [=13]
 şimdicek: *zf.* Hemen şu anda.
 ş. 1/009/0067, 1/022/0040,
 1/022/0090
 [=3]
 şimdiden: *zf.* İçinde
 bulunduğumuz zamandan
 başlayarak.
 ş. 1/020/0153
 [=1]
 şimdilik: *zf.* İçinde bulunulan
 durumda veya zamanda,
 şimdiki zaman için, şu
 duruma göre.
 ş. 1/013/0005
 [=1]
 şî'r: *i.* Zengin sembollerle, ritimli
 sözlerle, seslerin uyumlu
 kullanımıyla ortaya çıkan,
 hece ve durak bakımından
 denk ve kendi başına bir
 bütün olan edebî anlatım
 biçimi, manzume, nazım,
 koşuk.
 ş. 1/001/0005, 1/044/0001
 [=2]
 şî'r-i lâhûtfî-edâ: *sf.t.* İlâhi anlatış
 biçimi olan manzume,
 nazım.
 ş. 1/010/0033
 [=1]
 şî'r-i revân: *sf.t.* Su gibi akıp
 giden manzume, nazım.

- ş. 1/012/0023, 1/024/0051
[=2]
şî‘r-i semâ-zemîn: *i.t.* Yer gök manzumesi, nazmı.
ş. 1/012/0022
[=1]
şirretlik: *i.* Kavga çıkarmak, edepsizlik, şirretçe davranış.
ş.+e+(şirretliğe) 1/028/0075
[=1]
şiş-: Vücudun bir yeri bir etkiyle gerilmek, kabarmak.
ş.-ti 1/028/0027
[=1]
şişe+(1): *i.* İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kap. *sf.* Bu kabın aldığı miktarda olan.
ş.+ler 1/009/0040
[=1]
şişe+(2): *i.* İçerisine sıvı konulan, cam veya plastikten yapılmış, dar ağızlı uzun kabın aldığı miktarda olan içki.
ş.+ler 1/009/0040
[=1]
şitâ: *i.* Kış.
ş. 1/014/0028
[=1]
şitâb: *i.* Acele, sürat, çabukluk.
ş.+ı 1/008/0061
[=1]
şitâb edip dur-: *br. f.* Sürekli süratli bir şekilde hareket etmek.
ş.-ur+(şitâb eder durur) 1/005/0091
[=1]
şitâb eyle-: *br. f.* Süratli bir şekilde hareket etmek.
ş.-mekte 1/040/0032
ş.-yen 1/015/0025
[=2]
şîve: *i.* Tarz, tavır, üslup.
ş.+yse 1/027/0194
[=1]
şîven+(1): *i.* Matem, yas.
ş. 1/025/0065, 1/043/0004
[=2]
şîven+(2): *i.* İnleme, sızlanma.
ş. 1/023/0014, 1/025/0061, 1/025/0062, 1/025/0063, 1/025/0064, 1/039/0048
[=6]
şöhret kazan-: *d.* Ün sahibi olmak, üne kavuşmak, ünlenmek.
ş. 1/004/0101
[=1]
şöhreti ‘avâlim-i efkârı tut-: *d.* Çok tanınmak.
ş.-muşsa 1/019/0018
[=1]
şöyle bir+(1): *zf.* Üstünkörü, inceliklerine inmeden, özen göstermeden, gelişigüzel.
ş. 1/002/0063, 1/006/0053, 1/020/0124
[=3]
şöyle bir+(2): *zf.* Kısaca, kısa süreli.
ş. 1/027/0088, 1/027/0222
[=2]
şöyle dursun: *d.* Bir işin gerçekleşmekten çok uzak bulunduğunu, buna karşın daha zor bir şeyin

- gerçekleştiğini anlatan bir söz.
 ş. 1/023/0020
 [=1]
 şu+(1): *zm.* Biraz uzakta olan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yoluyla belirtmek için kullanılan söz.
 ş.+dur 1/008/0057
 ş.+na 1/042/0024
 ş.+nu 1/009/0140,
 1/016/0082, 1/021/0046,
 1/022/0145
 ş.+nun 1/020/0144
 [=7]
 şu+(2): *sf.* Yerde, zamanda veya söz zincirinde biraz uzak olanı niteleyen söz.
 ş. 1/001/0002, 1/002/0022,
 1/003/0005, 1/004/0100,
 1/004/0115, 1/004/0115,
 1/004/0117, 1/005/0097,
 1/009/0016, 1/009/0096,
 1/009/0121, 1/009/0137,
 1/010/0046, 1/010/0095,
 1/011/0013, 1/013/0065,
 1/013/0070, 1/013/0074,
 1/014/0070, 1/014/0092,
 1/014/0135, 1/015/0037,
 1/016/0073, 1/016/0114,
 1/016/0117, 1/018/0003,
 1/019/0064, 1/020/0037,
 1/020/0062, 1/020/0106,
 1/020/0111, 1/020/0148,
 1/020/0156, 1/021/0010,
 1/021/0010, 1/021/0031,
 1/021/0038, 1/022/0020,
 1/022/0025, 1/022/0079,
 1/022/0100, 1/024/0032,
 1/026/0087, 1/027/0066,
 1/027/0070, 1/027/0100,
 1/027/0109, 1/027/0152,
 1/027/0160, 1/027/0199,
 1/027/0207, 1/027/0228,
 1/027/0234, 1/027/0241,
 1/028/0122, 1/030/0001,
 1/038/0011, 1/038/0035,
 1/038/0068, 1/038/0098,
 1/040/0047, 1/041/0001,
 1/041/0004, 1/042/0004,
 1/042/0070, 1/042/0087,
 1/042/0093, 1/043/0009,
 1/043/0010
 [=69]
 şu'â'ât: *i.* Bir ışık kaynağından uzanan tel tel ışıklar.
 ş.+ı+(1) 1/016/0027
 [=1]
 şu'â'-i muhrik: *sf.t.* Yakıcı ışıklar.
 ş.+ı+(1) 1/020/0063
 [=1]
 şubbân: *i.* Gençler.
 ş. 1/026/0061
 [=1]
 şu'le: *i.* Parıltı.
 ş.+n+(1) 1/020/0062,
 1/025/0036
 [=2]
 şura: *i.* Anlatana veya söyleyene göre biraz uzakta olan yer, şu yer.
 ş.+dan 1/005/0035
 [=1]
 şurada: *d.* Azımsama anlatan bir söz.
 ş. 1/003/0059
 [=1]
 şûre-zâr: *br. i.* Çoraklık yer.
 ş.+a 1/027/0041

[=1]
 şu var ki: *d.* Aralarında aykırılık bulunan cümleleri bağlamaya yarayan bir söz, ancak, bununla birlikte, ne var ki, gelgelelim.

ş. 1/005/0077, 1/027/0080, 1/042/0014

[=3]
 şu'ûn-zâr-ı tecellî: *i.t.* Kader hadiseleri yeri, dünya.
 ş.+de 1/015/0028

[=1]
 şühûd-i intibâh: *i.t.* Uyanışın tanığı.
 ş.+ın 1/012/0044

[=1]
 şükûfe-zâr: *br. i.* Çiçek yeri, çiçek bahçesi.
 ş.+da 1/014/0045

[=1]
 şükür: *i.* 1. Allah'a duyulan minneti dile getirme. 2. Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme.
 ş. 1/013/0019, 1/016/0050

[=2]
 şüphe yok: *d.* Başka türlü olamaz.
 ş. 1/042/0089

[=1]
 şüphesiz: *zf.* Kuşkusuz, elbette.
 ş. 1/002/0027, 1/002/0081, 1/019/0028, 1/027/0115

[=4]
 şütür-bân: *i.* Deveci, deve çobanı.
 ş.+a 1/015/0013
 [=1]

şüyûh: *i.* Yaşlılar.

ş. 1/026/0023

ş.+uyuz 1/026/0011

[=2]
 tâ: *zf.* Bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatan bir söz.

t. 1/002/0087, 1/003/0112, 1/005/0020, 1/006/0008, 1/006/0042, 1/008/0010, 1/009/0018, 1/011/0036, 1/014/0136, 1/016/0013, 1/019/0007, 1/019/0069, 1/022/0079, 1/023/0068, 1/024/0038, 1/027/0011, 1/028/0080, 1/028/0154, 1/036/0003, 1/040/0018

[=20]
 ta'addî: *i.* 1. Saldırma, düşmanlık. 2. Zulmetme, adaletsizlik.

t.+ye 1/004/0059

[=1]
 tâb: *i.* Güç, kuvvet, takat.
 t. 1/006/0005
 t.+ım 1/020/0163

[=1]
 tabâbet-i baytariyye: *i.t.* Veterinerlik, hayvan hekimliği tıp ilmi.
 t. 1/014/0001

[=1]
 tabaka: *i.* Topluluk, sınıf.
 t. 1/027/0193
 [=1]

tâbân: *sf.* Işıklı, parlak.
 t. 1/002/0011
 [=1]

tabanı kaldır-: *d.* Koşarak kaçmak.

t.-ip 1/020/0082

[=1]

tâbi': *i.* Bağlı kalan, boyun eğen.

t.+sin 1/017/0051

[=1]

tabî'at: *i.* Doğa, kâinat.

t. 1/002/0015, 1/017/0011

[=2]

tabîb: *i.* Hekim, doktor.

t.+in 1/003/0040

[=2]

tabî'î+(1): *i.* Sağduyuya, mantığa, olağan düzene uygun olan.

t.+dir 1/041/0011

[=1]

tabî'î+(2): *sf.* Yapmacık olmayan, doğal.

t. 1/021/0030

[=1]

tabî'î+(3): *zf.* Elbette, doğallıkla, doğal olarak, işin gereği olarak.

t. 1/032/0003

[=1]

tâbiş: *i.* Parlayış, parıldayış.

t.+in 1/025/0049

[=1]

tabla: *i.* 1. Satıcı vb.nin kullandığı tahtadan tepsi. 2. Soba, mangal vb. şeylerin altına konulan metalden veya tahtadan yapılan tepsiye benzer altlık.

t. 1/020/0069

[=1]

tabur: *i.* Küme, yığın, grup.

t. 1/040/0015

t.+la 1/005/0086

[=2]

tâbût: *i.* Ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araç.

t. 1/038/0003

[=1]

tâbûtluk: *i.* Camide boş tabutların, ölünün içine konulduğu sandık biçiminde araçların konulduğu yer.

t.+tan 1/009/0028

[=1]

tâc-ı devlet: *i.t.* İktidar, hükümdarlık başlığı.

t.+in 1/019/0017

[=1]

ta'dâd et-: *br. f.* Saymak, sayıp dökmek, anlatmak.

t.-emez+(ta'dâd edemez) 1/004/0026

[=1]

tahakküm et-: *br. f.* Baskı yapmak, zorbalık etmek, hükmetmek.

t.-emez+(tahakküm edemez) 1/004/0039

[=1]

tahallül eyle-: *br. f.* Cüzleri birbirinden ayrılmak.

t.-di 1/025/0012

[=1]

tahammül: *i.* İnsanın kötü, güç durumlara karşı koyabilme gücü, kaldırma, katlanma.

t.+üm 1/013/0050, 1/020/0163

[=2]

tahammül eyle-: *br. f.* Dayanmak, katlanmak, kaldırmak.

t.-r 1/004/0112

[=1]

taharrî: *i.* Arama, araştırma.

t. 1/015/0029
 t.+den 1/017/0029,
 1/017/0048
 t.+sine 1/016/0111
 t.+ye 1/015/0029,
 1/015/0031
 [=6]
 taharrî-i hakikat: *i.t.* Doğruyu,
 gerçeği araştırma.
 t. 1/041/0023
 [=1]
 taharriyyât-ı ‘amîka: *sf.t.* Derin
 araştırmalar.
 t.+yla 1/027/0198
 [=1]
 tahassür: *i.* Çok istenilen ve ele
 geçirilemeyen şeye
 üzülmek.
 t. 1/016/0117
 [=1]
 tahayyül eyle-+(1): *br. f.* Bir şeyi
 zihinde tasarlayıp
 canlandırmak.
 t. 1/039/0018
 [=1]
 tahayyül eyle-+(2): *br. f.*
 Düşünmek, farz etmek.
 t.-rse 1/022/0131
 [=1]
 tahayyül eyle-+(3): *br. f.* Aklına
 getirmek, olabileceğini
 düşünmek.
 t.-yemezdim 1/014/0102
 [=1]
 tahmîn+(1): *i.* Yaklaşık olarak
 değerlendirme, oranlama.
 t. 1/020/0053
 [=1]
 tahmîn+(2): *i.* Akla, sezgiye veya
 bazı verilere dayanarak

olabilecek bir şeyi, bir
 olayı önceden kestirme,
 kestirim.
 t.+imi 1/015/0016
 [=1]
 tahsîl: *i.* Öğrenim.
 t.+in 1/041/0041
 [=1]
 taht: *i.* 1. Hükümdarların oturduğu
 büyük, süslü koltuk. 2.
 Hükümdarlık makamı,
 hükümdarlık.
 t. 1/019/0023
 t.+insa 1/019/0022
 [=2]
 tahta+(1): *i.* Düz, enlice, uzun ve
 az kalın biçilmiş ağaçtan
 yapılmış.
 t. 1/027/0069
 [=1]
 tahta+(2): *i.* Düz, enlice, uzun ve
 az kalın biçilmiş ağaçtan
 yapılmış yüzey, döşeme
 [yer silmek].
 t. 1/009/0085, 1/028/0104
 t.+lar 1/009/0087
 [=3]
 tahta+(3): *sf.* Düz, enlice, uzun ve
 az kalın biçilmiş ağaçtan
 yapılmış.
 t. 1/027/0203
 [=1]
 tahta-pâre: *br. i.* Düz, enlice, uzun
 ve az kalın biçilmiş ağaç
 parçası.
 t.+ye 1/038/0047
 [=1]
 tahta-pâre-i câmid: *sf.t.* Cansız,
 düz, enlice, uzun ve az
 kalın biçilmiş ağaç parçası.

- t. 1/038/0054
[=1]
taht-gâh: *br. i.* Hükümdarlığın bulunduğu yer, başşehir.
t.+ındır 1/020/0030
[=1]
taht-ı memât: *i.t.* Ölüm koltuğu, tabut.
t.+ın 1/038/0089
[=1]
taht-ı revân: *i.t.* Giden koltuk, omuzda veya deve, fil, at vb. hayvanlara yüklenerek götürülen, üstü örtülü, insan taşınan araç.
t. 1/011/0063
[=1]
tâir-i gülşen-i İlâhî: *i.t.* Allah'ın gül bahçesinin kuşu.
t. 1/014/0139
[=1]
tâir-i nâz-ı sidre-pervâz: *sf.t.* En yüksek makamda uçan edalı, nazik kuş.
t. 1/012/0013
[=1]
tak-: Bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştmek, geçirmek.
t. 1/020/0115
[=1]
takdîr: *i.* Ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler, kader, yazgı.
t.+ın 1/017/0028
[=1]
takıl-: Bir yere iliştikten veya dokunduktan sonra oradan kurtulamamak.
t.-dı 1/005/0015
[=1]
takke: *i.* İnce kumaştan dikilmiş veya ipten örülmüş, çoğunlukla yarım küre biçiminde başlık.
t. 1/009/0036
[=1]
taksîm et-: *br. f.* Bölmek, bölüştürmek, pay etmek.
t.-erdi+(taksîm ederdi) 1/014/0119
[=1]
takvâ: *i.* Allah'tan korkma, Allah korkusuyla dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurduklarını yerine getirme.
t.+yı 1/004/0058
[=1]
takyîd eyle-: *br. f.* Bağlı kılmak, bir davranışı kısıtlamak, birtakım şartlara bağlamak, kayıtlamak.
t.-mişim 1/004/0042
[=1]
talâk: *i.* Evliliğin sona ermesi, erkeğin karısını boşaması.
t. 1/028/0094
[=1]
talâkat: *i.* Kolayca düzgün söz söyleme durumu, dil açıklığı, düzgün sözlülük.
t. 1/026/0022
t.+ıyle 1/026/0043
t.+le 1/013/0070
[=3]
taleb: *i.* Bir kimseden bir şeyi yapmasını veya yapmamasını istemek, dilemek.

t.+inde 1/026/0085
[=1]
tâli': *i.* Kismet, baht, talih, şans.
t.+in 1/009/0099
[=1]
tamâm+(1): *i.* Bütün, çok sayıdaki
varlık ve nesnelerin hepsi.
t.+ı 1/014/0124
[=1]
tamâm+(2): *sf.* Eksiksiz,
kesintisiz.
t. 1/013/0041, 1/027/0225,
1/038/0028
[=3]
tamâm+(3): *zf.* Eksiksiz olarak.
t. 1/027/0021
[=1]
tamâmıyla: *zf.* Tam olarak,
büşbütün, baştan sona,
külliyen.
t. 1/003/0053
[=1]
tamtakır: *sf.* İçinde bulunması
gereken şeylerden hiçbiri
bulunmayan, bomboş.
t. 1/028/0100
[=1]
tâne: *i.* Her hangi bir sayıda olan
şey, adet.
t. 1/016/0050
[=1]
tanı-(1): Daha önce görmüş
olmak, ilişkisi bulunmak,
bilmek.
t.-r 1/020/0040, 1/027/0055
[=2]
tanı-(2): Bir kimse veya şeyle
ilgili, doğru ve tam bilgisi
bulunmak.
t.-mak 1/014/0001

t.-rım 1/028/0003
t.-yanlar 1/014/0001
[=3]
tanıt-: Bir kişinin kim olduğunu
başkasına bildirmek,
tanıştırmak, takdim etmek.
t.-mıştı 1/028/0003
[=1]
tanîn: *i.* Tınlama, cınlama.
t.+iyle 1/018/0008
[=1]
tanîn-i medîd: *sf.t.* Çok uzun süren
tınlama.
t. 1/018/0041
[=1]
Tanrı: *i.* Kâinatta var olan her şeyi
yaratan, koruyan, tek ve
yüce varlık, Yaradan,
Allah, Rab, İlah, Mevla,
Halik, Hûda, Hu.
t.+nın+(2) 1/020/0102
[=1]
taraf+(1): Ön, arka, sağ, sol, üst,
alt vb. yanların her biri.
t. 1/010/0061, 1/023/0015
t.+ı+(3)+ndan 1/016/0020
t.+ta 1/025/0033
t.+tan 1/003/0050
[=5]
taraf+(2): Belli bir noktaya göre
olan yer, yön, yan.
t.+ındaydı 1/011/0070
[=1]
taraf+(3): Yöre, yer.
t.+ını 1/014/0001
[=1]
taraf+(4): Bir şeyin belli bölümü,
kısmı.
t.+ta 1/026/0078
[=1]

tarassud et-: *br. f.* Gözlemek,
gözetlemek, dikkatle
bakmak.

t.-mek 1/020/0058

[=1]

târîh: *i.* Bir konuyu geçmişi ve
gelişimi içinde inceleyen
anlatı.

t.+sin 1/010/0011

[=1]

târîh-i mukaddes: *sf.t.* Kutsî,
mübarek bir konuyu
geçmişi ve gelişimi içinde
inceleyen anlatı.

t. 1/029/0001

[=1]

tarîkini kes-: *d.* Engel olmak,
engellemek, yolunu
kesmek.

t.-mekte 1/040/0046

[=1]

tartı: *i.* Tartmak, bir şeyin birim
cinsten ağırlığını bulmak
için kullanılan alet, çeki.

t.+sı 1/043/0003

[=1]

târ-mâr et-: *br. f.* Dağıtmak,
karıştırmak, perişan hâle
getirmek.

t.-en+(târ-mâr eden)
1/019/0014

[=1]

tarz: *i.* Özel biçim, üslup.

t.+ında 1/020/0118

[=1]

tasaddî et-: *br. f.* Bir işe girişmek,
başlamak.

t.-iyor+(tasaddî ediyor)
1/004/0082

[=1]

tasadduk eyle-: *br. f.* Sadaka,
yardım amacıyla
karşılıksız verilen şey
olarak verme.

t. 1/026/0091

[=1]

tasannu': *i.* 1. Bir şeyi olduğundan
daha süslü, daha değerli
gösterme. 2. Yapmacık.

t. 1/001/0004

[=1]

tasavvur: *i.* Göz önüne getirme,
hayal etme, zihinde
canlandırma.

t. 1/012/0074

[=2]

tasavvur et-+(1): *br. f.* Göz önüne
getirmek, hayal etmek,
zihinde canlandırmak.

t. 1/020/0112, 1/039/0001

[=2]

tasavvur et-+(2): *br. f.* Aklından
geçirmek, düşünmek.

t.-me 1/027/0003

[=1]

tasavvur eyle-: *br. f.* Aklından
geçirmek, düşünmek.

t.-emezdim 1/014/0100

t.-mem 1/023/0069

t.-r 1/004/0046

[=3]

tasvîr: *i.* Bir şeyi sözle veya
yazıyla anlatma, göz
önünde canlandırma,
betimleme.

t. 1/012/0073

t.+i 1/016/0078

[=2]

tasvîr et-: *br. f.* Bir şeyi sözle veya
yazıyla anlatmak, göz

önünde canlandırmak,
betimlemek.
t.-er+(tasvîr eder)
1/014/0016
[=1]
tasvîr eyle-: *br. f.* Bir şeyi sözle
veya yazıyla anlatmak, göz
önünde canlandırmak,
betimlemek.
t.-r 1/026/0016
[=1]
taş+(1): *i.* Kimyasal veya fiziksel
durumu değişiklikler
gösteren, rengini içindeki
maden, tuz ve oksitlerden
alan sert ve katı madde.
t. 1/015/0008, 1/026/0018
t.+a 1/020/0143
t.+ın 1/038/0045
t.+lara 1/018/0032
[=5]
taş+(2): *i.* Dama, domino vb.
oyunlarda kullanılan
metal, kemik, plastik veya
tahta parçalardan her biri.
t. 1/027/0140, 1/027/0191
t.+ları 1/027/0125
[=3]
taş+(3): *i.* Cenaze namazı
kılınmak için üstüne tabut
konulan masa biçiminde
yüksekçe yapı, musalla
taşı.
t. 1/038/0068, 1/038/0085
t.+tan 1/038/0082
[=3]
taş+(4): *i.* Gömülen kişiye ait
kimlik bilgileri, dua vb.
yazıları kazınmış olarak
üzerinde bulunduran ve

mezarın baş ucuna dikilen,
kimyasal veya fiziksel
durumu değişiklikler
gösteren, rengini içindeki
maden, tuz ve oksitlerden
alan sert ve katı madde.
t.+lar 1/010/0072
t.+ların 1/010/0057
t.+larla 1/010/0073
[=3]
taş+(5): *i.* Kaldırım döşemeye
elverişli olan sert,
kimyasal veya fiziksel
durumu değişiklikler
gösteren, rengini içindeki
maden, tuz ve oksitlerden
alan sert ve katı madde.
t.+lar 1/016/0018
t.+ları 1/016/0015
[=2]
taş-(1): Öfke, sabırsızlık veya
heyecan yüzünden kendini
tutamamak.
t.-ıp 1/009/0137
t.-ıyor 1/021/0012
[=2]
taş-(2): İnsan, nesne vb. çokça
bulunmak, sayısı artmak
t.-arken 1/017/0005
[=1]
taşı-(1): Bir şeyi bir yerden alıp
başka bir yere götürmek.
t.-mak 1/005/0052
[=1]
taşı-(2): Sahip olmak, özellik
olarak bulundurmak.
t.-yan 1/027/0061
[=1]

taşın-(1): Bir şey bir yerden
alınıp başka bir yere
götürülmek.

t.-ır 1/009/0133

[=1]

taşın-(2): Başka bir yere gitmek,
göçmek.

t.-malı 1/009/0078

[=1]

taş yürek: *br. i.* 1. Yapı işlerinde
kullanılmak için kimyasal
veya fiziksel durumu
değişiklikler gösteren,
rengini içindeki maden,
tuz ve oksitlerden alan sert
ve katı maddeden
hazırlanmış malzemeye
yapılmış yapı. 2. Hissiz,
hiçbir duygusu olmayan
yer.

t.+te 1/023/0058

[=1]

taş yürekli: *br. i.* Merhametsiz, hiç
acıması olmayan,
acımasız.

t.+siniz 1/013/0075

[=1]

tatlık: *i.* Nikâhlı zevceyi boşama,
bırakma.

t.+i 1/028/0093

[=1]

tavan: *i.* Bir yapının, kapalı bir
yerin üst bölümünü
oluşturan düz ve yatay
yüzey, *taban* karşıtı.

t. 1/009/0043, 1/027/0028,
1/027/0075

t.+ın 1/027/0254

[=4]

tavanlı: *sf.* Kapalı bir yerin üst
bölümünü oluşturan düz ve
yatay yüzeyi her hangi bir
nitelikte olan.

t. 1/009/0027

[=1]

tavansız: *sf.* Bir yapının, kapalı bir
yerin üst bölümünü
oluşturan düz ve yatay
yüzeyi olmayan.

t. 1/020/0060

[=1]

tavır: *i.* Durum, vaziyet, hâl.

t.+ında+(tavırda)

1/002/0005

t.+ıyla 1/009/0135,
1/023/0008, 1/028/0138

[=4]

tavır al-: *d.* Belli bir durum veya
davranış biçimini
benimsemek, vaziyet
almak.

t.-ıp+(tavır alıp) 1/042/0049

[=1]

tavırlı: *i.* Davranışı her hangi bir
nitelikte olan.

t. 1/042/0014

[=1]

tavla: *i.* Bölümlere ayrılmış iki
yanlı tahta üzerinde on
beşerden otuz pul ve iki
zarla iki kişinin karşılıklı
oynadığı oyunun üzerinde
oynandığı, iki iç yüzü
bölme desenli, dikdörtgen
biçimindeki tahta kutu.

t.+nın+(2) 1/027/0123

[=1]

tavr-ı huşû: *i.t.* Kendini kaybetme, kendini tam olarak verme hâli.
t.+unda 1/022/0155
[=1]

tavsiye et-: *br. f.* Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını öğütlemek, salık vermek.
t.-miş 1/003/0071
[=1]

tayf: *i.* Uykuda görülen hayal.
t.+ın 1/025/0044,
1/039/0016
[=2]

tayf-ı lââtîf: *sf.t.* Hoş, güzel hayal.
t.+ın 1/014/0113,
1/025/0028
[=2]

tayf-ı nîgeh-fîrîb: *sf.t.* Bakış aldatan, göz aldatıcı hayal.
t.+i 1/024/0023
[=1]

tayy: *i.* Atlamak, üzerinden geçmek, atlarcasına geçmek.
t. 1/006/0003
[=1]

tayy et-: *br. f.* 1. Dürüp bükme, katlamak, sarmak. 2. Atlamak, üzerinden geçmek.
t.-er+(tayy eder) 1/004/0040
[=1]

tayy-i merâhil et-: *br. f.* Konaklar, mesafeler, menziller atlamak, atlarcasına geçmek, yol almak.
t.-er+(tayy-i merâhil eder) 1/008/0023

[=1]

tazallüm eyle-: *br. f.* Sızlanmak, yanıp yakılmak.
t.-rdi 1/009/0134
[=1]

ta'zîm et-: *br. f.* Saygı göstermek, ululamak.
t.-tikçe 1/014/0109
[=1]

te'âlî: *i.* Yükselmek.
t. 1/004/0019
t.+den 1/017/0029
t.+ye 1/017/0029
[=3]

te'âlî eyle-: *br. f.* Yükselmek.
t.-yince 1/039/0043
[=1]

tebâhî: *i.* Övünme, tükenme, mahvolma.
t. 1/025/0050
[=1]

Tebâreke: *öz. i.* Kur'ân'ın 67. sûresi, Mülk Sûresi.
t.+yi 1/010/0089
[=1]

tebcîl: *i.* Yüceltme, ululama.
t.+e 1/017/0055
[=1]

tebdîl-i havâ: *i.t.* Hastaların daha çabuk iyileşmesi, yorgunlukların giderilmesi vb. amaçlarla yapılan çevre değişikliği, hava değişimi.
t. 1/003/0058, 1/003/0071, 1/003/0075
[=3]

tebeşîr: *i.* Toz zerreciklerinden oluşan, çizdiği yerde iz bırakan, beyaz veya açık

- renkte kireçli kayadan
yapılan, kara tahta, duvar
vb. yüzeylere yazı yazmak
için kullanılan, beyaz veya
renkli çubuk izi.
t.+den 1/009/0043
[=1]
teb'îd et-: *br. f.* Uzaklaştırmak.
t.-ecek+(teb'îd edecek)
1/003/0108
[=1]
tecâvüz: *i.* Saldırı.
t. 1/028/0057
[=1]
tecellî: *i.* Alın yazısı, kader, talih.
t.+dir 1/013/0026
[=1]
tecellî et-+(1): *br. f.* Belirmek,
görünmek, ortaya çıkmak,
zuhur etmek, meydana
çıkma.
t.-se 1/017/0047
[=1]
tecellî et-+(2): *br. f.* Belli olmak,
anlaşılmak, ortaya çıkmak,
meydana çıkmak.
t.-ti 1/017/0062, 1/039/0053
[=2]
tecellî eyle-: *br. f.* Belirmek,
görünmek, ortaya çıkmak,
zuhur etmek, meydana
çıkma.
t.-yor+(tecellî eyliyor)
1/006/0060
[=1]
tecellî-zâr-ı nûrâ-nûr-i Yezdânî ol-
: *br. f.* Allah'ın aydınlıkla,
parıltıyla dolu görünme
yeri hâline gelmek.
t.-ur 1/017/0006
[=1]
tecellî-zâr-ı Sînâ: *i.t.* Hz.
Mûsâ'nın Allah'ın hitabına
nail olduğu, Allah'ın zuhur
ettiği Tûr-i Sînâ gibi İlâhî
civvelerle dolu yer,
Allah'ın varlığını belli
ettiği yer.
t.+ya 1/023/0031
[=1]
tecessüd eyle-: *br. f.*
Gövdelenmek, gövde
peyda etmek, ortaya
çıkarmak, edinmek.
t.-miş 1/002/0013
[=1]
tecessüm et-: *br. f.* Cisimlenmek.
t.-miş 1/013/0058
[=1]
tedbîr: *i.* Bir şeyi temin edecek
veya önleyecek yol, çare.
t.+in 1/017/0027
[=1]
tedrîcen: *zf.* Zaman ilerledikçe,
giderek, gittikçe, yavaş
yavaş, derece derece.
t. 1/039/0042
[=1]
te'emmüll et-: *br. f.* İyice,
etraflica düşünmek.
t.-tikçe 1/004/0111
[=1]
tefâsîr: *i.* Kur'ân'ı izah eden
kitaplar.
t.+de 1/027/0245
[=1]
tefâvüt: *i.* İki şey arasındaki fark.
t. 1/004/0131
[=1]
tefekür: *i.* Düşünme.

t. 1/004/0045
[=1]
teftîh: *i.* Geçirme.
t. 1/027/0242
[=1]
tehâlûk eyle-: *br. f.* Can atmak,
çok istemek, istekle
atılmak.
t.-r 1/039/0014
[=1]
tehâşî eyle-: *br. f.* Korkup
çekinmek, sakınmak.
t.-mezsın 1/017/0046
[=1]
tehdîd: *i.* Sonradan verilecek bir
ceza ile korkutma,
yıldıрма, gözdağı verme,
gözünü korkutma.
t.+e 1/028/0157
[=1]
tehevvr: *i.* Öfkelenme, köpürme.
t.+ü 1/022/0078
[=1]
tehlîl: *i.* İslam dininin tevhit
akidesini hulasa eden
lâilâhe-ill-Allah sözünü
tekrarlama.
t. 1/025/0018
[=1]
tehzîz et-: *br. f.* Hareket ettirmek.
t.-en+(tehzîz eden)
1/025/0042
[=1]
tek+(1): *sf.* Bir tane, bir adet,
[ikincisi olmayan bir adet].
t. 1/016/0115, 1/022/0054,
1/022/0100, 1/028/0098
[=4]

tek+(2): *zf.* Önüne getirildiği
cümleye istek anlamı katar
[yeter ki].
t. 1/003/0063 [=1]
tek+(3): *zf.* Yalnızca, sadece.
t. 1/028/0085, 1/028/0142
[=2]
tekâlîf: *i.* Yerine getirilmesi
başkasından istenilen
şeyler, istekler, talepler,
birinden istenilen eziyetli;
fakat başkası için faydalı
şeyler.
t. 1/008/0037
t.+in 1/017/0056
[=2]
tek başına: *zf.* Kendi kendine,
yalnız olarak.
t. 1/028/0031
[=1]
teker meker: *d.* Döne döne
yuvarlanmak.
t. 1/005/0020
[=1]
tekerrür et-: *br. f.* Aynı olay, iş,
hareket yeniden ortaya
çıkma, tekrarlanma.
t.-ti 1/042/0070
[=1]
tekir: *i.* Postu siyah çubuklarla ve
beneklerle süslü, kül
renginde veya boz olan
kedi.
t. 1/027/0131
[=1]
teklîf+(1): *i.* Bir sorunu çözmek
üzere öne sürülen görüş,
düşünce, öneri, birinden
istenilen eziyetli; fakat
başkası için faydalı şey.

- t.+i 1/026/0019
[=1]
teklîf+(2): *i.* Yerine getirilmesi başkasından istenilen şey, istek, talep, birinden istenilen eziyetli; fakat başkası için faydalı şey.
t.+i 1/042/0004
[=1]
tekmeyi indir-: *d.* Ayakla bir yere sertçe vurmak.
t.+yi 1/005/0019
[=1]
tekmîl: *zf.* Tamamen, bütün olarak, büsbütün, baştan sona.
t. 1/003/0050
[=1]
tekrâr+(1): *i.* Bir konuşmada aynı düşünceyi birçok defa söyleme.
t.+ı 1/041/0002
[=1]
tekrâr+(2): *zf.* Bir daha, yine, yeniden, gene.
t. 1/014/0083, 1/026/0033
[=2]
tekrâr et-: *br. f.* Bir şeyi bir kez daha, yeni baştan söylemek.
t.-iyor+(tekrâr ediyor)
1/004/0086
[=1]
tekrâr eyle-: *br. f. br. f.* Bir şeyi bir kez daha, yeni baştan söylemek.
t.-dim 1/041/0036
[=1]
tekrîr: *i.* Tekrar etme, yeniden söyleme.
- t.+e 1/023/0051
[=1]
tek tük: *zf.* Az, seyrek olarak.
t. 1/016/0023
[=1]
tel: *i.* Türlü metallerden yapılmış, kopmaya karşıbir direnç gösteren ince uzun nesne.
t.+e 1/011/0050
[=1]
telâkî-gâh: *br. i.* Buluşma yeri.
t.+ıdır 1/030/0002
[=1]
telâş içinde kal-: *d.* Endişelenmek.
t.-ıp 1/013/0031
[=1]
telkîn et-: *br. f.* Birtakım düşünce veya duyguları başkasına benimsetmek, aşılama, etkilemek.
t.-iyor+(telkîn ediyor)
1/033/0004
[=1]
temâsîl-i 'acîb: *sf.t.* Tuhaf, acayip, şaşılacak sûretler.
t.+i 1/008/0030
[=1]
temâşâ+(1): *i.* Bakıp seyretme.
t.+sı 1/004/0067
t.+ya 1/023/0044,
1/039/0034
[=3]
temâşâ+(2): *i.* Oyun, temsil, piyes, tiyatro.
t. 1/004/0102
[=1]
temâşâ-hâne: *br. i.* Dünya.
t.+si 1/006/0053
[=1]

temevvüc eyle-: *br. f.*
Dalgalanmak.
t.-yerek 1/014/0044
[=1]
te'mîn-i bekâ: *i.t.* Devam, sebat
elde etme.
t.+sı 1/008/0039
[=1]
te'mîn-i istikbâl et-: *br. f.*
Geleceği elde etmek.
t.-eydim 1/030/0005
[=1]
temiz+(1): *i.* Kirli, lekeli, pis,
bulaşık olmayan, pak,
münezzeh, hijyen,
hijyenik.
t. 1/027/0129
[=1]
temiz+(2): *i.* Ahlakça lekesiz,
necip, nezih.
t. 1/002/0057
[=1]
temmim yap-: *d.* [Rabbî yessir
velâ tu'assir Rabbî
temmim bi'l-hayr (Rabbim
kolaylaştır zorlaştırma,
Rabbim hayırla
sonuçlandır.) duasını
Arapça tecvîd kurallarına
uygun olarak okumak].
t. 1/027/0222
[=1]
ten: *i.* Vücut, gövde, beden.
t. 1/010/0025
[=1]
tenâhî: *i.* Bitme, tükenme, sona
erme.
t. 1/014/0138
[=1]

tenâhî bul-: *d.* Sona ermek,
bitmek.
t.-maya 1/025/0049
[=1]
teneşîr: *i.* Üzerinde ölü yıkanan
ayaklı tahta, salacak, ölü
Salı.
t. 1/009/0029
[=1]
tenevvür eyle-: *br. f.*
Aydınlanmak, bir sorun
üzerine gereği kadar bilgi
edinmek.
t.-miş 1/019/0082
[=1]
tenezzül et-: *br. f.* Kendi
durumuna, düzeyine aykırı
düşen bir şeyi veya işi
kabul etmek.
t.-medi 1/025/0008
[=1]
teng: *i.* 1. Dar, sıkıntılı. 2. Küçük.
t. 1/012/0020
[=1]
teng ol-: *br. f.* 1. Dar, sıkıntılı hâle
gelmek, sıkıntı ve
huzursuzluk vermek. 2.
Küçülme.
t.-ur 1/012/0020
[=1]
tenhâyî-i sevdâvî: *sf.t.* Meraklı,
kuruntulu yalnızlık,
ıssızlık.
t. 1/023/0026
[=1]
tenkîd: *i.* Bir eseri doğru ve yanlış
yanlarını bulup göstermek
amacıyla inceleme işi.
t.+e 1/032/0011
[=1]

- tenzîh et-: *br. f.* Her türlü kusur, eksik ve noksandan uzak olduğunu, insanî vasıflardan soyutlandırıldığını, insanî vasıfların dışında tutulduğunu bildirmek.
t.-se 1/004/0043
[=1]
- tepe+(1): *i.* 1. Bir yerin, bir nesnenin vb.nin üstü, hizası. 2. Birinin yanı başı, yakını, hemen yanı, baş ucu.
t.+n+(1)+de 1/011/0064
[=1]
- tepe+(2): *i.* 1. Bir yerin, bir nesnenin vb.nin üstü, hizası. 2. Başın üst, kafatasının iki kulak arasında kalan bölümü.
t.+n+(1)+den 1/019/0054, 1/027/0087
t.+n+(1)+e+(3) 1/022/0080
[=4]
- tepsi: *i.* Fincan, tabak, bardak vb. şeyleri taşımaya yarayan, derinliği olmayan, türlü büyüklükte düz kap.
t.+yle 1/009/0032
[=1]
- terakkî: *i.* İlerleme, yükselme.
t. 1/017/0036
t.+den 1/006/0056
[=2]
- terakkî et-: *br. f.* İlerlemek.
t.-iyor+(terakkî ediyor)
1/003/0010
[=1]
- terakkî-zâr: *br. i.* Yükselme, ilerleme yeri.
t. 1/017/0053
[=1]
- terâne: *i.* Nağme, ahenk, makam.
t. 1/010/0068, 1/012/0015, 1/024/0003, 1/025/0061, 1/040/0017
[=5]
- terâne-i ilhâm ol-: *br. f.* İçer, gönle doğan nağme hâline gelmek.
t.-an 1/014/0082
[=1]
- terâne-i Yâsîn: *i.t.* Kur'ân'ın 36. sûresinin nağmesi, ahengi.
t. 1/025/0025
[=1]
- terâzi: *i.* Ağırlıkları tartmaya yarayan alet, kantar, bir kolun iki ucuna asılı iki kefedenden oluşan tartı, mizan.
t.+lerden 1/011/0051
[=1]
- terbiye: *i.* 1. Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, eğitim. 2. Bir toplum içinde var olan ve uyulması gereken saygı ve incelik davranışları, görgü.
t.+miz 1/028/0120
t.+niz 1/028/0163

[=2]
 terbiye ol-: *d.* Belli bir eğitimle yetişmek.
 t.-dum 1/027/0186
 [=1]
 terbiye ver-: *d.* Sert sözlerle terbiyesizliğini kendisine anlatmak.
 t.-din 1/027/0169
 [=1]
 tercüme: *i.* Bir dilden başka bir dile aktarma, çevirme, çeviri.
 t.+dir 1/035/b, 1/036/b
 [=2]
 tereddüd: *i.* Kararsızlık, duraksama.
 t.+ün 1/027/0096
 [=1]
 tereddüd et-: *br. f.* Kararsız davranmak, duraksamak.
 t.-mezler 1/014/0001
 [=1]
 terk eyle-: *br. f.* Bırakmak.
 t.-r 1/030/0010
 [=1]
 ter köpür-: *d.* Çok terlemek, çok miktarda, derinin gözeneklerinden sızan kendine özgü kokusu olan, yapışkan, renksiz tuzlu su çıkarmak.
 t.-ür 1/022/0156
 [=1]
 terle-: Derinin gözeneklerinden sızan kendine özgü kokusu olan, yapışkan, renksiz tuzlu su çıkarmak.
 t.-meyin 1/021/0041
 [=1]

terlemiş ol-: *br. f.* Derinin gözeneklerinden sızan kendine özgü kokusu olan, yapışkan, renksiz tuzlu su çıkarmış hâle gelmek.
 t.-san 1/016/0108
 [=1]
 terlet-: Derinin gözeneklerinden sızan kendine özgü kokusu olan, yapışkan, renksiz tuzlu su çıkarmak.
 t.-eyim 1/016/0107
 [=1]
 terleyedur-: *br. f.* Derinin gözeneklerinden sızan kendine özgü kokusu olan, yapışkan, renksiz tuzlu su sürekli çıkmak.
 t.-sun 1/016/0109
 [=2]
 tertîb-i meşîyyet: *i.t.* İradenin düzeni.
 t. 1/004/0053
 [=1]
 tesâdüf: *i.* Rastlantı.
 t. 1/028/0009
 t.+e 1/005/0075
 [=2]
 tesâvîr: *i.* Resimler.
 t. 1/029/0003
 [=1]
 tesellî: *i.* Avutma, avundurma.
 t.+dir 1/013/0025
 [=1]
 teselli bul-: *d.* Avunmak.
 t.-urdu 1/013/0035
 [=1]
 teshîr: *i.* Elde etmek, ele geçirmek.
 t. 1/026/0034

- [=1]
te'sîr: *i.* İç işleme, dokunma.
t. 1/011/0008
[=1]
teslim: *i.* Hakikat olduğunu söyleme.
t.+de 1/014/0001
[=1]
tesliye et-: *br. f.* Avutmak, teselli etmek.
t.-er+(tesliye eder)
1/004/0113
[=1]
testi: *i.* Geniş gövdeli, dar boğazlı, emzikli veya emziksiz olabilen, toprak, cam, metal vb. maddelerden yapılan su kabı.
t. 1/009/0033, 1/022/0101
t.+ye 1/022/0147
t.+yi 1/022/0145
[=4]
teşbîh et-: *br. f.* Benzetmek.
t.-er+(teşbîh eder)
1/004/0044
[=1]
teşdîd et-: *br. f.* Kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak, şiddetlendirmek.
t.-melidir 1/015/0034
[=1]
teşdîd eyle-: *br. f.* Şiddetlendirmek.
t.-r 1/012/0054
[=1]
teşhîr: *i.* Gösterme, sergileyip herkese gösterme.
t. 1/004/0101
[=1]
tevakkuf: *i.* Durma, bekleme.
t. 1/017/0051
[=1]
tevâzün: *i.* Denk, eşit olma.
t. 1/026/0079
[=1]
teveccüh eyle-: *br. f.* Bir yana doğru yönelmek, yüzünü çevirmek.
t.-yerek 1/009/0077
[=1]
tevekkeli: *zf.* Boşuna, boş yere, sebepsiz olarak.
t. 1/020/0075
[=1]
tevfik: *i.* Allah'ın yardımına kavuşma.
t. 1/014/0134, 1/015/0029, 1/015/0032
[=3]
tevfik-i İlâhî: *i.t.* Allah'ın yardımı.
t. 1/015/0021
[=1]
tevhîd: *i.* Allah'ın birliğine inanma.
t. 1/004/0130, 1/004/b
[=2]
te'vîl: *i.* Sözü çevirme, söze ayrı mana vermeye kalkışma.
t.+i 1/041/0012
[=1]
tevkîf: *i.* 1. Durdurma. 2. Alıkoyma.
t.+e 1/007/0041
[=1]
tevsî' et-: *br. f.* Genişletmek.
t.-miş 1/014/0001
[=1]
te'yîd: *i.* Bir şeyin doğruluğunu her hangi bir şeyle ortaya

- koymak, doğru çıkarmak,
doğrulamak.
t.+isin 1/017/0028
[=1]
- teyîd eyle-: *br. f.*
Kuvvetlendirmek,
sağlamlaştırmak.
t.-mek 1/006/0039
[=1]
- teyze+(1): *i.* Annenin kız kardeşi.
t. 1/020/0071
t.+niz 1/016/0011
[=2]
- teyze+(2): *ün.* Anne yaşıtı
kadınlara söylenen bir
seslenme sözü.
t. 1/022/0045, 1/022/0064,
1/022/0089, 1/022/0150,
1/022/0160, 1/022/0171,
1/022/0182
t.+nin+(2) 1/022/0173
[=8]
- tez: *sf.* Çabuk olan, süratli.
[Oldukça erken].
t. 1/020/0141
[=1]
- tezâd: *i.* Karşıtlık, karşıt olma,
zıtlık, çelişki.
t. 1/037/0005
[=1]
- tezâd-ı kudret: *i.t.* Gücün, Allah'ın
ezelî gücünün karşıtlığı.
t.+i 1/010/0095
[=1]
- tezâhür eyle-: *br. f.* Meydana
çıkma, görünmek, ortaya
çıkma.
t.-di 1/010/0089
[=1]
- tezgâhlık et-: *br. f.* Kahve,
meyhane vb.nde
müşterilerin üzerinde yiyip
içtikleri uzun masa veya
büfe olarak kullanılmak.
t.-en+(tezgâhlık eden)
1/009/0033
[=1]
- tıfl-ı envâr: *i.t.* Nurların,
aydınlıkların küçük
çocuğu.
t.+ı 1/039/0040
[=1]
- tıfl-ı mahrûm: *sf.t.* Belli bir
şeyden kendisinde
olmayan, belli bir şeyin
yokluğunu çeken küçük
çocuk.
t.+u 1/042/0087
[=1]
- tıfl-ı nâzenin-vâri: Nazlı küçük
çocuğa benzer.
t. 1/039/0039
[=1]
- tıfl-ı zâr: *sf.t.* Sesle ağlayan küçük
çocuk.
t.+ı 1/012/0055
[=1]
- tıpkı: *zf.* Tıpatıp, tamamıyla, tam
olarak, birbirinin aynı bir
biçimde.
t. 1/024/0014
[=1]
- tırman-: Yokuş, merdiven vb.
çıkma.
t.-mak 1/016/0063
[=1]
- tıynet: *i.* Yaradılış, huy, mizaç,
maya.
t.+in 1/010/0009

- [=1]
tilâvet et-: *br. f.* Kur'ân'ı güzel ve yüksek sesle, usulüne göre okumak.
t.-mede 1/020/0078
[=1]
tilâvet eyle-: *br. f.* Kur'ân'ı güzel ve yüksek sesle, usulünce okumak.
t.-mede 1/010/0090
[=1]
timsâl: *i.* Simge, sembol.
t.+idir 1/038/0087
[=1]
timsâl-i nûr ol-: *br. f.* Aydınlığın simgesi, sembolü hâline gelmek.
t.-maz 1/002/0022
t.-muş 1/002/0021
[=2]
tirid: *i.* Et suyuna kızartılmış veya bayat ekmek konularak yapılan yemek.
t. 1/022/0050
[=1]
tirit: *i.* Yaşlı ve zayıf kimse.
t. 1/027/0162, 1/027/0162
[=2]
tiryâk: *i.* Bitkisel, hayvansal ve madensel maddelerin karışımından yapılan macun, panzehir.
t.+(tîrak) 1/007/0010
[=1]
titre-(1): Kaslar hızlı küçük kasılmalarla sarsılmak.
t.-r 1/039/0012
t.-yıp 1/038/0062
[=2]
titre-(2): Çok üşümek.
t.-yor+(titriyor) 1/005/0079
[=1]
titre-(3): Işığın aralıklı olarak gücü azalıp çoğalmak.
t.-yen 1/009/0008
t.-yor+(titriyor) 1/013/0054
[=2]
titre-(4): Birinden veya bir şeyden korkmak, korkuya kapılmak.
t.-r 1/028/0094
[=1]
tomar: *i.* 1. Dürülerek boru biçimi verilmiş şey. 2. Yastık ya da minder üzerine gerilen kalın kumaş.
t. 1/027/0083
[=1]
tombalak: *sf.* Kısa boylu, şişman, tıknaz ve tombulca.
t. 1/038/0037
[=1]
top: *i.* Gülle veya şarapnel atan büyük, ateşli silah.
t.+lar 1/020/0184
[=1]
topal: *i.* Ayaklarından biri eksik kalmış.
t. 1/042/0042
[=1]
topla-: Artırıp biriktirmek.
t.-yıp 1/014/0001
[=1]
toplan-: Bir araya gelmek.
t.-ıp 1/026/0009, 1/038/0014
t.-ır 1/031/0004
[=3]
toprak+(1): *i.* Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla,

- çürümüş organik
cisimlerden oluşan ve
canlılara yaşama ortamı
sağlayan yüzey bölümü.
t. 1/010/0021, 1/019/0045,
1/038/0098
t.+ın+(toprağın) 1/038/0095
[=4]
toprak+(2): *i.* Yeryüzünün denizle
örtülü olmayan bölümü,
kara.
t.+ı+(toprağı) 1/016/0022
[=1]
toprak+(3): *sf.* Yer kabuğunun,
toz durumuna gelmiş türlü
kütle kırıntılarıyla,
çürümüş organik
cisimlerden oluşan ve
canlılara yaşama ortamı
sağlayan yüzey
bölümünden yapılmış
t. 1/027/0069, 1/027/0254
[=2]
toprakla yeksân ol-: *d.* Temeline
kadar ortadan kalkmak,
yıkılmak.
t.-du 1/019/0058
[=1]
torun: *i.* Bir kimseye göre
çocuğunun çocuğu.
t.+larım 1/020/0149,
1/022/0057
[=2]
tostopaç: *sf.* Bütünüyle top
biçiminde olan, yuvarlak,
kürevi.
t. 1/021/0010
[=1]
tosun: *i.* Sağlıklı, tıknaz delikanlı.
t.+dur 1/028/0053
- [=1]
toz+(1): *i.* Çok küçük ve hafif
parçacıklara bölünmüş
toprak.
t.+ları 1/004/0014
[=1]
toz+(2): Çok küçük parçacıklara
bölünmüş olan her hangi
bir madde.
t. 1/007/0018
t.+du 1/007/0017
[=2]
tû: *ün.* Tükürme yollu hakaret
ifade eden ünlem.
t. 1/020/0145
[=1]
tûde tûde: *sf.* Birbirine benzer
veya aynı cinsten olan
şeylerin oluşturduğu bütün
hâlinde, yığın yığın, küme
küme.
t. 1/022/0157
[=1]
tuğra: *i.* Osmanlı padişahlarının
imza yerine kullandıkları,
özel biçimi olan
sembolleşmiş işaret.
h. 1/028/0155
[=1]
tuhaf+(1): *i.* Sağduyuya, göreneğe
aykırı, münasebetsiz, hoş
gitmeyen, yadırganan hâl.
t. 1/026/0030
[=1]
tuhaf+(2): *i.* Anlaşılmaz,
anlaşılması güç.
t.+sın 1/020/0071
[=1]
tuhfe kıl-: *br. f.* Bir şeyi birini
sevindirmek, mutlu etmek,

- onurlandırmak, kutlamak
için vermek, hediye etmek,
feda etmek, kıymak,
gözden çıkarmak.
t.-an 1/019/0009
[=1]
tulû': *i.* Güneşin doğması, doğuşu.
t. 1/014/0022
[=1]
turşu: *i.* Tuzlu suda, sirkede
bırakılarak özel bir kıvama
getirilmiş sebze veya
meyve.
t. 1/009/0046
[=1]
tut-(1): Ele geçirmek,
yakalamak.
t.-tu 1/022/0017
t.-tun 1/019/0075
[=2]
tut-(2): Elde bulundurmak, ele
almak.
t.-muş 1/015/0010
t.-sun 1/026/0063
t.-tu 1/003/0109
t.-up 1/009/0017
[=4]
tut-(3): Bir işe her hangi bir
anlayışla girişmek.
t.-muşsa 1/015/0026
[=1]
tut-(4): Başlamak.
t.-un 1/011/0036
[=1]
tut-(5): İzlemek.
t.-tuğun 1/006/0020
[=1]
tut-(6): Yaklaştırmak.
t.-tum 1/016/0074
[=1]
tut-(7): Sarmak, bürümek.
t.-an 1/008/0026
t.-ar 1/020/0048
[=2]
tut-(8): Varsaymak, farz etmek.
t. 1/009/0114
[=1]
tut-(9): [Durmak, kabul etmek].
t.-arsın 1/017/0054
[=1]
tut-(10): [Müdahale etmek].
t.-ar 1/017/0049
t.-tun 1/020/0017
[=2]
tut-(11): [Kâğıt oyununda ele
geçirmek, almak, ütmek].
t. 1/027/0138
[=1]
tutuş-: Yanmaya başlamak, ateş
almak.
t.-tu 1/022/0159
[=1]
tüken-: Bitmek, kalmamak.
t.-di 1/009/0046
t.-mekten 1/006/0020
[=2]
tümsek: *i.* Küçük tepe, tümbek.
t.+idir+(tümseğidir)
1/020/0047
[=1]
tünel geç-: *d.* Aklını yaptığı işe
vermemek.
t.-iyor 1/009/0066
[=1]
türâb: *i.* Toprak.
t. 1/019/0021
t.+ı 1/040/0006, 1/040/0007
[=3]
türâb rengi: *i.* Toprağın sarıya
çalan rengi.

- t.+ine 1/013/0056
[=1]
türbe: *i.* Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.
t.+sinin 1/025/0022
[=1]
türbe-dâr-ı bîdâr: *sf.t.* Uyumayan genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapıda hizmet gören, türbeyi bekleyen.
t.+ı 1/025/0022
[=1]
türkü: *i.* Hece ölçüsüyle yazılmış ve halk ezgileriyle bestelenmiş manzume.
t. 1/009/0049
t.+ler 1/011/0076
[=2]
türlü+(1): *sf.* Çok çeşitli özellikleri olan, çeşit çeşit, muhtelif.
t. 1/020/0066, 1/027/0104
[=2]
türlü+(2): *sf.* Aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, çeşit, tür, nev.
t. 1/041/0021
[=1]
tüt-: Duman çıkarmak.
t.-er 1/022/0153
[=1]
tütün+(1): *i.* Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitkinin kurutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağı.
t. 1/007/0018
[=1]
tütün+(2): *i.* Patlıcangillerden, birleşiminde nikotin bulunan, otsu bir bitkinin kurutulup kıyılarak sigara biçiminde veya pipoyla içilen yaprağın dumanı.
t.+le 1/027/0076
[=1]
u: *bağ.* Ve.
u. 1/032/0010, 1/038/0085, 1/040/0014
[=3]
u‘cûbe: *i.* Çok acayip, şaşılabacak kadar çirkin olan.
u. 1/020/0125
[=1]
ucuz kurtul-: *d.* Zor veya tehlikeli durumdan az zararla sıyrılmak.
u.-dun 1/028/0118
[=1]
uç: *i.* Bir şeyin baş veya son noktası.
u.+u+(ucu) 1/016/0056
[=1]
uç-(1): Çok hızlı gitmek.
u.-an 1/013/0052
[=1]
uç-(2): Yok olmak, ortadan kaybolmak.
u.-arak 1/003/0028
u.-muş 1/024/0003
u.-tu 1/040/0037
[=3]
‘ûdî: *i.* Ut çalan çalgıcı, utçu.
u. 1/020/0076

- [=1]
 'udûl et-: *br. f.* 1. Sapma, yoldan çıkma. 2. Geri dönme, vazgeçme.
 u.-mez 1/041/0032
 [=1]
 ufak+(1): *sf.* Kısa bir süre.
 u. 1/007/0001
 [=1]
 ufak+(2): *sf.* Önemsiz, çok az.
 u. 1/032/0006, 1/040/0025
 [=2]
 ufuk+(1): *i.* Düz arazide veya açık denizde gökle yerin birleşir gibi görüldüğü yer, çevren.
 u. 1/023/0022
 u.+larını 1/019/0011
 u.+tan 1/014/0007
 u.+u+(ufku) 1/025/0007
 [=4]
 ufuk+(2): *i.* Anlayış, kavrayış, görüş, düşünce gücü, ihata.
 u.+larda 1/025/0003
 [=1]
 ufuk+(3): *i.* Çevre, dolay.
 u. 1/010/0052
 u.+ta 1/023/0046
 [=2]
 ufûl: *i.* Yıldızın ufkun altına inmesi, batması.
 u.+e 1/025/0005
 [=1]
 ufûl et-: *br. f.* 1. Batmak, ufkun altına inmek. 2. Yok olmak.
 u.-ip+(ufûl edip)
 1/023/0070, 1/040/0012
 [=2]
- uğra-(1): Yola devam etmek üzere, bir yerde kısa bir süre kalmak.
 u.-yan 1/016/0105
 [=1]
 uğra-(2): Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.
 u.-yamaz 1/020/0033
 [=1]
 uğra-(3): Fırlayarak çıkmak, hızla çıkmak.
 u.-dı 1/038/0022
 [=1]
 uğraş-(1): Bir işi başarmaya çalışmak, [mücadele etmek].
 u. 1/009/0085, 1/027/0251, 1/038/0070
 u.-ır 1/027/0252
 u.-ıyorsun 1/027/0139
 [=5]
 uğraş-(2): Zamanını bir işe verme, [mücadele etmek] durumunda kalmak.
 u.-an 1/039/0013
 [=1]
 uğraş-(3): Birine kötü davranmak.
 u.-ıyor 1/013/0048
 [=1]
 uğraşıcı: *i.* [Bir işi başarmaya çalışan, bir şeyi kendine iş edinen, bir iş üzerinde sürekli çalışan, sürekli çaba gösteren, mücadele etmeyi seven, mücadelecî].
 u. 1/027/0207
 [=1]

uğraşıp dur-: *br. f.* Zamanını sürekli bir işe verme, [mücadele etmek] durumunda kalmak.

u.-acak 1/013/0004

[=1]

uğurlu: *sf.* Bazı olaylarda görülen ve insana iyilik getirdiğine inanılan belirti veya bazı nesnelerde var olduğuna inanılan iyilik kaynağı olan, kutlu, tekin, kademli, meymenetli, mübarek.

u. 1/005/0028

[=1]

uhrevî: *i.* Ahirete, öbür dünyaya ait, ahiretle, öbür dünya ile ilgili, *dünyevi* karşıtı.

u. 1/014/0042, 1/022/0023

[=2]

‘ukbâ: *i.* Ahiret, öbür dünya.

u.+nın+(2) 1/038/0074

u.+ya 1/041/0008

[=2]

‘ukde+(1): *i.* Düşüm.

u.+ler 1/014/0087

[=1]

‘ukde+(2): *i.* İstenip de ulaşamadığından dolayı içe dert olan şey.

u. 1/020/0129, 1/022/0010

[=2]

‘ukde-i mübhem kalıver-: *br. f.* Anlaşılmaz, örtülü zor, karışık iş olmaya devam etmek.

u.-sin 1/008/0058

[=1]

ulan+(1): *ün.* Genellikle erkek çocuklara seslenme, çağırma ünlemi.

u. 1/027/0221

[=1]

ulan+(2): *ün.* Öfke ve nefret anlatan bir seslenme sözü.

u. 1/027/0136, 1/028/0084

[=2]

‘ulemâ: *i.* Âlimler, ilim sahipleri, bilginler.

u.+sındandır 1/014/0001

[=1]

‘ulüvv-i kâ‘b: *i.t.* Derecenin yüksekliği, büyüklüğü, yüceliği.

u.+ını 1/014/0016

[=1]

‘ulvî: *i.* Yüksek, yüce.

u. 1/002/0012

u.+dır 1/017/0003

[=2]

umacı: *i.* 1. Korkunç ve çirkin görünüşlü. 2. Küçük çocukları korkutmak için uydurulmuş hayalî yaratık.

u. 1/020/0127

[=1]

‘ummân: *i.* Ulu, büyük, engin deniz, okyanus.

u. 1/039/0009

[=1]

‘ummân-ı fıkır: *i.t.* Düşünce denizi, okyanusu.

u.+inmiş 1/039/0050

[=1]

‘ummân-ı şüûn: *i.t.* Yeni işler, hadiseler denizi, okyanusu.

u.+un 1/004/0027

[=1]

- ‘umûm: *i.* Bütün, hep, cümle.
u.+u 1/026/0048
[=1]
- ‘umûmen: *zf.* Bütün, hep.
[Genellikle, büyük bir
çoğunlukla, çoğu kez].
u. 1/019/0076, 1/019/0076
[=2]
- un+(1): *i.* Öğütülerek toz
durumuna getirilmiş tahıl
ve başka besin maddeleri.
u. 1/022/0147
u.+u 1/022/0100
[=2]
- un+(2): *i.* İçinde öğütülerek toz
durumuna getirilmiş tahıl
ve başka besin maddeleri
bulunan çuval.
u.+u 1/022/0144
[=1]
- unlu: *sf.* Öğütülerek toz durumuna
getirilmiş tahıl ve başka
besin maddeleri bulanmış,
kaplanmış.
u. 1/022/0137
[=1]
- ‘unsur: *i.* Birleşik bir şeyi
oluşturan basit şeylerden
her biri, unsur, eleman.
u.+un 1/039/0013
[=1]
- unut-(1): Hatırdan çıkarmak,
akılda tutmamak.
u.-ma 1/042/0002
u.-mam 1/003/0023
u.-tun 1/005/0055
u.-tunuz 1/027/0232
[=4]
- unut-(2): Gereken önemi
vermemek, üstünde
durmamak.
u.-ma 1/027/0131
[=1]
- upuzun: *sf.* İki ucu arasında çok
fazla uzaklık olan.
u. 1/005/0068
[=1]
- ur: *i.* Hücrelerin aşırı
çoğalmasıyla dokularda
oluşan ve büyüme eğilimi
gösteren yumru, tümör.
u. 1/038/0095
[=1]
- ur-: Vurmak, üzerinde görünmek,
üzerine düşmek, yansımak,
aksetmek.
u.+mada 1/025/0038
[=1]
- ‘urban: *i.* Çöl Arapları, bedeviler,
aşiretler.
u. 1/026/0004, 1/026/0053
[=2]
- usan-: Tekrarlanması, uzun
sürmesi dolayısıyla bir
şeyden hoşlanmaz veya
sıkılır duruma gelmek,
bıkmak, bezmek.
u.-dın 1/041/0039
u.-mazsın 1/017/0029
[=2]
- uslu dur-: *d.* Yaramazlık
etmemek.
u.-un 1/002/0049
[=1]
- usta+(1): *i.* Zanaat öğreticisi.
u.+n+(1) 1/009/0047
[=1]
- usta+(2): *i.* Zanaatçılar için unvan.

- u. 1/029/0008
[=1]
ustura: *i.* Traş için kullanılan,
açılır kapanır, çok keskin
bıçak, baş bıçağı, yülgü.
u.+lar 1/027/0094
[=1]
usulcacık: *zf.* Yavaşça, belli
etmeden, usullacık,
yavaşcacık.
u. 1/020/0121
[=1]
utan-(1): Onursuz sayılacak veya
gülünç olacak bir duruma
düşmekten üzüntü
duymak, korkmak,
mahcup olmak.
u. 1/009/0079, 1/019/0041
u.-dım 1/020/0165
u.-maz 1/020/0009
[=4]
utan-(2): Çekinmek.
u. 1/006/0062, 1/020/0145
u.-mayarak 1/020/0165
[=3]
uy-: Bir inanca, bir anlayışa, bir
duruma veya egemen bir
güce uygun davranışta
bulunmak, riayet etmek.
u.-madan 1/006/0030
[=1]
uyan-(1): Uyku durumundan
çıkmaq.
u.-dım 1/006/0009,
1/016/0113
u.-ır 1/042/0021
[=3]
uyan-(2): Gerçekleri anlar,
kavrar duruma gelmek.
u.-masaydım 1/012/0083
- u.-mazsan 1/006/0031
[=2]
uyan-(3): Belirmek, ortaya
çıkmaq, depreşmek.
u.-dı 1/022/0165,
1/023/0060, 1/023/0064,
1/023/0067
u.-ıp 1/012/0054
u.-mış 1/014/0098
u.-mıyor 1/014/0051
[=7]
uyan-(4): [Durgun, dingin,
hareketsiz, sessiz
durumdan çıkmaq].
u.-dı 1/023/0065,
1/023/0065, 1/023/0066
[=3]
uyandır-(1): Aklını başına
toplamasını sağlamak,
gözünü açmaq.
u.-madadır 1/028/0122
[=1]
uyandır-(2): [Durgun, dingin,
hareketsiz, sessiz
durumdan çıkarmak].
u.-dı 1/039/0045
[=1]
uyanık-(1): *i.* Uyumamış, bidar.
u. 1/002/0040
[=1]
uyanık-(2): *i.* 1. Yapacağı işi
bilen, dikkatli ve tetikte
olan, müteyakkız. 2.
Bilgisizlikten kurtulmuş,
bilgili.
u. 1/028/0123
[=1]
uyku: *i.* Dış uyaranlara karşı
bilincin, bütünüyle veya
bir bölümünün yittiği,

- tepki gücünün zayıfladığı
ve her türlü etkinliğin
büyük ölçüde azaldığı
dinlenme durumu.
u. 1/003/0012, 1/006/0015,
1/016/0111
u.+m 1/006/0011
[=4]
uyku başına sıçra-: *d.* [Yeterince
uyuyamadığı için],
uykusunu iyi
alamadığından
hırçınlaşmak.
u.-miş 1/042/0023
[=1]
uykusuz kal-: *d.* Uyuyamamak.
u.-dın 1/022/0182
[=1]
uykuya dal-(1): *d.* Uyumaya
başlamak, dış uyaranlara
karşı bilincin, bütünüyle
veya bir bölümünün
yittiği, tepki gücünün
zayıfladığı ve her türlü
etkinliğin büyük ölçüde
azaldığı dinlenme
durumuna gelmek.
u.-ar 1/002/0068
[=1]
uykuya dal-(2): *d.* [Durgun,
dingin, hareketsiz, sessiz
duruma gelmek].
u.-mıştı 1/010/0061
[=1]
uyu-(1): Dış uyaranlara karşı
bilincin, bütünüyle veya
bir bölümünün yittiği,
tepki gücünün zayıfladığı
ve her türlü etkinliğin
büyük ölçüde azaldığı
dinlenme durumuna
gelmek, uyku durumunda
olmak.
u.-du 1/016/0055
u.-mak 1/023/0039
u.-sun 1/042/0020
u.-yan 1/016/0033
u.-yor 1/042/0020
[=5]
uyu-(2): 1. Dış uyaranlara karşı
bilincin, bütünüyle veya
bir bölümünün yittiği,
tepki gücünün zayıfladığı
ve her türlü etkinliğin
büyük ölçüde azaldığı
dinlenme durumuna
gelmek, uyku durumunda
olmak. 2. Çevresindeki
olayları fark etmemek,
görmemek.
u.-r 1/022/0065
[=1]
uyu-(3): [Durgun, dingin,
hareketsiz, sessiz duruma
gelmek].
u.-rken 1/038/0098,
1/039/0040
[=2]
uyu-(4): 1. Dış uyaranlara karşı
bilincin, bütünüyle veya
bir bölümünün yittiği,
tepki gücünün zayıfladığı
ve her türlü etkinliğin
büyük ölçüde azaldığı
dinlenme durumuna
gelmek, uyku durumunda
olmak. 2. [Durgun, dingin,
hareketsiz, sessiz duruma
gelmek].
u.-yan 1/022/0180

- [=9]
uyumuş ol-: *br. f.* Dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumuna gelmek, uyku durumunda olmak.
u.-sa 1/042/0030
[=1]
uyut-: Uyumasını, dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumuna gelmesini sağlamak, uyur duruma getirmek.
u.-mak 1/042/0022
u.-sun 1/026/0064
[=2]
uza-: Uzun duruma gelmek, boyu büyümek.
u.-miş 1/003/0031
[=1]
uzak+(1): *i.* Yakın olmayan yer.
u.+taki 1/010/0086
u.+tan 1/018/0035,
1/023/0055
[=3]
uzak+(2): *i.* Gidilmesi çok süren, çok ötelerde bulunan, ırak, *yakın* karşıtı yer.
u. 1/006/0022, 1/022/0139
u.+lar 1/008/0024
u.+larda 1/038/0048,
1/039/0011, 1/043/0005
u.+tasın 1/014/0063
[=7]
uzak+(3): *i.* [Aralarında ilgi bulunmayan yer].
u.+ta 1/014/0072
[=1]
uzaktan hısımlık: *i.* Yakınlığı, ilgi derecesi az olan soyca veya evlilik sonucu oluşan bağ.
u.+ı+(uzaktan hısımlığı) 1/020/0100
[=1]
uzak çek-: *d.* [Gidilmesi çok sürmek].
u.-erse 1/020/0048
[=1]
uzaklaş-+(1): Bir şeyden, bir yerden veya kimseden ayrılıp uzağa gitmek.
u.-tı 1/006/0010, 1/007/0039
[=2]
uzaklaş-+(2): Yabancılaşmak, ilgisi azalmak.
u.-ır 1/010/0045
[=1]
uzan-+(1): Boylu boyunca yatmak.
u. 1/003/0009
u.-dım 1/013/0009
u.-ıp 1/003/0115
u.-miş 1/038/0068,
1/026/0006
[=5]
uzan-+(2): Gitmek.
u.-sam 1/008/0023
[=1]

uzan-(3): Vücudunu yöneltmek
veya vücuduyla birlikte
kolunu uzatmak.

u.-dı 1/018/0048,
1/022/0017, 1/022/0147
[=3]

uzan-(4): Yetişmek, ulaşmak.

u.-ıp 1/018/0045
[=1]

uzat-(1): Başı, kolları veya
bacakları bir yere
yöneltmek.

u.-tı 1/007/0040
[=1]

uzat-(2): Bir şeyi vermek için
birine yöneltmek

u.-tı 1/042/0061
[=1]

uzat-(3): Konuşmayı, tartışmayı
sürdürmek.

u.-ma 1/007/0009
u.-tımsa 1/028/0150
[=2]

uzun+(1): *i.* İki ucu arasında fazla
uzaklık olan, *kısa* karşıtı.

u. 1/016/0009, 1/016/0068,
1/022/0104, 1/040/0015
[=4]

uzun+(2): *sf.* İki ucu arasında
fazla uzaklık olan, *kısa*
karşıtı.

u. 1/003/0022, 1/027/0137
[=2]

uzun+(3): *sf.* Başlangıcı ile bitimi
arasında fazla zaman
aralığı olan, çok süren.

u. 1/027/0073, 1/027/0097
[=2]

uzun+(4): *zf.* Başlangıcı ile bitimi
arasında fazla zaman
aralığı olan, çok süren.

u. 1/005/0060, 1/005/0060,
1/028/0119
[=3]

uzunca: *sf.* Biraz uzun, iki ucu
arasında fazla uzaklık
olan.

u. 1/011/0087
[=1]

ü: *bağ.* Ve.

ü. 1/002/0089, 1/009/0011,
1/011/0074, 1/014/0048,
1/015/0005, 1/015/0031,
1/019/0023, 1/022/0124,
1/022/0166, 1/023/0029,
1/024/0014, 1/026/0052,
1/027/0140, 1/039/0023
[=14]

üç: *i.* İki den bir artık. [Eski saat
ayarına göre akşam namazı
saat on ikide olduğundan
güneş battıktan üç saat
sonraki zaman]

ü. 1/016/0103, 1/020/0160
[=2]

üç: *sf.* İki den bir artık.

ü. 1/003/0077, 1/009/0111,
1/016/0050, 1/017/0039,
1/020/0007, 1/026/0003,
1/026/0045, 1/027/0214,
1/028/0005, 1/028/0031,
1/028/0146, 1/038/0063,
1/040/0042, 1/042/0022
[=14]

üç beş: *sf.* Nicelik yönünden az.

ü. 1/003/0037, 1/003/0059,
1/016/0062, 1/022/0021,
1/022/0140, 1/038/0094

[=6]
 üç buçuk+(1): *sf.* İki den bir artık
 ve yarım.
 ü. 1/003/0077
 [=1]
 üç buçuk+(2): *sf.* Değersiz,
 kıymetsiz.
 ü. 1/044/0004
 [=1]
 üç günlük: *sf.* Pek kısa süre.
 ü. 1/030/0007
 [=1]
 üçüncü+(1): *i.* Sırada ikinciden
 sonra gelen [istek].
 ü.+sünde 1/042/0092
 [=1]
 üçüncü+(2): *sf.* Sırada ikinciden
 sonra gelen.
 ü. 1/027/0102
 [=1]
 üfle-(1): Dudakları büzerek
 soluğu bir şey üzerine
 hızla vermek, üfürmek.
 ü.-sen 1/027/0162
 [=1]
 üfle-(2): 1. Dudakları büzerek
 soluğu bir şey üzerine
 hızla vermek, üfürmek. 2.
 [Yemeği soğutmak için
 dudakları büzerek soluğu
 yemek üzerine hızla
 vermek, üfürmek].
 ü.-yerek 1/022/0164
 [=1]
 üfle-(3): Yanmakta olan bir şeyi
 söndürmek veya
 canlandırmak için soluk
 vermek.
 ü.-r 1/022/0153
 [=1]

üfle-(4): Nefesli çalgıları
 çalmak.
 ü.-r 1/018/0037
 [=1]
 Ümeyye: *ö.i.* Emevi hanedanının
 atası (VI. yüzyılın sonu),
 Hz. Muhammed'in büyük
 dedesi olan Hâşim
 Ümeyye'nin amcası.
 ü.+den 1/026/0001
 [=1]
 ümîd: *i.* Beklenti, umut.
 ü. 1/014/0004, , 1/043/0007
 ü.+i 1/006/0014, 1/013/0042
 ü.+in 1/041/0006
 ü.+ini 1/022/0132
 [=6]
 ümîd-âver-i cân: *i.t.* Ruhun,
 gönlün umut taşıyanı,
 [ruha, gönüle umut veren].
 ü.+dır 1/011/0010
 [=1]
 ümîd-i akîm: *sf.t.* Sonuca
 ulaşmayan beklenti, umut.
 ü. 1/014/0097
 [=1]
 ümîdini kes-: *d.* Artık olacağını
 beklememek.
 ü. 1/013/0030
 [=1]
 ümmet: *i.* 1. Hz. Muhammed'e
 inanarak, onun yaptıklarını
 ve söylediklerini
 uygulayarak çevresinde
 toplanan Müslümanların
 bütünü. 2. Bir dille
 konuşan insanların hepsi.
 ü.+in 1/019/0064
 [=1]

- ümme-i merhûme: *sf.t.* 1. Allah'ın rahmetine kavuşmuş, Allahın rahmetiyle müjdelenmiş, ölmüş Hz. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların bütünü. 2. Müslümanlar.
 ü. 1/027/0022
 [=1]
- ümmîd: *i.* Beklenti, umut.
 ü. 1/004/0104, 1/011/0004, 1/012/0053
 ü.+e 1/024/0039
 ü.+ler 1/010/0032
 [=5]
- ümmîd-gâh-ı ikbâl: *i.t.* Arzunun, isteğin umulduğu yer, makam.
 ü.+i 1/014/0094
 [=1]
- ümmîd-i cür'etkâr: *sf.t.* Cesaretli, atılgan beklenti, umut.
 ü. 1/002/0008
 [=1]
- ümmîd-i istikbâl: *i.t.* Gelecek beklentisi, umudu.
 ü.+i 1/020/0020
 [=1]
- ümm'ül-kitâb: *i.t.* 1. Allah. 2. Arşın üstündeki kaza ve kader levhası. 3. Kur'an'da Fâtiha sûresi.
 ü. 1/034/0004
 [=1]
- 'üryân+(1): *i.* 1. Çıplak, üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan kimse. 2. Yoksul kimse.
 ü. 1/016/0032, 1/026/0055
 ü.+ı 1/004/0097
 [=3]
- 'üryân+(2): *sf.* Üstünde bulunması gereken giysi, örtü vb. bulunmayan, cıvıl, çıplak.
 ü. 1/018/0029
 [=1]
- 'üryân+(3): *sf.* Yalın.
 ü. 1/038/0079
 [=1]
- 'üryân bırak-: *d.* [Yoksul duruma getirmek].
 ü. 1/022/0075
 [=1]
- üst+(1): *i.* Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, fevk, *alt* karşıtı.
 ü.+ü 1/027/0078
 ü.+ünde 1/002/0011, 1/014/0106
 ü.+ünden 1/010/0022, 1/016/0029
 ü.+üne 1/020/0113, 1/038/0066, 1/038/0094
 [=8]
- üst+(2): *i.* Bir şeyin dış yüzü, yüzey.
 ü.+ünde 1/002/0054, 1/005/0081, 1/013/0018, 1/014/0075, 1/024/0012, 1/027/0068, 1/027/0086, 1/038/0039, 1/038/0045, 1/039/0039
 ü.+üne 1/016/0080, 1/027/0084, 1/027/0121
 [=14]
- üst+(3): *i.* Giyecek, giysi.

ü.+ünü 1/021/0023
 [=1]
 üst+(4): *i.* Vücut, beden.
 ü.+ünde 1/016/0025,
 1/018/0034
 [=2]
 üst+(5): *i.* [Zaman, bir şeyin
 gerçekleştiği vakit].
 ü.+ünde 1/003/0008
 [=1]
 üstâd-ı necîb: *sf.t.* Soyu sopu
 temiz, nesli pak olan
 muallim.
 ü.+im 1/022/0001
 [=1]
 üstühan: *i.* Kemik.
 ü.+ları 1/019/0006
 [=1]
 üstüne evlen-: *d.* Karısı varken bir
 kadınla daha evlenmek.
 ü.-me+(üstüme evlenme)
 1/028/0073
 [=1]
 üstüne var-: *d.* Bir şey yapmasını
 baskı yaparak istemek.
 ü.-+(üstüme varmayın)
 1/028/0025
 [=1]
 üş-: Her yandan çokça bir araya
 gelmek, toplanmak,
 birikmek, üşüşmek.
 ü.-müş 1/004/0118
 [=1]
 üşü-: Isı yokluğundan, azlığından
 veya ısı kaybından
 etkilenmek, soğuğun
 etkisini duymak.
 ü.-yorsan 1/016/0071
 [=1]

üşüş-: Her yandan çokça bir araya
 gelmek, toplanmak,
 birikmek, üşmek.
 ü.-ünce 1/008/0016
 [=1]
 üzer: *i.* [Cümlede birlikte
 kullanıldığı kelimeye *-de*
bulunma eki anlamı
 yükler].
 ü.+inde 1/004/0052,
 1/023/0001
 [=2]
 üzre+(1): *zf.* Amacıyla.
 ü. 1/007/0035, 1/022/0005
 [=2]
 üzre+(2): *zf.* Neredeyse.
 ü.+dir 1/022/0183
 ü.+ydi 1/028/0157
 [=2]
 üzre+(3): *zf.* ... biçimde.
 ü. 1/037/0005
 [=1]
 üzüm gibi: *d.* Küçük (göz).
 ü. 1/042/0005
 [=1]
 vâdî: *i.* İki dağ arasındaki çukurca
 arazi veya geçit, koyak.
 v. 1/035/0004
 [=1]
 vâha: *i.* Çöl ortasında suyu ve
 yeşilliği olan yer.
 v.+lar 1/017/0024
 [=1]
 Vahdetî: *ö.i.* Volkan gazetesi
 sahibi ve 31 Mart
 hareketinin teşvikçisi
 olduğu gerekçesiyle asılan
 Derviş Vahdetî (1869-
 1909).
 v. 1/028/0128

- [=1]
 vahdet-zâr-ı Yezdân: *i.t.* Allah'a ulaşma, yakınlık yeri.
 v.+ı 1/023/0003
 [=1]
 vahîm: *i.* Ağır, sonu tehlikeli, çok korkulu.
 v. 1/003/0015
 [=1]
 vahşet ver-: *br. f.* Korkutmak, ürkütmek.
 v.-mekte 1/009/0038
 [=1]
 vah vah: *ün.* "Çok yazık" anlamında, acınma, üzüntü anlatan bir söz.
 v. 1/016/0006
 v.+(vah vah vah) 1/007/0014
 [=2]
 vahy-i bülend: *sf.t.* Yüksek, yüce Allah tarafından peygamberlere bildirilen buyruk.
 v. 1/033/0003
 [=1]
 vak'a: *i.* Olup geçen şey, olay, hadise.
 v. 1/003/0001, 1/006/0017
 v.+ların 1/004/0066
 [=3]
 vakâr: *i.* Ağırbaşlılık, temkinlilik.
 v. 1/040/0014
 v.+ın+(1)+ın+(2) 1/012/0057
 [=2]
 vakâyi': *i.* Hadiseler, olaylar, vakalar.
 v. 1/004/0067
 [=1]
- vakfe-güzîn eyle-: *br. f.* [Duraklatmak].
 v.-diler 1/005/0088
 [=1]
 vâkı'â: *zf.* Gerçi, her ne kadar ... ise de.
 v. 1/016/0024, 1/028/0096
 [=2]
 vakit: *bkz. vakt.*
 v. 1/009/0133
 [=1]
 vakt+(1): *i.* Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu sürenin belirli bir parçası, zaman.
 v.+(vakit) 1/009/0133
 v. 1/016/0030, 1/024/0037
 [=3]
 vakt+(2): *i.* Münasip, uygun zaman.
 v.+inden 1/013/0043
 [=1]
 vakt+(3): *i.* Boş zaman.
 v.+i 1/008/0052
 [=1]
 vakt+(4): *i.* Mevsim.
 v.+i 1/014/0110
 [=1]
 vaktâ ki: *zf.* Ne zaman ki, -diği zaman.
 v. 1/012/0059, 1/023/0027, 1/026/0023
 [=3]
 vakt-i istirdâd: *i.t.* Geri alma zamanı, verilmiş bir şeyin geri istenme zamanı.
 v. 1/042/0082
 [=1]

vaktiyle+(1): <i>zf.</i> 1. Bir zamanlar.	1/020/0069,	1/020/0081,
2. Oldukça eski bir zamanda.	1/020/0088,	1/020/0100,
v. 1/015/0003 [=1]	1/020/0140,	1/021/0013,
vaktiyle+(2): <i>zf.</i> Zamanında.	1/021/0017,	1/022/0022,
v. 1/022/0071, 1/022/0112	1/022/0050,	1/022/0134,
[=2]	1/022/0139,	1/022/0160,
vakûr: <i>i.</i> Ağırbaşlı, temkinli.	1/022/0162,	1/025/0058,
v. 1/020/0052	1/026/0014,	1/026/0077,
[=1]	1/026/0085,	1/027/0052,
vâlîde: <i>i.</i> Çocuğu olan kadın, ana anne.	1/027/0066,	1/027/0074,
v.+lerde 1/026/0063	1/027/0091,	1/027/0130,
v.+n+(1) 1/013/0011	1/027/0164,	1/027/0164,
[=2]	1/027/0246,	1/028/0086,
vâ-pesîn: <i>sf.</i> Son, şimdiki zamana en yakın zamandan beri olan veya bu zamanda yapılmış, olmuş olan, <i>ilk</i> karşıtı.	1/028/0090,	1/028/0100,
v. 1/018/0036	1/028/0143,	1/028/0153,
[=1]	1/030/0004,	1/038/0038,
var: <i>i.</i> Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, <i>yok</i> karşıtı.	1/039/0011, 1/042/0043	
v. 1/003/0053, 1/003/0059,	v.+dı 1/005/0061,	
1/003/0061, 1/003/0075,	1/027/0037,	1/028/0158,
1/003/0084, 1/004/0052,	1/029/0001	
1/004/0064, 1/004/0103,	v.+dır 1/017/0032	
1/004/0108, 1/004/0116,	v.+mış 1/004/0050,	
1/005/0080, 1/006/0012,	1/028/0058	
1/006/0018, 1/006/0032,	v.+sa 1/008/0057,	
1/006/0058, 1/007/0024,	1/010/0012,	1/011/0012,
1/008/0046, 1/009/0016,	1/011/0046,	1/014/0058,
1/009/0124, 1/010/0019,	1/026/0092,	1/027/0029,
1/011/0038, 1/011/0043,	1/027/0038,	1/027/0058,
1/012/0084, 1/012/0098,	1/028/0103,	1/028/0122,
1/013/0024, 1/013/0038,	1/040/0029	
1/014/0061, 1/016/0055,	[=83]	
1/016/0093, 1/018/0038,	var-(1): Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak.	
	v.-ır 1/006/0013	
	v.-mazsın 1/006/0031	
	[=2]	
	var-(2): [Her hangi bir şeyi elde etmek, bir şeye erişmek, ulaşmak].	

- v.-ıp 1/041/0043
v.-mak 1/006/0019
v.-sın 1/041/0019
[=3]
var-+(3): [Bir zamana erişmek, ulaşmak].
v.-maz 1/029/0006
[=1]
varak: *i.* 1. Yaprak, bitkilerde solunum, karbon özümlemesi, terleme vb. olayların olduğu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü biçimdeki bölümler. 2. Kitap, defter vb. şeylerde ön ve arka yüzü oluşturan kâğıtlardan her biri.
v. 1/034/0004
[=1]
vardır-: 1. Belli bir duruma veya düzeye getirmek. 2. Hoş olmayan bir sona ulaştırmak.
v.-dı 1/022/0078
[=1]
varlık+(1): *i.* Mevcut, var olma durumu, mevcudiyet.
v.+ın+(varlığın) 1/010/0016
[=1]
varlık+(2): *i.* Doğumla ölüm arasında yaşanan süre, ömür.
v.+tan 1/004/0121
[=1]
varsa yoksa: *d.* Başına getirildiği kelimenin her şeyin üstünde tutulduğunu anlatan bir söz.
v. 1/020/0051
[=1]
varsın: *d.* İsterse gibi konuşulan iş üzerinde bir kimseyi serbest bırakmayı anlatan bir söz.
v. 1/017/0043
[=1]
vâsıl: *sf.* Erişen, ulaşan, kavuşan.
v. 1/002/0026
[=1]
vâsi' gel-: *d.* [Rahat ve huzur vermek, gönlü rahatlatmak].
v.-ir 1/027/0065
[=1]
vatan: *i.* Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, yurt. [Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu, halk].
v. 1/014/0091
[=1]
Vatan Şarkısı: *ö.i.* Tevfik Fikret'in şiiri.
v. 1/021/0035
[=1]
vâ-veyl: 1. *ün.* Eyvah, yazık, beklenmedik, kötü, hoş gitmeyen bir haber veya olay karşısında duyulan acınma, üzülmeye söz. 2. *i.* Çılgılık, yaygara, feryat.
v. 1/004/0070
[=1]
vay başıma: *d.* Kötü bir duruma uğramış, acınacak hâlde olmak.
v. 1/027/0165

[=1]
vay canına: *d.* Şaşma öfke
duygusunu anlatan bir söz.
v. 1/027/0171
[=1]
vazgeç-: *br. f.* Niyetten veya
karardan dönmek, caymak.
v. 1/009/0096
[=1]
vazgeçmiş ol-: *br. f.* 1. Niyetten
veya karardan dönmek,
caymak. 2. Yapmakta
olduğu bir şeyi artık
yapmaz olmak.
v.-aydı 1/015/0039
[=1]
vazîfe gör-: *d.* Bir görevi yerine
getirmek, sürdürmek.
v.-ür+(vazîfesini görür)
1/018/0026
[=1]
ve: *bağ.* İki kelime veya iki cümle
arasına girerek aralarında
bir bağ olduğunu anlatan
söz.
v. 1/006/0061
[=1]
vebâl: *i.* Ağırılık, sorumluluk.
v.+i 1/022/0108
[=1]
vecd: *i.* Kendinden geçecek
derecede dalgınlık.
v.+e 1/023/0043
[=1]
vecd-efzâ: *sf.* Büyük heyecanı
arttıran.
v. 1/039/0048
[=1]
vecd-i sekrân: *sf.t.* Sarhoş
heykanı, sarhoş gibi

kendini kaybedercesine
ilahi aşka dalma.
v.+ı 1/023/0002
[=1]
vecd ver-: *br. f.*
Heyecanlandırmak.
v.-dikçe 1/012/0019
[=1]
vedâ et-(1): *br. f.* Ayrılırken
birbirine esenlik dilemek,
vedalaşmak, esenleşmek.
v.-ip+(vedâ edip)
1/022/0174
[=1]
vedâ et-(2): *br. f.* Sevilen bir
şeyle olan ilgisini kesmek,
[ölmek].
v.-erek+(vedâ ederek)
1/025/0001
[=2]
vedî‘at’ullâh: *i.t.* Allah’ın
emaneti.
v.+ız 1/022/0066
[=1]
vefâlî: *i.* 1. Dostluğu devam
ettiren, vefakâr. 2. Yeten,
kâfi gelen.
v. 1/020/0052
[=1]
vehleten: *zf.* İlk anda, ilkin.
v. 1/006/0038
[=1]
velev: *bağ.* Bile, hatta.
v. 1/010/0044, 1/017/0042,
1/041/0002
[=3]
velvele: *i.* Gürültü, patırtı,
yaygara, şamata.
v. 1/006/0027

- v.+n+(1) 1/019/0025,
1/019/0047
v.+siyle 1/008/0026
[=4]
velvele-i hayât: *i.t.* Canlılığı
gösteren hareket,
kaynaşmanın gürültüsü,
patırtısı, yaygarası,
şamatası.
v. 1/012/0089
[=1]
velvele-i nahvet: *i.t.* Kibir, gurur
gürültüsü, patırtısı,
yaygarası, şamatası.
v.+in 1/019/0046
[=1]
ver-(1): Üzerinde, elinde veya
yakınında olan bir şeyi
birisine eriştirmek,
iletmek.
v. 1/007/0006, 1/007/0019,
1/009/0039, 1/022/0083,
1/026/0088, 1/027/0138,
1/042/0050, 1/042/0053,
1/042/0065, 1/042/0068,
1/042/0071, 1/042/0090,
1/042/0092
v.-di 1/016/0082,
1/042/0075, 1/042/0085
v.-diyse 1/028/0108
v.-in 1/016/0007
v.-ip 1/024/0039
v.-ir 1/022/0106,
1/042/0052
v.-irsen 1/042/0078
v.-mediler 1/020/0147
v.-mem 1/042/0077
v.-meye 1/016/0087
[=25]
ver-(2): Satmak.
- v.-ir 1/003/0046
[=1]
ver-(3): Ödemek.
v.-in 1/007/0031
v.-ip 1/011/0042
[=2]
ver-(4): Dayamak.
v.-dim 1/010/0057
[=1]
ver-(5): Her hangi bir duruma
yol açmak.
v.-en 1/043/0002
[=1]
ver-(6): Sahip olmasını
sağlamak.
v.-en 1/004/0058
v.-ir 1/023/0036
[=2]
verâ-yı perde-i kudret: *i.t.* Allah
yapısı örtünün arkası,
ötesi.
v.+te 1/014/0078
[=1]
verem: *i.* Her hangi bir organa ve
en çok akciğerlere yerleşen
Koh basilinin yol açtığı
ateşli ve bulaşıcı bir
hastalığa, tüberküloza
tutulmuş.
v. 1/003/0108
v.+im 1/003/0100
[=2]
veril-: 1. Bırakmak veya
bağışlamak. 2. Satmak.
v.-mez 1/011/0022
[=1]
veriver-: *br. f.* Üzerinde, elinde
veya yakınında olan bir
şeyi birisine hızlıca
eriştirmek, iletmek.

- v. 1/042/0055
[=1]
Ve tez‘umu enneke cirmun
sağîrun/Ve fike’ntave’l-
‘âlem’ul-ekber: Ey insan,
sen kendinin küçük bir
varlık olduğunu sanırsın,
halbuki bütün âlem senin
içine sığdırılıp gizlenmiştir
(İmâm ‘Âlî).
v. 1/017/by
[=1]
vicâhî: *i.* Yüzyüze olan.
v. 1/023/0010
[=1]
vicdân+(1): *i.* İnsanın içindeki iyi
ile kötüyü ayırt eden
duygu.
v. 1/004/0084
[=1]
vicdân+(2): *i.* Duyma, duygu.
v. 1/012/0002, 1/012/0071
[=2]
vicdân+(3): *i.* Gönül, kalp.
v.+a 1/020/0024
v.+ı 1/023/0004
v.+ın 1/041/0046
v.+lar 1/020/0029
[=4]
vicdânı sızla-: *d.* Çok acımak, çok
üzülmek.
v.-yor+(vicdânı sızlıyor)
1/019/0077
[=1]
vicdanlı: *sf.* Duygusu, duyarlığı
çok olan, kolay
duygulanan, duygulu, içli,
duyarlı, hassas.
v. 1/003/0105
[=5]
- vîrâne: *i.* Yıkılmış veya çok harap
olmuş yapı.
v. 1/009/0025
[=1]
vîran et-: *br. f.* Yıkamak, harap
etmek.
v.-ip+(vîran edip)
1/019/0059
[=1]
Volkancı: *i.* Volkan gazetesi
sahibi ve 31 Mart
hareketinin teşvikçisi
olduğu gerekçesiyle asılan
Derviş Vahdetî (1869-
1909).
v. 1/027/0231
[=1]
vuhûş: *i.* 1. Yabani hayvanlar. 2.
Issız, تنها yerler.
v.+uyle 1/008/0027
[=1]
vur-+(1): Elini veya elinde tuttuğu
bir şeyi bir yere hızla
çarpmak.
v.-unca 1/020/0135
v.-ur 1/020/0136,
1/020/0136
[=3]
vur-+(2): Silahla yaralamak,
öldürmek.
v.-mak 1/019/0050
[=1]
vur-+(3): Manevi olarak
yaralamak.
v.-ur 1/027/0011
[=1]
vurul-: Manevi olarak
yaralanmak, gücenmek,
incinmek, kırılmak.
v.-du 1/022/0088

[=1]
vuzûh: *i.* Açıklık, aydınlık.
v. 1/014/0077
v.+uyle 1/014/0017
[=2]
vücûd+(1): *i.* Canlı varlıkların
maddi bölümü, beden.
v. 1/028/0100, 1/027/0050,
1/038/0061
v.+u 1/002/0058,
1/009/0076, 1/013/0006,
1/018/0029, 1/025/0011
[=8]
vücûd+(2): *i.* [Cismin ekleri
dışında kalan ana bölümü].
v.+u 1/027/0079
[=1]
vücûd+(3): *i.* Varlık.
v.+um 1/017/0002
[=1]
vücûd-i kerîm: *sf.t.* Ulu, büyük
beden [insan].
v. 1/014/0095
[=1]
vücûd-i nâzenîn: *sf.t.* Narin, ince
yapılı beden [insan].
v.+in 1/033/0007
[=1]
ya+(1): *bağ.* Bilinen, görülen,
hatırlanıp anlatılan bir olay
dolayısıyla da sorulan
başka bir konu için
kullanılan bir söz.
y. 1/009/0040, 1/020/0142,
1/020/0149, 1/021/0010,
1/022/0053, 1/022/0053,
1/022/0065, 1/027/0208,
1/027/0123, 1/027/0184,
1/027/0231, 1/028/0079,
1/029/0016

[=13]
ya+(2): *bağ.* Bazı çekimli
zamanlardan sonra gelerek
anlamı pekiştiren,
kuvvetlendiren bir söz
y. 1/003/0056, 1/005/0070,
1/009/0129, 1/020/0072,
1/022/0002, 1/022/0100,
1/026/0018, 1/026/0074,
1/027/0091, 1/027/0145,
1/027/0163, 1/027/0169,
1/028/0038, 1/028/0156,
1/028/0158, 1/029/0001,
1/029/0017, 1/038/0015,
1/041/0017, 1/042/0030,
1/044/0003
[=21]
ya+(3): *bağ.* Bir düşüncede sıra
ile yer alan ayrı cins
ögelerden biri ötekilerden
üstün görüldüğünde *hele*,
özellikle anlamlarında
kullanılan bir söz.
y. 1/016/0044
[=1]
ya+(4): *bağ.* Bir düşüncenin
karşıtı düşünülürken
kullanılan bir söz.
y. 1/016/0118, 1/016/0118
[=2]
ya+(5): Cevap niteliğinde olan
cümlelerin sonuna
getirildiğinde asıl yargının
arkadan gelen cümle ile
anlatılacağını belirten bir
söz.
y. 1/027/0170, 1/028/0078
[=2]

ya+(6): *bağ*. [Seçeneği, çeşitliliği veya tercihi belirten bir söz, ya da].

y. 1/020/0023, 1/021/0004, 1/024/0055
[=3]

ya+(7): *zf*. [Öyleyse, o hâlde].

y. 1/017/0054
[=1]

ya+(8): *zf*. [Hatta, üstelik].

y. 1/022/0130
[=1]

yâ+(1): *ün*. *Ey, hey* anlamlarında bir seslenme sözü.

y. 1/022/0019, 1/024/0018, 1/024/0019, 1/024/0021, 1/024/0022
[=5]

yâ+(2): *ün*. Şaşma, şaşkınlık bildiren bir söz.

y. 1/007/0012, 1/027/0256, 1/028/0044
[=3]

yâ+(3): *ün*. [Yakınma, itiraz bildiren bir söz].

y. 1/038/0034, 1/042/0074
[=2]

yabancı ol-: *d*. [Unutmak].

y.-du+(yabancı oldu)
1/014/0147
[=1]

yâd+(1): *i*. Hatır, gönül, zihin.

y.+ım 1/039/0021
y.+ımda 1/012/0017, 1/012/0067, 1/013/0074, 1/038/0041
y.+ımdadır 1/014/0105
y.+ında 1/010/0013, 1/012/0094, 1/024/0048
[=9]

yâd+(2): *i*. Hatıra.

y. 1/020/0003, 1/024/0021
y.+ınla 1/023/0032
[=3]

yâda gel-: *d*. Hatırlamak.

y.-di 1/002/0045
y.-ir 1/011/0021
[=2]

yâd-âver-i cemâl: *i.t*. Yüz güzelliğini hatıra getiren.

y.+indir 1/014/0009
[=1]

yâd et-: *br. f*. Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, anmak, hatırlamak.

y.-erken+(yâd ederken)
1/023/0009
y.-mesin 1/008/0008
[=2]

yâd eyle-: *br. f*. Birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, anmak, hatırlamak.

y.-sin 1/019/0007
y.-yecek 1/002/0087, 1/014/0148
[=3]

yâd-ı besîm: *sf.t*. Güler yüzlü, güleç hatıra.

y.+i 1/011/0024
[=1]

yâd-ı enfâs: *i.t*. Nefeslerin hatırası.

y.+ın 1/014/0110
[=1]

yâd-ı güzîn: *sf.t*. Seçkin hatıra.

y.+indir 1/039/0021
[=1]

yâd-ı güzîn-i ihtirâm: *i.t.* Saygının seçkin hatırası.
 y.+ı 1/014/0122
 [=1]
 yâd-ı hazîn+(1): *sf.t.* Hüzünlü, kederli, hüznü, keder verici hatıra.
 y.+in 1/014/0057
 [=1]
 yâd-ı hazîn+(2): *sf.t.* Hüzünlü, kederli gönül.
 y.+imde 1/025/0010
 [=1]
 yâd-ı ihtirâm: *sf.t.* Saygı, hürmet hatırası.
 y.+ı 1/031/0001
 [=1]
 yâd-ı merhamet-kâr: *sf.t.* Şefkat gösteren, acıyan hatıra.
 y.+ı 1/023/0018
 [=1]
 yâdından gitme-: *d.* Sevilen kimseyi unutmamak.
 y.-se+(yâdından gitmezse)
 1/039/0019
 [=1]
 yâd-ı nûkhet: *i.t.* Koku hatırası.
 y.+inden 1/024/0035
 [=1]
 yâdigâr: *i.* Bir kimseyi, bir olayı hatırlatan nesne veya kişi, andaç.
 y.+ın 1/025/0065
 [=1]
 yâdigâr-i vedâd: *i.t.* Sevgi hatırası.
 y.+ımdır 1/k/0001
 [=1]
 yağ+(1): *i.* Birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve

bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde.
 y. 1/022/0101, 1/022/0147
 [=2]
 yağ+(2): *i.* İçerisinde, birleşiminde stearik, oleik, palmitik asitlerle gliserin bulunan ve bunların oranlarına göre kıvamları değişen bitkisel veya hayvansal madde olan kap.
 y. 1/022/0102
 [=1]
 yağlı: *sf.* Yağdan kirlenmiş veya lekelenmiş olan.
 y. 1/027/0086, 1/027/0122
 [=2]
 yağma mı var: *d.* [Öyle şey olmaz, buna razı olunmaz anlamında kullanılan bir söz].
 y. 1/042/0052
 [=1]
 yağma yok: *d.* Öyle şey olmaz, buna razı olunmaz anlamında kullanılan bir söz.
 y. 1/027/0147
 [=1]
 yağmur: *i.* Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumunda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet.
 y. 1/016/0013, 1/018/0044
 [=2]
 yağmur duâsı: *i.* Kuraklık zamanlarında yağmur

- yağması için halkın
toplucu Allah'a yakarması.
d.+sı 1/022/0081
[=1]
- yağmurluğumsu: *sf.* Çadır
bezinden yapılan ve
yağmurdan korunmaya
yarayan örtüye benzer.
y. 1/027/0084
[=1]
- yâhû+(1): *ün.* Üzerine dikkati
çekmek için söylenen söze
katılan bir kelime.
y. 1/027/0226, 1/028/0125
[=2]
- yâhû+(2): *ün.* Cümlede rica
anlamını pekiştirmek için
kullanılan bir söz.
y. 1/009/0140
[=1]
- yâhûd+(1): *bağ.* Veya, ya da.
y. 1/002/0014, 1/004/b,
1/027/0125, 1/028/0141,
1/039/0018, 1/042/b
[=6]
- yâhûd+(2): *bağ.* Daha doğrusu.
y. 1/009/0028, 1/010/0009,
1/012/0058
[=3]
- yak-+(1): Ateş durumuna
geçirmek, tutuşturmak.
y.-mak 1/022/0152
y.-mayacak 1/028/0104
[=2]
- yak-+(2): Işık vermesini
sağlamak.
y. 1/019/0004
y.-ın 1/027/0238
y.-ıp 1/022/0099
[=3]
- yak-+(3): Çok üzmek.
y.-tın 1/014/0157,
1/014/0157
[=2]
- yakacak: *i.* Odun, kömür gibi ısı
sağlamak amacıyla yakılan
madde, mahrukat.
y. 1/008/0045, 1/022/0150
[=2]
- Yakacık: *ö.i.* İstanbul'un Kartal
ilçesinde bir semt.
y.+larda+ 1/020/0038
[=1]
- yakamoz: *i.* Denizde balıkların
veya küreklerin
kımıldanışıyla oluşan
parıltı.
y.+lar 1/016/0020
[=1]
- yakın+(1): *i.* Az bir ara ile
ayrılmış olan yer, *uzak*
karşıtı.
y.+dan 1/016/0074,
1/018/0036
[=2]
- yakın+(2): *i.* Uzak, ırak olmayan,
gidilmesi çok sürmeyen,
çok ötelerde bulunmayan
yer.
y. 1/006/0022
y.+larında 1/026/0002
[=2]
- yakında: *zf.* Çok geçmeden.
y. 1/022/0062
[=1]
- yakından: *zf.* Çok dikkatli, titiz bir
biçimde [çok iyi bir
biçimde].
y. 1/014/0001
[=1]

yakıp yık-: *d.* Çok büyük zarar vermek, harap etmek.

y.-maya 1/004/0081
[=1]

yaklaş-(1): 1. Arada az bir aralık kalacak biçimde ilerlemek, aradaki uzaklığı azaltmak veya büsbütün ortadan kaldırmak için ileri gitmek. 2. Yakınlaşmak, az bir ara ile ayrılmış olan, *uzak* karşıtı duruma gelmek.

y.-ınca 1/010/0088
y.-ıp 1/007/0021
y.-tı 1/003/0042,
1/003/0108, 1/016/0081
[=5]

yaklaş-(2): Yakınlaşmak, az bir ara ile ayrılmış olan, *uzak* karşıtı duruma gelmek.

y.-tı 1/015/0013
y.-tık 1/022/0014
[=2]

yalan: *i.* Uydurma, gerçek dışı, uydurulmuş olan, yalan, sahte, asılsız, düzme [haber].

y. 1/027/0230
[=1]

yalan yere: *zf.* [Boşuna, boş yere, yararsız yere, sebepsiz yere, gereksiz, boşu boşuna, beyhude, beyhude yere, nafile, tevekkeli]

y. 1/013/0023
[=1]

yalın ayak baş açık: *d.* Bacakların bilekten aşağıda bulunan, yere basan bölümü ve

insanda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser çıplak. 2. Çok perişan bir kılıkta.

y.+(yalın ayak) 1/005/0084
[=1]

yalnız+(1): *i.* Yanında başkaları bulunmayan.

y. 1/022/0007, 1/016/0011
[=1]

yalnız+(2): *zf.* Belli durumun, şartın veya işin dışına çıkmaksızın, yalnız, ancak, tek, sırf, salt, sadece.

y. 1/004/0015, 1/008/0040,
1/010/0049, 1/014/0114,
1/018/0011, 1/020/0176,
1/021/0046, 1/027/0032
[=8]

yalnız+(3): *bağ.* Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, ama, amma, lakin.

y. 1/001/0005, 1/003/0098,
1/022/0068, 1/026/0020,
1/028/0060, 1/044/0002
[=6]

yalnızlık: *i.* Yanında başkaları bulunmama durumu, kimsesizlik.

y. 1/016/0104
[=1]

yâl ü bâl: *i.* Vücudun yapısı bakımından biçimi, eğin, kesim, boy pos.

y.+i 1/024/0014
y.+inden 1/010/0028

- y.+indir 1/014/0002,
1/039/0023
[=4]
- yalvar-: Birinden ısrarla, kendine
acıdırarak sözlerle,
saygılı bir biçimde bir şey
istemek.
y.-acak 1/042/0089
[=1]
- yaman+(1): *i.* Çok, [ağır].
y. 1/022/0104
[=1]
- yaman+(2): *sf.* Güç, etki veya
beceri bakımından
alışılmışın üzerinde olan.
y. 1/040/0015
[=1]
- yamrı yumru: *sf.* Yer yer
düzgünlüğünü yitirerek
eğrilmiş ve bükülmüş olan,
eğri büğrü, çarpık çurpuk.
y. 1/005/0068, 1/027/0201
[=2]
- yan+(1): *i.* Sağ ve solun ortak adı,
yön, taraf, cihet.
y.+dan 1/003/0026,
1/011/0048, 1/017/0058
y.+ına 1/016/0110
y.+ında 1/009/0030,
1/010/0091, 1/013/0060,
1/027/0093, 1/027/0131,
1/038/0003
[=10]
- yan+(2): *i.* [Bir kimsenin
bulunduğu yer].
y.+ıma 1/016/0105
y.+ımda 1/002/0056,
1/024/0038
y.+ımdan 1/042/0039
- y.+ına 1/007/0003,
1/027/0172
y.+ında 1/007/0029
[=7]
- yan+(3): *i.* Birlikte, beraberinde
olma.
y.+ında 1/002/0060,
1/005/0074, 1/009/0072
[=3]
- yan+(4): *i.* Yer.
y.+da 1/011/0027
[=1]
- yan+(5): *i.* [Bir şeyin belli
bölümü, kısmı, taraf].
y.+da 1/004/0087,
1/004/0088, 1/026/0077
[=3]
- yan-(1): Ateş durumuna geçmek,
tutuşmak.
y.-an 1/025/0052
y.-dı 1/040/0003
[=2]
- yan-(2): Isı etkisiyle vücudun bir
yanı yara olmak, kızarmak
veya rengi koyulaşmak.
y.-an 1/020/0064
[=1]
- yan-(3): Işık vermek.
y.-ıyor 1/009/0035
y.-sa 1/016/0073
[=2]
- yan-(4): Çocuk oyunlarında
oyun dışı kalmak.
y.-dı 1/011/0076
y.-mıştı 1/011/0077
[=2]
- yan-(5): Zarara, kötülüğe
uğramak.
y.-ar 1/004/0087
[=1]

- yan-+(6): Çok üzölmek.
 y.-dım 1/024/0030
 y.-ıyor 1/028/0125
 y.-mam 1/038/0027
 [=3]
- yan-+(7): [Çok acı çekmek].
 y.-ar 1/022/0156
 [=1]
- yan-+(8): [Susuzluk çekmek].
 y.-dı 1/026/0066
 [=1]
- yanak: *i.* Yüzün göz, kulak ve burun arasındaki bölümü.
 y.+lar 1/003/0029,
 1/013/0020
 y.+ları 1/038/0039
 [=3]
- yanış-: Bir şeyin, bir kimsenin yanına gelmek.
 y. 1/009/0059
 [=1]
- yanış: *i.* Ateş durumuna geçmek, tutuşmak.
 y.+ı 1/027/0108
 [=1]
- yanüstü: *z.f.* Sağ veya sol tarafından her hangi biri yerede olmak üzere.
 y.+ne+(3) 1/009/0034
 [=1]
- yan yan bak-: *d.* Kin, nefret veya öfke ile bakmak.
 y.-ıyor 1/027/0255
 [=1]
- yap-+(1): Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek.
 y.-acak 1/016/0100
 y.-ın 1/020/0108
- y.-ma 1/021/0030
 y.-mak 1/028/0105
 y.-tığın 1/009/0079,
 1/013/0064, 1/013/0068
 y.-tık 1/027/0213
 [=8]
- yap-+(2): Bir harekete, işe başlamak veya bir hareketle, işle uğraşmak.
 y.-amam 1/022/0085
 [=1]
- yap-+(3): Bir şeyi başka bir şey durumuna getirmek.
 y.-arak 1/020/0114
 y.-tık 1/027/0039
 y.-tın 1/019/0062
 [=3]
- yap-+(4): Bir düşüneyi, bir davranışı, bir isteği işe dönüştürmek, gerçekleştirmek.
 y.-sam 1/041/0010
 [=1]
- yap-+(5): Her hangi bir şekilde davranmak, hareket etmek.
 y.-ma 1/028/0029,
 1/028/0154, 1/042/0075
 y.-mayacak 1/028/0112
 y.-mayın 1/020/0177
 y.-sam 1/039/0022
 y.-sın 1/009/0106,
 1/022/0124
 y.-tı 1/020/0094,
 1/022/0064, 1/042/0028,
 1/042/0034, 1/042/0035
 [=13]
- yap-+(6): Bir dileği, bir isteği yerine getirmek, uygulamak, ifa etmek.
 y.-arım 1/029/0005

[=1]
 yap-+(7): Bir kimseye bir meslek kazandırmak, yetiştirmek.
 y. 1/005/0059
 [=1]
 yapı: *i.* Barınmak veya başka amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri, bina.
 y.+y1 1/022/0032
 [=1]
 yapıl-+(1): Ortaya koyulmak, gerçekleştirilmek, meydana getirilmek.
 y.-mak 1/041/0007
 [=1]
 yapıl-+(2): Üretilmek.
 y.-ma 1/027/0081
 [=2]
 yapış-+(1): Sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak.
 y.-ıp 1/020/0091
 [=1]
 yapış-+(2): 1. Bir iş yapmak amacıyla, hevesle bir şeyi eline almak. 2. İyice yaklaşmak, sokulup değmek.
 y.-mada 1/011/0050
 [=1]
 yaptır-: [İnşa ettirmek, yapı kurma].
 y.-dığı 1/029/0002
 y.-dığın 1/019/0059
 [=2]
 yâr+(1): *i.* Sevgili.
 y.+e 1/040/0005
 y.+ın 1/024/0023
 y.+i 1/011/0081
 [=3]

yâr+(2): *i.* Dost.
 y. 1/014/0032, 1/025/0057
 [=2]
 yar-+(1): Geniş çatlak, yarık açmak.
 y.-ıp 1/002/0002
 [=1]
 yar-+(2): Ortasından, içinden geçmek
 y.-ıp 1/040/0022
 [=1]
 yara: *i.* Dert, üzüntü, acı.
 y.+sı 1/027/0014
 [=1]
 yara-: Bir şey yararlı olmak, fayda sağlamak.
 y.-dı 1/040/0005
 [=1]
 yâ-Rabb: *ün.* Ey terbiye eden Allah.
 y. 1/004/0006, 1/004/0036, 1/004/0071, 1/004/0080, 1/004/0082, 1/004/0133, 1/007/0056, 1/011/0020, 1/012/0075, 1/012/0076, 1/012/0077, 1/012/0078, 1/012/0079, 1/012/0080, 1/020/0060, 1/023/0033, 1/024/0007, 1/024/0009, 1/024/0010, 1/024/0011, 1/024/0031, 1/024/0060, 1/033/0001
 [=23]
 yâ-Rabbî: *ün.* Ey terbiye eden Allah'ım.
 y. 1/003/0095, 1/013/0040, 1/016/0050, 1/020/0088, 1/020/0128
 [=5]

yaralı: *i.* 1. Keskin bir şeyle veya bir vuruşla vücutta oluşan derin kesiği olan, yaralanmış (kimse), mecruh. 2. Dertli, üzüntülü.

y. 1/022/0104

[=1]

yaramaz+(1): *i.* Söz dinlemeyen, uslu durmayan, yasaklanan şeyleri yapmakta ayak direyen, haşarı (çocuk), *uslu* karşıtı.

y. 1/005/0064, 1/021/0021, 1/042/0023

[=3]

yaramaz+(2): *sf.* Söz dinlemeyen, uslu durmayan, yasaklanan şeyleri yapmakta ayak direyen, haşarı (çocuk), *uslu* karşıtı.

y. 1/002/0060

[=1]

yaramazlık: *i.* Söz dinlememe, uslu durmama, yasaklanan şeyleri yapmakta ayak direme davranışı, *usluluk* karşıtı.

y.+sa 1/002/0050

[=1]

yârân: *i.* Dostlar.

y.+ım 1/035/0003, 1/035/0004

[=2]

yarat-: Allah, olmayan bir şeyi var etmek.

y.-an 1/004/0057

[=1]

yardım et-: *br. f.* Kendi gücünü, imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak.

y.-me 1/022/0107

[=1]

yâr-ı 'azîz-i gam-güsâr: *sf.t.* Kederi defeden, teselli veren, dert ortağı muhterem dost.

y.+ım 1/014/0152

[=1]

yâr-ı cân: *i.t.* Pek içten dost, can arkadaşı, candaş, can dostu.

y. 1/038/0081

y.+ım 1/025/0001

y.+ımdır 1/002/0029

[=3]

yâr-ı gâib: *sf.t.* Görünmeyen dost.

y. 1/039/0054

[=1]

yarık: *i.* Uzunlamasına bölünüp ayrılarak açılmış yer, geniş çatlak.

y.+larıyla 1/027/0028

[=1]

yâr-ı kadîm: *sf.t.* Çoktan beri var olan, eski, ezelî dost.

y.+ın 1/016/0054

[=1]

yarıl-: Uzunlamasına bölünüp ayrılmak.

y.-ıp 1/029/0011

[=1]

yarım: *sf.* Bütün bir şeyin ayrıldığı iki eşit parçadan her biri.

y. 1/014/0098, 1/038/0090

[=2]

yâr-ı mihrîbân: *sf.t.* Şefkatli, merhametli, muhabbetli,

gülyüzlü yumuşak huylu
dost.
y. 1/014/0063
[=1]
yarın+(1): *zf.* Bugünden sonra
gelecek ilk gün içinde.
y. 1/009/0053, 1/009/0115,
1/013/0004, 1/022/0171,
1/041/0010, 1/042/0008,
1/042/0059
[=7]
yarın+(2): *zf.* Gelecekte, ilerideki
zamanda.
y. 1/020/0152, 1/022/0110,
1/038/0014
[=3]
yâr-ı vefâ-güzîn-i cân: *sf.t.*
Gönlün dostluk
bağlılığının seçkin dostu.
y.+ım 1/012/0085
[=1]
yaslan-: Dayanmak.
y.-dı 1/007/0044
y.-mam 1/013/0010
y.-mı 1/018/0032,
1/039/0028
[=4]
yaş+(1): *i.* Doğuştan beri geçen ve
yıl birimi ile ölçülen
zaman, sin.
y.+ı 1/021/0017, 1/042/0013
y.+ında 1/002/0047,
1/005/0018, 1/005/0085,
1/013/0002, 1/027/0177,
1/027/0219, 1/040/0010
y.+larında 1/025/0001
[=10]
yaş+(2): *i.* Hayatın çeşitli
evrelerinden her biri, çağ.
y.+ında 1/027/0172

y.+ta 1/005/0059
[=2]
yaş+(3): *i.* Gözyaşı.
y.+ını 1/038/0049
y.+lar 1/038/0039
y.+ları 1/003/0090,
1/004/0116
y.+larla 1/022/0039
[=5]
yaş+(4): *sf.* Kendi suyunu,
canlılığını yitirmemiş,
kurumamış, kurutulmamış,
taze.
y. 1/022/0151
[=1]
yaşa-+(1): Canlılığını, hayatını
sürdürmek.
y.-mak 1/008/0034
y.-maktan 1/008/0038
y.-maktır 1/008/0049
y.-r 1/003/0065
y.-rım 1/014/0065
[=5]
yaşa-+(2): Görüp geçirmek,
başından geçmek.
y.-mak 1/028/0141
[=1]
yaşasın: *ün.* Hoşnutluk, sevinç vb.
duyguları anlatmak için
söylenen bir söz, yaşa,
kahrolsun karşıtı.
y.-sın 1/021/0029,
1/021/0033
[=2]
yaşça: *zf.* Doğuştan beri geçen ve
yıl birimi ile ölçülen
zaman bakımından.
y. 1/002/0057
[=1]

- yaşlı: *sf.* Yaşı ilerlemiş, kocamış, ihtiyar.
 y. 1/011/0085
 [=1]
 yat-(1): Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.
 y. 1/005/0022
 y.-makta 1/005/0016
 y.-tı 1/042/0081
 [=3]
 yat-(2): Uyumak.
 y. 1/042/0027
 y.-an 1/022/0025
 y.-ar 1/042/0024,
 1/042/0025
 [=4]
 yat-(3): 1. Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek. 2. Uyumak.
 y.-ar 1/042/0009,
 1/042/0012
 y.-ın 1/042/0008
 y.-maktı 1/042/0011
 y.-tı 1/042/0015
 [=5]
 yat-(4): Geceyi geçirmek üzere bir yerde kalmak.
 y.-mamış 1/009/0068
 [=1]
 yat-(5): Hastalık sebebiyle yatakta kalmak.
 y.-an 1/007/0026
 y.-ıyormuş 1/016/0003
 [=2]
 yat-(6): Ölü gömülmüş olmak.
 y.-an 1/038/0096
 [=1]
 yat-(7): Bulunmak, var olmak.
 y.-an 1/012/0060
 y.-ar 1/027/0026,
 1/039/0002
 [=3]
 yat-(8): Çalışmamak.
 y.-an 1/006/0061
 [=1]
 yat-(9): [Durgun, dingin, hareketsiz, sessiz durumda bulunmak].
 y.-an 1/002/0037
 y.-arken 1/002/0001
 y.-ıyor 1/024/0008
 y.-ıyorken 1/021/0037
 [=4]
 yatak+(1): Uyuma, dinlenme vb. amaçlarla üzerine veya içine yatırılan eşya, döşek.
 y.+a+(yatağa) 1/013/0063
 [=1]
 yatak+(2): Yün, pamuk, kuş tüyü vb. maddelere kılıf geçirerek yapılan şilte
 y. 1/027/0083
 [=1]
 yataklık eyle-: *br. f.* Suçluları barındırmak, gizlice yardım etmek.
 y.-mez 1/019/0086
 [=1]
 yatı mektepleri: *i.* Öğrencilerin bütünü ya da büyük bir bölümünü gece de barındıran ve onların yeme içme yanında öteki günlük gereksinmelerini karşılayan okul.
 y.+nde 1/005/0056
 [=1]

yatsı vakti: *zf.* Akşam vaktinden
sabah vaktine kadar geçen
süre.

y. 1/009/0118

[=1]

yavaş: *zf.* Hızlı olmayarak.

y. 1/021/0021

[=1]

yavaşça: *zf.* Oldukça yavaş, hızlı
olmayan bir biçimde,
usulca.

y. 1/011/0027, 1/018/0046,
1/022/0009

[=3]

yavaş yavaş+(1): *zf.* Hızlı
olmayan bir biçimde, ağır
ağır, adım adım, aheste
aheste, aheste beste, sepil
sepil.

y. 1/005/0075, 1/020/0089,
1/022/0143, 1/038/0092

[=4]

yavaş yavaş+(2): *zf.* Zaman
ilerledikçe, giderek,
gittikçe, ileride.

y. 1/009/0069, 1/010/0062,
1/014/0077, 1/023/0039

[=4]

yâve-gû: *sf.* Manasız, saçma sapan
söz söyleyen, saçmalayan.

y. 1/032/0001

[=1]

yavru+(1): *i.* Soy bakımından oğul
veya kız, evlat.

y.+ları 1/016/0037

y.+larım 1/022/0040,
1/022/0084

[=3]

yavru+(2): *i.* Bebeklik ile erginlik
arasındaki gelişme

döneminde bulunan oğlan
veya kız, çocuk.

y.+lar 1/022/0045

y.+ların 1/005/0090,
1/021/0044, 1/042/0007

[=4]

yavrucak: *i.* Kendisine şefkat ve
acıma duyulan çocuk,
yavrucuk, yavrucağız.

y.+ın+(yavrucağın)

1/005/0077

y.+ları 1/009/0090

[=2]

yavrucuk: *i.* Kendisine şefkat ve
acıma duyulan çocuk,
yavrucak, yavrucağız.

y.+u+(yavrucuğu)

1/013/0018

y.+un+(yavrucuğun)

1/042/0019

[=2]

yavrulu: *sf.* [Yeni doğmuş
hayvana sahip olan
hayvan].

y. 1/027/0257

[=1]

yavrum: *ün.* [Yaşlı kimselerin
gençlere söylediği
sevecenlik bildiren bir
seslenme sözü].

y. 1/003/0009, 1/003/0044,
1/005/0026, 1/009/0115,
1/028/0111

[=5]

yay-: Bir şeyi açarak, düzelterek
bir alanı örtecek biçimde
sermek.

y.-dı 1/027/0200

[=1]

- ya ... yâhud ...: *bağ.* Birinden birinin olacağı sanılan iki iş için kullanılan bir söz.
y. 1/021/0035
[=1]
- yaygara: *i.* 1. Gereksiz olarak yüksek sesle bağırıp çağırma. 2. Şikâyet, sızlanma.
y.+n+(1) 1/020/0155
[=1]
- yayıl-+(1): [Kaplamak, dağılmak].
y.-dı 1/023/0047
[=1]
- yayıl-+(2): Dağınık ve düzensiz bir biçimde saçılmak, dağıtılmak.
y.-miş 1/027/0121
[=1]
- Yayla: *i.* İstanbul'da bir semt.
y. 1/007/0001, 1/020/0047
[=2]
- yaz: *i.* Kuzey yarım kürede 21 Haziran 23 Eylül tarihleri arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim.
y. 1/020/0034
[=1]
- yaz-+(1): Yazı ile bildirmek, haber vermek.
y.-ıyor 1/027/0230
y.-mişler 1/027/0245
y.-sa 1/027/0231
[=3]
- yaz-+(2): Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek.
y.-dım 1/001/0010
y.-dımşa 1/001/0010
[=2]
- yaz-+(3): Bir edebiyat eseri oluşturmak.
y.-mıştık 1/019/dn
[=1]
- yaz-+(4): Her hangi bir ilacı reçeteye işlemek.
y.-ayım 1/003/0045
[=1]
- yazık+(1): *ün.* Acınma, üzüntü anlatan bir söz.
y. 1/005/0085, 1/005/0097
[=2]
- yazık+(2): *ün.* Kınama anlatan bir söz.
y. 1/020/0154, 1/027/0038
[=2]
- yazık ki: *zf.* Maalesef, üzümlere söylüyorum ki, ne yazık ki, maatteessüf.
y. 1/014/0088
[=1]
- yazıl-+(1): Söz ve düşünce özel işaret veya harflerle anlatılmak.
y.-mış 1/031/b
[=1]
- yazıl-+(2): Yazı ile anlatılmak, yazıya dökülmek.
y.-mış 1/030/b, 1/033/b
[=2]
- yazın: *i.* Kuzey yarım kürede 21 Haziran 23 Eylül tarihleri arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsimde, yaz aylarında.
y. 1/020/0048
[=1]
- ye-+(1): Ağızda çiğneyerek yutmak.

- y.-din 1/027/0242
y.-r 1/009/0082
y.-yip+(yiyip) 1/028/0108
[=3]
ye-(2): Hakkı olmayan ve kendisine yasak edilmiş bulunan bir şeyi kabul etmek.
y.-r 1/028/0159
[=1]
ye-(3): Harcamak, tüketmek, bitirmek.
y.-din 1/009/0093, 1/009/0094, 1/009/0094
[=3]
yedi: *i.* Altıdan bir artık [yaş].
y. 1/042/0013
[=1]
yedici: *i.* Körü elinden tutup götüren [kör değneği, görme engellilerin yolunu bulabilmesi için kullandığı değnek].
y. 1/018/0002
[=1]
yedi kat el: *i.* Çok yabancı, aileden, çevreden olmayan (kimse).
y.+lerin 1/013/0017
[=1]
yedir-: Ağzına yiyecek vermek, beslemek, karnını doyurmak.
y.-di 1/022/0164
[=1]
yegâne: *sf.* Biricik, tek.
y. 1/010/0037
[=1]
yek-revân: *i.* Bir, aynı can, ruh.
y. 1/014/0073
[=1]
yek-rûze: *sf.* Geçici.
y. 1/004/0107
[=1]
yeksân ol-: *br. f.* Bir, aynı düzeyde, eşit hâle gelmek.
y.-ur 1/041/0034
y.-ursa 1/025/0015
[=2]
yekten: *zf.* Birden, birdenbire, ansızın.
y. 1/015/0013
[=1]
yek-ten: *i.* Bir, aynı beden, vücut.
y. 1/014/0073
[=1]
yekûn: *i.* Toplam.
y.+u 1/027/0117
[=1]
yeldâ: *sf.* Uzun.
y. 1/020/0056
[=1]
yeldâ-yı ‘adem: *i.t.* Yokluğun uzunluğu.
y. 1/012/0035
[=1]
yeldâ-yı bî-tenâhî: *sf.t.* Bitmez, sonsuz uzunluk.
y.+de 1/018/0023
[=1]
yeldâ-yı hirmana düş-: *d.* Uzun süreli nasipsizliğe, mahrumiyete uğramak, yoksun olmak.
y.+(düştüğün yeldây-ı hirman) 1/017/0044
[=1]
yemek+(1): *i.* Yenmek için pişirilip hazırlanmış yiyecek, aş, taam.

- y. 1/022/0041, 1/022/0048,
1/022/0049, 1/022/0159,
1/022/0163, 1/028/0138
[=6]
- yemek+(2): *i.* Yenmek için
pişirilip hazırlanmış
yiyecek, aş, taam yemek,
karın doyurma işi.
y.+te 1/042/0010
[=1]
- yemek+(3): *i.* [Yenmek için
yiyecek, aş, taam pişirip
hazırlamak].
y. 1/028/0104
[=1]
- yemekten içmekten kesil-: *d.* Bir
üzüntü veya heyecan
sebebiyle yiyemez, içemez
duruma gelmek, iştahı
kesilmek.
y.-di 1/013/0027
[=1]
- Yemen: *i.* Arap yarımadasının
güneyindeki eski Osmanlı
toprağı olan ülke.
y.+de 1/020/0096
y.+den 1/021/0047
[=2]
- yemîn-i leâlî-nisâr-ı cûd: *i.t.*
Cömertliğin inciler saçan
sağ eli.
y.+undur 1/014/0020
[=1]
- yemînsiz: *i.* [Açıklamasını ant
içmeden yapmak].
y. 1/027/0157
[=1]
- yemiş: *i.* Meyve.
y. 1/027/0244
y.+tir 1/027/0243
- [=2]
- yemişçi: *sf.* Meyve satan kimse.
y. 1/043/b
[=1]
- yemişli: *sf.* Meyve veren, meyvesi
olan.
y. 1/020/0122
[=1]
- yemlikli: *i.* Hayvanlara yem
verilen yeri veya kabı olan.
y.+dir 1/027/0071
[=1]
- yemliksiz: *i.* Hayvanlara yem
verilen yeri veya kabı
olmayan.
y. 1/027/0071
[=1]
- yen-: Kazanmak, ütmek.
y.-di 1/027/0145
[=1]
- yeni+(1): *sf.* Daha öncekilerden
farklı olan.
y. 1/008/0048
[=1]
- yeni+(2): *sf.* Oluş veya çıkışından
beri çok zaman geçmemiş
olan.
y. 1/027/0247
[=1]
- yeni+(3): *zf.* Biraz önce, çok
zaman geçmeden.
y. 1/029/0002
[=1]
- yeniden: *zf.* Gene, yine, bir daha,
tekrar.
y. 1/003/0017, 1/012/0049,
1/022/0042
[=3]
- yer+(1): *i.* Bir şeyin, bir kimsenin
kapladığı veya

- kaplayabileceği boşluk,
mahal, mekân.
y. 1/009/0068, 1/012/0064,
1/027/0070
y.+den 1/003/0079,
1/020/0117, 1/038/0077
y.+e 1/009/0024
y.+lerde 1/016/0030
[=8]
yer+(2): *i.* Gezinilen, ayakla
basılan taban.
y.+de 1/002/0001
y.+e 1/011/0065,
1/022/0152
y.+in 1/017/0014
[=4]
yer+(3): *i.* Bulunulan, yaşanılan,
oturulan bölge.
y.+de 1/003/0113,
1/020/0096
y.+den 1/020/0061
[=3]
yer+(4): *i.* Ekime elverişli toprak
parçası, arazi.
y. 1/020/0036
[=1]
yer+(5): *i.* Üzerine yapı
kurulmaya elverişli arazi,
arsa.
y. 1/019/0041
[=1]
yer+(6): *i.* Durum, konum.
y.+inde 1/005/0038
[=1]
yer+(7): *i.* Kalınacak mekân.
y. 1/003/0081
[=1]
yer+(8): *i.* Dünya, yeryüzü.
y.+de 1/025/0060
y.+den 1/004/0085,
1/023/0007
y.+lere 1/012/0012
[=4]
yer+(9): *i.* Dünya, yeryüzü,
[dünyadaki bütün
varlıklar].
y. 1/006/0057
[=1]
yer+(10): *i.* Ön, arka, sağ, sol, üst,
alt vb. yanların her biri.
y. 1/024/0028
y.+de 1/014/0142,
1/014/0145, 1/014/0143,
1/014/0144
y.+den 1/026/0060
y.+i 1/022/0099
y.+ine 1/023/0047,
1/029/0009
y.+ini 1/003/0109
[=10]
yer+(11): *i.* Bir şeyin belli
bölümü, kısmı.
y.+de 1/027/0124
y.+i 1/044/0002
y.+inden 1/016/0056
y.+ine 1/010/0056
[=4]
yerinden oyna-: *d.* Bulunduğu
vaziyeti, durumu
değiştirmek, her hangi bir
tepkide bulunmak.
y.-madı 1/020/0179
[=1]
yerinden oynat-: *d.* Coşkulu,
gürültülü, karışık bir
duruma getirmek.
y.-tı 1/002/0076
[=1]

yerine: *zf.* Bir şeyin konumunu, vaziyetini almak üzere.

y. 1/027/0036, 1/027/0037
[=2]

yerleştir-: Yerine iyice oturtmak, yerinde sabit duruma getirmek.

y.-in 1/022/0145
[=1]

yer tut-: *d.* 1. Mahal, mekân kaplamak. 2. Mühim sayılmak, önemi olmak.

y.-ar 1/004/0004
[=1]

yer yer: *zf.* Seyrek olarak, arada bir, arada sırada, bazen, bazı bazı, kimi vakit, kimi zaman, zaman zaman.

y. 1/006/0027, 1/016/0038, 1/023/0024, 1/024/0005
[=4]

ye's: *i.* Ümitsizlik, elem, keder.

y. 1/004/0084
y.+e 1/015/0037, 1/022/0132
y.+i 1/015/0017
y.+in 1/010/0008, 1/015/0035
y.+ine 1/008/0028
[=8]

yesâr ü yemîn: *i.* Sol sağ, [her taraf].

y. 1/010/0058
[=1]

yes'e düş-: *d.* Umudu kalmamak, güveni sarsılmak, kederlenmek, olumsuzluğa sürüklenmek.

y.-mez 1/012/0090

y.-ersen+(düşersen)

1/015/0035

[=2]

yes'e düşür-: *d.* Birinin umudunu yok etmek, güvenini sarsmak, kederlendirmek, olumsuzluğa sürüklemek.

d.-ürmez 1/017/0044

y.-dün 1/020/0025

[=2]

yeşil+(1): *i.* Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk.

y. 1/029/0017

[=1]

yeşil+(2): *sf.* Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renkte olan.

y. 1/002/0061, 1/014/0041

[=2]

yeşillen-: Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renge, yeşil duruma gelmek, yeşil olmak, yeşermek.

y.-irmiş 1/020/0036

[=1]

yet-(1): Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmak.

y.-mez 1/004/0007

y.-miyor 1/028/0048

[=2]

yet-(2): Kötü bir davranış, durum, tutum yeterli olmak, kâfi gelmek.

- y.-er 1/009/0122
[=1]
yeter: *ün. Kâfi, artık istemez,*
yetiştir, yeterli
anlamlarında bir söz.
y. 1/003/0055, 1/013/0003
[=2]
yetim: *i. Babası veya anası-babası*
ölmüş olan (çocuk).
y. 1/005/0076, 1/011/0089,
1/011/0093, 1/022/0065
y.+i 1/022/0116
y.+in 1/022/0081,
1/038/0049
[=7]
yetimân: *i. Babası veya ana-*
babası ölmüş olan
(çocuklar).
y. 1/004/0093
[=1]
yetim bırak-: *d. [Yalnız, tek,*
koruyucusu, yardımcısı
olmayan hâle getirmek].
y.-mayarak 1/005/0049
y.-tın 1/014/0115
[=2]
yetim-i hânümân-mehcûr: *sf.t. Evi*
terk etmiş babası ölmüş
olan çocuk.
y. 1/039/0018
[=1]
yetiş-(1): Vaktinde varmak,
vaktinde bulunmak.
y.-ti 1/020/0049
[=1]
yetiş-(2): Üremek, büyümek,
olmak.
y.-miş 1/020/0122
[=1]
yetiş-(3): Kötü bir davranış,
durum, tutum yeterli
olmak, kâfi gelmek.
y.-ir 1/021/0025,
1/028/0062
y.-ti 1/020/0155
[=3]
yetiş-(4): Bir gereksinimi
karşılacak, giderecek
nicelikte olmak.
y.-mez 1/041/0015
[=1]
yetiş-(5): İş görebilecek yaşa
gelmek, büyümek.
y.-ti 1/009/0095
[=1]
yetişmesin: *ün. Öfke ile söylenen*
bir ilenme sözü.
y. 1/020/0139
[=1]
yetiştir-: Eğitim, öğrenim
sağlamak.
y.-diği 1/014/0001
y.-en 1/027/0040
y.-miş 1/019/0081
[=3]
yetmiş beş: *i. Yetmiş dörtten bir*
artık [yaş].
y.+i 1/016/0099
[=1]
Yezîd: *ö.i. İkinci Emevi*
hükümdar (öl. 683).
Kerbela faciası onun
döneminde olduğu için adı
kötülük ve zalimliğe sıfat
olmuştur.
y.+in 1/019/0070
[=1]

yığın: *i.* Bir şeyin üst üste koyulması ile oluşan küme, tepe.

y. 1/024/0007, 1/038/0098
[=2]

yığın yığın: *sf.* Birçok, pek çok.
y. 1/007/0052, 1/007/0052,
1/027/0204, 1/027/0204
[=4]

yık-: Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek.

y.-ar 1/017/0027
y.-arak 1/027/0039
y.-ıyor 1/020/0116
[=3]

yıkıl-+(1): Her hangi bir sebeple çökmek, göçmek.

y.-mış 1/009/0006
[=1]

yıkıl-+(2): Son bulmak, çökmek.
y.-dın 1/020/0002
[=1]

yıl: *i.* Dünya'nın, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman.

y. 1/003/0077, 1/005/0047,
1/009/0089, 1/020/0015,
1/026/0003, 1/026/0045,
1/028/0127, 1/041/0009
[=8]

yılan+(1): *i.* Sürüngeçenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.

y. 1/020/0121, 1/027/0112
y.+lar 1/019/0040
[=3]

yılan+(2): *i.* Sinsi ve hain.

y. 1/020/0144
[=1]

yılancık ol-: *br. f.* Streptokok denilen mikropların bir sıyrığa veya yaraya bulaşarak yaptıkları hastalığa, kızılıyörük, kemik veremine, yüzde şişme biçiminde görünen bir hastalığa, kasıkta, kol altında ya da boyunda şişkinlik yaparak beliren bir hastalığa, akarcaya, burunda şişme, kızarma biçiminde beliren bir hastalığa, gövde de şişkinlikler yapan, sıkıntıdan olduğu sanılan bir hastalığa yakalanmak.

y.-muş 1/007/0011
[=1]

yıldız: *i.* Çekirdeğinde oluşan füzyon sonucunda açığa çıkan enerjiyi uzaya ısıtım biçiminde yayan, ışıklı gök cisimlerinden her biri.

y. 1/023/0016
[=1]

yılgınlık: *i.* Bıkmış, usanmış olma durumu.

y. 1/023/0021
[=1]

yıllarca: *zf.* Dünya'nın, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zamanlar boyunca, yıllar boyu, birçok yıl, senelerce.

y. 1/003/0079

[=1]
yıllık: *sf.* [Başlangıcından itibaren
üzerinden her hangi bir
miktar da sene geçmiş
olan].
y. 1/027/0252
[=1]
yine+(1): *zf.* Yeniden, bir daha,
tekrar, gene.
y. 1/002/0064, 1/004/0056,
1/007/0036, 1/014/0067,
1/018/0041, 1/021/0020,
1/022/0035, 1/022/0118,
1/028/0136, 1/040/0042,
1/042/0068, 1/042/0071,
1/042/0089
[=13]
yine+(2): *zf.* Buna rağmen,
bununla birlikte.
y. 1/008/0036, 1/008/0038,
1/008/0038, 1/016/0078,
1/018/0006, 1/027/0128,
1/028/0033
[=7]
yirmi: *sf.* İki kere on, on dokuzdan
bir artık.
y. 1/025/0001
[=1]
yirmilik+(1): *i.* Yirmi lira
değerinde kâğıt para.
y. 1/007/0008
[=1]
yirmilik+(2): *sf.* İçinde yirmi, İki
kere on, on dokuzdan bir
artık tane bulunan.
y. 1/007/0017
[=1]
yiyecek: *i.* Yenmeye elverişli olan
her şey.
y. 1/008/0045

[=1]
yok+(1): *i.* Bulunmayan, mevcut
olmayan (nesne, kimse
vb.), *var* karşıtı.
y. 1/001/0008, 1/002/0061,
1/003/0036, 1/003/0049,
1/003/0097, 1/004/0084,
1/004/0126, 1/005/0035,
1/005/0080, 1/006/0011,
1/006/0052, 1/006/0056,
1/008/0052, 1/009/0049,
1/009/0051, 1/009/0052,
1/009/0086, 1/009/0087,
1/009/0095, 1/009/0106,
1/009/0117, 1/013/0032,
1/014/0138, 1/016/0007,
1/016/0101, 1/017/0051,
1/018/0014, 1/019/0051,
1/019/0077, 1/022/0002,
1/022/0054, 1/022/0055,
1/022/0067, 1/022/0150,
1/024/0059, 1/024/0061,
1/026/0038, 1/026/0042,
1/026/0060, 1/026/0063,
1/026/0075, 1/026/0078,
1/026/0095, 1/027/0044,
1/027/0142, 1/027/0205,
1/027/0256, 1/028/0040,
1/028/0060, 1/028/0089,
1/028/0111, 1/028/0151,
1/033/0006, 1/035/0002,
1/038/0070, 1/039/0003,
1/039/0011, 1/039/0037,
1/041/0012, 1/041/0044,
1/042/0013, 1/042/0042,
1/042/0089
y.+muş 1/003/0012,
1/007/0029, 1/009/0099,
1/011/0058, 1/016/0115,
1/024/0061

- y.+sa 1/009/0083,
1/016/0055, 1/021/0017
y.+sun 1/009/0111
y.+tu 1/003/0040,
1/007/0042, 1/018/0034
y.+tur 1/006/0014,
1/010/0039, 1/015/0035,
1/019/0085, 1/023/0001,
1/025/0052, 1/025/0053,
1/025/0054, 1/025/0055
[=85]
yok+(2): *e. Hayır* anlamında
kullanılan bir söz.
y. 1/003/0112, 1/003/0112,
1/025/0054, 1/044/0003
[=4]
yok+(3): *bağ.* Birbirine karşıt iki
cümleden, ikincisinin
başına getirilen bir söz.
y. 1/005/0010, 1/026/0089
[=2]
yok canım: *d. Öyle şey olmaz,*
hayır, inanmayın
anlamında kullanılan bir
söz.
c. 1/003/0101
[=1]
yok et-: *d. Varlığına son vermek.*
y.-en+(yok eden)
1/019/0027
y.-mek 1/004/0034
[=2]
yokla-(1): Dokunarak incelemek.
y.-dık 1/022/0033
y.-yarak 1/005/0009
[=2]
yokla-(2): Durum, bilgi, niyet
vb.ni belirlemeye veya
anlamaya çalışmak.
y.-yım 1/027/0181
[=1]
yokla-(3): Ziyaret veya sağlığını
sormak amacıyla birine
gitmek.
y.-madın 1/016/0066
[=1]
yoksa+(1): *bağ.* İhtimallerin
dışında bir ihtimali
bildirmek için kullanılan
bir söz.
y. 1/004/0051, 1/004/0134,
1/018/0037, 1/028/0071
[=4]
yoksa+(2): *bağ.* *Aksi takdirde*
anlamında kullanılan bir
söz.
y. 1/014/0059, 1/016/0099,
1/027/0218, 1/028/0102,
1/028/0149, 1/041/0007
[=6]
yoksul: *i. [Her hangi bir şeye*
sahip olmayan].
y.+u 1/016/0034
[=1]
yokuşlu: *sf.* Aşağıdan yukarıya
gittikçe yükselen eğimi
olan.
y. 1/005/0062
[=1]
yol+(1): *i. Karada, havada, suda*
bir yerden bir yere gitmek
için aşılacak uzaklık, tarik. .
y. 1/016/0008, 1/016/0068,
1/022/0139
y.+lar 1/006/0020
[=4]
yol+(2): *i. Karada insanların ve*
hayvanların geçmesi için
açılan veya kendi kendine

- oluşmuş, yürümeye uygun yer.
y. 1/007/0042, 1/039/0003
y.+dan 1/005/0062, 1/022/0095
y.+lar 1/006/0038, 1/022/0006
y.+larda 1/006/0032
y.+lardan 1/022/0103
y.+u 1/016/0052, 1/016/0053
[=9]
yol+(3): *i.* Yolculuk.
y.+da 1/003/0059, 1/006/0015, 1/006/0045
y.+u 1/038/b
y.+una 1/003/0106
y.+unda 1/014/0134
[=6]
yol+(4): *i.* Davranış, tutum, gidiş veya davranış biçimi.
y.+da 1/013/0070, 1/038/0015, 1/042/0070
[=3]
yol+(5): *i.* Uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik.
y.+da 1/027/0217
[=1]
yol+(6): *i.* Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem.
y. 1/018/0024
y.+u 1/005/0008, 1/009/0117
[=3]
yol aç-: *d.* Kalabalık bir yerde genellikle saygıdeğer bir kişinin geçmesi için insanları kenara çekip geçmesine izin vermek.
y.-tı 1/040/0043
[=1]
yola düzül-: *d.* Gidilecek yere doğru bulunduğu yerden ayrılarak yolculuğa başlamak, harekete geçmek.
y.-dü+(yoluna düzüldü) 1/038/0089
[=1]
yola gir-: *d.* [Dönüşü olmayan, kurtulamayacak bir duruma gelmek, ölüme yaklaşmak].
y.-miş 1/003/0049
[=1]
yol bul-: *d.* Çözüm üretmek, çare bulmak.
y.-abilsin 1/004/0045
[=1]
yolcu+(1): *i.* Yolculuğa çıkmış, bir yerden bir yere giden veya gelen kimse.
y. 1/006/0010, 1/022/0007
y.+lar 1/006/0004, 1/006/0016, 1/038/0090
y.+nun+(2) 1/027/0007
[=6]
yolcu+(2): *i.* Yolculuğa çıkmış, bir yerden bir yere giden veya gelen kimse, [cenaze].
y.+yu 1/007/0041
[=1]
yolda kal-: *d.* Kaza, doğal afet vb. sebeplerden dolayı ilerleyememek, gideceği yere varamamak.
y.-maktan 1/006/0021
[=1]

- yoldaş: *i.* Arkadaş, dost.
y.+ım 1/009/0064
[=1]
- yolla-: Göndermek, [bir yerden uzaklaştırmak, kovmak].
y.-mayın 1/003/0098
[=1]
- yollan-: Bir yere gitmeye başlamak, yürümek.
y.-dım 1/013/0014
[=1]
- yolsuz: *i.* Yersiz, yerinde olmayan, uygunsuz, anlamsız, manasız.
y. 1/041/0002
[=1]
- yolu düş-: *d.* O yerden geçmesi gerekemek.
y.-tü+(yolumuz düştü) 1/006/0002
[=1]
- yoluna dikil-: *d.* 1. Gelip karşısında durmak, karşısına dikilmek; 2. Karşısındakine engel olmak istediğini söz veya davranışıyla göstermek.
y.-meyin 1/040/0045
[=1]
- yolunca: *zf.* [Uygulan usule, sisteme, ilkeye uygun olarak].
y. 1/027/0169
[=1]
- yolunda durmaya gelmez: *d.* [Önüne çıkmak, engel olmak doğru olmaz, engel olmamak gerekir, engel olmaya çalışmak kötü şeylere sebep olur].
y. 1/040/0031
[=1]
- yolundan kal-: *d.* Gitmek istediği yere gidememek.
y.-mayıp 1/017/0060
[=1]
- yol ver-: *d.* Geçmesine müsaade etmek.
y.-meyin 1/027/0005
[=1]
- yor-+(1): Çalışma vb. sebeplerle beden veya zihin etkinliğini yavaşlatmak, yorgun duruma getirmek.
y.-mayarak 1/013/0006
[=1]
- yor-+(2): 1. Bir anlam vermek, yorumlamak. 2. Bir sebebe bağlamak, bir duruma işaret saymak.
y.-muş 1/015/0008
[=1]
- yorgan: *i.* Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün vb. şeylerle doldurularak dikilmiş geniş örtü.
y.+ına 1/016/0109
[=1]
- yorgun: *sf.* Çalışma vb. sebeplerle beden veya zihin etkinliği yavaşlayan, yorulmuş olan.
y. 1/006/0051, 1/016/0024
y.+dum 1/028/0049
y.+sun 1/016/0069
y.+um 1/020/0046
[=5]
- yorgun düş-: *d.* Çok yorulmak, bitkin duruma gelmek.

- y.-üp 1/002/0068,
1/010/0005
[=2]
- yorgunluk: *i.* Çalışma *vb.*
sebeplerle bireyin ruh ve
beden etkinlikleri
açısından verimlilik
düzeyinin azalması.
y.+tan 1/003/0008
[=1]
- yorul-: Çalışma *vb.* sebeplerle
beden veya zihin etkinliği
yavaşlayan, yorgun
duruma gelmek.
y.-dum 1/016/0024
y.-mak 1/023/0020
y.-malı 1/027/0049
y.-maz 1/028/0052
y.-muş 1/016/0112
y.-sa 1/022/0107
[=6]
- yosma: *i.* Şen, güzel, fettan (genç
kadın) [oyuncak bebek].
y. 1/042/0006
[=1]
- yukarı: *zf.* Üst tarafa, üstteki kata,
üste, yükseğe, yukarıya.
y. 1/003/0033
[=1]
- yular: *i.* Bir yere bağlamak veya
çekerek götürmek için
hayvanın başlığına veya
tasmasına bağlanan ip.
y.+ın 1/028/0102
[=1]
- yum-: Kısarak kapamak, sıkarak
kapalı duruma getirmek.
y.-up 1/023/0039
[=1]
- yumru: *sf.* 1. Şişkin, kabarık,
yuvarlak biçimli. 2. Eğri
büğrü, çarpık, yamru
yumru.
y. 1/020/0143
[=1]
- yumurcak: *i.* Yaramaz küçük
çocuk.
y.+lar 1/027/0179
y.+lara 1/021/0031
y.+ların 1/009/0080
y.+tı 1/042/0012
[=4]
- yurt+(1): *i.* Bir halkın üzerinde
yaşadığı, kültürünü
oluşturduğu toprak parçası,
vatan, [halk].
y.+a+(yurda) 1/027/0015
[=1]
- yurt+(2): *i.* Bir kimsenin doğup
büyüdüğü yer, şehir,
memleket.
y.+a+(yurda) 1/024/0058
y.+u+(yurdu) 1/024/0033,
1/024/b
[=3]
- yurt+(3): *i.* Ev.
y.+u+(yurdu) 1/016/0054
y.+unda+(yurdunda)
1/027/0060
[=2]
- yut-(1): Dayanıp sesini
çıkarmamak, katlanmak.
y.-sun 1/028/0076
y.-tuğu 1/022/0039
[=2]
- yut-(2): Haksız olarak kendine
mal etmek, zorbalıkla
elinden almak.
y.-sun 1/009/0084

[=1]
 yuva+(1): *i.* Kuşların ve başka hayvanların barınmak, yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrularını büyütme veya yavrulamak için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak.
 y.+dan 1/027/0254
 [=1]
 yuva+(2): *i.* Genellikle ailenin oturduğu ev.
 y.+lar 1/016/0035
 y.+nız 1/027/0256
 [=2]
 yücel-: Yükselmek, ulu, ulvi bir duruma gelmek.
 y.-miş 1/022/0026
 [=1]
 yük+(1): *i.* Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi.
 y. 1/005/0052, 1/022/0101, 1/022/0104, 1/022/0136
 [=4]
 yük+(2): *i.* Birinin üzerine almak zorunda kaldığı ağır vazife.
 y. 1/005/0096
 [=1]
 yük+(3): *i.* Tedirginlik, sıkıntı veren, rahatı, huzuru kaçıran şey.
 y.+tür 1/004/0106
 [=1]
 yük kesil-: *d.* [Ağırlığını bir şey üzerinde hissettirmek].
 y.-ip 1/003/0032
 [=1]

yükle-: Bir yere, taşınması için belli ağırlıkta eşya koymak.
 y. 1/022/0100
 [=1]
 yüklen-: Bir yükümlülük altına girmek, sorumlu olmak.
 y.-meyeydi 1/022/0112
 [=1]
 yüksek: *i.* Normal değerlerin üstünde olan, yüce, ulvi.
 y. 1/010/0006, 1/028/0002
 [=2]
 yüksek tut-: *d.* [Normal değerlerin üstünde, yüce, ulvi kabul etmek].
 y.-tunuz 1/020/0011
 [=1]
 yüksel-(1): Belirli bir yere göre daha yukarıda bulunan yere çıkmak.
 y.-miş 1/002/0002, 1/002/0021, 1/003/0033
 [=3]
 yüksel-(2): Bir yıldızın gök küresinde ekvator düzlemine göre açısal uzaklığı artmak.
 y.-en 1/025/0005
 y.-ir 1/020/0054
 y.-mişti 1/039/0042
 [=3]
 yüksel-(3): Suların kabarak yüzeyi belirli bir yere göre daha yukarıda bulunan yere çıkmak.
 y.-en 1/010/0060, 1/039/0010
 [=2]

yüksel-+(4): Güçlenmek,
şiddetlenmek.
y.-en 1/010/0068
y.-erek 1/023/0046
y.-ince 1/022/0077
[=3]
yüksel-+(5): Yüce duruma
gelmek, yücelmek.
y.-erek 1/025/0031
[=1]
yüksel-+(6): [1. Bir yere doğru
ilerlemek. 2. Ulaşmak].
y.-di 1/014/0131,
1/038/0022
y.-dikçe 1/023/0030
y.-en 1/002/0089,
1/025/0001, 1/025/0018
y.-erek 1/014/0088
y.-eyim 1/004/0009
y.-ip 1/023/0003
y.-ir 1/038/0077
y.-iyor 1/021/0029
y.-miş 1/002/0025,
1/010/0029
[=13]
yüksel-+(7): [Dağılmak,
yayılmak].
y.-ir 1/009/0009
[=1]
yüksel-+(8): [Ses ortaya çıkmak,
duyulmak, yayılmak].
y.-en 1/019/0052,
1/023/0051
y.-ir 1/002/0018
y.-iyor 1/040/0017
[=4]
yüksüz kal-: d. [Taşıyacak eşya
bulamamak].
y.-madım 1/005/0028
[=1]

yürek: i. Bir kimsenin ruhsal
yönü, gönül.
y. 1/001/0009, 1/004/0106
y.+inden+(yüreğinden)
1/038/0020
y.+lerdeki 1/004/0071
y.+lerden 1/002/0086,
1/019/0053, 1/040/0016
y.+lere 1/002/0092
y.+lerinde 1/027/0037
[=9]
yürü-+(1): Adım atarak ilerlemek,
gitmek.
y.-rlerse 1/016/0051
y.-yen 1/040/0010
y.-yor 1/022/0143
[=3]
yürü-+(2): Yayan gezmek, yayan
gitmek.
y.-r 1/043/0004
y.-yen 1/016/0047
[=2]
yürü-+(3): Yol almak, yolda
ilerlemek, mesafe kat
etmek.
y.-dük 1/015/0004
[=1]
yürü-+(4): İlerlemek, daha iyi bir
düzeye, aşamaya erişmek.
y.-ürsün 1/017/0026
[=1]
yürü-+(5): Hareket etmek, iş
yapmak.
y.-r 1/022/0022
y.-rken 1/005/0053
[=2]
yürü-+(6): [Devam etmek].
y.-mez 1/028/0162
[=1]

- yüz+(1): Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat.
y.+le 1/022/0044
y.+ü 1/007/0013, 1/042/0040
y.+ümde 1/007/0051
y.+ün 1/020/0115
y.+ünde 1/009/0075, 1/018/0015
y.+ünden 1/019/0065
y.+üne 1/016/0074, 1/020/0145
y.+ünü 1/003/0083
y.+ü+(1)+nün+(2) 1/003/0024
[=12]
- yüz+(2): *sf.* On kere on, doksan dokuzdan bir artık.
y. 1/027/0072, 1/027/0202
[=2]
- yüz-(1): Kol, bacak, yüzgeç vb. organların özel hareketleriyle su yüzeyinde veya su içinde ilerlemek, durmak, [su birikintilerine batıp çıkarak ilerlemek].
y.-dük 1/016/0022
y.-er 1/016/0021
y.-erim 1/016/0021
y.-me 1/005/0004
y.-mek 1/016/0019
y.-üyorduk 1/016/0021
[=6]
- yüz-(2): Bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak, [bir şeyin üzerinde sallanarak ilerlemek].
y.-er 1/038/0043
[=1]
- yüz-(3): 1. Her hangi bir durumun en aşırı derecesinde olmak. 2. [Bulunmak].
y.-erdi 1/027/0036
[=1]
- yüz-(4): [İlerlemek, yol almak].
y.-mekte 1/021/0043
y.-üp 1/015/0019
[=2]
- yüz-(5): [Hareket etmek].
y.-en 1/039/0030
[=1]
- yüz-(6): [1. Bulunmak. 2. Hareket etmek.].
y.-er 1/027/0027
[=1]
- yüz bin: *sf.* Pek çok, çok sayıda.
y. 1/010/0020
[=1]
- yüz binlerce: *sf.* Pek çok, çok sayıda.
y. 1/010/0026, 1/023/0002
[=2]
- yüz gör-: *d.* Hoşgörülü davranılmak, şımartılmak, itibar edilmek, ilgi, yakınlık gösterilmek.
y.-meli 1/028/0148
[=1]
- yüz kararı: *br. i.* Utanılacak bir durum veya şey, yüz kiri.
y. 1/016/0098, 1/027/0015
[=2]
- yüzlü: *sf.* Çehresi, suratı her hangi bir nitelikte olan.
y. 1/002/0059
[=1]

yüzsuyu dök-: *d.* Onurunu
sarsacak kadar çok
yalvarmak.

y.-mem 1/022/0087

[=1]

yüzsüz: *i.* Utanmaz, sıkılmaz,
çekinmez, arsız.

y. 1/028/0071

y.+e 1/020/0115

[=2]

yüzü gül-: *d.* Sevinci simadan,
çehreden belli olmak.

y.-müştü 1/022/0173,
1/042/0062

[=2]

yüzünden: *zf.* -den ötürü,
sebebiyle.

y. 1/014/0001

[=1]

yüzünü aç-: *d.* [Ortaya çıkmak].

y.-mıyor 1/023/0040

[=1]

yüzünü ekşit-: *d.* Yüzüne öfke ve
hoşnutsuzluk gösteren bir
biçim vermek.

y.-ip 1/005/0034

[=1]

zâbit: *i.* Subay.

z.+tir 1/005/0056

[=1]

zâde-i hûr: *i.t.* Cennet kızı, hûri
yavrusu.

z. 1/021/0003

[=1]

za'f: *i.* Düşkünlük, eksiklik,
yetersizlik, zayıflık,
dayanamama.

z.+ı 1/003/0010

[=1]

zafer-yâb ol-: *br. f.* Yenmek,
mağup etmek, üstün
gelmek.

z.-duğun 1/019/0049

z.-masın 1/041/0019

[=2]

zâhirât-ı encüm: *i.t.* Yıldızların
parlaklığı.

z. 1/012/0046

[=1]

zahîre: *i.* Gereğinde kullanılmak
için saklanan tahıl, aşlık.

z. 1/022/0097

[=1]

zâhir eyle-: *br. f.* Ortaya
çıkarmak, göstermek.

z.-r 1/017/0024

[=1]

zahîr ol-: *br. f.* Yardım eden,
destekleyen, arka çıkan
hâle gelmek.

z.-du+(zahîri oldu)
1/026/0057

[=1]

zâir: *i.* Ziyaretçi.

z. 1/033/0015

[=1]

zalâm: *i.* Karanlık.

z. 1/018/0020, 1/022/0136,
1/023/0050

z.+a 1/012/0036

z.+ı 1/002/0037

[=5]

zalâm-ı hayrete düş-: *d.* Çok
şaşırmak, şaşa kalmak,
şaşkınlıktan ne yapacağını
bilememek.

z.-müş 1/014/0004

[=1]

zâlim+(1): *i.* Acımasız ve haksız davranan kıyıcı, zulmeden.

z. 1/028/0033

z.+de 1/004/0059

z.+le 1/020/0009

z.+lere 1/004/0083

[=4]

zâlim+(2): *sf.* Acımasız ve haksız davranan kıyıcı, zulmeden.

z. 1/013/0048

[=1]

zalûm: *i.* Çok acımasız, çok haksız davranan.

z. 1/022/0124

[=1]

zamân+(1): *i.* Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.

z.+ın 1/038/0086

z.+la 1/004/0042

[=2]

zamân+(2): *i.* Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu sürenin belirli bir parçası, vakit.

z. 1/002/0066, 1/002/0073,

1/003/0037, 1/014/0080,

1/015/0034, 1/016/0046,

1/016/0076, 1/016/0102,

1/016/0117, 1/022/0008,

1/022/0051, 1/023/0001,

1/023/0002, 1/023/0023,

1/026/0033, 1/027/0119,

1/028/0085, 1/029/0004

z.+da 1/042/0021

z.+dır 1/011/0002

z.+ımdır 1/002/0030

[=21]

zamân+(3): *i.* Dönem, devir, çağ.

z. 1/012/0091, 1/014/0009,

1/019/0087, 1/020/0014,

1/027/0219, 1/043/0005

z.+da 1/009/0091,

1/014/0092, 1/020/0141

z.+dan 1/003/0010

z.+dır 1/014/0071

z.+ı 1/018/0018

z.+ki 1/014/0074

z.+lar 1/027/0214

z.+larım 1/002/0045

[=15]

zamân bul-: *d.* [Bir iş için belli bir süre ayırmak].

z.-up 1/022/0069

[=1]

zamân zamân: *zf.* Ara sıra.

z. 1/010/0068, 1/013/0008,

1/018/0007, 1/020/0087,

1/040/0017

[=5]

zannet-: *br. f.* Sanmak.

z.-er+(zanneder) 1/027/0122

z.-ersin+(zannedersin)

1/026/0036

z.-iyorsun+(zannediyorsun)

1/022/0050

z.-me 1/008/0013,

1/019/0019, 1/022/0081

[=6]

zanneyile-: *br. f.* Sanmak.

z.-rim 1/038/0082

[=1]

zannım: *zf.* Öyle sanıyorum ki, bana öyle geliyor ki.

z. 1/026/0065, 1/027/0234

[=2]

zannımca: *zf.* Öyle sanıyorum ki, bana öyle geliyor ki.

- z. 1/003/0040
[=1]
- zar: *i.* Tavla ve başka oyunlarda kullanılan kemik, fil dişi, plastik vb. maddelerden küp olarak yapılan ve altı yüzünde birden altıya kadar benekler bulunan oyun aracı.
z. 1/027/0152
[=1]
- zararlı çık-: *d.* Bir işin sonunda değerli sanılan bazı şeyleri yitirmek.
z.-acaksın 1/005/0044
[=1]
- zarîf+(1): *i.* Konuşma, görünüş ve davranışlarıyla hoşça giden, beğenilen.
z. 1/032/0013
[=1]
- zarîf+(2): *sf.* Konuşma, görünüş ve davranışlarıyla hoşça giden, beğenilen.
z.+in 1/032/0008
[=2]
- zât: *i.* Kendi, öz.
z.+ından 1/017/0001
[=1]
- zâten: *zf.* Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen, zati.
z. 1/002/0073, 1/003/0014, 1/014/0071, 1/016/0052, 1/016/0058, 1/027/0049, 1/027/0216, 1/028/0014
[=8]
- zâti: *zf.* Doğrusu, doğrusunu isterseniz, esasen, zaten.
z. 1/009/0131
[=1]
- zavallı+(1): *i.* 1. Acınacak kadar kötü durumda olan, mutsuz. 2. Gücü bir şeye yetmeyen, âciz.
z. 1/013/0043, 1/018/0024, 1/018/0040, 1/027/0190
z.+nın+(2) 1/020/0095, 1/022/0069, 1/022/0073, 1/022/0141, 1/027/0085, 1/038/0040
z.+yı 1/009/0098
[=11]
- zavallı+(2): *sf.* 1. Acınacak kadar kötü durumda olan, mutsuz. 2. Gücü bir şeye yetmeyen, âciz.
z. 1/005/0063, 1/005/0076, 1/006/0010, 1/007/0046, 1/009/0085, 1/009/0105, 1/012/0090, 1/014/0091, 1/018/0005, 1/018/0046, 1/027/0007, 1/027/0022, 1/027/0042, 1/027/0111, 1/038/0030, 1/038/0034
[=16]
- zavallılık: *sf.* 1. Acınacak kadar kötü durumda olan, mutsuz. 2. Gücü bir şeye yetmeyen, âciz.
z. 1/042/0034
[=1]
- zâyi‘ eyle-: *br. f.* Kaybetmek, yitirmek.
z.-yerek 1/004/0092
[=1]
- zebâni: *i.* İriyarı, uzun, biçimsiz, korkunç, karayağız, zebella.
z. 1/020/0142
[=1]

- zebûn-i hâbe düş-: *d.* Uyumaya başlamak.
 z.+(düşmüşüm zebûn-i hâb) 1/006/0006
 [=1]
- zefîr: *i.* Nefes verme, soluğu dışarı verme.
 z.+iyle 1/003/0054
 [=1]
- zefîr-i hâr: *sf.t.* Yakıcı, sıcak nefes verme, soluğu dışarı verme.
 z.+ıyla 1/022/0153
 [=1]
- zehr-i âteş-nâk: *sf.t.* Ateşli, yanık acısına benzer bir acı duyuran organizmaya girdiğinde kimyasal etkisiyle fizyolojik vazifeleri bozan ve miktarına göre canlıyı öldürebilen madde, ağı, sem [içki].
 z. 1/009/0017
 [=1]
- zekâvet: *i.* Çabuk anlama ve kavrama, zeyreklik.
 z.+in 1/026/0035
 [=1]
- zelîl+(1): *i.* Hor, hakir, alçak, aşağı tutulan, aşağılanan.
 z.+i 1/004/0098
 [=1]
- zelîl+(2): *zf.* Hor, hakir, alçak, aşağı tutulan, aşağılanan [biçimde].
 z. 1/026/0052
 [=1]
- zelîl et-: *br. f.* 1. Aşağılamak, hor görmek, önem ve değer vermemek. 2. [Aşağılanan, hor görülen, değersiz duruma getirmek].
 z.-tin 1/020/0017
 [=1]
- zemâne: *sf.* 1. Devir, vakit. 2. Şimdiki zamn.
 z. 1/027/0163
 [=1]
- zemîn+(1): *i.* Taban, döşeme, yer.
 z.+e 1/013/0009, 1/022/0119, 1/027/0200
 z.+i 1/022/0154, 1/027/0072
 [=5]
- zemîn+(2): *i.* Yeryüzü, dünya.
 z. 1/010/0059, 1/020/0130, 1/023/0023, 1/025/0015, 1/039/0031
 z.+e 1/010/0092, 1/038/0057, 1/040/0019
 z.+de 1/004/0015
 z.+den 1/023/0003
 z.+i 1/022/0138
 z.+in 1/008/0030
 z.+ler 1/004/0003, 1/004/0115
 z.+lerden 1/017/0005
 [=15]
- zemîn+(3): *i.* Ortam.
 z. 1/010/0048, 1/010/0049, 1/012/0091, 1/014/0009
 [=4]
- zemînî: *i.* Yeryüzüne ait, yeryüzü, dünya ile ilgili.
 z.+î 1/002/0028
 [=1]
- zemîn-i feyz: *i.t.* İlim, irfan yeri, ortamı.
 z.+i 1/027/0041
 [=1]

zemîn-i hâk: *i.t.* Toprak yer.

z.+ine 1/025/0020

[=1]

zemîn-i haşyet: *i.t.* Korku yeri,
[secde, namazda alnını, el
ayalarını, dizlerini ve ayak
parmaklarını yere
dayamaktan ibaret ibadet
vaziyeti].

z.+te 1/002/0083

[=1]

zemîn-i ma'rifet: *i.t.* Bilme, biliş
yeri, ortamı.

z. 1/010/0024

[=1]

zemîn-i pâk: *sf.t.* Temiz yer.

z.+inde 1/010/0040

[=1]

zemîn-i sefil: *sf.t.* Sefalet çeken,
yoksul, alçak yer, ortam.

z.+inde 1/027/0026

[=1]

zemzeme: *i.* Ezgili, nağmeli ses,
nağme.

z. 1/034/0002

z.+ler 1/038/0008,
1/040/0037

[=3]

zenbil: *i.* 1. Öteberi taşımakta,
koymakta kullanılan örme,
yassı sepet, meyve sepeti.
2. Hasırdan örülmüş saplı
torba.

z. 1/027/0087

[=1]

zencefil: *i.* Zencefilgillerden,
Hindistan ve Malezya'da
yetişen, yaklaşık 100
santimetre yüksekliğinde,
kamış görünüşünde, çok

yüksek ve otsu bir bitkiden
elde edilen ve baharat
olarak kullanılan toz.

z. 1/007/0006

[=1]

zengin: *i.* Parası, malı çok olan,
varlıklı, *fakir*, *yoksul*
karşıtı.

z. 1/029/0004

[=1]

zerde: *i.* Safranla renk ve koku
verilen bir çeşit şekerli
pirinç peltesi.

z. 1/028/0138

[=1]

zerre: *i.* Pek küçük parçacık,
molekül.

z. 1/010/0023

z.+de 1/004/0135

z.+yi 1/004/0022

[=3]

zerre-i mevcûd: *i.t.* Var olan,
bulunan pek küçük parça.

z.+u 1/004/0034

[=1]

zevâl: *i.* Son bulmak.

z. 1/023/0069, 1/025/0004

z.+i 1/014/0105,
1/025/0054, 1/033/0010

[=5]

zevâl-i ömr: *i.t.* Yaşamın yok
olması, sona ermesi.

z.+ü 1/009/0018

[=1]

zevk: *i.* Hoşa giden veya çekici bir
şeyin elde edilmesinden,
düşünülmesinden doğan
hoş duygu, haz.

z. 1/027/0061

z.+i 1/012/0073, 1/041/0046

- [=3]
 zıbar-: Çok içip sızmak.
 z. 1/009/0081
 [=1]
 zıkkım: *i.* 1. İçki. 2. Zehir.
 z.+ı 1/009/0122
 [=1]
 zılâl: *i.* Gölgeler.
 z. 1/025/0034
 z.+indir 1/014/0007
 [=2]
 zılâl-i âdem: *i.t.* İnsan gölgeleri.
 z. 1/002/0075
 [=1]
 zıll: *i.* Gölge.
 z.+i 1/004/0001,
 1/004/0138, 1/041/0045
 z.+in 1/004/0002
 [=4]
 zıll-i memdûd: *sf.t.* Uzun ve koyu
 gölge.
 z.+a 1/041/0020
 z.+unda 1/010/0019
 [=2]
 zıll-i mevhûm: *sf.t.* Var olduğu
 sanılan gölge.
 z.+u 1/020/0011
 [=1]
 zıyâ': *i.* Kayıp, yitirilmiş olmak.
 z. 1/014/0001
 z.+ın 1/014/0092
 [=2]
 zıyâ'-ı elîm: *sf.t.* Pek acıklı kayıp.
 z. 1/014/0092
 [=1]
 zihin açıklığı: *br. i.* Doğru
 düşünme gücü, zihin
 berraklığı.
 z.+(zihnin açık) 1/005/0057
 [=1]
- zillet: *i.* Hor görülme, alçalma.
 z. 1/020/0014
 z.+tir 1/010/0015
 [=2]
 zilli: *sf.* Zili olan, üzerinde zili
 bulunan.
 z. 1/011/0040
 [=1]
 zindan: *i.* Tutuklu veya
 hükümlülerin içine
 konulduğu kapalı yer.
 z.+lar 1/017/0025
 [=1]
 zinde: *i.* Canlı.
 z. 1/002/0058, 1/010/0074
 [=2]
 zinde-gân: *br. i.* Diriler, canlılar.
 z.+iyle 1/030/0001
 [=1]
 zindegânî: *br. i.* Canlılık, hayat.
 z.+nin+(2) 1/010/0038
 [=1]
 zindegî: *i.* Dirilik, canlılık.
 z. 1/010/0015
 [=1]
 zîrâ: *bağ.* Çünkü.
 z. 1/001/0010, 1/004/0069,
 1/011/0033, 1/015/0028,
 1/016/0008, 1/017/0052,
 1/039/0008
 [=7]
 zîr ü bâlâ: *br. i.* Yer gök, [her
 yer].
 z.+ya 1/023/0029
 [=1]
 zirve: *i.* Uç, doruk.
 z.+si 1/003/0050
 [=1]
 ziyâ: *i.* Işık, aydınlık.
 z. 1/002/0044

- z.+lar 1/039/0044
z.+ları 1/040/0012
z.+sından 1/019/0082
[=4]
ziyâde: *i.* Daha çok, daha fazla.
z. 1/009/0040
[=1]
ziyâde: *sf.* Daha çok, daha fazla.
z. 1/009/0040, 1/020/0043
[=2]
ziyâde: *zf.* Daha çok, daha fazla.
z. 1/038/0063
[=1]
ziyâdece: *sf.* Daha çok, daha fazla.
z. 1/002/0058
[=1]
ziyâdece: *zf.* Daha çok, daha fazla.
z. 1/009/0039
[=1]
ziyâret et-: *br. f.* Birini veya bir
yeri görmeye gitmek.
z.-en+(ziyâret eden)
1/010/0087
z.-sem 1/011/0029
[=2]
ziyâ-rîz-i hakikat: *i.t.* Gerçek ışığı
saçan.
z. 1/002/0005
[=1]
ziyâ-yı bedr-i münîr: *i.t.* Işık saçan
ayın aydınlığı.
z.+in 1/020/0128
[=1]
ziyâ-yı ezel: *sf.t.* Sonsuz ışık.
z. 1/014/0052
[=1]
ziyâ-yı nûr-i yakîn: *i.t.* Şüphe
götürmeyen aydınlığın
ışığı.
z. 1/025/0017
[=1]
ziyâ-yı sermediyyet: *sf.t.* Sonsuz
ışık.
z. 1/012/0041
z.+tir 1/017/0022
[=2]
ziynet: *i.* Süs.
z.+in 1/019/0002
[=1]
ziynetlen-: Süslenmek, süslü hâle
gelmek.
z.-sin 1/029/0003
[=1]
zor: *i.* Sıkıntı, güçlük.
z. 1/003/0011, 1/013/0009
[=2]
zorla: *zf.* Kolay olmayan bir
biçimde, güçlkle.
z.+dır 1/009/0088
[=3]
zorca+(1): *i.* Sıkıntılı, güç durum.
z.+ydı 1/016/0063
[=1]
zorca+(2): *zf.* Güçlkle.
z. 1/028/0102
[=1]
zuhûra gel-: *d.* Meydana çıkmak,
gerçekleşmek.
z.-ir 1/013/0066
[=1]
zuhûr et-: *br. f.* Görünmek, ortaya
çıkma, belirme.
z. 1/024/0053
z.-mekle 1/041/0027
z.-tiği 1/008/0010
[=3]
zuhûr eyle-: *br. f.* Görünmek,
ortaya çıkmak, belirme.
z.-mesin 1/015/0032
[=1]

zulmet: *i.* Karanlık.

z. 1/023/0015

z.+e 1/009/0038

z.+i 1/004/0057

z.+in 1/015/0019,

1/016/0038, 1/022/0010

z.+ini 1/019/0012

z.+le 1/041/0034

z.+ler 1/024/0017

z.+te 1/038/0078

z.+ten 1/023/0028

[=11]

zulmet-i makber: *i.t.* Mezar
karanlığı.

z. 1/009/0004

[=1]

zulmet-i rûşen: *sf.t.* Aydın, parlak
karanlık.

z. 1/023/0015

[=1]

zulmet-serây-ı menfûr: *sf.t.*
İğrenç, nefret edilen
karanlık yer.

z.+a 1/009/0074

[=1]

zulmet-zâr bırak-: *d.* Karanlık bir
duruma koymak.

z.-tın 1/014/0053

[=1]

zulümât: *i.* Karanlıklar.

z. 1/007/0052

[=1]

zübbe: *i.* Söz söyleyişte, dilde,
düşünüşte, giyinişte
toplumun gülünç ve aykırı
saydığı yapmacıklıklara ve
aşırılıklara kaçan kimse.

z. 1/027/0220

[=1]

zükûr u nisvân: *i.* Erkekler
kadınlar [herkes].

z. 1/026/0056

[=1]

zül: *i.* 1. Alçalma, 2. Ayıplanacak
şey.

z.+dür 1/003/0060

[=1]

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplam 16936 kelimedenden oluşan *Safahât*'ın *Birinci Kitâb*'ının dizinini çıkardığımızda kelime ve kelime gruplarından oluşan madde başı sayısı 6068 olmuştur. 44 şiirden oluşan *Birinci Kitâb* bu yönüyle oldukça zengin bir kelime hazinesi ihtiva etmektedir.

Mehmed Âkif ERSOY şiirlerinde işlediği konuya göre üslubunu da kullandığı kelimeleri de değiştirmektedir. Mesela Âkif'in bu özelliğini çok iyi kullandığı şiirlerden biri olan Meyhane şiirinde meyhaneyi tasvir ederken divan Türkçesini kullanıyorken meyhanedeki kişilerin diyaloguna geçince argo kullanmaktadır.

Dili bu derece iyi kullanan Âkif'in eseri, başta çocuklar ve gençler olmak üzere her yaş grubu için kelime hazinesinin zenginleştirilmesinde çok büyük katkılar sağlayabilir; ancak bunun için eserin Mehmed Âkif'in diliyle okuyucuya ulaştırılması şarttır.

Safahât'ın sadeleştirilmeden okuyucuya sunulması iki açıdan çok mühimdir. Birincisi sadeleştirme yapılırken anlama zarar verilebilir. İkincisi ise sadeleştirme yapıldığında okuyucunun yeni kelimeler öğrenmesinin önüne geçiliyor olunmasıdır. Neredeyse bin yıldır ilim tahsil ettiği, okuduğu, yazdığı ve konuştuğu kelimelerden bir milleti koparmak onu kendi edebiyatına yabancı bir hâle getirmek olacağından başta çocuklar ve gençler olmak üzere bütün bireylere bu kelimeler öğretilmelidir. Nasıl ki herhangi bir tarihi eseri taşla yapıldığı için beğenmeyerek söküp betonarme olarak yapamayacaksa bir eserdeki kelimeleri de ne sebeple olursa olsun değiştiremeyiz. Hiçbir kelime öbür kelimenin yerini tam olarak tutamayacağından bir kelime metinden çıkarılıp yerine başka bir kelime konulduğunda çıkarılan kelime karşıladığı anlamı da beraberinde götürecektir. Bunu yaptığımızda artık ortaya çıkan Mehmed Âkif ERSOY'un *Safahât*'ı değil yeni bir eser olacaktır. Dolayısıyla *Safahât* ve benzeri eserlerde yer alan, kökeni ne olursa olsun Türkçeye mal olmuş her kelimeye sahip çıkılması ve bu kelimelerle kaleme alınmış eserlerin sadeleştirilmeden yazıldığı hâliyle anlaşılma çalışması gerekmektedir.

Dil durağan bir yapı olmadığından tabii ki bazı kelimeler zamanla halk tarafından kullanılması terk edilerek unutulabilir. Bu gibi kelimelerin okuyucu tarafından anlaşılması zor olacağı için sözlük kullanmak zaruri olacaktır; fakat bunu yaparken karşılaşılabilecek en büyük engel, bizim de bu çalışmayı yaparken karşılaştığımız gibi, kişinin aradığı kelime veya kelime grubunun anlamını sözlüklerde bulamaması veya yazarın kelimeye yeni anlamlar yüklemiş olmasıdır. Bu anlamda okuyucunun işini kolaylaştıracak olan tek şey o eser için hazırlanmış olan metin sözlükleridir; ancak metin

içerisinde Türkçe kelimeler de farklı anlamlarda kullanıldığı için, *Safahât* baskılarında metnin altında veya kitabın arkasında verilen sözlüklerde yapıldığı gibi, sadece Arapça ve Farsça kelimeler değil Türkçe kelimeler de bu metin sözlüğü içinde olmalıdır.

Bu nedenle *Safahât*'ta yer alan başta artık kullanılmayan ve metin içerisinde farklı anlamda kullanılan kelime ve kelime gruplarının anlamları olmak üzere bütün kelime ve kelime gruplarının anlamlarının verildiği *Safahât Sözlüğü* oluşturulması hem eseri daha doğru anlamamızı sağlayacak hem de yeni kelimeler öğrenebilme imkânı oluşacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KAYNAKLAR

- ABDULKADİROĞLU, Abdülkerim; ABDULKADİROĞLU Nuran: *Mehmet Akif Ersoy'un Makaleleri*: Ankara 1990, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- AĞABEGÜM, Ayla: "Akif'in Manzum Hikâyeleri", *Türk Edebiyatı*: 1983: Sayı: 113.
- AKSOY, Ömer Asım: *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü: 2 Deyimler Sözlüğü*: İstanbul 2000, İnkılap Kitabevi.
- Ali Nazimâ, Faik Reşad: *Mükemmel Osmanlı Lûgati*: Hazırlayanlar: Necat BİRİNCİ, Kâzım YETİŞ, Fatih ANDI, Erol ÜLGİN, Nuri SAĞLAM, Ali Şükrü ÇOROK: İstanbul 2009, Türk Dil Kurumu Yayınları: 802.
- ATAY, Hüseyin; ATAY, İbrahim; ATAY Mustafa: *Arapça Türkçe Büyük Lûgat*: Ankara I: 1964, II: 1968, III: 1981, Hilal Matbaası.
- AYVERDİ, İlhan; TOPALOĞLU, Ahmet: *Kubbealtı Lugatı - Türkçe Sözlük*: İstanbul 2007, Kubbealtı Neşriyat.
- Cenab Şehâbeddin: "Safahât Mübdi'i", *Servet-i Fünûn Dergisi*: 1924: sayı 1479.
- CLAUSON, Sir Gerard: *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*: London 1972, Oxford University Press.
- ÇAĞBAYIR, Yaşar: *Ötüken Türkçe Sözlük*: I - V: İstanbul 2007, Ötüken Neşriyat.
- ÇANTAY, Hasan Basri: *Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*: İstanbul I: 1952, II: 1953, III: 1953.
- ÇATIKKAŞ, M. Atâ: *Şiirimizin Beyitler ve Mısralar Sözlüğü*: I - III: İstanbul 2008, Sütun Yayınları.
- DEVELLİOĞLU, Ferit: *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*: Yayına Hazırlayan: Aydın Sami GÜNEYÇAL: Ankara 2005, Aydın Kitabevi Yayınları Sözlük Dizisi: 1.

- DİLÇİN, Cem: *Yeni Tarama Sözlüğü*: Ankara 2009, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DOĞAN, Orhan: *Mehmet Akif Bibliyografyası Kitap-Makale*: Ankara 1990, Milli Kütüphane Yayınları.
- DÜZDAĞ, M. Ertuğrul: *Mehmet Akif Hakkında Araştırmalar I - II*: İstanbul 2000, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- DÜZDAĞ, M. Ertuğrul: *İstiklâl Şairi Mehmet Âkif Ersoy*: İstanbul 2008, Fide Yayınları.
- ERSOY, Mehmed Âkif: *Safahat: Eski ve Yeni Haflerle Karşılaştırmalı Neşir ve Safahat Dışında Kalmış Şiirler*: Neşre Hazırlayan: M. Ertuğrul DÜZDAĞ: İstanbul 2009, İz Yayıncılık.
- ERSOY, Mehmet Akif: “Edebiyat Bahisleri”, *Sırat- ı Müstakim*: 1327: C. 6, No: 147.
- Eşref Edip: *Mehmet Akif – Hayatı, Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, 2. Baskı: İstanbul 1962, Sebilürreşad Neşriyat, C. 1.
- ETİK, Arif: *Farsça – Türkçe Lûgat*: İstanbul 1968, Salâh Bilici Kitabevi Yayınları.
- KABAKLI, Ahmet: *Mehmet Akif*: İstanbul 1984, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- KAÇALIN, Mustafa S.: *Dedem Korkud’un Kazan Bey Oğuz-nâmesi*: İstanbul 2006, Kitabevi Yayınları: 288.
- KAÇALIN, Mustafa S.: *Oğuzların Diliyle Dedem Korkudun Kitabı*: İstanbul 2006, Kitabevi Yayınları: 305.
- KAÇALIN, Mustafa S.: *Tuhfe-i Rûmî: Kadirîler Âsitanesinin manzum tarihçesi/Seyyid Sırrı Ali*: İstanbul 1992, Âsitâne Yayınları: 1.

- KESKİN, Mustafa: “Mehmed Âkif Ersoy’a Göre Doğu’nun Geri Kalmışlığının, Batı’nın Gelişmişliğinin Eğitim-Öğretim İle İlişkisi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*: Kayseri 2005: Sayı: 18.
- KUNTAY, Midhat Cemal: *Mehmed Akif*, 2. Baskı: Ankara 1990, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Meydan Larousse Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*: 1-20: İstanbul 1969, Meydan Yayınevi.
- Mütercim Âsım Efendi: *Burhân-ı Katı*: Hazırlayanlar: Mürsel ÖZTÜRK, Derya ÖRS: Ankara 2000, Türk Dil Kurumu Yayınları: 733.
- OKAY, M. Orhan: *Mehmet Akif: Bir Karakter Heykelinin Anatomisi*: Ankara 1989, Akçağ Yayınları.
- OKAY, M. Orhan; DÜZDAĞ, M. Ertuğrul: “Mehmet Akif Ersoy”, *Türkiye Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi (DİA)*: Ankara 2003: C. 28.
- Osmanlıca-Türkçe Lûgat*: İstanbul 1994, TÜRDAV Yayınları.
- PALA, İskender: *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*: İstanbul 2005, Kapı Yayınları: 20. Bütün Eserleri: 16. Sözlük: 1.
- ŞANLI, Cevdet: *Safahat Sözlüğü*: İstanbul 2010, Çağrı Yayınları.
- Şemseddin Sâmî: *Kâmûs-ı Türkî*: Der-i sa’âdet I: 1317, II: 1318.
- STEINGASS, Francis Joseph: *A Comprehensive Persian-English Dictionary*: London 1892.
- ŞÜKÛN, Ziya: *Farsça – Türkçe Lûgat Gencinei Güftar Ferhengi Ziya*:: İstanbul I: 1944, II: 1947, III: 1951, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- TANSEL, Fevziye Abdullah: *Mehmed Akif Hayatı ve Eserleri*, 3. Baskı: 1991, Mehmet Akif Ersoy Fikir ve Sanat Vakfı Yayınları.
- T.D.T.C.: *Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi I*: İstanbul 1934, T.D.T.C. [Yayın nr. 5]

T.D.T.C.: *Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi II Türkçeden Osmanlıcaya İndeks*: İstanbul 1934, T.D.T.C. [Yayın nr. 6]

TIETZE, Andreas: *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı* Cilt 1 A-E: İstanbul-Wien 2002, Simurg 56 Sözlük 2.

TOPALOĞLU, Bekir; KARAMAN Hayrettin: *Arapça – Türkçe Yeni Kamus*: İstanbul 1969, Yılmaz Ofset.

TÜRK DİL KURUMU: *Derleme Sözlüğü*: 1 - 6: Ankara 2009, Türk Dil Kurumu Yayınları: 211.

TÜRK DİL KURUMU: *Tarama Sözlüğü*: 1 - 8: Ankara 2009, Türk Dil Kurumu Yayınları: 212.

TÜRK DİL KURUMU: *Türkçe Sözlük*, 10. Baskı: Ankara 2005, Türk Dil Kurumu Yayınları: 549.

ÜZGÖR, Tahir: “Klasik Şiirimizin Anlaşılabilmesi ve Miftâhü’l-Ebrâr”, *Journal of Turkish Studies in Memoriam Türklük Bilgisi Araştırmaları Abdülbaki Gölpınarlı Hatıra Sayısı*: İstanbul 1995: C. 19.

ÜZGÖR, Tahir: “Osmanlı Şiirini Anlamak”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*: İstanbul 2000: Sayı: 1. TİSAV.

VAKKASOĞLU, Vehbi: *Mehmet Akif Hayatı-Sanatı-Eserleri*: İstanbul 1997, Boğaziçi Yayınları.

YURTBAŞI, Metin: *Sınıflandırılmış Türkçe Deyimler*: İstanbul 2004, Arıon Yayınevi.